

TBBM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**TOLGA BAYKAL CEYLAN'IN KAYBOLMASI OLAYINDAN HAREKETLE
GÖZALTINDA İKEN KAYBOLDUKLARI İDDİA EDİLEN KİŞİLERİN AKİBETİNİN
ARAŞTIRILMASI ALT KOMİSYONU
“CEMİL KIRBAYIR” RAPORU**

I-BAŞLANGIÇ

TBBM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 23'üncü Dönem 5'inci Yasama Yılı, 9 Şubat 2011 tarihli toplantısında “Tolga Baykal CEYLAN'ın kaybolması olayından hareketle gözaltında iken kayboldukları iddia edilen kişilerin akıbetinin araştırılması” amacıyla Komisyon Başkanı ve Mersin Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Zafer ÜSKÜL, Çorum Milletvekili Murat YILDIRIM, İzmir Milletvekili Erdal KALKAN, İstanbul Milletvekili Çetin SOYSAL ve İzmir Milletvekili Şenol BAL'dan oluşan bir Alt Komisyon kurulmasını kararlaştırmıştır. Şenol BAL alt komisyondan daha sonra istifa etmiştir. Alt Komisyon, Prof. Dr. Mehmet Zafer ÜSKÜL'ün Alt Komisyon Başkanı olmasına karar vererek çalışmalarına başlamış, Alt Komisyon çalışmalarına Mülkiye Başmüfettişi Mehmet FİRİK, Adalet Müfettişi Mecit GÜRİSOY ve Komisyon Uzmanı Kenan ALTAŞ eşlik etmiştir.

Komisyon bu bağlamda 13 Eylül 1980 tarihinde gözaltına alınarak bir daha kendisinden haber alınamayan Cemil KIRBAYIR'ın da akıbetini araştırmıştır.

II. BAŞVURUCU

TBBM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, gözaltında iken kayboldukları iddia edilen kişilerin akıbetinin araştırılması ile ilgili olarak herhangi bir başvuruyu beklemeden re'sen konuyu inceleme kararı almıştır.

III. İNCELEMELERİN AMACI

İncelemenin amacı; gözaltında iken kaybolan kişilerin akıbetinin araştırılması, bu tür olaylara sebebiyet veren sorumluların tespit edilerek yasal müeyyide uygulanmasına yönelik girişimlerde bulunulması, benzer olayların tekrar yaşanmaması için duyarlılık oluşturulması ve bu duyarlılığın devamını sağlamak ile hak ihlallerinin yaşanmaması için nelerin yapılması gerektiğini belirlemek ve alınması gereken tedbirleri ortaya koymaktır.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

IV. İNCELEMELERDE UYGULANAN YÖNTEM

Komisyon, Cemil KIRBAYIR'ın gözaltına alındığını gören tanıklar ile dönemin Emniyet ve MİT görevlilerini dinlemiş, Kars'ta gözaltı ve sorgunun gerçekleştiği mekânları yerinde görmüş, soruşturma dosyaları ve gerekli evraklardan Emniyetin elinde bulunanları temin ederek incelemiştir.

Dönemin sıkıyönetim komutanlığı personelinden olan görevliler dinlenilmek, sıkıyönetim komutanlığının elinde bulunan belgeler de incelenmek üzere Milli Savunma Bakanlığında istenilmiş ancak Komisyonun raporunu yazmış olduğu tarihe kadar bu kişiler ve belgelerin komisyonda hazır edilmesi sağlanamadığından bu kişiler ve belgeler incelenememiştir.

V. İNCELEME

V.I- Alt Komisyon kurulduğu gün itibariyle çalışmalarına başlayarak yapılacak işlemlerin hızlandırılması ve yazışmalar ile vakit kaybedilmesinin önüne geçilmesi amacıyla, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı ile yapılacak çalışmalarda bilgi akışının hızlandırılmasına yönelik Komisyonda görüşme yapılmıştır.

16 Şubat 2011'de Kars Cumhuriyet Başsavcısı ile görüşülerek Cemil KIRBAYIR hakkında yürütülen soruşturmalar ile ilgili bilgi ve evrak istenmiş, ertesi gün Kars C.Başsavcılığı gerekli bilgi ve belgeleri Komisyonumuza ulaştırmıştır. Kars Cumhuriyet Başsavcılığı ile yapılan görüşmede, şu ana kadar Cemil KIRBAYIR'ın kaybolması ile ilgili herhangi bir soruşturma başlatılmadığının öğrenilmesi üzerine gerekli bilgi paylaşımının ardından savcılıkça 2011/899 soruşturma numarası ile hazırlık soruşturması başlatılmıştır.

1 Mart 2011 tarihinde Kars Valiliğine yazılan yazıda;

“8 Ekim 1980 tarihinde Kars'ta gözaltında iken kaybolan Cemil KIRBAYIR olayı ile ilgili olarak; 1 Ocak 1980 tarihinden 31 Aralık 1980 tarihine kadar,

1. Cemil KIRBAYIR'ın gözaltına alınması ile ilgili kayıtların gönderilmesi,
2. Sıkıyönetim Komutanı, Komutan Yardımcısı ile Göle İlçe Garnizon Komutanının ad soyadları ve iletişim bilgilerinin tespit edilerek bildirilmesi,
3. Cemil KIRBAYIR'ın hangi birim veya komutanlıkça gözlem altına/gözaltına alındığı ile gözlem altı/gözaltı işlemlerini yapan birim veya komutanlıkta görevli personelin ad soyadları ve iletişim bilgilerinin tespit edilerek bildirilmesi,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

4. Cemil KIRBAYIR'ın en son hangi kamu kurumu veya komutanlığı sorumluluk, yetki ve gözetimi altında olduğunun bildirilmesi,
5. Kars il merkezinde görev yapan çarşı ve mahalle bekçilerinin ad soyadları ve iletişim bilgilerinin tespit edilerek bildirilmesi,
6. Belirtilen tarihlerde Kars ilinde görev yapan il emniyet müdürü, birinci şube müdürü ve diğer rütbeli personelin ad soyadları ve iletişim bilgilerinin tespit edilerek bildirilmesi,
7. Adı veya kod adı "Kemal" olan komiser veya daha alt ya da üst rütbede bir personelin olup olmadığının araştırılması ile varsa iletişim bilgilerinin tespit edilerek bildirilmesi" istenmiştir.

İlgili yazıya Kars Valiliği tarafından verilen cevapta;

"İlgi (a) sayılı yazınız ile, 8 Ekim 1980 yılında Kars'ta gözaltında iken kaybolduğu-iddia edilen- Cemil KIRBAYIR olayı ile ilgili olarak, 1 Ocak 1980 tarihinden 31 Aralık 1980 tarihine kadar olan dönemle ilgili (7) madde halinde bilgi talep edilmesine istinaden ilgi (b) sayılı yazımız ile, ilk (4) maddede belirtilen konularla ilgili olarak Sarıkamış 9. Motorlu Piyade Tugay Komutanlığı, Kars 14. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı, Ardahan 25. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı ve Kars İl Jandarma Komutanlığından ivedilikle bilgi talep edilmiş olup, henüz tarafımıza cevap intikal etmemiştir.

Kars İl Emniyet Müdürlüğü'nü ilgilendiren 5, 6 ve 7. maddeler ile ilgili yapılan inceleme ve araştırma neticesinde:

5. maddede talep edilen, Kars il merkezinde görev yapan çarşı ve mahalle bekçilerinin ad soyadları ve iletişim bilgileri,

6. maddede talep edilen, belirtilen tarihlerde Kars ilinde görev yapan il emniyet müdürü, birinci şube müdürü ve diğer rütbeli personelin ad soyadları ve iletişim bilgileri,

7. maddede talep edilen, adı veya kod adı "Kemal" olan komiser veya daha alt ya da üst rütbede bir personelin olup olmadığı ve iletişim bilgisi, hakkında temin edilen bilgiler ekte gönderilmiştir." denilmiş, daha sonra Kara Kuvvetleri Komutanlığı 25. Mekanize Tugay Komutanlığı tarafından verilen cevapta ise "Tugay Komutanlığımızdan sorulan hususlarla ilgili bilgi ve belge bulunmamaktadır. Cemil KIRBAYIR adlı şahsın gözaltına alındığı eylemle İlgili Sıkı Yönetim Askeri Mahkemelerinde yargılanmış ise sorulan hususlarla ilgili bilgi ve belgelerin K.K.K.lığı Adli Müşavirliği nezdinde tutulan Sıkı Yönetim Mahkemeleri arşivinde bulunabileceği kıymetlendirilmiştir." denilmiştir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

V.II. Cemil KIRBAYIR'ın kardeşi Mikail KIRBAYIR ile 12 Eylül 1980 askeri darbesi akabinde birlikte gözaltına alındıkları Zübeyit Çelik, Cengiz KAYA, Türkan Çiftçi ve Davut AKSU 3 Mart 2011 tarihinde komisyona davet edilerek bilgilerine başvurulmuştur.

V.II.1. 3 Mart 2011 tarihinde “MİKAİL KIRBAYIR” (Cemil KIRBAYIR'IN abisi) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Hoş geldiniz Mikail KIRBAYIR.

MİKAİL KIRBAYIR – Hoş bulduk.

BAŞKAN – Biz biliyorsunuz Cemil KIRBAYIR'ın kaybolması olayını inceliyoruz, bu nedenle de kendisine yakın olanların ve onun o dönemdeki yaşamına tanık olanların ifadelerine ihtiyacımız var olayı aydınlığa çıkartabilmek için. Bu nedenle sizi davet ettik. Sizden bu konuda bize bildiklerinizi anlatmanızı isteyeceğiz, anlattıklarınız çok yardımcı olacaktır mutlaka olayı aydınlatmak açısından.

Buyurun.

MİKAİL KIRBAYIR – Sayın Başkanım, ulusal iradenin seçilmiş mensupları, otuz bir yıldır belirsizlik arz eden adaletin tecellisi için çaba sarf eden sayın sekreteryaya; gündemimizin konusu olan Cemil KIRBAYIR'ın ağabeysiyim, Mikail KIRBAYIR.

Kardeşim Cemil KIRBAYIR 12 Eylül 1980'de ülke yönetimine el koyan askerî darbeden bir gün sonra 13 Eylül günü güvenlik güçleri tarafından alınarak önce 247'nci Piyade Alay Komutanlığına götürüldü.

BAŞKAN - Nereden alındı? Evden mi alındı?

MİKAİL KIRBAYIR – Evden alındı, evimizden alındı.

247'nci Piyade Alayına götürüldü, bir hafta 247'nci Piyade Alayında kaldı -yaklaşık bir hafta- ondan sonra 17 gençle beraber Erzurum, Ağrı, Kars, Artvin illeri 9'uncu Kolordu Sıkıyönetim Komutanlığına bağlı Kars gözetim evine nakledildi.

BAŞKAN – Bu piyade alayında kaldığı süre içinde kendisiyle hiç görüşebildiniz mi?

MİKAİL KIRBAYIR – Yüz yüze görüşme olanağımız yoktu, sadece haberleşebiliyorduk.

9'uncu Kolorduya bağlı gözetim evine gittiğinde 7 Ekime kadar sık sık ziyaretine gittim.

BAŞKAN – Kars'ta mı bu?

MİKAİL KIRBAYIR – Kars'taydı, kolorduya bağlı askerî gözetim eviydi.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

En son 7 Ekim 1980’de yine ziyaretine gittim, yüz yüze görüşme olanağımız olmadığı için mevcut rütbeliler ve askerlerle irtibata geçiyorduk, kendisine bir miktar para gönderdim, elbiselerini gönderdim, bekledim, dönüşte bir pusula ve yıkanması gereken elbiselerini getirdi asker. Pusulada “Ağabey, ben iyiyim, durumumu merak etmeyin, emanetleri aldım.” diye not düşmüştü.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 7 Ekime kadar hiç yüz yüze görüşemediniz mi?

MİKAİL KIRBAYIR – Yüz yüze görüşemedik, hiç görüşemedik.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Pusula onun yazısı mıydı?

MİKAİL KIRBAYIR – Evet onun yazısıydı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY –Hep o şekilde mi haberleştiniz?

MİKAİL KIRBAYIR – O şekilde haberleştik, yüz yüze görüşme imkânı yoktu, yasaktı. Sıkıyönetimin en cıvılcı dönemi, mümkün değildi. Zaten derinlerdeydi, bir yer vardı sıkıyönetim askerî cezaevi, tel örgünün ötesinde gidiyordu, epey de gidiyordu, kışlalar ilerlerdeydi.

Ben emanetleri verdim geldim. O zaman Göle Mal Müdürlüğünde vergi memuruydum. 8 Ekim 1980’de rahmetli babam daireye geldi, beni dışarı sesledi, çıktım -O gece bizim evi de basmışlardı, ben Göle’de oturuyordum, merkezde. Anlam verememiştim, rutindi aramalar, baskılar- “Ne oldu?” dedim, “Her tarafı tarumar ettiler. Cemil’in firar ettiğini söylüyorlar.” dedi. Ve o anda babama dedim ki: “Baba, babasın biliyorum. Ben dün Cemil’in yanından geldim, Cemil’in pusulası cebimde, Cemil sağdır. Bunlar diyelim ki Cemil’i ortadan yok etmişler. Buna hazırlıklı ol. Orada kuş uçmaz kervan geçmez bir yerden Cemil’in firar etmesi gibi bir konu olamaz, bu bir senaryodur bana göre.” Ben, hemen Kaymakamlığa müracaat ettim, on günlük izin aldım, ilk işim ilk zimmetine teslim aldıkları 247’nci Piyade Alay Komutanıyla görüşmek -dönemin albayıdır, aklıma gelen o oldu- kendisiyle yüz yüze görüşmeye gittim, nizamiyeden bırakmadılar. Israrım üzerine “Telefon görüşmesi yapayım, hayati bir durum vardır.” dedim. Bağlantı sağlandı, dedim “Bir duyum aldık, kardeşimi siz teslim almışsınız, güvenlik güçleri teslim almıştır. Bir hafta sizin nezdinizde, himayenizde kalmıştı. Kars’a götürülmüştü, böyle bir duyum aldım, akıbetini merak ediyorum, endişeliyim.” Albayın bana dediği “Ulan, sen ne biçim devlet memurusun? Bu işlerle niye uğraşıyorsun sen?” “Ben herhangi bir işle uğraşmıyorum, ben kardeşimin akıbetini merak ediyorum, hayatından endişeliyim.” dedim. Hakaret vari bir tavırla yüzüme telefonu kapattı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“Ölü veya sağ olsa devlet senden korkmuyor, verecektir.” dedi, “defol” gibilerden telefonu kapattı. Ben zaman kaybetmeden hemen Kars’a gittim. Dün görüştüğüm gözetim evine gittim. Dedim ki: “Ben Cemil KIRBAYIR’la görüşmek istiyorum.” İçeri haber saldılar, sonra da dediler ki: “Cemil KIRBAYIR yok.” “Ama ben dün görüştüm, buradaydı, para verdim, elbiselerini verdim, nasıl olur bu? Nerede benim kardeşim diye...” Benimle beraber bir grup yine ziyaretçiler vardı, onlar da bakıyorlar benim şaşkınlığıma. Sonradan rütbeli biri geldi, konu ne?

ERDAL KALKAN (İzmir) – 9’unda mı oluyor bu? Yani evdeki tarumardan sonra doğru oraya gittiniz.

MİKAİL KIRBAYIR – Doğru oraya gittim, hiç zaman kaybetmeden hemen izin aldım gittim.

Rütbeli birisi geldi “Konu ne...” diye sordu. Dediler ki: “Böyle, böyle Cemil KIRBAYIR’la görüşmek istiyor, fakat Cemil KIRBAYIR bizde yok.” O rütbeli gitti deftere baktı, geldi dedi “Kardeşim o bizde yok. 4 kişiyle beraber Cemil KIRBAYIR, Çetin AŞULA, Metin AKTAŞ ve Cengiz KAYA’yla birlikte emniyet aldı bizden akşam birinci şubededir. Oraya götürdüler sorgulamak için.” Emniyet aldı dedi, onların tabiriyle, o dönemde bizde yoktur. Hemen oradan gittim emniyete, yetkililerle görüştüm, Cemil KIRBAYIR’ın ağabeyiyim, işte kimliğim, gözetim evinden almışsınız, kardeşimin durumu nedir? Onu merak ediyorum. Baktı “hayır” dedi.

BAŞKAN – Nasıl bir yerdi Emniyet Müdürlüğü, nasıl bir bina?

MİKAİL KIRBAYIR – Benim gittiğim Emniyet Müdürlüğü İnönü Karakolunun karşısında bir yerdi, eski belediyenin yanında bir yerdi.

BAŞKAN – Büyük bir bina mıydı?

MİKAİL KIRBAYIR – Büyüktü...

BAŞKAN – Yani kaç katlı?

MİKAİL KIRBAYIR – Emniyet Müdürlüğü benim gittiğimde büyük bina değildi, iki katlı falan bir yerdi o zaman. Orada işte kim ne diyorsa o tarafa gidiyorum ben. Oradaki insanlar “Hayır, burada yok. Öyle birisini biz almamışız.” dediler. Bir daha gittim gözetim evine. Dedim ki: “Komutanım siz bana diyorsunuz ki emniyet aldı, polisler aldı, fakat polisler ben gittim, kardeşimin orada olmadığını söylüyorlar. Benim kardeşim buradaydı, dün burada gördüm.” Saman yapraklı uzun bir defter vardı, zimmet defteri vardı. Dedi: “Gel bakayım.” Cemil KIRBAYIR, Çetin AŞULA, Cengiz KAYA, Metin CENGİZ bunların üçüne

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“geldi, geldi” demişler Cemil KIRBAYIR’ın karşısına da kırmızı kalemle büyük harflerle “Getirilmedi.” yazmışlar. “Bak buna, dördü gitmiş üçü gelmiş, fakat Cemil kardeşin yok, bizim yakamızdan düş, boşuna bekleme emniyettedir. Sana yalan mı söylüyoruz?”

BAŞKAN – Bu saydığınız üç isim hayatta mı şu anda?

MİKAİL KIRBAYIR – Hayattadırlar; birisi şimdi buradadır, ikisi Göle’dedir.

Cengiz KAYA burada, yani beraber geldik.

Sonradan ben tekrar emniyete geldim “Böyle böyle siz 4 kişiyi almışsınız, 3 kişi geri gitmiştir gözetim evine, benim kardeşim yoktur. Ne yaptınız kardeşimi? ...” falan, orada bana da tehdit vari şeylerle “O firar etti kardeşim, var mı diyeceğin. Yoktur, göstermiyoruz...”

BAŞKAN – Söyleyen kim bunu?

MİKAİL KIRBAYIR – İsmi bilemiyorum, uzun boylu şeylerden birisiydi. İçeri almıyorlar beni artık.

BAŞKAN – Kapıda söylüyorlar.

MİKAİL KIRBAYIR – Kapıda söylüyorlar, defol, itilmeler, kakılmalar, yaklaştırmıyorlar. Sonra da rahmetlik babam yanımdaydı, babam ceketimden tuttu, çekti, onun da kaygıları var “Gel gidelim, dur bakalım devlettir, elbet şey yapar, ısrar etme...” Dediler ki: “O firar etti. Bizim de başımızı belaya koydu.” deyince ben tekrar Göle’ye geldim. 9 Ekim günü yanılmıyorsam eşimi, halamı ve yengemi yanıma aldım. Nereden firar etti diye sordum, sorgu yerinden olduğunu söylediler. O arada sorgu yerinin Eğitim Enstitüsü olduğu duyumunu aldım, o gece Kars’ta kalmıştım. İşte Eğitim Enstitüsüne alıyorlar siyasi şeyleri, orada sorgulama yapıyorlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgu yeri emniyete ait bir yer mi?

MİKAİL KIRBAYIR – Yok, Eğitim Enstitüsünün, orada sorguluyorlarmış.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgulayan asker mi polis mi?

MİKAİL KIRBAYIR – Polis, askerden almış sorgulamak için. Sorgulamak için askerî gözetimden almış, polisin elinde.

Ben Göle’ye geldim, tekrar firar ettiğini, şimdi Eğitim Enstitüsünden firar ettiğini söylediler. Eşimi, halamı ve yengemi yanıma aldım, Eğitim Enstitüsüne en yakın olan yerleri en azından firar doğruysa bir operasyon düzenlenmiştir, bayanlar yanımda olursa bu ev halkına gideceğim yerlerden kapılarını açmaları daha kolay olur düşüncesiyle kendi kanaatim, hangi kapıyı çaldıksa Eğitim Enstitüsünün oralarda, zaten o zaman harabe, gecekondu gibi evler vardı. Böyle böyle bir arama oldu mu? Bir firar olmuştur Eğitim Enstitüsünden, herkes

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

biliyor çünkü Eğitim Enstitüsünün polisler tarafından ifade yeri olduğunu, “işkence hane” diğer tabiriyle. Yok, hangi kapıyı çaldıysak yok, yok... Geldik Göle’ye. Bu hafta çarşamba, perşembe, cuma günü bu mücadeleyi veriyorum, ben Kars’tayım, pazartesi günü izinli olduğum hâlde Kaymakam beni sesledi, “Sıkıyönetim Komutanlığından tel geldi, derhâl bölgeyi terk edeceksin.” denildi. Bölgeyi terk edeceksin, artık burada göreve başlamıyorsun. “Ama benim raporum bitsin.” dedim. “O bizim dışımızdadır. Sıkıyönetimin tasarrufudur, biz senden memnunuz...” Şükrü Kocatepe Kaymakam. Ben “defterdara gideyim.” dedim. “Sen bilirsin, ama hemen ilişkisini keseceksin, senin bir an önce sıkıyönetim bölgesinden çıkarılman isteniyor, haberin olsun.” dendi. Bunun üzerine ben yine Defterdara İskender Yalçınkaya’ya gittim, ki sicilim iyiydi, kendime güveniyorum, düzgün bir devlet memuruydum. Hakkımda, o dönem yüksekokul mezunuydum. Defterdarıma gittim, defterdar “Bilmiyoruz, biz de şaşkınız Mikail -ağlamaklı bir sesle- memlekette sıkıyönetim vardır, onlar istemişlerdir, gidip gitmemek sana aittir.” dedi. Pazartesi günü geldim, emniyetten geldiler, imzalattılar bana Kaymakamın huzurunda. “Derhâl bölgeyi terk et, ister memuriyetine gider devam edersin etmezsen de sen zorunlu ikamete tabi tutulmuşsun, Karaman’a gideceksin.” dediler. Ben Karaman’a gittim, Murat ÖZDABAK Kars’ta avukattı o zaman, Abdurrahman ALACA bana dediler ki: “Sen istifa etme, ailenin zaten durumu bellidir. Biz suç duyurusunda bulunmuşuz. Cemil KIRBAYIR’ı öldürdüler. Biz bu süreci hele bakalım ne olacak, bize bırak. Sadece senin kardeşin değil bizim de kardeşimizdir. Biz bu süreci takip edeceğiz.” Karaman’a gittim...

BAŞKAN – O arada siz, babanız, ailenizden herhangi birisi herhangi bir biçimde suç duyurusunda bulunma fırsatı bulamadı, öyle mi?

MİKAİL KIRBAYIR – Bulamadı. Ben olmadım ki, babam dilekçeler vermiş, Cumhurbaşkanlığına vermiş, oraya vermiş, oraya vermiş... Benim düşünün ki mesaim 5.30’da bitiyor, maaşımın karşılığında aldığım mesaim, hatta fazla mesai de yapıyorum, 5.30’da mesaim bitiyor, 5’te emniyete imzaya gidiyordum, 1,5 yıl bu devam etti.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Karaman’da yani...

MİKAİL KIRBAYIR – Evet Karaman’da. Arşivi bellidir, hepsi bellidir, imzalarım bellidir.

Sonra, bir yıl sonra izin aldım, Göle’ye geldim. O arada o 4 kişi de tahliye olmuştu, tabii telefonlarla babamla ne kadar irtibat sağlayabiliyoruz, onlar korkuyorlar, bir şey söyleyemiyorlar. Göle’ye geldiğimde Cengiz’i, Çetin’i, Metin’i gördüm. Benden önce onlar

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

da zaten söylemişler, babam telefonda diyordu ki: “Böyle böyle, arkadaşları çıktı, geldiler. Beraber işkenceye gidenler geliyor.” Ben de diyorum ki: “Baba telefonda söyleme.” gibisinden, kendi memuriyetimiz de söz konusu, onların da... Dediler ki: “Bizi aldı götürdüler, gözümüz bağlıydı, çırılçıplaktık, dönem dönem elektrik işkencesini veriyorlardı, beton üstündeydik, Cemil’e şiddetli bir işkence uyguladılar ve birden önce bağırıp çağırıyordu, sonra sesi kesildi. Gözümüz bağlı olduğu için kimler vardı, kim kaç kişiydi, ancak tokatın şeyine göre tahmin edebiliyorduk kaç kişi olduklarını, kendileri söyleyeceklerdir, dinleyeceklerdir ve Cemil KIRBAYIR’ın orada katledildiğinin delili budur.

BAŞKAN – Yani onların tahmini o işkence sırasında öldüğü şeklinde mi?

MİKAİL KIRBAYIR – Evet, o kesindir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani, bir “üçüncü kattan atılma” iddiaları da var, o tür bir durum yok o zaman.

MİKAİL KIRBAYIR – Ben onlardan duyduğumu... Üçünün ki de örtüşüyor. O anda 4 kişymişler, Cemil KIRBAYIR... Hatta Abdurrahman ALACA, rahmetli oldu, onu da kalorifer kazanına bağlamışlar, onu da dinlemiştim. Dedi ki: “Ben demişim ki avukatım ne dersiniz imzalarım.” Cemil’in feryadını ona dinletiyorlarmış. Onu da aynen, 4 kişinin de beyanı, birden mide kanaması geçiriyor, istifra sesleri gelmiş, suyla yıkama sesleri duymuşlar ve ses yok.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz o dönemde görevli olan polis memurlarının veya amirlerinin ismini mutlaka öğrenmişsinizdir.

MİKAİL KIRBAYIR – Öğrendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nedir onlar?

MİKAİL KIRBAYIR – Bana gelen, o dönem, yanlış değilse, resmî değildir bunlar, Kemal GATA, Mehmet HAYTA, Semih GÜNEY, Kureyşin TEPEDERELİ ve Köse lakaplı Ahmet. Sorguya giren bunların olduğunu söylediler.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bunlar, tanınan, bilinen şahıslar mıdır? Yani Kars o zaman küçük bir yer, görev yapan memurları herkes tanır.

MİKAİL KIRBAYIR – Herkes tanır, özellikle Mehmet HAYTAN ile Kemal KARTAL’ın artık bu işin uzmanı olduklarını, Ulaş KORKMAZ’ı da onların öldürdüğünü, Ulaş KORMAZ’dan dolayı 4,5 yıl ceza aldıkları, artık kamuoyuna mal olmuştur.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bunlar polis memuru muydu, rütbeli miydi hatırladığınız kadarıyla?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MİKAİL KIRBAYIR – Polis memurunun komiser olduğunu, Mehmet HAYTAN ile Kemal KARTAL’ın komiser statüsünde, yani yönetici statüsünde onların hiyerarşik yapılarını bilemiyorum, yetkili olduklarını söylüyordular.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizin kendileriyle konuşma imkânınız oldu mu hiç daha sonra?

MİKAİL KIRBAYIR – Hiç olmadı. Zaten ben gittiğimde zaten üç dört günlük bir süreçte kim olduğunu da bilmiyorum. Dört beş kişiyle de o zaman görüşmüştüm karakolda, itiliorum, kakılıyorum, taciz ediliyorum.

BAŞKAN – Peki, bir avukatınız oldu mu sizin bu arada hiç?

MİKAİL KIRBAYIR – Yok, olmadı Başkanım.

BAŞKAN – Peki, şimdi, diyelim ki işkence sırasında öldürüldü, ondan sonra bu cesedin yok edilmesi lazım, varsayım tabii. Bir de aldılar gece karanlığında belki kimsenin bilmediği bir yerde çukur açtılar, gömdüler. Bunu yapan insanlar var. Tabii kendi kendine olmaz bu iş. Belki bekçileri kullandılar, belki polisler yaptılar. Sizin bu yönde bir araştırmanız oldu mu daha sonra hiç?

MİKAİL KIRBAYIR – “Yavuz AKBABA” isminde bir bekçi suç duyurusunda bulundu. Hatta -ispatı mümkün değildir, birisi bana bekçi olduğunu biliyordum- fısıldadı “Boşuna uğraşma, Cemil’i yok ettiler, öldürdüler.” dedi ama tip itibarıyla iri yarı bir adamdı. “Kimsin?” dedim, o uzaklaştı benden. Sonra onun Yavuz AKBABA, Kırış köyünden olduğunu bildim. Bir daha ne kadar kendisiyle irtibat kurmaya çalıştım ise de beceremedim. 1998’de Gerede’de beşinci ayın 4’ünde trafik kazasında öldü. Onun yakınlarıyla irtibata geçtiğimde bekçi, “Benden gizliyorlardı çünkü ben bu konulara hassastım. Cemil KIRBAYIR’ın ve Mahmut KAYA’nın yerini –Cemil KIRBAYIR öldüğünde- bunu Selahattin, “Selo” lakabıyla anılan o bekçi onlara daha yakındı, ona çok güveniyorlardı, haberiniz olsun, o önünde sonunda nerede olduğunu o Selahattin, Selo lakaplı bekçi biliyor.” demiş kendi kardeşlerine, yakınlarına.

BAŞKAN – Selo da Karslı mı?

MİKAİL KIRBAYIR – Karslı. Şu anda Kars’ta Bayrampaşa’da yaşıyor.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sağ mı?

MİKAİL KIRBAYIR - Sağ.

BAŞKAN – Hiç görüşmeniz oldu mu onunla?

MİKAİL KIRBAYIR – Yok, olmadı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERDAL KALKAN (İzmir) - Soyadı ne?

MİKAİL KIRBAYIR – Soyadını tespit edeceğim de...

BAŞKAN – Öğreniriz, önemli değil o.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani emniyetten o dönemde görevli olan bütün çarşı, mahalle bekçileri, emniyetteki özellikle 1’inci şubedeki bütün görevlilerin isimlerini istedik. Zaten o konuda bir araştırma da yapılıyor.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Önemli isimler...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tabii, yani kod adları, vesaire falan ne var, ne yoksa onları bildirin diye bir yazı yazdık.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kardeşinizi aldıklarında belli bir suç isnadı yaptılar mı?

MİKAİL KIRBAYIR – Ondan önce de alınmıştı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Niçin?

MİKAİL KIRBAYIR – Bir senato adayının öldürülmesi, aday adayının öldürülmesi vardı bazukayla.

ERDAL KALKAN (İzmir) – 1979’da...

MİKAİL KIRBAYIR – Evet.

Ondan dolayı alınmıştı içeri, beraat etti o davadan.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Beraat ettikten sonra mı alındı, daha sonra?

MİKAİL KIRBAYIR – Yok, önceden, 1979’da alınmıştı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Beraat ne zaman etti?

MİKAİL KIRBAYIR – Beraat, yanılmıyorsa 1984’te.

BAŞKAN – Ölümünden sonra yani?

MİKAİL KIRBAYIR – Ölümünden sonra. Zaten o beraat kararında da...

BAŞKAN – “Ölümü” demeyelim de yani “öldüğü İddiası”ndan sonra...

MİKAİL KIRBAYIR – Bana göre ölümdür.

Orada kararda da ne ölü diyor ne firar ediyor, “Cemil KIRBAYIR’ın yokluğundan” o zaman Resmî Gazete’de. Ben Karaman’dayken o gazete vermişti, yayınlamıştı. “Cemil KIRBAYIR’ın yokluğundan bu suçtan beraat etmiştir.”

Yine bir seçimleri boykottan dolayı içeri girmiştir, suçları.

BAŞKAN –Sizin ekleyeceğiniz bir şey var mı?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MİKAİL KIRBAYIR – Benim ekleyeceğim şudur: Otuz bir yıldır acı çektik belirsizliğe. Her insan, her birey ideali için, inancı için ölür, kendi tercihidir ama bize acı veren, acıtan, eli bağlı, gözü bağlı, savunmasız, çıplak bir kişinin devletin görevlileri tarafından... Yurttaş olduğumuz ve bu yüce Meclisin çatısı altında bu sandalyeye benim pozisyonumda bunu yapanlar dahi oturmasınlar. Bu çok acıdır, acı veren, bu.

İkincisi: Hem yaşam hakkı elinden alınmıştır hem de babam, oğlunun mezarına gidip - ki beyin kanaması geçirdi araya araya- bir Fâtıhasını okuma hakkı elinden almıştır. Bu hak ne zaman ödenecek, iade edilecektir?

Ve bizlerin bir karanfil, bir çiçek koyabileceğimiz bayramımız hiç olmadı. Ondan sonra, iki tane kız kardeşim evlendi, düğünümüz de olmadı, gelinlik yasak. Bu hakları da elinden aldı. Mezar yeri yok ki gidip teselli olalım da bu acıyı azaltalım.

Ölür, “Doğumla ölüm Allah’ın emridir.” deriz. Kimlerin yakınları ölmemiş ki. Farklı tarafın –bu anlamda diyorum- hiçbir kimse bu sıfatımla, benim sıfatımla bu sandalyeye oturmasın. Acıdır, mezarını, nerede olduğunu ve suçlularının belli olmaması. Zaman aşımına da uğramıştır. Hiç olmazsa bundan sonra bilsinler ki bütün mücadelem bir yurttaş olarak, hukukun üstünlüğünü savunan insan olarak, insan haklarına saygılı bir birey olarak, olan olmuştur ama bundan sonra bilsinler ki otuz yıl geçse, kırk yıl geçse, böyle, insanını, kendi vatandaşını öldürüp de sırtüstü yatmak yok. Bizim dedelerimiz ayağı çarıklı erkânıharptir. Hepimizin dedesi emperyalist güçlerden bu ülkeyi kurtarıırken bizlere mutlu bir Türkiye, ülke bırakmak için canını verdiler, kanını verdiler, şehit oldular ama biz birbirimize mutsuzluğu sunduk. Acıtan bu, yurttaş olarak. Belirsizlik zor.

Anam, malum hepinizce, inat etmiş, “Oğlum” diyor, bekliyor, kapısını açık bırakıyor, evine tadilat yaptırmadı, sit alanı ilan etmiştir sanki, dokunulmazlık. Bunlar acı değil de nedir?

Diyeceklerim bunlar Sayın Başkanım.

Şu, bilmiyorum, benim söylediğime dair, oldubitti, 8 Ekim-14 Ekim çok önemlidir, resmî belgedir.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz, sağ olun.

MİKAİL KIRBAYIR – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN - Biliyorsunuz, Kars Cumhuriyet Savcılığı da bir soruşturma başlattı, biz de bir inceleme yapıyoruz. Ümit ediyoruz ki kısa bir süre içinde bir sonuca varacağız. İnşallah,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bilenler, sizin de belirttiğiniz gibi, olaya tanık olan bekçi, vesaire, bize bildiklerini anlatırlar, olayı inşallah aydınlığa kavuştururuz.

MİKAİL KIRBAYIR – Hiç olmazsa omzumuzdaki bu yük de hafifler de biz de bir nebze olsa da... Azrail kardeşim olsa ne kadar yaşayacağım.

BAŞKAN – Tabii...

Peki, oldu, çok teşekkür ederim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Allah sabır versin.

MİKAİL KIRBAYIR – Sağ olun.” demiştir.

V.II.2. 3 Mart 2011 tarihinde “TÜRKAN ÇİFTÇİ” (Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evinde bulundurulandan) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Hoş geldiniz. Biz Cemil KIRBAYIR olayını ve onun dışında başka bazı olayları açıklığa kavuşturabilmek için kurulmuş Alt Komisyonun üyeleriyiz 3’ümüz. 1 üyemiz daha vardı ama o Ankara’da bulunamadığı için bu toplantıya katılamadı, Çetin SOYSAL, Cumhuriyet Halk Partili Milletvekilimiz; bundan sonraki çalışmalara katılacak.

Sizin de tanıklığınıza ihtiyaç duyduk. Bize vereceğiniz bilgiler, ümit ediyoruz ki bu olayı ortaya çıkarma konusunda bize çok yardımcı olacak.

Sizi dinleyelim, buyurun.

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Yani her şeyden önce böylesi bir girişim kutlanası bir girişim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kendinizi tanıtırsanız...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Adım Türkan ÇİFTÇİ. Ardahanlıyım. 22 Eylülde Ardahan’da gözüaltına alındım. Bir gece sorguya alındım Ardahan’da. Sonra askerî hastanede bir gece kaldım. 23 Eylülde Kars Gözetime götürüldüm. 23 Eylülde 3 Kasım’a kadar da Kars Gözetiminde kaldım. 3 Kasım’da Kars’tan Erzurum’a nakledildim, 6 Kasım’da da oradan tahliye edildim.

Şimdi, böyle bir girişim, kutlanası bir girişim gerçekten. Bir dönem aydınlanmalı bence de, hiçbir şey saklı kalmamalı, hiç kimse “Bir şeylerin hesabı sorulmuyor.” dememeli çünkü bu adalet hepimize bir gün lazım olacak, her zaman buna ihtiyaç duyacağız.

Ben o dönemde gözetimdeyken bizim kaldığımız yer yani bayanların kaldığı yer idareyle bitişikti. Yani şöyle diyeyim: Zaten dağ, dağa böyle bir şey yapılmış, içi oyulmuş, içine sanıyorum eskiden askerler...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kars Gözetim Evinden bahsediyorsunuz değil mi?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Kars Gözetim Evinden bahsediyorum. Dağın içerisine kalınacak yerler yapılmış. Zaten eskiden askerler kalıyormuş orada, daha sonra da Gözetim Evi hâline getirildi, bizler orada kaldık. Bizim, bayanların kaldığı yer idareyle bitişikti. Dolayısıyla biz, o geceleri ya da gündüzleri gelen-giden ya da idarede konuşulanları, anonsları ister istemez duyuyorduk. Hemen bitişikteydik, benimle birlikte kalan arkadaşlar da vardı tabii. Bir gece Göle’den kalabalık bir grubun geleceği anons edildi. Zaten hepimiz tedirginiz, hiç birimizin güvencesi yok, güvende değiliz, her an hepimiz alınabiliyoruz, götürebiliyoruz, nereye gittiğini bilmiyorsun yani hayatı olarak hiçbir güvencen yok. Bir gece gidersin geriye dönmeyebilirsin, nereye gittiğin bile bilinmiyor. Anons yapıldı “Göle’den bir grup geliyor.” dediler. Şimdi, gelenleri şöyle düşünün: Bizim kaldığımız yer bir oda gibi yapılmış yani idare, karşı taraf boşluk, hol gibi düşünün. Karşı tarafa getiriyorlar, diziyorlar, oradan idareden teslim alıyorlar onları, erkek arkadaşları içeriye gönderiyorlar, bayansa bizim tarafa geliyor. Yani bizim hepsini görme şansımız var, çünkü bizim karşımıza diziliyorlar. Sonra baktık, hatırlayamıyorum hangi saatler, kalabalık bir grup geldi gerçekten Göle’den ama çok perişan hâldeler, yani onlar anlatılacak gibi şeyler değil. Sonra bir süre kaldılar onlar. Bir süre sonra, bunların içerisinde tabii Cemil KIRBAYIR var, benim tanıdıklarımdan Cemil var.

BAŞKAN – Siz tanıyor muydunuz kendisini?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Cemil’i tanırdım, eskiden de tanırdım, biz aynı bölgenin insanlarıyız, o Göleli ben Ardahanlı.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Hocam, tarihini hatırlıyor musunuz, o grubun geldiği tarihi?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Tarihi net hatırlayamayacağım. Ben 23’ünde Ardahan’da alındım, onlar Göle’de kalmışlar daha önceden.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Yani geliş tarihini hatırlamıyorsunuz?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Onu hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – Ekimde...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Onlar ekimde geldiler ama. Ben eylülde tutuklandım, onlar ekimin içinde geldiler. O zamana kadar onlar Göle’de kalmışlar ama uzun bir süre sanıyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Cemil'i gördüm tabii. Çetin var, Cemil var, Cengiz'i tanıyorum Cengiz var, diğerlerini hatırlayamıyorum yani çok da tanıdığım insanlar değildi sanıyorum. Bir süre kaldılar gözetimde. Bir süre sonra sorguya götürüldüler.

BAŞKAN – Götürülüşlerini de gördünüz mü?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Gördüm.

BAŞKAN – Hatırladıklarınız hangileri?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Çetin'le şeyi net hatırlıyorum.

BAŞKAN – Cemil'i...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Cemil'i net hatırlıyorum da yani diğerlerini net hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – Ama 2'den fazlaydılar, öyle mi?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Fazlaydılar tabii, 2'den fazlaydılar.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sorgu, Eğitim Enstitüsünde değil mi?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Nasıl?

BAŞKAN – Onu bilmiyor tabii...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Onu bilemem ki, biz Gözetimdeyiz. Şimdi, bizim kaldığımız yerde biz onları şöyle görme şansına sahibiz, bizim karşımıza diziıyorlar geleni de götürdüklerini de.

BAŞKAN – Oradan geçiyorlar...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Oradan görüyorum ben, oradan alıp götürüyorlar ama gelirken de bu kişileri gördüm, giderken de gördüm. Yani Cemil oradaydı. Hiçbir şekilde böyle bir şeyin saklanabilmesi ya da “Cemil o gözetimde yoktu.” denilme şansı yoktur. Benim dışımda da o gözetimde o süreçte kalan insanların hepsi –ki bellidir o tarihte kimlerin kaldığı- Cemil'in orada olduğunu herkes bilir.

BAŞKAN – Peki, giderken nasıldı yani fiziki durumu, sağlıklı mıydı?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Giderken gözetimle gittiler, sağlıklı, gayet sağlıklı... Zaten onlar geldiklerinde çok harap, bitap bir biçimde geldiler.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani gözetimde herhangi bir sorgulama yok.

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Yok, gözetimde yok.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizi sadece orada bekletiyorlar...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Bekletiyorlar.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sıra gelince sorguya sevk ediyorlar. Sistem o şekilde çalışıyor...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Şimdi, sistem şöyle çalışıyordu. Örneğin, diyelim ki gecenin bir saatinde anons seslerini duyuyoruz ya biz, geliyor, işte “Bir grubu alın.” diyorlar, gündüz, bunun saati, zamanı yok yani, hiç kimse, hiçbir saatte, hangi saatte gidelim gibi bir netlik içerisinde olamaz. Geliyor, sizi gözetimden alıyorlar, götürüyorlar... Gözetimde sadece kalıyoruz...

Sonradan geliyorlar, alıyorlar, götürüyorlar. Beni de daha sonradan sorguya götürdüler, gözlerimiz kapalıydı ama herhâlde 1’inci Şubeydi, yani onu bilemiyorum o kadar net ama ben de o dönemde çok rahatsızdım, ritim bozukluğu vardı bende. Beni götürdüler, orada bir grup geldi, o grubu aldılar, o gruba içeriden sesler geliyordu işkence ediliyor diye. Beni sadece sorguyla oradan geriye gönderdiler. Ki aslında bana işkence yaparlar diye bekliyordum ben. Orada fenalık da geçirdim ben.

Sonra işte, giderken gayet sağlıklı, Cemil falan, aldılar götürdüler sorguya. Artık kaç gün geçti aradan, bilmiyorum, bir geceydi sanıyorum yine, bunları getirdiler.

BAŞKAN – Yani yaklaşık kaç gündü, on gün mü, yirmi gün mü, üç gün mü?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Yirmi gün olmazdı, kısa bir süreydi ama.

BAŞKAN – Kısa bir süre... Üç gün, dört gün gibi mi?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Belki öyle. Onu net hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – Anladım...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Ama çok uzun bir süre aklımda değil ama.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani sorgudan tekrar Gözetim Evine geri getirildiğini siz gördünüz, Cemil de var mıydı?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Cemil hayır gelmedi, Cemil gelmedi, hayır.

Yine ben perdeyi çektim, baktım, Çetin’le şeydi galiba, Cengiz’di. Bir kişi daha var mıydı, onu net hatırlayamıyorum. Perdeyi çektim, baktım Cemil yok. Oradan Çetin’e işaret ettim. Uzundu Cemil, böyle bayağı uzunca bir çocuktü. “Cemil nerede?” dedim. Hani ben zannettim orada kaldı diye. Böyle yaptı bana.

BAŞKAN – “Sus” işareti yaptı.

Kayda girmiyor yaptığınız işaret, onun için dedim.

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Tabii, o bana böyle bir işaret yapınca ben bir olumsuzluk olduğunu hissettim ama o günler çok zor günler, hiç kimseyle böyle bir şeyi

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

paylaşamıyorsunuz. Yani ben ailelerde kaldım. Benimle beraber Ardahan’da gözaltına alınan 2 öğretmen arkadaş vardı, onlarla bile paylaşamadım böyle bir şeyi. Sonra havalandırmaya çıktığımızda Çetin’e yaklaştım, dedim ki: “Çetin ne oldu, Cemil nerede?” dedim, “Türkan abla sakın kimseye söyleme ama sanıyorum Cemil abiyi öldürdüler.” dedi. “Nasıl olur?” dedim. “Vallahi, kusuyordu, Cemil abi öldü sanıyorum.” dedi.

Tabii, ben bunu kimseyle paylaşamadım o süreçte.

BAŞKAN – İşkence sırasında öldüğünü mü düşünmüş?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – İşkence sırasında öldüğünü düşünmüş, kusmuş falan bu arada. Sanırım ona elektrik vermişler. Daha sonrasını tabii bilemiyorum, onları Çetin daha iyi biliyor ama bana söylediği bu. “Sanıyorum Cemil abi öldü.” dedi, “Çünkü çok kötü kusuyordu.” dedi, “Cemil abiyi öldürdüler.” dedi. Daha sonra da tabii, Cemil hiç gelmedi.

Şimdi, benim burada -belki çok önemli midir, değil midir bilmiyorum ama- bildiğim tek şey var ki Cemil’i orada gördüm, gelişini gördüm ve gidişini gördüm. Bu asla inkâr edilemez.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Dönüşünü görmediniz?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Evet, dönüşünü görmedim. Gelişini gördüm, gidişini gördüm ama dönüşünü görmedim. Orada o dönemde Gözetimde olan insanların birçoğu da bunu bilir. Cemil o Gözetime geldi, oradan sorguya gitti ama geriye dönmedi.

Burada ben bir anne duyarlılığıyla da davranıyorum biraz da. Ben o dönemde içeriye alındığımda 2 tane çocuğum vardı ve giderken hiç kendimi düşünmedim. Ben geriye dönmeyebilirim...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Götürölüş sebebiniz neydi?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Siyasi nedenlerle. Benim eşim de aranıyordu. Asıl en büyük neden eşimden dolayı aldılar beni. Beni de siyasi nedenlerden dolayı aldılar.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Cemil’i de mi siyasi nedenlerden almışlardı o dönem?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – E, tabii ki, 12 Eylül döneminde Cemil de siyasi nedenlerden alınmıştı. 12 Eylül zaten herkesin bildiği ve niçin geldiği belli olan bir şeydir. Bu şu anki konumuz değildir ama 12 Eylül, açık olarak kendini bildiren bir dönemdir.

Ben oraya giderken hiç kendimi düşünmedim, sadece çocuklarımı düşündüm. Acaba ben buradan dönecek miyim –ki döneceğime ihtimal vermiyordum- ama benim çocuklarım benden sonra ne olur, bir anne olarak böyle düşünüyordum. Şimdi, otuz bir yıldır çocuğunu

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

arayan Cemil'in annesini de aynı duyarlılıkla düşünerek o sorumlulukla geldim. Eğer benim bilgilerimin ona katkısı olacaksa sevinirim.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ederiz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, siz orada belli bir süre kaldınız. Sizin kaldığınız bayanların bulunduğu bölümde sorgu yerine gidip dönen arkadaşlarınız oldu mu?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Tabii.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, onlardan işkence edildiğine dair herhangi bir duyum aldınız mı?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Bayanlardan mı?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Evet.

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Şimdi, bayanlardan biz orada, Ardahan'dan 3 kişi gittik. Benim eşim arandığı için beni aldılar zaten, o gerekçeyle aldılar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Gerekçe önemli değil de işkence yapıldığına dair duyumunuz var mı?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Hayır, bayanlardan işkence olan kimse olmadı. En büyük baskı bana yapıldı. Ben Ardahan'da tugayda bir gece tutuldum. O zaman tugay komutanı vardı. Özellikle o benimle ilgilendi. Bana tehdit türü şeyler yaptılar. Yani beni aslında işkenceye alacaklardı aslında işte, ya da beni korkutmak için “Elektrik şeyini hazırlayın, Elektrik vereceğiz, işkence yapacağız...” falan, karşımda böyle, köpekleri gezdiriyorlar, kurt köpeklerini, “Bak, sen kocanın nerede olduğunu söylemezsen buradan sağ çıkamazsın...” dediler. Ben de “Kocamın nerede olduğunu bilmiyorum. Yani bilmediğim bir konuda konuşamam, isterseniz köpeklere değil, ne yaparsanız yapın.” dedim. Yani bana işkence yapmaya hazırlandılar ama bana işkence yapmadılar. Fakat sabaha kadar çok ağır bir psikolojik baskı altında tutuldum ama bana işkence yapılmadı açıkçası.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Psikolojik işkence yapıldı.

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Psikolojik işkence çok fazlasıyla. Korkutuldu, karşımda MİT elemanları gezdirildi o gün boyunca. Yani beni psikolojik baskı altına alarak çözmeye çalıştılar. Sanki o dönemde aranan bir insanın nerede olduğunu bilebilir misin, imkânı var mı, sana söyler mi öyle bir şeyi?

BAŞKAN – Peki, Kars'ta sizi de götürdüler bir ara. Herhâlde polis merkezine diye tahmin ediyorsunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Sanıyorum 1’inci Şubeydi, gözüm kapalıydı.

BAŞKAN – Orasıyla ilgili, orayı tanımlayabilecek bir şey var mı sizde? Gözünüzün bağlı olduğunu söylediniz ama.

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Şimdi, benim gözüm bağlıydı, bir ara işte bekliyoruz tabii sırayla, bizden önce birileri gitmiş. Tabii, bana, her geldikleri zaman oraya gelen polisler de - hemen idarenin yanındayız ya onlar birilerini getiriyor, bırakıyorlar, alıyor götürüyorlar- hep böyle “E, nasılsın Türkan ÇİFTÇİ, bakalım, sen ne zaman alınacaksın?” Yani beni korkutarak, işte, “Bak, hazırlan, sana da sıra gelecek...” dediklerinde “Alınırız bir gün...” falan diyordum. Oraya gittiğimde gözüm kapalıydı.

BAŞKAN – Nerede bağladılar gözünüzü?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Daha arabaya bindirirken Gözetimden çıkardıklarında gözünüzü bağlıyorlar.

BAŞKAN – O sırada bağlıyorlar...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Bağlıyorlar, arabaya koyuyorlar, siz nereye gittiğinizi bilmiyorsunuz ki. Gittiğim yeri de bilmiyorum, neresidir, nedir... O zaman şöyle bir söylenti vardı: Kimilerini 1’inci Şubeye götürüyorlar kimilerini Eğitim Enstitüsünü götürüyorlar. Beni acaba 1’inci Şubeye mi götürdüler, Eğitim Enstitüsüne mi, orasını bilemiyorum ki.

Sonra gözüm kapalı tabii. Orada ben beklerken ben çok ağır bir şey geçiriyordum o arada, işte ritim bozukluğum var. Daha sonra ablasyon falan oldum ben burada GATA’da. Ağır bir depresyon geçiriyordum bu arada. Yani ben ansal olarak birden kendimden geçiyordum. Orada da öyle bir fenalık oldu bana. Demek ki strese girdim, yoğun bir strese girdim beni şimdi işkenceye alacaklar, Ardahan’da kurtuldum ama burada mutlaka bir işkence göreceğim endişesi çok yoğunlaştı bende ki o arada ben fenalaştım. Bir baktım gözümü açmışlar. Orada bir polis vardı ama yetkiliymiş...

BAŞKAN – Odada mı idiniz?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Odadaydım. Yani herhangi bir alet, şu, bu yok yani normal bir oda, belli ki birinin makam odası gibi bir yer. Fakat orada bir polis vardı, çok insancıl davrandı bana. Ben hemşireydim o dönemde. “Benim de kardeşim hemşiredir.” dedi. Artık doğru, yalan bilmiyorum... “Ben çok üzıldüm sizin durumunuza” dedi, “Lütfen endişelenmeyin.” dedi beni teselli etmek için.

BAŞKAN – Adımı bilmiyorsunuz değil mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Adını bilmiyorum tabii ama böyle düzgün yapılı, kumraldı hatırladığım kadarıyla. O, çok iyi davrandı bana ve beni teselli etmeye çalıştı. “Hiç endişelenmeyin, sadece sorgunuzu yapacağız ve sizi göndereceğiz.” dedi. Zaten beni sorguya alacak durumları kalmadı çünkü benim nabzım çıkmış 130-140’a. Endişelendiler de yani. Acaba öyle bir şey olmasaydı alırlar mıydı işkenceye, bilmiyorum ama bundan sonra beni almadılar, sorgumu yaptılar.

BAŞKAN – Gözünüz açık sorguda...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Gözümü açtılar.

BAŞKAN – Sorguyu o odada yaptılar...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Gözümü açtılar, o odada yaptılar. O ana kadar gözüm kapalıydı. Sonra gözümü açtılar, o odada benim sorgumu yaptılar yani daha doğrusu ifademi aldılar. Ondan sonra da gönderdiler.

BAŞKAN – Gözünüzü bağladılar mı sonra çıkartırken, yeniden?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Tabii, çıkartırken bağlıyorlar.

BAŞKAN – Odadan çıkartırken yine bağladılar...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Yine bağladılar.

BAŞKAN - ...araca bindirdiler ve götürdüler...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Götürdüler.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sorguda kaç kişi vardı?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Ben vardım.

BAŞKAN – Hayır, sizi sorgulayan kaç kişiydi?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Ben hatırlayamıyorum ama birini net hatırlıyorum. Biri de sanıyorum daktiloda yazı yazıyordu. Onun dışında kimler vardı, onu...

BAŞKAN – “En az 2 kişiydi.” diyorsunuz?

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Evet, en az 2 kişi vardı ama bana kötü davranmadılar yani o polis...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sorgulayanlar sivil miydi, asker, polis...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Değil, değil, polis, sanıyorum polisti onlar. Beni ilk Ardahan’da sorgulayanlar askerdi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Üzerlerinde üniforma yoktu...

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Değildi, yoktu.

BAŞKAN – Peki. Geldiğiniz için teşekkür ederiz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TÜRKAN ÇİFTÇİ – Ben teşekkür ediyorum; böyle bir komisyon kurduğunuz için ben sizlere teşekkür ediyorum. Bu ülke için...

BAŞKAN – Bir soruşturma da başladı biliyorsunuz Kars'ta, cumhuriyet savcılığı da bir soruşturma başlattı otuz bir yıl sonra da olsa. Onlar da orada çalışıyorlar, biz burada çalışıyoruz. Zaman zaman görüşüyoruz. İnşallah, bir sonuca ulaşmaya çalışacağız.

TÜRKAN ÇİFTÇİ – İnşallah. Yani annesi için, ailesi için, bu toplum için, hepimiz için, hiç kimse “Bir gün bir şeylerin hesabı sorulmayacak.” dememesi adına bu çok sağlıklı bir gelişme, güzel bir gelişme, olması gerekli olan bir gelişme; bu memleket için de çok önemli. Ben çok teşekkür ediyorum. “ demiştir.

V.II.3. 3 Mart 2011 tarihinde “DAVUT AKSU” (Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evine götürülen dört kişiden birisi) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Davut Bey, hoş geldiniz. Biz gözaltında kayıpları incelemek üzere Komisyonumuzun oluşturduğu Alt Komisyonun üyeleri ve uzmanlarıyız.

Ben Zafer ÜSKÜL, Alt Komisyon Başkanı.

Erdal KALKAN Bey AK PARTİ Milletvekili, Alt Komisyonumuzun Üyesi.

Murat YILDIRIM Bey AK PARTİ Milletvekili, Alt Komisyonumuzun Üyesi.

Mehmet FİRİK, Mülkiye Başmüfettişi arkadaşımız; Mecit GÜRSOY, Adalet Müfettişi arkadaşımız ve Kenan ALTAŞ, Komisyonumuzun Uzmanı.

Sizden de Cemil KIRBAYIR'ın kaybolması olayıyla ilgili olarak bildiklerinizi öğrenmek istiyoruz bu olayı aydınlığa kavuşturabilmek için. Vereceğiniz bilgilerin çok yararlı olacağını düşünüyoruz.

Buyurun.

DAVUT AKSU – Şimdi, Cemil KIRBAYIR benim okul arkadaşım, Eğitimde birlikte okuduk. Cemil KIRBAYIR'la aynı dönemde orada olmadık yani ben tutuklandığımda birlikte olmadık. Ama şunu söyleyeyim: Buraya gelmişken ve otuz bir yıl sonra birileri bizi dinlemeye ihtiyaç duymuşlarsa burada tarihî görevini yerine getirerek ve yaşamaktan tat alamamayı bana sağlayan birtakım olayları anlatmak isterim eğer vaktiniz varsa.

Ben 1980 Aralık ayında tutuklandım. Kars'a on beş gün sonra getirildim, Aralık 20'si. Sonra o dönemde ben oraya gittiğimde “Turan SAĞLAM” diye bir insanla...

BAŞKAN – Nereye götürdüler sizi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

DAVUT AKSU – Kars 1’inci Şube olarak kullanılan bir yere götürdüler. Burası - Eğitimde okuduğum için oraları bilirim- eski Jandarma Merkez Karakolu vesaire, taş bir binaydı.

BAŞKAN – O zaman taş binalar orada iki katlı oluyordu.

DAVUT AKSU – Evet iki katlı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizi direkt oraya mı götürdüler?

DAVUT AKSU – Ben Ardahan’da tutuklandım...

ERDAL KALKAN (İzmir) – Gözaltına alınıyorsunuz.

DAVUT AKSU – Evet, gözaltına alındım. Oraya on beş gün sonra...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kars’a geldiğinizde ilk gittiğiniz yer orası mı?

DAVUT AKSU – Evet, orası.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Öğrenci miydiniz o zaman?

DAVUT AKSU – Hayır, ben bitirmiştım okulu.

Orada “Turan SAĞLAM” diye bir insanla karşılaştım. Çok insan vardı ama onun hâli çok perişandı ve o kadar çok dövülmüştü ki diz kısmından aşağıya damarlar dışarıya çıkmıştı, yürüdüğünde kan dökülüyordu ve çok hâlsiz ve bitkindi. Büyük bir oda vardı. Binaya giriyorsunuz, sağ tarafa bir giriş var, orada sizi karşılıyorlar, orada kalorifer borularına bağlanıyorsunuz, kelepçeleniyorsunuz, ayaküstünde tutuluyorsunuz. Sonra bir daha oda var, orada da bağlanılıyor, orada da insanlar var ama esas itibarıyla üst tarafta, ikinci katta, ne yapılıyorsa, işte şiddet, yöntemli işkence orada yapılıyor. Turan SAĞLAM oradaydı ve dört-beş gün sonra bilinç kaybıyla “Annemi özledim, anneme gitmek istiyorum.” diye konuşuyordu ve sonra kaldırıldı, onun öldüğünü öğrendik. Sarıkamış Askerî Hastanesinde ölmüştü. Sonradan sanıyorum ailesi o dönemde müdahale etti, mezarı açıldı, akıbetini bilmiyorum, sonuç ne oldu bilmiyorum. Ama o arada, 26’sı ile 27’si arasında “Mahmut KAYA” diye bir insan geldi oraya, getirdiler, Adil GÖKÇE, ondan sonra Mahmut KAYA. Yılbaşı da olabilirdi, yılbaşını bir gün geçmiş de olabilirdi, o süre yoğun bir işkence yapıldı, yan yana bağlandık, belden aşağıya simsiyah olmuştu ve deri, çekildiğinde kopuyordu, kangrene dönmüş olabilirdi, simsiyahtı. Sanıyorum saat üç sıralarıydı. “Bitlis’te beş minare” diye bir türküyü okudu. Şu anda hayatımda “Bitlis’te beş minare”yi duyduğumda benim için hayat orada biraz durdu diye düşünüyorum ve bir şeyleri çağrıştırıyor, dinleyemiyorum artık o türküyü. Saat üç gibiydi, ağzından su geldi ve yanımda bu insan öldü orada. Bizi içerideki

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

odaya aldılar. Büyük, kocaman bir oda var, ikisi de çok büyük, kocaman, eski yapı olduğu için kocaman odalardı, oraya aldılar, sonra telâşe... Ama o arada ben yanındayken benim de yürüyecek hâlim yoktu... Şimdi de vücudumda o işkence izleri var, size de gösterebilirim, ayakaltlarımda, parmaklarımda vesaire, bunlar önemli değil. Mahmut KAYA orada, nabzını kontrol ettim, öldüğünü anladım, hatta ve hatta polisin biri ne kadar soğukkanlı yani küfürlü falan, “Nabız kontrol ediyor.” falan diye... Şiddete o kadar alışkın olmuşsunuz ki artık ağlayamıyorsunuz, tepki gösteremiyorsunuz...

BAŞKAN – Ne yaptılar Mahmut KAYA’yı, öldükten sonra?

DAVUT AKSU – Kayıp. Mahmut KAYA Erzurum’da olduğunu orada konuşurken yani beni burada aldılar... Söylediği şeydi: “Ben burada halı satmaya geldim, akrabam var. “Metin CENGİZ” diye bir öğretmen akrabası olduğunu söylüyordu Göle’de; sonradan birlikte yattık. Adil GÖKÇE ile bir ilişkileri vardı. Cezminur POLATEL diye bir... O anda bizim yanımızda Zekiye ŞEN vardı, şimdi “Akdeniz” olmuş galiba eşinden dolayı. O da öğretmendi.

BAŞKAN – Yani şu anda o da kayıplar arasında mı?

DAVUT AKSU – Evet, kayıp.

Ben geldikten sonra o dönemde Sıkıyönetim Adli Müşavirliğine, Savcılığa ve sair yerlere dilekçe yazdım, gördüklerimi anlattım, kaybolduğunu anlattım, Turan SAĞLAM’ın benim yanımda öldürüldüğünü, “Harun BİLDİK” denilen bir vatandaşın -o da Eğitimden arkadaşım- onun da ikinci kattan atıldığını, o da ikinci kattan atılmıştı, bacağında bir sıkıntı vardı. Şunu söyleyeyim: Ben şimdi yaşıyorsam o 2 kişinin ölümünden dolayı yaşıyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – O atılan arkadaş?

DAVUT AKSU – Yaşıyor. Nerede olduğunu bilmiyorum, irtibatımız yok.

Ben şu anda elli yaşındayım. O zaman yirmi yaşındaydım. Otuz yıldır, otuz bir yıldır bu yükte yaşıyorum ve yaşadığımdan tat alamıyorum çünkü onlar ölmeseydi şimdi ben hayatta değildim. Size bu tarihî sorumlulukla ve bu vicdanla bunu anlatıyorum. Umarım... Bunların ekip başında “Mehmet HAYTAN” diye birisi vardı.

BAŞKAN – Polisin...

DAVUT AKSU – Evet.

BAŞKAN – 1’inci Şubede...

DAVUT AKSU – Evet, evet, Mehmet HAYTAN vardı.

BAŞKAN – Soruşturmayı yapanların başında mı?

DAVUT AKSU – Evet, evet.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Sorgulayanların?

DAVUT AKSU – Evet, sorgulayanların, Mehmet HAYTAN. “Semih” diye birisi vardı, Semih GÜNEY, “Ben Semih GÜNEY” diyordu, deli, böyle şey yapardı. “Kureyşin” diye bir genç o zaman, bizim yaşlarda...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İsmimi Kureyşin?

DAVUT AKSU – Evet, ismi Kureyşin.

MURAT YALDIRIM (Çorum) – Soyadı?

DAVUT AKSU – Soyadını bilmiyorum. “Musa” diye birisi vardı o dönemde, orada görevliydi. Elâzığlı.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sorgucular?

DAVUT AKSU – Evet. “Ahmet” diye birisi vardı, Sivaslı olması lazımdı. “İbrahim” diye birisi vardı. Ve en son beni gönderecekler şeye, yürüyemiyorum ben, sonra askerî gözetime geldim, orada bir asteğmen hekim almadı beni gözetime, sonra şeye gittim...

BAŞKAN – Hastaneye mi?

DAVUT AKSU – Sarıkamış’ta askerî hastane vardı, oraya götürüldüm. Orada on beş-yirmi gün bir tedavi gördüm, orada raporlar falan, sanıyorum, vardı veya bilmiyorum notlar vardır. Hekimin söylediği şuydu: “Kars 1’inci Şubeden gelen insanları almak istemiyorum kardeşim, oradan gelenler hepsi ölüyor.”

BAŞKAN – Peki, o sorgulama sırasında ya da gözetim altındayken Cemil KIRBAYIR’la ilgili bir şey işittiniz mi? Bir şeyler anlattılar mı?

DAVUT AKSU – Şimdi, şöyle bir şey: Aynı okulda okuyoruz, işte Kars Dede Korkut Eğitim Enstitüsü. En son ben oradan askerî gözetime gönderileceğim gün Mehmet HAYTAN, bir odası vardı, oraya götürdü çünkü çok tedirgindiler, bizi içeriye aldıktan sonra paldır küldür bir şeyler oldu. Bu arada “Selo” diye bir bekçi vardı, sanıyorum şimdi yaşıyor, Selahattin, bir de “Yavuz” diye bir bekçi vardı, biri bir gün kalıyordu, biri bir gün. O bekçilerin sanıyorum birisi trafik kazasında ölmüş Gerede dolaylarında. Onun hatta kardeşiyle bir ara karşılaşmıştık, işte bu ölümlerle ilgili dilekçe verdiğini, sonra geriye aldırıldığını, sonra görevine son verildiği, öyle bir şeyler var, “Sultan” diye...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nereye verdiğini söyledi mi dilekçeyi?

DAVUT AKSU – Savcılığa mı vermiş... “Sultan” diye bir kardeşi var, onun anlattığı, ağabeyim dilekçe vermişti, sonra baskı gördüğü için, meslekten atılacağı için dilekçesini

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

geriye aldı ve sonra da örgüt üyeliği vesaire, vesaire diye dava açılmış ve görevden ihraç edilmiş, bekçilik görevinden.

İşte, Mehmet HAYTAN: Ne gördün burada? “Bir şey görmedim.” Biliyorum yani ne almak istediğini, ben de “Bir şey görmedim.” dedim. İstersen gör ama görürsen senin için Cemil gibi, Karadöş gibi dipsiz kuyu... Bu önemli bir şey. Dipsiz kuyu belki duymamışsınızdır ama orada belli... Kars’ta ben sonradan sordum: Dipsiz kuyu neresi? İstasyon Mahallesi’ne doğru oralarda o mezbaha artıklarının döküldüğü, altından belki su geçiyor, bilmiyorum, öyle çukurlar varmış, oraya da halk dilinde “dipsiz kuyu” deniliyormuş. “Seni de dipsiz kuyuya gönderirim!”

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “Cemil gibi” tabirini kullandı mı?

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kullanan Mehmet HAYTAN mı?

DAVUT AKSU – Evet.

BAŞKAN – Hatta bir isim daha söylemiş: “Cemil gibi...”

DAVUT AKSU – “Mahmut gibi.” “Karadöş” diyorlardı, “Karadöş Mehmet” diyorlardı ona hitaben. “Mahmut KAYA gibi...”

BAŞKAN – Onu kastederek söylüyor.

DAVUT AKSU – Evet. Dipsiz kuyu... Nerede olur, nasıl olur, bilmem.

BAŞKAN – Gözetim yerinde hiç Cemil’in adı geçti mi sizin bulunduğunuz dönemde?

DAVUT AKSU – Zaten konuşuluyordu. Yani öldürüldüğünü, cezaevinde de bir sürü arkadaşlarım o dönemde... Mesela bir dönem milletvekilliği yapan Zeki Naci TARHAN Bey de, o da bu Cemil’le birlikte o dönemde kalan ve gözetimde tanıklığı olan beyefendi.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Zeki Naci kaldı mı Cemil’le gözetimde?

DAVUT AKSU – Evet.

ERDAL KALKAN (İzmir) – 19’uncu Dönem Kars Milletvekili SHP’den.

DAVUT AKSU – Evet.

BAŞKAN – Başka ekleyeceğiniz bir şey var mı aklınıza gelen?

DAVUT AKSU – Otuz bir yıl sonra derdimi, içimi hiç olmazsa birilerine rahat rahat döktüm ve umarım bu ülkede herkes için ama herkes için adalet gerçekleşir ve herkes o adaletin koruması altında olur.

BAŞKAN – Bizim de dileğimiz bu, sağlamaya çalıştığımız bu.

DAVUT AKSU – Sağ olun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz Davut Bey.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

DAVUT AKSU – Ben teşekkür ederim. Saygılar sunuyorum, başarılar diliyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz Kars’tan en son ne zaman bırakıldınız? Yani gözaltından sonra...

DAVUT AKSU – Bırakılmadım ki.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Veya tutuklandınız mı daha sonra?

DAVUT AKSU – Tutuklandım.

BAŞKAN – Sarıkamış’a hastaneye gittiniz.

DAVUT AKSU – Hastaneye. Sonra gözetime geldim. Sonra oradan Erzurum’a gittim, Erzurum 3 no’luda kaldım. Tahliye edildim. Sonra tekrar bu ifade... O arada dilekçe vesaire, işte benim yanımda kayıtlar var. Sonradan, tekrar bir sene sonra gıyabi tevkif kararım çıktı ve geldim 91’de çıktım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani o süre... Çıktıktan sonra bu sizi sorguya alanlarla hiçbir şekilde karşılaşmadınız. Orada ne kadar kaldıklarınızı bilmiyorsunuz.

DAVUT AKSU – Hayır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mahmut’un ve diğer Turan’ın da öldürüldüğünü söylediniz.

DAVUT AKSU – Turan SAĞLAM...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, onların cenazeleri ailelerine teslim edildi mi?

DAVUT AKSU – Turan SAĞLAM’ın cenazesi ailesine teslim edildi ama Mahmut KAYA’nın şu anda aranıyor, yok. Ben de bunun takipçisiyim. Orada vicdani bir takip... Çünkü onun ölmesi benim yaşamama neden oldu. Üçüncü bir kişiyi göze alamadılar diye düşünüyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Mahmut KAYA, kayıp.

DAVUT AKSU – Evet, kayıp. Cemil KIRBAYIR ve Mahmut KAYA. Turan SAĞLAM da, dava açıldı, bilmiyorum davanın akıbeti... O insanlar işte, onlar hakkında dava açıldı orada.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, bu olayları yaşadınız. Daha sonra Türkiye askerî rejimden çıkıp normalleşmeye başladığında hiç aklınızdan geçirmediğiniz mi, “Ben bunu bana reva görenleri gideyim savcılığa şikâyetle bulunayım.” türü bir şey düşünmediniz mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

DAVUT AKSU – Şimdi şöyle bir şey: O dönemde 12 Eylülle ilgili soruşturma yapılmaması noktasında şey vardı. Ben 1991’de çıktım...

Suç duyurusunda bulunduk. Yani 2003’te falan burada memnu haklarımızın geriye iadesi vesaire, geldik, Mecliste görüşüldü, sayın vekillerle görüşüldü, Eyüp FATSA Bey’le görüşüldü, o heyetin içerisinde de bulundum. Yani, hayır, o konuda şeyimiz vardı ama 15’inci madde tüm bunların önünü kesmişti ve benim bildiğim kadarıyla o dönemde altın saatle de bunlar ödüllendirildi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – İşkenceciler mi ödüllendirildi?

DAVUT AKSU – Evet. Kenan EVREN tarafından bilfiil olarak altın saatle ödüllendirildiler iyi vazife yaptıkları için.

BAŞKAN – Var mı başka bir şey? Yok.

Peki, çok teşekkür ederiz, sağ olun.” demiştir.

V.II.4. 3 Mart 2011 tarihinde “ZÜBEYİT ÇELİK” (Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evine götürülen dört kişiden birisi) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN –Buyurun Zübeyit Bey. Hoş geldiniz.

ZÜBEYİT ÇELİK – Hoş bulduk.

BAŞKAN – Biz, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun oluşturduğu Alt Komisyon olarak bugün Cemil KIRBAYIR olayını aydınlatmaya çalışmak üzere sizleri dinlemek için davet ettik. Bu olayı aydınlatabilmemiz için sanırım siz de bize katkıda bulunmak için geldiniz. Bildiklerinizi anlatır mısınız?

ZÜBEYİT ÇELİK – Tabii anlatayım efendim.

Bu aslında bizim otuz bir yıllık kanayan yaramız ve bu konuya parmak bastığınız için teşekkür ediyorum.

Ben bu çocukların öğretmeniyim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kimlerin?

ZÜBEYİT ÇELİK – Mesela şu anda Cengiz’in de, Davut’un da... Cemil KIRBAYIR askerden yeni gelmişti. Eğitim Enstitüsünde ben öğretmendim, idareciydim. Ben de tutuklandım, gözaltına alındım. “Çakmak Tabya” diyoruz biz orada. Yani üstü toprak bir tabya işte. İçindeyiz. Ve orada tutukluyken Göle’den geldiler bu arkadaşlar. Ama ben öğretmenleri olduğum için tanıyorum. Aşağı yukarı ben 12 Eylülde alındım. Birinci gün sabahleyin alındık. “Tedbiren alıyoruz.” dediler. “Enterne ediyoruz.” mu ne dediler, bir şey

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

dediler. Bu arkadaşlar bizden daha sonra geldiler. Böyle çukurda bir yerdeydi.1'inci Şubenin arabası geldiği zaman görüyorduk zaten, bir cip geliyor, böyle üstten geliyor. O gün mesela bir bakıyorsunuz işte şansa 3-4 kişi alınıyor. Tabii bunlar hemen alınır alınmaz gözleri bağlanıyor, elleri bağlanıyor, arabaya alınıyor ve bu insanlar götürülüyor.

BAŞKAN – Götürüldüklerini gördünüz siz?

ZÜBEYİT ÇELİK – Tabii gördüm. Yani ben de o şekilde götürüldüm. Benden bir gün önce götürdüler. Sanıyorum Cengiz KAYA ile Cemil KIRBAYIR ve Çetin... Soy ismini anımsayamayacağım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Çetin AŞULA.

ZÜBEYİT ÇELİK – Ha Çetin AŞULA, evet. Bu arkadaşları birlikte alıp götürdüler. Sonra...

BAŞKAN – Kaç kişi olduklarını tam hatırlayabiliyor musunuz?

ZÜBEYİT ÇELİK – Tam bu üçünü biliyorum ama onlarla beraber kim gitti... Bu arada bizim bir avukat arkadaşımız vardı Abdurrahman ALACA diye, onu kaybettik, rahmetli oldu daha sonradan, dört beş yıl önce kaybettik. O da o sırada sanıyorum onlardan daha önce götürülmüştür. Bunlar çok geç geldiler. Geldikleri zaman Cemil yoktu. Cemil yoktu ve bunlar perişanlardı yani. Cengiz KAYA falan, onlar perişanlardı. Çok ilkel işkence görmüşler yani. Ve Cemil yok, “Cemil’i kaybettik.” dediler. Tabii beraber götürdükleri için gözleri kapalı. İşte onun bağirtısından... Galiba işkence, elektrik vermişler herhâlde betonun üzerinde. Daha sonra ikinci gün beni aldılar, bunlardan hemen sonra beni aldılar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “Cemil’i kaybettik.” diyen kim?

ZÜBEYİT ÇELİK – Ben polislerin yanında değilim. Bu gelen Cengiz KAYA, işte Çetin, bunlar tabii çok perişan bir şekilde geldiler. Yani onu görmek lazım. Aradan otuz bir yıl geçti. Yani geldiler, “Bizim arkadaşımız öldü.” dediler, “İşkencede öldü.” dediler. “Kaybettik.” derken onu kastettiler. Çünkü bunlar da işkence görmüşler sonuçta. Sanıyorum kanama mı olmuş ne olmuşsa... Hatta bunların ifadelerinde, geldikleri zaman bize “Öldü.” dediler yani, “Cemil’i kaybettik.” dediler. Cemil, ağabeyi de burada ya, ağabeyinden daha iri yarı, daha yapılı, böyle gençti, askerden daha yeni gelmişti zaten.

Beni götürdükleri zaman... Tabii bizim gözümüzü bağlayıp götürüyorlar ikinci günü. Size şunu söyleyeyim: Cemil KIRBAYIR’ın ölümü bize işkence yapılmasını engelledi. O tedirginlikle.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Siz hiç önceden gördünüz mü işkence?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZÜBEYİT ÇELİK – Ben görmedim. Bizi götürüyorlar yani.

BAŞKAN – Siz kaç gün kaldınız orada?

ZÜBEYİT ÇELİK – Ben 12 Eylül günü alındım...

BAŞKAN – Hayır, 1'inci Şubede.

ZÜBEYİT ÇELİK – Yok, şubede kalmadık. Bizi Çakmak Tabya'ya götürüyorlar, askeriye'ye götürüyorlar. Askeriyeden aynı gün gittim ve döndüm.

BAŞKAN – Hayır, anladım. Aynı gün gidip döndünüz.

ZÜBEYİT ÇELİK – Aynı gün gidip döndüm ve son derece tedirginlerdi.

BAŞKAN – Peki, sizden bir gün önce mi alınmıştı onlar?

ZÜBEYİT ÇELİK – Evet, bir gün önce, kesin, onu çok iyi hatırlıyorum.

BAŞKAN – Onların dönüşleri?

ZÜBEYİT ÇELİK – Bunlar geldiler işte, Cengiz KAYA filan geldi.

BAŞKAN – Ertesi gün sizi aldılar.

ZÜBEYİT ÇELİK – Evet, ertesi gün...

BAŞKAN – Yani onlar da aynı gün gittiler ve geldiler.

ZÜBEYİT ÇELİK – Yok, onlar galiba, sanıyorum kaldılar, onlar bir gece... Tam hatırlayamıyorum, otuz bir yıl geçti ama onlar uzunca bir süre kaldı.

BAŞKAN – Peki, sizi nereye götürdüler?

ZÜBEYİT ÇELİK – Gözü bağlı götürüyorlar. Ama ben nerede olduğumu anladım.

BAŞKAN – Neresiydi?

ZÜBEYİT ÇELİK – Çünkü ben Eğitim Enstitüsünde idarecilik yaptım. Yani gittim, beni oturttular. İfadeyi almak için şöyle yere çömeliyorsunuz ya, şu dizlerimle gözbağımı ayarlayınca ben, biraz açınca, Eğitim Enstitüsünde bizim lojmanlarımız vardı, lojmanda olduğumu, lojmanın içinde olduğumu anladım.

BAŞKAN – Nasıl bir bina o lojman?

ZÜBEYİT ÇELİK – Yani Kars Dede Korkut Eğitim Enstitüsü var, onun yanında idarecilerin kalmış olduğu bir lojman, öğretmenlerin kalmış olduğu bir lojman, hemen yanı başında.

BAŞKAN – Kaç katlı bir yer?

ZÜBEYİT ÇELİK – Sanıyorum iki ya da üç katlı. Tam anımsayamıyorum. Otuz bir yıl geçti yani, onu anımsayamam ama çok yüksek katlı değil.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Binalar yıkıldı mı, duruyor mu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZÜBEYİT ÇELİK – O binalar yanılmıyorsa duruyor, öyle biliyorum ben. Şu anda Kafkas Üniversitesinin...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yaşadığınız olayların tamamındaki o binalar duruyor mu? Askeriye, 1'inci Şube, lojmanlar...

ZÜBEYİT ÇELİK – Duruyor. Çünkü orası tarihî bir yer yani, tabya, Çakmak Tabya. Onları yıkma şansları yok.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Eğitim Enstitüsü olan yerler.

ZÜBEYİT ÇELİK – Tabii, duruyor. Çakmak Tabya diye bir yer. Yani o da Eğitim Enstitüsüne çok yakın bir yer.

BAŞKAN – Peki, bu Cemil KIRBAYIR'la birlikte gidip geri dönenler, onlar tahmin edebiliyorlar mı nereye, hangi binaya götürüldüklerini?

ZÜBEYİT ÇELİK – Yok. Onların gözleri bağlı olduğu için bilemezler. Ben de bilemezdim de, beni böyle oturttukları zaman, biraz da uzun boylu olmanın avantajı... O zaman tabii daha zayıftım otuz bir yıl önce. Daha gençtim. Yani otuz bir yaşımdaydım. Dolayısıyla...

BAŞKAN – Binayı tanıdığınız için fark edebildiniz.

ZÜBEYİT ÇELİK – Tabii. Hatta yanımda yürüyen adam beni götürüyor, yani aklımla dalga mı geçti, “Eğil eğil eğil” diyor ama sap gibi yanımda dik yürüyor yani. Anladım ki dehlizde filan değilim, yanımdaki adamın da eğilmesi lazım. Böyle bir şey.

Hatta bana şunu söylediler: İşte... Ama bana çok iyi davrandılar, onu söyleyeyim yani. Niye? Çünkü bir tedirginlik vardı. Dediler ki: “Bak, biz iyi niyetliyiz, bir arkadaş kaçtı.” gibi laflar filan ettiler. Ama biz onun öldürüldüğünü bir gün öncesinden öğrendik zaten.

BAŞKAN – Size söyledikleri: “Kaçtı.”

ZÜBEYİT ÇELİK – Öyle diyorlar işte, “Kaçtı.” Ama bakın ben size söyleyeyim: Bizi gözaltına alan 1'inci Şubede, yanılmıyorsa Mehmet HAYTAN. Bizi gözaltına alan 1'inci Şubenin amiri oydu.

Ben bir eğitimciyim Hocam. Şimdi siz vekilsiniz ama ben kusura bakmayın “Hocam” diyeceğim. Otuz dokuz yıl eğitimcilik yaptım. Yani bu işin kolay yanı var. Yani Mehmet HAYTAN ve onun ekibi bellidir, devlet kurumları bunu bilir. Gerçekten ben bu aileyi biliyorum, çok yakinen biliyorum. Amaçları “Çocuğumuzun kemiklerini bulalım.” Dert bu yani, bütün mesele bu. Hepimiz sonuçta -burada bayan yok- babayız. Bu iş böyle.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Peki, Cemil KIRBAYIR’ın nereye götürüldüğü konusunda herhangi bir şey duydunuz mu?

ZÜBEYİT ÇELİK – Hayır. Bakın, spekülatif şeyler doğru olmaz. Çünkü bizim elimiz bağlı, gözümüz bağlı.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Bu “dipsiz kuyu” muhabbetini duydunuz mu?

ZÜBEYİT ÇELİK – Bir “dipsiz kuyu” var. Ama, hayır, kimse kestiremez. Ancak onu götürenler... Çünkü elimiz bağlı, gözümüz bağlı, nasıl bileceğiz?

BAŞKAN – Haklısınız da, bir söylenti en azından var mı?

ZÜBEYİT ÇELİK – Ama yani...

BAŞKAN – Onlara da itibar etmemek lazım diyorsunuz.

ZÜBEYİT ÇELİK – Tabii, yani ben şimdi pozitif bakıyorum. Yani varsayımlarla hareket etmek doğru bir şey değil. Yani ben de kalkar derim ki “işte filan yere götürdüler, falan yere götürdüler...” Yok. Yani onu nasıl bilebilirim ki, somut olarak algılayamayız.

BAŞKAN – Doğru.

ZÜBEYİT ÇELİK – Ama bakın, bir de Oruç KORKMAZ davası var. Oruç KORKMAZ işkencede öldürüldü. Yargılandılar, Mehmet HAYTAN beş yıl üç ay ceza aldı. Bu Komisyonun bence amacı budur. Ve yatmadılar. Kemal KARTAL, Mehmet HAYTAN, bir kişi daha vardı, onu anımsayamıyorum ama eşim biliyor. Yani bu sonuçlanmış bir davadır. Erzurum Sıkıyönetim Mahkemesinde sonuçlanmış bir davadır. Beş yılın üzerinde ceza aldılar ve yatmadılar. Yatmadıklarını biliyorum, biliyoruz yani.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yani cezaevine gitmedi mi, götürülmedi mi?

ZÜBEYİT ÇELİK – Gitmediler. Ceza alındı yani. İnfaz edilmedi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz olaydan sonra Kars’ta mı yaşadınız?

ZÜBEYİT ÇELİK – Kaldım tabii. Ben aşağı yukarı 1989’da İstanbul’a geldim. Çocuklarımın okumaları için 1989’da Kars’tan... Ama şu anda Kars’ta benim hâlihazırda dayalı döşeli evim var.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, bu olaylardan sonra, ortalık biraz daha durulduktan sonra -Kars neticede küçük bir il- hiç konuşulmadı mı? Yani insanlara ve Cemil’e ne olduğuna dair...

ZÜBEYİT ÇELİK – Herkes ama bakın hepimiz Cemil’in öldürüldüğünü biliyoruz. Ama nereye nasıl atıldı? Yalnız orada bir tane... Biz hep bir adamın üzerine çok yoğunlaştık. Orada Selahattin diye bir bekçi vardı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Soyadı ne Selahattin’in?

ZÜBEYİT ÇELİK – Bilemiyorum soyadını ama bekçiydi o. Yani sivil giyiniyordu. O 1’inci Şubede, orayla ilişkisi olan bir insandı. Yani o bilebilir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Görüştünüz mü siz bu bekçiyle bu süreçte?

ZÜBEYİT ÇELİK – Hayır. Zaten 1989’a kadar ben kaldım, ondan sonra çıktım geldim.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sağ mı bekçi?

ZÜBEYİT ÇELİK – Sanıyorum sağ. Efendim, sayın vekillerim, 1’inci Şubede amir ve o süreçte yaşayan insanlar aşağı yukarı bizim yaşlarımızda insanlar.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Şu anda Mehmet HAYTAN, o bekçi, onların hepsi Kars’talar mı?

ZÜBEYİT ÇELİK – Mehmet Hayta hayır. Mehmet HAYTAN büyük olasılıkla -ben orada Enstitüde Müdür Yardımcısıydım- benden çok çok olsa dört beş yaş filan büyüktür yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şu an İstanbul’da yaşıyor diye bir bilgi aldım.

ZÜBEYİT ÇELİK – Mehmet HAYTAN... Yani bulunur bu. Şey vardı mesela: Kemal KARTAL vardı ama Kemal KARTAL o 12 Eylül sürecindeki sorgulamalarda var mıydı yok muydu bilmiyorum ama ben 12 Eylül günü alındım, 1’inci Şubeye gittiğimde Mehmet HAYTAN’la aramızda bir diyalog geçti.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nasıl bir diyalog?

ZÜBEYİT ÇELİK – Mehmet HAYTAN, “Oo hoş geldin...” Bilirsiniz böyle, “Hoş geldin, beş geldin, geldin bakalım, işte sorgulanacaksınız.” falan filan... Bizi orada hemen zaten bir iki saat tuttu, aldılar oradan, askerler teslim aldı. Böyle ayakta tuttular bizi, duvara dayalı böyle yüzümüz. Hatta bilmiyorum, hiç yaşamamışsınızdır, yaşamınızı da istemem...

ERDAL KALKAN (İzmir) – Ben yaşadım yani, evet.

ZÜBEYİT ÇELİK – Mesela cebimde fotoğraflar vardı. Yanlışlıkla... O zamanlar hemen nikâhtan sonra cüzdan verilmezdi. Eşimin resimleri cebimdeydi, aldım onları yedim. Çünkü görür küfrederler. Yedim ben onları, attım ağzıma yedim o resimleri yani. Öyle de bir anım var Mehmet HAYTAN’la ilgili olarak.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

O Oruç KORKMAZ davasını önemsiyoruz. Bir de bir arkadaşımız daha var, bakın. Onu Davut AKSU belki söylemiştir. Yine işkencede öldürüldü. Onunla ilgili -bakın ben size vereyim- telefon numaralarını aldım. Bilmiyorum, şimdi görürseniz, tanıklık edebilecek isimlerin telefon numaraları var.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bizde var onlar.

ZÜBEYİT ÇELİK – Ayrıca...

ERDAL KALKAN (İzmir) – Başka isimler mi bunlar?

ZÜBEYİT ÇELİK – Şimdi bu Mahmut KAYA’yla ilgili... Burada telefon numaraları da var, hepsinin telefon numarası da var. Aşağı yukarı, benim yazımla 8 tane insan var.

Şimdi bakın, Erzurum’da yargılandılar, ceza aldılar. Eşim müdahil olarak katıldı, duruşmaya bizzat girdi. Hatta Oruç KORKMAZ’la birlikte altta 3 kişi daha var Oruç KORKMAZ’la ilgili. En altta tarih de var. Bir tanesi yurt dışında tanıklık edecek insanlardan.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O kararı biz sizden alalım.

ZÜBEYİT ÇELİK – Yalnız o Erzurum Sıkıyönetim Mahkemesinin verdiği...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorun değil.

ZÜBEYİT ÇELİK – Ama bilmiyorum, İstanbul’a naklettik, o dosya eşimde olmayabilir. Ama nasıl çıkarırız...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Numara oldu mu biz ulaşıyoruz, sorun değil.

ZÜBEYİT ÇELİK – Onu ben bulurum. Oruç KORKMAZ davasında bu insanlar, Kemal KARTAL, hepsi yargılandılar yani.

BAŞKAN – Başka var mı soracağımız soru?

Peki Hocam, çok teşekkür ederiz, sağ olun.

ZÜBEYİT ÇELİK – Yani zaten işkence edilen mesela çok yaşlı bir ağabeyimiz vardı. Çok ağır işkenceler gördük. Mesela ben tanıyamadım içeri getirdikleri zaman. Askerler değil, dışarıda götürüyorlardı bizi. Hatta biz şey diyorduk. Kıymetli eşyalarımızı bırakıyorduk, çağırılanlar. Mesela içeriden kim çıkarıldı, 4-5 kişi, eşyalarımızı, saatimizi filan çıkartıyoruz, işte yakınlarımıza verip öyle gidiyorduk. Yani olaydan bir gün sonra götürdüler.

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Sayın ÇELİK, gerek mekân gerekse de sizin koşullarınız firar etmeye kesinlikle müsait değil değil mi?

ZÜBEYİT ÇELİK – Mümkün değil. Eliniz bağlı, gözünüz bağlı. Son derece... Bir de götürüyorlar içeriye. Götürdükleri zaman arkadan böyle tutuyorlar. Mümkün değil. Yani

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

nerede olduğunuzu bilmiyorsunuz ki, nasıl kaçacaksınız? İmkânsız bir şey. Kaçmak, vurulup ölmeyi göze almak demektir. Yani orada gözünüz bağlı, eliniz bağlı. Nasıl olur öyle bir şey?

ERDAL KALKAN (İzmir) – Bir de nereye kaçacaksın? Yani ben Ardahan’da askerlik yaptım.

ZÜBEYİT ÇELİK – O Çakmak Tabya’yı bilirsiniz. O sırtlarda toprak altında böyle... Kırk iki tane sandalyemiz vardı, 183 tutukluyduk.

BAŞKAN – Peki Hocam, çok teşekkürler.

ZÜBEYİT ÇELİK – Ben teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. Çok çok teşekkür ediyorum. Umarım bu işler aydınlanır, Türkiye için çok iyi olur.” demiştir.

V.II.5. 3 Mart 2011 tarihinde “CENGİZ KAYA” (Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evine götürülen dört kişiden birisi) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Hoş geldiniz, buyurun Cengiz Bey.

CENGİZ KAYA – Hoş bulduk.

BAŞKAN – Cengiz Bey, sizden, olayın belki en yakın tanıklarından birisi olarak Cemil KIRBAYIR’la ilgili bilgileri anlatmanızı rica edeceğiz.

CENGİZ KAYA – Efendim, 12 Eylülün olduğu gecenin sabahına yakın ben evden alındım. Jandarma karakolunda bir süre kaldıktan sonra bizi bir cemseyle 246’ncı Piyade Alayına götürdüler, orada bir yerde tuttular. Bizim gibi olan insanları da getirdiler, şöyle 30-40 kişi oluştu. Orada bir hayli kaldık yani. Zannedersem on altı-on yedi gün ben orada kaldım. O süre içerisinde orada da özellikle ben ve birkaç arkadaşımıza kötü muamele, daha doğrusu işkence yapıldı. Özellikle bana daha çok yapıldı.

BAŞKAN – Orada Cemil KIRBAYIR’la birlikte miydiniz?

CENGİZ KAYA – Değildik. Cemil benden birkaç gün sonra getirildi. Bizi bir araçla Cemil’le birlikte Alaydan Kars’a götürdüler. Aynı aracın içerisindeydik. Bir grup olarak götürdüler. Kars Gözetime götürdüler. O gözetime giderken dikkatimi bir şey çekti. Bizi gözetimden içeri alırken sivil giysili polislerin olduğunu, özellikle Cemil arkadaşımızı da tehdit eder, küfür edercesine laflar ettiğini de gördük. Biz gözetime alındık. Bir on gün ya da daha fazla, tam hatırlayamıyorum ama bir gün 4 kişinin isimleri okundu, gözetimin kapısında gözlerimiz bağlandı. Cemil KIRBAYIR...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Daha önce gözünüz açık mıydı arabada beraber giderken?

CENGİZ KAYA – Evet, Göle’den Kars’a gidene kadar açıktı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – O zaman Cemil sizinleydi.

CENGİZ KAYA – Bizimle beraber.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Aynı cemsedeydiniz.

CENGİZ KAYA – Tabii, aynı cemsede.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Beraber gittiniz. Gözetime giderken gözleriniz kapatıldı.

CENGİZ KAYA – Hayır, gözetime alındık, gözetimde birlikte kaldık, gözlerimiz kapalı değildi.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Gözetimden sorguya giderken.

CENGİZ KAYA – Sorguya giderken. İşte onu söyleyeceğim efendim. Belli bir süreden sonra, zannedersem öğlene yakındı, isimler okundu, biz gözetim kapısına alındık. Gözlerimiz orada bağlandı tek tek. Pamuk koyuyorlar. Büyük brandalarla çok sıkı bir şekilde. Hatta yolda Cemil arkadaşımız, onun burnu da, özür diliyorum, biraz uzun olduğu için, işte “Nefes alamıyorum.” falan filan dedi bu bağlamadan dolayı. Keza biz de öyleydik. Ama onun herhâlde biraz burnundan dolayı sıkıntısı vardı ki. Bizi bir yere götürdüler. Sonradan yapılan yorumlarda anlaşılan oydu ki, Eğitim Enstitüsünde bir yer. O yerde sorular soruluyor. Sorulan soruların bizimle uzaktan yakından çok alakalı olduğuna, o zamanda söylemiştim, ihtimal vermiyorum. Ama düzmece sorularla yoğun işkence... Özellikle elektrik şoku çok yüksek düzeyde veriliyordu. İşte yerin beton olması nedeniyle, zaman zaman çırılçıplak kafamız yere degebiliyordu, yani ben öyle yaşadım. Daha sonra üzerimize tenekelerle su dökülüyordu. Şahsımla ilgili sorulan soruların cevabını alamayınca, çok özür diliyorum ama, “Aç ağzını, aç ağzını...” Ağzıma sidik işediler. Onu bile yaptılar.

BAŞKAN – Cengiz Bey, bu işkencenin yapıldığı sırada sizi tek tek mi alıyorlardı, hepiniz aynı yerde miydiniz?

CENGİZ KAYA – Şöyle: Sesler duyuluyordu, büyük bir salon olsa gerek ki birbirimizin sesini duyuyorduk. Mesela Çetin vardı, Metin AKKAŞ vardı, Cemil KIRBAYIR. Dördümüzü birlikte götürdüler sorguya. Sırasıyla yapıyorlardı bu işkenceyi, böyle periyodik olarak. Cemil arkadaşımıza sıra geldiğinde bizi işte bir köşeye alıp, üzerimize su döküp orada bekletiyorlardı ama sesleri duyuyorduk. Cemil arkadaşımız bilahare “İstifra edeceğim.” dedi, “Kusmam geliyor.” Kus anasını bilmem, özür dilerim, ne yaptığının oğlu diyerek kus kus... Kustu zannedersem ki, o arada bir sessizlik oluştu, yanımdaki şey dedi, “Ya kan kustu

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

şerefsiz, kan kustu.” dedi ve bir sessizlik, bir panik havası oluştu. O arada bizleri, daha da uzak yerlere götürdüler.

BAŞKAN – Başka odaya mı götürdüler? Daha uzak derken...

CENGİZ KAYA – Hayır, hayır. Bizi büyük bir alan, yani yerlerimizi değiştirdiler. Ben öyle tahmin ediyorum. Gözlerimiz bağlı, yüksek sesle yukarıdan “Başını eğ, çarpacaksın.” falan deniliyor ama aslında sestten tepemizde onun dik yürüdüğünden hissediyoruz. Dolayısıyla, o arada bir sessizlik oluştu. Sessizlik oluştuğundan sonra, bir yarım saat sonra oraların yıkıldığı, fıs fıs konuşmaların yoğunlaştığı ve bize işkencenin durduğunu, yapılmadığını hissettik. Daha sonra bizi, bir saat sonra ya da daha fazla, iyi hatırlayamıyorum, o süreden sonra bizi oradan da aldılar, bir başka yere götürdüler. Sabaha yakın bize geldi işte birileri soruyor, “Ya Cemil kaçtı biliyor musunuz, nereye gider?” falan diye sorular sormaya başladılar. Yani Cemil’in oradan kaçma şansı sıfır. Biz nereye gideceğini de bilemediğimizi söyledik. “Yahu kaçtı işte, bizi de sorumlu duruma soktular. Acaba bu nereye gidebilir? Arpaçay’a gidebilir mi, falan yere gider mi?” falan gibi konuşmalar yapmaya başladılar ve bir gün sonra tekrar gözetime geldik. Geldiğimiz zaman...

BAŞKAN – Bir saniye... Orada ne kadar aşağı yukarı kaldın? Bir geceyi orada geçirdiniz...

CENGİZ KAYA – Bir geceyi orada geçirdik.

BAŞKAN – Ertesi gün mü götürdüler sizi?

CENGİZ KAYA – Ertesi günü bizi gözetime götürdüler.

BAŞKAN – Hangi saatlerde? Orada gözünüzü açtıkları için onu bilebilirsiniz.

CENGİZ KAYA – Akşama doğru. Akşam, geceye doğru. Öyle hatırlıyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Cemil kustuktan sonra mı sizi oradan alıp başka yere götürdüler?

CENGİZ KAYA – Evet, evet. Daha sonra da, bizi başka yere götürdükten sonra da şu sorular soruldu: “Cemil kaçtı biliyor musunuz?” Bana soruldu. Yani nasıl kaçır bu yani? Zaten yorum yapmak mümkün değil ama kaçma şansı zaten olamaz. Tabii o soruyu sorduğu zaman benim aklıma başka şeyler geldi. Yine keza yanımızda Çetin arkadaşımız, Metin Akkaş vardı. Gözetime geldiğimiz zaman, ya işte “Cemil gelmedi, ne oldu?” falan. İşte, “Cemil yok, kaçmış.” O içerideyken tabii ertesi gün evi arıyor, işte Cemil kaçtı propagandası yapılıyor. Kısaca şunu söyleyebilirim ki: Orada kaçma şansı hiç yok.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Çıplak zaten, nasıl kaçacak?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

CENGİZ KAYA – Hayır, çıplak da olmasanız efendim, kaçma şansınız olamaz. Nasıl kaçıyorsunuz? Gözünüz bağlı, çıplı çıplak veya ne bileyim, yani götürülenler böyle sıradan bir yere götürmüyor, mutlaka güvenlik önlemleri alınmıştır.

BAŞKAN – Orada sorgulamayı yaparken işkenceyi yapanlar sorgulayanların kaç kişi olduğunu tahmin edebiliyor musunuz?

CENGİZ KAYA – Sesler geliyordu ama yani 2-3 kişiden fazlaydılar.

BAŞKAN – Farklı sesler geliyordu...

CENGİZ KAYA – Onları ben normal insan olarak görmüyorum. Çünkü birbirlerine din, kitap, Allah, ana, avrat, her türlü sinkaf kullanabiliyorlardı. Ben o tür insanların, insan olduğunu düşünemiyorum. Yani şu anda o günü hatırladığım zaman...

BAŞKAN – Ama kalabalık bir grup muydu? Onu öğrenebilmek için sordum.

CENGİZ KAYA – Evet, sesler geliyordu. Yani birden çok efendim ama kaç kişi olabilir, hangi sesler... Zaten o durumda, özellikle kendimle ilgili söyleyeyim, yani...

BAŞKAN – Ayırt etmek zor tabii.

ERDAL KALKAN (İzmir) – İsimleri biliyor musunuz?

CENGİZ KAYA – Hayır bilmiyorum. Yani isimleri bilmiyorum. Yani isim orada hiç zikredilmedi. İsimlerini bilmiyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – O zamanki siyasi şube başkanını, müdürünü, şefini bilmiyor musunuz?

CENGİZ KAYA – Bilmiyorum. Yani ben tanımıyorum. Çünkü hiç görmedim. Öyle bir şeyle de yani sonradan ya da öncesinden muhatap olmadığım için, yani belki yorum yapılıyor, çeşitli isimler söyleniyor ama şu anda inanın onu da bilmiyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Size göre öldürüldü Cemil.

CENGİZ KAYA – Yani bana göre, o, sonuç olarak, orada öldürüldü yani. Çünkü bizimle birlikte geri götürülmesi gerekiyordu yani. Yani niye geri dönmedi ki? Bizi niye o zaman geri getirdiler? Ama biz Cemil'siz döndük yani. Biz 4 kişi gittik, 3 kişi döndük.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Cemil'i daha önce tanıyor muydunuz, orada mı tanıştınız?

CENGİZ KAYA – Tabii, ilçede oturuyor. Ben öğretmendim, Cemil de askerden yeni gelmiş. Küçük bir yer. Herkes birbirini tanıyor. Komşumuz. Dışarıda işte yakınlarını görünce, akraba olduğumuz da söylendi. Ben hiç tanımıyorum. Uzaktan annemin

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

akrabasıymış. Yani ben de uzun yıllardır, zaten 80'den sonra hiç oralarda olmadım. İstanbul'da oturuyorum. Okul müdürüyüm.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Şu anda...

CENGİZ KAYA – Evet, görev yapıyorum. Hiçbir suçumuz, günahımız olmadan on yılda görevden alındık. İşte içeride olduğumuz süre içerisinde müstafi sayıldık. Yani hem tutuklu hâlimizde idari soruşturma ya da adli bir soruşturma olmadan on yılımız da öyle gitti, kayboldu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cengiz Bey, siz Cemil KIRBAYIR'la birlikte 4 kişi alınıdınız. Cemil KIRBAYIR'ın geçtiği aşamaların aynısından geçtiniz muhtemelen.

CENGİZ KAYA – Tabii ki.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Orada elektrik verildi mi size?

CENGİZ KAYA – Tabii, bana verildi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani muhtemelen Cemil KIRBAYIR'a da elektrik verildi ve beyin kanamasından istifra etti.

CENGİZ KAYA – Evet. Yani o konuda başka bir şey olamaz efendim. Yani ben o sesi şu anda aklımda, zihnimde duyuyorum. Vicdanımda da duyuyorum. “Ağabey, ne olur, istifra edeceğim.” Yani yap istifra falan” deyince orada durum farklılaştı. Yani kan kustu. Kan kusan bir insan, demek ki beyin kanaması. Bunu biliyoruz yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Muhtemelen siz aynı durumla karşılaşmadığınızdan dolayı sizden daha ağır bir elektrik verildi veyahut da dayanamadı.

CENGİZ KAYA – Büyük ihtimalle. Tabii fiziki duruma göre farklıyız. Birisi az dayanır, birisi çok dayanır. Yani şuraya kadar yanıyorsun. Aylarca soğuk suya elinizi koyduğunuz zaman o elektrik çıkmıyor sizden. Ellerin titriyor, buraya kadar o elektriği hissediyorsun.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sonrasında da çok bitap durumdaydınız...

CENGİZ KAYA – Tabii, tabii. Yarı cenaze göturdüler bizi de. Çok bıkkın, her tarafımız simsiyah, eller kollar...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz diğerlerine yapılanları muhtemelen biraz daha ileride bir yere alınıyordunuz ki duydunuz bu söz üzerine. Yani işte işkenceden geçtiği eziyetleri ve Cemil KIRBAYIR'la ilgili olarak da oradaki işkence

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yapanların, işte, “Kustu, şunu yaptı.” dediklerini de duydunuz ama daha sonra da “Kaçtı, nereye kaçmış olabilir?” şeklinde de size bir şeyler söylendi.

CENGİZ KAYA – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani kaçmış olsa bir panik olacaktı, onu da duyabilecektiniz.

CENGİZ KAYA – Kesinlikle. Efendim, zaten orada kuş uçamaz, insan kaçabilir mi? Gözü kapalı bir insan nasıl kaçır? Yani işin mantığı var.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Genel herhangi bir silah atılmış olsa onu da duyacaktınız...

CENGİZ KAYA – Kesinlikle öyle bir şey de olmadı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu sorgu sırasında size bir şey mi söyletmeye çalışıyorlar, yoksa belli bir olayı yüklemeye mi çalışıyorlar? Nedir o anki durum?

CENGİZ KAYA – Şu soru soruluyor, sorulabilir mi mantıklı, özellikle benimle. Ben o bölgede, o dönemde herkes bir taraftı ben de bir taraftım: “Seni halk niye çok seviyor?” Yani gidiyor esnafa, vatandaşa soruyor. Beni, herkes “Çok iyi bir insandır, keşke herkes onun gibi olsa, biz de onun gibi olsak.” gibi örnek gösterilmeme rağmen, “Sen o zaman bir seysin.” Yani neyim ben?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani ortada somut bir olay, atıyorum bir öldürme olayı...

CENGİZ KAYA – Hayır, hayır...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şöyle: Hani faili meçhul bir olay vardır da, onu siz mi yaptınız şeklinde bir şey değil de...

CENGİZ KAYA – Hayır, öyle bir şey olmadı. Yani faili meçhul bir cinayet falan yüklemeye ya da onu zorlama olmadı. “Silahın var mı? İşte, “Silahını getir.” İşte, herkese sordukları soruyu bana da sordular. Ama bana en çok “Halk niye seni çok seviyor? O zaman sen bir örgüt üyesisin.” Değilim dedikçe dozajı artıyor.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ederiz Cengiz Bey, sağ olun. Yardımcı oldunuz bize.”

14 Şubat 2011 tarihli Taraf gazetesinde Almanya’da yaşayan Fevzi ÇELİK isimli şahsın Cemil KIRBAYIR ile ilgili komisyona bilgi verebileceği yönündeki beyanları üzerine 15 Şubat 2011 tarihinde Fevzi ÇELİK ile irtibata geçilmiştir. Görüşme sonucunda Fevzi ÇELİK komisyona bilgi verebileceğini yinelemiştir. Bunun üzerine 5 Mart 2011 tarihinde

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Münih'e gidilerek tanık Fevzi ÇELİK dinlenmiştir. Bu görüşme de aşağıdaki şekilde cereyan etmiştir:

V.III. 5 Mart 2011 tarihinde “FEVZİ ÇELİK” (Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evinde bulundurululardan) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

“BAŞKAN –Bu araştırmayı sağlıklı bir sonuca ulaştırabilmek için sizin bilgilerinize de ihtiyacımız var. Önce bir kendinizi tanıtarak başlarsanız...”

FEVZİ ÇELİK – 1961 Ağrı Doğubayazıt doğumluyum. 1970’den sonra Iğdır’da oturdum. 1984’ün son oylarından itibaren Almanya’da yaşıyorum.

BAŞKAN - Gelme gerekçeniz?

FEVZİ ÇELİK – Siyasi nedenlerden dolayı.

BAŞKAN – Siz hangi koşullarda karşılaştınız Cemil KIRBAYIR’la?

FEVZİ ÇELİK – Efendim, 1979 tarihinde Kahramanmaraş olayları oldu. Kahramanmaraş olaylarından sonra Ecevit Başbakan’dı. Kısmi bir sıkıyönetim getirildi Türkiye’ye. Bu sıkıyönetim getirildikten sonra bir suçtan dolayı gözaltına alındım Iğdır’da. Kars gözetim evine getirildim. Orada yirmi üç gün yattıktan sonra Erzurum’a sevk edildim.

BAŞKAN - Hangi tarihte bu anlattığınız?

FEVZİ ÇELİK – 1979...Sıkıyönetimden sonraydı yani kış aylarıydı, ocak olabilir, şubat olabilir. Kars Kapı Askerî Cezaevine nakledildim. Orada bana gıyabımda otuz altı ay cezanın kesildiğini söylediler. Duvarlara yazı yazmaktan, efendim, silah bulundurmaktan. Mahkemeye çıkmadan ceza aldım, otuz altı ay. Cezaevinde 6’ncı koğuşta kalıyordum. 6’ncı koğuş daha çok çocukların kaldığı bir koğuştu, yani on beş, an altı, on sekizine kadar, ben de on sekiz yaşında olduğum için o koğuşta kalıyordum. O koğuşta koğuş başkanımız Cemil KIRBAYIR’dı. Öğretmen olduğu için biraz daha çocukların iletişimini sağlamak için onu bizim koğuş başkanı yapmışlar. Dört ay Kars Kapı Askerî Cezaevinde yattıktan sonra cezam kesinleşti Askerî Yargıtay’dan, yirmi bir ay on gün ceza geldi. Beni oradan Erzurum sivil cezaevine gönderdiler. Sivil cezaevinde de iki ay-iki buçuk ay yattıktan sonra cezam az olduğu için -oraya bağlı olan kasabalara veriyorlar cezası az olan insanları- beni de Aşkale’ye gönderdiler. Aşkale Cezaevinde üç ay yattıktan sonra cezamı bitirdim, tahliye oldum ve Iğdır’a gittim. Iğdır’a gittikten sonra belli bir dönem kaldım biraz. Sonra 12 Eylül geldi. 12 Eylül’de tekrar gözaltına alındım. Iğdır’da altı gün sorguda kaldım, gözlerim bağlı. Bizi Kars’a gönderdiler. Kars’ta yerin altında böyle eski Ermeniler tarafından yapılmış kaleler

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

falın var. Yerin altında, bir yere götürdüler beni, orada “yer yok” dediler burada, “başka yere götüreceksiniz bunu” dediler. Gözümü bağladılar tekrar beni başka yere götürdüler. Ben tek değildim tabii, beş altı kişi daha başka yerlerden gelmişlerdi. Bir yere götürdüler, tahminim tugaydı, büyük bir askerî birlikti, orada bizi yine yerin altında bir yere bıraktılar. Tahminim iki hafta falın geçti, bir çavuş geldi, dedi ismini okuduklarım bu tarafa gelsin. Okuduğu isimlerin içerisinde benim de ismim vardı, ben de çıktım, “Siz buradan çıkın dış kapının, nizamiyenin orada bekleyin.” dedi. Çıktık, iki sivil giyimli polis geldi, kelepçe taktılar bize, gözlerimizi bağladılar, alıp götürdüler. Gözüm bağlıydı, neyle ve nereye götürdüklerini bilmiyorum. Bu Kars siyasi şube de olabilir, eğitim enstitüsü o dönem işkence merkezi olarak kullanılıyordu, ora da olabilir, tam kesin bilmiyorum. Fakat gözüm bağlı olduğu için çıktığım merdivenlerden anladım ki üç dört katlı bir bina burası, çünkü durmadan dönüp çıktım yani. Kapıyı açtılar beni bir odaya attılar. Zaman zaman çıkarıp götürdüler, sorular sordular. Fiziki dayak, tokat, yumruk...

BAŞKAN - Kaç kişiydiniz?

FEVZİ ÇELİK – Ben tektim hücrede.

BAŞKAN - Kaç kişi alındınız siz gözetimden?

FEVZİ ÇELİK – 5 kişi alındık, ama hiç onları görmedim.

BAŞKAN - 5’iniz birden kapının önünde beraber durmadınız mı?

FEVZİ ÇELİK – Durduk, 5’imiz durduk polis arabasına bindirildik, gözlerimiz bağlandı.

BAŞKAN - Peki, ötekileri hiç mi görmediniz o sırada?

FEVZİ ÇELİK – Sonradan hiç görmedim.

BAŞKAN - Orada soruyorum.

FEVZİ ÇELİK – Orada gördüm onları, ama tanımıyorum, nereden geldiklerini bilmiyorum, çünkü bütün o bölgeden gelenler oraya toplanıyordu, Göle, Kars, Iğdır...

BAŞKAN – Yani polisin aldığı 5 kişi siz oradasınız, öbürlerini tanımıyorsunuz?

FEVZİ ÇELİK – Evet tanımıyorum. Sonra birkaç soru sordular bana hangi örgüttensin, kim sizi yönetiyordu? Duvarlara yazı yazmanız için size kim emir verdi, şu bu... Götürüp getiriyordular. Bir gün bir ses duydum böyle bir bağırıtı sesi vardı, bir şeyler, orada ufak bir delik vardı, o delikle onlar içeriden bize bakıyorlar, yani içerideki şahıs kendisine bir şey yapmasın diye. Sonra delikten baktım, Cemil KIRBAYIR’ı gördüm. Çok bitkin bir hâldeydi.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Sizin gözünüz açık mıydı?

FEVZİ ÇELİK – Ben hücredeydim orada açtılar. Delikten baktım 2 polis kollarına girip götürüyorlardı, çok bitkin bir haldeydi, ya işkenceye götürülüyordu tekrar, ya da işkenceden onu çıkarıp getirmiştiler. Bir gün sonra bir bağırıtı geldi, böyle koşuşmalar falan. Tabii anlamadık ne olduğunu bir sürü insan var, polis var. Orada, çok özür dilerim, tuvalet ihtiyacımı gidermek için kapıya vurdum. Orada sivil giyimli biri vardı, ben bekçiylim dedi ama ne derece doğru yalan, bilmiyorum, “Ağabey ben tuvalete çıkmak istiyorum.” dedim. “Bekle geliyorum.” dedi. Gittik on beş dakika sonra geldi “çık” dedi. Çıktım, elimi kelepçeledi, tuvaletin tam içine giderken açıyordu. “Ağabey, dün burada bir bağırıtı geldi, ne oldu?” dedim. “Sen nerelisin?” dedi. “Ben Iğdırlıyım.” dedim. Iğdırlı falan deyince yumuşadı bu biraz, Iğdır bölgesi biraz daha böyle sağ kesimin olduğu bir bölge olduğu için o beni tahminen öyle zannetti. Dedi “Hocayı buradan aşağıya attılar.” “Hangi Hocayı?” dedim, Cemil Hocayı. “Hani hoca var ya, onu üçüncü kattan aşağı attılar. “

BAŞKAN - O dediğiniz yer neresi?

FEVZİ ÇELİK – Polis işkence merkezî. Ben saydığıma göre iki üç katlı, üç de olabilir, çünkü dönüp merdivenleri sayamıyorsun gözün bağlı çünkü. Neyse, beni geri getirdi. Üç gün daha ben kaldıktan sonra...

BAŞKAN – Hep orada mı kalıyorsunuz siz?

FEVZİ ÇELİK – Hep orada değil.

BAŞKAN – Yani sizi gözetim evine götürüyorlar, tekrar mı getiriyorlar?

FEVZİ ÇELİK – Hayır hayır, orada sorgularını yapıyorlar...

BAŞKAN – Kaç gün?

FEVZİ ÇELİK –Konuşmana bağlı eğer konuşmazsan uzuyor.

BAŞKAN – Siz ne kadar kaldınız orada?

FEVZİ ÇELİK – Ben orada ne kadar kaldığımı bilmiyorum, çünkü geceyi, gündüzü bilmiyorsunuz. İnsanın gözleri bağlı. Zaten ben kırk altı gün gözaltında kaldım, ben kırk altı günün oluşunu otobüse binip Iğdır’a gelirken öğrendim. Yani tarih sordum, tarihi söylediler, o anda anladım ki kırk altı gündür gözaltındayım.

İkinci, üçüncü günüydü, benim tekrar gözlerimi bağladılar, geldiğim yere göturdüler. Ama o dönem, orada işkenceyi yapan Kemal adında bir komiserdi. Bütün işkenceyi o yönetiyordu, soyadını hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Kemal mi diyorlardı ona?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

FEVZİ ÇELİK – Evet Kemal...

BAŞKAN – Kemal diye mi çağırıyorlardı?

FEVZİ ÇELİK – Kemal diye çağırıyorlardı.

BAŞKAN – Ama adı Kemal mi takma adı mı bilmiyorsunuz.

FEVZİ ÇELİK – Ama soyadını da biliyordular, o dönemde soyadı çok insanın aklında kalan bir soyadıydı. Yazıcıoğlu da olabilir, bilemiyorum.

BAŞKAN – Tam hatırlamıyorsunuz.

FEVZİ ÇELİK – Ama soyadı söylediği zaman insanın beyinde kalan bir soyadıydı. Herkes onun adını duyduğu zaman korkuyordu.

Tekrar beni kaldığım yere geri götürdüler. Oradan ikinci, üçüncü günü beni alıp Erzurum’a götürdüler. Erzurum’da Kars Kapı Askerî Cezaevinin karşısında bir gözetim evi daha vardı, yeni kurulmuştu tugayın içerisinde dört gün orada kaldım, dört günden sonra Erzurum 6’ncı Kolordu Komutanlığı Askerî Savcılığına çıkardılar beni. Biz 8 kişi çıktık her bölgeden insanlar vardı, 7’si girdi içeriye kimisi tutuklandı, kimisi bırakıldı, bana sıra geldi, kimse beni çağırmadı. Ben oradaki astsubaya “Ağabey ben ne olacağım, beni çağırmadılar.” dedim. “Bekle ben bir sorayım.” dedi. İçeri girdi, savcıyla birlikte çıktı “Oğlum seni niye getirdiler buraya?” dedi. “Ben bilmiyorum ki benim size sormam lazım bunu.” dedim. “Senin ne dosyan var, ne gözaltı kararın var, hiçbir şey yok sadece seni alıp buraya getirmişler.” dedi. “Efendim, ben uzun süredir içerdeyim.” dedim. “Kaç gündür?” “Ben bilmiyorum, kaç gün kaldığımı bilmiyorum ama uzun süredir gözaltındayım.” dedim. Girdi içeriye bir on dakika bekledi, çıktı, astsubaya dedi “Bunun kelepçelerini aç, bırak.” Kelepçelerimi açtılar, beni oradan bıraktılar. Ben çıkıp geldim garaja, garajda otobüse bindim, Iğdır’a geldim. Ondan sonra Iğdır’da belli bir dönem kaldım, babam, başıma kötü bir şey gelmesin diye beni hemen askerlik şubeye götürdü, askere gönderdi. Askerliğimi Tunceli’de yaptım. Askerlik bitiminden sonra Iğdır’a geldim, tekrar altı ay on gün kesinleşmiş bir cezam çıktı. Doğubayazıt Cezaevinde cezamı bitirdim. 14 Kasım 1983’te cezaevinden çıktım, 1984’ün sonunda Avrupa’ya çıktım, 1984’ten beri de Almanya’da yaşıyorum.

BAŞKAN - Bu bekçi sana “Buradan aşağıya attılar.” dediklerinde başka bir şey söylemedi mi?

FEVZİ ÇELİK – Hiçbir şey söylemedi “attılar aşağı” dedi. Hocayı, Cemil Hocayı buradan... Çünkü onun lakabı, hoca olup olmadığını da ben bilmiyorum, “Hoca” diyordular ona. Yani öğretmen miydi değil miydi gerçekten onu da bilmiyorum. Ha şimdi siz bana

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

diyeceksiniz “Niye bunu bu kadar senedir söylemediniz?” Şimdi ben Avrupa’ya çıktığım için onun ölüp ölmediğini de bilmiyordum, hani doğru mu söyledi, yalan mı söyledi... En son ben Galatasaray Lisesinin önünde bir fotoğrafını gördüm, bıyıklı bir fotoğrafı ki benzemiyordu, Cemil KIRBAYIR öyle değil o daha genç fotoğrafıymış evindeki, orada gördüm, tamam dedim, demek ki bunu öldürmüşler. O anda aslında söyleme gereği de duydum ama bana ne derece inanırlar, ben şimdi çıkıp on sene önce, beş sene önce ben bunu gördüm, bunu öldürdüler, inandırıcı olmazdı.

BAŞKAN - O bekçinin ismini hatırlıyor musun?

FEVZİ ÇELİK – Hatırlamıyorum. Ama yine dedim, ben biraz evvel de dedim, bekçi olup olmadığını da bilmiyorum, o orada ayak işlerini yapıyordu.

BAŞKAN - Siması nasıldı, hatırlıyor musun simasını?

FEVZİ ÇELİK – Vallahi “Ben Posofluyum.” dedi ama bilmiyorum.

BAŞKAN – Biraz tarif edebilir misiniz aklınızda kaldığı kadarıyla.

FEVZİ ÇELİK – Ufak boylu, dolgun böyle bıyık falan yok, şey suratlı biri, saçlarını da arkaya tarıyordu. Ufak boylu, seksen kilo falan vardı.

BAŞKAN - Ten rengi, rengi nasıldı?

FEVZİ ÇELİK – Esmer.

BAŞKAN - Fevzi Bey, bu yattığınız kırk altı gün sohbette, arkadaşlar vesaire o işkenceci polislerin isimleri geçmiyor muydu, kim bunlar diye?

FEVZİ ÇELİK – Ağabey sen şimdi adamı görmüyorsun ki.

BAŞKAN - Hayır, hayır, aranızda konuşmalarda...

FEVZİ ÇELİK – Ben gözetim evine geri götürüldüğümde Cemil KIRBAYIR’ın orada öldürüldüğünü de duydum, atıldı.

BAŞKAN - Polisleri diyorum, Kemal’den başka isim hatırlıyor musun?

FEVZİ ÇELİK – Hepsinin takma ismi var, o onunla çağırıyor. Iğdırlıyım ben, ben Kars’ta kimseyi de tanımıyorum, beni Iğdır’dan Kars’a getirmişler, 140 kilometre Iğdır-Kars. Kars’ta kimseyi tanımıyorum ki.

BAŞKAN - Ama Kemal’i hatırlıyorsun.

FEVZİ ÇELİK – Kemal’i hatırlıyorum, çok meşhurdu. Bekçi biraz daha böyle Azeri şivesi konuşuyordu. Kıbar değildi, biraz kaba biriydi, normal bir insandı. Benim Iğdırlı oluşumdan belki bana anlattı çünkü biraz önce yine söyledim, Iğdır biraz daha o dönem sağ

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

görüşün kalesiydi. O beni öyle zannederek bana anlatmak istedi aslında. Yoksa belki benim gerçek görüşümü bilseydi anlatmazdı.

BAŞKAN - Cemil KIRBAYIR'la sıkıyönetim döneminde tanıştınız, aynı koğuşta kalıyordunuz.

FEVZİ ÇELİK – Evet. Bir daha hiç görmedim, hiç iletişiminiz olmadı.

BAŞKAN – Bir saniye onu açıklığa kavuşturalım. İki kişi koluna girmiş götürüyordu.

FEVZİ ÇELİK – Evet polis, ben hücredeydim ama.

BAŞKAN – Orası askerî gözetim evi değildi.

FEVZİ ÇELİK – Değildi, bizi oraya sorguya götürdüler.

BAŞKAN - Polis olduğunu nasıl anladın?

FEVZİ ÇELİK – Ağabey sivildi, hepsi sivildi, bekçi de orada vardı. Bazen gelip geçen birilerini de...

BAŞKAN - Polis üniforması değildi, sivildi ama sen polis olduğunu düşünüyorsun.

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN - Peki, size o kırk beş günlük süre içerisinde işkence yapıldı mı?

FEVZİ ÇELİK – Ben şöyle söyleyeyim: Bana onlara yapılan işkence yapılmadı. Ben çocuktum zaten onlar biraz daha büyüktü.

BAŞKAN – Kulağındaki duyma özelliği neden azaldı?

FEVZİ ÇELİK –Yumruk...

BAŞKAN - O işkence değil mi?

FEVZİ ÇELİK – Onlara yapılanlara nazaran benimki hiçbir şeydi.

BAŞKAN - Onlara yapılanı siz gördünüz mü sesleri mi duydunuz?

FEVZİ ÇELİK – Ağabey orada kimse kimseyle konuşamazdı, çünkü insan kardeşin de olsa ona selam veremiyorsun, çünkü orada merhaba dediğin zaman tamam, siz birbirinizi tanıyorsunuz, arkadaşsınız. Yani, insan kardeşini görüyor tanımıyorum diyor “Ben tanımıyorum bunu.”

BAŞKAN - İşkence yapıldığını bağırmalardan mı duyuyorsunuz?

FEVZİ ÇELİK – Bağırışmalar şöyle: Ben tahminen işkence ya biraz daha alt katta olabilirdi ya üst katta olabilirdi fazla ses o kadar... Ama dinlettiriyorlardı, psikolojik olarak etkilemek için.

BAŞKAN - Senin gözaltına alındığın, 12 Eylül'den sonra göz alındığın tarih hangi tarih?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

FEVZİ ÇELİK – Tarihi bilmiyorum, hatırlamıyorum. 12 Eylül'den sonraydı, kısa bir dönemdi.

BAŞKAN - Ekim ayı mı kasım ayı mı?

FEVZİ ÇELİK – Eylülün sonu olabilir.

BAŞKAN - Muhtemelen siz orada ekim ayında beraber oldunuz.

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN - Olay da ekimde oldu.

FEVZİ ÇELİK – Bilmiyorum, tam şimdi, bak o konuyu, çünkü otuz bir yıl geçmiş yani. Ben bunları hatırlamak bile...

BAŞKAN - İstemiyorsun...

FEVZİ ÇELİK – Ama o dediğim Kemal birini daha işkencede öldürmüş bizden önce. İlerici Gençler Derneği Kars Şube Başkanı...

BAŞKAN - Mahmut KAYA mı?

FEVZİ ÇELİK – Mahmut KAYA değil, Cafer de olabilir... Kurban, Kurban, İlerici Gençler Derneği Kars Şube Başkanı, yani gözetim evinde bize anlatıyorlardı. O komiser yapmıştı. Herkes o komiserden şikâyetçiydi.

Şunu da ben burada açıklıkla ifade edeyim: Bu Cemil KIRBAYIR'ın solcu olup olmaması hiç benim açımdan bir şey değiştirmez. Bugün bir sağcı da olsaydı bu insan ben bunu söylemek mecburiyetindeyim çünkü neticede bir insanın evladı kaybolmuş. O kadının o konuşmaları beni gerçekten duygulandırdı ki ben de babayım... Yani hepimizin başından geçebilir. Tam anlamıyla 12 Eylül Kars siyasi şubesi bir vahşetti. Yani insanlara yapılmayan işkence kalmadı orada, gözetim evi dâhil olmak üzere. Bu kadar odaya 180 kişi bizi doldurmuşlar, yatak yok, bir şey yok, askeri sedyeleri var, onlardan bir tane vermişler, 2 kişi onun üzerinde yatıp kalkıyorduk, kırk gün.

BAŞKAN – Peki, herhâlde her gün bu askerî gözetim evinden sorgulamaya insanları grup grup alıp götürüp sonra getiriyorlardı değil mi?

FEVZİ ÇELİK – Kimi istihbarat raporlarına göre mesela diyelim hakkınızda çok büyük bir istihbarat var, bu örgütün üst düzeyindedir diyor, örgüt hakkında çok bilgi sahibi diyorsa, alıyorlar ismini geliyor, çavuşa veriyor, diyor ki bu adamları bize getirin. Çavuş geliyor okuyor, diyor ki Ahmet, Mehmet, Hasan, siz gelin. Bakıyorlar gözüne, alıp götürüyorlar ki ben Radikal'de bir ifade daha okudum, orada bir arkadaş diyor ki: "Cemil

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

KIRBAYIR bizimle birlikteydi, 8 kişiyle götürüldü, 7'si geri geldi, ama Cemil KIRBAYIR geri gelmedi. Öyle şeyler çok oluyordu.

BAŞKAN – Siz Cemil KIRBAYIR götürüldüğünde neredeydiniz?

FEVZİ ÇELİK – Ben başka yerde idim, orada yer yoktu, bizi oraya götürmediler.

BAŞKAN -Ama aynı binaydı...

FEVZİ ÇELİK – Evet. Ve öldürüldükten sonra oradaki konuşmalara dayanarak söylüyorum, bu küfür etmiş, bağırılmış yani oradaki işkencecilere, sen misin bunu yapan, aşağı atmışlar pencereden. Sonra ya intihar etti süsü vermek istemişler, bunu tutturamayacağını anlamışlar. Ya bu adam nasıl çıktı hücreden kendisini buradan attı diyecekler. Yakın mesafeden ateş etmişler, kaçarken vuruldu diye. Bunu da tutturamayacağını anlamışlar, bu sefer gece arabayla götürüyorlar -dedikleri, o konuşulanlara- Digor-Kars yolu üzerinde o boşluk alana ya da Kars Kalesinin arka tarafındaki o dağlık bölgeye cenazesini gömmüşler, gece gömüp geri gelmişler.

BAŞKAN – Bunlar söylenti ama.

FEVZİ ÇELİK – Evet içerideki söylenti.

BAŞKAN – Değişik senaryolar, farklı farklı senaryolar üretilmiş, öyle anlaşıyor.

FEVZİ ÇELİK – Evet, evet.

BAŞKAN - Orada “dipsiz kuyu” lafları oldu mu?

FEVZİ ÇELİK – Nasıl yani?

BAŞKAN - Dipsiz kuyu

FEVZİ ÇELİK – Yok.

BAŞKAN - Duymadın mı hiç?

FEVZİ ÇELİK – Duymadım.

BAŞKAN - Yani Kars'taki mezbahaneye insanların atıldığına dair bir muhabbetler oldu mu?

FEVZİ ÇELİK – Yok, duymadım. Sadece gözaltında işte gidip gelmeyenlerin akıbetini bilemiyorduk.

BAŞKAN - Mehmet HAYTAN gibi birini duydun mu?

FEVZİ ÇELİK – Duymadım.

BAŞKAN - Senin sorgunda böyle birisi var mıydı? Sadece Kemal miydi?

FEVZİ ÇELİK – Şimdi bu isimleri daha çok Kars'ın içerisinde o işkenceye götürülenler o polisleri daha önceden tanıyorlardı. Ama şimdi biz Iğdır'dan hiç bilmediğimiz

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bir yere götürüyorlar, ben şimdi, siz isminizi söylemeseniz ben sizin isminizi bilemem ki. Ama ben Iğdır'da olsaydım bu işkenceyi yapan polisleri bilirdim. Çünkü neticede dışarıda görüyorsun o insanları. Duymuşsun, tanıyorsun, daha önceden işkence yapmış, ismi çıkmış.

BAŞKAN - Daha sonra hiç gittin mi oraya, Kars'a gittin mi?

FEVZİ ÇELİK – Bir sefer pasaporta gittim, Özal döneminde bir yasa çıkarıldı, hani suçu da olsa yurt dışına çıkabilir diye, o zaman gittim.

BAŞKAN - Oraları gördün mü?

FEVZİ ÇELİK – Görmedim, hâlâ bilmiyorum.

BAŞKAN - Dikkatini çekmedi yoksa merak mı etmedin?

FEVZİ ÇELİK – Tahminen üçüncü kat olabilir, çıktığım o şeylerden dolayı.

BAŞKAN - Merdivenlerden dolayı.

FEVZİ ÇELİK – Evet evet, gözüm bağlı olduğu için.

BAŞKAN - Merdivenleri saydın, o kadar yüksek merdiven...

FEVZİ ÇELİK – Üç olabilir diyorum. Eğitim Enstitüsünü de söylüyorlardı, Kars Eğitim Enstitüsünü, onu da söylüyorlardı. Bana hatta sordular, seni nereye götürdüler? Ben görmedim, gözlerim bağlıydı. Benim hücrenin kapısında gözlerimi açtılar, hücreden çıkarıp gözümü bağlayıp getirdiler.

BAŞKAN - Peki, siz bu söylentileri ne zaman duydunuz, işte gömüldüğünü, vurulduğunu?

FEVZİ ÇELİK – Ben geri gittikten sonra. Ben gittikten sonra gelenler oldu.

BAŞKAN - Gelenler söyledi.

FEVZİ ÇELİK – Evet gelenler söylediler.

BAŞKAN - Hücre dediğin ne kadar yerd?

FEVZİ ÇELİK – Kaldığım yer mi?

BAŞKAN - Hücrede kalmışsın ya...

BAŞKAN - Bu masa kadar. 2 metrelik bir yer vardı. Bir salondü böyle, koridor vardı çünkü o seslerden anlıyorsun ki koridordan insanlar gidip geliyordu yani.

BAŞKAN - Ama hücre diyorsun.

FEVZİ ÇELİK – Hücreden zaten gidip gelenlerin sesini duyabiliyorsun.

BAŞKAN - Orada sizin başka tanıdığınız var mıydı sizin bulunduğunuz dönemde?

FEVZİ ÇELİK – Hayır. Evet. Belki diğer gözetim evinde olabilir Iğdırlılar ama orada yer olmadığı için bizi başka bir yere götürdüler.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Senin hücren girdiğin zaman üst katta mıydı alt katta mıydı veya giriş katta mıydı?

FEVZİ ÇELİK – Yok çıkardılar, çıktım merdivenden.

BAŞKAN – Peki, kaç kişiydiniz siz giderken?

FEVZİ ÇELİK – 5 kişiydik ben onları bir daha görmedim.

BAŞKAN – Onlar döndü mü?

FEVZİ ÇELİK – Ya orada kaldılar ya da benden önce onları alıp Erzurum’a götürdüler, bilmiyorum.

BAŞKAN – Bir daha gözetim evine döndüğünüzde geri gelmediler.

FEVZİ ÇELİK – Görmedim. Ki belki de benden önce onları çıkarmış Erzurum’a götürmüş olabilirler askerî mahkemeye ya da öbür gözetim evine ya da orada kaldılar ben gittim.

BAŞKAN - Hücre dediğiniz nezarethane gibi bir şey mi?

FEVZİ ÇELİK – Evet, evet.

BAŞKAN - Yan yana nezarethaneler değil mi? Yani birden fazla.

FEVZİ ÇELİK – 1 kişi kalıyordu, tek tek.

BAŞKAN - Kaç tane nezarethane vardı?

FEVZİ ÇELİK – Bayağı kapı vardı.

BAŞKAN - Yani mesela hiç konuşuyor muydunuz?

FEVZİ ÇELİK – Tuvalete gidip geldiğimde görüyordum.

BAŞKAN - Mazgallarla böyle karşılıklı işaretliyor muydunuz?

FEVZİ ÇELİK – Hayır hayır, böyle karşısında bir şey yoktu. Karşısında cam vardı, camı boyayla kapatmışlar.

BAŞKAN - Hücreler yan yana değil mi?

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN – Ne yaptılar size?

FEVZİ ÇELİK – Elektrik verdiler, çok özür dilerim organıma, tırnağıma, dilime.

BAŞKAN – Peki, bu elektrik vermek için başka bir yere mi götürüyorlardı sizi?

FEVZİ ÇELİK – Tabii, tabii, işkence yeri, oradan çıkarıp götürüyordular.

BAŞKAN -Nereye, üst kata mı? Orayı da bilmiyorsunuz değil mi?

FEVZİ ÇELİK – Aşağı kata, bir de olabilir, iki de olabilir.

BAŞKAN - Merdiven iniyordunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

FEVZİ ÇELİK – Evet merdiven iniyorduk.

BAŞKAN - Orada da gözünüz bağlı.

FEVZİ ÇELİK – Gözümü bağlıyor, orada açıyorlar, tam işkence bittiği zaman bağlayıp tekrar geri götürüyorlar.

BAŞKAN – Peki, çıplak mı elektrik veriyorlardı, işkence yapılan yerde çıplak mı oluyordunuz, giyinik mi oluyordunuz?

FEVZİ ÇELİK – Çıplak. Telefonu çeviriyorlar, bağlıyorlar dilinin burasına kabloyu, telefonun monitörünü çeviriyorlardı, yani elektrik öyle, normal elektrik değil.

BAŞKAN – Şimdi, orada çıplak olduğunuzu söylediniz. Nerede soyunuyordunuz?

FEVZİ ÇELİK - Orada, içerde, kendileri soyuyor.

BAŞKAN – İşkence yapılan yerde...

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN – Peki, gözünüz bağlı ama başkalarının da olduğunu yani sorgulamada başkalarının da olduğunu görüyorsunuz öyle mi?

FEVZİ ÇELİK – Hayır ama ses duyurdular sana yani bağırtılar geliyordu oradan. Adam mesela içeride diyor ki: “Ben Atatürk’ü öldürdüm.” diyor bilmem “İnönü’yü de ben öldürdüm.” diyor, böyle, sesleri sana duyuruyorlar. Adam da, polis de diyor ki “... bırak. ... Allah’ın emriyle ölmüş, sen bizim dediklerimize cevap ver.”

BAŞKAN – Size soru soruyorlardı değil mi?

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN – Değişik sorular... Kaç farklı ses vardı orada size soru soran tahminen?

FEVZİ ÇELİK – Üç.

BAŞKAN – 3 ayrı kişi.

FEVZİ ÇELİK – Evet, ayrı seslerden.

BAŞKAN – Hep aynı kişiler mi vardı?

FEVZİ ÇELİK – Şimdi, zaten öyle oluyor, sorguyu hep aynı insanlar yaptı. Çünkü o psikolojiyi, seni o adam çözüyor, onun için sürekli seni o insanlar alıyorlar içeriye. Yani diyelim, altı hücre var, hep bölüyorlar. Diyelim, birinci grup, ikinci grup, üçüncü grup. 3 polis sürekli ikinci grubun sorgusunu yapıyor. Tabii, onları sürekli aynı polisler alıyor.

BAŞKAN – Peki, bir şey daha soracağım: Şimdi, size elektrik verdiler, sorular sordular. Arada bir sizi bir kenara oturtup “Biraz dinlensin.” deyip başkalarını sorguladıkları oldu mu? Hissettiğiniz böyle bir şey oldu mu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

FEVZİ ÇELİK – Hayır olmadı, sadece duyduklarım... Yani artık nereden duydum, bilmiyorum, kendileri mi konuşuyordu, bana bir ses, yani korkmam için bana bir ses şey yapıyorlardı.

BAŞKAN – Yani başkalarının sorgulandığına tanık olmadınız.

FEVZİ ÇELİK – Yok, görmedim.

BAŞKAN – Öyle bir şey dinlemediniz.

FEVZİ ÇELİK – Yok, görmedim.

BAŞKAN – Demek ki oraya tek tek alıyorlardı o zaman.

FEVZİ ÇELİK – Tabii, tabii, tek tek.

BAŞKAN – Senin davan tek dava mıydı? Tek kişilik dava mıydı, yoksa toplu dava mıydı?

FEVZİ ÇELİK – Yok, 3-4 devam vardı.

BAŞKAN – Hayır, senin yargılaman tek başına mıydı yoksa başka yargılananlar var mıydı?

FEVZİ ÇELİK – Yok, vardı; arkadaşlarım vardı.

BAŞKAN – Kaç kişilik davaydı?

FEVZİ ÇELİK – Biz 2 kişiydik. Şu anda o arkadaş, o suç ortağım Çeşme’de bir radyo sahibi, Demokrat Radyo diye bir radyonun yayın lisansı var, orada radyoculuk yapıyor. Ama biz ayrı ayrı tarihlerde yakalandık, birlikte yakalanmadık.

BAŞKAN – Cemil KIRBAYIR’la kimlerin kaldığını biliyor musun bu gözetim döneminde?

FEVZİ ÇELİK – Bilmiyorum. Çünkü o başka bir gözetimden getirilmiş oraya, ben o gözetim evinde değildim. Yer olmadığı için beni başka yere götürdüler. Daha çok, böyle, Kars’ın aşağı tarafında bir tugaydı, askerî bir yerdi. Askerî olduğunu da şöyle anladık: Girişte nöbetçi var, asker var.

BAŞKAN – Siz bu işkenceler sonunda onların istediğini söylediğiniz için mi sizi savcının karşısına çıkardılar, yoksa süreden dolayı mı?

FEVZİ ÇELİK –Yani eğer bir şey konuşmuşsa, suç teşkil edecek bir ifade vermişsen seni götürüyorlar savcıya.

BAŞKAN – Siz öyle bir şey mi yaptınız, yoksa baştan beri aynı şeyleri mi söylediniz?

FEVZİ ÇELİK – Hayır, bana sorduğu sorular: Seni kim yönetiyor? Hangi örgütün üyeleri seni yönlendiriyor? Çünkü sen mesela on yedi-on sekiz yaşındasın yani seni örgüt

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

lideri yapamıyor ama Cemil Hoca gibi insanları yapıyor onları sorguluyorlardı, yönetici olarak sorguluyorlardı. Ben savcıya gittiğim zaman savcı “Niye geldin sen buraya?” dedi, Erzurum’da 9’uncu Kolordu Komutanlığında.

BAŞKAN – Yani şunu sormaya çalışıyorum: Başta söylediğinizle sondaki aynıydı değil mi?

FEVZİ ÇELİK – Tabii, tabii.

BAŞKAN –Yani işkence sonucunda suçu kabullenme durumu falan olmadı.

FEVZİ ÇELİK – Evet. Ben diyordum ki, “Tamam, ben siyasetten anlamam, CHP’liyim, babam CHP’li, dedem CHP’li.” Öyle, yani... Ki o zaman CHP’li olmak bile suçtu, yani bu gerçek, açık.

BAŞKAN – Şimdi, Fevzi Bey, siz Cemil KIRBAYIR’ı gözetim evindeyken görmediniz.

FEVZİ ÇELİK – Hayır.

BAŞKAN – Çünkü farklı gözetim evlerindeydiniz.

FEVZİ ÇELİK – Evet, evet.

BAŞKAN – Onların bulunduğu yer dolu olduğundan dolayı sizi başka yere aldılar.

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN – Ancak, siz Cemil KIRBAYIR’ı sizi sorguya götürmüş oldukları yani gözetim evinin dışındaki bir yerde gördünüz.

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN – Bu perişandı. Siz sorgudan sonra hücreye alındınız.

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN –sorguya alınmadan önce onu gördünüz, hücredeydiniz.

FEVZİ ÇELİK – Hücrede gördüm onu. Delikten baktım.

BAŞKAN – Gürültüye “Ne oluyor?” diye delikten baktınız, mazgal vardı hücrede.

FEVZİ ÇELİK – Evet, evet. Çünkü büyük bir kargaşa yaşandı, bağırımlar falan. Demek o an olmuş olay. Tabii, görmediğim için şimdi oldu da diyemem, “Attılar, gördüm.” de diyemem. Seslere dayanarak diyorum, o anda olmuştu olay.

BAŞKAN – Yani bulunduğunuz yerde birden fazla sorguya alınmadan önce şahısların konulduğu hücreler vardı ve o hücrelerde de aynı zamanda da mazgal vardı. Mazgalın büyüklüğü ne kadardı tahminen?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

FEVZİ ÇELİK – Az, bundan biraz fazla. Çünkü onu bizi içeriden kontrol etmek için yapmışlardı. Yani içeriye bakıyor sağ mısın, değil misin, kendisine bir şey yapmış mı diye.

BAŞKAN – Yeni açılmış bir delik miydi? Eskiden bu delik...

FEVZİ ÇELİK – Böyle kesmişlerdi kapıyı.

BAŞKAN – Demir kapı mı?

FEVZİ ÇELİK – Yok, tahta kapı.

BAŞKAN – Tahta kapıyı kesmişlerdi.

FEVZİ ÇELİK – Evet. Bir koridor vardı yani koridor yaklaşık 20-30 metre vardı. Ben zaten haberi ilk verdiğimde de söyledim, dedim ki: Ben siyasi şube olduğunu kesin olarak söylemiyorum. Çünkü benim götürüldüğüm yerin neresi olduğunu ben bilmiyorum.

BAŞKAN – Şimdi, orada Cemil’i öldürmek isteseler aşağı atmak veya başına sıkamak değil de bir arabaya bindirip dışarıda öldüremezler mi?

FEVZİ ÇELİK – O da olabilir.

BAŞKAN – Veya işkence esnasında ölmüş olamaz mı? Yani daha sonraki rivayetlerde böyle bir şey konuşulmadı mı?

FEVZİ ÇELİK – O da olabilir, işkencede öldürüp hani “Oradan atalım, ‘Kaçtı.’ diyelim. Sonra bunu yutturamayız, ne yapalım? Üstüne beş altı tane daha sıkalım, kaçarken vurduk.” diye...

BAŞKAN – “Silah sesini duyduk.” mu dediler yoksa “Herhâlde böyle yapmışlardır.” şeklinde bir senaryo muydu?

FEVZİ ÇELİK – Ağabey, orada silah sıkmadılar zaten alıp götürdüler, gömeceği yerde sıkar gömerler.

BAŞKAN – Yani o silahı siz duymadınız değil mi?

FEVZİ ÇELİK – Yok duymadım.

BAŞKAN – Söyleyenlerden de “Silah sesini duydum.” diyen oldu mu?

FEVZİ ÇELİK – Hayır.

BAŞKAN – Şimdi, siz o mazgal deliğinde bakarken Cemil KIRBAYIR’ı iki tarafında, her biri bir kolunda 2 kişi sürükleyerek götürürken gördün.

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN – Koridorda?

FEVZİ ÇELİK – Evet. Ya tekrar işkenceye götürüyorlardı ya da işkenceden getiriyorlardı çünkü çok bitkindi.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN –Ama tanıdın.

FEVZİ ÇELİK – Tabii, tanımaz mıyım. Tabii, beş-altı ay birlikte yattık, alt-üst yatıyorduk. O üst katta yatıyordu koğuştta, ben de altta.

BAŞKAN – Boyu ne kadardı Cemil’in?

FEVZİ ÇELİK – Boyu 1.90 falan vardı. Zaten kayıtlar araştırılırsa 1979’da benimle onun aynı cezaevinde yattığımız çıkacak ortaya. O dönemde tahminen Doğan GÜREŞ de 9’uncu Kolordu Komutanıydı.

BAŞKAN –Gözetim evine götürüldüğünüzde orada kim vardı?

FEVZİ ÇELİK – Askerî gözetim evi...

BAŞKAN –Kimdi oranın komutanı?

FEVZİ ÇELİK – Kars’ta mı, Erzurum’da mı?

BAŞKAN –Kars’ta.

FEVZİ ÇELİK – Bir çavuş bakıyordu oraya, zaman zaman bir yüzbaşı geliyordu. İçeride 3 tane çavuş falan var. Biri orada oturuyor, biri temizliğini yapıyor, biri yemek gelince karavanaları getiriyor.

BAŞKAN – Oradaki yüzbaşı vesaire falan, onların isimlerini biliyor musun? Hiç konuşuluyor muydu onlar?

FEVZİ ÇELİK – Hayır, bilmiyorum.

BAŞKAN –Gözetim evinde gözünüz bağlı falan değildi.

FEVZİ ÇELİK – Tabii, açık. İçeri atarken gözümüzü açıp atıyorlardı.

BAŞKAN –Kaç kişi vardı, tahminen gözetim evinde kaç kişiydiniz?

FEVZİ ÇELİK – 170 kişi.

BAŞKAN – Ben tekrar hücreye dönmek istiyorum. Hücre dediğiniz yer, koridorda, o koridorun önünde pencere var mıydı?

FEVZİ ÇELİK - Pencerelele boyamışlardı.

BAŞKAN – Peki, hücrede kalırken sağınızda, solunuzda insanların kaldığını hissedebiliyor muydunuz?

FEVZİ ÇELİK – Tabii, tabii.

BAŞKAN – Onlarla konuşma imkânınız oluyor muydu?

FEVZİ ÇELİK – Hayır.

BAŞKAN –Birbirinizin hücrelerine ses geçiyor muydu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

FEVZİ ÇELİK – Hayır. Ben bir yerde bir gözetim evi gördüm, bu kasa kadar, böyle durmak mecburiyetindesin -yani kafanı kaldıramıyorsun- ya da oturacaksın.

BAŞKAN – Gözetim evi mi, hücre mi?

FEVZİ ÇELİK – Tunceli’de daha doğrusu, benim askerlik yaptığım yerde yani oraya biz mahkûm götürüyorduk. Bu kasa kadar hücreler, yani kafanı kaldıramıyorsun, sadece oturacaksın yani oturmak mecburiyetindesin.

BAŞKAN – Şunun için soruyorum: Siz sorguya götürüldünüz, gözünüz bağlı, sizi bir hücreye koydular, orada gözünüzü açtılar ama zaman zaman tuvalete gittiniz, geldiniz.

FEVZİ ÇELİK – Zaman zaman sorguya gittim geldim.

BAŞKAN - Sorgudan normal bekleme yerine gittiğinizde orada kaç gün kaldınız?

FEVZİ ÇELİK – Sorgudan sonra?

BAŞKAN - Sorgudan sonra, gözetim evinde.

FEVZİ ÇELİK – Beş gün kaldım.

BAŞKAN - Yani bu rivayetleri, söylentileri o beş günde duyduunuz, öyle mi?

FEVZİ ÇELİK – Beş gün kaldım.

BAŞKAN – Bir de bir daha soracağım: Bu hücre dediğiniz yere sizi koydular. Orada oturacak bir yer var mıydı?

FEVZİ ÇELİK – Yok.

BAŞKAN – Yatacak yer?

FEVZİ ÇELİK – Yok. Sadece bir battaniye gibi eski bir şey vermişlerdi, onun üzerinde yatıp kalkıyorsun.

BAŞKAN – Yere...

FEVZİ ÇELİK – Evet.

BAŞKAN – Şu karşı tarafta, duvarda pencere yok, kesin...

FEVZİ ÇELİK – Yok, ben görmedim. Böyle duvar vardı ama karşıdaki koridordaki pencere vardı. Ama içeride bazı şeyler vardı, ben onu sonradan hissettim, briketle bazı yeni bir şeyler yapılmıştı hücrelerin içerisinde.

BAŞKAN - Okulu hücreye dönüştürmüşler.

BAŞKAN - Temizlik ihtiyacınızı nasıl karşılıyordunuz?

FEVZİ ÇELİK – Bazen eğer ufaksa “Oraya yapın.” diyor.

BAŞKAN - Hayır, hayır, banyo mesela.

FEVZİ ÇELİK – Hiç banyo yok.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Kırk beş gün boyunca hiç...

FEVZİ ÇELİK – Ben çıktığımda 500 tane bit vardı kafamda. Yani beni bir hafta yıkadılar, o başımdaki bitler gitmedi. Sonra ilaç vurdular, saçımı tıraş ettiler, bitleri öyle temizlediler. Elbiselerin hepsini yaktılar.

Çok korkunç şeyler yaşadık. Allah kimseyi bir daha o günlere düşürmesin. Hangi partiden olursak olalım bu ülkenin gelişmesi için, demokratikleşmesi için hepimizin, Kürt’ü de Türk’ü de... Ben Kürt asıllıyım ama benim bu ülkeyle bir sorunum yok, bu devletle bir sorunum yok ama insanlar özgür olsun, herkes istediğiyle konuşabilsin, kimse konuştuğundan dolayı da içeri atılmasın.”

Edirne F tipi cezaevinde bulunan Tuncay KURTBAŞ’ın bilgisine başvurulmak üzere C.savcısı ile görüşülmüştür. C.Savcısı almış olduğu aşağıdaki ifadeyi aynı gün Komisyonumuza iletmiştir.

“Ben 1952 Kars doğumluyum, kendim Üniversite mezunuyum. 3 yıl kadar da öğretmenlik yaptım. 12 Eylül 1980 Askeri darbesinden önce Şubat ayında ben siyasi bir mesele nedeniyle gözaltına alınmış ve tutuklu olarak Erzurum Kars Kapı Askeri Cezaevinde bulunmaktaydım. O tarihlerde bana sormuş olduğunuz Cemil KIRBAYIR’da orada idi. Ayrıca yine Cemil KIRBAYIR’ın aynı davadan arkadaşları olan Necati KILIÇ, Ersoy ABLAK, Yılmaz KIZILATEŞ’ de bulunmakta idi. O tarihte bu şahısların Cezaevinde tutulma sebebi Kars Adalet Partisi Senatör aday; Salim ENSARİOĞLU veya DURSUNOĞLU (soyisimlerini net hatırlayamıyorum) isimli şahsın öldürülmesi olayında tutuklanmışlardı. Diğer üçünün tutukluluğu devam etti. Ancak Cemil KIRBAYIR’ ın olayla ilgisi olmadığı anlaşıncı mahkemece tahliye edildi. Ben bu olaylar sırasında tutuklu idim. Ve tutukluluğum 12 Eylül Askeri darbesi sonralarına kadar devam etli. Sonradan Adalet Partililerin çalışmaları ve komploları ile birçok olay ile bağlantılı gösterilerek 12 Eylül Askeri darbesinin hemen sonrasında 13 Eylül’de gözaltına alındı. Gözaltına alanlar askeri birimler ve siyasi şube polis görevlileridir. Askeri olarak bir yüzbaşının ismi geçiyordu ancak ismini hatırlamıyorum. Asıl önemlisi askerlerle birlikte siyasi şube polis komiseri Kemal KARTAL ve sorgu amiri Mehmet HAYTAN’da (veya AYTA net hatırlamıyorum) bulunmakta olup, bu şahısların olaydaki etkisi önemlidir. Mehmet isimli sorgu amiri horoz dövüşçüsü olarak ta tanınır. Kars ta para karşılığı horoz dönüştürürdü. Kemal KARTAL’ın durumu da ilginçtir. Çünkü kendisinin kendisi işkence yapmak ve Oruç KORKMAZ isimli şahsı işkencede öldürmek suçundan 4,5 yıl kesinleşmiş cezası vardı. Buna rağmen nasıl devlet memurluğu

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yaptığını hala anlamış değilim. Bu iki şahıs Cemil KIRBAYIR'a firar süsü vermişlerdir. Bu hususu bana onunla 13 Eylül'de birlikte gözaltına alınan şahıslar yani o tarihte bizim tutuklu bulunduğumuz koğuşa şubeden gözaltına alınanlar anlattılar. Hatta Cemil'e ne şekilde işkence uygulandığı onun ne şekilde öldürüldüğü ve kendisine ne şekilde silahla ateş edilip öldürüldüğünü duyup bilen şahıslardır, Bu şekilde gözaltından tutuklanıp koğuşumuza gelen tutuklular olayı ayrıntıları ile anlattılar. Cemil' in gözaltında uzun süre işkence gördüğünü daha sonra ateşli silah ile öldürülüp kaçtı süsü verildiğini hepsi beyan ettiler. 13 Eylül ve devamı tarihlerde sol görüşlü insanlar Kars siyasi şubede ve mekân darlığı nedeniyle Kars Eğitim Enstitüsünde tutulmuşlar. Kars Siyasi Şubede işkenceye tutulmuşlardır. Cemil KIRBAYIR ise siyasî şubede yukarıda isimlerini verdiğim Kemal KARTAL ve Mehmet HAYTAN isimle şahıslarca öldürülmüşlerdir. Kars Gölle Grubu işkenceye tabi tutulup sonra tekrar sorgunun devamı için nezarethaneye alındıklarında içlerinde Cemil KIRBAYIR'ın olmadığı anlaşılıyor. Bu olay 13 Eylül'den zannedersen bana anlatıldığı kadarı ile 5-6 gün sonra yani 17-18 Eylül'de meydana gelmiştir.

Cemil KIRBAYIR'ın cesedinin nereye gömüldüğünü ben bilmiyorum. Ancak olay günlerinde Siyasi Şubede Emniyet bekçisi olarak görev yapan Selahattin ve Orhan isimli iki bekçi bilgi sahibidir diye zannediyorum. Her ikisi de Kars çocuğudur. Bilgileri varsa söyleyecekleri kanaatindeyim. Ben 1993 yılında Kemal KARTAL ile Gayrettepe gözaltında bulunduğum sırada karşılaştım. İsmi Bayram Kemal KARTAL olarak geçiyordu. Hatta kendisinin sendikacı Süleyman YETER'in işkencede öldürülmesinde de sorumluluğu vardır. Orada da sorgu amiri idi. hatta Cemil KIRBAYIR gibi 12 Eylül sonrasında gözaltına alınıp yine aynı kamu görevlilerince siyasi şubede sorgulanan Turan SAĞLAM da aynı şekilde işkence ile katledilmiş ve akıbeti kaybedilmiştir. Bir kişi daha bu şekilde o tarihlerde işkence de ölmüştü. Ancak ismini hatırlamıyorum. Bu üçüncü arkadaşın ölümü ile ilgili bilgisi olan Ahmet KAYA'nın bilgisi olduğunu zannediyorum. Kendisi Sincan 2 nolu F Tipi Cezaevinde hükümlüdür.” demiştir.

V.IV. 11 Mart 2011 tarihinde Sincan 2 Nolu F tipinde hükümlü bulunan Ahmet KAYA ile görüşülerek konu hakkında bilgisine başvurulmuştur. Bu konuşmanın içeriği ise şu şekildedir;

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

V.IV.1. 11 Mart 2011 tarihinde “AHMET KAYA” (Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evinde bulundurulandan) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Öncelikle Ahmet Bey, bir kendinizi tanıtır.

AHMET KAYA – Benim adım Ahmet KAYA. Karşılıyım. 12 Eylül 1980 döneminde yakalandım, Kars’ta sorgulandım. Uzun bir süre işkence gördüm, çok ağır işkenceler gördüm. 12 Eylül’den sonra da idam cezası aldım. On iki yıl yattıktan sonra 1992 yılında tahliye oldum. Yani genel olarak kendimi böyle tanıtabilirim.

Cemil KIRBAYIR’a gelince, Cemil KIRBAYIR’ı cezaevinden yani 12 Eylül darbesinden önce de tanıyordum. Ancak ben sorgulamam bittikten sonra gözetim evine gittiğimde, birkaç gün sonra -çok ağır işkence görmüştüm ama yataktaydım, yani kalkıp gezemiyordum- Göle Grubu denilen bir grup arkadaşın geldiğini söylediler.

BAŞKAN – Siz gözetim evinde mi kaldınız?

AHMET KAYA – Gözetim evindeydim, Kars gözetim evindeydim.

Gözetim evi, sorgu yeri değil. Zaten ilk 12 Eylül olduktan sonra insanları toplayıp gözetim evinde, bir kışlada topluyorlardı. Oradan sonra oradan o yüksekokul dediğimiz yere sorguya alıyorlardı. Önce toparlama, sonra gözetim evi. Ama benimki öyle değildi. Ben yakalanır yakalanmaz sorguya alındım. Alındıktan sonra sorgulanmam bitti.

BAŞKAN – Siz hangi tarihte gözaltına alınıyorsunuz 12 Eylül’den sonra?

AHMET KAYA – Ben 12 Eylül’den bir gün sonra, 13 Eylül’de yakalandım. Ne kadar gözaltında kaldım bilmiyorum sorgulamada. Uzun süre kaldım, şu anda tam ne kadar kaldığımı hatırlamıyorum. Sorgular bittikten sonra gözetim evine yani kışla dediğimiz gözetim evine gittim. Orada birkaç gün sonra Cemil’in de içinde olduğu grup geldi. Hatta ben yatağımın üzerine uzanmıştım yani uzanmak durumundaydım. Geldi yanıma, sohbet edip konuştuk. Yanılmıyorsam iki üç gün sonra geldiler, grup grup, bu sefer sorgulamaya götürüyorlardı. Bir liste okudular. Listenin içinde Cemil de vardı. Cemil’le birlikte gidenler birkaç gün sonra geldiler. Geldiklerinde tabii, sorduk yani tanıyoruz hepimiz, Kars küçük bir yer, hemen hemen gidip gelenler hepimiz birbirimizi tanıyoruz. Ne oldu, Cemil niye gelmedi diye. Oradaki gelen arkadaşlar dediler, polislerin anlatımına göre, polislerin orada yaydığı yani aynı zamanda bir şeye bir şaibe bulaştırmak için Cemil’in kaçtığını söylediler.

Şimdi, şeyden söz edeyim, bu sorgulama yeri Eğitim Enstitüsü. Burayı şekilde demir parmaklıklar, şunlar, bunlar, hepsinin tedbirlerini almışlar. Yani bir insanın sorgulama yaptığı yerden kaçması mümkün değil çünkü önce her tarafta parmaklıklar yapılmış yani. Zaten

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kaçmak başlı başına gerçekten bir çarpıtma yani polisin orada işkencede bir darp sonucu öldürüldükten sonra tek yapacağı şey, nasıl bir kılıf bulalım? İşte, kaçtı. Zaten kaçmak mümkün değil. Çıksan, aynı, nasıl burada şu anda memur kapının önündeydi, polis kapılarda var yani. Çıkışlarda demir parmaklıklar, pencerelerde, üst hatta ikinci, üçüncü katları da hep böyle parmaklıklarla çevirmişlerdi. Gelen arkadaşların söylediği: “Niye gelmedi Cemil, ne oldu?” Polis “Cemil kaçtı.” dedi. Biz biraz inanmadık. Dedik ki, yahu belki bunlar şey yapıyorlar, öylesine, gelmeyince polis bilerek belki blöf yapmıştır filan diye düşündük. Hakikaten aradan bir süre geçtikten sonra da bekledik, Cemil ha geldi ha gelecek. Sonra, tabii, sorun anlaşıldı ki Cemil’e -işkenceden artık nasıl bir darp almışsa- öldükten sonra kaçmış görüntüsü verdiler.

Yalnız şurada bir detay vardır: Ben dışarı çıktıktan sonra hakikaten sordum da, biraz çevrede sordum. Çünkü benim kendi bir arkadaşım da var, aynı örgütsel yapı içinde bir arkadaşım vardı, Turan SAĞLAM da işkencede öldürüldü orada, benim arkadaşımdı. Cemil, orada araştırdığım kadarıyla bir tane bekçi şunu demiş: “Birileri benim can güvenliğimi sağlarlarsa –O zaman bekçilik vardı biliyorsunuz, gece bekçileri vardı- ben Cemil’in nerede gömülü olduğunu söyleyebilirim.”

BAŞKAN – Peki bu bekçi kim ve kime demiş?

AHMET KAYA – Bilmiyorum, yani orada dolaşan rivayet. Bekçinin söylediği... Biraz da olaya belki tanık olduğu için, çünkü hakikaten işkence de çok dehşet bir şekilde yapılıyordu, belki de insani olarak, ne bileyim, yani artık sonra bir nedamet getirme, vicdan sorgulaması vesaire... Yani çevrede dolaşan şey bu. “Eğer can güvenliğim sağlanırsa...” Bekçi kimdir, isim olarak kime söylemiş bilmiyorum.

BAŞKAN – Peki siz araştırmadınız mı? Cemil sizin arkadaşınız, Kars küçük bir yer. Oradaki kamu görevlilerinin, bekçilerin çoğu yerel insanlar, tanıma şansınız var. Cezaevinden çıktıktan sonra acaba kimdir bu, türü bir merak içerisine girmediniz mi?

AHMET KAYA – Sadece bu kadarını; onun için de, Turan SAĞLAM için de, ikisi için de şöyle bir küçük bir soruşturmayla... Fazla vaktim olmadı çünkü askerlik için bir süre vermişlerdi bana. Sonra ben firari duruma düştüm, üç aylık bir izin almıştım. O üç ay içinde olan bilgim, bu üç ay sonra biraz firari durumuna düştüğüm için, asker kaçak sorunu ortaya çıktı, fazla şey yapamadım ama bir araştırma, soruşturma, işte, bu bekçi kimdir, ona da ulaşayım şeklinde bir şeyim olmadı ama çevrede sordum. Cemil’in durumunda bir gelişme olmadığını, bulunmadığını... Çünkü Turan işkenceden öldürülmüş, belli zaten, ailesine teslim

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ettiler ama Cemil'inki ortada yok. O çok merak edildiği için sordum. Acaba ailesine vermediler mi dedim, çevrede dolaşan rivayet...

BAŞKAN – Peki sizce Cemil'i niye vermemiş olabilirler? Yani Turan'ı veriyorlar da, Cemil'i niye vermiyorlar? O da işkenceden öldü.

AHMET KAYA – Cemil'in verilmemesi bence şundan kaynaklanıyor. Çünkü ben yine ifadelerimde belirtmiştim. Mahmut diye bir arkadaş daha işkencede öldürüldü orada. Polis işkencede ölüm olayından biraz çekindiği için bir kesimi de bu şekilde ortadan kaldırmak istemiş olabilir, yani hepsini işkence olayıyla ailesine teslim ederse çok da deşifre olur, çok da kabul görmez. Bir kesime de başka görüntüsü vermek ister: Mesela, kaçtı. Şimdi, Turan öldürülmüş, Mahmut öldürülmüş işkencede. Yani bildiğim kadarıyla bir iki kişi daha var, şu anda ismini hatırlamıyorum ama Turan SAĞLAM'ı ve Mahmut –Mahmut'un da soy isminin KAYA olması gerekiyor- işkencede öldürüldü. Şimdi, Cemil'i de işkencede ölmüş gibi gösterirlerse polis sıkıntıya girer. Bir de burada değişik bir şey bulmak lazım. Nedir? Kaçtı. Biraz da Cemil, hakikaten diri, coşkulu ve direngen bir insandı. Onun işkencede öldükten sonra ailesine teslim edilmemesinin nedeni çok işkence –ölüm vakaları, işkence demeyeyim- ölüm vakalarının orada çok fazla çıkmaması yani işkencede çok sayıda insanın orada öldürüldüğü ortaya çıkarsa bu da hani ne kadar bir askerî darbe olsa da, bir hassasiyet yaratıyor yani.

BAŞKAN – Peki, Cemil'in neden gözaltına alındığını biliyor musunuz?

AHMET KAYA – Devrimci Yol örgütündendi Cemil, Turan SAĞLAM Devrimci Halkın Yolundaydı, Mahmut KAYA da Devrimci Yol davasındaydı.

BAŞKAN – Sıkıyönetim mahkemesi tarafından mı yargılanıyorlardı?

AHMET KAYA – Tabii, o zaman sıkıyönetim mahkemeleri vardı. Erzurum 9. Kolordu Sıkıyönetim Mahkemesi. Mesela bir şey daha söyleyeyim, o da biliyordur: Avukat Murat ÖZDABAK vardı, benim de avukatım değil. Biz hepimiz o zaman gözetim evinde, yani o kışla dediğimiz gözetim evi askerî kışladır, onu özellikle belirtiyim, kışla içinde, tugay içinde bir alan yakalanan bütün insanlar oraya toplanıyordu önce. Yani biraz da belki tedbir olarak devlet ve de cunta kaçmasınlar diye önceden tedbir olarak herkesi içeri alıyorlardı, kışlaya topluyorlardı. Sorgulamaya sonra başlıyorlardı. Dediğim gibi, yakalar yakalamaz sorguya aldılar beni. Sorgulama bittikten sonra ben oraya gittim. Oraya gittiğimde avukatı, doktoru, muhasebecisi, yazarı, çizeri, devrimcisi, aydın olan herkes oradaydı yani kocaman

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bir kışlaydı ve dolu dolu insanlar vardı. Grup grup da sorgulamaya alıyorlardı. Zaten fazla da uzak değildi. Kars Eğitim Enstitüsü şehrin biraz dışında bir yerdi.

BAŞKAN – Yani o sorguya alınan yer Kars Eğitim Enstitüsü, orayı nereden biliyorsunuz?

AHMET KAYA – Tabii, okudum yani orada, Karslıyım, orada liseyi okudum, sık sık gidip geldiğimiz bir yer. Müdürünü tanıyordum, o zaman müdürü de şeydi...

BAŞKAN – Zübeyt Bey mi?

AHMET KAYA – Yok, Oğuz neydi? Zübeyt oranın öğretmeniydi, matematik öğretmeniydi. Gidip geliyorduk, işte Kars yapı olarak devrimci bir alandı, Eğitim Enstitüsü de biraz öyleydi, sık sık gidip gelirdik yani. Onun için, bize çok uzak veyahut da yabancı bir yer değil, gidip geldiğimiz bir yer. Öğretmenlerin de -çoğu bizim lisedeki öğretmenlerimizin- bir kesimi oraya sonra tayin edildi.

BAŞKAN – Peki, siz sorgu sırasında sizi sorgulayanları görebiliyor muydunuz?

AHMET KAYA – Hayır, gözlerimiz kapalıydı ama sorgulamalarda -onu da özellikle söyleyeyim- benim kendi sorgulamamda, Turan SAĞLAM'ın sorgulamalarında bütün hepsinde o dönem birinci siyasi şube şefi Mehmet HAYTAN, bütün bu işkencelerden ve bu ölümlerden birinci derecede sorumlu olanı Mehmet HAYTAN'dır. Sonra dosyadan da baktım, Turan SAĞLAM -aynı dosyada yargılandığımız için- Mehmet HAYTAN'ın imzası vardı, Mehmet HAYTAN'ın sorgu ekibinin imzası vardı...

BAŞKAN – Sıkıyönetim mahkemesindeki dosya mı?

AHMET KAYA – Tabii, polis dosyaları sıkıyönetim mahkemesine geliyor. Sonra biz fotokopilerini çıkardık, kendimize aldık. Sonra baktım, Turan SAĞLAM'ın o işkence olayında, ölümünde de Mehmet HAYTAN'ın imzası var. Yani Cemil'in de, Turan'ın da, Mahmut'un da işkence demeyeyim, ölüm olayında birinci derece sorumlu Mehmet HAYTAN.

BAŞKAN – Başka görevliler hatırlıyor musunuz birinci şubede görevli olan, sorgu sırasında?

AHMET KAYA – İsim olarak bilmiyorum ama bir Kemal KARTAL vardı, sonra duydum ki ismi değiştirilmiş, Bayram yapmış. Kemal KARTAL da bulunuyordu. Bunları önceden biliyorum -Kars küçük bir yer- hatta Kemal KARTAL -o zaman Pol-Der vardı- Pol-Der üyesiydi, bir de onun öyle bir özelliği vardı. Hatta hatta kendisini devrimci de gösteriyordu. Sonra da İstanbul'da bir sendikacının işkence olayında da adı geçti, en sonunda

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bir işkenceci olduğu ortaya çıktı. Pol-Der’li olarak da geçiniyordu, o şekilde de tanıyordum. Ama o diğer sorgu ekibini isim isim hepsini bilmiyorum ama Mehmet HAYTAN sorguda benimle konuştu, tanıdım ben. Hem gözümü açtı, konuştum, çünkü beni jandarma yakaladı. Jandarmada bir süre sorgulama yapıldıktan sonra siyasi şubeye verdiler. Siyasi şubeye gittiğimde Mehmet HAYTAN benimle konuştu, “Artık buraya kadar. Ne biliyorsan, biz seni de biliyoruz, senin kim olduğunu, ne olduğunu biliyoruz, bildiklerini bize söyle.” dedi. Ben söyleyebileceğim bir şey olmadığını söyledim. “Sizin de elinizden ne geliyorsa yapın.” dedim. O zaman bana şey dedi, küfür de etmişti hatta: “Ee, biz de bundan sonra elimizden geleni yapacağız.” Belki benim şöyle bir avantajım oldu, beni de öldürebilirlerdi ama sıkıyönetimin ilk günüydü, 13 Eylül. Polis de tedirgindi. Ne yapacağını, ne kadar askere bağlı, ne kadar askerle iç içe, ne kadar koordineli...

BAŞKAN – Sen Cemil’den önce mi sorguya alındın?

AHMET KAYA – Tabii, ben 13 Eylülde yakalandım ve alınır alınmaz sorgulamaya alındım. Sorgulamam bittikten sonra gözetime gittim. Ben gözetim evine geri götürüldüğümde Cemil KIRBAYIR’ın orada öldürüldüğünü de duydum.

BAŞKAN –Kemal’den başka isim hatırlıyor musun?

AHMET KAYA –Hepsinin takma ismi var. Şimdi, kimisi onu onunla çağırıyor. Şimdi, Iğdırlıyım ben, ben Kars’ta kimseyi de tanımıyorum. Beni Iğdır’dan Kars’a getirmişler. 140 kilometre Iğdır-Kars. Ben şimdi Kars’ta kimseyi tanımıyorum ki.

BAŞKAN – Ama Kemal’i hatırlıyorsun.

AHMET KAYA – Kemal’i hatırlıyorum. Çok meşhurdur.

BAŞKAN – Bu bekçiyi biraz daha anlatsanıza.

AHMET KAYA – Ben kendisini görmedim.

Cemil’le ilgili durum bu yani Cemil’in birinci derecede sorumlusu Mehmet HAYTAN’dır. Mehmet HAYTAN Cemil’in nerede olduğunu, nerede gömüldüğünü çok iyi biliyor. Çünkü sorgu şefidir.

BAŞKAN – Peki, Kars, şimdi, küçük bir yer. Böyle bir olayın otuz yıl hiç ortaya çıkmaması tuhaf değil mi? Yani bunu bilen insan bir noktada artık “Ya, yeter!” deyip birilerine söyleyebilirdi. Bunu neye bağlıyorsunuz siz, bu tarihe kadar ortaya çıkmamasını? Yani bu bekçiler çok mu sır saklıyor?

AHMET KAYA – Şu anda, tabii, sonuçta ne de olsa bir kamu görevi yapılmış. Devletin birtakım sırları var. Onların da belli bir eğitime, yani bekçi, evet bekçi ama onların

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

da birtakım eğitimlerde, birtakım telkinlerde, hele hele özellikle sorgulama esnasında o el ve ayak işini yapan bekçiler, sorgulama esnasında o anda bulunanlar, onlar da seçilerek alınıyor. Her bekçi alınmaz.

BAŞKAN – Ne tür bekçileri alıyorlar?

AHMET KAYA – Şimdi, orada mesela kapı aç, kapat, ekmek ver, bütün işlerine bekçiler bakıyor, polis bakmıyor. Orada da o bekçileri seçip getiriyorlar. Çok güvendiği insan olması lazım. Yani her sıradan birisini getirmezler. Orada polisin o el ayak işlerine polis için de çayını getir, kahvesini getir dediği bekçiler var orada. Özellikle Eğitim Enstitüsünde. Şimdi, Eğitim Enstitüsü sorgulama için hazırlanmıştı. Yani darbe geldikten sonra sorgulamak için, sonuçta okul yani bir eğitim birimi. Onun için oradaki gelen bekçiler de seçilerek alındığı için...

BAŞKAN - Siyasi düşüncelerine göre mi seçim yapılıyor?

AHMET KAYA – Tabii. Dışarıya sır vermeyecek. E, şimdi, bir bekçinin o zamanki eğitim durumları ilkokul. Bekçilerin genel eğitim durumu o dönem ilkokul mezunu. Bir insan bugün ne kadar vicdan muhasebesi yapabilir? Yani vicdanen gidip yattıktan sonra “Ben bu işkence olayına tanık oldum, hatta gittim, kazdım da, mezarı kazdım.” kazılan yere Cemil’in gömüldüğünü de biliyor. Nasıl söyleyebilir? O bir vicdan, muhasebe sorunudur. O sonuca varmak için insanın bir vicdan, bir muhasebe sorunu yapması gerekir.

BAŞKAN – Yani siz herhangi bir bekçiyle görüşmediniz.

AHMET KAYA – Hayır, görüşmedim ama ortada dolaşan bir bekçinin... Konuşuluyor yani, kaybolmuş. Bir de küçük bir yerde kayıp olayı da... Bekçi de gitmiş, çevresindeki bazı insanlara belki bir süre sonra, hangi süre içinde bilmiyorum, birilerine söylemiştir ve öyle çevreye yayılmıştır. Ben gittiğimde de hakikaten öyle eski arkadaşlarımıza, bazı insanlarla, çevreyle sohbetlerde filan konu dönüp dolaşınca, Cemil’e gelince, dediler işte: “Burada dolaşan rivayet, bir bekçinin “Cemil’in şu anda nerede gömülü olduğunu biliyorum ama söyleyemem. Benim can güvenliğim sağlanırsa belki bir gün söyleyebilirim.” Aynen Kars’ta dolaşan, söylenen şey bu. Onun için bekçinin kalkıp bu koşullarda ortaya çıkıp benim vicdanım artık elvermiyor, bunu söylemem gerekiyor, yeri burasıdır demesi çok zor çünkü ailesi var, çocuğu var.

BAŞKAN – Dipsiz Kuyu diye bir yer var mı Kars’ta?

AHMET KAYA – Duymadım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Siz doğrudan Cemil KIRBAYIR'ın kimin tarafından öldürüldüğünü görmediniz yani veyahut da işkence altına alındığını da görmediniz. Bir de şimdi tabii o güne gitmek çok doğru değil de ama bu olay anlamında da mecburen oraya gidilir. Yani burasının Kars Eğitim Enstitüsü olduğunu tahmin ediyordunuz.

AHMET KAYA – Tahmin değil, biliyoruz.

BAŞKAN – Nasıl biliyordunuz?

AHMET KAYA – Çünkü ben de oraya geldim.

BAŞKAN – Ama gözünüz kapalıydı sorgu esnasında, götürülme esnasında. Sadece gözetim evine geldiğinizde gözünüz açılıyordu.

AHMET KAYA – Hayır, oradan çıkarttıktan sonra açtılar. Yani arabaya binip sınırın dışına çıktıktan sonra gözlerimi açtılar ama sonuçta Eğitim Enstitüsünün içinde sorgu dayken gözlerimiz açıktı. O beklediğimiz hücre, bazen seans, ara veriliyor ya, sorgulamadan gözler kapalı. Yoksa normalde gözler açık.

BAŞKAN – Yani hücre olarak beklettikleri yerde diğer taraftaki şahısların seslerini duyabiliyor muydunuz?

AHMET KAYA – Tabii. Zaten o işkence esnasında insanları aldıklarında o işkenceleri duyabiliyorsun, sesleri geliyor.

BAŞKAN – Duymanız da belki isteniyordu.

AHMET KAYA – Tabii, tabii. İsteniyor zaten, duyuruluyor yani.

BAŞKAN – Yani psikolojik anlamda...

AHMET KAYA – İnsanları çözmek için özellikle duyurmaya çalışıyorlar. Hatta bazılarını da kaydettikleri sesleri dinletiyorlardı, onu da gördük. Bir de görüyorsun, içini de biz biliyoruz. Eğitim Enstitüsünün koridorunu, içini, çünkü sık sık gidip geldiğimiz yer olduğu için biliyoruz burası neresidir, nasıl bir yerdir. Tuvaletini bile biliyoruz çünkü orası sık sık gidip geldiğimiz bir yer.

BAŞKAN – Orası 12 Eylül'den sonra mı o hâle getirildi?

AHMET KAYA – 12 Eylül'den sonra. Yani özel bölmeler yapılmıştı, bariz görüyordunuz. Sınıflar hücre hâline getirilmişti, bir bölümü de sorgu odası hâline getirilmişti.

BAŞKAN – Ama çok kısa sürede bu hâle getirmek mümkün mü bir yeri? Çünkü 13'ünde hemen gözetim altına alınıp sorguya aktarıldınız.

AHMET KAYA – Ben gidince oraya alınmadım zaten.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Yani o dediğiniz olay böyle en azından bir aylık filan bir inşaatı gerektirecek bir olay değil.

AHMET KAYA – Demir de, sonra takılan tek demir, kepenk, parmaklık yani. Orada ben zaten hemen dedim ya oradan alınıp getirilmedim, ben ilk jandarmaya alındım, orada sorgulandım, orada epey bir süre kaldım jandarmada, sonra oraya getirildim. Yoksa yakalanır yakalanmaz hemen eğitim enstitüsüne gelmedim, doğrudur yani. O zaman tabii şöyle düşünülebilir. Önce darbenin olacağı bilindiği için tedbir alınmıştır, yapılmıştır, ona göre. Ama öyle değil. Ben sorgulamada ne kadar kaldım, şu anda tam bilmiyorum çünkü saat yok, gün yok, zaman yok. Bir şey bilmiyorsun. Gece-gündüz karışıyor hâliyle. Bir süre sonra jandarma -MİT de vardı içinde, çünkü değişik değişik insanlar gelip konuşuyorlardı, sorular soruyorlardı- sonra geldiler, arabayla aldılar götürdüler, eğitim enstitüsüne giderken de zaten güzergâh olarak fark ediyorsun. Yani yol gittiğinde nereye gidiyorum, tahmin ediyorsun, gittiğin yeri biliyorsun, yeri çünkü biliyorsun, Kars'ı biliyorsun. Yani rampaya giriyor, bu rampayı çıkınca, diyorsun ki, tamam, Eğitim Enstitüsüne geldik. Tabii, sonra giden gelen arkadaşlar da gelince dediler: Eğitim Enstitüsüne götürüyorlar ama bir şey daha söyleyeyim: Beni sorgulayan polisler beni getirip bırakırken de ve Cemil'i, onları gelip alırken de orada o kışlanın önünde bir açık alan vardı, havalandırma diye bir şey vardı, dışarıyı görüyordu, arabalar park edince ben o polislerden bazılarını gördüm. Zaten onların da isimleri dosyada geçiyor da ama şahsen...

BAŞKAN – Hangi dosya bu? Sizin dosyanız mı?

AHMET KAYA – Evet, benim dosyam.

BAŞKAN – Nerededir o dosyanız? Hani siz bir fotokopisini aldım dediniz ya, bulunuyor mu hâlâ sizde?

AHMET KAYA – E, tabii, hâlen bende o dosya, Kars'ta şu anda hâlen ailemde 12 Eylüldeki bütün o sorgulama esnasındaki ifade ve tutanaklar vesaire...

BAŞKAN – Peki bizim onun bir fotokopisini alma imkânımız olabilir mi?

AHMET KAYA – Onu ancak şu anda benim avukatım da yatıyor, Mahmut ALNAK, belki biliyorsunuz, avukat o da, Diğorlu, benim hemşehrim. Dosyam ondadır. Yine bir avukatım daha var, o da Kars'ta, Onur GÜNDOĞDU. Onların ikisinde olması lazım çünkü şu anda benim dosyam hâlen, diğer, o aynı dosyanın benzeri şu anda Yargıtayda. Şu anda ben o cezadan hâlâ yatıyorum. Ben 12 Eylül döneminin cezasını yatıyorum şu anda. O dosyam Yargıtayda.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Yani o tutanaklar var.

AHMET KAYA – Var, hepsi var.

BAŞKAN - Başka bir diyeceğiniz var mı?

AHMET KAYA – Yok, benim söyleyeceğim bunlar.

BAŞKAN - Göle Grubu sorguya götürüldü, birkaç kişi gittiler, onlarla birlikte birkaç gün sonra Cemil gelmedi, diğerleri geldi diyorsunuz. Diğer gelenler kimlerdi, hatırlayabiliyor musunuz?

AHMET KAYA – Şu anda tam hatırlayamıyorum.

Sorduk o zaman işte, dedik: Siz geldiniz onları niye getirmediler, Cemil niye gelmedi falan... Onlar “Cemil’le ilgili böyle bir şey söylediler.” dediler.

BAŞKAN - Davut AKSU var mıydı onların arasında?

AHMET KAYA – Davut AKSU Göle Grubunda değildi, Davut AKSU Kars merkezde alınmıştı. Onu tanıyorum, biliyorum.

BAŞKAN - Türkan Çiftçi?

AHMET KAYA – Türkan ÇİFTÇİ Ardahanlı aslında da, Türkan oradaydı, ben gördüm, evet, Türkan Ardahan’da alınmıştı, hemşireydi kendisi zaten sanırım. Türkan’ı Ardahan’dan almışlardı, biz, gözetimde onlara ait bir oda da vardı, orada görüşebiliyorduk, konuşabiliyorduk. Türkan oraya vâkıftır, evet, o vardı. Daha belki Çetin AŞULA olabilir, Çetin AŞULA da vardı. Bülent AŞURE vardı, o öldü herhâlde. Ben dışarıdayken öldü. Yanılmıyorsam Cengiz KAYA vardı.

BAŞKAN - Yani o Göle grubu olarak sorgunun içindeydi...

AHMET KAYA – Cengiz KAYA Göle grubundaydı, hatta Cemil’le birlikte geldiler Cengiz KAYA. Onu çok iyi biliyorum. Cengiz’i de dışarıdan tanıyorum. Cengiz Göle grubuyla birlikte geldi. Daha değişik isimler de vardı. Şu anda aklımda kalan bunlar.

BAŞKAN - Sorguda birisinin polisin elinden –aynı süreci siz de yaşadınız orada- o sorgudan sonra kaçması ve oradan kaçarken vurulması veyahut da kurtulması mümkün mü?

AHMET KAYA – Mümkün değil.

BAŞKAN - Niye?

AHMET KAYA – Çünkü bütün o kapıları tek tek... Şurayı düşünün. Buradan bizim dışarı çıkana kadar kaç kapıyı geçmemiz gerekir? O sorgulama da öyleydi. Orası bölüm bölüm, kafes kafes yerler yapmış polis. Oradan hepsini bir anda çıkıp, zaten dışarı çıktığınızda da o dış kapı, en son şu kapıyı düşünelim. O dış kapı kapalı, zaten kapı önünde

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bir tanesi var. Şurada özellikle o cam açık. Geleni görüyor. Birisi tanınmadığı sürece, polis, kapıda bulunan polis tanımadığı sürece kapıyı açmaz.

BAŞKAN - Yani o bölgede sadece sorgulama yapanlar değil, aynı zamanda oranın sorgu yeri olarak kullanılan alanın güvenliğini sağlayanlar da bulunuyor öylemi?

AHMET KAYA – Tabii, tabii. Onlar sorguya katılmaz. Onların sadece görevi dış güvenlik yani oradaki güvenliği sağlamak. Eğitim Enstitüsü de zaten etrafı tellerle çevrili bir yerdi. Kars'ın o askerî tugayına da yakındı. Aslında biraz da onun için Eğitim Enstitüsünü sorgulama yeri yapmışlardı. Biraz da tabii, çok tenha bir yerdi, kuytu olduğu için, biraz da emniyet şehrin içindeydi. Sesler duyulur. Şehir içinden, sorgulamalardan polis biraz da tabii bilerek, bilinçli olarak sorgulama yerlerini şehrin dışına çıkardılar. Eğitim Enstitüsünü sorgulama yeri yaptılar. Onun için, çıkıp kaçıp, vurup öyle gömmek, kaybetmek, katiyen mümkün değil. Orada Cemil'e olan tek şey işkencede ölmesi.

BAŞKAN - İşkencede ne yapıyorlardı, manyetolu telefonla elektrik mi veriyorlardı?

AHMET KAYA – Hepsi vardı. Manyeto vardı, falaka vardı, lastiklerin içine –hiç unutmam- koyuyorlardı, lastiği büküyorlardı, aynen bildiğimiz bu araba lastiklerinin içini, sallıyorlardı sağa sola. Daha değişik işkence şeyleri vardı. Benim kanaatim işkencede öyle bir darp aldı ki öldü, ondan sonra, bu tabii işkence dediğimiz uzun bir süredir, yani ilk gün olmamış, ikinci, üçüncü gün olmamış olabilir. O süreç içinde ani belki bir darp almıştır bir yerlerine, vurmuşlardır, aniden ölmüş olabilir ya da kalbe vurmuş olabilirler veya herhangi bir yerine bir darp... Mesela götürürlerdi, bizim bazen kafamızı duvara vuruyorlardı güm güm, tekmeyle vuruyorlardı, hiç unutmam, tekmeyle. Sigara söndürmeler, hiç unutmam.

BAŞKAN - Siz Cemil KIRBAYIR sorguya alındığı anda orada değildiniz.

AHMET KAYA – Değildim sorguda ama yanımdan aldılar.

BAŞKAN - Gözetim evinden alındığınızı gördünüz. Sorgu esnasında görmediniz. Ancak onunla birlikte gidenlerin anlattıkları, ona göre bilgileriniz.

AHMET KAYA – Evet.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.” şeklindedir.

8 Mart 2011 günü Ardahan Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılarak Cemil KIRBAYIR ile ilgili olarak Başsavcılığın elinde bulunan bilgi, belge ve dokümanlara istenilmiş, ilgili yazı sonucunda gerekli belgeler gelince alt komisyon tarafından incelenmiştir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

V.V. 18-20 Mart 2011 tarihleri arasında Kars iline gidilerek Ç.A ile görüşüldü. O tarihte görev yapan 16 bekçinin bilgisine başvuruldu. Kars'ta olayın geçtiği yerler gezilerek incelemelerde bulunuldu. Bu görüşmeler şu şekilde gerçekleşmiştir.

V.V.1. 18 Mart 2011 tarihinde “Ç. A.” (Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evine götürülen dört kişiden birisi) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Kendinizi bize tanıtır mısınız? Olaya nasıl tanık oldunuz, bilgileriniz nelerdir.

“Ç. A. – KIRBAYIR olayı Türkiye’deki demokrasinin gelişmesinde mihenk taşı bir noktadır aslında. Otuz bir yıllık bir süre içerisinde, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bir insan nasıl firar yaşayabilir? Hakkında bu kadar kovuşturma olması gerekirken, araştırılması gerekirken bir firar bu kadar duyarsızlıkta nasıl atlanabiliyor? Artı, firar ettiği dönemki devlet memurları yargılanmış mıdır, ceza almış mıdır? Kolluk kuvvetleri, adli görevliler orada bizi alan, bizi geriye teslim etmesi gereken cezaevi görevlileri, emniyet görevlileri... Kars Dede Korkut Eğitim Enstitüsü gibi bir eğitim kurumu 12 Eylül faşist cuntası döneminde işkence haneye çevrildi. Kolları kelepçeyle bağlı, gözleri bağlı ve üzerimizde hiçbir giysi olmadığı hâlde bu biçimiyle işkence görmüş bir insan nereye kaçıyor?

BAŞKAN – İsterseniz baştan başlayalım.

Ç. A – Efendim, 11 Eylül 12 Eylülle bağlayan gece biz gözaltına alındık. Biz toplam 17 kişi gözaltına alındık. Sanırım, bunlardan 6-7’si adreslerinde bulunamayanların yerine rehin alınanlardı. O zaman bir de böyle bir uygulama vardı, yani işte kardeşini, akrabasını alıyordu kendisi gelsin diye. Ben ilk alınanım, listede ilktim yani.

BAŞKAN – Cemil KIRBAYIR da ilk listede miydi?

Ç. A – Hayır, hayır... Biz o gece önce polis karakoluna götürüldük fakat caddede tabii askerî tertibat gördük, araçlar falan ama Fatsa türü bir operasyonun yapılıyor olabileceğini düşündük, yani bir nokta operasyonu olabilir, bilmiyorduk 12 Eylülün geldiğini. Sonra bizi jandarmaya götürdüler, jandarmada bir nezarethanede toplam 17 kişi tutulduk ve sabaha karşı, işte ezan okunurken bizi bir askerî araçla 247’nci Piyade Alayının orada bir bodrum kata götürdüler. Tabii sırayla işte kimliklerimiz yazıldı. O gün anladığımız kadarıyla Ardahan’dan ve Kars’tan sivil görevliler, yine sorgu görevlileri oraya geldi ve ertesi gün işkence başladı.

Cemil Ağabey yanılmıyorsam ya bizden iki gün ya üç gün sonra yakalandı Göle’de, gözaltına alındı ve alaya bizim yanımıza getirildi. Yani, 12 Eylül gecesi bizimle birlikte

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

alınmadı, bizden takriben birkaç gün sonra ilçe merkezinde bir evde gözaltına alınmak suretiyle yanımıza getirildi.

BAŞKAN – Alayda aynı yerde mi kalıyordunuz?

Ç. A – Tabii, tabii, aynı yerde.

BAŞKAN – Tek bir koğuş mu vardı orada?

Ç. A – Tek bir koğuş. Koğuş da değil, sahra kampetleri vermişlerdi bize, böyle bir bodrum kattı. Bodrumdu yani, bir kalorifer kazan dairesi miydi, bir spor salonunun bir yan binası mıydı bilemiyorum fakat şu büyüklükte aşağı yukarı, belki bundan biraz daha küçük olabilirdi, böyle bir yer. Orada sorgulama oldu, ağır fiziki işkenceler yapıldı oradaki tutuklulara. Cemil KIRBAYIR burada işkence gördü.

BAŞKAN – Peki “işkence gördü” derken herkesin bulunduğu yerde mi...

Ç. A – Değil...

BAŞKAN – Yoksa başka bir yere mi alınıyordu?

Ç. A – Hayır, hayır... Bizi oradan, mesela sorguya gidecek kişi ismen çağrılmak suretiyle yukarıya çıkarılıyordu.

BAŞKAN – Tek tek...

Ç. A – Tabii, tek tek. Yani, sorgular bu şekilde yapıldı. Sonra biz 29 Eylül günü Kars gözetim evine getirildik. Çakmak köyü yakınlarında bir gözetim eviydi orası. Biz oraya getirildiğimizde zaten vahşetin bilançosunu gördük, yani çok sayıda insan getirilmişti. Olabilir tabii, o dönemki o cuntanın normal tedbirleri...

Biz 29 Eylül günü gözetim evine giriş yaptık. Oraya gelirken 1 sivil polis... Daha doğrusu 2-3 tanelerdi de 1'i kapının önünde. Sanırım ya tutuklu getiriyorlardı ya da şubeye sorguya adam götürüyorlardı. Tahminen söylüyorum bunu. Tabii kapıda bizi karşılayınca bizim ellerimizdeki poşetlerde, çantalarımızda giyeceklerimiz, giysilerimiz falan vardı...

Sonra geldi Cemil Ağabey'in bıyıklarını böyle yaptı. “Ulan bundan sonra bu bıyıklar artık böyle olacak.” dedi. Böyle böyle büktü. Sonra Cemil Ağabey eliyle bıyıkları böyle düzeltti “Her zaman böyleydi, yine böyle olacak.” dedi. Böyle dik bir cevap verdi. O şekilde de bir anımız var.

Bizi, tabii orada şubenin bir “mavi kuş” dedikleri -Biz “mavi kuş” diye adını koymuştuk- CJ5, uzun cip, oraya gelirdi, ismi okunanlar alınırdı, hemen gözleri bağlanırdı, arabaya konulurdu, artık hangi mekâna götürülecekse götürülürdü, sorgusu bittikten sonra geri getirilirdi. Sorgu konusunda da keyfilikleri vardı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Siz bunları bulunduğunuz yerden görebiliyor muydunuz?

Ç. A – Tabii.

BAŞKAN – Yani, nasıl bir yerdi orası?

Ç. A – Orası şöyle bir yer efendim...

BAŞKAN – Değişik gruplar mı vardı? Nasıl bir yerdi?

Ç. A – Hayır, hayır... Şöyle: Şimdi, sanırım eski tarihlerde Nikola zamanında at ahırları olarak haranın devamı olarak kullanmış bir yer olsa gerekir. Böyle bir toprak. Geliyorsunuz, normal arazi. Burada yarılmış böyle, bura alınmış, sonra böyle bina, tek katlı bina, yüksek bina, üzeri de tel örgü havalandırma olan kısım. Kapısı bura ve doğal olarak oradan gelen gideni görüyorsunuz camlardan, mazgallardan.

Sayın Vekilim, 29 Eylül’de biz giriş yaptık, 7 Ekim ya da 8 Ekim... Tabii otuz, otuz bir yıl geçti...7 Ekim muhtemeldir. Biz kahvaltıyı yapmıştık, takriben 10.30-11.00 olabilir. Bu saatlerde çünkü bir de 09.00-09.30 gibi Erzurum’a sevkler oldu. Bizim arkadaşlarımız Erzurum’a götürülüyordu. İsimlerimiz okundu, benim, Cengiz KAYA’nın, Metin AKKAŞ’ın ve Cemil KIRBAYIR’ın. Salona çıkmamız istendi. Biz koridora çıktığımızda, ellerinde telsizler olan birkaç insanın burada birtakım işlemler yaptıklarını gördük. Sanırım bizimle ilgili evrakları imzalıyorlar, alıyorlar veriyorlar, böyle bir devir-teslim işlemi gibi ve bizim işlemler bittikten sonra götürüldük. Ora şöyleydi: Koridor, giriş, cümle kapısı, şuradan koğuşa kapı açılırdı, o koğuştan da diğer koğuşa kapı açılırdı. Şurada bir yer vardı, burası bayanların konulduğu yerdi, burası da idareydi. Şurada da demir bir şey vardı, büyük bir demir, yani belki diyeyim 100 kilo, 200 kilo, böyle gülle... Oraya tecrit cezalılar pranga vurulurdu, yani kalkamazdınız. Bir şekilde sizi oturtuyorlardı, o zincir bağlandığı anda ne böyle ne böyle, çok büyük bir işkence o, kalkamıyordunuz yani, o yapılırdı orada. Sonra arka tarafta tecritler vardı, tabii orada tuvalet kısımları. Orada dövülenlere su dökerlerdi.

“Kazaklarınızı başlarınıza geçirin” dediler. Biz kazaklarımızı başımıza geçirdik, sonra birbirimize tutunarak -Tabii, diğer tutuklular bizi görüyor çıktığımızı- kapıdan çıktık, araca bindik. Biz araca binerken gözlerimiz bağlandı ama tabii bu bizi gelip alan görevlileri gördük ama o zaman Sayın Vekilim şubenin bir yöntemi vardı, onlar, mesela getirenler sorguya katılmazdı. Yani, sorgucular ayırırdı, takipçiler ayırırdı, getiren götürenler ayırırdı, yani dolayısıyla size işkence edenleri ve cellatlarınızı göremezdiniz. Bu bir gerçek yani.

İşte, uzun bir cipin içine bindik, bindiğimizde ikimiz böyle, ikimiz böyle oturtulduk, yanlarımıza birer görevli oturdu, kapı kapandı. Bizim kesinlikle başımızı öne eğmemiz

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

istendiği için “Hiç yukarı kaldırmayın kafanızı.” dediler. Sonra bu araç bir müddet gitti. Tabii biz Kars çocuğuyuz, biz burayı biliriz. Bir çıktık bir indik, bir rampa, bir dön, bir şey yap, böyle böyle ve anladık, çıkardık ki adres tespitimizi zorlaştırıyorlar nereye gittiğimizi bilmememiz için, o çok kötü bir duygudur. Bir müddet öyle gittikten sonra araç durdu “İnin” dediler. Sonra, önde bir görevli memur “Şöyle şurandan tut.” diyor diyelim bana, işte arkadaşım da benim buramdan tutuyor, öyle bir şey oluşturduk, müfreze. “Yürüyün.” dediler, yürüdük. Sonra “Binadan içeriye giriyorsunuz kapıdan, kafanızı eğin.” dediler. Hâlbuki biz biliyoruz ki yüksek yerlerden geçiriyorlar, öyle diyorlar “Kafanızı eğin.” İşte, kafamızı eğdik, sonra merdiven indik, sonra yürüdük, bir daha merdiven çıktık. Demek ki dolaştırıyorlar bir yerleri, aynı yerleri birkaç defa dolaştırıyorlar. Yine nerede tutuklu olduğunuzun tespiti hissine kapılmayın diye. Kafanızı eğin, kaldırın, daha eğilin falan, böyle şeyler. Sonra biz bir koridora girdik ve 4 kişiydik o anda, 4’ümüzüzdük.

BAŞKAN – Fakat konuşamıyorsunuz o anda.

Ç. A – Hayır, hayır.

BAŞKAN – İzin vermiyorlar.

Ç. A – Bunların telsiz sesleri var zaten sürekli, sinir bozuyor, bu bir yöntem ayrıca. Tabii benim şunu da belirtmem gerekir, ben 12 Eylül’den önce 26 Mayıs’ta gözaltına alınmıştım, üç dört gün emniyetde misafir kaldık, ifade vermedim. Ben ifade vermediğim için çok ağır işkenceler yaptılar bana, susma hakkımı kullandım “İfade vermiyorum size.” dedim. Bu noktada da çok büyük bir düşmanlık besledikleri belliydi ve bana dediler “Göleli elimize düştün. Şimdi göreceğiz efeliğini.”

Tavla sesleri vardı, zar atıyorlardı. Yemek kokusu vardı. Çok sayıda insan gelip gidiyordu, ayak sesleri ve müzik çalıyordu. Anladık ki orada bir yerleşke var, birileri kalıyor orada.

BAŞKAN – Sizin bulunduğunuz yer neresi tahmininize göre...

Ç. A – Ona geleceğim, biz tespit ettik orayı. Ve soyunmamız istendi. Tüm herkes elbiselerini soyunsun. Sandalyeler böyle ellerimizle tutturuldu “Bunların üzerine bırakın her şeyinizi.” Ama her şeyimizi, ayakkabı dâhil, çorap dâhil, iç çamaşırları dâhil. Gözlerimiz bağlı. Sonra bizi bir odaya koydular, yalnız odada şu seviyede su vardı, ayaklarımızın şu seviyesinde. Sonra bizi, 4 kişiyi dört farklı köşeye, “Yüzünüzü duvara dönün.” Dediler ve kelepçelendik.

BAŞKAN – Ama siz 3’ünün de orada olduğunu hissediyorsunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Ç. A – Tabii ki, her an birbirimizi tuta tuta geldik. Zaten konuşuluyor, isim soruyor “Ç. A. kim?” diyor, “Ben” diyorum. “Cengiz KAYA kim?” “Ben” diyor. “Metin AKKAŞ?” “Ben.” Bu şekilde, yani dolayısıyla oradayız, biliyoruz.

Sayın Vekilim, kötü anılar biliyor musunuz? Kötü anılar ve biz her zaman duygusallaşırız o anları yaşadığımızda.

İşkence başladı, falaka... Tabii ben 12 Eylül’den önce yoğun falaka gördüğüm için ayaklarım yaraydı, ilk seansta açıldı tekrar ayaklarımın altı. Tabii kanlar, etler parça pelte. Sonra cereyan başladı, elektrik, yoğun cereyan. Sonra su, bol bol su tutma, betona yatırma. Kum torbasıyla dövme, böyle top gibi aralarında dönüyorsunuz.

BAŞKAN – Kaç kişi olabilirler?

Ç. A – Hatırlayamayacağım kadar. Bir de her şeyden böyle bağırıyor, küfür yapıyor, biri bir şey soruyor, “Konuş ulan.” diyor, yüksek sesle... Bazen öyle oluyor ki bir insanın sesini 10 insanın sesi gibi de duyuyorsunuz, o yankı yapıyor. Bir de elektrik verilince sizin vücudunuz yüz bin parçaya bölünüyor, o anda her şeyi çok farklı duyuyorsunuz. Kendi çılgınızı dahi duyamıyorsunuz, nefesiniz kesiliyor, öyle bir şey. Üstelik en duyarlı yerlere veriliyor bu, o yöntem.

Tabii, ben geldim, Cemil Ağabey’in yanından geçtim. “Nasılsın?” dedi bana, “İyiym Ağabey.” dedim. “İyisin, iyisin. Dinliyorum seni, iyisin.” dedi. Biz seanslarda genelde onların sorduğu soruları yanıtsız bıraktık. Çok kızdılar ve Cemil Ağabey götürüldü ama kaçınıcı seanstı o, ondan önceki seansları oldu mu bilmiyorum.

BAŞKAN – Yani, bir defada bitmiyor.

Ç. A – Tabii, seans, seans... Bırakıyorlar, biraz dinleniyorsunuz tekrar alıyorlar.

BAŞKAN – Götürüp oturtuyorlar köşeye, sonra tekrar alıyorlar.

Ç. A – “Düşün.” diyorlar. “Sorularımızı dikkatle düşün.” Sonra yine alıyorlar, yine alıyorlar. Cemil Ağabey’i götürdüler. Önce konuştular, sonra dövdüler, hırpaladılar biraz ve arkasından tiz bir çılgılık geldi.

BAŞKAN – Gözetimde uzun mu kaldınız?

Ç. A - Gözetimde de uzun süre bekliyorduk. Nedeni de, gözetim dosyalarımız Erzurum’a gidiyordu, Erzurum Sıkıyönetim Mahkemesi tutuklama kararı veriyorsa ondan sonra Kars’tan Erzurum’a gönderiliyordu. Yoksa sıkıyönetim mahkemesi bırakın diyorsa, tutuklama vermezse oradan gözetimden bırakılıyorduk. Ondan dolayı dosyalar gidip gelene kadar uzun süre orada kalıyordu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Cemil’i son görmeniz nasıldı?

Ç. A – Sorgucu Cemil abiye “Çok mu masumsun?” dedi ve Cemil Ağabey şöyle bir yanıt verdi, net ama net, zaten bu dinlediğimiz son sözleri oldu, yani en son hançeresinden çıkan mantıklı sözler bunlardı, diğerleri iniltiydi: “Biz kızlarımızı Kayserilere ve Niğdelilere parayla satmıyoruz, biz gazyağı, sigarayı, şeker karaborsa satmıyoruz, biz Göle’yi geneleve çevirmedik, biz tefecilik yapmıyoruz, bütün bunları yapanlar kendi devranlarını sürsünler diye, rantları kesilmesin diye bizi şikâyet ediyorlar ki düzenleri devam etsin. Biz namuslu insanlarız, onlar namussuz insanlar bunları yapanlar.” Ve bir ses geldi o anda “Dank” diye böyle. Tahminen -yani yorum yapıyorum- ya kafasını duvara vurdular ya kendini kafasıyla duvara vurdular ya da kum torbasını önden vurdular, duvara değdi ama duvara değdiği kesin çünkü o ses duvar dışında hiçbir şeyden gelmez. Böyle tok bir ses yani ve sonra bir sessizlik. Bir inilti başladı Cemil Ağabey’de ve “Ben ölüyorum, ağabey beni hastaneye götürün.” dedi. “İstifra et” dedi polis, İstifra... “Hastaneye götürün, ben ölü...” Fakat sesi perde perde sönüyor ve sanırım o anda bir tane görevli elini ağzına soktu. Bu benim yorumum, hatta “Hep sok, sok” dedi biri “Sok, sok” dedi böyle veya onun elini sokturdular ağzına, istifra etti ama gür bir şekilde böyle. Ve sonra “Ağabey, ağabey, ölüyorum ağabey, beni hastaneye götürün.” Sonra ses tonu indi, indi, indi... “Tamam Cemil, tamam koçum, merak etme, panik yapma, biz seni, tamam aslanım hemen hastaneye götürüyoruz.” falan dediler ve büyük bir koşuşturma başladı, ayak sesleri çoğaldı. Anladığım kadarıyla, bir panik ortamı vardı ve sanırım içeriye ya sedye girdi ya da bunu karga tulumba götürdüler birçok kişi. Fakat sessizlik oldu, hiç çıt yok. Bunlar gittiler, işte o esnada biz ayağa kalkıp göz bağlarımızı hafif böyle yukarı kaldırmak suretiyle camdan baktığımızda Sukapı mahallesini gördük ve anladık ki burası Kars Dede Korkut Eğitim Enstitüsü. Orada işkence edildiğimizi anladık. Kars’ın içi, orada bir kere mahalle görünmez ve gördük yani nizamiyesini, şeylerini, diğer yan binalarını. Şöyle “L” şeklinde binalardır onlar.

Tabii, içeriye girdiler, tekrar “Oturun.” dediler bize. Böyle oturduk biz yere bağdaş kurmak suretiyle. “Üzerinizi giyin.” dediler. Biz üzerimizi giyindik. Getiriyorlar böyle, alıyorsun oradan, gözün bağlı ama, üzerini giyiniyorsun. Yalnız benim ayaklarım patladığı için ve şuralara, baldırlara kadar her tarafım çok şiştiği için pantolonum olmadı ve bunun üzerine -affınıza sığınarak- “Bu orospu çocuğunun pantolonunu yırtın.” dediler paçalarını, iki o şekil pantolonum oldu ve bize vurmaya başladılar. Telsizler çalıştı birden, işte “Cemil KIRBAYIR çok tehlikeli bir teröristtir, şu anda eşkâlini bildiriyoruz, Erzurum yolu kesilsin,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Arpaçay yolu...” böyle bir mizansen ve geldiler bize vurmaya başladılar böyle yüzlerimize tekme ile. “Ulan bu nereye kaçabilir? Nereye gidebilir? Arpaçay’da akrabaları var mı? Göle’de gidebileceği başka akraba evleri var mı?” bu tarz bir şeyler fakat anladık biz işi. Zaten “fırar” der demez işi anladık. “Tamam, seni hastaneye götürüyoruz.” diyorlar, on-on beş dakika sonra veya yarım saat sonra fırar, belli yani. Buna da ilk başta bizi inandırmaları ve bu propagandanın bizim üzerimizden yapılıyor olması onların işine geldiği için bu mizansen uyguladılar.

Tabii biz dedik ki: “Ya, kardeşim biz nereden bilelim. Siz devletsiniz bilmiyorsunuz nerede, biz nereden bileceğiz nereye gittiğini? Kaçırmayaydınız elinizden fırsa. Ne yapabiliriz biz?” şeklinde. Sonra akşam karanlığında bizi tekrar, üçümüzü -Cemil KIRBAYIR yok- yine öyle düzene getirmek suretiyle bizi binadan çıkardılar, araca bindirdiler ve biz, bu şimdiki emniyet müdürlüğü değil, yukarıda, eski valiliğin orada bir siyasi şube vardı, girdik, ikinci şubenin olduğu yerd. Eski kız ilköğretmen okulunun karşısı. Onun içerisinde, giriyordunuz bahçesi vardı arkada, garajlık, kömürlerin konulduğu yer. Orada bir müştemilat vardı tek kat, küçük bir koridoru vardı, bir böyle açılan bir oda vardı, bir de böyle açılan oda vardı. Bu sağdaki oda tecritti, soldaki oda ameliyathaneydi. Burada bekletiliyordunuz, burada işkence görüyordunuz, o şube öyleydi yani. Biz oraya götürüldüğümüzde, işte mesleklerimiz soruldu. Sonra soba yanıyordu, bir tas vardı elinde polisin, içinde dolma vardı.

BAŞKAN – Gözleriniz açılmış mıydı o arada?

Ç. A – Tabii, bize dediler “Gözlerinizi şöyle kaldırın.” Dedi: “Yiyin bunu.” Tabii bizde de bir refleks var, yani acaba bunun içine uyuşturucu mu koydular, bizi mi bayıltacaklar veya zehirleyecekler gibi, yemedik korkudan. Biraz da önlem yani. Dedi ki: “Bak siz korkuyorsunuz, düşünüyorsunuz ki bunun içinde bir şey var, öyle bir şey yok, yiyebilirsiniz.” Neyse, biz her şeye rağmen birer tane yedik. Ondan sonra, bizi dönem dönem yan tarafa alıp işte “Cemil KIRBAYIR nereye kaçtı? Nereye kaçabilir? Bu konuda bir bilginiz var mı? Bakın, bize yardımcı olun. Sonuçta belki bak başına iş gelir, bir şey olur, ele geçsin, cezası varsa çeksın, yoksa kurtulsun.” gibisinden böyle şeyler ve orada bize hiçbir sorgu, hiçbir kaba dayak, hiçbir küfür yapılmadı, herhangi bir işkence, insanlık dışı bir muamele görmedik, ama çok nazik de değillerdi.

BAŞKAN – Geceyi orada mı geçirdiniz?

Ç. A – Geceyi orada geçirdik efendim ve biz üçümüz. Sonra sabahleyin mesai saati başladıktan sonra bizim tekrar gözlerimizi bağladılar, Dede Korkut Eğitim Enstitüsüne geri

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

götürdüler. İlk ifadelerimiz alındı ama ne garip ki işkence yaptıkları yerde ifade masası koymuşlar, daktilo vardı orada.

BAŞKAN – Aynı yer yani.

Ç. A – Aynı işkence gördüğümüz yerde. Yani orada, o kaba işkenceyi yaptıkları salon mu, koridor mu, oda mı neyse, işte orada. “Göle’de ikamet ediyorum, siyasetle hiçbir ilişkim yok, ormanda çalışıp ailemi geçindiriyorum” diye bir ifade vermiştim ben. Dedim ki: “Benim ifadem odur.” “Buyur, imzala” dedi. Dedim ki: “Okumak istiyorum.” “Tabii okuyabilirsin” dedi. Baktığımda “Oğlum, sen ne dediysen onu yazdım.” Ben de baktım, evet, dediklerim, ben imzaladım. Diğer iki arkadaşım da bu şekilde ve sonra bizi Dereiçi’ne götürdüler, orada bir işlem yapıldı, artık ne bir işlemse onlar için...

BAŞKAN – Dereiçi neresi?

Ç. A –Aadli müşavirlik vardı Göle yolunda o zaman. Sonra oradan bizi gözetim evine götürdüler geri. Biz içeriye girdiğimizde, tabii bulunduğumuz mahallerde çimento var, kireç var, üstümüz başımız hep perperişan, işkenceden gelmişiz, yaralı bereliyiz. Tam koridordan girdiğimizde bizi duvarın dibine böyle dizdiler, onlar içerde işlem yapıyor. Yine bizi teslim ediyorlar herhâlde idareye. Orada Türkan ÇİFTÇİ isminde, Ardahan’dan devlet hastanesinden tanıdığım oranın başhemşiresiydi... “Çok kötü hâldesiniz” dedi. “Sorun yok abla.” dedim. “Cemil’i göremedim, Cemil nerede?” dedi. Dedim “Abla, muhtemelen onu öldürdüler.” “Nasıl ya, öldürdüler mi?” dedi. “Yok, kaybettiler” dedim. “O yok, onu unutun.” dedim. Yani, öldü, orada kaldı. Yani, yorum yaptım kafamdan. Ha, ben Cemil KIRBAYIR’ın bizzat gözüm açık bir şekilde cesedini de görmüş bir insan değilim, yani o kadar da şerefsiz olmamak lazımdır, doğru gördüğün neyse o. Ama, yorum yaptım, yani bir insan ölmek üzere ve bu pozisyonunda olduğu hâlde bize anlatılan mizansen öldürüldüğü imajını iyice kuvvetlendirdi bizde.

Yani, bu insan... Bir kere 100 kişi vardı orada, 100 kişi, korunan bir bina. Bu kadar araba, bu kadar görevli, bu kadar polis... Şimdi, bu insan elleri kelepçeli ve bu kadar darbelenmiş, istifra etmiş gözleri bağlı ve üzerinde bir tane külot yok affedersiniz. Şimdi bu adam nereye kaçıyor? Bunu bir kere tımarhaneden kaçmış diye mahalle halkı tutar, böyle bir firar var mı?

Firar etti... Çıkın adam gibi deyin ki: “Kazayla oldu kardeşim, öldürüldü bu. Öldü bu adam.” Bedeli de neyse üstlenin. Firar etti... Ne güzel ya!

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Hukuk devletiyiz, efendim Türkiye Cumhuriyetiyiz, Türkiye Cumhuriyeti'nin ordusunun bir gözetim evinden alındık biz.

BAŞKAN –Siz ondan sonra nasıl bir süreçten geçtiniz?

Ç. A –Bir de şeyi söyleyeyim: İfadem alınırken betonda çok geniş bir siyah leke gördüm, çok net ama.

BAŞKAN – İmzalarken mi?

Ç. A – Evet.

BAŞKAN – Kan mı?

Ç. A – Bence kan. Kan kustu. O istifrası kan kusmaydı onun. Paspas edildi ora, paspas edilmesine rağmen o niye kaldı orada, neydi o? Bir şey de yemedik ki biz doğru dürüst, sabahleyin içtiğimiz çorbaydı.

ÇETİN SOYSAL (İstanbul) – Aynı hücrede kaldınız mı siz?

Ç. A – Birlikte işkence gördük.

ÇETİN SOYSAL (İstanbul) – Aynı hücrede mi kaldınız?

Ç. A – Aynı mekânda. Zaten gözetim evinde kaldık biz. Askerî gözetim evinden getirildik, 4 kişi alındık, 3 kişi geri döndük.

BAŞKAN – Siz sonra araştırma yaptınız mı? Ne zaman serbest kaldınız siz?

Ç. A –Biz Kasım'ın 6'sı ya da 10'unda tahliye edildik fakat altı gün sonra bölgede süren bir sürü yalan yanlış işten dolayı ismimiz tekrar ifadelere düştü. Düşünce ben dokuz ay 12 Eylül faşizminden kaçtım.

BAŞKAN – Yani Kars'ın dışındaydınız.

Ç. A – Kars'ın dışındaydım, İstanbul'daydım ve İstanbul emniyetine yakalandım. O tutukluluk sürecim çok uzun sürdü. Ben Gayrettepe'de kaldım.

BAŞKAN – Kars'a ne zaman döndünüz bütün bunlardan sonra?

Ç. A – Efendim, işte sonra Kars emniyetine getirdiler. Uzun bir süre Kars emniyetinde yeniden şubelerde işkencelerde kaldım.

BAŞKAN – Hayır, serbest olarak ne zaman geldiniz Kars'a? Kars şehrine, emniyete demiyorum. Kaç yıl geçti aradan?

Ç. A –Ben şöyle söyleyeyim: O dönem bir 1984 müydü, 1983 müydü hapisneden çıkmıştık, bizi burada emniyete getirdiler “Cemil KIRBAYIR kaçmış mı, kaçmamış mı? Bak işte meslektaşlarına zor durumda bırakma.” şeklinde sorular sordular. Ben dedim ki: “Ağabey, şimdi öyle bir şey söylüyorsunuz ki, yani ben bu adamın ölüsünü gözümle görmedim ama biz

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

4 kişi gittik, 3 kişi döndük. Ben bu kadar söylüyorum yani.” dedim. “Ben firar mı etti, ne etti, bu kanıda da değilim açıkça.” dedim.

Ama, tabii bu kadar serbest bir ifadeyi orada vermek mümkün değil.

BAŞKAN –Siz sonradan merak edip araştırdınız mı nereye götürüldüğünüzü, o binaya -öğretmen okulu diyorsunuz- oraya gittiniz mi hiç?

Ç. A – Ben 1983’ün Kasımında askerî cezaevinden tahliye edildim. Göle’ye geldim - ben Göleliyim- ertesi gün polis beni durdurdu. “Ellerini duvara daya.” dayadım. “Ç. A.’sın sen.” “Evet, benim.” “Ulan, yarın saat bir de bu memleketi terk etmezsen, ananı, bilmem karını, bacını böyle böyle... Ya sen bizi, ya biz seni.” Ve ben ertesi gün korkudan, bacımı yanıma almak suretiyle Göle’yi terk ettim, bir daha otuz sene sonra geldim. “Göle’yi terk et” dediler bana ve biz siyasi sürgün olduk.

BAŞKAN –Sen şimdi görmedin, tanımadın ama duyduğun kadarıyla sana işkence yapanlar kim?

Ç. A – Şimdi, efendim bir kere o dönem askerî gözetim evine gelen, bizi oradan alan memurların isimleri vardır emniyet arşivinde. Bir kere bu var.

ÇETİN SOYSAL (İstanbul) – Senin tespitin var mı? Mesela kod adıyla, ön adıyla...

Ç. A – Şimdi, 12 Eylül öncesi sorgulardan Kars’ın efsaneleri vardı. Söylüyoruz, Kemal KARTAL, Mehmet HAYTA... Biz “HAYTA” olarak biliyoruz, “HAYTAN” da olabilir.

İsmet YARADANAKUL, Semih Güney, Kureyşin TEPEDELENLİ,

BAŞKAN – Bunlar hep söylenenler değil mi?

Ç. A – Kemal KARTAL beni sorguladı 12 Eylül’den önce, ben şahsen tanıyorum.

ÇETİN SOYSAL (İstanbul) – Sen 12 Eylül’den önce Cemil KIRBAYIR’la beraber yattın mı?

Ç. A – Hayır, tek kaldım. Tek alındım ben.

BAŞKAN – Şimdi, siz “Kemal KARTAL’ı tanıyorum” dediniz. Sesini biliyorsunuz.

Ç. A – Tanırım, 12 Eylül’den sonra bizim alındığımız dönemden.

Mehmet HAYTAN’la ben şubeden çıktıktan sonra, gözetim evinden çıktıktan sonra Kars caddelerinde karşılaştım, polis arabasının içindeydi, bana dedi ki: “Göleli, sen hâlâ mı Kars’tasın? Kaybol.” Dedim ki: “İlaç almaya geldim Komiserim.” Ve anladım ki hâlâ Kars’ta. Polis aracının içinde gördüm.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Peki, orada sesini duydunuz, bir de işkence sırasında, eğer orada idiyse o, onun da sesini duymuş olmanız lazım. Tabii çok kolay olmayabilir onu ayırt etmek, seçmek de...

Ç. A – Şimdi, şöyle efendim, şunda da çok emin değilim, şimdi o dönem öyle bir şey oluyor ki, mesela arkadaşlarımız diyordu, asker, polis, hep birbirine karışmıştı sorguda, MİT geliyor, polis geliyor, asker geliyor, herkes bir soru soruyor, herkes. Bir de biz götürülürken çok önemli insanlar olarak söylendik, hatta arabaya bindirilirken “Bölgenin liderleri elimizde.” dediler, telsizler çalışmaya başladı, operasyon hazırlıkları yapıyorlardı ve bizi uzun süreli almışlardı onlar, kısa süreli değil.

ÇETİN SOYSAL (İstanbul) – Dev-Yol davası mıydı?

Ç. A – Hayır, bölgede siyasetler vardı, Devrimci Yol, Halkın Kurtuluşu, Devrimci Kurtuluş. Ben MLSPB davasından yargılandım, evet. MLSPB’ci olarak. “Bize her şeyi verin.” diye sorular soruluyordu. Ciddi ilişkilerinizi, silahları, şunları bunları... Kendilerine göre bir senaryo çizmişlerdi, nedir işte? “Bölgenin önde gelen adamları bunlar.” Tabii ihbar çalışıyor, birbirini çekemeyen hemen ihbar ediyordu.

BAŞKAN – Orada gece bekçisi veyahut da bekçiler var mıydı?

Ç. A – Vardı ama o bekçileri ben şahsen görmedim.

BAŞKAN –Konuşulanlardan duymadın mı?

Ç. A – Valla Bekçi Selahattin diye bir isim söylediler, Orhan diye bir isim söylediler. Hatta Bekçi Selahattin 12 Eylül’den önceki sorguda geldi, bana dedi ki: “Bak, bunlar seni vuracaklar yukarda.” Ben o zaman iki üç gün kaldım onların ellerinde ve üç ay hiç kalkamadım beni bıraktıktan sonra, çok yoğun işkence görmüştüm. İşte “Bak, sen ifade vermiyorsun, bunlar seni vuracaklar yukarıda.” Sonra bana ekmek arası bir şeyler getirdi, ben yemedim. “Suyun dışında hiçbir şey yemeyeceğim” dedim, size güvenmiyorum şeklinde. Bir ara gözbağım düştüğünde baktım falakayı tutuyor o Selahattin, falakayı tutuyordu. Falakanın çubuğunun bir tarafında o. O buranın ihbarcısı, bu şubenin içinde, bu tezgahın içinde bu, yani öyle bekçi ama bilgisi olabilir. Bir de Orhan, Bekçi Orhan isimli bir bekçi vardı. Onun da işi emniyetçilerle kurbanlar arasında para trafiğini kurardı. 100 bin lira, 300 bin lira, 500 bin lira bedel koyuyorlardı aldıklarına. Kemal KARTAL burada Mehmet HAYTAN’la 13-14 kilo altınla gittiler. Kaç tane kızı dağlara kaldırıp işgal ettiler ve sırf bu raporu vereceğiz diye tehdit suretiyle zengin ailelerden para alıyorlardı. “Çok cinayet işlemiş, adam vurmuş” diye telefon ediyorlar “Karakola 500 bin lira ver, bırakalım.” Yoksa yok.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Bizim yaptığımız araştırmaya göre bu Kars'ta bu süreçte 2 tane işkencede ölen kişi var.

Ç. A –Bakın, Kemal KARTAL, Mehmet HAYTAN, Kureyşin TEPEDELENLİ, İsmet YARADANAKUL, Ramazan, Selçuk AYÇİÇEK, ondan sonra Semih GÜNEY, Köse Mehmet Ali, Kozanlı Ergun, bunlar hep bu bölgede, yani mahşerin 4 atlısı gibi adamlardı. Gittikleri yerde ot bitmezdi, bunlar nereye giderse orada bir adam ölürdü yani.

BAŞKAN –Cemil öldüyse nereye gömülmüş olabilir?

Ç. A – Şimdi, tabii o dönem Oruç KORKMAZ öldürüldü, vücudunda yedi yüzden fazla sigara yanığı tespit edildi. Yedi yüzden fazla izmarit söndürmüşler.

Turan SAĞLAM öldürüldü, Mahmut KAYA öldürüldü ve Cemil KIRBAYIR öldürüldü. Bunlardan Turan SAĞLAM'la Oruç KORKMAZ'ın cesedi eldedir, Mahmut KAYA ile Cemil KIRBAYIR'ın cesedi elde değildir.

BAŞKAN – Nerede olabilir sence? Varsayım...

Ç. A – Valla o konuda nasıl bir varsayım yapabilirim. Yani, ben bir, mesela kontrgerilla elemanı olsam bunu söyleyebilirim, bir siyasi polis olsam bunu söyleyebilirim ama ben devrimci sosyalist bir insanım ve bu yüzden işkence görmüşüm.

BAŞKAN – Dipsiz kuyu diye bir yer var mı?

Ç. A – Bir efsane. Şimdi, bu bölgede mesela diyorlar, biri diyor “Ya, Cemil'i üçüncü kattan atmışlar.” Yok öyle bir şey.

BAŞKAN – Eski mezbahada böyle bir şey olabilir mi? Araştırıyoruz, onun için soruyoruz.

Ç. A –Samimiyetinize inanıyoruz, en azından inanmak istiyoruz sınav veriyorsunuz, bu çok önemlidir. Bölge insanı açısından çok önemli, Göle ve Ardahan açısından çok önemli, Türkiye açısından çok önemli. Bu konudaki atılım olumludur, demokratikleşme noktasındaki tavrı çok olumludur.

BAŞKAN –Aradan otuz bir yıl geçtikten sonra, hayatı yaşayanlar bile, sizler somut bazı şeyleri, ne yapıldığını anlattınız ama ondan sonra onlarla ilgili olarak da birilerinin şu yapıldı diye bize anlatması lazım. Evet, alındı, birilerine, A'ya, B'ye, Ahmet'e, Hasan'a, Hüseyin'e söylendi, bunlar aldılar, şuraya götürdüler, attılar veya gömdüler, neyse. Böyle bir bilgiye ulaştığımız anda orayı da araştıracağız tabii ki. Gereken her şeyi yapacağız ama bunu yapabilmek için bilgiye ihtiyacımız var.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Ç. A – Sayın Vekilim, milyonlarca para trafiğinde -bakın, milyonlarca diyorum- aracılık ettikleri birine olan güvenlerinin sınırını tahmin edebilirsiniz. Dolayısıyla, böyle bir olay için de ikinci el kullanırlar.

Mehmet HAYTAN, orada olmaması mümkün değil. Ben o sorguda, bir kere o sorguyu onun yürüttüğüne inanıyorum. Semih GÜNEY kesin vardı. Kureyşin TEPEDELLENLİ kesin vardı, Kars'ı eniştesiydi.

Mehmet HAYTAN'ın izni olmadan burada kuş uçmazdı, hiç kimse sorgulanmazdı. Katliamların arkasındaki adama odur, onu söylüyorum. Ondan önceki Oruç KORKMAZ olayında Kemal KARTAL, Mahmut KAYA olayında Kemal KARTAL fakat Mehmet HAYTAN -ki adam Sivaslıydı, 58 plaka arabayla gezerdi- yani kimin karaciğerine vurduysa o adam sakat kaldı. Benim bile hâlâ buram yıllar sonradır ağrır.

Bize o kadar o işkenceler etmişti ki, mesela inanın buna, bakın -hâletiruhiyemi anlatıyorum- Türkiye'de bir televizyon vardı TRT. Kapanışta- "Rahat, hazır ol, İstiklal Marşı" söylenirdi. Uyuyorum böyle, onu duyduğumda kaç sefer kendimi yanan sobaya vurdum, camdan kaçtım, anam diyor "Ya kaçma, televizyon kapanıyor." Ben zannediyorum asker evi bastı." demiştir.

V.VI.1. 17 Mart 2011 tarihinde İçişleri Bakanlığına yazı yazılarak "1980-1982 yılları arasında Kars ilinde görev yapan ve Cemil KIRBAYIR'ın gözetim altında iken kaçmasına neden oldukları gerekçesiyle haklarında idari tahkikat yapılan, ad ve soyadları belirtilen Emniyet Genel Müdürlüğü eski personelinin tahkikat dosyası istenmiş, gönderildikten sonra da incelenmiştir. Aynı tarihte yine İçişleri Bakanlığına yazı yazılarak "1980-1982 yılları arasında Kars ilinde görev yapan aşağıda adı, soyadı ve sicil numaraları belirtilen Emniyet Genel Müdürlüğü eski görevlilerinin yerleşim yeri ve iletişim bilgilerinin tespit edilerek söz konusu şahısların 24 Mart 2011 tarihinde saat 14:00'te yapılacak olan Alt Komisyon Toplantısında hazır edilmesi" istenmiş, ilgili kurum tarafından istenilen kişiler belirtilen tarihte komisyonda hazır edilmiştir.

V.VI.2. İçişleri Bakanlığına, Emniyet Genel Müdürlüğü personelinden olan 33188 sicil numaralı Komiser Muavini Mehmet HAYTAN'ın devlet memurluğundan çıkarılma nedeni sorulmuş, verilen cevapta "33188 sicil sayılı eski Komiser Yardımcısı Mehmet HAYTAN'ın Kars Emniyet Müdürlüğü kadrosunda görev yapmakta iken işlemiş olduğu "Maznunun suçunu söyletmek için işkence yapılarak ölümüne sebebiyet vermek" suçundan dolayı hakkında Erzurum 1 Nolu Askeri Mahkemesinin 16.05.1986 gün ve E:1984/125, K:1986/61 sayı ile TCK'nın 463'üncü maddesi

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gereğince "5 SENE 4 AY MÜDDETLE AĞIR HAPİS cezası ile mahkumiyetine, MÜEBBETEN AMME HİZMETLERİNDEN YASAKLANMALARINA" karar verilmesi ve hükmün Askeri Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 03.03.1987 gün ve 1987/9-95 sayılı ilamı ile onanarak kesinleşmesi üzerine, Bakanlık Makamının 13.10.1987 tarihli onaylarıyla adı geçen 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48. maddesinin 5. fıkrası delaletiyle 98. maddesinin (b) bendi gereğince memuriyetinin sona erdirilmesi uygun görülmüş olup, 02.10.1987 tarihi itibarıyla Teşkilatımızdan ilişkisinin kesildiği kayıtlarımızın tetkikinden anlaşılmıştır" denilmiştir.

V.VII. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR'ın kaybolduğu tarihte görev yapan 7 polis memuru ile Alt Komisyonunda görüşülmüştür. Bu görüşme şu şekildedir.

V.VII.1. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR'ın kaybolduğu tarihte görev yapan SALİH IŞIK (Dönemin Kars Emniyet Müdürü) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Hoş geldiniz.

SALİH IŞIK – Hoş bulduk.

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun kurduğu bir Alt Komisyon olarak Cemil KIRBAYIR'ın kaybolması olayıyla ilgili bir inceleme yapıyoruz. Bu konuda sizin de bilgi sahibi olabileceğinizi düşünerek sizi buraya davet ettik.

Önce kendinizi bir tanıtır mısınız?

SALİH IŞIK – İsmim Salih IŞIK, Ankara'da oturuyorum, emekli emniyet müdürüyüm. Kars'ta Emniyet Müdürlüğü yaptım. 1980'in 20 Ağustosunda Kars'tan ayrıldım.

BAŞKAN – Peki, Cemil KIRBAYIR'ın kaybolması olayıyla ilgili olarak ne biliyorsunuz, bize ne anlatabilirsiniz?

SALİH IŞIK – Hiçbir şey bilmiyorum, bana intikal eden bir şey olmadı, o şahsı da tanımıyorum. Benim dönemimde öyle bir kayıp olayı olmadı, yaşanmadı.

BAŞKAN – Peki, siz görevden ayrılınca kadar Kars Emniyet Müdürlüğünde 1. Şubede kimler çalışıyordu?

SALİH IŞIK – Vallahi otuz bir sene geçti Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Doğru tabii, hatırlayabildiğiniz kadarıyla.

SALİH IŞIK – Hatırladığım Kemal KARTAL, bir de Mehmet, komiser Mehmet diye bir çocuk vardı, soyadını hatırlayamıyorum şu anda.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Haytan...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SALİH IŞIK – HAYTAN, doğrudur.

BAŞKAN – Orada nasıl bir çalışma düzeni vardı?

SALİH IŞIK – Nasıl efendim?

BAŞKAN – Yani 1. Şubede sorgulama yapılıyor genel olarak, şimdiki terörle mücadeleye denk düşen bir şube değil mi?

SALİH IŞIK – Evet, o zamanlar öyleydi.

BAŞKAN – Nasıl çalışırlardı onlar?

SALİH IŞIK – Vallahi nasıl söyleyeyim Sayın Başkanım, emniyet nasıl çalışıyorsa öyle. Yani suçluları yakalar getirir, sorgular, fezlekesini hazırlar, adliyeye gönderir, çalışma sistemimiz buydu.

BAŞKAN – Yeteri kadar polis memuru, komiser var mıydı?

SALİH IŞIK – Var tabii yani ihtiyaç ne kadarsa o kadar personel istihdam edilirdi.

BAŞKAN – Bekçiler nasıl bir rol oynardı?

SALİH IŞIK – Bekçiler, gece, mahalle bekçileri mahallede görev yaparlardı.

BAŞKAN – 1. Şubede de vardı ama bekçi, orada da çalışıyordu?

SALİH IŞIK – 1. Şubede istihdam yani temizlik işlerine bakarlardı.

BAŞKAN – Şimdi, o dönemde işkence iddiaları var emniyette, 12 Eylül’ün öncesinde de, sonrasında da var. Hatta bir görevli hakkında daha sonra işkence yapmaktan dava da açılmış, mahkûm da olmuş. Sizin bilginiz yok muydu o sıralarda bu işlerden?

SALİH IŞIK – Vallahi işkence olayını kabul etmiyorum Hocam.

BAŞKAN – Mahkeme kabul etmiş ama?

SALİH IŞIK – Ben kabul etmiyorum onu. Yani mahkemenin kabul ettiğini de bilmiyorum.

BAŞKAN – Yani bir komiser hakkında mahkeme işkence yapmaktan mahkûmiyet kararı vermiş.

SALİH IŞIK – Kimmiş efendim bilmiyorum, söylerseniz...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet HAYTAN... Görevden alındı...

SALİH IŞIK – Benim zamanımda öyle bir şey yoktu Hocam.

BAŞKAN – Daha sonra olabilir ama şimdi eğer bir memur 12 Eylül sonrasında da olsa işkence yapmaktan mahkûm olabiliyorsa herhâlde 12 Eylül öncesinde çok masum olduğunu söyleyemezsiniz, düşünemezsiniz değil mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SALİH IŞIK – Niye düşünmeyeyim Hocam yani işkence yaptıysa zaten biz işkence yapana da müsamaha etmezdik, benim dönemimde, ben şahsım adına söylüyorum, suçluya da işkence yapana da müsamaha etmedik. Onun cezasını adalet verir.

BAŞKAN – Vermiş zaten de ... Salih Bey, şimdi, aradan tabii ki otuz bir yıl geçti. Şimdi, Cemil KIRBAYIR 12 Eylül'den sonra sorguya alınmış emniyette, kaçtığı iddiasıyla bir tutanak tutulmuş ama kaçma ihtimali bize göre görünmüyor, belli ki ölmüş. Ne yapıldı ondan sonra belli değil. Cemil KIRBAYIR'ın 103 yaşında bir annesi var, bizden istediği tek bir şey var: “Oğlumun kemiklerini bulun, bir mezarı olsun.”

SALİH IŞIK – Doğru.

BAŞKAN – Şimdi, bizim de vicdan sahibi insanlara ihtiyacımız var bize bilgi verecek. Yani yapılmadı, tabii, açıkçası sizden “Benim dönemimde de işkence yapıldı.” demenizi beklemiyorum, tabii ki bir emniyet müdürü yapılsa da bunu söylemez.

SALİH IŞIK –Söylerim Hocam, ben açık kalpli bir insanım, söylerim.

BAŞKAN – Bilemiyorum, belki de siz söylersiniz. Genelde beklenmez böyle bir şey, doğrudur ama hakikaten hepimizin de elini vicdanına koyması gerekiyor ve 103 yaşındaki bir annenin acısını dindirmek için elimizden gelen çabayı göstermemiz gerekiyor, mesele bu. Yoksa aradan bu kadar zaman geçtikten sonra zaten ceza hukukunun ilkeleri belli, zaman aşımı vesaire belli. Yani nasıl olacak, nasıl bilgi sahibi olacağız, kim bize bilgi verebilir bu konuda?

SALİH IŞIK – Vallahi Hocam o dönemde orada bulunanların size net bilgi vermesi lazım. Ben şahsı tanımıyorum, dönemimde böyle bir olay vuku bulmadı, size nasıl yardımcı olabilirim, nasıl bilgi arz edebilirim Hoca'm.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Salih Bey'in görev süresi ihtilalden bir ay önce Kars'ta bitiyor herhâlde?

SALİH IŞIK – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz oradan merkeze mi geldiniz, bir başka yere mi?

SALİH IŞIK – Gaziantep'e gittim oradan.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Gaziantep'e gittiniz ama öncesinde de tabii, bizim dinlediğimiz diğer tanıklardan, özellikle 1. Şubede belli muamelelere tabi tutulduklarına dair ifadeler vardı. Asıl o dönemde 1. Şubede bu sorgulama işlerini yapan

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kimlerdi? Yani biri Kemal KARTAL başkomiser, Mehmet HAYTAN komiser muavini... Polis memurlarından hatırlayabildikleriniz ve bekçilerden hatırlayabildikleriniz?

SALİH IŞIK – Hatırlamıyorum, yok. Şubenin başındaki Kemal KARTAL ile Mehmet olduğu için hatırlıyorum, diğerini hatırlamam söz konusu değil. Zaten sanıyorum, herhâlde birimin en güçlü personel yığılması o 1. Şubedeydi çünkü olay çoktu, oraya ihtiyaç vardı, orada diğerlerini hatırlamam söz konusu değil.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İsmet YARADANAKUL?

SALİH IŞIK – Yok, hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kureyşin TEPEDELENLİ?

SALİH IŞIK – Hiç hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ergun TOSUNÖZ, Kozanlı?

SALİH IŞIK – Bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk AYÇİÇEK, Semih GÜNEY?

SALİH IŞIK – Hatırlayamadım onları. Yalnız şubenin başında olanları tanıyorum, Kemal ile Mehmet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunlardan İsmet YARADANAKUL yine o dönemde İnönü Karakol Amiri, daha sonra yine sorgulama işlemlerinde bulunan isimlerinden birisi.

SALİH IŞIK – Hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizin döneminizde 1. Şube sorgulama olarak nereyi kullanıyordu?

SALİH IŞIK – Şube binasını.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Başka?

SALİH IŞIK – Başka bir yerimiz yoktu bizim yani gizli kapaklı bir yerimiz yoktu, sadece şube binası.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yüksekokul vardı, Dede Korkut, orası ne olarak kullanılıyordu?

SALİH IŞIK – Benim zamanımda öyle bir şey olmadı. Biz öyle bir şeyi kullanmadık.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Mehmet HAYTAN ile Kemal KARTAL ile ne kadar çalıştınız beraber?

SALİH IŞIK – Ben zaten Kars'ta sanıyorum sekiz buçuk ay, dokuz ay falan kaldım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Peki, onlar daha önce orada mıydı?

SALİH İŞİK – Sanıyorum oradalardı. Benden daha iyi bilirler tabii, buradalar.

Zaten şimdi öyle bir şey oldu ki Hoca'm, şimdi arkadaşları gördüm, hiçbirini tanıyamadım.” demiştir.

V.VII.2. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR'ın kaybolduğu tarihte görev yapan “BURHANETTİN ÖZDEMİR” (Dönemin Kars Emniyet Müdürü) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Burhanettin Bey, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu bir alt komisyon kurarak Kars'ta kaybolduğu bize bildirilen Cemil KIRBAYIR'ın akıbetini araştırıyor. Cemil KIRBAYIR'ın kaybolduğu iddia edilen dönemde siz Kars Emniyet Müdürüydünüz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Evet.

BAŞKAN – Bu olayı aydınlatabilmek için sizin sahip olduğunuz bilgilere ihtiyacımız var. Bize anlatır mısınız? Cemil KIRBAYIR'ı hatırlıyor musunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlamıyorum. Hiçbir şeyle ilgim yok, o zaman daha ziyade sıkıyönetim vardı, tahkikatları bir binbaşı veya yüzbaşı, MİT ve bizden bir arkadaş, Mehmet HAYTAN vardı o zaman o işlerin başında, bakan yani onlar ilgilenirlerdi. Ben hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Peki, şimdi o dönemde insanlar Kars'ta yakalanmışlar ya da Kars dışında yakalanıp Kars'a getirilmişler, bir askerî gözetim evine konulmuşlar. Zaman zaman oradan insanlar alınmışlar ve 1. Şubeye getirilmişler ve orada sorgulanmışlar. Nasıl oluyordu bu mekanizma? Orada insanların alınması, getirilmesi, geri götürülmesi, bunların teslim tutanakları nasıl oluyordu?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – MİT veya askerî veyahut da emniyetten arkadaşlar bu işlerle uğraşıyordu. Birim, bu tahkikatların yapıldığı emniyet müdürlüğünden ayrı bir binada...

BAŞKAN – Hangi bina?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Dışarıda bir başka yer yani nezareti olan bir yer.

BAŞKAN – Emniyete ait bir yer mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Emniyete ait. Orası da emniyetin, belki de kiralıktı, hatırlayamıyorum, oraya getirilirdi, ifadeleri alınırdı ama emniyet müdürü olarak ben o işlere yani ifadelerin alınışına tanık olmadım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – O binayı tarif edebilir misiniz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlayamayacağım.

BAŞKAN – Yani beş katlı mıydı, iki katlı mıydı, düzayak mıydı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – İki katlı olabilir. Ben bir sefer girdim o kadar.

BAŞKAN – Kars'ta eski taş evler var, onlardan biri miydi, betonarme bir bina mıydı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Vallahi bizde komiser arkadaş var Mehmet HAYTAN, o size gayet iyi olarak o binayı anlatır çünkü devamlı orada bu işlere bakıyordu, soruşturmalara, askerle birlikte, MİT'le birlikte.

BAŞKAN – Yani o dönemde Mehmet HAYTAN...

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Mehmet HAYTAN bu işlere bakardı.

BAŞKAN – Sadece o mu yetkiliydi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Başında o vardı benim dönemimde.

BAŞKAN – Yanında kimler vardı acaba?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlamıyorum şimdi polis memurunu, aradan otuz sene geçti.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Burhanettin Bey, siz o zaman oranın il emniyet müdürüydünüz, değil mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Evet.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Mehmet HAYTAN da sizin şube müdürünüz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Komiserdi...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Bütün yetkilerinizi ona mı devretmişsiniz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Şube müdürü vardı, Recep Bey vardı, onunlaydı...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Bir MİT mensubu, bir yüzbaşı, bir komiser orada bu sorgulamayı yapıyor, siz il emniyet müdürsünüz, hiç bilginiz yok muydu?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Sorgulamalara girmedim ben, hiçbirinde bulunmadım.

BAŞKAN – Bulunmadınız da, nasıl yapılıyordu bu sorgulama?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Orada müştereken yapıyorlardı.

BAŞKAN – Böyle oturuyorlardı, karşılına alıp soruyorlardı sakın sakın, “Anlat bakalım mı?” diyorlardı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bilmiyorum artık, baskı yapıyorlar mıydı yapmıyorlar mıydı çünkü asker de var, askerî idare, sıkıyönetim zamanı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Size hiç şikâyet gelmez miydi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır, bana gelmedi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Halktan da mı gelmedi şikâyet?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır, hiçbir şikâyet olmadı. Yani kaybolduklarından dolayı veya baskı yapıldığına dair... Ben orada sekiz ay kaldım, iki ay kadar da izinliydim yani normal olarak altı ay bir görev yaptım.

BAŞKAN – Burhanettin Bey, sıkıyönetim de olsa sonuçta bu insanlar sizin emrinizde çalışan insanlar. Sizin emrinizde çalışan insanların yaptıklarından sonuç olarak siz de sorumlusunuz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Evet.

BAŞKAN – Dolayısıyla onları zaman zaman denetlemek gerekmez miydi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – 1. Şube müdürü vardı, beraber bakardık yani bir şikâyet konusu olmadı bize.

BAŞKAN – Şikâyet olmasa bile o dönemde sorgulamaların nasıl yapıldığını Türkiye’de aşağı yukarı herkes biliyor. Biz de birçok insanı dinledik, onların ifadeleri var ve dinlediğimiz bu insanlar birbirinden uzakta ve birbirinden habersiz olarak ifade veren insanlar, orada çok ağır işkencelerin yapıldığını belirtiyorlar, yer tarif ediyorlar, işkencenin biçimini tarif ediyorlar. Siz diyorsunuz ki “Ben hiçbir şey bilmiyorum.” Siz emniyet müdürüsünüz orada?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Ben sorgulamalara girmedim.

BAŞKAN – Girmemiş olabilirsiniz ama orada ne olup bittiğini bilmeniz gerekmez mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Vatandaşın da bana gelip de “Baskı yapıyorlar.” diye bir şey gelmedi.

BAŞKAN – Vatandaş size nasıl şikâyet etsin ki, alınıyor gözetim evinden, orada sorgulanıyor, kötü muamele, işkence yapılıyor, oradan alınıyor tekrar gözetim evine götürülüyor. Onun şikâyet etme imkânı zaten yok ki. Yakınlarıyla görüştürülmüyor, yakınlarının şikâyet etme imkânı da yok ama bir emniyet müdürü emri altındaki kişilerin bu işleri nasıl yaptığını takip etmez mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – O zaman sıkıyönetim vardı, askeriye vardı.

BAŞKAN – Olsun, sıkıyönetim olsun.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – MİT, sıkıyönetim ve bizden bir arkadaş beraber gidip sorgulama yapıyorlardı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Peki, o dönemde “Mehmet HAYTAN” dediniz, bir MİT mensubu, bir de yüzbaşı... Bu MİT mensubu ile yüzbaşının isimlerini biliyor musunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bilmiyorum, hayır.

BAŞKAN – O dönemde de bilmiyor muydunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Biliyordum ama otuz bir sene geçti.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sıkıyönetim komutanı veya komutan yardımcısını hatırlayabiliyor musunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Paşayla temas ederdik, paşayla görüşmemiz olurdu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sıkıyönetim vardı, bütün yetki sıkıyönetim komutanındaydı ve o dönemde siz de kolluk olarak sıkıyönetim komutanının emrindeydiniz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sıkıyönetim komutanı veya yardımcısı kimdi, hatırlayabiliyor musunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – İsmi söyleyerseniz hatırlarım, çıkaramadım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emrinde çalıştığınız insanı hatırlamıyorsunuz Sayın Müdürüm.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Tuğgeneralidi. Otuz sene geçti yani iki üç sene olsa hatırlarım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O dönemde bekçilere nasıl bir görevlendirme veriyordunuz? 1. Şubede bekçi görevlendirildi mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Karakollarda görevlendirilirdi, karakollarda bulunurdu bekçiler. Belki karakol dışında da bulunabilir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, o dönemde yine bu sizin başında bulunduğunuz 1. Şubede yapılan sorgulamalarda 3 tane insan öldü. Bu konuda bir bilginizde mi yok?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, bu normal bir şey mi yani sizin başında bulunduğunuz bir ilde oluyor bunlar.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Öyle bir haber bana gelmedi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama hiç takip de mi etmiyorsunuz? Yani kim sorguya götürülüyor, kim getiriliyor, ne oldu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BURHANETTİN ÖZDEMİR – 1. Şube müdürü var.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama 1. Şube müdürünün de müdürü siz değil misiniz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Onun da müdürüyüm ben tabii.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani neticede oradaki işlemlerden sizin de bir sorumluluğunuz var, en azından bilginiz olması gerekiyor. Yani bir insan götürülüp orada ölüyor ve sizin bundan haberiniz olmuyor.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Duymadım efendim, öldüğüne dair bir haber almadım.

BAŞKAN – Normal mi bu haberinizin olmaması?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bana böyle bir şey intikal etmedi.

BAŞKAN – Şimdi, sizin orada bir şube müdürünüz var, onun emri altında çalışan insanlar var, bu sorgulamalar sırasında insanlar ölüyor, tutanaklar tutuluyor, “Yok, arabadan düştü öldü, şöyle oldu öldü, kaçtı.” gibi tutanaklar tutuluyor ve hiç size bilgi verilmedi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır, verilmedi. “Öldü veya kaçtı.” diye bir bilgi vermediler.

BAŞKAN – Hiç işkence yapmaktan yargılanan oldu mu sizin emriniz altındaki kişiler arasında?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Olmadı.

BAŞKAN – Emin misiniz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Duymadım ben.

BAŞKAN – Sizden habersiz mi yapıyordu bütün işleri emriniz altındaki insanlar?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Sıkıyönetim vardı efendim.

BAŞKAN – Sıkıyönetim olsun ama bakın sizin şube müdürünüz size bilgi vermez mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bu şekilde “öldü” veya “kaçtı” diye bir haber vermediler.

BAŞKAN – Çok tuhaf!

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin döneminizde gözaltında ölüm, daha doğrusu CC 5 ile sorguya götürülürken düşüp ölen herhangi bir kimse oldu mu? Bununla ilgili olarak Kars’ta halk nümayiş yaptı mı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır yapmadı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Gözaltına alınacak kişileri kim belirliyordu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Emniyetten de vardı, daha ziyade askeriyeden. Askerler alıyor, getiriyordu polise teslim ediyor, bazen bir hafta, on gün kalıyor, daha sonra gelip ifade verenler oluyordu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, bunların sonuçlarını siz istemediniz mi? Yani “Bu alınan kişilerin akıbeti ne oldu, nereye sevk edildi?” şeklinde hiçbir bilgi olma ihtiyacınız, merakınız olmadı mı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – O şeyleri sıkıyönetime bildiriyordu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz ne yapıyordunuz o dönemde? Yaptığınız işleri bir öğrenebilir miyiz? Yani sıkıyönetim döneminde Kars İl Emniyet Müdürü hangi tür vazifeleri yapıyordu, görevleri neydi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Asayişten sorumlu her şeye bakıyorduk.

BAŞKAN – Peki, sorguya getirilirken bir sanığın arabadan düşüp ölmesi asayişle ilgili bir konu değil mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bana intikal etmedi efendim, hatırlamıyorum, sizden duyuyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, olaylar size nasıl intikal ediyor? Astlarınızın bilgi vermesiyle mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Tabii, müdür muavinleri var, şube müdürleri var, onlar bilgi veriyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, bir insan gözetim altına alınıp orada dayaktan ölse ve size bilgi verilme sizin haberiniz olmuyor mu? Yani sizin böyle bir haber ağı mekanizmanız yok mu? Yani bütün bilgi kaynaklarınızı kendi elemanlarınıza mı bağladınız?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Elemanlar bilgi verirse ben o zaman haber alırım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Onun insafına yani onların insafıyla sınırlıydı o zaman sizin bilgi almanız. Onlar ne kadar bilgilendirilirse siz o kadar bilgi alıyordunuz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bana ne bilgi verilerse ondan haberim oluyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu normal bir şey mi sizce?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Biz emniyet müdürlüğü olarak vilayet binasında bulunuyoruz, sorgulama ayrı bir binada.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ayrı bina neresiydi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Şehrin içinde.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani ayrı bir yerde olması sizin haberdar olmamanızı mı gerektiriyor? Yani bir emniyet müdürünün bir şeyden haberdar olması için olayın illa aynı binada mı olması gerekiyor?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yok, bana bilgi verirlerse, ben sorarsam tabii haberim olur.

BAŞKAN – Siz toplantı yapmıyor muydunuz şube müdürlerinizle, hiç olmazsa haftada bir.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yapıyorduk.

BAŞKAN – Ne olup bittiğini sormuyor muydunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Soruyorduk efendim.

BAŞKAN – Ve size söylemiyorlardı? Adam ölüyor...

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bir şey demediler, “ölüm var” veyahut da “kaçtı” bana bilgi vermediler.

BAŞKAN – Ama bu tuhaf değil mi? Size de tuhaf geliyor mu, gelmiyor mu?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mehmet HAYTAN’a olan güveniniz nasıl, tam güvenir miydiniz? En önemli birimin sorumlusu bir insan.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Sorgulamada bulunuyordu, 1. Şube Müdürü vardı Recep Bey...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Soyadı neydi Recep Bey’in?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Çaycıoğlu mu?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Çaycıoğlu...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Güvenir miydiniz? İşini iyi yapar mıydı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bana bir şikâyet gelmedi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O zaman şunu diyebilir miyiz yani darbeden sonra emniyet müdürünün hiçbir fonksiyonu yok. Öyle bir sonuç çıkarabilir miyiz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yok, ben sorgulamaya girmiyordum yani.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Mehmet HAYTAN’ı kim görevlendirmişti?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Ben tayin olduğum zaman oradaydı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hayır, hayır...

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Benden önce.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sizden önce kim görevlendirmişti?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Ben geldiğimde müdür yoktu, Ali Bey vardı, Ali Demirel, müdürlüğe o bakıyordu. Müdür muavinliğine bakıyordu, ben gelince bana devretti yani o zaman...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Siz de değiştirmediniz Mehmet HAYTAN devam etti.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Devam etti.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Memnun muydunuz çalışmalarından?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Şikâyet gelmediği için memnundum, askeriye memnundu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, size hiç şikâyet geldi mi? Bu sekiz ay...

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Her şey güllük gülistanlık.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yani bu sorgulamalardan dolayı bana bir şikâyet gelmemdi.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi Sayın Müdürüm, siz diyorsunuz ki: “Ben hatırlamıyorum.” Oruç KORKMAZ ismini hatırlıyor musunuz? Bakın Oruç KORKMAZ, sizin orada müdürlük yaptığınız dönemde CJ5’ten düşüyor ve “öldü” deniliyor, kayıtlarda bu var ve daha sonrasında gene Mahmut KAYA aynı şekilde işkenceden öldürüldü ve bundan dolayı biraz önce ismini de hatırladığınız Mehmet HAYTAN memuriyetten men cezası alıyor yine beş sene dört ay ağır hapis cezası alıyor ve bu ölümlerden dolayı o dönemde halk gösteri yapıyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ve sizin haberiniz yok.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama diyorsunuz ki: “Haberim yok.” Yani bu çok normal mi sizce?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlayamıyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani bunlar kayıtlarda olan şeyler.

BAŞKAN – Bakınız Müdür Bey, söz konusu olan kayıp olduğu iddia edilen birisi ve 103 yaşında bir anne oğlunu arıyor, otuz bir yıldır oğlunu arıyor. Hepimizin elini biraz vicdanına koyup bu annenin acısını anlamamız gerekiyor. “Sadece kemiklerini bulun bana bir mezarı olsun.” diyor. Bütün bu olaylar yaşanıyor siz diyorsunuz ki: “Ben hiçbir şey

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hatırlamıyorum.” Biraz kendinizi lütfen zorlayın, hatırlamaya çalışın, hatırlamaya çalışın biraz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlasam söylerim efendim, hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Bakın insanların hakkında soruşturma açılıyor siz müdürken, meslekten men cezası alıyor, mahkemeye veriliyor, hapis cezasına çarptırılıyor sizin bir elemanınız. Hatırlamaya çalışın biraz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlayabilsem...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani siz öyle bir şey söylüyorsunuz ki, olmayacak bir şeye bizim inanmamızı istiyorsunuz. Yani siz o zaman orada ya Emniyet Müdürlüğü yapmadınız yahut yaptınız da işinizi çok kötü yaptınız veya şu an bazı şeyleri saklıyorsunuz. Yani bu üç ihtimalden birisi.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır, saklama yok.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O zaman diğer iki ihtimalleri biz düşünmek durumunda kalıyoruz. Yani bir emniyet müdürü düşünün ki ilinde yapılmadık işkence kalmamış, çok kısa sürede 3 tane insan ölmüş, halk sokaklara dökülmüş, siz “Bu işi hatırlamıyorum.” diyorsunuz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Acaba benim dönemimde mi olmuş?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizin döneminizde evet.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cemil KIRBAYIR olayı 8 Ekim 1980 tarihinde olan bir olay.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yoktum ben. Ben 15 Kasım 80’de geldim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Neticede aynı dönem.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Benden önce olmuş.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi bakın biraz önce Salih Bey’i dinledik, sizden önceki Emniyet Müdürü, o da aynı şey “Benim dönemim değil.” diyor, yani o dönem sanki böyle uçan bir dönem.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – 15 Kasım 80’de başladım ben göreve.

BAŞKAN – Bunu ne güzel hatırlıyorsunuz. Göreve başladığınız tarihi çok iyi hatırlıyorsunuz ama olayları hatırlamıyorsunuz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Not çıkardım ben orada görevli olduğum zamanları, hangi dönemlerde bulunmuşum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 15 Kasım olsa bile nihayetinde yirmi beş gün öncesinde olan bir olaydır Sayın Müdürüm. Yani “Neler oldu burada? Ne oluyor?” şeklinde bir merak olması gerekmez mi? Ki aslında yeni atanmış olmanız belki de bir avantajdır çünkü öğrenme konusunda daha fazla bir gayret sarf edersiniz, yeni bir ile gidiyorsunuz, orası nedir? Görev yapacağınız yerdir. Bu anlamda hayatın normal akışına uygun olan budur. Ama siz diyorsunuz ki: “Ben bunları hatırlamıyorum.” Bu isimleri, sorduğumuz isimleri de “hatırlamıyorum” diyorsunuz. O dönemde olan olaylar. 8 Ekimde bu olay olduysa nihayetinde bunun yansımaları sizin görev yaptığınız dönem içerisinde de ortaya çıkan olaylar.

BAŞKAN – Hayır, gelişmeler de zaten sizin döneminizde oluyor, soruşturma açılıyor, dava açılıyor.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yine Dede Korkut Eğitim Enstitüsü o dönemde -şu andaki Eğitim Fakültesi- bunun gerek lojmanları gerekse hizmet binası sorgulama amacıyla kullanıldı mı? Hatırlıyor musunuz? Gittiniz mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Nereye?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 1’inci şubenin sorgusunun yapıldığı yere hiç gittiniz mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Gittim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nasıl bir yerdi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bir sefer gittim. İki katlı bir binaydı. Bölmeler vardı şahısların kalması için, eski bir bina.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Okul muydu orası?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nasıl davranılıyordu? Siz gittiğinizde hiç orada ifade alınıyor muydu?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Gittiğim zaman hiçbir ifadeye rastlamadım.

BAŞKAN – Başka hiçbir yer yok muydu ifade alınan, sorgulama yapılan?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yoktu efendim, orada alırlardı.

BAŞKAN – Eğitim Enstitüsünü, o dönemin Dede Korkut Eğitim Enstitüsü binasını, siz biliyor musunuz, onun varlığını?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır.

BAŞKAN – Ama sizin görevlileriniz orada çalışıyorlar ve siz bilmiyorsunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Emniyete ait olduğu ve kirayla tutulmuş bir binaydı benim bildiğim. Hayır ondan ayrı bir eğitim enstitüsü binası var, orada da sorgu yapılıyor.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sorgu yerine kaç defa gitmiştiniz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – İki, üç sefer anca gitmiştim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Niçin gitmiştiniz oraya?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Görmek için.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Neyi görmek için? Boş binayı mı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır efendim, nerede görev yapıyor arkadaşlar diye binayı görmeye gittim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kimse yok muydu orada o zaman?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Nezarette vardı, komiserler vardı, polisler vardı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nasıldı nezarettekilerin durumu? Sağlıklı mıydılar?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Sağlıklı olur mu efendim? Eski bir bina, işte bölmeli odalar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Odada bulunanların durumunu soruyorum, nezarethanede bulunan kişilerin durumu nasıldı? Hani böyle dayak yemiş gibi bir halleri var mıydı, yoksa normal sıralarını mı bekliyorlardı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Oturuyorlardı. Hatta bazen -komiser derdi ki efendim- “Askeriye getirdi bir haftadır burada tutuluyor, gelip daha ifade almak için, neden alınacağını bilmiyoruz.” derlerdi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani bütün orada söz askerin miydi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Askeriye, MİT ve bizden arkadaşlar, üçü.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama asıl ipin başında asker vardı öyle mi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Evet, evet.

BAŞKAN – Sorgulama yeri nasıl bir yerdi? Oraya gittiğinize göre herhalde oraya da bakmışsınızdır, sorgunun yapıldığı mekân...

BURHANETTİN ÖZDEMİR – İşte bir oda efendim.

BAŞKAN – Nasıl bir oda? Ne kadar büyüklükte bir odaydı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlayamayacağım.

BAŞKAN – Ne gibi aletler vardı orada?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Şu an dışarıda komiser var, o size neler olduğunu anlatabilir.

BAŞKAN – Ona da soracağız, o ayrı mesele. Biz size soruyoruz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yani, ben bilmiyorum.

BAŞKAN – Hayır, “Girdim gördüm.” dediğinize göre.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Binayı gördüm gezdim, 1-2 kişi vardı, bekliyordu, “Nedir?” diye sordum, “Askeriye getirdi, sorgulama yapacağız.” Dediler.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Olmaması gereken bir şey var mıydı orada?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Binanın şeyi iyi değildi efendim. Tabii sorgulamalar... Benim söylememe gerek var mı?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hayır, söyleyin tabii, onun için çağırdık

BURHANETTİN ÖZDEMİR – O dönemde nasıl sorgu yapılır?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bilmiyoruz sizi çağırdık.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Falakaya yatırılır, işkence yapılır, bunlar oluyordu.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sıkıyönetimden sorumlu komutan kimdi?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Tugay komutanı vardı ama ismini hatırlamıyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Erdal Sipahi diye bir isim hatırlıyor musunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlamıyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Erdal Sipahi, hatırlamıyorsunuz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – İsmi hatırlayamadım şimdi.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Benim dönemimde Dede Korkut Eğitim Enstitüsü sorgulama amaçlı kullanılmadı.” diyorsunuz.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hatırlamıyorum, bilmiyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Dede Korkut Eğitim Enstitüsünü hatırlıyor musunuz? Yani böyle bir yer olduğunu hatırlıyor musunuz?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bilemeyeceğim.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sayın Müdürüm, siz hemen 80 ihtilalinin ertesinde orada göreve başladınız ve o göreve başladığınızda en önemli olay o dönemde siyasi olaylardı, öğrenci olaylarıydı, ihtilal nedenlerinden en önde geleni ve siz orada bir eğitim enstitüsü ki o dönemde şu andaki kadar okullar çok fazla değildi ve

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“hatırlamıyorum” diyorsunuz. Bu hayatın olağan akışına emniyet müdürü olan birisinin bu şekilde cevap vermesi size normal geliyor mu?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Müdür Bey, otuz yıl önceyi aklamaya çalışmanın gereği yok, yani siz zaten onu isterseniz de yapamazsınız bu iş ortada. Az önce siz de söylediniz, falakaydı... Yani yapılıyor, bunu siz istediğiniz kadar inkar edin.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yapılıyor, yapılmıyor demedim efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Biz işte yani “Niye yapılıyor?” diye de sormuyoruz. Yani bu insan bu işkence sırasında biraz fazla hırpalanmış ve vefat etmiş yani aradığımız nereye gömüldüğü?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bana intikal etmedi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hiç duymadınız mı? Konuşulmadı mı?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Hayır duymadım.

BAŞKAN – Kim bilebilir bunu?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bu işe bakan komiser var işte, Mehmet HAYTAN burada, bizzat işin başında olan arkadaş.

BAŞKAN – Peki, böyle bir olay olduğunda nasıl bir yol izler polis? Orada işkencede birisi öldü diyelim, ne yaparlar?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Ölünce haber vermeleri lazım.

BAŞKAN – Ama kendisini de kurtaracak, şimdi bir şey yapması lazım yani üstünü olayın kapatmak için bir kılıf hazırlaması lazım.

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Yani kaldırıp atması lazım, yok etmesi lazım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nereye?

BAŞKAN – Nereye atılır Kars’ta böyle bir durumda bir ceset?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Gömerler mi, atarlar mı?

BAŞKAN – Yani en kolayı nedir polis için o sırada?

BURHANETTİN ÖZDEMİR – Bilemeyeceğim.” demiştir.

V.VII.3. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR’ın kaybolduğu tarihte görev yapan “MEHMET HAYTAN” (Dönemin 1. Şubeden sorumlu Komiser Muavini) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN –Mehmet Bey, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Cemil KIRBAYIR’ın akıbetini araştırıyor. Bu konuda sizlerin bilgilerine ihtiyacımız var. Cemil KIRBAYIR’ın 103 yaşında bir annesi var. Bizim komisyonumuzdan istediği oğlunun kemiklerinin bulunması, bir

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

mezara sahip olması. Dolayısıyla size soracağımız sorulara, bu annenin acısını anlayarak ve elinizi vicdanınıza koyarak cevap vermenizi istiyoruz.

Önce bir kendinizi tanıtın.

MEHMET HAYTAN – Zonguldak Çaycuma Karakoç doğumluyum, Emniyette Komiser Muavini olarak görev yaptım.

BAŞKAN – Hangi tarihler arasında görev yaptınız Kars'ta?

MEHMET HAYTAN – 1977 sonbaharından, 1981'in Nisanına kadar.

BAŞKAN – Cemil KIRBAYIR'ı sorguladınız mı?

MEHMET HAYTAN – Ben sorgulamadım.

BAŞKAN – Kim sorguladı?

MEHMET HAYTAN – MİT sorguladı, sorgulamak için aldı yani.

BAŞKAN – MİT, tek başına mı sorguladı?

MEHMET HAYTAN – Şimdi ben olayı baştan anlatayım size.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET HAYTAN – 12 Eylül harekâtı başlayınca Cemil KIRBAYIR, Sıkıyönetim Komutanlığınca Göle ilçesinde alınmış. Orada bir müddet tutulduktan sonra 14'üncü Mekanize Tugay Komutanlığının tutukevine getirilmiş, bizimle hiç ilgisi yok. Getirildikten sonra bazı kişileri MİT kendi kapsamında bilgi edinmek babında sorguluyordu ve sorgulama yeri olarak da Dede korkut Eğitim Enstitüsü hazırlanmış MİT'in yeri olarak. O gün içinde Sıkıyönetim Komutanlığı bizden ekip ister, ben 1'inci Şube ekipler amiriydim o tarihlerde, sıkıyönetimin ilan edildiği tarihlerde. Bizden ekip isterdi veyahut Müdüriyetten isterdi, Müdüriyet bana emir verirdi: “Tugaya ekip gönderin.” şeklinde. Tugaya ekip gitti, istendi, gönderildi.

BAŞKAN – Hatırlıyor musunuz kimlerin gittiğini?

MEHMET HAYTAN – Tabii hatırlıyorum.

BAŞKAN – Söyler misiniz?

MEHMET HAYTAN – Mehmet AKTAŞ, Ergün TOSUNÖZ, Kureyşin TEPEDELEN, Mehmet Ali AKIN.

BAŞKAN – Bu 4 kişiyi gönderdiniz?

MEHMET HAYTAN – Evet gönderdim sıkıyönetime. Sıkıyönetim de bu ismi geçen şahsı almışlar, MİT'in sorgulama yapıldığı yere getirmişler.

BAŞKAN – Tek başına mı almışlar onu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Hayır 4 kişi zaten.

BAŞKAN – Ekip 4 kişi, askerî tutukevinden aldıkları kaç kişi o sırada?

MEHMET HAYTAN – Onu bilmiyorum, ben kendi büromdayım.

BAŞKAN – Onu bilmiyorsunuz. Size bilgi vermediler mi dönüşte?

MEHMET HAYTAN – Şimdi oradan kaçıp... Aradan bir saat falan geçti, kısa bir zaman, anons yapıldı oradaki ekip tarafından. Cemil KIRBAYIR isimli şahsın camdan atlayarak kaçtığı şeklinde. O arada ekipler yolları kesti, şurayı kesti, burayı kesti ve bilahare arkadaşlar tutanak tutmuş orada..

BAŞKAN – Evet.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Tutanak tutanlar kimler?

MEHMET HAYTAN – Bu ekip memurları, kaçırınlar.

BAŞKAN – Siz o eğitim enstitüsünü herhâlde biliyorsunuz?

MEHMET HAYTAN – Yer olarak biliyorum.

BAŞKAN – Hiç gittiniz mi oraya?

MEHMET HAYTAN – Etrafindan geçmişimdir.

BAŞKAN – Binanın denetimi kimdeydi o sırada? Oraya insanlar, tutuklular getiriliyor, herhâlde bir güvenlik vardı.

MEHMET HAYTAN – Şimdi güvenlik... Orası gizli bir yer tutuluyordu. MİT de orayı sorgulama için kullanıyordu. Ben o gün öğrendim hatta MİT'in orada sorgulama yaptığını. MİT'çilerin de o zaman isimleri verilmiyordu, saklanıyordu. Sadece "MİT'çiler" diye geçiyordu yani sorgulamanın polisle alakası yok. Tugaydan ekip istendi, ekip adı geçen şahsı aldı oraya getirdi, MİT'çiler de kendi odalarında hazırlık yaptı. Orası da şey bir yer yani öyle ahım şahım dayalı döşeli bir yer değil memurların anlattığına göre, şimdi anlatırlar size. Hazırlık yaparken -soracak soruları - beklerken atlıyor pencereden kaçıyor borulara tutunarak. Zaten zemin üstü ikinci kat, yüksek bir yerde değil.

BAŞKAN – Şimdi olay otuz bir yıl önce geçiyor. Bu eğitim enstitüsü denilen yer yüksekçe bir yerde.

MEHMET HAYTAN – Yüksekçe bir yerde, tugayın yakınında.

BAŞKAN – Yakınında ve etrafta da bir şey yok .

MEHMET HAYTAN – Etrafında mahalle var, gecekondular var.

BAŞKAN – Mahalle uzak.

MEHMET HAYTAN – Pek uzak değil, eteğinde evler var efendim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – O kadar eteğinde değil, biz de gittik gördük.

MEHMET HAYTAN – Ön tarafında yani demek istediğim, oradan ırmak geçiyor yukarıdan aşağıya, ırmağın ön tarafında o zaman gecekondlu vari yerler var.

BAŞKAN – Tamam, aradaki mesafe neredeyse 1 kilometreye yakın bir mesafe.

MEHMET HAYTAN – Olabilir, vardır.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Subatmaz Mahallesi...

MEHMET HAYTAN – Subatmaz mı, Subatar mı... Yan tarafında Kaleiçi Mahallesi.

BAŞKAN – Şimdi şöyle bir yer, burada binalar var, birkaç tane bina var, lojmanlar var, karşıda evet bir mahalle var. Şimdi burada güvenlik görevlileri var, sizin ekibiniz de var.

MEHMET HAYTAN – Ekip yukarıda, suçlunun yanında.

BAŞKAN – Ekip, sanığın yanında. Oradan atlıyor ve kaçıyor. Nasıl kaçabilir ki?

MEHMET HAYTAN – Onu bilemem, onu oradaki memurlar bilirler. Ben yoktum orada zaten.

BAŞKAN – Siz şimdi 1’inci Şubede orada Komiser Muavinisiniz o sırada, emniyetçisiniz.

MEHMET HAYTAN – Evet.

BAŞKAN – Binanın korumu belli, çevresi belli. Nasıl kaçır yani oradan birisi?

MEHMET HAYTAN – Ben oradan suçlu alınıp, orada sorgulanacağını bilmiyorum.

BAŞKAN – Hayır, bilin bilmeyin, bakın ben size teorik olarak bir soru soruyorum: Etraf açık, sizin söylediğinize göre orada en az 4 tane sizin görevliniz var. Onların yanında atlıyor pencereden. Sıkıyönetim var, çekip vursan kimsenin bir şey diyecek hâli yok, öyle mi? Ve oradan 4 kişinin gözünün önünde kaçıp gidiyor.

MEHMET HAYTAN – Bu odadan kaçıyor efendim, gözünün önünde değil.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Gözleri de bağlı.

MEHMET HAYTAN – Şimdi efendim “gözleri bağlı” falan deniyor, ben hiçbir sanığının gözü bağlı ifadesini almadım. İfadesini aldıktan sonra ismimi ortasına yazdım, imzamı da çıktım. Devlet görevidir ve çekinmedim de. Bunu niye saklıyor? Gözünü bağlıyor, kimi... Ben Bursa’da çalıştım mesela Bursa polisi ne yapardı? Oraya o şekilde bir şey, sicilini de yazmazdı ifadenin altına, yaka numarasını yazardı, gittim orada tuhafıma gitti. “Niye bu böyle yapılıyor?” diye sordum arkadaşlara. “Örgüt bizim ismimizi bilmesin, çoluğumuz var çocuğumuz var, şu var.” Ee korkuyorsan yapma bu işi. Yani bütün benim tahkikat evraklarımda, sıkıyönetime giden örgütsel tahkikatlarımda gözünü de açmışımdır,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ismimi de yazmışımdır -ifadesini ben alıyorum, sorguyu ben alıyorum aynı sizin gibi- imzama da altına atmışımıdır.

BAŞKAN – Sorguyu aynen bizim yaptığımız gibi mi yapıyordunuz? Böyle mi yapıyordunuz?

MEHMET HAYTAN – Evet.

BAŞKAN – Soru soruyordunuz, cevap veriyordu veya vermiyordu. Başka herhangi bir şey yapmıyordunuz?

MEHMET HAYTAN – Evet, yapmıyorduk.

BAŞKAN – Peki, “yapıyor” diyenler yalan mı söylüyorlar?

MEHMET HAYTAN – Yapıyor diyenler kim? Yalan söylüyorlar. Kim yapıyor diyenler? Örgüt mensupları. Ben size şimdi bir şey anlatayım...

BAŞKAN – Müdürünüz de söylüyor.

MEHMET HAYTAN – O zaman Müdür de bizimle beraber, yapılıyorsa o da bizimle beraber gelsin ifade versin.

BAŞKAN – Veriyor, vermediğini nereden biliyorsunuz?

MEHMET HAYTAN – Hakkında işlem yapılsın o zaman o Müdür yapıyorsa.

BAŞKAN – Bakın otuz bir sene geçmiş aradan, işlem nasıl yapılır, nasıl yapılmaz, siz de çok iyi biliyorsunuz, biz de çok iyi biliyoruz.

MEHMET HAYTAN – Hayır, Müdür eğer o şekilde sorgulama yapıyorsa...

BAŞKAN –Aradan bu kadar yıl geçmiş, şimdi, bu kadar insanın “yapılıyor” dediği bir şeyi, müdür dâhil, siz diyorsunuz ki: “Yapılmıyor.” İnanmamızı bekliyor musunuz buna? Sıkıyönetim döneminde üstelik.

MEHMET HAYTAN – Ben kendimden eminim. Ben kendim yapmadım ve ismimi de açık açığa yazdım. Bunu diyen de kimdir? İdam cezası yemiş birisi.

BAŞKAN – Siz yargılandınız mı peki? İşkence yapmaktan yargılandınız mı?

MEHMET HAYTAN – Yargılandım.

BAŞKAN – Ne oldu yargılamanın sonucu?

MEHMET HAYTAN – Beş sene dört ay ceza aldım.

BAŞKAN – Yapmadığınız hâlde ceza aldınız öyle mi?

MEHMET HAYTAN – Evet, yapmadığım hâlde aldım.

BAŞKAN – Nasıl oldu?

MEHMET HAYTAN – Oyuna geldim orada.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Kim oyuna getirdi sizi?

MEHMET HAYTAN – Sıkıyönetim oyuna getirdi.

BAŞKAN – Onlar mı aleyhinizde yalan ifade verdiler.

MEHMET HAYTAN – Yalan ifade şu şekilde efendim: Biz şahısları gönderdik, ölen şahıs rahmetli...

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi?

MEHMET HAYTAN – Oruç KORKMAZ. Hepsini bilirim yani ismim gibi hepsini hatırlarım.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Biz de biliyoruz.

MEHMET HAYTAN – Hayır hayır ben hatırlarım yani geçmişe dönük neyim varsa... Yalan bir şey unutulur, doğru bir şey unutulmaz.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Çok güzel.

MEHMET HAYTAN – Bu Oruç KORKMAZ örgütü ele verdi. Bunların kırk iki tane eylemi var, içinde yedi sekiz tane öldürme olayı var, kurşunlama var, bombalama var, var oğlu var. Eylemde kullandığı silahlar çıktı, şu çıktı, bu çıktı. Örgütü ele veren bu ölen çocuktu. Sıkıyönetime gönderildiğinde bunlar sağlam gitti bizden. Sıkıyönetim oradan, doktor raporundan falan geçiyor, rapordan geçmeden almaz zaten. Bu diğer arkadaşları tarafından kafası vuruluyor, zaten beyin kanamasından gidiyor adam.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Diğer arkadaşları dediğiniz?

MEHMET HAYTAN – Diğer örgüt arkadaşları. Bize orada denildi ki: “İşte arabadan atladı, attı kendini.” Tekrar dosyayı oradan gönderdiler bize, biz orada oyuna geldik. İşte arabadan atladı, sıkıyönetim kendini sağlama almak için...

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hangi tarihte olmuştu Mehmet Bey bu?

MEHMET HAYTAN – 1979’da. Ve mahkeme sekiz, on sene devam etti, biz bu cezayı aldık. Ben o zamanlar ekip amiri falan değildim, polis memuruydum ve güvenlik şubede görevliydim. Ekiplerin olduğu yere ben daktilo yazıcısı olarak giderdim. Benim suçum o evraklarda imza atmak ve haliyle biz de girdik.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Çetin AŞULA, Davut AKSU, Cengiz KAYA, Türkan ÇİFTÇİ, Zübeyir ÇELİK, bunları hatırlıyor musunuz? Bunlar sorguladığınız kişiler arasında var mıydı?

MEHMET HAYTAN – Tabi...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cemil KIRBAYIR daha önce de gözaltına alınıyor.

MEHMET HAYTAN – Bizde alınmadı efendim, kayıtları isteyin çıkar. Cemil KIRBAYIR bizim Emniyette, Emniyet Müdürlüğünde gözaltına alınmadı ve bizim şubeye de gelmedi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz sorguları nerede yapıyordunuz?

MEHMET HAYTAN – Biz sorguları, Emniyet Müdürlüğüne Jandarma Alay Komutanlığının taş binası verildi, Ruslardan kalma, giriş kat, üstü birinci kat. Birer oda, odanın yanında ikinci bir bölme, arka tarafta nezarethaneler. Üst katta da koğuş varı askerlerin kaldıkları yer.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kimler katılıyordu sizin sorgunuza? Sorgulama ekibinde kimler var dı?

MEHMET HAYTAN – Sorgulamaya bir kalem memuru katılır veya memur katılır, MİT’çiler gelirdi.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi o MİT’çiler, onları hatırlayabiliyor musunuz isimlerini?

MEHMET HAYTAN – Tabii, Yarbay Engin YENİLMEZ. Taner ALPER, Zeki TUNÇKOLLU.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Rütbeli mi?

MEHMET HAYTAN – Bilemiyorum efendim.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sivildi yani.

MEHMET HAYTAN – 12 Eylülde de Engin YENİLMEZ Yarbay elbisesiyle çıktı karşımıza.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi kişilerin MİT tarafından veya sizin tarafınızdan sorgulanmasına kim karar veriyor? Mesela “A” şahsı var, bu alındı, MİT’çiler gelip bunu biz sorgulayacağız mı diyor?

MEHMET HAYTAN – Efendim zaten biz şahsı almadan MİT’çiler zaten şubeye damlıyor. Anons ediyorsun mesela, misafir alındı veyahut geldi... O bizden evvel zaten içeri giriyorlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani istediklerini alıp götürüyorlar?

MEHMET HAYTAN – Oradan bizden getiremez, bizden verilmez.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bekleme yerinden, direkt mi alınır.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Hayır, hayır bizden Emniyetten verilmez MİT’in eline. MİT sadece biz sorgu yaparken gelir, bize bildiği konularda yardımcı olur. O zaman sanığın gözü bağlanır mı? Bağlanır.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Burada esas yetkili kimdi? MİT’çi, Emniyet bir de asker. Kim komuta ederdi bunu?

MEHMET HAYTAN – Emniyetinki Emniyet Müdürünün komutasındadır, tugayınki de sıkıyönetim komutanı, zaten rastgele birisi değil ki.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Peki bu yapılan işlemlerde İl Emniyet Müdürünün hiç bilgisi olmaz mıydı?

MEHMET HAYTAN – Olur tabii, olmaz olur mu? Nasıl olmasın?

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Bilgilendirir miydiniz?

MEHMET HAYTAN – Tabii bilgilendiririz efendim. Emniyet Müdürünün bilgisi olmaz olur mu? İçişleri Bakanlığına veya sıkıyönetime giden evrakları kim imzalıyor? Emniyet Müdürü imzalıyor, bende de bunların suretleri var. Emniyet Müdürü “ben imzalamadım, haberim yoktu” diyorsa taltif alırken alıyorlar da olumsuz bir şey olunca “Haberim yok mu?” diyorlar. Taltife yazılıyor -İçişleri Bakanına şuna buna- şu kadar örgüt mensubu yakaladım, şunu öldürenleri aldım, bunu aldım.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – O dönemdeki İl Emniyet Müdürü görev yetkilerini sizce yerine getiriyor muydu?

MEHMET HAYTAN – Getiriyordu tabii.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Başarılı biri miydi asayişte?

MEHMET HAYTAN – Tabii başarılı, müdürlerimizden herhangi öyle başarısız birisi yoktu. Benim demek istediğim şu: Haberimiz yoktu, şuydu buydu diyorlarsa benim demek istediğim o. Ben de diyorum ki: Sanıklar yakalandı, sıkıyönetim komutanlığına sevk edilecek, bu benim imzamdandır gitmiyor ki.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyet Müdürü Salih Bey sizin oraya geldi mi, bu sorgulama esnasında veya herhangi bir şekilde geldi mi?

MEHMET HAYTAN – Salih Bey bizde 79’da kısa dönem kaldı, 80’de tekrar geldi. Tabii birim müdür olarak gelir giderdi.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Burhanettin Bey geldikten sonra sizin oralarda özellikle sorgulama anlamında kullandığınız bu 1’inci şubenin yani jandarmadan size

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

verilen kullandığınız daha sonra da jandarmanın şu anda lojman olarak kullandığı binayla ilgili olarak geldi mi oralarda? “Ne yapıyorsunuz çocuklar?” deyip gelir sorar mıydı?

MEHMET HAYTAN – Tabii tabi gelirlerdi.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kendisine bilgi verir miydiniz?

MEHMET HAYTAN – Verirdik tabii efendim. Emniyet müdürünün bilgisi olmadan kuş uçmaz ki. Sanık alındı, şu alındı bu alındı, hepsinin bilgisi olur.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Cemil’i biz almadık.” diyorsunuz.

MEHMET HAYTAN – Hayır.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Hiçbir şekilde sorgusunu yapmadım.” diyorsun. Davut AKSU, Cengiz KAYA...

MEHMET HAYTAN – Davut AKSU’yu hatırlıyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mahmut KAYA, bunları hatırlıyor musun?

MEHMET HAYTAN – Onları hatırlamıyorum. Yalnız Davut AKSU’yu hatırlıyorum. Onu da hatırladığım şöyle: Tren istasyonunda yolda üç tane talebe çocuğu öldürmüştü, Göle’de -affedersiniz- hamamda yakalandı o şekilde aldım, önemli birisiydi.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cengiz KAYA...

MEHMET HAYTAN – Yok, onları çıkartamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi Cemil KIRBAYIR Göle’den Kars’a getirildi bekletiyor.

MEHMET HAYTAN – Bizim tarafımızdan alınmadı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY –Siz ne yaptınız?

MEHMET HAYTAN – Sadece ekip gitti Dede Korkut Enstitüsüne MİT’çiler tarafından sorgulanmak üzere getirildi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – MİT, bütün sorgularını orada mı yapıyordu?

MEHMET HAYTAN – Tabii. Askeriye ile onlar kendisi... Zaten efendim yok diyemezsin ki onlara. Bizle ilgisi yok, askeriye ile beraber anlaşılmış, kendi aldıkları adamları orada sorgulardı, kendileri sorgulardı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz oraya kesinlikle girmediniz, sorguya öyle mi?

MEHMET HAYTAN – Hayır girmedim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hiçbir sorguya mı girmediniz?

MEHMET HAYTAN – Hiçbir sorgusuna girmedim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Almıyorlardı sizi. Yani siz derken Emniyetten kimseyi almıyorlar mıydı?

MEHMET HAYTAN – Almazlar.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Cemil KIRBAYIR'ı kim sorguladı biliyor musunuz?

MEHMET HAYTAN – MİT'çiler, verdiğim isimler.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – MİT'çiler, verdiğin isimler, asker...

MEHMET HAYTAN – Onlar aldırıldı. Asker değil, bu üç MİT'çi aldırıldı. Asker, Sıkıyönetim komutanlığı ekip istedi bizden.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ekip olarak siz yardımcı oldunuz...

MEHMET HAYTAN – Ekip olarak değil, her zaman veriyoruz. Zaten sırf sorgu için değil, mesela başka bir iş icap ediyor onu da biz yapıyoruz.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Emir, komuta sıkıyönetimde.

MEHMET HAYTAN – Emir, komuta sıkıyönetimde, isterse valiyi görevden alır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, sizi sorguya almıyorlar, içeriye...

MEHMET HAYTAN – Şimdi, almıyorlar değil, ben gitmedim hiç oraya.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgu sırasında emniyetten bir görevli giriyor muydu, girmiyor muydu?

MEHMET HAYTAN – Yok, girmiyordu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizin polis görevlileriniz gitti, onu teslim etti. Sonra?

MEHMET HAYTAN – MİT'çilere teslim etme değil, getiriyor, odaya koyuyorlar, bekleme anında sorguya alınacağı zaman kaçmış oluyor şahıs, zaten iki katlı bina.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Mehmet Bey, biz de bir sürü adam dinledik. Sizin ekip almış, eğitim enstitüsüne getirmiş. Yalnız bunlar 4 kişi alınıyorlar, belki siz de bilmiyorsunuz.

MEHMET HAYTAN – Onu bilmiyorum efendim, ben sadece bunun kaçışını biliyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sizin demin ismini verdiğiniz görevlileriniz alıyor sizin iddianıza göre...

MEHMET HAYTAN – Kaç kişi alındığını bilmiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERDAL KALKAN (İzmir) – 4 kişi, biz bunu saptadık, 4 kişi alınıyor, 3’ü tekrar geri götürülüyor işkence yapılıp, Cemil gelmiyor bir daha.

MEHMET HAYTAN – Efendim, “işkence yapılıp” diyorsunuz, sıkıyönetim nezarethanesi işkence yapılmış adamı bir daha içeri almaz ki orada.

ERDAL KALKAN (İzmir) –İşkence yapıldığını biz biliyoruz bu sabit artık, bütün delilleriyle sabit.

MEHMET HAYTAN – Sabit değil efendim, o kadar da karamsar olmayın.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Bu sabit, karamsarlık değil.

MEHMET HAYTAN – Bütün şey de polisin üstüne yıkılmasın, orada sıkıyönetim komutanı var, merkez komutanı var...

ERDAL KALKAN (İzmir) – Biz kimsenin üstüne gitmiyoruz, bir soru soruyorum. 4 kişi getiriliyor, 3 kişi dönüyor yani Cemil orada bütün olay -ben size gerçek belgeleri söyleyeyim- yaşam kurallarına göre sizin söylediğiniz olaya uymuyor çünkü orada Cemil zaten gözleri bağlı ve çıplak.

MEHMET HAYTAN – Ben yokum orada efendim.

ERDAL KALKAN (İzmir) – “Siz yoksunuz, siz varsınız.” demiyorum, öyle bir sorum yok, lütfen. Yani burada siz diyorsunuz ki: “MİT sorguya aldı.” Bizim yaptığımız tespite göre elektrik işkencesinde ölmüş bu çocuk, bu kesin.

MEHMET HAYTAN – Ne işkencesi?

ERDAL KALKAN (İzmir) – Elektrik.

MEHMET HAYTAN – O nasıl oluyormuş efendim?

ERDAL KALKAN (İzmir) – Ya, boş ver, ben ceza avukatıyım, milletvekili olarak bakma bana.

MEHMET HAYTAN –Ben elektrik işkencesini görmedim de bilmiyorum da, ben kendimi söylüyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Biz sana “Gördün.” demiyoruz, biz sana bilgini soruyoruz. Yani bunlar 4 kişi getiriliyor, 3’ü geri dönüyor, elektrik işkencesi yapıldığı, falaka yapıldığı, bunların hepsi tanık beyanlarıyla sabit, biraz önceki Sayın Emniyet Müdürünün beyanıyla sabit. Yani şimdi neyi gizlemeye çalışıyorsunuz?

MEHMET HAYTAN – Emniyet Müdürü ne arıyormuş orada efendim?

ERDAL KALKAN (İzmir) – Şimdi, demek istediğimizi anlıyorsunuz yani burada ölmüş bir adam var, öyle kaçmış falan değil, kaçması da mümkün değil, biz Kars’ı gittik,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gezdik Sayın Başkan ve arkadaşlarla, kaçamaz yani mümkün değil, sıkıyönetimde kaçacak adam... Öyle bir şey yok, bu işkencede ölmüş bu çocuk. Bizim araştırdığımız bu nereye gömüldü?

MEHMET HAYTAN – Öldüyse cesedi nerede o zaman?

ERDAL KALKAN (İzmir) – İşte onu soruyoruz size, cesedi nerede?

MEHMET HAYTAN – Ben nereden bileyim?

ERDAL KALKAN (İzmir) – Siz oradasınız, iyi düşünün...

MEHMET HAYTAN – Ben orada değilim ki... Sıkıyönetim Komutanlığı benden ekip istedi, ben Emniyet Müdürünün bilgisi dâhilinde ekibi Sıkıyönetim Komutanlığına gönderdim, o çocuklar oraya gidene kadar ne yapacağını da bilmiyordu. Oradan verilen emir “Şunları, şunları alın...”

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu götürme esnasında gözler bağlanıyor muydu?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, bu MİT sorgusu olunca... Ben açığını konuşayım size, MİT’çiler kaçarlar, isim vermekten kaçarlar, kendi adlarını dahi vermekten çekinirler, orada bir ifade alındı, bir memur alındı ise şayet MİT’çiler tarafından, oradaki memurun adını yazarlar, kendi adları gene geçmez, hâlbuki ifadeyi alan kendisidir, yük memurundur.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, siz bu 3’ünün sorguladığını nereden biliyorsunuz veya onların çağırıldığını?

MEHMET HAYTAN – Devamla sorguya bu MİT’çiler gelir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani bütün kişilerin sorgularını bu 3’ü yapıyordu.

MEHMET HAYTAN – Tabii, tabii. Biri zaten Bölge Müdürüydü Engin YENİLMEZ, iki tanesi devamlı sorguda kalır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, orada sizin bekçiniz bulunuyor muydu görevli olarak?

MEHMET HAYTAN – Yok, bekçi yok.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Dış görevde de mi bulunmuyordu?

MEHMET HAYTAN – Hayır, onların bizimle hiç alakası yok, efendim, orası Sıkıyönetim Komutanlığına ait olan bir yer, Sıkıyönetim Komutanlığınca ayrılan bir yer, emniyetle ilgisi, alakası yok.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Peki, şimdi, sizin emrinizde çalışan insanlar, 4 görevli gidiyor, 4 kişiyi alıp getiriyorlar o binaya.

MEHMET HAYTAN – 4 kişi olduğunu bilmiyorum.

BAŞKAN – Biz biliyoruz.

MEHMET HAYTAN – Ben bilmiyorum.

BAŞKAN – Şimdi, bunlar askerî tutukevinden çıkartılırken, arabaya binerken o tutukevinde bulunan insanlar o kişileri görüyorlar.

MEHMET HAYTAN – Hangi kişileri efendim?

BAŞKAN – Arabaya bindirilmek üzere koğuştan çıkartılan kişileri.

MEHMET HAYTAN – Gizli alınmıyor ki zaten, teslim zaptıyla alınıyor.

BAŞKAN – Teslim zaptıyla alınıyor, ben tersini söylemiyorum. 4 kişiyi çağırdılar, anons ettiler, onlar çıktı, geri kalanlar kimlerin çıktığını görüyorlar, camlı bölmeler var... Siz muhtemelen o tutukevinin bulunduğu yeri biliyorsunuzdur.

MEHMET HAYTAN – Bir şey diyebilir miyim?

BAŞKAN – “Orayı da görmedim.” mi diyeceksiniz?

MEHMET HAYTAN – Vallahi billahi görmedim.

BAŞKAN – “Bravo” diyeceğim size.

MEHMET HAYTAN – Hakikaten görmedim.

BAŞKAN – Peki, görmediniz, olabilir. İnsanlar seyrediyorlar, gözleri bağlanıyor, arabaya bindiriliyorlar.

MEHMET HAYTAN – Bağlanmış olabilir, o oluyor çünkü.

BAŞKAN – Bunun bir değil, çok sayıda tanığı var çünkü insanlar görüyorlar orada. Dönüşlerinde 3 kişi dönüyor. Bu 3 kişinin yine gözleri bağlı olarak arabadan indirildiğini ve perişan bir durumda koğuşlara atıldığını yine oradaki görgü tanıkları bize ifade ediyorlar, bir değil, birden çok fazla görgü tanığı yani işkenceden geçmiş insanlar.

Şimdi, sizin 4 tane görevliniz orada, siz onların amirisiniz o sırada. Orada bu insanlara işkence yapılıyor, 3’ü geri götürülüyor, hatta bir tanesinin ayakları, bacakları dayaktan o kadar şişmiş ki pantolonu yeniden giydirilemiyor, paçaları yırtılarak giydirilip götürülüyor, tanıkları var bunların. Orada 1 kişi eksik, “Pencereden atladı.” deniliyor...

MEHMET HAYTAN – Ben demiyorum, kaçırınlar öyle diyor.

BAŞKAN – Öyle diyorlar, tutanak tutuyorlar, “Kaçtı.” diyorlar. Oradan bir insanın kaçma ihtimali yok. Hem sıkıyönetim komutanlığının kullandığı bir bina olacak, onların

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

denetiminde bir bina olacak, bir tepenin üstünde binalar olacak, yakınında başka bina olmayacak, pencereden atlayıp bir kişi kaçacak... Yani buna inanmak için biraz insanın dengesini yitirmiş olması lazım.

MEHMET HAYTAN – Şimdi diyorsunuz ki: “Orada gerekli tertibat alınmamış.” O tertibatın sorumlusu ben miyim, sıkıyönetim komutanı mı?

BAŞKAN – Biz “Kim işkence yaptı?” diye sormuyoruz size. O konuda da bize verilen ifadeler var, ayrı mesele. Bizim merak ettiğimiz, kim Cemil KIRBAYIR’ın cesedini nereye attıkları?

MEHMET HAYTAN – Ben bilemiyorum, ceset diye zaten ortada bir şey yok.

BAŞKAN – Tabii, tutanak tutulunca ceset diye bir şey olmaz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, MİT’in sorumluluğundaki bir olay ile ilgili niye polis memurları hakkında işlem yapılıyor? O bina MİT’e aitse, niçin polis hakkında tutanak tutulup işlem yapıldı? Günah keçisi mi polis?

MEHMET HAYTAN – Polis günah keçisi tabii. Siz MİT’in adını verebilir misiniz orada?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kınama cezası alıyor senin o 3 arkadaşın.

MEHMET HAYTAN – Kınama cezası alıyor, tamam ama MİT’in o zaman ismini verebilir misiniz? Kaç tane Emniyet Müdürü resen emekli oldu. Niye bunlar emekli oldu?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Bu olayda polisler onların canını acıtacak bir ceza alsa da isimleri verirler. Yani burada kınama cezasıyla nasıl olsa sizi kurtaracağız anlamında, nasıl olsa kınama cezası, bu da çok fazla bir şey yapmayacak, bu şekilde bir şey mi oldu yani? Yoksa niye polis memurları bundan ceza alsınlar?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, benim polisler hakkında adli, idari tahkikat yapma yetkim yok. Devlet memuru, 657’ye tabi, valisinden izin çıkacak, görev esnasında olan bir suç... Benim görevim sadece tutulan tutanağı ilgili birim müdürüme, amirime iletmek.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hiç konuştunuz mu o polislerle ne oldu diye?

MEHMET HAYTAN – İfadesini aldım ben polislerin.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne dediler?

MEHMET HAYTAN – Emniyet müdürü dedi ki: “Getirdik, böyle böyle oldu, MİT’çiler sorgu sırasını beklerken...”

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “Emniyet müdürü” dediğin Burhanettin Bey mi?

MEHMET HAYTAN – Hayır, Ali Aykut DEMİRDEN.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne dediler? “Gözümüzün önünden kaçtı.” dediler, öyle mi?

MEHMET HAYTAN – “Odaya girdiğimizde kaçmış olduğunu gördük.” dediler, o şekilde ifadesini aldılar. Ben şimdi tutup da memurlara “Şöyledir, böyledir.” deme durumum yok, ondan sonraki prosedür Emniyet Müdürlüğüne, Sıkıyönetim Komutanlığına ait.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şubat 1980’de siz yaklaşık bir aya yakın bir tutuklu kalmışsınız. Sebebi ne onun?

MEHMET HAYTAN – Kaç dediniz?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 1980.

MEHMET HAYTAN – Tutuklandık biz o zaman.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama “1977” dedin biraz önce.

MEHMET HAYTAN – Hayır, “1977” demedim, “1979” dedim. Askerî Savcı Gün SOYSAL tahkikatını yürüttü, rütbesi de binbaşı veyahut yarbaydı, bizi tutukladılar, Erzurum Sıkıyönetim Mahkemesince, bir ay ya da bir buçuk ay kadar yattık, sekiz dokuz sene sonra da cezamız geldi. 1987 senesinin 2 Ekim tarihinde cezaevine girdik, 5 sene 4 ay ceza aldım, 2 sene 21 gün kadar yattık, çıktık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İhtilal olduktan sonra, daha önce bu siyasi nedenlerle sizde veyahut da askerde veya MİT’te kayıtları olan kişileri alıp ilçelerde önce bekletip, daha sonra Kars’taki gözetim evine getiriyorlardı.

MEHMET HAYTAN – Tabii, Kars gözetim evine. Yani ilçelerde bizim ilgimiz, alakamız yok, bizimkisi il merkezi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kars gözetim evine getirildikten sonra şahıslarla ilgili olarak, bunlardan bir kısmını daha önce de zaten emniyet de sorgulamasını yapmıştı çünkü emniyette Kemal KARTAL’ı, Mehmet HAYTAN ismini, Kureyşin TEPEDELEN ismini...

MEHMET HAYTAN – Polis memuru...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Polis memurlarını... Gene o dönemde görev yapan Bekçi Selahattin’dir, Burhan’dır, bunların hepsini zaten o insanlar biliyorlar.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Hayır, bekçi olarak zaten bir tane bekçimiz vardı, onu da bekçi olarak değil, odacı olarak kullanıyorduk, sivildi, büronun temizliğine ve değişik işlere bakardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İçeride ne olduğunu bilmez miydi?

MEHMET HAYTAN – Bilmez, onun sorguyla ilgisi olmaz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani içeri bile almazdınız onları, öyle mi?

MEHMET HAYTAN – Tabii, bekçinin ne işi olur sorguyla?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, MİT niye sizi almıyordu içeri yani usulsüz bir şey mi yapıyordu?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, efendim, MİT’in kendine göre bir gizlilik tutumu var, MİT daima almayı sever, vermeyi sevmez, alır ama vermez.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Neyi alır, bilgiyi mi?

MEHMET HAYTAN – Bilgisini alır ama vermeye sıra geldi mi vermez, bu her yerde böyledir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi bu alınan şahıslarla ilgili olarak yani gözetim evinden yeri geliyor polis sorgu için alıyor poliste bilgisi varsa. Siz gözetim evinden hiç kimseyi almadınız mı?

MEHMET HAYTAN – Hiç kimseyi gözetim evinden almadım ben. Alınacağı zaman da... Sıkıyönetimden suçlu alınacağı zaman, sıkıyönetim komutanlıkları ayrıysa sıkıyönetim komutanlığından sıkıyönetim komutanlığına yazı gider, resmî yazı gider. O resmî yazı da bizzat sıkıyönetim komutanına ulaşır. Sıkıyönetim komutanı “Olur.” Derse alınır. Mesela sorguda adamın adı çıkıyor, “Yanımda falanca da vardı.” “Nerede bu şahıs?” “Metris Cezaevinde.” Biz o suçluyu o zaman alabiliyorduk. Nasıl alıyorduk? Bizim bölgenin sıkıyönetim komutanı kim oluyor? 9’uncu Kolordu Sıkıyönetim Komutanı, İstanbul Metris 1’inci Ordu Sıkıyönetim Komutanına “Falancanın sorguda adı geçmektedir, sorgulanmak üzere bölgemize gönderilmesi gönderilen ekiple birlikte...” diye yazı yazar, bizzat sıkıyönetim komutanlığına gider bu yazı. Gider, olurunı verir, cezaevine gider ve cezaevinde sana o suçluyu teslim ederken doktor raporuyla teslim ederler. Ha, ben Kars’tan aldım mı? Almadım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, az önce Müdür Bey de dedi, sorguda işte falakaydı, dayaktı, bu tür şeyler kullanılıyor, işkence yapılıyor, yani buna “Yapılmadı.” demenin hiçbir anlamı yok, kimseyi kandırmaya da gerek yok.

MEHMET HAYTAN – Yapılmışsa da ben yapmadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz yapmamışsınızdır muhtemelen, başkaları yapmıştır.

MEHMET HAYTAN – Ben gözünü dahi kapatmam, açık tutarım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, MİT’çilerin bu tür uygulamalar yaptığına dair herhangi bir şey konuşuluyor muydu?

MEHMET HAYTAN – Ne gibi?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İşkence yapıldığına dair.

MEHMET HAYTAN – Hayır, ben duymadım ve onlar o şekilde de bir bilgi vermezler yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tahmininiz nedir?

MEHMET HAYTAN – Ben hiç zannetmiyorum yani o şekilde bir zorlamaya, gittiklerini. MİT’in kendine göre birtakım teknik soru yöntemleri var.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, birçok insan dinledik. Bu insanların her biri değişik yerlerde ve birbirleriyle en ufak bir bağlantıları, irtibatları yok, kimisi cezaevinde, kimisi değişik yerlerde, fakat hepsi sanki ağız birliği etmişçesine aynı şeyi anlatıyorlar.

MEHMET HAYTAN – Doğrudur.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, birbirleriyle hiç irtibatı olmayan insanların aynı şeyi anlatması ne tür bir sonuca çıkarır sizi? Demek ki bu insanlar doğruyu anlatıyorlar. Artı, 1980 yılının kendine has gerçekleri var yani bunu kimse inkâr etmez.

MEHMET HAYTAN – Şimdi siz bunlara “doğru” diyorsunuz. Ben bir şey söyleyebilir miyim? Bu Cemil KIRBAYIR olayında Fevzi ÇELİK diye bir tanık çıktı Almanya’dan. Şimdi, adam diyor ki: “Ben 12 Eylül’den evveli siyasi suçlardan Erzurum Karskapı Cezaevinde yattım, 12 Eylül’den sonra çıktım, beni oradan 12 Eylül’de aldılar, 200 kişiyle aldılar, Kars’ta bizi mağaralara taktılar, ikinci günü de...”

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Neyse, onu geçelim, o şahsı biz dinledik, onun ne dediğini de biliyoruz, yani onun söylediklerinin doğru-yanlış olup olmadığını biz değerlendiririz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – “Ben 13 Eylül’de Kars siyasi şubeye geldim ve merdivenleri saya saya üçüncü kata çıktım.” diyor. Kars’ta üç katlı bir bina yok emniyete ait.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biz o dönemde Kars’ta kaç katlı binalar olduğunu, üç katlı binanın neresi olduğunu...

MEHMET HAYTAN – Yok üç katlı bina efendim, diyemezsiniz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Eğitim Enstitüsü binası o şekilde, sadece üç katlı olan orası.

MEHMET HAYTAN – Bizimle ilgisi yok ki efendim oranın.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biliyorum, sizin kullandığınız binanın o dönemde ne olduğunu, iki katlı jandarma binası, şu anda da jandarma lojmanı olduğunu biliyoruz oranın. Yani o bina yıkılmış... Belki de sen onu da bilmiyorsun.

MEHMET HAYTAN – Biliyorum, onu da biliyorum. Bana orada yıkıldığı zaman altında ceset arandığı söylendi, o dedikodu da çıktı o zaman.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim ne derse onu dinler Komisyon.

MEHMET HAYTAN – Tamam efendim, bir şey demiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani ama bunların hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu, bunları tabii ki Komisyonun kendisi değerlendirecek.

MEHMET HAYTAN – Bir sanık daha var, Ahmet KAYA, Halkın Yolundan, Digorlu, “Halk devrimi için örgütüm adına eylem yaptım.” diyor. Yaptığı eylem ne? Adam öldürme, adam soyma, gasp, bilmem ne... İdam yemiş, idamdan kurtulmuş...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, bir insanın idam cezası alması onun yalan söylediği anlamına gelmez. O zaman siz de beş yıl ceza almışsınız, siz de yalan söylüyorsunuz. Böyle bir mantık olmaz. Artı, sadece bir kişinin söyledikleriyle de komisyon değerlendirme yapmıyor. Birçok insanı dinledik.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Davut AKSU’yu 1980 ihtilalinden sonra alıp sorguladın mı?

MEHMET HAYTAN – Tabii, Ardahan’da yakalandı, sorguladık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hangi dönemde sorguladın ve ne yaptın?

MEHMET HAYTAN – 1980 ihtilali yapılmıştı veyahut da yakın bir zamandı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 1980 Aralığında Davut AKSU’yu alıyorsunuz. Gene Turan SAĞLAM’ı hatırlıyor musun?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Hatırlıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunları sorguladın o dönemde.

MEHMET HAYTAN – Turan SAĞLAM’ı iyi hatırlıyorum, sorguladım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani ama biraz önce “Ben hiç kimseyi alıp sorgulamadım.” diyorsun.

MEHMET HAYTAN – Sıkıyönetimden almadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nereden aldınız bunları?

MEHMET HAYTAN – Turan SAĞLAM’ı şehir içinden aldık, Ahmet KAYA’nın suç ortağı ve Ahmet KAYA’nın “Onu polis öldürdü.” diye iddiaları var.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – MİT aldı mı bunları?

MEHMET HAYTAN – Turan SAĞLAM öldü zaten.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Adil GÖKÇE ve Mahmut KAYA, bunları da sorguladın mı?

MEHMET HAYTAN – Hatırlamıyorum onları.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Dipsiz Kuyu” diye bir yer biliyor musunuz Kars’ta?

MEHMET HAYTAN – Hayır, bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bilmiyorsun. Sen Dipsiz Kuyu’yu bilmediğine göre şöyle bir ifade kullanmadın o zaman: “Davut AKSU’ya Cemil gibi, Karadiş Mehmet...” Hatırlıyor musun, “Karadiş Mehmet” diye bir şey var mı?

MEHMET HAYTAN – Hayır.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Mahmut KAYA gibi seni de Dipsiz Kuyu’ya gönderirim.” gibi bir şey...

MEHMET HAYTAN – Olur mu öyle şey efendim? “Seni de oraya gönderirim...” Çocuk oynacağı mı bu? Ben niye diyeyim böyle bir şey efendim, sebep ne? Ben alacağımı almışım, ifadesini almışım, göndermişim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, Mahmut KAYA böyle bir şey, Davut AKSU böyle bir şey niye desin?

MEHMET HAYTAN – Niye demesin ki? Adam alınmış, örgüt mensubu, dünya kadar firarda gezdi, en son da Ardahan’da banyoda, hamamda yakalandı, getirdik. “Seni de Dipsiz Kuyu’ya gönderirim...” Olur mu öyle şey efendim?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, belli isimler veriyor ve onlarla ilgili sen “Evet, hatırlıyorum, bunları sorguladım.” diyorsun.

MEHMET HAYTAN – Zaten benim şubeme gelen bütün şahıslar, ben oradaysam, o anda görevdeysem, izinli falan değilsem, benim sorgumdan geçmiştir, benim imzam da vardır onun sorgusunda, gizli kapalı değildir ki o, evraklarda da mevcuttur o.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O dönemde yaptığınız bütün işlerde tutanak tuttunuz...

MEHMET HAYTAN – Tabii, hepsinde ben ifade almışım, imzayı atmışım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bütün gözaltına alınanlarla ilgili olarak bu işlemleri yaptın, gözaltından çıktıktan sonra da “Sağlığında herhangi bir sıkıntı yoktur.” diye de tutanak tuttun, öyle mi?

MEHMET HAYTAN – “Sağlığında sıkıntı yoktur.” diye değil, o doktorun işi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani “İşkence veyahut da kötü muameleye tabi tutulmamıştır.” veya öyle bir şikâyet olmadı insanlardan, öyle mi?

MEHMET HAYTAN – O şekilde şey olur da benim haricimde olmuşsa olmuştur yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani o dönemde gözaltına aldığınız herkesin, nezarete ve gözaltına alınanlara mahsus defter şeklinde kullanılan deftere kayıtlarını yaptınız mı? Yani onlar hep alınmış mıydı? Bunu soruyorum.

MEHMET HAYTAN – Tabii, deftere kayıtları yapılır alınanların.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Ben kimi aldıysam bunları yaptım.” diyorsun.

MEHMET HAYTAN – Tabii, tabii.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Bu aldığım kişiler içerisinde Cemil KIRBAYIR yoktu.” diyorsun.

MEHMET HAYTAN – Hayır. Cemil KIRBAYIR benim nezarethaneme gelmedi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Cemil KIRBAYIR’la alınanlar kimdi?

MEHMET HAYTAN – Bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O dönemde siz bir tarafta benzer örgütle ilgili sorgulama yapıyordunuz, işte biraz önce dediğin gibi hemen aralık ayında Davut AKSU, Turan SAĞLAM, Mahmut KAYA, bu kişileri alıp sorgulamalarını yaptınız. Bir kısmını hatırlıyorsun, bir kısmını hatırlamıyorsun ama Turan SAĞLAM’la Davut AKSU’yu çok iyi hatırlıyorsun.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – İyi hatırlıyorum, evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Gene aynı dönemde bir başka yerde Kars gözetim evinden getirilen, işte gene aynı örgütle o dönemde... Dev-Sol’du değil mi bu örgüt?

MEHMET HAYTAN – Dev-Sol, Dev-Yol, Halkın Kurtuluşu...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunlardı. Bunlarla ilgisi olan... Biraz önce “42 kişi falan” demiştin yani 40’ın üzerinde isim...

MEHMET HAYTAN – Hayır, ben 42 falan bir şey demedim, diğeriyle ilgili...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Oruç KORKMAZ bunları söyledi bize, biz işlem yaptık.” dedin ya...

MEHMET HAYTAN – 42 tane dosya... Ona yakın yaptıkları eylemlerle, kurşunlama...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Bir tarafta siz sorguluyorsunuz, bir tarafta da MİT ve sıkıyönetim komutanlığı sorguluyor.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, MİT bizim orada ayrı olarak sorgulamaz efendim, sadece MİT bizim orada bizimle beraber sorguya girer, arada bir soru soracaksa sorar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İşte o dönemde onların da ayrı bir sorgulama yerleri var, “Onlar Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde sorguluyordu.” dedin başlangıçta.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, bizim oradan Dede Korkut Eğitim Enstitüsüne gitmiyor efendim, tugaydan alınıyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biliyorum, onu söyleyeceğim. Sizdeki bilgiler nedir, bunlar aynı şeyler, karşılaştıralım diye bir araya geliyor muydunuz?

MEHMET HAYTAN – Gelmezdik.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hiç bir araya gelmiyor muydunuz, herkes kendi işlemini ayrı mı yapıyordu?

MEHMET HAYTAN – MİT daima alır, MİT kendi bilgisini vermez bize.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Sadece gönderdiğin polis memurlarıyla mı kaldı yani bir araya gelip hiç konuşmuyor muydunuz? “Bizde şöyle oldu, biz şu kadarını çözdük, sizdeki bilgiler nedir?...”

MEHMET HAYTAN – Şimdi, Cemil KIRBAYIR’ın kaçışında Kars’ın Göle ilçesinde çok sayıda faili meçhul, kurşunlama, bombalama olayları yani “Kaçırmısaydık bu olaylar

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

çözülürdü.” şeklinde bir konuşma oldu aramızda. Kendileri için önemli bir kişi olduğu o şekilde söylendi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani siz “Çetin’i, Cengiz’i ve Davut’u hiç sorgulamadım.” diyorsunuz.

MEHMET HAYTAN – Davut’u sorguladım, Turan SAĞLAM’ı da sorguladım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Davut’u ne zaman sorguladınız? Yani bu Cemil’in kaçmasından önce mi sonra mı?

MEHMET HAYTAN – Tarihler bellidir efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Belli de biz size soruyoruz.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, onu tam olarak bilmiyorum yani hangisi evvel alındı, hangisi sonra. Cemil KIRBAYIR, 12 Eylül gecesi alınmış, televizyonda, şurada burada annesinin, babasının, kardeşlerinin anlatmasına göre. Ondan sonra 247’nci Piyade Alay Komutanlığına teslim edilmiş sıkıyönetim yazısıyla beraber, oradan da 14 Mekanize Tugay Komutanlığı Sıkıyönetim Yardımcılığının tutukevine gönderilmiş, oradan da MİT sorgulamak üzere kendi yerine getiriyor, bizden ekip istiyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Dede Korkut Eğitim Enstitüsüne alınıyor.

MEHMET HAYTAN – Bizden ekip gidiyor, ekip alıyor, oraya getiriyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani o ekiple ilgili olarak hiç konuşmadınız mı? Ne oldu, nasıl kaçırırsınız...

MEHMET HAYTAN – Konuştuk efendim, niye konuşmayalım ki?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ne dediler?

MEHMET HAYTAN – “Getirdik, beklememiz söylendi, kendisini bir odaya koyduk.” O arada çağrıldığında, aradan bir müddet geçmiş, kapıyı açtıklarında şahıs içeride yokmuş. Ondan sonra anons ediliyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY –Buna kendiniz bile inanmıyorsunuz da burada hem anlatıyorsunuz hem de bizi meşgul ediyorsunuz.

Peki, Davut’u sorgulama sebebiniz... MİT sorgulamış Davut’u, siz tekrar niye bir daha sorguladınız? Yani MİT’in sorguladığı kişileri siz tekrar sorguya alıyor muydunuz?

MEHMET HAYTAN – Hayır, hayır o zaman Davut bizden gittikten sonra MİT tarafından sorgulanmıştır. Ben MİT’ten sonra sorguya almam, ben gönderirim tutukevine evrakıyla beraber, gittiğinde MİT oradan almıştır, ondan benim haberim olmaz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, siz bu işlemlerle ilgili askerî sıkıyönetim savcısına mı bilgi veriyordunuz? Yani mutlaka, değil mi, kendi hâlinizde yapmıyordunuz bu işleri, bağlı bulunduğunuz bir savcı vardı? Kimdi bu?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, bizim sıkıyönetim komutanlığına, nöbetçi amirine bilgi veririz “Şu alındı, bu alındı.” diye. Emniyet bilir zaten, sorguları bitti mi evrakıyla beraber mevcutlu olarak teslim edilir sıkıyönetim komutanlığına.

Turan SAĞLAM’ı yarım bıraktınız. Onunla ilgili bir şey söyleyebilir miyim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tabii, tabii söyle.

MEHMET HAYTAN – Değil de şimdi İnternette inen şeyler var, hedef tahtası yapmışlar bizi olduğu gibi.

Turan SAĞLAM, Ahmet KAYA, Haydar Yörüklü’nün suç ortağı. Ahmet KAYA ile Haydar Yörüklü öldürme olaylarında, gasp olaylarında kullandıkları silahlarıyla yakalandıktan sonra Turan SAĞLAM firardaydı. Biz Turan SAĞLAM’ı daha önce aldık, bu Ahmet KAYA ile Haydar YÖRÜKLÜ’yü almadan önce. Şüphe üzerine aldık fakat örgütle herhangi bir bağlantısını kuramadık ve saldık. Bilahare Ahmet KAYA ile Ali Haydar YÖRÜKLÜ öldürme olaylarını falan çözünce Turan SAĞLAM da çıktı işin içinden, bilahare onu aldık. Turan SAĞLAM’dan da öldürdükleri adamın cüzdanı, vesikalı tabancası çıktı. Turan SAĞLAM’ı tutukevine göndereceğimiz sırada Turan SAĞLAM şubede, affedersiniz, ishal oldu, nezarethane battı. Ben evvelce Çukurova’da çalıştım, Tarsus’ta, Adana’da, oralarda yaz mevsiminde kolera çok olurdu. Kendine gelemedi, hatta memurlara dedim ki: “Ya, bu adam kolera oldu, bak nezarete bir de, Allah muhafaza biz de gideriz.” Ben nezarethaneleri kireçlettim ve hastaneye kaldırdık, evrakını sıkıyönetime gönderdik, sıkıyönetim tutukladı bunu. Tutuklayınca başında polis duruyordu, asker teslim aldı hastanede. Sivil hastane olunca, Sarıkamış’ta askerî hastane vardı, askerî hastaneye kaldırıyorlar. Sarıkamış’tan da bunun durumu ağır diye Erzurum Fevzi ÇAKMAK’a gönderiyorlar ve orada mı ölüyor, giderken mi ölüyor bilmiyorum ama ölüyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Koleradan mı ölüyor?

MEHMET HAYTAN – Kolera değil yani ishal olunca o şekilde biz tahmin ettik. Otopsi oluyor, bir akciğer hastalığı, solunum yetmezliği falan –tıp dilinde ben anlamıyorum- gibi bir rapor veriliyor, adamı defnediyorlar. Üç ay sonra bu adamı tekrar mezardan çıkardılar, Ankara Adli Tıp Kurumuna gönderdiler, oradan da aynı sonuç geldi ve bunlar da

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

diyor ki: “Bu işkenceden öldü.” Dava açıldı ve sonuçta da 1984 yılında Sıkıyönetim Komutanlığının ve Askerî Yargıtayın bozma kararıyla beraat kararı çıktı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Aynı dönemde de mesela Turan SAĞLAM’dan, Mahmut KAYA’dan, bunların öldüğünden dönemin emniyet müdürlüğü bilgilendirilmedi mi?

MEHMET HAYTAN – Adam sıkıyönetimin emrinde Adli Tıp’a gidiyor, bilgisi olmaz mı efendim, olur mu öyle şey?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Olur, değil mi?

MEHMET HAYTAN – Mahmut KAYA’nın ölümü yok yalnız, Mahmut KAYA’yı tanımıyorum ben, Turan SAĞLAM’ı biliyorum da Mahmut KAYA’yı bilmiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu Cemil’in kaçma olayından sonra MİT’çilerle hiç irtibatınız, görüşmeniz oldu mu?

MEHMET HAYTAN – Tabii, oldu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Neticede bunun kaçmasına sebebiyet veren insanlar sizin elemanlarınız. Ne görüştünüz MİT’çilerle?

MEHMET HAYTAN – MİT’çinin dediği şu: “Kaçırmıyorduk iyi olurdu, önemli birisiydi.” Dedikleri buydu yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu kadar mı?

MEHMET HAYTAN – Evet.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, hiç aklınıza gelmedi mi, acaba bu kaçırılan kişiler örgüt üyesi midir, değil midir?

MEHMET HAYTAN – O yönde, bilmiyorum, ben kendimden şüphe ederim ama kendi memurlarımdan şüphe etmem yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Sen emniyetçisin. Yani o dönemde de bu sorgulamalar vesaire işlerinde de bulundun. Şimdi, gözaltından veyahut da polisin elinden, kolluğun elinden, güvenlik güçlerinin elinden birisi kaçsa bununla ilgili olarak arama işlemi üstünkörü mü yapılır? Bununla ilgili neler yapıldı o dönemde?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani sıkıyönetim olduğunu da düşünürsek.

MEHMET HAYTAN – Sıkıyönetim yasağı yok.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Aramayla ilgili olarak, döneminde baktığınızda kayıtlarda çok fazla... Cemil gözaltında kaçmışsa ve dediğinize göre örgüt için önemli birisi ve örgütün deşifresi anlamında da sizin için de önemli bir kişi.

MEHMET HAYTAN – Bizim için de önemli, tabii.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sıkıyönetim dönemi. Siz bunun aranmasıyla ilgili baktığınızda, çok fazla aramayla ilgili de herhangi bir şey yapılmıyor ve şahıs hiçbir şekilde bugüne kadar da, otuz bir yıldır da ortada yok. Yani bu normal geliyor mu size?

MEHMET HAYTAN – Efendim, Cemil KIRBAYIR örgüt için önemli birisiydi. Ben şimdi açık bir içtenlikle söylemek isterim. Önemli birisiydi ve MİT de bunu önemsemi. Bunu örgüt aldıktan sonra bırakacağını da zannetmiyorum, örgütün onu salacağını.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nereden aldı örgüt?

MEHMET HAYTAN – İrtibatı kuran onlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kaçtıktan sonra.

MEHMET HAYTAN – Tabii, karar efendim. Gideceği yer belli.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, Mehmet HAYTAN, biz o dönemde Kars Eğitim Enstitüsünde sorgulanan kişileri de dinledik. Hepsinin söylediği bir şey vardı: “Gözetim evinde gözlerimiz açıldı ama sorgu için gittiğimiz andan itibaren gözlerimiz kapatılıyordu...”

MEHMET HAYTAN – Kapanır, onu inkâr etmiyoruz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “...Farklı farklı yerlere götürülüyorduk...”

MEHMET HAYTAN – Farklı yere gidilmez efendim, gideceği yer bellidir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hayır. “Gideceğimiz yere farklı yollardan götürülüyorduk ki neresi olduğunu bilmeyelim.” anlamında.

MEHMET HAYTAN – Hepsi biliyor, Eğitim Enstitüsündeki ifadede geçiyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama daha sonra, belli bir dönem, gözlerini açma esnasında neresi olduğuyla ilgili olarak kanaatleri ve o kanaatleri doğrultusunda söyledikleri yer de Eğitim Enstitüsü.

MEHMET HAYTAN – Olabilir, gözleri bağlanıyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Onlar zaten söylemese bile ...

MEHMET HAYTAN – Ben söylüyorum, bağlanır efendim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz söyleseniz de söylemeseniz de Cemil’in kaçmasından sonra tutulan tutanakta 4 polisle ilgili olarak neresinin ne olduğu belli. Yani o tutanakta belli. O resmî kayıtlara da girmiş durumda.

Şimdi, burada hepsinin söylediği bir şey var: Sorgu için bekletildikleri yerden itibaren üzerlerinin soyulduğu ve çıplak hâlde bırakıldıkları.

MEHMET HAYTAN – Olur mu öyle şey? Olmaz efendim, bu mümkün değil. Yani bu kadar da polisi düşürmeyin Allah aşkına. Olur mu?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Poliste değil bu MİT’te.

MEHMET HAYTAN – O zaman MİT’e sorun o durumu?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Senin orada 4 tane de polisin var. Sen bunlara “Ne yapıyorsunuz?” diye sormuyor musun?

MEHMET HAYTAN – Sorulmaz efendim. MİT’çi arkadaşlar da o kadar düşük karakterli arkadaşlar değildir. Yapmayın efendim, mümkün mü? Niye soyulsun ki? Ben adamın ifadesini almışım, dokümanını almışım, bilgilerini almışım. Ben bunu niye soyacağım, niye sıkıştıracağım? Ben ondan alacağımı aldıktan sonra benimle onun işi biter.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Konuşmuyorsa.

MEHMET HAYTAN – Konuşuyor. İyi sorguya girersen, hakkında bilgin olursa “Konuşmayacağım.” diyen adam göremiyorum ben. Yalnız hakkında bilgin olsun. Soracağın soruyu bil.

MÜLKİYEBAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Neyse. Çıplak bu kişi.

MEHMET HAYTAN – Olmaz efendim, o mümkün değil.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Onlara göre çıplak, sana göre olmaz.

MEHMET HAYTAN – Olmaz efendim, o mümkün değil. Yani bu kadar da polisi düşürmeyin. O kadar haysiyetsiz, şerefsiz değiller.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Çıplak olduğu söylenen kişi o dönemde, sorguda iken “Mutfaktan kaçtı.” şeklinde tutanak tutuluyor, hem mutfak 2’nci katta, kişi buradan atlayacak.

MEHMET HAYTAN – Çıplak mı kaçmış?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ya, çıplak olduğunu söylüyor, sorguların da bu şekilde alındığını söylüyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Olur mu efendim? Ben senelerin polisiyim, birinci şubeciyim. Ben öyle bir şeye rastlamadım hiçbir yerde.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sen rastlama, biz söyleyelim ne olduğunu, ona göre sorunun cevabını ver. “Bu kişi oradan atladı.” deniliyor, ama sorguya alınırken 4 kişi olarak alınıyorlar, diğerleri bekliyor. Kars Eğitim Enstitüsüne gittik, gördük biz de. Denilen yerleri de gördük. Arada bir koridor var, koridorun diğer tarafında bekletiliyor bu kişiler.

MEHMET HAYTAN – Bilmiyorum, ben görmedim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sen görmedin, ben söylüyorum sana.

MEHMET HAYTAN – Tamam, doğrudur, evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Diğer de, tek kişi olarak sorguya alınıyor. Ama diğer taraftakiler sorguya alınan kişiyle ilgili olarak ne yapıldığını görmese de duyabiliyorlar. Onlardan, söyleyenlerin hepsinin ortak söylediği bir şey var: Sorguya alındığı ve belli bir şeyden sonra ince, tiz bir ses “Ölüyorum, ölüyorum, ölüyorum.” şeklinde...

“Dank” diye bir ses geldi diyor, adam bunları söylüyor. Yeri gelir bunlarla ilgili olarak adli tıptan da sorulur. Her şeyi siz biliyorsunuz, kimse bilmiyor anlamında da davranmayın.

MEHMET HAYTAN – Ben o şekilde demedim efendim. Ben şimdi kendimi söylüyorum. Kimisi ismini saklıyor ifadede, mesela o siyasi sorgularda. Ben de diyorum ki, ben ifadesini aldığım terörist isterse ferishtahı cihan olsun, ismimi yazarım, imzamı da atarım altına.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ben soruyorum sana. Bu işleri bilen birisi olarak senin görüşüne biz burada başvuruyoruz.

Şimdi bu kişi bu durumda ve ondan sonra “Ağabey, ne olursunuz, ölüyorum, hastaneye götürün.” diye yalvarıyor ve siz diyorsunuz ki... “Bu kişi oradan kaçtı.” şeklinde bir tutanak tutuluyor. 4 tane polis de bundan dolayı kınama cezası alıyor. Bu normal midir?

MEHMET HAYTAN – Onu dönemin emniyet müdürüne, sıkıyönetim komutanına, valisine, ona soracaksınız.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Herkese soruyoruz, sana da soruyoruz burada. Senin görüşünü soruyoruz, yani normal midir bu? Sen elinden bu şekilde

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bir adamı kaçırmıyorsunuz? Önemli olduğunu söylüyorsunuz bu adamın, örgüt için önemli olduğunu söylüyorsunuz. Senin bildiğin kadar onların da bilmesi lazım, değil mi?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, bilir de memurların bilmemiş...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Memurların bilmeyebilir.

MEHMET HAYTAN – Memurlar bilmeyebilir.

MÜLKİYEBAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Senin oradaki bu memurlar bu işi iyi yaptığından dolayı sen bunları veriyorsun oraya, yani kaçırmamaları lazım.

MEHMET HAYTAN – Tabii.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Nasıl kaçıyor? Sadece bu kişi kaçıyor ve bununla ilgili, kaçma konusuyla ilgili olarak diğerleri kaçmıyor. O dönemde de insanların şunu bilmesi gerekmez mi, zaten sıkıyönetim var, askerî yönetim var, bu kişi kaçtığı andan itibaren öldürüleceğini bilmez mi ve bundan dolayı niye kaçsın? Bu normal mi?

MEHMET HAYTAN – İlk anda kaçabilir, onu hesaplayamaz efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, böylesine önemli birisini kaçırana sadece kınama cezası verir misin?

MEHMET HAYTAN – Şahıs arandı, aynı gece evi basıldı, yollar kesildi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Başka ne yapıldı? Üç gün, beş gün yapıldı, daha sonra?

MEHMET HAYTAN – Devamlı takip edildi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sadece kınama cezası verilmesi normal mi bu kadar önemli bilgileri haiz birisini kaçırarlara?

MEHMET HAYTAN – Efendim, kınama cezasında kimin imzası var, kim vermiş?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ben kim vermiş, vermemiş demiyorum. Size göre normal mi diye soruyorum.

MEHMET HAYTAN – Tamam. Şimdi onu onlar takdir etmiş. Ben alt tarafı küçük bir komiser muaviniyim, üstteki koskoca emniyet müdürü veyahut vali.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Normal mi değil mi diye soruyorum. Sizce az değil mi? Yani siz emniyet müdürü, vali olsanız bu kadar örgüt için önemli, tepe noktadaki birini kaçırana bir memura sadece kınama cezası verir misiniz?

MEHMET HAYTAN – Kınama cezası vermem, peşini de bırakmam yani. Önemli bir kişi nasıl kaçırıldı, nasıl etti?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu kaçma olayından sonra dönemin emniyet müdürüne bilgi verildi mi, haberiniz var mı?

MEHMET HAYTAN – Efendim, kınama cezasını emniyet müdürü veriyor. Bilgi verilmezse nasıl verecek?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Aynı adam “Bilmiyorum.” diyorsa ne diyeceksin?

MEHMET HAYTAN – Ben ne diyeyim efendim o zaman o “Bilmiyorum.” diyorsa?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bilgiyi verecek olan sensin, çünkü o memurlar sana bağlı olan memurlar. O bilgiyi sokaktaki bakkaldan almayacak o emniyet müdürü.

MEHMET HAYTAN – Şimdi efendim, ben de diyorum ki o emniyet müdürü taltif yazısı yazılırken üç maaş, beş maaş ikramiye alırken iyi de “Benim haberim yok.” derken kötü mü? Şurada yanımda olsa, ben onun yüzüne karşı konuşurdum burada.

BAŞKAN – Onun öyle deyip dememesi önemli değil. Burada önemli olan, sizin müdürünüze bu konuda bilgi verip vermemeniz. Bunu siz bilirsiniz.

MEHMET HAYTAN – Şimdi ben de diyorum ki bilgi verilmezse bu kınama cezası nasıl verilir?

BAŞKAN – Verilmezse demeyin. Ben bilgi verdim veya vermedim deyin.

MEHMET HAYTAN – Verdim tabii efendim, vermez olur muyum?

BAŞKAN – Beklediğimiz cevap bu.

BAŞKAN – Cemil KIRBAYIR kaçmadıysa, orada öldüyse ne yapılmış olabilir? Cesedi nasıl ortadan kaldırılmış olabilir?

MEHMET HAYTAN – Ben şimdi orada onun memurlar tarafından veyahut bekçiler tarafından işkenceyle öldürüldüğüne bir defa inanmıyorum. O memurların bir anlık sigara gafleti... Zaten sıkıyönetim var, gece gündüz ayakta, saati belli değil, şusu belli değil. Bir anlık bir boşluk, bu adam buradan kaçtı. Yani benim şahsi fikrimi soruyorsanız.

BAŞKAN – Anladım, tamam, sizin kanaatiniz bu.

MEHMET HAYTAN – Bu örgüt için de önemli bir adam.

BAŞKAN – Sizin kanaatiniz bu. Diyelim ki kaçmadı, orada öldü.

MEHMET HAYTAN – Yok kaçtı. Ölse nasıl çıkaracaklar efendim?

BAŞKAN – Onu soruyorum işte. Nedir bunun yolu, nasıl bir yol izlenir?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – İzleyemez ki, nasıl izleyecek efendim? Koskoca adamı arabaya nasıl sığdıracak, ufak cip alttaki araba?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O cipe 4 kişi biniyor, bir kişiyi mi sığdıramayacaklar?

MEHMET HAYTAN – Nasıl sığdıracak efendim? Arkada şimdi koltuk var...

BAŞKAN – 8 kişi biniyor, 4 kişi değil.

MEHMET HAYTAN – 8 kişi binemez efendim.

BAŞKAN – 4 polis görevlisi, 4 de tutuklu. İki araçla mı geliyorlar bunlar?

MEHMET HAYTAN – 2 sefer gitmiş gelmiş olabilirler.

BAŞKAN – Hayır, hep beraber gelmişler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mavi Kuş.

MEHMET HAYTAN – CJ5 cipler efendim. Zaten o zamana kadar da emniyette araba yoktu. İşte o arada o cipler verildi, nasıl verildiyse onu da bilmiyoruz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mavi Kuş, o şekilde bilinen cip, CJ5

MEHMET HAYTAN – Mavi Kuş denilirdi, halk arasında o şekilde bir isim takılmıştı yani, onu biliyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Orada Yüzbaşı Erdal SİPAHİ’yi tanıyor musunuz?

MEHMET HAYTAN – Tanıyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Ne iş yapıyordu?

MEHMET HAYTAN – Yüzbaşıydı sıkıyönetim komutanlığında.

ERDAL KALKAN (İzmir) – O sorgulara katılıyor muydu, yani gözaltına almalarda...

MEHMET HAYTAN – Hayır, hayır. O tugayın sıkıyönetimden sorumlu subayıydı. Yani emniyetle ilgili bir durum olduğu zaman sıkıyönetim komutanlığı adına emniyet müdürüyle irtibat sağlayan şahıstı. Bilahare de kurmaylık sınavına gitti, şimdi ne oldu bilmiyorum yani.

Gene söylüyorum, o polisin çıplak soyması bilmiyorum, benim mantığıma ters düşüyor. “ demiştir.

V.VII.4. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR’ın kaybolduğu tarihte görev yapan “ALİ AYKUT DEMİRDEN” (Dönemin Kars İl Emniyet Müdür Vekili) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Hoş geldiniz. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Cemil KIRBAYIR’ın akıbetini araştırmak üzere bir alt komisyon kurdu. Bu

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

araştırma çerçevesi içinde sizlerin de bilgisine başvurma ihtiyacı duyduk. Bizim Komisyonumuzun Kuruluş Kanunu'nun 5'inci maddesi uyarınca sizi bilgi vermeye davet ettik. Bu konuda bildiklerinizi bizimle paylaşmanızı istiyoruz.

Tabii ki kanunumuzun 5'inci maddesi gereği bize doğru bilgileri vereceğinizden şüphemiz yok.

Şimdi sizi önce bir tanıyalım. Nerede yaşıyorsunuz şu anda?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben şu anda Bursa Mudanya'nın bir köyünde yaşıyorum. Aslen Mersinliyim.

BAŞKAN – O sırada hangi görevi yürütüyorsunuz, 1980 yılının 8 Ekim günü?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben o zaman Kars Emniyet Müdürlüğüne vekâlet ediyordum, ihtilalden önce de bakıyordum, ihtilalden sonra da bakıyordum. Bu konuda benim hiçbir bilgim yok. Şimdi, dışarıdaki, o zaman komiser muavini olan Mehmet Birinci Şube ekiplerdeydi. Ondan bu bilgiyi aldım, onun bilgisini aktaracağım efendim.

BAŞKAN – Onun bilgisini aktarmayın. Biz ondan zaten bilgi aldık.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ondan başka bilmiyorum yani.

BAŞKAN –Şimdi siz o dönem emniyet müdürüne vekâlet ediyordunuz. Polisin iddiasına göre, askerî tutuk evinden alınan kişilerden bir tanesi kaçmış. Bu bir tutanakla tespit edilmiş. Bu bilgi size verilmedi mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bu bilgi bana verilmedi, çünkü Birinci Şube ekibi sıkıyönetim irtibat subaylarıyla iş birliği hâlinde operasyonlar yaparlardı, evraklar hazırlarlardı. Ben de kurum başkanı olarak sıkıyönetim mahkemesine sevk ederdim. Böyle hassas bilgilerden hiçbir zaman malumat sahibi olmadık. Zaten oranın şartları çok ağırdı, akşam yatarken polisler pencereleri, kapıları, yataklarla, yorganlarla kapatıyorlardı bizim çalıştığımız dönemde, dört sene çalıştım ben orada.

BAŞKAN – Peki, bu tutanağı tutan polis memurları hakkında daha sonra bir soruşturma açılmış ve onlar hakkında da kınama cezası verilmiş. Kim verdi bu cezayı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben hiç hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Yani, herhâlde amirleri vermiştir değil mi? Kim verebilir böyle bir durumda?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben böyle bir şey vermedim.

BAŞKAN –Resen orada bir kınama cezası verilmiş. Emniyet müdürünün haberi olmaz mı?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Benim hiç haberim olmadı efendim. Yani net bir hatırlamam yok, çünkü uzun bir zaman geçti, otuz bir yıl geçti. Biraz şeker de var, unutkanlık, hafıza kaybı filan yavaş yavaş oluyor yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, resen verilen bir ceza var. O dönemde siz Emniyet Müdürünüz ve sıkıyönetim dönemi.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Affedersiniz, veriliş tarihi ne zaman efendim? Çünkü ihtilalden sonra oraya asaleten bir müdür geldi, o bakımdan.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Siz zaten o dönemde Birinci Şubeye de bakıyorsunuz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hayır, Birinci Şubeye ben bakmıyorum. Recep Arkadaş bakıyordu, ben asayişte günlük rutin işlere bakıyordum. Asayiş pek de yoktu, hep anarşik olaylar vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Orada Emniyet Müdürlüğü gibi bir görevi vekâleten size veriyorlar. Demek ki emniyeti deruhte edebilecek yeteneğe sahipsiniz o dönemde ki vekâleten size bu iş verilmiş. Şimdi, gözaltında bir başkası bu şekilde kaçmıyor, sadece bir kişi kaçıyor, Cemil KIRBAYIR. Bu kişi, o dönem Dev-Sol için örgütün ileri gelenlerinden kabul edilen ve kolluk için de, emniyet için de, sıkıyönetim komutanlığı için de önemli şahıslardan birisi. Yani, bununla ilgili bir olayda sizin “Bilmiyorum, hatırlamıyorum.” demeniz normal mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Efendim, bana intikal ettiğine göre, Göl’e de yakalamışlar bunu, askeriye yakalamış, MİT de beraber. MİT sorgulamak için almış getirmiş Kars’a, tugaya getirmiş. Birinci Şube ekibini istediler. Birinci Şubeden görevli, bu işe bakan ekibi yolladık. Sorma soruşturma, tabii MİT yaptı bu şeyleri. Ondan sonra kaçırmışlar, nasıl kaçırmışlarsa.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Eğitim Enstitüsünde mi yapılıyordu sorgulamaları o dönemde?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Valla bilmiyorum yani, gerçek söyleyeyim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, bu kaçırma olayından dolayı... Bakın, sorguyu yapan MİT, asker ve sizin sorgu odanızın dışında Kars Eğitim Enstitüsünde, Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde bu sorgu yapılıyor. Sizden 4 eleman isteniyor, siz bunları görevlendiriyorsunuz. Daha sonra bu kaçırma olayıyla ilgili olarak sadece sizin elemanlarınıza ceza veriliyor. Siz bu iş nedir diye gelip bu elemanlarla

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

görüŖmediniz mi? Siz o dönemde görevdesiniz, yani emniyet müdürü olmasanız, vekâleten bakmasanız dahi. Hiç konuşmadınız mı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bir haberdar dahi etmediler efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Normal midir bu?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Normal değil, biz de biliyoruz onu. Sıkıyönetimde irtibat subayı var, onunla beraber Birinci Şube ekibi her türlü icraatı yapıyorlardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi irtibat subayı o dönemde, hatırlayabiliyor musunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Şahmaran diye bir kurmay binbaşı. Sonra tümgeneral oldu, emekli oldu. Karadenizli bir kurmay binbaşydı. Sıkıyönetimin görevlendirdiği subaydı. O yapıyordu, onlar konuşuyordu, onlar hallediyordu.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Erdal SİPAHİ’yi tanıyor musunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hayır efendim.

ERDAL KALKAN (İzmir) – O görevliymiş o zaman sıkıyönetim sorumlusu.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hangi tarihte efendim?

ERDAL KALKAN (İzmir) –8 Ekimde.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben Şahmaran Bey’i biliyorum, kurmay binbaşyı biliyorum. Tugaya da giderdim ben, tugay komutanıyla da görüşürdüm yani, oydu bu işlere bakan, devamlı emniyetle irtibatlı olan.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tugay komutanı kimdi, general?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Yaşar GÖK müydü, öyle bir ismi olacak, tuğgeneral.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 12 Eylül’den sonra, sizin vekâlet ettiğiniz dönemde siyasi suçluların sorgulama sistemi nasıldı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Birinci Şubenin seçilmiş ekibi vardı, onlar yapıyorlardı. Sıkıyönetimle de irtibat hâlinde sorgulama yapıyorlardı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Birlikte mi yapıyorlardı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Aşağı yukarı. Yani her şeyde haber veriyorlardı o irtibat subayına.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nerede yapılıyordu sorgulamalar?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bazen eski Emniyet Müdürlüğünün arkasında bir yerde yapılıyordu, sonra sıkıyönetimde filan da yapıldığı oluyordu. Öyle intikal ediyordu, yani duyuyorduk.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yüksekokulda yapıldığı oldu mu?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Olabilir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Oradaki sorgulamalara emniyetten yetkililer katılıyorlar mıydı, yoksa orada ayrı bir ekip mi sorgu yapıyordu?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Birinci Şubenin ekibi yapıyordu, bütün bu işlere, her şeye bakan onlardı. Operasyon ekibiydi, her şeyle onlar ilgilenirdi, sıkıyönetimle beraber, müştereken.

BAŞKAN – Kimler onlar?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Biraz önceki Komiser Muavini Mehmet HAYTAN başıydı. Onun arkadaşları vardı bir sürü. Bir sürü dediğim yani 4, 5 neyse. Bir ekip oluşturacak arkadaşları vardı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Eğitim Enstitüsündeki sorguya da katılıyor muydu Mehmet HAYTAN?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Mehmet HAYTAN tek adamdı orada, yani bu soruşturma, operasyonlar, tek adam oydu yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani MİT’le birlikte... MİT diyelim ki bir şahsı dinlemek istiyor, Mehmet HAYTAN katılıyor muydu ona?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Mehmet Bey’e sormuşsunuzdur herhâlde.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Biz size soruyoruz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – O kadar ayrıntıyı bilmiyorum efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bilmeniz gerekmiyor mu, yani o dönemde orada vekâleten müdürlük yapıyorsunuz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bildirmeseler nereden bileceğiz efendim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Onlardan isteyenler sizden istemiyorlar mıydı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hayır, Mehmet HAYTAN’la herkes muhatap oluyordu, tugay da dahil.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani sizi aşılıyorlar, altınızdaki bir memur ile görüşüyorlar. Bu hiyerarşik yapı da normal bir şey mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Normal değil efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nedir bunun sebebi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Kars’ın şartları öyleydi, öyle yapıyorlardı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ona çok mu güveniyorlardı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Güveniyorlardı, kompetan elemandı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Size niye güvenmiyorlardı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben zaten o rütbede, o soruşturmayı yapacak değilim. Benim altımdakiler onu yapacaklar.

BAŞKAN – Hangi bakımdan kompetan bir kişiydi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Yani, iyi bir polisti, iyi bir Birinci Şubeciydi.

BAŞKAN – İyi bir sorgucuydu.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – İyi bir sorgucuydu, evet.

BAŞKAN – İyi bir sorgucu nasıl birisidir?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Yani bütün detaylarıyla çıkarır suçluları. Artık yöntemlerini ben bilmiyorum, ne uyguladıklarını, uygulamadıklarını.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Merak etmediniz mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Merak etsem de ne olacak. Bizim oradaki bulunduğumuz şartları Beyefendi biliyor musunuz siz? Dört sene kaldım ben, yirmi sekiz ay çoluğumu çocuğumu götüremedim oraya. Her gün böyle baskın yapıyorlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Anlattığınız şartların bilip bilmemekle ne alakası var?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Beni bilgilendirmediler efendim. Bilmiş olsam söylerdim.

BAŞKAN – Yine de lütfen şöyle bir elinizi vicdanınıza koyup, düşünüp bize cevap verin: Sorgulamada hangi yöntemleri kullanıyorlardı? Bunların konuşulmaması, bahsedilmemesi bunlardan, bunların bilinmemesi mümkün değil. Sokaktaki insan bile biliyor o dönemde ve siz bilmiyorsunuz, bu olmaz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Samimiyetimle söylüyorum, bilmiyorum. Onların soruşturmalarına girmem zaten, girmemişimdir. Onlar sorguyu yaparlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizi içeri mi almıyorlar mı, girmiyor musunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Çağırıyorlar. Tugayla irtibat hâlinde onlar hallediyorlar, onlar yapıyorlar.

BAŞKAN – Hiç mi konuşmuyordunuz aranızda bunları?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hiç, kesinlikle. Bana evrak geliyordu...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Yasak mıydı bu? Nasıl konuşulmaz? Orada bir yığın insan, 3 insan ölüyor o dönemde orada, öyle mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Şeylerden mi?

BAŞKAN – 12 Eylül’ün öncesinde, sonrasında 3 insan ölüyor orada, sorgulamaya giderken, gelirken, sorgulama sırasında, neyse. Halk ayağa kalkıyor Kars’ta, gösteriler yapıyorlar, siz bilmiyorsunuz!

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Affedersiniz, benim zamanımda Kars’ta öyle bir gösteri olmadı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Oruç KORKMAZ’ın ölümünden sonra...

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bilmiyorum, hangi tarihte öldü?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 1979...

BAŞKAN – 1979’da oradaydınız ama siz değil mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Valla, aylar günler oynuyor yani, şimdi orada...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nisan 1978’de siz oradasınız.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Üç gün sonra ben Ardahan’a geçici görevle görevli gittim. Aşağı yukarı altı, yedi ay Ardahan’da kaldım. O dönemde olmuş olabilir yani.

BAŞKAN – Şimdi, biz bu sorguyu, bu araştırmayı neden yapıyoruz biliyor musunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Biliyorum efendim.

BAŞKAN – Neden yapıyoruz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Mağdur olan aileleri bir nebze olsun huzura kavuşturmak. Yani, evladı, çocuğu kaybolmuş...

BAŞKAN – Yüz üç yaşındaki bu anne oğlunun mezarını bulmak istiyor, kemiklerinin bulunmasını istiyor. Biraz empati yapalım, bizim çocuğumuza yapılırdı bunlar, bir baba olarak, bir anne olarak nasıl acı çekerdik?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Allah evlat acısını kimseye göstermesin.

BAŞKAN – Hepimizin yardımcı olması gerekmez mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Yani bilmiş olsam size faydalı olmaya can atarım ben. Ben doğruluk neyse onun peşinde olan bir insanımdır. Yalanı sevmem hayatta. Bilgi sahibi değilim yani, bilgilendirmediler beni.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, bu bilgilendirmemeye bakarak gizli kapaklı bir işin olduğu anlamı çıkarılabilir mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bilmiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY –Yorum yapın. Bir insan niye bir konuda amirini bilgilendirmez?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Onlar sıkıyönetimi amir olarak görüyorlardı, o binbaşyı görüyorlardı, binbaşyla bütün işleri güçleri.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizi görmüyorlardı yani.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Görmüyor.

Özür dilerim, yani faydalı olamadım diye gerçekten özür dilerim, samimiyetimle söylüyorum. Bilgi sahibi olsam hiç çekinmem yani.” demiştir.

V.VII.5. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR’ın kayborduğu tarihte görev yapan “ERGÜN TOSUNÖZ” (Dönemin 1. Şubede görevli polis memuru) Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Cemil KIRBAYIR’ın akıbetini araştırıyor. Cemil KIRBAYIR’ın kendisinin ya da cesedinin nerede bulunduğunu öğrenmeye çalışıyoruz. Bizim Komisyonumuzun kuruluş Kanunu’nun 5’inci maddesi gereğince sizlerin bilgisine başvuruyoruz. Bizim aradığımız esas olarak, Cemil KIRBAYIR’ın 103 yaşındaki annesinin isteğı üzerine onun kemiklerinin bulunması. Bu annenin acısını hafifletmekte sizin de bize yardımcı olacağınızı ümit ediyoruz, elinizi vicdanınıza koyarak bilgi vereceğinizi ümit ediyoruz.

BAŞKAN – Önce bir kendinizi tanıttın.

ERGÜN TOSUNÖZ – Ergün TOSUNÖZ, 59 yaşındayım.

BAŞKAN – Nerede yaşıyorsunuz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Osmaniye.

BAŞKAN – O sırada göreviniz neydi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben Kars’ta siyasi şubede görevliydim polis memuru olarak. Biz, işte o zaman, 12 Eylül zamanı iki ekip, üç ekip, sekiz-on kişi, başımızda da Mehmet HAYTAN vardı, il emniyet müdürlerimiz bizleri görevlendirdiler. MİT’çiler vardı. Bize diyorlardı ki: “Tugaydan şu şu şu insanları alın gelin.” Biz alıp getiriyorduk, MİT’çiler sorguya alıyordu. Yani ben zaten şoför olarak görev yapıyordum. İnanın ki ismini bile bilmiyordum. Yani şu anda bile, otuz sene geçmiş, hatırlamıyorum bile.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Tek başına MİT’çiler mi sorguluyordu, yoksa emniyetten, MİT’ten ve sıkıyönetimden...

ERGÜN TOSUNÖZ – Sıkıyönetimle MİT’çileri biliyordum ben, emniyetten var mıydı yok muydu inanın hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Hatırlayın, hatırlayın... Hatırlamamanız mümkün değil,

ERGÜN TOSUNÖZ –Bildiğimi söylüyorum zaten, yanlış bilgi vermiyorum.

BAŞKAN – Hatırlayın o zaman.

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – O kadar insanı aldınız, getirdiniz, geri götürdünüz, orada beklediniz, değil mi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Bekledik, onların zaten küçük bir odaları vardı.

BAŞKAN – Orada beklediniz ve içeride bunlar sorgu odasına alındılar.

ERGÜN TOSUNÖZ – Sorgu odasına alıyorlardı, evet.

BAŞKAN – Onlar da giriyordu, çıkıyordu...

ERGÜN TOSUNÖZ – Biz dışarıdaydık.

BAŞKAN – Sizin orada emniyetten birisinin olup olmadığını bilmeme ihtimaliniz yok bana göre.

ERGÜN TOSUNÖZ – Vallahi ben hatırlamıyorum, belki de vardır ama ben hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Neyse, belki hatırlarsınız konuştukça. Peki, nasıl oldu gelişmeler?

ERGÜN TOSUNÖZ – Sıkıyönetim komutanlığı isim zikrediyordu, “Onları alıp gelin.” Getiriyorduk...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nereye getiriyordunuz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Sorgulama yeri vardı yani emniyetin dışında.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nerede?

ERGÜN TOSUNÖZ – Üniversite gibi bir yer vardı. Yani öyle harabeydi, pek de kullanışlı bir yer değildi. Kapısı var da, pencerelerde demir yoktu, camlar bile yoktu. Biz getiriyorduk... Ben zaten şofördüm...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bütün sorgulamalar orada mı yapılıyordu?

ERGÜN TOSUNÖZ – Genellikle evet, hepsi orada yapılıyordu.

BAŞKAN – Peki, nereye getiriyordunuz siz, binanın neresine getiriyordunuz onları?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERGÜN TOSUNÖZ –Hatırlamıyorum. Biz sıkıyönetimden alıp getiriyorduk üç arkadaş, dört arkadaş, içeriye veriyorduk. MİT’çiler vardı, sıkıyönetim komutanları vardı. Yani onların da rütbesini bilmiyorum. MİT’çilerin sadece isimleri...

BAŞKAN – Şimdi o binaya getirdiniz. Nereye, giriş katında bir yere mi koyuyordunuz onları, üst katta mı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Yok, birinci katta, böyle yerden 1,5-2 metre yükseklikte bir oda vardı, oraya koyuyorduk.

BAŞKAN –Nerede sorgulanıyordu bunlar?

ERGÜN TOSUNÖZ –Onu da bilemiyorum. Bir oda vardı...

BAŞKAN –Alıyorlar, siz odada beklemiyor musunuz bu insanları?

ERGÜN TOSUNÖZ – Biz dışarıda bekliyoruz yani böyle salonvari bir yer vardı. Biz kapıdan veriyorduk içeri, biz orada bekliyorduk dışarıda.

BAŞKAN – Ama binanın içinde.

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet, binanın içinde, böyle salon gibi bir yer vardı. Biz kapıdan veriyorduk içeri, biz orada bekliyorduk.

BAŞKAN – Ama binanın içinde.

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet, binanın içinde, mesela o zaman benim hatırladığım kadarıyla Engin YENİLMEZ vardı MİT Başkanımız, rütbesini bilmiyorum. Taner Alper vardı, Zeki Bey vardı.

BAŞKAN – Bunları hatırlıyorsunuz ama.

ERGÜN TOSUNÖZ – Bunları ben not almıştım.

BAŞKAN – Ne zaman?

ERGÜN TOSUNÖZ – Gelen evraktan not almıştım isimlerini.

BAŞKAN – Taa, o zaman.

ERGÜN TOSUNÖZ – Hayır, hayır. Şimdi bize evrak gönderiyorsunuz ya sizler, çağırıyorsunuz ya...

BAŞKAN – Siz emekli değil misiniz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben emekliyim efendim.

BAŞKAN – Nasıl giriyorsunuz da o evraklara, oradan çıkartıyorsunuz bunları, bu isimleri?

ERGÜN TOSUNÖZ – Bu zaten İnternet’te dolaşıyor, İnternet’te de var. Mehmet HAYTAN İnternet’e girip bakabiliyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Peki, Cemil KIRBAYIR’ı, 4 kişi olarak gittiniz, tutukevinden getirdiniz. Yanında kimler vardı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Mehmet AKTAŞ vardı, Mehmet Ali AKIN vardı, ben vardım. Bir arkadaş daha vardı ama hatırlayamıyorum, onu da hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – Tutuklu olarak kimler vardı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Tutuklu olarak bir getirmeye biz 5 kişi getiriyorduk, onları bırakıyorduk, tekrar gidiyorduk. MİT’çiler bize isim veriyordu: “Şunları, şunları alıp gelin.” Gidip alıp geliyorduk biz. Bunlar hep tutanakla oluyordu.

BAŞKAN – Peki, 4 kişiyi alıp gelmişsiniz. Cemil KIRBAYIR ve yanında 3 kişi daha.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Çakmak Tabyadan.

BAŞKAN – Sonra 3’ünü geri götürmüşsünüz.

ERGÜN TOSUNÖZ – 1 tanesi kaçmış.

BAŞKAN – Cemil KIRBAYIR kaçmış mı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet efendim, “Kaçmış” dediler bize sonra. Ben çünkü...

BAŞKAN – Siz orayı hatırlıyor musunuz, o binayı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Binayı bile hatırlayamıyorum, inanın. Binayı bile yani çıkartamıyorum.

BAŞKAN – Peki, sıkıyönetimin denetimi altındaki bir bina, etrafta başka bina yok. Bir mahalle var ama neredeyse 1 kilometre uzaklıkta. Böyle bir yerde nasıl kaçabilir bir tutuklu?

ERGÜN TOSUNÖZ – Asker yoktu oranın etrafında benim tahmin ettiğim kadarıyla. Bu bina bir üniversite yapılacak olan binanın daha tamamlanmamış hâliydi, bunların sorguya alındıkları yer.

BAŞKAN – Hayır hayır, tamamlanmış. Daha önce kullanılmış o bina, olaylar sırasında boşalmış, önceden eğitim enstitüsü olarak kullanılmış. Eğitim enstitüsü, 12 Eylül öncesi eğitim enstitülerindeki olaylar nedeniyle kapatılmış, o sırada sıkıyönetim el koymuş, orada sorgulama yapılıyor. Dolayısıyla bina öyle bitmemiş bir bina değil, bitmiş, daha önce kullanılmış ve oradan bir insanın kaçma ihtimali yok. Tanıklar da zaten bunu ifade ediyorlar. Biz aşağı yukarı 30’a yakın insan dinledik şimdiye kadar, sadece sizi dinlemiyoruz. Dolayısıyla bazı beyanlarda bulunurken bizim başkalarından çeşitli bilgileri aldığımızı unutmayın sakın.

ERGÜN TOSUNÖZ – Tabii efendim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Oradan kaçamaz bir insan. Ne yapıyordu orada? Sorgu nasıl yapıyordu?

ERGÜN TOSUNÖZ – Onu da bilmiyorum, biz girmiyorduk Zafer Bey.

BAŞKAN – Tamam girmediniz yani ses de duymadınız mı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Hiçbir şey duymadık.

BAŞKAN – Bağırıyor muydu bu insanlar?

ERGÜN TOSUNÖZ – Yok efendim, işkence yapmak... Zannetmiyorum ben.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Peki, geri götürürken perişan hâlde değil miydi insanlar?

ERGÜN TOSUNÖZ – Yok efendim, gayet yürüyerek geliyorlardı.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Yürüyerek...

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet.

KOMİSYON UZMANI – Şimdi onları alıp sorgu yerine getirdiğin zaman hangi koşullarda getiriyordunuz yani elleri bağlı mıydı? Gözleri kapalı mıydı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Hayır hayır...

KOMİSYON UZMANI – Teslim ettiğiniz andaki en son halleri nasıldı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Sadece kelepçeyle birbirlerine kelepçeliyoruz, 5 kişiye 4 kişiye. Geldiğimiz zaman gözleri açık, kelepçeleri çözüyoruz içeriye bırakıyoruz.

KOMİSYON UZMANI – Siz çıkıyorsunuz ondan sonra...

ERGÜN TOSUNÖZ – Biz çıkıyoruz tabii.

BAŞKAN – Alırken gözleri açık alıyorsunuz öyle mi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Tabii Tugaydan biz alırken onları...

BAŞKAN – Tugayda onları seyreden, orada tutuklu bulunan onlarca insan var, onların hepsi diyor ki: “Gözleri arabaya bindirilmeden bağlanıyordu, arabaya öyle bindiriliyordu.”

ERGÜN TOSUNÖZ – Yalan söylüyorlar efendim.

BAŞKAN – Biri yalan söylüyor, hepsi mi yalan söylüyor bunun?

ERGÜN TOSUNÖZ – Gözleri açıktı efendim.

BAŞKAN – Hepsi mi yalan söylüyor?

ERGÜN TOSUNÖZ – Yalan söylüyorlar efendim..

BAŞKAN – Hepsi...

ERGÜN TOSUNÖZ – İnsanları karalamaktan başka bir şey değil o.

BAŞKAN – Neden?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERGÜN TOSUNÖZ – Yani ne bileyim biz kalkıp da bir insanı öldürelim veya bir insana işkence yapalım mümkün değil. Böyle bir şeyi ben aklımın temayülünden bile geçiremiyorum. Zaten ben şoförüm, devamlı araba kullanıyorum, bir günde 15 kişi getiriyorum, 20 kişi götürüyorum, kimisini hapishaneye bırakıyorum, kimisini bekleme yerine.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Seni zaten işkenceyle suçlamıyoruz gördüklerini anlat.

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben işkence de görmedim, insanların gözünün bağlandığını da görmedim.

BAŞKAN – Peki, kaçtı diyorsunuz...

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet ve biz bunu anons ettik, bize on beş, yirmi dakika sonra mı bildirdiler veya anında mı bildirdiler, biz anons ettik, bütün ekipler yolları kestiler, derken bize bir -o zaman Emniyet Müdürümüz kimdi bilmiyorum ama şu anda- kınama cezası verdiler.

BAŞKAN – Kim verdi o cezayı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Emniyet verdi herhâlde.

BAŞKAN – Ceza alıyorsunuz, Allah aşkına “herhâlde” demeyin bana.

ERGÜN TOSUNÖZ – Emniyet Müdürlüğü veriyor, kınama cezası veriyor Emniyet Müdürlüğü bize.

BAŞKAN – Kimin imzası vardı, Emniyet Müdürünün mü?

ERGÜN TOSUNÖZ – Emniyet Müdürümüzün imzası vardı.

BAŞKAN – Emniyet Müdürünün imzası vardı...

ERGÜN TOSUNÖZ – Tabii, tabii, onun imzası veya valiliğin olurlarıyla.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – “Niye kaçırdınız, sahip çıkmadınız” diye.

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet, dikkatsizlik işte.

BAŞKAN – Neden sadece sizi sorumlu tuttular?

ERGÜN TOSUNÖZ – En küçükleri bizdik efendim. Bizden küçüğü yoktu.

BAŞKAN – Sizden daha küçük er yok muydu mesela jandarma eri orada?

ERGÜN TOSUNÖZ – Yok efendim. Polis olarak en küçük bizlerdik.

BAŞKAN – Polis olarak en küçük siz olabilirsiniz ama orada jandarma var, MİT var, onların küçüğü yok muydu hiç?

ERGÜN TOSUNÖZ – Onlara dokunmuyorlardı efendim. Bakın isimlerini verdim ben, onlara pek dokunmuyorlardı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERDAL KALKAN (İzmir) – Siz teslim ettiğinizde nezarethaneye tutanakla teslim etmiyor muydunuz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Tabii.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Yani “A, B, C, D” isimli şahısları teslim ediyorsunuz...

ERGÜN TOSUNÖZ – Tabii tabii tutanakla teslim edip, tutanakla teslim alıyoruz.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sizi niye sorumlu tutsunlar ki?

BAŞKAN – Kim teslim aldıysa onları sorumlu tutarlar, niye size ceza veriliyor?

ERGÜN TOSUNÖZ – Teslim alan hapishaneden bizleriz, teslim eden de bizleriz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Teslim ederken tutanakla teslim etmediniz mi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Tabii.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tamam yani siz teslim etmişsiniz, sizden çıkmış, niye siz kınama cezası alıyorsunuz? Bunu soruyoruz.

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben de bilmiyorum onu. Artık o zamanki emniyet müdürlerimizin takdiri.

BAŞKAN – Pekâlâ, Emniyet Müdürünüzün takdiri. Önemli bir isimdi herhâlde değil mi bu kaçan kişi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben pek tanımıyorum.

BAŞKAN – Şimdi herkes öyle söylüyor, Emniyet Müdürünüz dâhil diyorlar ki: “Bu, Dev-Sol’un lider kadrosundan önemli bir isim.” Böyle bir ismin kaçmış olduğu iddiası ve buna da sizin sebep olduğunuz iddiasıyla size kınama veriliyor.

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet efendim.

BAŞKAN – Böyle örgüt lideri konumundaki bir kişinin kaçmasına sebep olan bir görevlinin alacağı ceza, alması gereken ceza kınama cezası mıdır?

ERGÜN TOSUNÖZ –Onu büyüklerimiz takdir ederler, bize yirmi dört ay ceza da verebilirlerdi.

BAŞKAN – Niye vermediler? Birilerini harcayalım, ufak bir cezayla bu durumun üstünü kapatalım mı dediler?

ERGÜN TOSUNÖZ – Belki öyle olabilir, bilemiyorum.

BAŞKAN – Bunu kim demiş olabilir?

ERGÜN TOSUNÖZ – Bilmiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Biraz bilin ya, lütfen... Bilmiyorum, bilmiyorum... Yapmayın ya, yapmayın.

ERGÜN TOSUNÖZ – Zafer Bey, inanın bakın ben kalpten ameliyat oldum artı çok yüksek şekerim var, bazı şeyleri inanın hatırlayamıyorum yani ben size canı gönülden istiyorum yardımcı olayım ama hafızamı zorluyorum inanın bir şeyleri çözemiyorum.

BAŞKAN – Bakın, biraz kendinizi bu yaşlı kadının yerine koyun. Hepimizin çocuğu var, bizim başımıza gelseydi ne yapardık? Sadece oğlunun kemiklerini arıyor bu kadın. Size bakın “Kim işkence yaptı?” diye sormuyoruz.

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet efendim.

BAŞKAN – Bizim inancımız, Cemil KIRBAYIR oradan kaçmadı, aldığımız bütün ifadelerde ortaya çıkan sonuç bu, orada öldü.

ERGÜN TOSUNÖZ – Bilemiyorum orasını.

BAŞKAN – “Öldürdüler” demiyorum bakın...

ERGÜN TOSUNÖZ – Çünkü ben sorgulamaya da girmiyordum.

BAŞKAN – Bütün bu sorgulamalarda bir de varsayımlar ortaya koyarsınız, demiyoruz ki bu bilerek ve isteyerek işkencede öldürüldü ama dozu kaçtı ve öldü ve ondan sonra ne yapacak? “Kaçtı” diye tutanak tutmak ve birkaç polis memurunu bundan sorumlu tutup onlara da en düşük cezayı vererek bu işin üstünü kapatmak en kolayı. O dönemde de bu çok kolay yapılabilir. Ne yaptılar ondan sonra bu cesedi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Bilmiyorum efendim.

BAŞKAN – Siz şoförsünüz, bu bir arabaya konuldu, bir yere taşındı.

ERGÜN TOSUNÖZ – Yani ben şoförüm ben sadece götür getir işlerini yaparım.

BAŞKAN – Yani nereye götürdünüz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben bir şey alıp da götürmedim ki Zafer Bey.

BAŞKAN – Kim götürdü?

ERGÜN TOSUNÖZ – Ne ceset götürdüm, ne kimseyi götürdüm.

BAŞKAN – Kim götürdü?

ERGÜN TOSUNÖZ – Bilemem efendim, onu ben nereden bileyim.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi Ergün Bey, siz CJ5’i mavi kuşu kullanan şahıssınız anlaşılan. Şimdi şahısları Çakmak Tabyadan, gözetim evinden alıp eğitim enstitüsüne sorgu için götürüyordunuz. Kaç gün orada kalıyordu o şahıslar?

ERGÜN TOSUNÖZ – İnan ki hatırlayamıyorum, kalıyorlar mıydı...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tekrar geri götürme işini sizden başka yapan var mıydı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Yoktu efendim.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz götürüyorsunuz, yani aldığınız insanı...

ERGÜN TOSUNÖZ – 5 kişi getirdik veya 10 kişi getirdik...

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hayır hayır, 1 kişiyi hatırlayın yani...

ERGÜN TOSUNÖZ – Yani bu adamları tekrar bize verir gönderirlerdi ama ne kadar kalırdı bilmiyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaç gün kalırdı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Orasını hatırlayamıyorum yani belki sabahleyin getirirdik, akşama geri götürürdük.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bazen dört, beş gün sonra götürürdünüz, işkencenin izleri bittikten sonra.

ERGÜN TOSUNÖZ – Onu bilemiyorum, ben orayı bile hatırlayamıyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Hatırlayın biraz.

ERGÜN TOSUNÖZ –Ben hiçbir şey hatırlamıyorum. Yani bilemiyorum, otuz sene, otuz bir sene olmuş, üzerinden yıllar geçmiş.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cemil KIRBAYIR’la birlikte alınan 4 kişi, Çetin AŞULA, Davut AKSU, Cemil KIRBAYIR, Cengiz KAYA. Bu kişileri aldığınızı hatırlıyor musunuz?

ERGÜN TOSUNÖZ –Hatırlamıyorum. Vallahi diyorum, yemin ediyorum hatırlamıyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hatırlamadığınız bir adamdan ötürü kınama cezası alıyorsunuz, nasıl oluyor bu?

ERGÜN TOSUNÖZ – Nasıl uygun gördülerse bunu da bilemiyorum yani bizi mahkemeye de verebilirlerdi, sıkıyönetimde de yargılanabilirdik.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunlar olmadı, bu az cezaya razı olalım, biz de sesimizi çıkarmayalım mı dediniz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Biz mi?

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet.

ERGÜN TOSUNÖZ – Zaten alt düzeyi üç yevmiye cezasıdır yani kınamadan...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü’nü biliyoruz, girmeyelim o konuya.

ERGÜN TOSUNÖZ – Biliyorsunuz değil mi? En düşüğü odur yani. Onun üstü başlar...

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Uyarmanın daha altında da bir ceza yok zaten.

ERGÜN TOSUNÖZ – Yok herhâlde.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Uyarmayı da veremediklerine göre zaten herkese verilecek bir cezadır ki bu işten dolayı kınama, en hafif cezayı veriyorlar size ve siz de konuşmuyorsunuz ve siz de susuyorsunuz, itiraz etmiyorsunuz.

ERGÜN TOSUNÖZ – İnanın ki ben bir şey bilmiyorum. Ben bilsem size yardımcı olurum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ben olayı biraz daha söyleyeyim, siz hatırlamaya çalışın. Cemil KIRBAYIR’la birlikte bu 4 kişiyi aldınız Kars Eğitim Enstitüsüne Dede Korkut’a. Bu kişiler sorgu için MİT’in ve sıkıyönetimin kullandığı sorguya alındı ve teker teker içeri alındı...

ERGÜN TOSUNÖZ – Bakın, bir yerde, bir dakika...

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Anlatıyorum...

ERGÜN TOSUNÖZ – ...lafınızı bölüyorum, biz buradan girişte buradan ötesini bilemiyoruz.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tamam bilemiyorsun ben hatırlatıyorum, bir yer gelecek hatırlayacağın bir yer olacak, ben onu söylüyorum sana. Ben bir anlatayım olayı. Siz götürdünüz ve odaya alınıyordu, kime teslim ettiğinizi bilmiyorsunuz, teslim tutanağı tutmuyordunuz.

ERGÜN TOSUNÖZ – Hayır hayır, orada bizim MİT’çilere bıraktığımız şey var, tutanağı mesela kim imzalıyor, orada subay veya astsubay, kim varsa imzalıyor.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz teslim ettiniz bu kişileri, sizden başka kimse de buraya götürmüyordu bunları.

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani bu 4 kişi birlikte alındıklarını söylüyor, diğer 3 kişi, Cemil’in de kendileriyle birlikte bu Mavi Kuş denilen CJ5’te ve siz kullanıyorsunuz bunu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet efendim.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ve sizden başka hiçbir kimse buraya bu kişileri yani zanlıları götürmüyor.

ERGÜN TOSUNÖZ – Benden başka şoför yok değil.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hayır hayır, sizin aracınızdan başka, onu söylüyorum, başka bir araç kullanılmıyor.

ERGÜN TOSUNÖZ – Şoförleri çok yani.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Başka bir araçla oradan alınmıyor, onu söylüyorum.

ERGÜN TOSUNÖZ – Ama şoförler değişebiliyor.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Değişebiliyor, yani bu 4 kişiden birisi olabiliyor ve buraya götürülüyor. Orada diğer 3 kişinin anlatımlarına göre bir işkenceye tabi tutuluyor, bu işkencede büyük ihtimalle kafası duvara vuruluyor veyahut da kum torbasıyla vurulduktan sonra gene duvara bir dank sesi geliyor ve ondan sonra şahıs “Ölüyorum ölüyorum, hastaneye götürün ne olur.” diye yalvarıyor ve neticesinde bir sessizlik oluyor. Arkasından bu sefer “Kus, parmağını ağzına al” şeklinde ve kusturuluyor bu şahıs ve neticesinde... Tabii sen bunları bilmeyebilirsin ben olayı anlatıyorum.

ERGÜN TOSUNÖZ – Evet, siz daha iyi biliyorsunuz.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hatırlayabileceğin yer gelirse buradan itibaren “hatırlıyorum” de sen.

ERGÜN TOSUNÖZ – Tamam.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi kişi kusuyor ve ondan sonra bir sessizlik, arkasından -sen biraz önce de dedin- anonslarda “kaçtı” şeklinde telsizlerde anonslar düşüyor ve bir koşturmaca başlıyor. Arkasından diğer o 3 kişiye “Nereye kaçmış olabilir? Nerelindedir? Söyleyin.” şeklinde onlara da gidiliyor ve o 3 kişi daha sonra alınıyor. Siz mi aldınız?

ERGÜN TOSUNÖZ – Hatırlamıyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hatırlamıyorsun, tamam. Bu 3 kişi... Bu arada şunu sorayım, sorguda hiç 1’inci Şubeye götürüyor muydunuz? Yani Dede Korkut’tan alıp 1’inci Şubeye götürdüğünüz insanlar oluyor muydu?

ERGÜN TOSUNÖZ – Zannetmiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zannetmiyorsunuz, olmuyordu değil mi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Olmuyordu genelde.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Genelde olmuyordu. Hiç hatırladınız mı, hiç götürdüğünüzü hatırlıyor musunuz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Hiç hatırlayamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz ne hatırlıyorsunuz? Hatırladığınız bir şey var mı onu anlatın.

ERGÜN TOSUNÖZ –Aradan otuz bir sene geçmiş, ben bir sürü rahatsızlıklar geçirmişim, eşimden ayrılmışım, çocuklarımdan kopmuşum, inanın ki buraya gelirken -devlet babadan Allah razı olsun- 550 lira parayla geçiniyorum, 350 lira kira veriyorum, zorlayarak geldim, düşünün yani. Ben çok mübadeleler atlattım, onun için, kafam çok dolu.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ben hatırlatmaya çalışıyorum.

Daha sonra hiçbir şekilde -ifadelerinize göre, emniyette sizin- oradan 1’inci şubeye hiç kimse alınmıyordu sorgulardan sonra yeri gelip bazen dört, beş gün bekletildikten sonra gözetim evine tekrar götürülüyordu şahıslar. Ama bu olayda hiç beklenilmeyen bir şekilde gözaltında bir kişinin başına böyle bir iş geldi.

ERGÜN TOSUNÖZ – Hatırlamıyorum.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama sizin arabanızdakilerin dışında birisinin götürmesine imkân yok. 4 kişisiniz, sen götürmediysen diğer arkadaşların götürdü, Mehmet Ali AKIN götürdü, bir başkası götürdü yani o 4 kişi, bir başka 5’inci kişi yok.

ERGÜN TOSUNÖZ –Hatırlamaya çalışıyorum yani...

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ben de hatırlatma anlamında söylüyorum.

ERGÜN TOSUNÖZ – Kopuk kopuk her şey.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ve o kişiler üç, dört gün orada kaldı ve orası iki katlı olan yerd, soba yanıyordu içeride. Tasın içinden bir şeyi de “iç” dediniz, içmedi insanlar, yemedi yani o yemeği de kabul etmediler orada.

ERGÜN TOSUNÖZ – Vallahi ben hatırlamıyorum öyle bir şey.

BAŞKAN – Müsaade eder misiniz geriye dönük bir soru soracağım.

Şimdi siz askerî gözetim evinden aldınız, o eğitim enstitüsü binasına getirdiniz ve orada birilerine teslim ediyordunuz değil mi? Bir tutanak tutuluyor muydu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERGÜN TOSUNÖZ – Vallahi tutanak bazen tutuluyordu bazen tutulmuyordu. Yani şu anda onları da çıkartamıyorum Zafer Bey.

BAŞKAN – Bu önemli ama bakın.

ERGÜN TOSUNÖZ – Otuz bir sene geçti aradan ben nasıl bunları hatırlayayım?

BAŞKAN – Ama bakın bu çok önemli bir şey.

ERGÜN TOSUNÖZ – Tutanak yapıyor muyduk, yapmıyor muyduk...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Az önce, “yapılıyor” dediniz.

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Az önce “Tutanakla oradaki askere teslim ediyordum.” dedin.

ERGÜN TOSUNÖZ – Bazen evet askerî MİT’çilere teslim ediyorduk, alıyorduk o tutanakları, bazen hiç tutanaksız teslim ediyorduk yani oluyordu bunlar. Güven telkin edince oluyordu, onlarda bize teslim ediyordu.

BAŞKAN – Resmî işlerde güvene dayalı işlem yapılır mı?

ERGÜN TOSUNÖZ – Şimdi bir hapishaneden çıkış var, bir de hapishaneye giriş var, onlara tutanak yapıyoruz zaten.

BAŞKAN – Ama bakın şimdi, sizin açınızdan ne kadar önemli bu. Getirip siz orada birilerine teslim ediyorsunuz bu insanları ama arkasından teslim edilen kişiler “kaçırdı” diye suçlanmıyor, siz suçlanıyorsunuz. Her hâlükârda tutanaklı veya tutanaksız siz sorgulanmak üzere bu 4 kişiyi birilerine teslim ettiniz değil mi?

ERGÜN TOSUNÖZ – Tabii etmişizdir.

BAŞKAN – Neden o teslim ettiğiniz kişiler ceza almadı da siz aldınız?

ERGÜN TOSUNÖZ – Biz en küçüğüz.

BAŞKAN – Siz hakkınızı savunmadınız mı sonra?

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben o zaman bir senelik polistim.

BAŞKAN – Ne olursa olsun, itiraz etmediniz mi aldığınız cezaya?

ERGÜN TOSUNÖZ – Etmedik.

BAŞKAN – Neden?

ERGÜN TOSUNÖZ – Büyüklerimiz itiraz etmememizi söylediler.

BAŞKAN – Ha itiraz etmeyin, “Bu olayı böyle kapatalım mı?” dediler. Hangi büyükleriniz?

ERGÜN TOSUNÖZ – Yani polis arkadaşlarımla benden büyük, eski polisler “Ya boş ver.” demişlerdir o zaman.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE MÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama sen daha mesleğin başındasın belki de birkaç tane daha ceza alsan mesleğinden olacaksın.

ERGÜN TOSUNÖZ – O kınama cezasından sonra zaten herhangi bir yerde çalışmadım ki, hep karakollarda süründüm yirmi sene.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O kadar sıkıntısını çekmişsin.

ERGÜN TOSUNÖZ – Yirmi sene çektim onun sıkıntısını, çoluğum çocuğum da çekti.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tamam. Sana bir haksız uygulama yapılmış, sana ait olmayan bir suçu senin üzerine atmışlar, bari biraz böyle bunun muhasebesini yap da ne ise anlat, sen de kurtul.

ERGÜN TOSUNÖZ – İnanın, bakın ben size...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İnanılacak bir şey söyle ama.

ERGÜN TOSUNÖZ – Ben yani vallahi ve billahi hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – Bu kadar yemin etmeye gerek yok. Bakın yani çok fazla yemin etmek ille de insanın doğru söylediğini göstermez.

ERGÜN TOSUNÖZ – Göstermez ama gerçekten hatırlayamıyorum inanın yani ben hatırlayamıyorum. Ben 59 yaşındayım ve hatırlayamıyorum bazı olayları. Bana şimdi beş senelik olayı sorsalar yine bilmiyorum, çıkartamıyorum. Yani alzaymır başlangıcı mı var acaba? Ondan da korkuyorum. “ demiştir.

V.VII.6. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR’ın kaybolduğu tarihte görev yapan “MEHMET AKTAŞ” (Dönemin 1. Şubede görevli polis memuru) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Mehmet Bey, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Cemil KIRBAYIR’ın akıbetini araştırıyor. 103 yaşında bir annesi var Cemil KIRBAYIR’ın. Otuz bir yıldır oğlunu arıyor, artık yaşadığından ümidini kesmiş ama “Hiç olmazsa kemiklerini bulun da oğlumun bir mezarı olsun, ondan sonra rahat öleyim.” diyor. Kendimizi biraz onun yerine koyarak o evlat acısını biraz hissetmeye çalışarak bu olayı açıklığa kavuşturmak için çaba harcayalım hep beraber.

Siz önce kendinizi takdim edin.

MEHMET AKTAŞ – Emniyet teşkilatında otuz üç sene çalıştım, şu an emekli başkomiserim.

BAŞKAN – 12 Eylül’ün hemen ertesinde...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Hemen ertesinde o zaman polis memuruydum. Bize bir görev verildi üç kişi, minibüs verdiler bize, bir araba verdiler. Minibüs, ara sıra da cip götürüyorduk. Sıkıyönetim olur olmaz çok sayıda adam toplamışlar yani o ismini bahsettiğiniz Cemil KIRBAYIR bizim şubenin ilgisinde değildi yani şubece aldığımız veya tanıdığımız veya hangi örgütün üyesi veya ne gibi bir suçu var ondan bilgimiz yoktu. Bizi sadece geçici görevle sıkıyönetim emrine verdiler gözetim evi vardı Çakmak köyünün orada. Bir de eskiden eğitim enstitüsüyümüş Kars’ın giriş tarafında, boş bir bina. O boş binaya MİT’ten görevliler vardı sorgu görevlileri artı bir de askeriyeden bazı görevliler vardı.

BAŞKAN – Emniyetten?

MEHMET AKTAŞ – Emniyetten bilmiyorum, Emniyetten var mıydı yok muydu?

BAŞKAN – Yani şimdi MİT’ten ve askeriyeden olduğunu biliyorsunuz, Emniyetten olduğunu bilmiyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Emniyetten vardır.

BAŞKAN – İsim sormuyorum yani Emniyetten de sorgu yapmak üzere görevliler var mıydı, yok muydu?

MEHMET AKTAŞ – Vallahi hatırımda değil efendim, olabilir yani...

BAŞKAN – Biraz hatırlamaya çalışın. Bakın öbürlerini hatırlıyorsunuz da Emniyeti hatırlamıyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi şöyle, tutanaklarda...

BAŞKAN – Emniyeti korumaya filan çalışmayın çünkü burada söz konusu olan, biz Emniyeti tartışmıyoruz, Emniyet teşkilatını tartışmıyoruz, “Kim vardı?” demiyoruz, sormuyoruz size. Ama herkesin söylediği bir şey var, hatırlıyorsunuz, askerden insanlar vardı hatırlıyorsunuz, MİT’ten vardı hatırlıyorsunuz, Emniyete gelince “Hatırlamıyorum.” diyorsunuz. Buna inanacak mıyız biz?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi doğrudur efendim, varsa da kim olduğunu bilmiyorum.

BAŞKAN – Ben size kimin olduğunu sormuyorum, var mıydı, yok muydu?

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum var mıydı, yok muydu.

BAŞKAN – Pekâlâ, devam edin.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi desem ki vardı, yalan ...

ERDAL KALKAN (İzmir) – Mehmet HAYTAN var mıydı?

MEHMET AKTAŞ – Yok, Mehmet HAYTAN yoktu, Mehmet HAYTAN şubeye bakıyordu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sorgu görevlileri arasında...

MEHMET AKTAŞ – Sorgu görevlileri arasında Mehmet HAYTAN yoktu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kim vardı?

MEHMET AKTAŞ – MİT'ten elemanlar vardı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kimlerdi onlar?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, ben bir tanesini Taner bir de Zeki olarak, o da şubeye gider gelir elemanları vardı ama esas isimlerin ne olduğunu bilmiyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Askerî olanlar kimdi? Bunlar MİT'çi.

MEHMET AKTAŞ – Askerî olanları tanımıyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – İl müdürü geliyor muydu sizin oraya?

MEHMET AKTAŞ – Gelmiyordu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Geldiğini söyledin. Yani oraya gittiğini söyledin.

MEHMET AKTAŞ – Gelmişse gelmiştir, bilmiyorum ben.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sen mi görmedin?

MEHMET AKTAŞ – Ben görmedim yani.

BAŞKAN – Peki, alıyordunuz Çakmak Tabyadan...

MEHMET AKTAŞ – Biz gözetim evinden getiriyorduk bu sorguculara teslim ediyorduk.

BAŞKAN – Nasıl teslim ediyordunuz?

MEHMET AKTAŞ – Biz oradan yazılı teslim alıyorduk fakat burada MİT'çiler, imza atmayız, tutanak tutmayız, bizim adımız geçmez gibisinden bize herhangi bir tutanak vermiyorlardı. Yani biz orada tutanakla alıyorduk, bunlara tutanaksız veriyorduk.

BAŞKAN – Asker de var orada, onlar imzalasaydı.

MEHMET AKTAŞ – Hiç kimse bizden teslim almıyordu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Alırken tutanakla mı alıyordunuz?

MEHMET AKTAŞ – Alırken tutanakla alıyorduk, verirken tutanaksız veriyorduk. Ondan sonra alıp götürüyorduk.

BAŞKAN – Ne yapıyordunuz? Getirdiniz binaya...

MEHMET AKTAŞ – Getiriyorduk biz dışarıda bekliyorduk.

BAŞKAN – Hayır, dışarıda nasıl bekliyorsun? Binaya sokmuyor musun bu adamları?

MEHMET AKTAŞ – Sokuyoruz.

BAŞKAN – Nereye?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Odalara, mesela üç tane getirdik, her birisi birbirini görmeyecek şekilde ayrı ayrı odalara koyuyorduk.

BAŞKAN – Girişte mi, bir üst katta mı?

MEHMET AKTAŞ – Üst katta.

BAŞKAN – Yani bir kat çıkıyordunuz?

MEHMET AKTAŞ – Bir kat çıkıyorduk. Zaten herhâlde fazla da katı yoktu.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sanıkların gözleri bağlı mıydı alırken, bağlıyor muydunuz?

MEHMET AKTAŞ – Evet, gözleri bağlı geliyordu.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Yani Çakmak Tabya’dan gözleri bağlı alıyordunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet, bağlı alıyorduk.

BAŞKAN – Peki, içeriye getirdiniz, herhâlde kollarından tutup mu yardımcı oluyordunuz yukarı çıkarken?

MEHMET AKTAŞ – İşte, her birini bir odaya koyuyorduk, onlar alıyorlardı.

BAŞKAN – Orada yine gözleri bağlı bırakıyordunuz.

MEHMET AKTAŞ – Bağlı bırakıyorduk.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Alırken yine gözleri bağlı mı alıyordunuz?

BAŞKAN – Yani geri götürmek için alırken...

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Kim bağlıyordu, sorgucular mı siz mi?

MEHMET AKTAŞ – Hemen hemen onlar bağlıyordu. Herhâlde onlar, zannedersem, belki de sorguyu bile bağlı yapmış olabilirler yani.

BAŞKAN – Sorguda açar mı zaten? Niye açsın ki?

MEHMET AKTAŞ – Sorguda açmıyor.

BAŞKAN – Sorgucuyu, işkenceciyi görmesini isterler mi?

MEHMET AKTAŞ – Yine öyle götürüyorduk yani.

BAŞKAN – Peki, siz nerede oturuyordunuz?

MEHMET AKTAŞ – Bizim oturacak yerimiz de yoktu.

BAŞKAN – Nerede bekliyordunuz.

MEHMET AKTAŞ – Bir arabada bekliyorduk, bir kapının önünde bekliyorduk.

BAŞKAN – Binanın içinde girişte bir yerde mi?

MEHMET AKTAŞ – Öyle bir yer yoktu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) –Şimdi, getirdin, çocukları orada bıraktın. Geri alırken çocukların durumlarında, tutumlarında, hareketlerinde bir anormallik fark ediliyor muydu?

MEHMET AKTAŞ – Yani korkmuş oluyorlardı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Başka?

MEHMET AKTAŞ – Ne bileyim işte, o şekildeydi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Artık geçmiş, otuz yıl geçmiş, bizim amacımız bundan sonra artık bu türlü davranışlar olmasın.

MEHMET AKTAŞ – İnşallah. Yalnız yani vatandaşın içerisinde bayağı böyle bir tedirginlik vardı, alıyorlar, öldürüyorlar, atıyorlar şeklinde, gelenler gidenler “Ağabey, biz de ölür müyüz, biz de kalır mıyız?” diye... Biraz da sorgucuların bu işine geliyordu çünkü karşısına geldiği zaman, “Bu çabuk ölür.” denildiği zaman adam konuşuyordu yani ben öldürdüklerini veyahut da attıklarını zannetmiyorum ama adamlar bu durumu kullanıyorlardı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Gelirken sağlam, giderken kollarına girerek arabaya bindirdikleri oldu mu olmadı mı?

MEHMET AKTAŞ – Olmadı, olmadı.

BAŞKAN – İyi düşün.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hiç şahit olmadın mı?

MEHMET AKTAŞ – Yok.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hayır, bak, götürürken sağlam götürüyorsun, onda problem yok, 4 kişi gidiyorsunuz, 1’i kalıyor, 3’ü gidiyor. O 3’ü giderken, gözünün önüne bir getir...

MEHMET AKTAŞ – Yok, öyle bariz bir işkence izi kimsede görmedim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ama onu görenler öyle demiyorlar.

MEHMET AKTAŞ – Vallahi bilmiyorum, şimdi biraz da kötülemek için söylemiş olabilirler.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Cemil KIRBAYIR’ı fizik olarak hatırlıyor musun?

MEHMET AKTAŞ – Hiç hatırlamıyorum.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Çünkü dev gibi bir adammış.

MEHMET AKTAŞ – Çünkü adam kaçtıktan sonra biz yani hatta kimi arayacağımızı bilemedik, sağda solda koşturduk.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Peki, şimdi, elleri kelepçeli, birbirine bağlı ve gözleri bağlı -anlatımlar öyle- bir adam...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Elleri kelepçeli değildi ki gözleri bağlıydı.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Sizden önceki arkadaş dedi ki: “Dört kişi ya da beş kişi alırdık, birbirlerine bağlıydılar.” Şimdi, nasıl kaçacak o adam?

MEHMET AKTAŞ – O adam işte kaçtı. Onun için zaten, fazla suçumuz olmadığı için bize fazla ceza da veremediler.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Peki, o olayı hatırlıyor musunuz? 4 kişi aldınız, bu kaçtı, 3 kişi geri götürdünüz.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, yalan söylemeyeyim, 4 mü aldık, 5 mi aldık, 3’ünü mü geri getirdik veyahut da 2 kişiydi 1’isi mi...

BAŞKAN – Ama bir eksik götürdüğünüzü biliyorsun.

MEHMET AKTAŞ – Evet, bir eksik oldu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ne dediler peki o anda, o eksik olduğunda?

MEHMET AKTAŞ – Ondan sonra neredeyse bizi tutuklayacaklardı adam nereye gitti diye.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Size bir ceza verdiler mi?

MEHMET AKTAŞ – Tabii, bize ceza verdiler.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ne cezası verdiler?

MEHMET AKTAŞ –Biz geldik, Mehmet HAYTAN’a, müdüre dedik ki: “Bizim bu konuda suçumuz yok. Şimdi, benim elimden kaçmış olsa bana cezayı ver. Ben buraya getirmişim, adam benden teslim almış.”

MURAT YILDIRIM (Çorum) – “Kaçtı mı?” dediler, “Öldü mü?” dediler, “Atladı mı?” dediler, “Vuruldu mu?” dediler, hiçbir şey hatırlamıyor musun?

MEHMET AKTAŞ – “Kaçmış.” dediler.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Nereden kaçmış?

MEHMET AKTAŞ – Orada koyduğumuz yeri gösterdik, yalnız bu adam sorgudan sonra mı kaçtı, sorgudan evvel mi kaçtı, onu da bilmiyorum. Yani ifadesi alındı mı alınmadı mı bilmiyorum. Onların tutanaklarında vardır yani bu adam ifadesini vermiş mi vermemiş mi, onu da bilmiyoruz yani.

BAŞKAN – Oradan birisinin kaçma ihtimali var mı, olabilir mi?

MEHMET AKTAŞ – Zaten onun kaçma ihtimali olmamış olmasaydı bize çok ceza verirdi.

BAŞKAN – Nasıl kaçabilir oradan?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Hiçbir güvenlik yok yani çevrede ne kapılar kapalı ne bir şey kapalı, ondan sonra adam gözünü açtı, baktı ki müsait kaçtı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Tam tersini söyleyeyim. Eğer oradan kaçtığına kanaat getirseslerdi, sizin kaçırdığınıza veyahut da kusurunuz olduğunu bilselerdi size o kınamayı vermezlerdi, daha farklı bir muamele yaparlardı, belki de siz cezaevinde olurdunuz.

MEHMET AKTAŞ – Yani bizim suçumuz olsaydı, bizim elimizden kaçsaydı bizi tutuklarlardı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Demek ki kaçmamış.

MEHMET AKTAŞ – Yani şimdi, kaçarken kendilerinin sorumluluğu var. Biz dedik ki: “Buraya biz bırakıyoruz ama..”

BAŞKAN – “Kaçtılar.” diye tutanağı kim tuttu, kim imzaladı?

MEHMET AKTAŞ – Biz imzaladık.

BAŞKAN – Siz gördünüz mü kaçtığını?

MEHMET AKTAŞ – Kaçtığını görmedik.

BAŞKAN – Niye imzaladınız?

MEHMET AKTAŞ – Adam yok. Normalinde biz suçlu değiliz, adam kaldı bizim üstümüze.

BAŞKAN – Anladım da neden imza attınız oraya? Size zorla mı imza attırdılar?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, efendim, zaten biz o zaman yeni memurduk.

BAŞKAN – “İmzalayın.” mı dediler size?

MEHMET AKTAŞ – Mecbur imzalayacağız yani.

BAŞKAN – Hayır, bir dakika, bir dakika... Şimdi, tutanağı kim yazdı?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, tutanağı biz o gün nasıl olduysa onu yazdık.

BAŞKAN – Ya, görmedin ki kaçtığını...

MEHMET AKTAŞ – Zaten kaçtığını görsek... İyi ki de kaçtığını görmemişiz, ben vururdum da yani yanımda kaçıyor çünkü suçunun ne olduğunu bilmiyordum ki.

BAŞKAN – Mehmet Bey, bütün her şeyi unutun şimdi. “Kaçtı.” dendi, siz kaçtığını görmediniz.

MEHMET AKTAŞ – Kaçtığını görmedim.

BAŞKAN – Siz öbür 3 arkadaşınızla birlikteydiniz.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Ya arabada ya kapının önündeydiniz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Veya da bilmiyorum, belki de adam getirmeye gitmiştik.

BAŞKAN – O da olabilir.

MEHMET AKTAŞ – Yani teslim edeceğimiz bir adam eksildi.

BAŞKAN – Dolayısıyla siz 4 arkadaş...

MEHMET AKTAŞ – 3 arkadaş.

BAŞKAN – 3 kişi bu adamın, Cemil KIRBAYIR'ın kaçtığını görmediniz.

MEHMET AKTAŞ – Görmedik.

BAŞKAN – Peki. “Kaçtı.” dediler, bir tutanak...

MEHMET AKTAŞ – Tuttuk.

BAŞKAN – Kim tuttu o tutanağı?

MEHMET AKTAŞ – Biz tuttuk. Onlar zaten ondan sonra bir şeye de sahip çıkmadılar.

BAŞKAN – Size kim söyledi, “ ‘Kaçtı.’ diye bir tutanak tutun.” dendi herhâlde size. Siz kaçtığını görmediniz ki bilmiyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet. Adam eksik olduğu için “Kaçmış.” diye tutanak tuttuk.

BAŞKAN – Kim söyledi size “Tutanak tutun.” diye?

MEHMET AKTAŞ – Şubemize Mehmet HAYTAN bakıyordu, aradık, “Ağabey, adam eksik.” Bu adamlar da geldi gene, Allah razı olsun, geldi, anons ettik, adamı aramaya çıktık filan, ondan sonra tutanak tuttuk.

BAŞKAN – “Tutun.” mu dedi Mehmet HAYTAN.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Neyle tuttunuz tutanağı?

MEHMET AKTAŞ – Vallahi geçmiş gün, orada tutanağımız vardır yani mevcut, nasıl olduğunu, nasıl kaçtığını, bir de nereye koyduğumuzu söyledik. “Buraya koyuyorduk, buradan alıyorlardı.” filan. Oranın planını falan çizdiler orada.

BAŞKAN – Kim çizdi?

MEHMET AKTAŞ – Biz çizdik. Mehmet HAYTAN da geldi baktı. Mehmet Bey eski polisti orada, oranın durumunu biliyordu, bu adamı da tanıyordu herhâlde. Aradık onunla beraber...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kimi tanıyordu? Cemil KIRBAYIR'ı tanıyor muydu?

MEHMET AKTAŞ – Mehmet Bey'in tanınması lazım çünkü o eskiydi orada yani bizden bir sene evvelinden...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sen yeni gelmiştin, o eskiydi, o tanıyordu.

MEHMET AKTAŞ – Biz hiç görmemiştik.

BAŞKAN – Şu tutanak meselesini bir çözelim. Size “İmzalayın.” dediler, imzaladınız.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Hatırlıyor musunuz, kim “Siz imzalayın bunu.” dedi?

MEHMET AKTAŞ – İşte biz 3’ümüz tutanak tuttuk, Mehmet HAYTAN’a teslim ettik.

BAŞKAN – İyi ama siz görmediniz ki kaçtığını. Niye “Kaçtı?” diye tutanak tutup siz imzalıyorsunuz? Sorumluluk da sizde değil, siz çünkü teslim etmişsiniz sorguculara. Sorguculara siz teslim ettiniz mi bu adamları?

MEHMET AKTAŞ – Sorgucular bizden teslim aldığına dair bize bir belge vermiyor ki.

BAŞKAN – Versin vermesin, siz şimdi mantıken, ahlaken, siz sorguculara teslim ettiniz, ondan sonra gürültü patırtı bilmem ne, “Kaçtı.” dediler.

MEHMET AKTAŞ – Öyle bir gürültü mürültü de olmadı, nereden kaçtığını filan görmedik.

BAŞKAN – Siz görmediniz ama onlar görmüş olmalı ki...

MEHMET AKTAŞ – Onlar da görmemiş kaçtığını, odadaki adam yok. Demek ki gözünü açtı, baktı ki kimse yok, orayı da görünce, kimsenin de olmadığını görünce indi gitti yani biz öyle tahmin ediyoruz.

BAŞKAN – Kimsenin de haberi olmadı öyle mi onun kaçtığından?

MEHMET AKTAŞ – Evet, zaten onun kaçtığını bir anda görmedik.

BAŞKAN – Kaç dakika sonra aşağı yukarı?

MEHMET AKTAŞ – Hiç bilemiyorum, belki de yarım saat evveli gitti, belki on beş dakika evveli...

BAŞKAN – Peki, bir kere daha sorayım: Siz bu adamın kaçtığını görmediniz...

MEHMET AKTAŞ – Görmedik.

BAŞKAN – Sizin sorumluluğunuz da yok çünkü sorguculara teslim ettiniz bu insanı.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Ama tutanağı siz tuttunuz, imzaladınız ve size kınama cezası verildi. Siz bunu hak ettiniz mi?

MEHMET AKTAŞ – Etmedik esasında.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Peki, neden razı oldunuz buna? Kim sizi razı etti?

MEHMET AKTAŞ – Ben zaten o gün kınama cezasına çok sevindim. “Adama niye sahip olmadınız?” diye sıkıyönetim komutanı bizi içeriye de tıkardı. Ben yani çok tedirgin oldum. Hatta “İnşallah bu kınama cezasını da kabul ederler.” dedim, “Bu kınama cezası az.” filan bir şey demediler.

BAŞKAN – Bu cezayı kim verdi?

MEHMET AKTAŞ – Müdüriyet verdi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hangi müdür, il müdürü mü?

MEHMET AKTAŞ – Tabii il müdürü...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Adamın hiç haberi yoktu bunlardan.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, ben bir de kayba çok üzülüyorum. Benim dedem seferberliğe gitmiş, kaybolmuş. Babam 2007’de rahmetli oldu, hâlen daha babasını arardı.

BAŞKAN – Sen çok daha iyi anlıyorsun bak işte, onun için arkadaşların sorularına biraz daha kendini zorlayarak cevap verirsen iyi olur.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Bak bu kadın da 103 yaşında oğlunu arıyor, ne diyor biliyor musun? “Ben her gün oğlumu bekliyorum.” diyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, Mehmet Bey, siz birinci şubeden bu MİT ve askeriye’nin, sıkıyönetim komutanlığının yaptığı sorgu için görevlendirilen 4 kişiydiniz.

MEHMET AKTAŞ – 3 kişi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kureyşin yok muydu?

MEHMET AKTAŞ – Yoktu Kureyşin, var mıydı Kureyşin, Kureyşin yoktu herhâlde.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yok muydu?

MEHMET AKTAŞ – Eğer o kaçtıktan sonra bir daha onu ek olarak bir daha adam kaçmasın diye verdilerse bilmiyorum. Benim hatırladığım yoktu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani 3 kişiydiniz.

MEHMET AKTAŞ – Ben 3 kişi hatırlıyorum. Yani şimdi aradan da otuz bir sene geçmiş, yanlış da söyleyebilirim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz burada herhangi bir sorgulama işlemine katılmıyordunuz.

MEHMET AKTAŞ – Katılmıyorduk.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zaten yeni memurdunuz, sadece getir götür yani gözetim evinden şahısların getirilmesi ve daha sonra tekrar gözetim evine götürülmesi işini yapıyordunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu getirip götürme işleri de CJ5 Mavi Kuş dediğiniz ciple yapılıyordu.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz 3’ünüz aynı anda mı oluyordunuz?

MEHMET AKTAŞ – 3’ümüz aynı anda oluyorduk.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Aynı anda oluyordunuz, aynı anda araçtaydınız.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin dışınızda da gözetim evinden bu sorgu yerine bir başkası tarafından başka bir araçla şahıslar alınmıyordu.

MEHMET AKTAŞ – Alınmıyordu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sadece siz alıp getiriyordunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu getirmelerinizde gözetim evinden sorguya götürüp tekrar gözetim evine mi götürüyordunuz?

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Birinci şubeye, emniyete, MİT’in başka birimlerine veyahut da sıkıyönetime götürdüğünüz oluyor muydu?

MEHMET AKTAŞ – Yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hiç olmadı mı?

MEHMET AKTAŞ – Hatırladığım kadarıyla olmadı yani oraya, eğitim enstitüsünün oraya getiriyorduk.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Oraya getiriyordunuz, ikinci kata çıkarıyordunuz, bazen lojmanlara gidiyordu, lojman olarak kullanılan binaya.

MEHMET AKTAŞ – Lojman mı?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Lojman binası şeklinde olan yere veyahut da... Yani sorgular nerede yapılıyordu, lojmanlar sorgu yeri olarak kullanılmıyor muydu?

MEHMET AKTAŞ – Yok, o büyük yer kullanılıyordu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hemen girişteki, soldaki yer mi yoksa karşı taraftaki yer mi?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, şu an orası hiç aklımda değil yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Şimdi, Cemil KIRBAYIR ve arkadaşlarınızı götürdüğünüzü hatırlıyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ – Ben Cemil KIRBAYIR’ın tipini, şeklini hiç hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cemil KIRBAYIR’la birlikte alınan şahısların ifadesine göre, “Cemil KIRBAYIR kaçtı.” şeklindeki anonslardan sonra onlara göre içeride işkenceden sonra muhtemelen öldü, öldürüldü şeklindeki olaydan sonra kendilerinin kanaati var. O diğer geri kalan 3 kişiyi hatırlıyor musunuz nereye götürdüğünüzü?

MEHMET AKTAŞ – Hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Onların ifadelerine göre onlar doğrudan gözetim evine götürülmemiş. Biraz daha bir hatırlamaya çalışın, nereye götürdünüz?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, biz direkt yani herkese bildirmeden evvel bu kaçan adamı aradık. O arama anında belki o işte Kureyşinler, o ara onları filan da çağırdık, eğer onlar belirli bir zamanda, bizim arama zamanında bir yere götürdülerse diğerlerini bilmiyorum. Çünkü ekip çağırdık, diğerlerini bırakıp biz o adamı aradık, biz adamı iki gece aradık yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Nereye götürmüş olabilirler?

MEHMET AKTAŞ – Bilemiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama siz götürüyorsunuz yani sizden başkası kullanmıyor ki. Bakın, bu olaydan sonra sizden sonra o şahısları almak için bir başka araç, o mavi kuşun dışında bir başka araç şahısları götürüyor mu getiriyor mu diye onu özellikle sordum, siz “Hayır.” Dediniz.

MEHMET AKTAŞ – Yok, başka araç da... Mesela o araç illa da olmayabilir, bizim şubenin diğer arabalarını da kullanabiliriz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama siz getirip götürüyordunuz, bir başkası getirip götürmüyordu. Siz başka bir araçla götürdünüz mü?

MEHMET AKTAŞ – Biz getirip götürüyorduk ama o adam kaçtığı zaman biz o mahallelerde adam aradık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, Mehmet Bey, bu diğer şahısların ifadesine göre, hiçbir şekilde yani sorgudan emniyete götürülmeyen şahıslar, o 3 kişi emniyete, sizin birinci şubeye götürülüyor, o jandarmanın taş binasına götürülüyor. İki üç gün orada durduktan sonra gözetim evine teslim ediliyor. Hatırlayamadınız mı?

MEHMET AKTAŞ – Yok, yok öyle iki üç gün değil, belki birkaç saatliğine veya - bilmiyorum yani şimdi geçmiş gün- o gece de götürmüş olabiliriz, o gece sabaha kadar aramış da olabiliriz, belki bir gece götürmüş olabiliriz ama yani öyle iki üç gün olmadı. Yani o de belki de şimdi şöyle yani, biz adamı bulacağız diye çok çırpındık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani bir gece mi orada kaldılar, hatırlayabiliyor musun onu?

MEHMET AKTAŞ – Bir gece kalmış olabilirler, bilmiyorum yani gece geri de götürmüş olabiliriz. Şimdi geçmiş gün ama biz ekip çağırdık adam aradık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim vardı orada, birinci şubede sizin dışınızda orada görevliler kimlerdi?

MEHMET AKTAŞ –Şimdi ben buradaki arkadaşları gördüğümde hiçbirini tanıyamadım. Aradan otuz bir sene geçmiş, ben ondan sonra başka yerlerde de çalıştım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, oraya götürdünüz, geceyi orada geçirdi bu insanlar ve orada bunlara kötü davranılmadığı gibi, hatta iyi de davranıldı ifadelerine göre, bunu hatırladın mı?

MEHMET AKTAŞ – Doğrudur, biz o zaman o adamı arıyorduk demek ki işte.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Yemek bile verilmek istendi ama o insanlar ‘Suyun dışında bir şey içmeyeceğiz.’ dediler ve almadılar.”

MEHMET AKTAŞ – Olabilir yani bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sabah da tekrar Dede Korkut’a götürdünüz bunları.

MEHMET AKTAŞ – Dede Korkut neresi?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Eğitim enstitüsü. Hatırlamadınız mı? Sizin dışınızda da bir başkasının götürme ihtimali yok çünkü bu işleri siz yapıyordunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ –Şöyle efendim: Yani biz adam kaçar kaçmaz müdüriyete “Bu adam kaçtı.” demedik yani aradık adamı. O ara o adamı bulacağız diye tedirgindik. O ara bunları şimdi geriye götürdüğümüz zaman eksik adam teslim edeceğiz endişesi var diye geriye kalan arkadaşlar bunları şubeye götürüp bir daha geri almış olabiliriz yani ben siz söyleyince böyle bir şeyi de hatırlar gibi oluyorum ama tam da emin değilim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biraz daha zorlayın kendinizi.

MEHMET AKTAŞ –Şimdi ne desem yalan söylerim yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorguya götürdüğünüzde şahıslar hemen sorguya alınıyor muydu orada?

MEHMET AKTAŞ – Teker teker alıyorlardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Kaç kişi vardı sorguda? İsimlerini belki bilmeyebilirsin ama kaç kişi vardı?

MEHMET AKTAŞ – Kalabalıklardı, beş altı kişi vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Dışarıda binanın güvenliğiyle ilgili olarak yani kaçma vesaire bu tip bir şeyle ilgili olarak herhangi bir önlem var mıydı?

MEHMET AKTAŞ – Hiç kimse yoktu, o adam kaçtıktan sonra iki tane jandarma getirdiler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ne kadar sürdü, o jandarmalar veyahut da asker ne kadar durdu orada?

MEHMET AKTAŞ – O şeyden sonra hep durdu yani bir daha kaçmasın diye.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaç gün?

MEHMET AKTAŞ – Bitene kadar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tahminen ne kadar, bir ay mı bir yıl mı?

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum ki o sorgu ne kadar sürdü?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama siz götürdünüz hep bu insanları. Siz ne kadar orada çalıştınız, onu bilmiyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum valla çünkü o gözetim evinde eleman bitince bizim de işimiz bitti, biz döndük esas şubemize. Bizim şimdi bir şeyimiz, bu adamı tanımadığımız, suçunun ne olduğunu bilmediğimiz, bir de adamın Ardahan tarafından geldiği.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Göle...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Göleli. Göle’ye gidip de adamı arayamadık, çevresini de araştıramadık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin elinizden kaçmış gözüküyor, siz bundan dolayı meslekten bile olabilecek bir ceza alabilirdiniz.

MEHMET AKTAŞ – Tabii.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani gözetimden bir kişinin, suçlunun veyahut da sanığın kaçırılması olayı. Böyle bir tehlikeden dolayı bunu araştırmanız veyahut da üstlerine “Bunu muhakkak araştırmamız lazım.” demeniz gerekmez mi?

MEHMET AKTAŞ – Dedik ama bize başka görevler verildi. Bir de adamın suçu ne, hangi örgütün üyesi, niye kaçtı, sorguda buna ne soruldu, hiç bilmiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz bu kişinin aranması konusunda yeterli gayretin harcadığını inanıyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ – Evet, her tarafa anons edildi, arandı, jandarmaya bildirildi jandarma mıntıkası diye ama biz şube olarak sadece oralarda aradık ama bizden hiç tanıyan yok adamı. Yani diyelim ki sokakta Cemil bana “Ağabey, filan yer nerede?” dese ben ona yol gösterirdim, tanı mıyordum yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, kaybolduğu size sorgucular tarafından ilk söylendiğinde siz binanın içine de girip arama yaptınız mı, yoksa dışarılarda mı aradınız? “Her tarafı aradık.” dediniz ya az önce, binanın içini de aradınız mı?

MEHMET AKTAŞ – Tabii oraları, sağı solu aradık, göremedik, bu sefer orada gecekondulu mahallesi vardı, oralara baktık.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hayır, sağı solu demiyorum, binanın içini, sorgulama yapılan yerin içine girip aradınız mı nerede olabilir diye?

MEHMET AKTAŞ – Aramışızdır herhâlde, bilmiyorum yani belki kuşkulanıp bir anda sağa sola da koşmuş olabiliriz ama şu an desem ki “Önce burayı aradık, önce şurayı aradık...” Ama bıraktığımız yerlere baktık, adam yok yani ondan sonra mahalleyi aramaya başladık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu aramalarda MİT veya askeriyenin elemanları oldu mu sizin yanınızda?

MEHMET AKTAŞ – Onlar da kendi çapında aradılar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani siz teslim ettiğiniz, bazen tutanakla bazen de tutanak kabul etmedikleri bir şahısla ilgili bir şeyden dolayı

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

suçlanıyorsunuz yani artık sizin elinizden çıkmış, oradaki sorgucuların yetki alanına girmiş bir şahıstan dolayı ceza aldınız. Diğerleri ceza aldı mı onlardan, biliyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ – Onların ceza alacağını zannetmiyorum, onlar tutanak bile tutmadı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Asıl onların alması gerekmez mi?

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye itiraz etmediniz?

MEHMET AKTAŞ – Ben otuz üç sene bilfiil bu meslekte çalıştım, hiçbir cezam yok, bir tek kınama cezam var, bu cezam var yani. Ben ondan sonra da özel harekâta da çalıştım, dağlarda da çalıştım. Ben bu iş aklıma geldikçe yani adam kaçırma, en çok zoruma giden iş bu yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Şu oldu mu: Diğerlerinden gelip “Ya, kardeş, kusura bakma, senin de biz başına bu derdi aştık ama bu adam bizim elimizde öldü ama sadece siz bu kınama cezasıyla kurtaracaksınız, sizin de başınız yanmasın, bizim de başımız yanmasın.” diyen olmadı mı size hiç?

MEHMET AKTAŞ – Olmadı ama onlar o ara yetkiliydi, mesela bize kınama cezası verildi, müdür de bir şey söylemedi, öbürü de bir şey söylemedi çünkü kendi sorumluluklarında adam kaçtı, biz kaçırmadık yani yolda bizim elimizden kaçmadı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK -Senin olayın, bu olay kurunun yanında yaşın da yanması değil, kurunun kalıp yaşın yanması olayı değil mi?

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye o zaman bildiklerinizi tam anlatmıyorsun. Yani ne biliyorsan söyle.

MEHMET AKTAŞ – İşte ben onu diyorum, keşke ben bilseydim...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani bu normal olanı... Sen bak emniyetçisin yani burada, işkencede bu insanın başına bir şey gelip yok edilmesi daha normal gözükmüyor mu, daha akla yatkın gözükmüyor mu? Oradan kaçması çok normal midir?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi ben şöyle düşünüyorum: Bu adam yaptığı bir şeyler vardı ki herhâlde kaçtı yani. Adam kaçtı, kaçtıktan sonra başına ne iş geldiyse bilmiyorum, bunların örgütü vardı da örgüt mü infaz etti, bir yere sığındı orada mı başına bir iş geldi. Ben o arada yani onların bunu öldürüp de bizden saklayacağını zannetmiyorum yani görürdük biz adamı en azından.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nasıl görürdünüz?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani dediğiniz gibi örgütün bunu infaz etmesi için örgütle ilgili çok farklı bilgilerin ve örgütün tam içine girecek, örgütü tamamıyla ortadan kaldıracak bilgileri vermesi gerekmez mi? O bilgiler var mı, vermiş mi o bilgileri?

MEHMET AKTAŞ – İşte sorguya ben girmedim ki efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sormadınız mı, “Ya, bu adamın derdi neydi? Biz ceza alıyoruz bu adamın yüzünden.” diye bunu araştırmadın mı yani, bu normal mi?

MEHMET AKTAŞ – Kime soracağız?

KOMİSYON UZMANI – Şüphe duymadınız mı?

MEHMET AKTAŞ – Zaten o kadar adam toplanmıştı ki... Bir de bu Kars gibi yerde... Ben başka yerlerde de çalıştım, burada vatandaş çok yalan ihbarlarda da bulunuyor. Bize “terörist” diyorlar, gidip adamı alıyoruz, seksen yaşında adam çıkıyor. Yani bu adamlar yalan ihbardan da alınmış olabilirler, herhangi bir suçlu da olmuş olabilirler. Ben bu adamın ne suçunu biliyorum ne örgütünü biliyorum. Adam bizim elemanımız değildi yani bizim aradığımız bir adam da değildi, bizim suçunu, konusunu bildiğimiz bir adam da değildi.

KOMİSYON UZMANI – Sorgucuların elinde ölüp ölmediğinden hiç şüphe duymadınız mı?

MEHMET AKTAŞ – Hiç duymadım.

KOMİSYON UZMANI – “Çünkü böyle bir şey yapmıyorlardı.” diyorsun.

MEHMET AKTAŞ – Fakat sonunda adam bulunmayınca “Yani ne oldu bu adama?” dedim. Eğer onların başka adamları vardı da gelip alıp götürdülerse bizden gizli, mesela MİT’çilerin elemanı olur, gelip alıp götürür. Ayrı götürüp başka yerde sorguladıysa, oradan da saldılarsa... Bir de kendi elemanları olur, ondan sonra bilmiyorum yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY –Öyle bir şey olma ihtimali olabilir mi?

MEHMET AKTAŞ – Olabilir yani belki kendi elemanlarıydı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –MİT o dönemde sorgulamalarını nerede yapıyordu veyahut da sıkıyönetim veya askeriye?

MEHMET AKTAŞ –Onları bilmiyorum. Hatta zaten Mehmet HAYTAN onlara hiç yüz vermezdi yani şubede, geldiklerinde bırakmazdı elemanlarla konuşturmazdı. Onun için

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bu adamı ocağın ortasında sürdüler de yani ocağın içinde Bursa'ya tayini çıktı oradan Mehmet HAYTAN'ın.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kars'tan insanın Bursa'ya tayininin çıkması sürgün müdür?

MEHMET AKTAŞ – Ama ocağın ortasında gitmesi sürgün.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, Bursa'dan Kars'a gitse sürgün anlamında anlarım da Kars'tan Bursa'ya gitmek yani taltiftir.

MEHMET AKTAŞ – Kars'tan Bursa'ya ocağın içinde gitmek sürgün yani biz sürgün gibi gördük.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani şu olamaz mı? “O dönemde zaten böyle bir olay oldu, artık bunu da buradan daha güvenli bir yere gönderelim, onun da başı ağrımazın veyahut da bu daha sonra konuşursa bizim de başımız ağrımazın.” şeklinde bir şey olamaz mı o tayin?

MEHMET AKTAŞ – Zannetmem.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye?

MEHMET AKTAŞ – Zaten Mehmet HAYTAN öyle bir şey olsa, söyleyecek olsa söylerdi, onlardan korkmaz söylerdi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, Mehmet HAYTAN'ın pozisyonu hakkında biraz bilgi verebilir misin? Yani bu adam birinci şubede sorgulamaları nasıl ve nerede yapıyor?

MEHMET AKTAŞ – Mehmet HAYTAN sorgulamalarını şubede yapıyordu, fakat bu örgütü çok güzel tanıyordu. Yani kendi yaptığı sorgularından ben bahsediyorum. Bu askeriyenin yaptığı bu toplama adamların sorgusuna katılmadı. Zaten bu adamlar...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne tür sorguları yapıyordu?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyetten kim katıldı onlara? Eğitim Enstitüsündeki sorgulamalara emniyetten kimler katıldı?

MEHMET AKTAŞ – Emniyetten görevlendirilmiştir, müdürler biliyor yani, ben tanımıyorum adamları. Çünkü esasında benim kadrom farklı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyetten oraya da senin aracınla, sen götürdün. Yani kimler olduğunu bilmiyor musun? Kimlerdi onlar? Orada görmüyor muydun?

MEHMET AKTAŞ –Kimlerse tutanaklarda vardır efendim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Sen söyle onları. Niye söylemiyorsun?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi ben desem Ali’ydi, Veli’ydi, yalan olur yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye söylemiyorsun?

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum ki söyleyeyim, şimdi desem... Eleman bizden de vardı herhâlde.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaç kişi vardı?

MEHMET AKTAŞ – Bizden kaç kişi vardı bilmiyorum. Yani otuz bir sene geçmiş aradan, Ali vardı, Hasan vardı, hiç bilmiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, Mehmet HAYTAN’ın olmadığını nereden biliyorsun?

MEHMET AKTAŞ – Mehmet HAYTAN yoktu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O normal adi suçluları mı sorguluyordu?

MEHMET AKTAŞ – Siyasi suçları sorguluyordu Birinci Şubenin.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama yani şimdi hem MİT sorguluyor hem Mehmet HAYTAN. Bunun sınırı nedir?

MEHMET AKTAŞ – MİT siyasi suçluları sorgulamıyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Neyi sorguluyor?

MEHMET AKTAŞ – MİT, 12 Eylül olur olmaz köylerden, dağlardan, taşlardan adam toplamış. Yani o gözetim evi adam doluydu. Onları sorguladılar onlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Onlara Mehmet HAYTAN katılmadı öyle mi?

MEHMET AKTAŞ – Katılmadı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama emniyetten birisi katılabilir.

MEHMET AKTAŞ – Olabilir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İsmet YARADANAKUL o sorgulamalara katıldı mı?

MEHMET AKTAŞ – Yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ramazan?

MEHMET AKTAŞ – Yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk AYÇİÇEK?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Selçuk katılmış olabilir. Çünkü Selçuk sorgu elemanıydı. Selçuk görevlendirilmişse Selçuk gitmiş olabilir oraya.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, böyle bir işe en tepedeki kişinin gitmesi gerekmez mi?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi orası bize ait bir sorgulama yeri değildi. Yani o Eğitim Enstitüsündeki sorgulama emniyetin sorgulaması değildi. O 12 Eylül’lün sorgulamasıydı. Onlar diyorlardı ki: Rus casusu var bunların içerisinde, şu var bu var. Yani bunların hepsi siyasi suçlu değildi ki. Casusluktan sorguluyorlardı, bilmiyoruz yani. Onlar kendileri almışlardı, ne için almışlardı bilmiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz sadece getir götür işleri mi yapıyorsunuz?

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Daha öncesinde Dev-Sol’la ilgili, Halkın Kurtuluşu’yla ilgili sorgulamaları yapan emniyetti, Birinci Şubeydi, sizin birimlerinizdi. Yani, oradan sizden yardım istemeleri ve sizden orada eleman bulundurmaları akla yakın. Ama siz diyorsunuz ki “Sadece getir götür işlerini yapıyoruz.” Sadece arabayla bunları yapmanız... Sorgulamada sizden elemanın olması lazım. Sen onları söylemiyorsun.

MEHMET AKTAŞ – Bizim elemanımız varsa sorgulamada Mehmet Ağabey bilir yani. Mehmet Ağabey o ara Birinci Şubenin başında.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sen de bilirsin, senin de gördüğün adamlar, birlikte olduğun adamlar bunlar. Nasıl bilmezsın?

MEHMET AKTAŞ – Yani ben neyi söyleyeyim? Ben kendi işime bakarım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimse onu söyle.

MEHMET AKTAŞ –Bilmiyorum. Selçuk’u göndermiş olabilir, çünkü Selçuk sorgucuydu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kureyşin?

MEHMET AKTAŞ – Kureyşin yok, Kureyşin bilmez, yeni memurdu o.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Semih?

MEHMET AKTAŞ – Semih de şoförlük yapıyordu, o da bilmez.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim bilir?

MEHMET AKTAŞ – Yani sorguya gitse Selçuk girebilir sorguya.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk girer, O zaman başka adam kalmıyor, Mehmet HAYTAN girecek o zaman, öyle mi? O girmiyor diyorsun, sadece bir kişi mi ?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi Birinci Şubenin sorgusuna Mehmet HAYTAN da girer, Semih de girer, Selçuk da girer, hepimiz de gireriz yani, Birinci Şubenin sorgusuna, Birinci Şubede yapılan sorgulamaya.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Yani 12 Eylülün sorgulamalarında, 12 Eylülün yaptığı sorgularda kim yardımcı oldu, orada kim görevlendirildi, yani onu soruyorum, sizden kimi isterlerdi?

MEHMET AKTAŞ – Beni istemezler, Kureşsin'i istemezler...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimi istemezlerdi, onu sormuyorum. Kimi isterlerdi, onu soruyorum.

MEHMET AKTAŞ – Selçuk'u isteyebilirler diyorum işte. Mehmet Ağabey bilir eğer göndermişse Selçuk'u, bilmiyorum yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biz sana soruyoruz Mehmet AKTAŞ, Mehmet HAYTAN'a sorduk biz onu, ondan cevabımızı aldık. Onun isimleriyle senin isimlerin tutuyor mu, ona bakacağız.

MEHMET AKTAŞ – Vallahi ben şimdi yanlış söylerim. Ben Selçuk gider diye biliyorum yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Başka kim gider?

MEHMET AKTAŞ – Başkasını bilmiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama Selçuk'u biliyorsun, tahmin etmiyorsun.

MEHMET AKTAŞ –Fakat Selçuk sorgucuydu yani, çünkü, eğer MİT'çiler bir yerde takıldılarsa Selçuk'tan soru sorabilirler, Mehmet Ağabey'den sorabilirler ama Mehmet Ağabey oradaki sorguya katılmadı. Ama Birinci Şubenin elemanı olup da Birinci Şubede herhangi bir suçtan dolayı bir sorgu yapılacaksa Mehmet Ağabey yapardı, Selçuk yapardı, biz yapardık yani. O ara getirip götürürken haberimiz oluyordu en azından, o olayda kim yaptı bu olayı, onun soruşturmasını falan yapıyorduk, ufak tefek haberimiz oluyordu. Ama bu şu adamlardan ne adamıdır, neye alınmış, ne soruluyor, hiç bilmiyorduk. Yani şimdi ben o adama gitsem, gözetim evinden getirilen adama ne soracağım? Elimde bir bilgi olacak,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

doküman olacak, adamın yaptığı herhangi bir eylem olacak veyahut da bir yere kayıtlı olacak ki bileyim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tekrar bu gözetim evine götürülürken bu insanlarda işkence izleri vesaire falan oluyor muydu? Bir bitkinlik oluyor muydu insanlarda? Artı, kaç gün sonra alıyordunuz o insanları?

MEHMET AKTAŞ – Aynı gün geri götürüyorduk.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hep aynı gün.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY -Öyle birkaç gün sonra götürdüğünüz olmuyor muydu?

MEHMET AKTAŞ – Yok yok. Aynı gün geri götürüyorduk. İş bitince geri götürüyorduk.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Perişanlık yok mu, böyle bir hâlsizlik, dayak yeme falan? Yani bu artık bilinen bir gerçek. 12 Eylül 1980 sonrasında bahsediyoruz, yani bizim gözümüzün önünde insanlar dayak yiyordu. Bu insanlar siyasi bir suçtan dolayı tutuklanmışlar, yani bunlara herhâlde ağa, paşa gibi davranılmıyordu.

MEHMET AKTAŞ – Adamların üzerinde zaten herhangi bir darp izi bilmem ne olmuş olsa, gözetim evine götürdüğümüz zaman bizden teslim almazlardı. Çünkü oradaki subaylar bize yazılı teslim ediyorlardı, onlara verirken de yazılı veriyorduk. Ama buradakileri veremiyorduk yani, buradakilerden tutanak tutuluyordu, öbür tarafa tutuluyordu, yani gözetim evine.” demiştir.

V.VII.7. 24 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR’ın kaybolduğu tarihte görev yapan “M. ALİ AKIN” (Dönemin 1. Şubede görevli polis memuru) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN – Cemil KIRBAYIR’ın akıbetini öğrenmeye çalışıyoruz. Siz de o dönemde Kars Emniyetinde görevliydiniz. Bir kendinizi bize tanıttın. Bir de Cemil KIRBAYIR’la ilgili bildiklerinizi bize bir anlatın.

M. ALİ AKIN - Ben, Mehmet Ali AKIN.

BAŞKAN – Nerede yaşıyorsunuz şu anda?

M. ALİ AKIN – İzmir’deyim efendim.

BAŞKAN – O sırada hangi görevi yürütüyordunuz, 12 Eylül’ün hemen ertesinde, ekim ayı içinde...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

M. ALİ AKIN – Siyasi şubede çalışıyordum.

BAŞKAN – Ne iş yapıyordunuz?

M. ALİ AKIN – Ekip memuruydum.

BAŞKAN –Peki, siz, bu görevi yürütürken askerî gözetim evinden çağrılan kişileri gidip alıyordunuz, sorgulanacakları yere getiriyordunuz, işleri bitince de geri götürüyordunuz, değil mi?

M. ALİ AKIN – Evet efendim.

BAŞKAN - Bu askerî gözetim evinden alırken nasıl alıyordunuz insanları, anons mu ediliyordu onlar şunlar çıksın diye?

M. ALİ AKIN – Yok efendim.

BAŞKAN –Nasıl haber veriliyordu onlara?

M. ALİ AKIN – Onlar kendilerine göre liste yapmışlardı, onları veriyorlardı -herhâlde yani tam bilmiyorum da- bize 5 kişi, 3 kişi...

BAŞKAN – Liste veriyorlardı.

M. ALİ AKIN – Günün durumuna göre veriyorlardı. Biz de 5’er kişi... Bazen olurdu ki arabanın arkası sade insan dolardı. Böyle getirirdik yani.

BAŞKAN – Oradan aldığınızda ilk yaptığınız iş neydi?

M. ALİ AKIN – Getiriyorduk sorgu görevlilerine veriyorduk.

BAŞKAN – Getirmeden önce, arabaya bindirmeden önce gözlerini bağlıyordunuz.

M. ALİ AKIN – Onlar bağlıyorlardı efendim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kim bağlıyordu?

M. ALİ AKIN – Askerler.

BAŞKAN – Askerler bağlayıp size öyle teslim ediyorlardı.

M. ALİ AKIN – Evet efendim.

BAŞKAN – Siz, gözleri bağlı getiriyordunuz eğitim enstitüsü binasına. Orada kime teslim ediyordunuz onları?

M. ALİ AKIN – Orada da 3-4 tane sivil geliyordu işte.

BAŞKAN – Onlar emniyetten miydi, karışık mıydı?

M. ALİ AKIN – Yok efendim, polisten olsa bilirim de polis değildi.

BAŞKAN – Hiç mi yoktu, hiçbir durumda, hiç karşılaşmadınız mı orada polisle?

M. ALİ AKIN – Karşılaşmadık.

BAŞKAN – Hiç...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kimler vardı orada?

M. ALİ AKIN – MİT’çi diyorlardı ama...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – MİT’çi diyorlardı. İsimlerini biliyor musun MİT’çilerin?

M. ALİ AKIN – Ben, pek ilgilenmedim yani. Engin diye birini duyardım.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Başka...

M. ALİ AKIN – Taner’di galiba...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Taner’di... Başka... Zorla bakalım hafızanı. Yalnız MİT’çiler mi vardı, emniyetçiler, MİT’çiler veya başka asker...

M. ALİ AKIN – Olabilir, biz içeri girmedik efendim.

BAŞKAN – Kapıda mı teslim ediyordunuz?

M. ALİ AKIN – Zaten arabayla geri geri yanaşıyordum...

BAŞKAN - Evet.

M. ALİ AKIN - Öyle odalara koyuyorduk bölüm bölüm.

BAŞKAN – Siz götürüp koyuyordunuz odalara. Bir tutanak tutuluyor muydu o arada teslim ederken.

M. ALİ AKIN – Yok efendim. Tutmadık hiç.

BAŞKAN – Gözleri bağlıydı değil mi hâlâ odaya gidene kadar?

M. ALİ AKIN – Tabii, biz açmıyorduk yani. Açmıyorduk, şimdi açıyorduk desek olmaz.

BAŞKAN – Sonra yine geri verdiklerinde yine gözleri bağlıydı herhâlde.

M. ALİ AKIN - Yine bağlıydı, evet.

BAŞKAN – Belki de hiç açmadılar o arada değil mi?

M. ALİ AKIN – Olabilir efendim, bir şey de diyemiyorum.

BAŞKAN – Normal olarak açmamaları lazım görmesinler oradaki insanları diye, değil mi?

M. ALİ AKIN – Tabii.

BAŞKAN – Yeri bilemesinler... Nereye getirildiklerini bilmiyorlar, sorgucuları görmesinler...

M. ALİ AKIN – Herhâlde onun için yapıyorlardır muhakkak, tedbir amaçlı alınıyordur.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN –Cemil KIRBAYIR ve yanında 3 kişiyi 4 kişi olarak aldınız, sorgulama yerine getirdiniz, ne oldu ondan sonra? Hangi saatlerde getirdiğinizi hatırlar mısınız, sabah erken miydi?

M. ALİ AKIN – Saati hatırlayamıyorum ki efendim şimdi.

BAŞKAN – Tabii saati hatırlayamazsınız da sabah erken miydi, öğleye doğru muydu, akşamüzeri miydi?

M. ALİ AKIN – Saat öğleden sonraydı galiba kaçtığı.

BAŞKAN – Demek ki öğleden önce geldi o zaman.

M. ALİ AKIN – Herhâlde, bilmiyorum, tabii ki öğleden önce gelmesi lazım.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kaçarken hiç kimse görmüş mü, hiç gören olmamış mı?

M. ALİ AKIN – Bilmiyorum efendim.

BAŞKAN – Sizin nasıl haberiniz oldu kaçtığından?

M. ALİ AKIN – Saydık oradaki adamları, oradaki adamlar eksik olunca... Biri eksik...

BAŞKAN – Ne yaptınız ondan sonra, kime haber verdiniz birisi eksik diye?

M. ALİ AKIN – Biz, önce bir çevreyi araştırdık efendim, o zaman tutanak yapmıştık.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Tanıyor muydunuz, Cemil KIRBAYIR'ı kim tanıyordu orada, tanıyan var mıydı?

M. ALİ AKIN – Yok efendim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Mehmet HAYTAN tanıyor muydu?

M. ALİ AKIN – Bilmiyorum çünkü ben siyasi şubeye geçişimin ikinci ayı mıydı, üçüncü ayı mıydı... Mehmet HAYTAN bizden önce, iki sene önce gelmiş oraya.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Peki, sizin ekip başınız kimdi, aryalım diyen adam kimdi? Kendi kendinize aramadınız herhâlde.

M. ALİ AKIN – Üçümüz aradık efendim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kim kim?

M. ALİ AKIN – Bu Ergün, Mehmet AKTAŞ ve ben.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Size ne dediler, kaçtı mı dediler, arayın mı dediler?

M. ALİ AKIN – “Kaçtı.” dediler.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kim söyledi size onu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

M. ALİ AKIN – Herhâlde o gözü bağılılardan birisi, biri hopladı dedi ama... Ben, öyle anladım herhâlde.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Peki, getirirken sağlam getiriyordunuz, götürürken de öyle sağlam mı götürüyordunuz, hiç koluna giren, dövülen, sövülen, dayak atılan var mıydı, bağırın çağırın?

M. ALİ AKIN – İnsan, o kadar iş yükünün üstünde vallahi efendim o zaman biz kimseyle ilgilenmiyorduk, açık konuşayım, iş yükümüz o kadar ağırdı yani. Gece de köylerde “İşte şu köye silah bırakmışlar gidin alın.” diyorlardı, gündüz onları getiriyorduk yani iş yükü 12 Eylül nedeniyle çok ağırdı ve mevcut da azdı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) –Onları boş ver. Birçok insan getirmişsiniz, getirip şubeye veyahut da sorgu yerine bıraktığınız zaman geri götürdüğünüzdeki durumları nasıl bu insanların? Şöyle gözünün önüne bir getir, işkence yapılıyor muydu, kötü muamele yapılıyor muydu, dövülüyor muydu veyahut da o kaçan adamların orada kaçma ihtimali var mıydı, nasıl kaçtı hiç duyan, bilen olmadı mı?

M. ALİ AKIN –Şimdi, o günkü tutanakta belirttik onun nasıl kaçtığını ama şimdi tam hatırlamıyorum, tam manasıyla hatırlamıyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hiç gören olmamış mı kaçarken?

BAŞKAN – Size kim tutanak tutun dedi?

M. ALİ AKIN – Polis, birisi kaybolduğu zaman, kaçtığı zaman tutanağı yapar efendim. Bu İstanbul’da da başımıza geldi...

BAŞKAN – Kime haber verdiniz üstlerinizden, amirlerden?

M. ALİ AKIN – Bugünkü merkeze biz anons ediyorduk efendim, bizim görevimiz oydu.

BAŞKAN – Merkezden gelen oldu mu o bilgi üzerine?

M. ALİ AKIN – Tabii gelen oldu.

BAŞKAN – Kimler geldi hatırlıyor musunuz?

M. ALİ AKIN – Yanlış hatırlamıyorsam, Ali Bey geldi, Mehmet Bey geldi. Bunlar geldiler herhâlde.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sizin elinizde mi kaçtı?

M. ALİ AKIN – Değil efendim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Nerede kaçtı?

M. ALİ AKIN – Odadan kaçıyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Odadan kaçıyor...

M. ALİ AKIN – Evet.

MURAT YILDIRIM (Çorum) - Duydun...

M. ALİ AKIN - Duydum demedim efendim.

BAŞKAN – Odada bulamayınca odadan kaçtığı hükmüne varıyorlar.

M. ALİ AKIN – Eksik çıkınca biz öyle yorumladık.

BAŞKAN – Peki, tutanak tuttunuz, öyle mi, kaçtı diye?

M. ALİ AKIN – Evet.

BAŞKAN – Ama siz getirdiğiniz gözaltındaki kişileri, araba arka arkaya yanaşıyor, kapıdan içerideki sivillere teslim ediyorsunuz.

M. ALİ AKIN – Evet.

BAŞKAN – Siz nerede duruyorsunuz ondan sonra beklerken?

M. ALİ AKIN – Biz geri alıyoruz, götürüyoruz efendim.

BAŞKAN – Hayır, o arada, geri götürünceye kadar ne yapıyorsunuz?

M. ALİ AKIN – İşte kaç kişi getirdik, 3 kişi getirdiysek 2 kişi götürüyoruz yahut da 5 kişi götürüyoruz.

BAŞKAN – Anladım da şimdi onlar o arada bir zaman geçiriyorlar, değil mi, bir saat, iki saat, beş saat, belki bir gece kalıyorlar.

M. ALİ AKIN – Yok, gece kalmıyorlardı efendim.

BAŞKAN – Kalmıyorlardı.

M. ALİ AKIN – Gece kalmıyorlardı çünkü...

BAŞKAN – Pekâlâ, siz bu 4 kişiyi getirdiniz.

M. ALİ AKIN – 4 mü, 5 mi?

BAŞKAN – Aradan diyelim ki iki üç saat geçti, bir tanesinin eksik olduğunu gördünüz, almaya gittiniz herhâlde. Bunları götürün mü dediler size? Nasıl fark ettiniz?

M. ALİ AKIN – Tabii “Bunları götürün.” dediler.

BAŞKAN – Pekâlâ, siz, o binaya bu gözaltında getirdiğiniz kişileri teslim ettikten sonra onların kapısında nöbet beklemiyorsunuz, artık teslim etmişsiniz oradaki sivillere. Tutanak tuttunuz ve o kişilerin kaçmasına neden olduğunuz için sizin hakkınızda ceza verildi değil mi, işlem yapıldı?

M. ALİ AKIN – Evet.

BAŞKAN - Siz bunu hak ettiniz mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

M. ALİ AKIN – Demek ki hak etmişiz efendim. Bana İstanbul’da da verildi ceza.

BAŞKAN – İyi ama senin sorumluluğunda değil ki teslim etmişsin içeridekilere, sorguculara.

M. ALİ AKIN – Doğrudur efendim.

BAŞKAN – Sorguculara teslim etmişsin. Onların da sana teslim etmesi gerekmez mi?

M. ALİ AKIN – Evet.

BAŞKAN – Sana teslim etmemişler, bir tanesi eksik.

M. ALİ AKIN – Şimdi orada imza almadığımız bizim hatamız efendim, imza attıracak kimse bulamıyorduk.

BAŞKAN – Ama gene de kendinizi savunmadınız mı, biz teslim ettik diye.

M. ALİ AKIN – Tabii ki söyledik, işte burada anlattığımız gibi anlattık.

BAŞKAN – Niye cezaya razı oldunuz?

M. ALİ AKIN – Efendim, memursun, ben hiç şey yapmadım ki... İtiraz ettim, komiserlik imtihanına gireyim dedim ona bile almadılar.

BAŞKAN – Size haksızlık etmişler.

M. ALİ AKIN – Olabilir efendim, bir şey demiyorum.

BAŞKAN – Kim yaptı bu haksızlığı?

M. ALİ AKIN – Kimden arayacaksın...

BAŞKAN – Bu haksızlığı kim yaptı size?

M. ALİ AKIN – Şimdi isim veremem ki bizim teşkilatımızın silsile yolu, haklı, haksız... O zaman idari mahkemeler yoktu.

BAŞKAN – O adamın oradan kaybolmasına neden olanlar siz değilsiniz, başkaları.

M. ALİ AKIN - Doğrudur efendim.

BAŞKAN – Onların yerine sizi yakmışlar.

M. ALİ AKIN – Doğrudur.

BAŞKAN – Adil bir şey mi bu? Bu adil değil. Kim onlar peki, orada kaçırılanlar kim?

M. ALİ AKIN – Bilemiyorum efendim.

BAŞKAN – Hiç araştırmadın mı, bana haksızlık ediliyor, bana lüzumsuz yere, hak etmediğim hâlde ceza veriliyor, içerideki adamlara bir şey yapılmıyor. Hiç düşünmediniz mi bunu?

M. ALİ AKIN – Düşündük efendim.

BAŞKAN – Kim onlar?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

M. ALİ AKIN – Beni karakola sürdüler.

BAŞKAN – Kim sürdü?

M. ALİ AKIN – İsmi bilmiyorum ki. Karakola tayinim çıktı.

BAŞKAN – Hayır, o gün içeride teslim ettiğiniz insanlar kim? Niye saklıyorsunuz, saklamayın siz.

M. ALİ AKIN – Saklama diye bir şey yok efendim.

BAŞKAN – O insanlar size zarar vermişler.

M. ALİ AKIN – Doğrudur efendim, ben niye saklayayım?

BAŞKAN – Hak etmediğiniz hâlde size zarar vermişler.

M. ALİ AKIN – Tabii ki.

BAŞKAN – Kim onlar?

M. ALİ AKIN – İsimlerini bilmiyorum efendim, işte dediğim kişiler isimleri, hep onlar muhatap alınıyor.

BAŞKAN – Polisten, birinci şubeden kim vardı orada?

M. ALİ AKIN – Birinci şubeden olanı bilmiyorum efendim.

BAŞKAN – Onlar seni korumadılar sen onları koruyorsun.

M. ALİ AKIN – Doğrudur efendim. İnan olsun ben kimseyi korumuyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, sen, ilk önce dedin ki, ilk ifadenin başlangıcında “Geri alırken saydığımızda bir kişinin eksik olduğunu gördük.” dedin.

M. ALİ AKIN – Yanlış olabilir efendim orası, doğru.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Doğrusu nasıl?

M. ALİ AKIN – İşte “Kaçtı” dedilerdi yani “Camdan atladı bir kişi.” dediler, “Kaçtı” dediler. Ondan sonra biz tutanak tuttuk, araştırdık.

BAŞKAN – Kim dedi, kim kaçtı dedi?

M. ALİ AKIN – Oradaki suçlulardan söylediler birisi “Camdan atladı ağabey.” diye.

BAŞKAN – Gözaltındakilerden biri söyledi.

M. ALİ AKIN – Ben öyle duydum yani.

BAŞKAN – Kendi ağzından mı duydun?

M. ALİ AKIN – Evet.

BAŞKAN – Ya onlar beraber gelmişler, belki de aynı suçtan sanıklar...

M. ALİ AKIN – Doğrudur efendim.

BAŞKAN - Sana kaçtı diye niye söylesin?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

M. ALİ AKIN – Eksik çıkınca öyle oluyor efendim. Biriniz neredesiniz dedik, birimiz camdan atladı...

BAŞKAN – Bize öyle demedi o insanlar.

M. ALİ AKIN – Doğrudur efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, camdan atladığını onlar söylüyor da içeride MİT’çiler size bir şey söylemiyor mu? Neticede, siz bunları geri götürdüğünüze göre bunların sorguları bitmiş demek ki. Camdan atladığından MİT’çilerin haberi yok mu? Yani siz şu an siz hiç kimsenin söylemediği bir şey söylüyorsunuz. İlk defa böyle bir şey söyleniyor. Yani “Sorguya gelen kişiler kaçtığını söyledi.” diyorsunuz.

M. ALİ AKIN – Ben öyle duydum efendim. Arabada giderken konuşuyor. “Orada söyleyen hanginizdi?” dedim, “Benim ağabey.” dedi. Ben, adını bile sormadım kaçtı diye. Yani kimin kaçtığını ancak öğreniyorsun.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, siz 4 kişi aldınız, geriye 3 kişi...

M. ALİ AKIN – Oradan aldığımız adedi bilmiyorum efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bilmiyorsun, tamam. Yani bir kişinin eksik olduğunu biliyorsun. Şimdi, bunların eksik olduğunu anladıktan sonra bu kişileri nereye götürdünüz?

M. ALİ AKIN – Gözetim evine götürdük.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Oradan gözetim evine götürdünüz. Bunu gece mi götürdünüz?

M. ALİ AKIN – Saatini hatırlayamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şöyle olmuş olabilir mi? Eğitim enstitüsünden, sorgudan aldıktan sonra bu şahısları, bir tanesi eksik olarak, sizin şubeye götürüp, ikinci şubeye, birinci veya ikinci şubeye, o iki katlı binaya, eski, jandarmanın, sizin kullandığınız binaya götürdüğünüz...

M. ALİ AKIN – Daha biz o jandarmaya taşınmamıştık efendim, jandarmanın kısmına taşınmamıştık, eski ahşap bina vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tamam işte orası, daha sonra, şimdi de lojman yapılan bina. Lojman yapmışlar, jandarma lojmanı olarak kullanılıyor. O binaya götürdüğünüzde akşam orada bırakıp daha sonra tekrar Dede Korkut’a getirmiş olabilir misiniz?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

M. ALİ AKIN – Hayır efendim. Mümkün değil.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye? Orada da iyi davranmışsınız zaten yani sizin şubede de hiç herhangi bir şey olmamış, hatta yemek bile ikram etmek istemişsiniz ama onlar kabul etmemiş yani acaba bize farklı bir şey verebilirler mi diye. Böyle bir şey oldu mu, hatırlıyor musun?

M. ALİ AKIN – Hatırlamıyorum efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin yani bu üçünüzün dışında gözetim evinden zanlıları alıp, sorguya götürüp tekrar geri getiren başka kimse var mıydı?

M. ALİ AKIN – Bilmiyorum ki ama poliste yoktu yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sen de biliyorsun ki sizden başka kimse almıyordu. Niye bilmiyorum ki diyorsun? Kim olabilirdi?

M. ALİ AKIN – Ben bilmiyorum efendim, gece dağın başında bir askeriye. Oradan kimler adam alır, kimler alamaz, bilemem ki onu ben. O liste yoktu. Doğru, biz alıyorduk yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz alıyordunuz ve siz götürüyordunuz ama hatırlamıyorsun. Sizin götürdüğünüz yerde bu sorguya götürülen kişiler bir arada mı tutuluyordu?

M. ALİ AKIN – 2-3 kişi bir odada.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cemil KIRBAYIR ve daha sonra işte “Ağabey, birisi buradan kendisini attı.” diye söylediler. Onlar bir aradalar mıydı?

M. ALİ AKIN – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi o?

M. ALİ AKIN – Bilmiyorum, adını bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaç kişiydiler orada, o odada, 3 mü, 4 mü, 5 mi?

M. ALİ AKIN - sayısını bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hayır ama götüren sizsiniz oraya.

M. ALİ AKIN – Doğru da şimdi yıllar geçmiş efendim nasıl hatırlayayım, şu kadar sene var?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ceza alıyorsun bu olaydan dolayı. Bununla ilgili olarak ya bunlar kimdi diye düşünmez misin?

M. ALİ AKIN – Şimdi, efendim, ben arkadaşlarımın adını bile bilmiyordum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ceza almışsın o dönemde.

M. ALİ AKIN – Olabilir yani...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hatırlaman gerekmez mi?

M. ALİ AKIN – Hatırlayamadım efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Orada insanlar gözleri kapalı olarak mı tutuluyordu sorguyu beklerken?

M. ALİ AKIN – Askerlerin bağladığı çaputla olurdu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Gözleri kapalıydı. Birisinin atladığını nasıl görebilecek birisi ve nasıl söyleyebilecek sana?

M. ALİ AKIN – “Pat diye ses geldi, şu yana biri atladı.” dedi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İki katlı yerden aşağıya atladığında ses gelir mi?

M. ALİ AKIN – İki kat değil efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Neredeymiş?

M. ALİ AKIN – Bilmiyorum kaçınıcı kat olduğunu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaçınıcı kata bırakıyordunuz onları? Sen söylemesen de arkadaşların söyledi.

M. ALİ AKIN – Doğrudur efendim, ben bir şey demiyorum ki ama ben birinci kat zannediyorum, bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Oradan birisi gözü kapalı...

M. ALİ AKIN – Çoğu kelepçeli değil efendim, gözü de usulen bağlı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Usulen bağlı.” diyorsun.

M. ALİ AKIN – Yani şunu söyle açmak zor bir şey değil ki.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O zaman niye yani açabilecek olsa o kişinin niye gözü bağlansın yani eliyle açabilecekse...

M. ALİ AKIN – Bazılarını kelepçeliyorlardı, bazılarını kelepçelemiyorlardı. Şimdi onun nedenini de bilemem ki ben, kelepçeniz yeterli mi değil mi...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Birisi oraya alınıyorsa, gözü bağlanıyorsa demek ki bir şeyi görmesi istenilmiyor. Görmesi istenilmeyen bir kişinin gözünü açabileceği durumda eli kelepçesiz bırakılmaz. Hatta önden de değil arkadan kelepçelenir, değil mi? Sen polis memurusun. Yani önden şöyle kelepçelediğin zaman gözünü açabilir, arkadan kelepçelediğin zaman açamaz. Gözü kapalı olan bir adam oraya alınıyorsa gözü

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kapalı olarak gözünün açılması istenmiyor demektir. Gözünü açmaması için de elini elinin bağlı olması lazım. Elinin de önden bağlı olmaması, arkadan bağlı olması lazım. Eli arkadan bağlı olan bir adam aşağıya atlıyorsa burası ikinci kat değil, birinci kat bile olsa aşağıya düşecektir. Oradan nasıl kalkacaktır. Sana mantıklı geliyor mu? Sen polis memurusun, ben değilim. Bu işleri senin bilmen lazım.

M. ALİ AKIN – Ben eskiden üçüncü kattan da atladım, elim arkaya bağlı değildi ama.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Atlayabilir misin elin arkaya bağlı, kelepçeli? Gözün kapalı, nereye atladığını da bilmiyorsun. Atlar mısın?

M. ALİ AKIN – Nereye varmak istiyorsunuz efendim, ben onu anlamadım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bir yere varmak istemiyorum, dediğin şeyin ne olduğunu anlamaya çalışıyorum.

M. ALİ AKIN – Ben aklımda kalanı söylüyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sana mantıklı geliyor mu? Yani bir kişi gözü bağlı olacak, eli arkadan kelepçeli olacak, en aşağı üç metre bir yerden aşağısının nere olduğunu bilmediği hâlde atlayacak ve ondan sonra da kaçacak! Mantıklı geliyor mu sana? Siz tutanak tutacaksınız ve “Kaçtı.” diyeceksiniz. Bu mantıklı geliyor mu sana?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu tutanağı tutarken bu insan buradan gerçekten kaçabilir mi, kaçamaz mı diye bir araştırma içine girmediniz mi?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunları kimlere yutturabiliriz diye bir endişeniz olmadı mı?

M. ALİ AKIN – Biz doğrusu neyse onu yazdık.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Doğrusu ne?

M. ALİ AKIN – Tutanakta yazdığımız neyse o.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne yazdınız tutanakta?

M. ALİ AKIN – Bilmiyorum ki ben onu da unuttum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama siz adamın kaçtığını gördünüz mü, gözünle gördün mü kaçtığını?

M. ALİ AKIN – Görmedim efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Görmediğin bir şeyin doğrusunu nasıl biliyorsun?

M. ALİ AKIN – Söylenenlere göre...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Söylenen her şey doğru oluyor mu? Belki öldürdüler, kaçtı diye size tutanak tutturdular. Onların her söylediği doğru diye bir kanaat mi oluştu sizde ve o doğru mu oluyor o zaman?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biraz önce söylediğimiz şeyler, yıllarca polislik yaptın ve emekli oldun senin aklına yatıyor mu? Birisi gelse böyle bir olayda bunları söylese sen inanır mısın?

M. ALİ AKIN – İnsanların neyine inanılır efendim? Sözüne.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sen inanır mısın polis olarak?

M. ALİ AKIN – İnanacağım, mecbursun, mecburum. Çoğu zaman da inandık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mantıklı mı, hayatın olağan akışına uygun bir şey mi bu?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O zaman bize insanlar diyor ki: “Cemil KIRBAYIR atlamadı, kaçmadı, öldürüldü.” Biz de onlara inanıyoruz. Ne yapacağız şimdi?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaçınıcı seansta olduğunu da bilmiyoruz. Birkaç seans zaten alınmıştı sorguya. Çözülmediğinden dolayı bunlar oldu ve biz bu dediğiniz, atladı diye söylediğiniz insanlarda biz işkenceleri duyuyorduk. “Cemil hatta öyle bir duruma geldi ki ‘Ağabey, ölüyorum, ne olur hastaneye götürün.’ diye yalvardı, onları duyduk.” diyor insanlar. Hangisine inanacağız?

M. ALİ AKIN – Peki duymuş da niye ilgili makamlara bildirmemiş efendim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Kardeşime ne oldu?” diye soran adam daha sonra izinde olduğu on günlük izin deyken Karaman’a gönderilmiş.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki sen bir polis memurusun. Hiç görmediğin bir olay hakkında tutanak tutuyorsun. Hiç suçun olmadığı hâlde sana ceza veriyorlar. Senin sesin çıkmıyor da bu insanların nasıl sesi çıkacak? O kadar hak aramayı biliyorsan sen kendi hakkını niye aramadın da suçu kabullendin?

M. ALİ AKIN – Vatandaş başka, biz başkayız. Biz resmî adamız.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Resmî adamın her söylediği doğru mu oluyor?

M. ALİ AKIN – Hayır, o açıdan demedim ben. Yani hak arama yönünden, şimdi araniyor mesela.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bir polis hakkını arayamazsa vatandaş nasıl arayacak?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

M. ALİ AKIN – Efendim, benim bir şeyi gizlediğim yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yapmadığınız bir işten dolayı, hiç ilginiz olmayan bir işten dolayı kınama cezası alıyorsunuz, bu işleri orada başına ne gelmiş olabileceği konusunda hiçbir yorum yapmıyorsunuz, her şeyi kabulleniyorsunuz. Bu normal mi?

M. ALİ AKIN – Normal.” demiştir.

V.VIII. 25 Mart 2011 tarihinde Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığına yazı yazılarak 8 Ekim 1980 tarihinden itibaren kendisinden haber alınamayan Cemil KIRBAYIR olayıyla ilgili, 01.01.1980-01.01.1982 tarihleri arasında Kars ilinde görev yapan MİT Bölge Müdürü, Müdür Yardımcısı ve siyasi sorgulamalarda görev yapan kişilerin yerleşim yeri ve iletişim bilgileri tespit edilerek Komisyona bildirilmesi istenmiş, tespit edilen bu 30 Mart 2011 tarihinde yapılan Alt Komisyon toplantısında dinlenmiştir. Bu toplantıdaki konuşmalar şu şekildedir.

V.VIII.1. 30 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR’ın kaybolduğu tarihte görev yapan “ZEKİ TUNÇKOLLU” (Dönemin MİT görevlisi) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN –Biz sizi önce tanıyalım.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Adım Zeki, soyadım Tunçkollu. Üniversite mezunuyum. 1978-1986 yılları arasında Kars’ta görev yaptım.

BAŞKAN – Zeki Bey, şimdi, Cemil KIRBAYIR Göle’de gözaltına alınıyor, oradan Kars’a getiriliyor, tugayda askerî gözetim evine konuluyor. Sonra, oradan polis görevlilerinin nezaretinde sorgulanmak üzere o dönemde sorgu evi olarak kullanılan, daha önce Dede Korkut Eğitim Enstitüsü olan binaya getiriliyor.

Şimdi, siz de o dönemde görevlisiniz Kars’ta. Bu konuda bazı bilgilere sahip olduğunuzu düşündüğümüz için sizi davet ettik bilginize başvurmak üzere. Cemil KIRBAYIR’ın gözetim evinden sorgu evine getirilmesiyle ilgili bilginiz var mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, şöyle: Bireysel olarak bir ismi, bir şahsı benim hatırlamam mümkün değil. Bizim oradaki çalışma şeklimizi uygun görürseniz kısaca arz edeyim size: Bizim bir bölge içinde toplantılarımız olurdu. Bu arada Erzurum bizim daire başkanlığımızdı. Oradan şahıslarla ilgili o dönemde -mesela diyelim “a”, “b”, “c” şahısları- bilgi talebinde bulunurduk, bunları alırdık. Bunları aldıktan sonra ilk ana toplantı sıkıyönetim

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

makamıyla yapıldı. Bilahare, emniyet müdürü, emniyet müdür yardımcısı veya siyasi şubenin müdürü, bunlara not vermek şeklinde... Biz, yukarıdan aldığımız, bizde mevcut fakat yukarıdan tensibini aldığımız bilgileri bu toplantılar esnasında ilk etapta sıkıyönetime verirdik.

BAŞKAN – Kimdi sıkıyönetim komutanı hatırlıyor musunuz o dönemde?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Vallahi, demin dışarıda da konusu oldu, tuğgeneral. Ondan önce bir korgeneralimiz vardı, o gırtlak kanserinden rahmetli oldu.

BAŞKAN – 12 Eylül’ün hemen ertesinde kimdi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tuğgeneral.

BAŞKAN – Adını hatırlamıyorsun?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hatırlayamıyorum. Otuz yıl oldu.

BAŞKAN – 1. Şube Müdürünü hatırlıyor musunuz kimdi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – İnanın, yani çok samimiyim bu konuda, dairedaki arkadaşlarım bile otuz sene önceki...

BAŞKAN – Mehmet HAYTAN olabilir mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bak, o isimle çalıştık.

BAŞKAN – Çalıştınız.

ZEKİ TUNÇKOLLU – O isimle çalışıldı, not verildi. Notun karşılığında, efendim diyelim işte şu sorular, o soruların cevabını verirlerdi, biz de yukarıya onları mesaj hâlinde aktarırdık.

BAŞKAN – Evet, devam edin.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani bizim sistemimiz bu.

BAŞKAN – Sorguyu kim yapardı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sorgu emniyetin görevi. Emniyet siyasi şubenin.

BAŞKAN – O zaman 1. Şubede görevli olanlar mı yapardı sorguyu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – O zaman 1. Şube deniyordu herhâlde, siyasi şube.

BAŞKAN – Yani şimdiki siyasi şube, şimdiki terörle mücadeleye tekabül eden.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Grup grup... Zaman zaman...

BAŞKAN – Siz bulunur muydunuz sorguda?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle, bizim not götürme durumumuz olurdu bazen. İvedilikli mesela yukarıdan bilgi alırdık. Yukarı bize derdi ki “Bunları götürün.” Gidilirdi, girilmez diye bir şey yok yani. “Ben gitmedim.” demek mümkün mü? Giderdik oraya, verirdik

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

arkadaşımıza... Yani bizim ana görevimiz, yukarının talebi, bunları karşılamak, bunları alıp yukarıya bildirmek.

BAŞKAN – Peki, sorguda sıkıyönetim görevlileri de bulunur muydu? Girdiğinizde görür müydünüz onları?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Askerlerden gelen olurdu zaman zaman.

BAŞKAN – Bulunurdu. Ne gördüğünüz orada, biraz anlatır mısınız bize.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Pek hatırlamıyorum. Size çok bariz bir şey anlatayım: Siz de biliyorsunuz, Dede Korkut Eğitim Enstitüsü şey yeri oldu -emniyetin ona müsait yeri yok- sorgu yeri oldu orası. Ben ilk defa -yani milleti toparlamışlar, almışlar- oraya dosya götüreceğim. Dosyanın içinde işte alındığı bildiriliyor, “Hakkında bilgileri verin.” diye bize yazmışlar. Yukarıdan bütün bilgileri aldım, gittim. Eğitim Enstitüsünün koridoruna bir girdim ki -inanın yani -boydan boya bir şey, kalorifer peteklerine insanları çarşafı bağlamışlar.

BAŞKAN – Çarşafı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Çarşafı yırtmışlar, şerit şeklinde, ellerini bağlamışlar.

BAŞKAN – Eller kelepçeli ortadan...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Gözleri bağlı, yani güçlü kuvvetli bir adam onu rahat koparır.

BAŞKAN – Kelepçelenmemiş mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kelepçeleri yokmuş o kadar.

BAŞKAN – Yeteri kadar yok?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yeteri kadar yokmuş yani kelepçeleri.

BAŞKAN – Demek ki bazıları kelepçeli, bazıları çarşafı.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Çarşafının yani... Beyaz çarşafı bağlamışlar. Eller bağlı, gözler bağlı, orada duruyor. Biraz güçlü kuvvetli olan adam onu rahat bir şekilde koparır. Biraz da profesyonelliği varsa bırakır, gider.

BAŞKAN – Ama genellikle 3-4 kişiyi alıp getiriyormuş polis. Onlar sorgulandıktan sonra geri gönderiliyormuş, onların yerine yenileri getiriliyormuş.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Vallahi o, artık, oradaki o arkadaşlarımızın bileceği iş.

BAŞKAN – Sizin gördüğünüz anda çoktu diyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani...

BAŞKAN – Kaç kişi vardı aşağı yukarı o koridorda bağlı dediğiniz, çarşafı bağlı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Vallahi 100 kişinin üzerindeydi.

BAŞKAN – O kadar çok getirmişler bir anda.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – 100 kişinin üzerindeydi. Bu, 12 Eylülün ilk alınışı.

BAŞKAN – İlk alınışı... Sonra belki biraz düzene sokmuşlardır.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Eller arkada, kalorifer peteğine bağlı.

BAŞKAN – Bir de şeyden söz ediliyor, bir üst katta, girişin üstünde bölmeler oluşturulmuş, oraya koyuyorlarmış tek tek, hücre gibi yani bekleme sırasında.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben öyle bir şey görmedim efendim.

BAŞKAN – Sorgu da giriş katında mı yapılıyordu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sorgu normal, mesela, siyasi şubenin bir salonu oluyor.

BAŞKAN – Girişte sol tarafta bir yerde miydi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben pek iyi hatırlamıyorum. Orada... Yani bir not götürdüm ama ondan sonra aşağıya, bölge trafik miydi, şehir içi trafik miydi, onlardan birisindeki dairenin arka tarafında müsait bir salon varmış, o salonu sorgu yeri olarak kullanmaya başladı arkadaşlar. Oraya not götürürdük.

BAŞKAN – Şimdi, iki katlı eski bir taş binada da öyle bir yer olduğu söyleniyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ha işte taş bina orası... Hatta şöyle, hep peşi peşine geliyor: Bir operasyon yapılmış, tahrip kalıpları alınmış fakat polis bunun tahrip kalıbı olduğunu bilmiyor. Üzerinde de şey var yani bu yakalanan şeyler bir yere diziliyor. Efendim, işte televizyonlar falan çekim yapıyor, bunlar işte televizyonda gösteriliyor ve bununla arkadaşlar, ikramiye ile ödüllendiriliyor. “Asker” dediniz de oradan aklıma geldi. Ben de oraya gittim, orada duruyorum, bakıyorum, burada siyasi şube müdürü ile konuşuyorum ben. 3 tane subay geldi. Çok affedersiniz, affınıza sığınıyorum, “Siz manyak mısınız? Burada durulur mu?” dedi. Şey oldum, bir tuhaf oldum bu hitabetinden falan. “Bu içeridekiler tahrip kalıbı değil, bir sobadan kıvılcım çıkıp bunun üzerine düşse bütün mahalle havaya uçar...” dedi. Yani böyle girift bir şey vardı orada, arkadaşlar çalışırlardı yirmi dört saat esasına göre.

BAŞKAN – Biraz sorgulamayı anlatın bize. Nasıl yapıyorlardı sorgulamayı? Hangi yöntemleri kullanıyorlardı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, biz pek şey...

BAŞKAN – Samimi ama aradan bu kadar yıl geçti bakın. İşkence yapıldığı söyleniyor o dönemde.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani şöyle bakınız: Şimdi, mesela, adamlar sorgu bölümünün köşesinde -büro amiri, büro amiri demeyim de artık- ekip amirinin bir yeri olurdu. Bizimkiler mesela oraya şey yaparlardı. Ben giderdim, oturdum oraya. Özel birimlerin, daha önceki

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

karşılığı... Çayları eksik olmazdı onların, çok güzel çay yaparlardı. Çaylarını içerdik. Bunun şimdi şeyi vardı yani kıskançlığı vardı. Bizim kontrespiyonaj sorgularımıza direkt olarak biz girerdik, bu hudut ihlallere, şeylere falan, onu biz yapardık. Yok efendim, bilgisayar geliyorsa onları kullanırdık. Biliyorsa biz kendi usulümüze göre sorgu yapardık. Yalnız şey vardır: Mesela, sıkıyönetim, emniyet, MİT, Jandarma; bunlar en azından bir şey olmuştur, böyle hep ben yapayım... Bizim öyle bir sıkıntımız yoktu. Legal kuruluşların, legal yapıların, hep biz yapalım, biz önüne gidelim anlayışı vardır.

BAŞKAN – Peki, biraz özele inelim. Şimdi, Cemil KIRBAYIR'ı hatırlamıyorsunuz siz öyle mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hatırlamıyorum, yok. Hatta bu sabah ben hukuk müşaviriyle görüştüm.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hâlâ görevli misiniz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, hayır. On yıl oldu emekli olalı.

BAŞKAN – Peki, oradan Cemil KIRBAYIR'ın kaçtığıyla ilgili bir tutanak tutulmuş.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onu şöyle...

BAŞKAN – Şimdi, o zaman özel bir durum oluyor yani Cemil KIRBAYIR'la ilgili olarak, kaçtığı iddiası var çünkü.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Evet, onu biz sıkıyönetimden aldık.

BAŞKAN – Sıkıyönetimden...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sıkıyönetim... Yani o tür şeyler... Çünkü ana amir onlar. Takibini, cezalandırılmasını, taltifini hep onlar yapıyor.

BAŞKAN – Bilgiyi mi onlardan aldınız?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kaçtığına dair... Hatta ben isim olarak falan böyle bir olay oldu deseydim, ismi hatırlayamaz. Mümkün değil.

BAŞKAN – Evet.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ama sabah Fuat Bey'le ben bilgi alınca... Görüştüm kendisiyle, “Böyle böyle bir talep var, oranın görüşünü almam lazım.” dedim. “Tabii, olabilir.” dedi. Tesadüfen burada da karşılaştık.

BAŞKAN – Nasıl olmuş yani? O kaçma olayıyla ilgili bilginiz nedir?

ZEKİ TUNÇKOLLU –Hatta o dönemde cezalandırıldılar falan, para cezalarının verildiği bir şeyler oldu. Cezaevine mi gittiler? Yani detayını hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – Oradan kaçılabilir miydi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Nereden?

BAŞKAN – O sorgu evinden, Dede Korkut Eğitim Enstitüsünden.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Emniyette her yerden kaçılabilir.

BAŞKAN – Nasıl kaçılır oradan?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle bakınız...

BAŞKAN – Adamın elleri arkadan bağlı, gözü bağlı. Çırılçıplak soyuyorlar sorguda.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Her gelen soyulacak diye bir şey yok efendim ...

BAŞKAN – Sorgulananlar öyle diyor ama...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sorgu şubesinde çay servisini yapan... Rahatça girer, rahatça çıkar. Mesela o demin anlattığımız bina iki bölümlü. Bir ara, yani üstü açık, açık hava bölümü var, bir de bu tarafta yer var.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Dede Korkut’tan bahsediyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Dede Korkut’ta bir toplu tutuklamayı gördüm ben yani bir 100 kişi falan...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Esas sorgulama yeri neresi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sorgulama yerini demin söyledim ya.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – O bina Dede Korkut değil mi, sorgulama yeri?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Değil. Dede Korkut’ta da yapılmıştır sorgu. Şöyle: Ora ilk alınma yeri. Bu 12 Eylül harekâtı olmuş.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Bize gelen bilgi şöyle: Sorgulamada ifade aynen şu: Emniyet, asker ve MİT; üçü birlikte yapıyordu. Sorguyu üçünün birlikte yaptığı söyleniyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, hayır, öyle bir şey yok. Tamam, orada görüşülmüştür ama asker otursun, işte biz oturalım, öyle bir sorgu şekli yok.

BAŞKAN – Şimdi, orada sorguya tabi tutulan insanlarla da görüştük biz. Polislerle görüştük, askerlerle görüşmedik, onlarla da görüşeceğiz. Söylenen şu: Gözlerimiz bağlı, ellerimiz arkadan bağlı. Sorguya çırılçıplak alıyorlar bizi, orada soyuyorlar. Oradan kaçmanın imkânı yok, mümkün değil. Sonra geri götürürken tabii, gözetim evine götürürken de giydireyorlarmış.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben size söylüyorum, bakın, o aşağıdaki sıkı yerden yani azıcık aklını kullanan, bir adam çay servisi yapıyor, karşı bina, trafiğin binasına giriyordu, oradan dolduruyordu çayı, alıyordu bu tarafa getiriyordu. Bu adam mesela çalışanları... Bu çayların içine bir şeyler koyup hepimizi zehirleyebilirdi de bu adam.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Şimdi, o iki katlı taş bina ayrı, eğitim enstitüsü ayrı.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Eğitim enstitüsü şöyle...

BAŞKAN – Eğitim enstitüsü, etrafı boş bir alan.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tek bina zaten o.

BAŞKAN – Orada polis var, jandarma var, asker var. Getiriyorlar bunları, hücreye koyuyorlar...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hücre falan yok orada. Ben size anlattım...Orada zannedersem bir kimlik kontrolleri yapılmıştır yani.

BAŞKAN – Nasıl kaçacak adam oradan, yani nasıl kaçar? Sizin izleniminizi ben soruyorum. Oraya girip çıkmışsınız.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Benim izlenimim şöyle: O benim gördüğüm manzarada, azıcık profesyonel olan, biraz da gücü kuvveti yerinde olan, her isteyen oradan kaçardı.

BAŞKAN – Kaçsa nereye kaçacak? Karşıdaki mahalle 1 kilometre ötede.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yoo, altında onun şeyi var. Hayır, 1 kilometre yok altı, Bayrampaşa Mahallesi.

BAŞKAN –Biz de gittik gördük orayı.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Gecekondu mahallesi, altı Bayrampaşa onun.

BAŞKAN – Ama epey bir mesafe var, oraya kadar... Yani çıplak arazide koşup kaçması lazım. Asker nasıl bırakır onu orada, çeker silahını vurur.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Öyle bir şey de yoktu zannedersem orada.

BAŞKAN – Sorguda ne kullanılıyordu? Nasıl işkence yapılıyordu bu insanlara?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Anlayamadım.

BAŞKAN – Nasıl işkence yapılıyordu bu insanlara?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Vallahi, onun en güzeli emniyete sormalı onu.

BAŞKAN – Sorduk, onlara sorduk ama siz de girip çıkıyordunuz oraya, görmemeniz mümkün değil.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam, öyle de yani onların anlattığı doğrudur.

BAŞKAN – Ben sizden de öğrenmek istiyorum.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Biz sorgu yapmadık.

BAŞKAN – Ama gördünüz girip çıkarken.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Girip çıkarken görüyorduk, suçlu orada oluyordu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Ne vardı orada? Alet olarak ne kullanıyorlardı? Falaka mı var, elektrik mi veriliyor, su mu sıkılıyor?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani bireysel olarak, bugün ne yapıyorsunuz, bugün neyi uyguluyorsunuz? Bugün şu var, bu var. Öyle bir şey olmaz yani. O, onların kendi uygulaması.

BAŞKAN – Anladım ama ben size gördüğünüzü soruyorum şimdi. Ne gördünüz orada? Görmemeniz mümkün değil.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle, bağırtı olur, çağırtı olur... Mesela zaman zaman da biz gidince alır yan tarafa, öbür odaya girerler. Demin söyledim, kıskançlığı var, ödül ister ki adamı ben çıkarayım, bilgiyi ben alayım önce, önce ben vereyim. Öyle yani.

BAŞKAN – Kaç kişi oluyorlardı sorgulayanlar?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Vallahi, ona da ne desem şimdi afakî olur efendim.

BAŞKAN – Hayır, 100 kişi değil herhâlde. 2 kişi mi, 3 kişi mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, yoo, 100 kişi zaten yani derlesen, toparlasan, hepsi, onların kadrosu 30 kişi falan ancaydı. O da sekizer saatlik...

BAŞKAN – Ekip olarak çalışıyorlar tabii. 3 kişi miydi bunlar, 4 kişi miydi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani kaç kişi gidiyordu, inanın yani hiç dikkat etmemmişim.

BAŞKAN – Herhâlde küçük bir gruptu değil mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – E tabii kalabalık yani... Onların ayırdığı, hatta vardiya derler ona, sabah vardiyası, öğle vardiyası, gece vardiyası.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Küçük bir gruptan bahsediyorsunuz polis ekibi için. Peki, küçük bir grup niçin sorgulamak için 100 tane insanı aynı yere getirsin?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Anlayamadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, polisteki sorgu ekibi için küçük bir ekipti diyorsunuz, bu küçük bir ekip niçin aynı gün 100 tane insanı sorgulamak için oraya getirsin? Bunun mantığı nedir?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: 12 Eylül harekâtının olduğunun ertesi günü 13 Eylül. 13 Eylül’de, devletin ilgili kuruluşu, polis ve jandarma bunları toplayacak. Liste verilmiş, toplantısı yapılmış, bu adamlar alınıyor yani hepsi bunların anında sorgu yapılacak diye bir şey yok. Adamlar toplanmış, getirilmiş oraya.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Dede Korkut’a mı getirilmiş?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut’a.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Ama bunları tugayda gözetim evi denilen bir yer varmış, Çakmak Tabya. Oraya götürmüyorlar mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tam bilemiyorum.

BAŞKAN – Sonraki günler...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sonraki günlerde yattıkları yerleri de bilmem.

BAŞKAN – Sonraki günler sorguya kaçır kişi geliyordu bunlar?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Suçlu olarak mı diyorsunuz?

BAŞKAN – Sorgulanmak üzere.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Emniyetteki arkadaşlar ne şekilde yapacaklar, nasıl yapacaklar, konu nedir, fraksiyon nedir, ona göre adamları alır getirirler yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, belli bir suç niteliğinin üzerinde olan yani daha ağır suçluları da mı emniyet sorguluyordu, yoksa onu MİT mi sorguluyordu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, kontrespiyonaj vakaları direkt bizi ilgilendirir, bunların sorgusunu biz yaparız.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nerede yaparsınız?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bunların sorgusunu zaman zaman... Mesela ne diyelim, orada hudut taburları vardı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Dede Korkut'ta da yaptığınız oldu mu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Mesela, Subatağı'ndan devamlı alınmış. Oraya giderdik, adamı alırdık, yukarıya gönderilebilecek herhangi bir durumu var mı diye adamın ön sorgusu orada yapılır, ondan sonra adam alınır bizim ünitimize getirilir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgusu yapılacak kişileri siz kendiniz mi taşıyordunuz, polis mi getiriyordu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Biz kendimiz taşıyorduk. Kontrespiyonaj vakası, bu, daha ziyade hudut ihlalleri olur, bir kişi olur veya en fazla iki kişi olur. Bunları ilgili hudut taburu yakalar, tugaya, tugay da bize bildirir. Bizim Land Rover arabamız vardı, arabamıza biner giderdik oraya, alırdık, ön sorgu orada yapılırdı, hudut taburunda, ünitimize getirirdik.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani siz, hiçbir şekilde normal siyasi kişilerin sorgusuna katılmadık diyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır ama bununla ilgili her türlü koordine yapılmıştır.

BAŞKAN – Ama zaman zaman Dede Korkut Eğitim Enstitüsüne de gittiniz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Gittim, gördüm ben, yani gitmedim demiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Sorgu yapmadınız orada ama...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, orada zannedersen yani kesin olarak hatırlamıyorum ama orada emniyetin de pek sorgusu olmadı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kimin oldu? Emniyetin olmadı, MİT'in olmadı, askeriyenin mi oldu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Orası ilk toplama yeri, ben anlatamadım yani ne var ne yok, diyelim MİT vermiş 150 kişilik liste, jandarma vermiş 100 kişilik liste, polisin elinde var 350 kişi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Her türlü koordine derken, burada nasıl koordine yapıyordunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bu işin legal koordinesi emniyete ait. Yaptığımız koordine şu: Diyelim ki emniyet yarın, üç gün sonra TKP ML partizan örgütüyle ilgili bir operasyon yapacak. Bu gizli tutulur, bize de bunu bildirirler. Biz geliriz, bizim üst makamımıza, böyle böyle, emniyetin bir niyeti var... Elimizde bizim bilgi olsa bile biz inisiyatifimizle onlara veremeyiz. Erzurum bize “verin” derse, bilgileri de yazarız “Elimde şu şu bilgiler var, verilmesi tensiplerine...” diye, “uygundur” derlerse onları bir not hâline getiririz, götürür oraya veririz. Bizim yaptığımız ana koordine bu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi siz az önce dediniz ki “Emniyetin anlattığı doğrudur.” Şimdi, emniyet şunu diyor: “Dede Korkut Eğitim Enstitüsü daha ağır suçluların sorgulandığı bir yerdi ve burayı sadece MİT kullanıyordu.”

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Az önce dediniz ya “Onların anlattığı doğrudur.” diye. Şimdi onların anlattığını söylüyorum size. Yani “Biz sadece ilgili kişileri gözetim evinden Eğitim Enstitüsüne getirir, MİT’e teslim ederdik, onlar sorgusunu yapardı, bizi içeri dahi almazlardı.” Diyorlar.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır hayır, kesinlikle hayır. Bizim verilebilecek herhangi bir bilgi yoksa sorgu yerinde işimiz yoktu veya alınabilecek herhangi bir şey varsa gideriz, alırız, böyle bir şey varsa veririz. Bir de bu ana operasyonun başlangıcında emniyetle biz muhatap olmazdık, bizim muhatabımız sıkıyönetim. Onlar zaman zaman ilgili üniteleri çağırırlardı, zaman zaman onları da çağırılmazlar, direkt kendileri muhatap olurdu bizimle. Sonra, bizden sonra da onlarla yapıyorlardı mutlaka. Bizim öyle Dede Korkut’ta sorguya durumumuz olmadı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, böyle bir işlem yapılıyor olabilir de sizin haberiniz olmayabilir mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Neden? Pozisyonunuz nedir sizin, oradaki göreviniz neydi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben orada kıdemli haber toplayıcıydım o dönemde.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgulama için ayrı bir görevli var mıydı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, haber toplayıcıydım orada. Bizim ünitemiz orada 6-7 kişilik bir ünite vardı. Yani herkesin herkesle irtibatı olurdu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Niye peki böyle bir beyanda bulunsunlar?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani hiçbir mantığı yok onun. Olsa ben bilirim, bilmem mi yani?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama siz sorgu yaparken kesinlikle başka hiç kimseyi dâhil etmiyordunuz, doğru mu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Biz mi?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Evet, siz sorgularken.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizim sorgumuz kontrespiyonaj sorgu. Hatta dairede bile ilgisi, yetkilisi kimse o şeyin, o yapar sorguyu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi Zeki Bey, bizim bu olayla ilgili olarak ilk dinlediğimiz kişi siz değilsiniz. Şimdi diyorsunuz ki: “Biz sorguya katılmıyorduk, bizim görevimiz kontrespiyonajdır. MİT Kanunu’na göre sizin göreviniz kontrespiyonaj. Ama 12 Eylül gibi bir olağanüstü dönem var. 12 Eylül sonrasında Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde sorgulamalar yapılıyor. Bu sorgulamalar için diyorsunuz ki: “Biz sadece elimizdeki bilgileri sorgulamaları yapanlarla paylaşıyorduk.” Kimlerdi sorgulamaları yapanlar? İsim olarak verebilir misiniz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – İsim olarak hiç hatırlayamam.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama sizin isimlerinizi onlar hatırlıyorlar.

ZEKİ TUNÇKOLLU –Şöyle, Belki dairede otuz yıl önceki çalıştığım kadroyu vallahi veremem.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Çok normal bir olay değil, oradaki önemli bir olaydan bahsediyoruz. Şimdi diyorsunuz ki gene biraz önceki ifadenizde: “Ben gittim baktığımda insanlar 100 kişi vardı orada, çok rahatlıkla oradan kaçabilirlerdi.”

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kaçabilirlerdi, evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi siz gördüğünüzde 100 kişi vardı, siz bir gün gördünüz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Mesela. O 100 kişiyi de ben belki abartmış olabilirim, belki de 150 kişi, koridor boyunca da gitmedim mesela, o tarafta daha adamlar var.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Yani siz bir gün için bunu gördüğünüzü söylüyorsunuz. Orada günlerce bu sorgular yapıldı. Kaç kişi kaçtı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Oradan mı?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onu ben bilemem. Onu sıkıyönetime soracaksınız. Biz bu işin legal takipçisi değiliz. Ne oranın emniyetinden ne kişilerin emniyetinden ne sorunun emniyetinden biz sorumlu değiliz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biz onları dinledik. O zaman ben söyleyeyim. Sadece 1 kişinin kaçtığıyla ilgili bir tutanak var.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam, öyledir o zaman.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani “Herkes rahatlıkla kaçabilirdi.” diyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kaçmamış, kaçabilirdi, hakikaten kaçabilirdi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Gene “Ellerinde kelepçe yoktu.” diyorsunuz o kişilerle ilgili olarak.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hepsi değil ama, bir kısmı kelepçeliydi bir kısmı çarşafıla bağlanmıştı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet HAYTA, Ergun TOSUNÖZ, Mehmet AKTAŞ ve Medeni AKIN’ı hatırlıyor musunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Elâzıglı bir grup vardı, yani “Elazıglı Mehmetler” diye geçerdi. Şimdi Mehmet deyince oradan o aklıma geldi. Bu emniyetin personeli onlar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunlar sorguya katıldılar mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Katılmışlardır, katılmaması mümkün mü?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani siz bunları sorguda gördünüz mü?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Gördüm.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Gördünüz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Gördüm.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorguya katılmışlardı, insanları sorguya almışlardı.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani hayır, sorgu şubesine gittim gördüm, o anda sorgu yapmıyordu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi bakın, şu andaki bizim öğrenmek istediğimiz Dede Korkut’taki sorgulamalardır.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut’ta ben sorgu görmedim, inanın görmedim, görsem “gördüm” derim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Peki, ne gördünüz orada?

ZEKİ TUNÇKOLLU – 13 Eylül müydü, 14 Eylül müydü, bize yukarıdan bilgiler geldi. Bizim elimizdeki bilgileri de bir dosya hâline getirdik. Daha önce emniyette bir toplantısı yapılmıştır bunun. Toplantı yapıldı, sıkıyönetimin bilgisi altında sorguda kullanılmak üzere bunları götürüp veriyoruz biz arkadaşlara.

ERDAL KALKAN (İzmir) - Zeki Bey, biz saptadık, bu Cemil KIRBAYIR denen kişi elektrik işkencesinde ölmüş yani bütün deliller, bütün bulgular bunu gösteriyor. Tabii ki orada şimdi buna kaçmış süsü veriliyor. Biz sadece bir daha bunlar olmasın diye bir araştırma yapıyoruz. Yani biz olayı biliyoruz zaten.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam, ben anlıyorum da şimdi bu işin çok detaylı bir şekilde, inanın, o dönemdeki sıkıyönetim kayıtlarını alırsanız, hepsi vardır. Bu işin, kaçıran ekipte belirlenmesi, bir cezalandırma yapıldı zannederseniz, bira ara bunlar Erzurum’a gitti, sıkıyönetim cezaevinde de kaldı herhâlde. Yani öyle hatırlıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, bakın Zeki Bey, biraz önce diyorsunuz ki: “Ben sorgulamalarla ilgili hiçbir şey bilmiyorum.” Şimdi orada milletin, yani sizin dışınızda olan bir birimin başına gelenleri tek tek söylüyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle, bakın, bu olaylar...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İnandırıcı olmuyorsunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bu o kadar ince bir şey değil ki Müfettiş Bey. Sıkıyönetimde iki günde bir bölgenin de yetkililerinden biri olarak tugay komutanına giderdim, birebir toplantı yapardık biz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimlerle yapıyordunuz o toplantıları?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi zaman zaman tugay komutanı olurdu, birebir yani, o başka kimseyi almazdı, zaman zaman sıkıyönetim karargâhı olurdu. Zannedersem 1 binbaşı, 2 de yüzbaşı veya 2 binbaşı, 1 yüzbaşı mı?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim onlar, isimlerini söyleyebilir misiniz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – İsimlerini hiç hatırlamıyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Şimdi Zeki Bey, bize gelen bilgiler, emniyet, MİT ve asker. Emniyete sorduğumuz zaman “MİT yaptı.” diyor, MİT’e soruyoruz “Asker yaptı.” diyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizim bir ilgimiz yok.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yani herkes topu taca atıyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: Hayır, bakın, şöyle: Bu iş silsileyi gerektirir

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Silsile olarak mı diyorsunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bir saniye, bir saniye, bir bitireyim. Yukarıdan izin alınıp...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yukarı nere?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Erzurum Bölge Daire Başkanlığı. Buradan izin alınıp bunun emirleri doğrultusunda gidip emniyetle, jandarmayla, sıkıyönetimle gerekli çalışmayı yapmak.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Biraz önce bahsettiğiniz koordine, bu üçlü koordineyi mi yapıyordunuz, emniyet, MİT ve asker?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bu belli olmuyordu ki. Kalıp hâlinde yani illa emniyet, polis, jandarma, MİT bir araya gelecek... Zaman zaman öyle şeyler olur ki, tugay komutanı çağırırdı, mesela MİT’le görüşürdü, zaman zaman çağırıyormuş mutlaka emniyetle görüşüyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki Bey, sorgulamalarda MİT’in ne şekilde dâhil olduğunu üç aşağı beş yukarı biliyoruz ve bu sorgulamalarda, siz de biliyorsunuz, biz de biliyoruz ki MİT bu sorgulamaların içerisine girdi. Yani orada sıkıyönetim sorgulaması diyebileceğimiz bir sorgulama yapılıyordu Dede Korkut Eğitim

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Enstitüsünde, bunun içerisinde herkes kendi elindeki bilgiler çerçevesinde sorgulamalara da katılıyordu. Siz de sorgulamalara katıldınız.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Bak, aşağıda sık sık giderdim, oraya ben hatırlasam söylerim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz katılmamış olabilirsiniz, biriminizden kim katıldı o zaman, yani Taner ALPAN katıldı mı bu sorgulara?

ZEKİ TUNÇKOLLU – O rahmetli oldu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Rahmetli oldu, evet. O tarihtekini soruyoruz yani o tarihlerde katıldı mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – O da gitmiş olabilir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Engin Yarbay, o dönemde sizin müdürünüz, bu sorgulamalara katıldı mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sorguya katılmaz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – MİT hiçbir şekilde buradaki sorgulamalara katılmadı mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Direkt olarak hayır.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Endirekt olarak nasıl katıldı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Endirekt olarak elinizdeki bilgileri veriyordunuz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim yapıyordu sorgulamaları?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sıkıyönetim yapıyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi sıkıyönetimden orada bu işlerin sorumlusu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onu hatırlayıp şu anda size şudur diyemem ben.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Doğrudan, birebir bağlı olduğunuz kişinin ismini bilmiyor musunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Biz bağlı değildik. Biz sıkıyönetime bağlı değildik. Sıkıyönetim bizim amirimiz değildi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şahmar Binbaşyı hatırlıyor musunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Binbaşı vardı, iki taneydi zannedersem.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şahmar Binbaşı.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani bir binbaşı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yaşar Gök tuğgenerali.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam işte, tugay komutanı o.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hatırladınız mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi ismini söyleyince Yaşar Gök, oradan hatırladım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu sorgulamalarda ne oluyordu ve Cemil KIRBAYIR ve arkadaşlarının sorgulamasında sizden kim katılmıştı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizden ferdî olarak katılan yoktur o sorguya.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Böyle bir olay olduktan sonra, gözaltından kaçtı şeklinde sizin biriminizin bir araması oldu mu? Sizin biriminiz ne yaptı? Mesela siz o dönemde haber işlerine bakan, doğrudan sizin göreviniz yani biraz önce söylediniz, ne yaptınız onunla ilgili?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Biz toplarız, makama veririz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Bir işlem yaptınız mı, yapmadınız mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onunla ilgili, bu konuyla ilgili, şahısla ilgili bir haber toplamayı gerektirecek faaliyet varsa yapılmıştır.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz yaptınız mı diyorum ben. Genel konuşmayın, ben sizinle ilgili soruyorum.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, ben yapmadım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Arkadaşlarınızdan yapan oldu mu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onu da bilemezsin. Bizde kompartmantasyon vardır. Öyle odaya girip herkes birbirinin işini bilmez. Ben sekiz yıl çalıştım, sekiz yıldır o ismi geçen arkadaşın, Taner Bey’in masasına oturup, dosyalarının birisine bakmış değilim, bakmam, bakamazsın daha doğrusu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani MİT’te herkes kendisi mi ayrı bir daire başkanı orada, herkes ayrı bir bölge müdürü mü orada?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Anlayamadım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Herkes kendi başına mı MİT’çi orada.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama biraz önce onu söylüyorsunuz, yani bir mesele, sizin getirdiğiniz bir bilgi bir yerde görüşülmez mi? Siz bundan haberdar olmaz mısınız?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bölge müdürüyle oturur görüşürsünüz, bölge müdürüne arz edersiniz. Hatta belgesi vardır matbu onun, matbu belgeyle yazılır, götürülür, yüz yüze görüşmede veya ihtiyaç hissederse çağırır, hissetmezse yapılacak işin üzerine yazar verir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani siz diyorsunuz ki “Biz hiçbir sorgulamaya katılmadık. “

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Kontrespiyonaj hariç.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kamunun “gözüaltından kaçtı” dediği, ailelerinin ve birlikte olduğu arkadaşlarının “öldürüldü” dediği bir olayı sorguluyoruz. Otuz bir yıldır ortada olmayan bir insanla ilgili olayı sorguluyoruz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onunla ilgili en son sorulacak biziz. Sıkıyönetimden lütfen onun kayıtlarını isterseniz, hepsi vardır.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Siz kayıt tutmuyor muydunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizi ilgilendirmez ki.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sizi ilgilendirmediği için kayıt tutmuyordunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Bizim ana görevimiz haber toplamaktı. Yani devletin ihtiyacı olan... Hatta şöyle şey yapayım: Kanunla belirlenen şeyler...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Emniyet tutar mıydı peki?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onu bilemem ben.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Onu da bilemezseniz ama “Asker tutmuştur.” diyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – İnanın, gayet samimiyim bu konuda, sizden sakladığım, saklanacak bir şey yok ortada. Yani hatta belki de fazla bile konuştum.” demiştir.

V.VIII.2. 30 Mart 2011 tarihinde Cemil KIRBAYIR’ın kaybolduğu tarihte görev yapan “ÖMER BURSALI” (Dönemin MİT görevlisi) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde;

BAŞKAN - Önce kısaca kendinizi bir tanıttın.

ÖMER BURSALI – Ben Ömer Bursalı, 1954 doğumluyum, memleketim Mersin-Silifke.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ÖMER BURSALI – Teşkilatımıza 5 Ekim 1979 senesinde girdim ve Teşkilata girdiğimde bir süre eğitimden geçtikten sonra 23 Eylül 1980’de Kars’a atanmış oldum. Yani ben Kars’a gittiğimde bir yıllıktım. Yüksek tahsilli olmam nedeniyle, o zamanki bölge müdürümüz tarafından sınır hudut istihbaratında görevlendirildim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kaç eylülde atanmıştınız?

ÖMER BURSALI – 23 Eylül 1980’de Kars’a atandım. 5 Ekim 1979’da da Teşkilata girdim. Yani zaten benim Kars’ta görev yapmam, işte evimi toparlamam, lojmanı ayarlamam derken ekim ayında yani bir sene sonra göreve tam anlamıyla başladım diyebilirim.

BAŞKAN - Tam yeni başlamışsınız, 7-8 Ekim sıralarında bir olay oluyor. İnsanlar o dönemde, 12 Eylül’den sonra yakalanıyorlar, Kars’a getiriliyorlar -Kars’ın içinde de yakalananlar olabilir elbette- tugaya götürülüyorlar, Çakmak Tabya’da gözetim altına alınıyorlar. Sonra da oradan üçer, beşer polis tarafından alınıp Eğitim Enstitüsü binasına getirilip sorgulanıyorlar. Bunlardan bir tanesi de Cemil KIRBAYIR. Bu adı duydunuz mu hiç?

ÖMER BURSALI – Efendim, o adı hiç duymadım. Bu adı bugün Hukuk Müşavirimiz beni aradı, buraya gelmemle ilgili söylediğini de söyledi. Ben de bu adı ilk defa ondan duydum. Benim bulunduğum dönemde, o dönemde de böyle bir olayı ben bilmiyorum efendim. Çünkü ben bizim tabirimizle espionaj-kontrespiyonaj dediğimiz hudut istihbaratı ve Rusya o dönemde Varşova Pakti, giden gelen, Doğu Kapı’ya gidip gelen trende yabancı uyruklu şahısların takibi, bunlardan bilgi alma, Türk olanlarından filan, bu gibi çalışmaları yürüttüm. Hudut etütlerine gittiğimde NATO’nun Varşova Pakti’yla tek sınırı bizim ülkemizde olduğu için çok önemli görülürdü. Bize bu etüt çalışmaları yaptırıldı. Ben on beş-yirmi gün hudutta kalırdım. Genç memur olduğum için –oralarda dağlar bayırlardır yani- bizi koştururlardı.

BAŞKAN - Sorgulamalardan hiç haberdar olmadınız mı siz, 12 Eylül sonrası sorgulamalardan?

ÖMER BURSALI – Sorgulardan hiç haberim olmadı, hiç de gitmedim. O eğitimin üstüne de hiç çıkmadım. Elbette, mesela, sadece şu sorgular oldu benim iştirak ettiğim kontrespiyonaj olarak: Hudut ihlalinde bize hudut kanalıyla, Sovyetlerin teslim ettiği illegal veya legal Sovyetler Birliği’ne veya Ermenistan’a geçmiş şahısların kontrespiyonaj sorgularına ben iştirak ettim. O da bizim dairede yapılıyordu. Niye gittin, niye geldin şeklinde sorular sorulurdu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Sizin daire neredeydi?

ÖMER BURSALI – Bizim daire Kars’ın girişinde. Şimdi orada değil, eski binası, bizim o zaman bulunduğumuz, Kars Bölge Müdürlüğü diye geçiyor, Kars’ın girişinde köprüyü geçer geçmez solda. Şu anda öyle değil. Şimdi orası bırakıldı, daire başkanlığı seviyesine geldi. Yeni binasını da görmedim, yani hiç gitmedim.

Şimdi biz hem kazalara tahkikatlara, Teşkilata alınacak personel veya bir dönem Teşkilatın korumasını askerler yaparlardı, onların tahkikatlarını kazalara yani ben koşturma işlerinde özellikle dışarı ve hudut işlerine bakardım.

BAŞKAN - Peki, kim orada, Kars’taki sorgulamada sizden kimler bulundu?

ÖMER BURSALI – Şimdi efendim sorgulamalara bizden yani daha ziyade sıkıyönetim, bizim alışverişlerimiz sıkıyönetim komutanlığında olurdu, hemen hemen her gün veya gınaşırı toplantılar olurdu, çağırılarda subaylar, bizleri, jandarmayı, emniyeti. Ben bunların hiçbirine katılmadım, bizler çaylak gibiydik.

BAŞKAN - Kimler katılırdı?

ÖMER BURSALI – Bölge müdürümüz Engin YENİLMEZ, Taner ALPAN, Zeki Ağabey o sıkıyönetimdeki toplantılara giderdi. Onun dışında ben ve bir arkadaşım daha vardı Sedat Güven, biz hiç gitmedik, bizi götürmezlerdi ve bizde kompartmantasyon var yani birçok şeyi bilemezsiniz, size söylenmez, biz de söylemeyiz, yani diğer arkadaşlara yürüttüğümüz faaliyeti, sadece bölge müdürümüzle muhatap oluruz. Dolayısıyla, onlar mesela konuşurlar ederler, bizim bir bilgimiz yok, bize bir şey söylenmezdi. Ben daha yeni memur olduğum için de öyle üst seviyede birtakım şeylere de katmazlardı bizi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ömer Bey, burada o dönemde, sıkıyönetimden sonra terör örgütünde veya başka sebeplerden dolayı insanlar alıp getiriliyor, sorgulanıyor. Bu sorgudan elbette MİT’in de haberi vardır herhâlde veyahut da bilgiyi de onlar veriyordur. Şimdi, tabii, o dönemde sorgudan sonra da 4 kişi geliyor, biri kalıyor, 3’ü gidiyor yani kalan kişi ya öldürülmüş ya kaçmış. Öldürüldüyse de bilinmiyor, kaçtıysa da bilinmiyor yani buharlaşmış. Bu bilgi MİT’te o dönemde yok mudur?

ÖMER BURSALI – Şimdi efendim bu bilgiyi bilemiyorum olup olmayacağını ama şöyle bir şey arz edeyim: Sıkıyönetimde asayiş toplantıları olduğunda günlük, mesela diyelim böyle bir olay var, emniyet müdürümüz...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Emniyet müdürünün bilgisi olur.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ÖMER BURSALI – En azından komutana veya komutan adına kurmay başkanı kimse o yetkiliye “Bugün filanca şahıs kaçmıştır. Öyle bir vukuatımız olmuştur.” der, varsa böyle bir şey der. Bizimkiler de yani ben bu işin teorisini söylüyorum. Biz de sıkıyönetimde filanca, mesela alınan Ömer Bursalı bulunduğu yerden kaçmış. Nasıl kaçmış? İşte bir boşluktan istifade edip kaçmış. Biz de bunu alır yazarız eğer böyle bir şey olduysa.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – O sizin tutanaklarınızda var mıdır?

ÖMER BURSALI – Sıkıyönetimin kendi faaliyet dosyalarında, o zamanki karargâhta olması gerekir.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Emniyette var mıdır?

ÖMER BURSALI – Böyle bir olay varsa ceraimdir bu, olması gerekir. Bizde bilgi olarak, evet böyle bir adam... Çünkü hedefim, hedefim kaçmışsa kaçtı, öldüyse öldü, herhangi bir şey başına geldiyse geldi deriz yani öğrendiysek deriz efendim. Ben mesela orada değil ama Çanakkale’de benzer faaliyetlerde cezaevine gittim, hatta hükümlüyle görüşmem oldu bu şekilde. Oralarda bu konulara bakmamıştım ama mesela Çanakkale’de baktım, cezaevine gittim, hükümlüyle görüştüm, bir konuda bilgisine başvurduk mesela, bunları yazıp çiziyorduk. Fakat bizde 1981 yılından itibaren veya 1982, sürekli müsteşarlarımızın bu konuda kesin talimatları var, biz sorgulara asla katılmayız. Gidiyorsunuz başkomiserin odasına veya emniyet müdürünün odasına veya emniyet müdürü ama başkomiser oluyor, siyasi şube veya terörle mücadele, diyorsunuz ki, bizim sorularımız şunlar, siz bu şahıstan bu soruların lütfen cevaplarını verin. Şimdi böyle yani uzun zamandır buraya girilmiyor.

BAŞKAN - 12 Eylülün hemen ertesinde de böyle mi oluyordu?

ÖMER BURSALI – 12 Eylülün öncesinde ve ertesinde, yani benim dediğim 1981 yılında Bülent Türker bu emri gönderdi, biz oradayken bölge müdürümüz topladı, hepimize söyledi bunu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ama bu olay 1980 Ekiminde...

ÖMER BURSALI - Bu veya buna benzer Türkiye genelinde hani kesinlikle katılmıyorduk.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ömer Bey, müsaade eder misin, ben şunu, bakın bu olay otuz yıllık bir olay. Bu dönemin komutanları var, MİT elemanları, emniyetçileri var ve o günkü şartlarda olaylar oluştu ama otuz yıldır kaybedilen birisi var ve annesi de otuz yıldır hâlâ çocuğunu bekliyor. Diyor ki: “En azından çocuğum öldüyse öldüğü yeri bileyim,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kaçtıysa kaçtığı yeri bileyim. Bu kapım devamlı açık kalsın.” Şimdi, bir de bundan sonra böyle olaylar artık Türkiye’ye yakışmıyor ama bu nedir? Aydınlanması açısından biz bu çalışmayı yapıyoruz. Siz kamu görevlisi olarak herhâlde devam ediyorsunuz.

ÖMER BURSALI – Devam ediyorum efendim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) –Biz de burada millet adına devam ediyoruz. Türkiye'nin geleceği, milletimizin geleceği açısından bu olayların aydınlanması gerekir diye düşünüyoruz. Yani bu iş neyse ortaya konulması gerekir. Şimdi, orada bu dönemde alınan bilgiler, emniyet, MİT ve asker, üçü birlikte, beraber irtibat kurmak suretiyle buradaki suçlu olarak veyahut da oradaki kişileri getirip sorgulamaya alıyorlar. Bu sorguya girenler kimlerdi, isimlerini biliyor musunuz?

ÖMER BURSALI – Efendim, ben şimdi bunu sadece şöyle söyleyeyim: Bölge Müdürümüz, Bölge Müdürü Yardımcımız Taner ALPAN ve Zeki Bey, yani kesinlikle sorgunun içerisine değil ama o sorgudan sorumlu kişi veyahut da Müdür Yardımcısı Veya Emniyet Müdürü, sıkıyönetimden de...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – 3’ü birden mi sorguluyor?

ÖMER BURSALI – Hayır, efendim.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yani MİT, emniyet...

ÖMER BURSALI – Elbette şimdi onlar olurda...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – 3’ünün bulunduğu arada mı sorgulanıyor?

ÖMER BURSALI – Bakınız efendim, Malatya’da bir olay oldu, tarihini hatırlamıyorum ama o yıllarda bizim bir arkadaşımızın bulunduğu bir sorguda, bir şahıs vefat ediyor herhâlde bizim arkadaş içeri girdi ve bundan dolayı bir emir yayınlandı. Ben o emirden bahsediyorum size.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Siz girmeyeceksiniz dedi buna.

ÖMER BURSALI – Girmeyeceksiniz kesinlikle...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ama ondan önce...

BAŞKAN – Demek ki giriyorlarmış ondan önce beraber yapıyorlarmış.

ÖMER BURSALI – Şimdi, sorguya girip sorabilir belki. Bakın, efendim, yanlış anlamayın, şunu arz etmek istiyorum: Ben, böyle bir şeyler oluyorsa, yani bize gelen emirde, kesinlikle girmeyeceksiniz, kâğıt ortamında kişilere vereceksiniz yetkililere, yetkililer soruları soracaklar cevaplarını alıp geleceksiniz, işte o kadar dendi yani bize.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Öncesini biz soruyoruz, onun öncesini.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ÖMER BURSALI – Öncesini efendim, bilemiyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yani orada bir olay geçtiyse...

ÖMER BURSALI – Bakın, ben, kendim kontrespiyonaj sorgusu, daireye getirdik hatta emniyetten şahıslar verildi, protokoller. Biz de protokolle aldık, niye kaçtın, göçtün diye bunları aldık, ettik, verdik. Emniyet bize verirken sağlık kontrolünden geçirerek veriyor, biz onlara verirken sağlık raporu vererek getiriyoruz. Yani şimdi böyle olaylar olunca belki onlara da bu tarz talimatlar verildi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ama şimdi, emniyetçiler diyor ki: “MİT’çiler de vardı sorguda.” Biraz önceki arkadaşla sorduğumuzda “Hayır, biz girmedik.” diyor. Yani bunun doğruluk payı nedir?

ÖMER BURSALI – Şimdi, efendim, bizim bölge müdürümüz yarbay. Kendisinin, komutanla da arası çok iyiydi.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Komutan, sıkıyönetim komutanı. Bunların isimleri?

ÖMER BURSALI – Onu bilmiyorum efendim. Sıkıyönetim komutanı ve bizdeki bölge müdürleri müsteşarımızın atadığı insanlardı, yani hep korgeneral, orgeneral, yani telefonla görüşmeler olurdu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yani 3’ü. Emniyette bu işin içinde.

ÖMER BURSALI – Hayır, efendim. Bize talimatları çok sıkıydı yani, mesela sert bir adamdı bizim bölge müdürümüz: Arkadaşlar, bu işler böyle olacak. Olacak, emir demiri keser. Hatta çoğu zaman efendim, mesela soru soruluyor, yapmadım, etmedim, tutmadım alıyorsa arkadaşlarımız öyle yazıyordu. Hatta yukarıdan da ya bunlara biraz daha şöyle sordurun diye geliyor, tekrar geliyorlar, tekrar veriyorlardı. Yani bu tür şekil oluyordu.

ERDAL KALKAN (İzmir) – Peki, Cemil KIRBAYIR’ın işkencede öldüğünü biliyoruz biz. Orada dinlediğimiz polisler 3’ünüzün ismini verdi, bu arkadaşlar da bu sorguda vardı.

ÖMER BURSALI – Efendim, ben hiçbir sorguya katılmadım, hiçbir sorguda yoktum. Bizim arkadaşlar da efendim, sorguya gitmişlerse de sadece başkomiserin veyahut emniyet müdür yardımcısı... Yani o işten sorumlu, yetkili kişilerin orada, bilgi alışverişleri orada yapılıyordu. Sorgunun bulunduğu mahalle girilmiyordu.

BAŞKAN - Girişmiş canım, biraz önce Zeki Bey söyledi, zaman zaman giriyorlarmış. Giriyor ama yani içeride ne gördüğünü söylemiyor, şimdi orada falaka var,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bilmem elektrik verdikleri manyetolu telefon var, ortalıkta, yerlerde sular var. Yani bunları insanın görmemesi mümkün mü?

ÖMER BURSALI – Doğru efendim, yani oralara girilirse onlar görülebilir.

BAŞKAN – Girdiğini söylüyor ama bunlardan bahsetmiyor.

ÖMER BURSALI – Efendim, bilemiyorum yani bu emniyet, jandarma yani bu tip sorgularda onlar yaptığı için gereğini yapan makamlar olduğu için...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, Ömer Bey, o dönemde siz Kars'ta MİT'te çalışan 4 kişisiniz. Bölge Müdürünüz Engin YENİLMEZ, Taner ALPAN – daha sonra vefat ediyor- siz ve Zeki TUNÇKOLLU.

ÖMER BURSALI – Bir de Sedat Güven diye bir arkadaşımız var.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O 1981'den sonra geliyor.

ÖMER BURSALI – O arkadaş da bu işlerin içerisinde yok yani dışarıdaydı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu incelemeyi yaptığımız, incelediğimiz olay döneminde 4 kişisiniz ve evet, biliyoruz MİT'in asıl görevi kontrespiyonaj ama 12 Eylül olmuş, 12 Eylülde MİT'in tekniklerinden faydalanma anlamında sıkıyönetim komutanı o dönemde bütün yetkiler onda ve emir veriyor, diyor ki: Kardeşim, bunların siyasi sorgulamaları içerisinde siz de olacaksınız. Ve bu anlamda Dede Korkut Eğitim Enstitüsü bu iş için kullanılıyor. Emniyet diyor ki: Ben 4 tane adamımı bu işte görevlendirdim çünkü benden istediler, onları isimleri şunlar, şunlar. Ve buradaki bu sorgulamaları kimler yapıyor dediğimizde, MİT'ten de 3 kişinin ismi veriliyor. MİT Bölge Müdürü Engin YENİLMEZ Yarbay o dönemde, gene Alpan ve Zeki TUNÇKOLLU. Şimdi, bunlar yapıyorlar ve ondan sonra da askerlerle birlikte bunu yapıyorlar.

Şimdi, biz burada sizi dinliyoruz. Sizin arkadaşlar diyor ki “Biz orada yoktuk.” Şimdi, yani bu normal mi, o dönemdeki hayatın akışında normal mi sizce?

ÖMER BURSALI – Şimdi, efendim, sizin de buyurduğunuz gibi üç isim bizim kıdemli amirlerimiz yani. Ben o zaman amiyane tabiriyle çaylak durumunda bir insanım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama konuşulanları muhakkak bilmeniz lazım. 4 kişisiniz yani 100 kişi değilsiniz orada.

ÖMER BURSALI – Efendim, bizde... Hayır, bakınız, bölge müdürümüzün odasında bir operatif bir çalışma konuşulduğu zaman sadece ilgililer girer, başkası girmez. Yani bizde çalışma tarzı böyle değil, genel değil.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Şimdi, efendim, oraya gitmiş olabilirler ama bu emri bize –çok çok iyi hatırlıyorum- bölge müdürü, kesinlikle sorgulara bizzatı girilmeyecek, herhangi bir işlem yapılmayacak, sadece not verilecek, not alınacak, sıkıyönetim kanalıyla bu işler yürütülecek gibi bize toplantı yapıp, talimat verdi ve biz de o emri imzaladık.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÖRSOY - Şimdi, anlattığınız şeyler çok şekli. Kurallardan bahsediyorsunuz ama 1980 darbesi olmuş, siz bize bu kuralları söylüyorsunuz. Yani bunun uygulanmadığını siz bizden çok daha iyi biliyorsunuz. Her şey askıya alınmış, hukuk bir yere kapatılmış, böyle bir dönem ve siz bize diyorsunuz ki: “Bu konuda genelge yayınlandı, emir verildi” Siz Kars’ta görev yapıyorsunuz, MİT görevlisisiniz, yasa dışı bir örgütün çok önde gelen birisi olduğu iddia edilen ve öyle bilinen bir şahıs firar ediyor ve siz “Bunu bilmiyorum.” diyorsunuz. Siz buna inanıyor musunuz?

ÖMER BURSALI – Ben efendim, inanıyorum siz de inanın. İnanın, gerçekten ben o konularda doğru söylüyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÖRSOY - O zaman bu akla, mantığa uygun mu? Bir MİT’çinin kaçan bir kişi hakkında bilgisinin olmaması normal mi?

ÖMER BURSALI – Şimdi, efendim, öyle yoğun operasyonlar var ki, adam alınıyor, alınmıyor...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÖRSOY - Kaçan birinden bahsediyoruz operasyonlardan bahsetmiyoruz.

ÖMER BURSALI – Şimdi efendim, kaçmış olabilir, belki vatandaş da gizlemiştir, emniyette gizlemiştir, ben bir şey diyemiyorum yani haberimiz yok.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÖRSOY – “Haberim yok.” diyorsunuz ama...

ÖMER BURSALI – Efendim, yanlış anlamayın, benim haberim yok ama ilgili arkadaşlarım belki bir şekilde aldılar, belki bunu yukarı yazdılar. Hani böyle bir adam şeyden kaçmıştır, böyle bir bilgi alınmıştır. Bakın, bizde görev bölümleri vardır, ben koruyucu güvenlik, yani MİT eğitim merkezinde öğretim üyesiyim koruyucu güvenlik derslerine giriyorum. Hatta şimdi Kamu Düzenliği Müsteşarlığına ben koruyucu güvenlik ve evrak güvenliğiyle ilgili derse gideceğim. Biz dersimizi anlatırken yeteri kadar bilgi ve kompartmantasyonu özellikle sunarız çocuklara. Şu masada oturdunuz çok da meraklı olmayacaksınız, çok da meraklı olursun şüphe çekersin seni izlemeye alırsın, bu adam niye bu kadar çok soru soruyor diye, bir yerlerle mi bağlantılı, mesela bunun gibi efendim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Şimdi ben orada espiyonaj, o zaman sıkıyönetimde bunu arzu etti, teşkilatımız da etti, zaten devamlı sınırlara gittim ben efendim. Hem Iğdır hem Kars'ı metre metre gezerek hudut etüdü yaptım, mükâfat olarak Ardahan'a tayin oldum. Ben hemen ikinci senenin sonunda Ardahan'a gittim. Orada da üç ay huduttan gelmedim, Şavşat yaylarından Kars'a kadar hudut etüdünde çalıştım, yani görevlerimiz farklı, iş bölümümüz var.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 12 Eylül sonrasındaki bu sorgulamalarda sıkıyönetim komutanlığı sizden kimleri istedi ve bu sorgulamalara kimler katıldı? Biz bunu öğrenmek istiyoruz.

ÖMER BURSALI – Efendim, şimdi, saymış olduğunuz bölge müdürümüz Taner ALPAN ve Zeki Bey iç konulardan sorumlu insanlardı, bunlar sıkıyönetime giderdi, gelirdi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Dede Korkut'taki sorgulamalara gittiğini biliyor musunuz?

ÖMER BURSALI – Ben bilmiyorum efendim. Yani Dede Korkut Eğitim Enstitüsünün bulunduğu noktaya hiç gitmedim, sadece ben, aşağıdaki karakolda 2 defa Rusya'dan gelen 2 Türk vatandaşının, yani karşı tarafa illegal geçmiş, yakalanmış ve bize protokolle iade edilmiş vatandaşın alımında bulundum. Getirdiğim dairede aynı gün geri götürüp verdik, bir tanesi kafayı üşütük biriydi ismini hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani siz Dede Korkut'ta daha öncesinde 12 Eylül'ün hemen akabinde gözetim memuru olarak kullanılan çakmak tabyadan alınıp gelen “Mavi Kuş” diye emniyetin CJ5'iyle oraya götürülen insanların sorgulamasının kimler tarafından yapıldığını ve sorgulamalarda neler olduğunu bilmiyorsunuz öyle mi?

ÖMER BURSALI – Sizin bu saydığınız isimler hani CJ5 filan diyorsunuz, bunları ilk defa burada duyuyorum efendim, bakınız bütün samimiyetimle söylüyorum. Oraya gidilip sadece evrak üzerinden sorulup, cevaplarının alındığını biliyorum. Bu konularda verilmiş olan talimatların dışına çıkılmaması defaatle masada söyledim, zaten benim konumda o değil yani. O nedenle bunu arz etmeye çalışıyorum ben size.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani siz aşağı yukarı 1979'dan bu yana teşkilatta görev yapıyorsunuz ve şu anda da teşkilattaki kişilerin belli konularda eğitimini de yapıyorsunuz ki bu bilginizi dışarıdaki birimlerle de, işte İçişleri Bakanlığıyla da paylaşıyorsunuz. Yani sizce öyle bir dönemde MİT'in o sorgulamaların içerisinde sorguyu yapmaması normal midir, yani eski bilgilerinizle bir değerlendirdiğinizde?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ÖMER BURSALI – Şimdi, efendim, daha geçmiş, 1970’li yıllarda yapılmış olabilir ama nahoş bir hadise çıktığı için böyle emirler verilmeye başladı, ondan sonra gelen müsteşarlar da o prensiplerini devam ettirdiler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani öncesinde katılıyordu demek ki?

ÖMER BURSALI – Yani katılmış olabilir. Ben Kars için konuşmuyorum, genel manada, Türkiye genelinde konuşuyorum. Mesela Çanakkale’de ben de aşırı sol faaliyetlere bir dönem baktım, orada bir tek operasyon oldu Bülent ORAKOĞLU döneminde, bir tek operasyon. Nitekim biz kendisine gittik, sorularımızı verdik, onlar sordular, cevaplarını aldık. Mesela ben orada böyle bir şeyle karşılaştım ama içeriye sorgu yerine bile girmedim. Yani Bülent ORAKOĞLU, kendisi siyasi şube müdürüydü, kendisine verdik, bölge müdürümüzle beraber gittik, onlar sordular, ettiler, cevaplarını ve detaylarını hatta ifade tutanaklarını bize verdiler. Biz de bunları gönderiyoruz yukarı.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – MİT, emniyet, asker, esas yetkili kim oluyor, 3’ünüz bir araya geldiğinizde?

ÖMER BURSALI – Şimdi, efendim, esas yetkili sıkıyönetim oluyor.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Sıkıyönetim oluyor.

ÖMER BURSALI – Evet, ne derse kanun, onlar nasıl talimat verirse...

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Ona göre mi hareket ediliyor?

ÖMER BURSALI – Ona göre hareket ediliyor, yani hepimiz ona göre hareket ediyoruz.

BAŞKAN – Tabii, o dönemde bütün güvenlik kuvvetleri sıkıyönetim komutanlığına bağlı.

ÖMER BURSALI – Sıkıyönetim komutanlığına bağlı, herkes efendim. “Toplantı var.” dediği an diyelim, yarım saat, on beş dakika içerisinde orada olmalısınız. Orada ne oluyor, ne bitiyor, yapmamız gereken işler ne bunlar konuşuluyor. Bu tip toplantılar üst düzey toplantılar. Oraya belki bölge müdürümüzün dışında diğer arkadaşlarımız bile girmiyor.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Kendisi sorgulamaya giriyorlar mıydı üst kademeler?

ÖMER BURSALI – Efendim, öyle bir şey duymadım, yani girip girmediklerini bilmiyorum. Bakın, şöyle bir şey var. Şimdi emniyet geliyor, ben diyor efendim, Ahmet, Mehmet, şu örgütten şunları aldım bu akşam. Ne yapacaksınız? İşte, “Bu önümüzdeki iki, üç gün içerisinde ifadelerini alacağız, ona göre yol çizeceğiz.” diyor. “İyi” diyor, alın, edin yani

TBBM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bu tarz konuşmalar hep bu mealde yürüyordur veya filan yere operasyon yapmak istiyoruz diyor. O zaman diyor oranın mahallî karakollarına haber verin, jandarmasına haber verin, gelip ekip kurun, işte onlarla koordine edin, bir aksaklık olmasın, bir sürtüşme olmasın gibisinden, herhâlde bu tarz. Dedğim gibi bu tip toplantılara da biz, hatta o memur arkadaşlar bile girmiyor diyebilirim.” demiştir.

V.VIII.3. Dönemin MİT bölge müdürü olan “ENGİN YENİLMEZ” sağlık nedenleri dolayısıyla Ankara’ya gelememiş bunun üzerine 12 Nisan 2011’de Edremit Adliyesinde dinlenilmesine karar verilmiş ve o tarihte Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN- Siz, Cemil KIRBAYIR gözaltına alındığı ve sorgulandığı dönemde Kars’ta MİT Bölge Başkanlığı görevini yürütüyordunuz. Sizinle birlikte o dönemde görev yapan arkadaşlarınızı dinledik. Emniyet personeli dinledik. Yine, olaydan haberdar olabileceğini düşündüğümüz insanları dinledik. Sizin o dönemde göreviniz neydi?

ENGİN YENİLMEZ – Ben Engin YENİLMEZ. Emekli albayım. Söylediğiniz olayla ilgili o dönemde Kars’ta MİT Bölge Müdürlüğü görevindeydim, Kırklareli’nden 1979 yılında Kars’a tayin oldum, 1979-1981 döneminde Kars’ta görevliydim. Ben Kars Bölge Müdürü olarak Erzurum MİT Bölge Başkanlığına bağlıyım. Cemil KIRBAYIR adını, ne yalan söyleyeyim, hatırlayamadım, o kadar çok isim geçti ki o dönemde. Belki hafızamı zorlasam yahut yardımcı olursa hatırlayabilirim ancak şunu söyleyeyim: Biz, o dönemde MİT personeli olarak, Kars’taki MİT personeli olarak kendi daire başkanlığımızın talimatı ve bilgisi çerçevesinde sorgulara müşahit sıfatıyla katılıyorduk. Ben şahsen Bölge Müdürüydüm, hiçbir sorguya katılmadım. İnanın, samimi söylüyorum, sorgu yerinin nerede olduğunu bile hatırlamıyorum gitmedim çünkü. Yalnız, bildiğim kadarıyla, zannederim bir yatılı bölge okulunda sorgu yeri vardı. Sıkıyönetim Komutanlığı koordinasyonunda diyeyim artık, Emniyet sorguları yapıyordu. O zamanki emniyet yetkilileri kimdi; şimdi onların da ismini hatırlamıyorum, otuz sene geçti. Emniyet Müdürü, sanırım, hatırladığım kadarıyla Salih IŞIK isimli bir arkadaştı.

BAŞKAN - Aranızdaki iş bölümü nasıldı? Diyelim ki bir şahıs yakalandı. Yakalanma aşamasından sonra yapılanları anlatır mısınız?

ENGİN YENİLMEZ – Her yakalanan şahıs için değil ama bazı şahıslar için Emniyet bizden bu konuda, bu şahıs hakkında bir bilgi olup olmadığını soruyordu. Biz de böyle katı

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bürokratik kurallar içinde Erzurum Bölge Daire Başkanlığına soruyorduk, onlar da tamam, elinizdeki bilgileri verin -varsa tabii- ya da sorguya müşahit sıfatıyla katılın diye talimat verirlerdi. Müşahit sıfatıyla katılmak demek, o sorguda o şahsın verdiği bilgileri toplayıp üst makamımıza arz etmek şeklinde oluyordu. Yani ben hiçbir sorguya katılmadım. Benim memurlarım vardı. Ben orada, belki biliyorsunuzdur, A-B konusu denilen casusluk-karşı casusluk konularını üstlenmiştim. Taner ALPHAN diye bir memurum vardı, bir de Zeki TUNÇKOLLU vardı.

BAŞKAN - Onlar sorguya katılıyorlar mıydı?

ENGİN YENİLMEZ - Sorguya, müşahit sıfatıyla, hepsine değil ama bazılarına katılıyorlardı.

BAŞKAN - Diyelim ki bir üst düzey örgüt üyesi, MİT görevlisi olarak ismini verdiğiniz o memurlardan birisi katılıyor muydu?

ENGİN YENİLMEZ - Evet, hepsine değil ama dediğim gibi bazılarına. Bütün bunlar arşiv kayıtlarında da vardır. Şimdi sizi hatırlayamadığım konularda yanıltmak da istemem ama hatırlayabildiklerimi samimiyetle arz etmek isterim. Otuz sene geçti. Anne tarafımın hepsi alzaimerden muzdarip oldu. Bazen, inanın, geçen haftaki bir olayı bile hatırlayamayabiliyorum. Ama samimiyetle, hatırladıklarımı ifade etmek isterim. Ama genel çerçevede olacak bütün bunlar çünkü dediğim gibi, ben daha ziyade casusluk-karşı casusluk konularıyla ilgili görevlendirmiştik kendimi orada, diğer A-B, G-K konularını da o memur arkadaşlara vermiştim. Onlar kendi konularındaki bir şahısla ilgili sorgu yapılıyorsa ve katılmamız gerekiyorsa, tabii üst makamların verdiği talimatla onları ben gönderiyordum, gidiyorlardı, katılıyorlardı. Ondandır, geliyorlardı, anlatıyorlardı, raporlarını yazıyorlardı.

BAŞKAN - Siz hiç gitmediniz öylemi?

ENGİN YENİLMEZ – Hiç gitmedim ama bizim oradaki binamız, Kars Çayı'nın şehir tarafındaydı, bu sorgu yerleri de Kars Çayı'nın aksi istikametinde, o tepelerde bir yerde bir okul vardı, ne okuluydu bilmiyorum ama yatılı bölge okulu gibi sanki yahut yatılı okul gibi...

BAŞKAN - Eğitim enstitüsü olabilir mi?

ENGİN YENİLMEZ – Evet, galiba öyleydi.

BAŞKAN - Dede Korkut Eğitim Enstitüsü, şu anda eğitim fakültesi.

ENGİN YENİLMEZ – Tamam, Dede Korkut Eğitim Enstitüsüydü o zaman.

BAŞKAN - Yani sorgular orada yapılıyordu diyorsunuz.

ENGİN YENİLMEZ – Orada yapılıyordu sorgular.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Orada sorgularda asıl yetkili olan kimdi? Kimin başkanlığında bu işler yapılıyordu?

ENGİN YENİLMEZ – Genel olarak Sıkıyönetim Komutanlığının bilgisi tahtında yahut onun organizasyonunda oluyordu ama Emniyette, bildiğim kadarıyla, bir Terörle Mücadele Şubeleri var, o zaman Siyasi Şube dediğimiz Birinci Şube sorguyu yapıyordu, onlar organize ediyorlardı. Ama orada sorgunun başında kim oluyordu, inanın hatırlamıyorum, hatırlasam, samimiyetle ifade ederim çünkü ben hiçbir sorguya katılmadım.

BAŞKAN - Yani sadece MİT'in yaptığı veya sadece polisin yaptığı veya sadece Sıkıyönetim Komutanlığının yaptığı bir olay mıydı? Yoksa üçünüzün bir araya gelip hem Emniyette hem MİT'te hem de sıkıyönetimde yapılan bir sorgu muydu?

ENGİN YENİLMEZ – Evet yani genelde bu üç ünite orada sorguya katılıyordu.

BAŞKAN - Peki, Emniyetin kendi bir yeri yok muydu bu sorguyu yapmak için? Niye oraya götürdü?

ENGİN YENİLMEZ - Orası yakalanan şahısların da konulduğu bir yerdi. Çok sayıda şahıs yakalanıyordu. Sanırım, orası yatma yeri olarak da kullanılıyordu.

BAŞKAN - Siz hiç gittiniz mi oraya?

ENGİN YENİLMEZ – Hiç gitmedim.

BAŞKAN - Hiç merak etmediniz mi? Yani sıkıyönetim dönemi, siz bir askersiniz ve o dönemde MİT'in başındasınız.

ENGİN YENİLMEZ – Evet ama gitmedim.

BAŞKAN - Biz sizin biraz önce bahsettiğiniz Birinci Şube görevlilerini de dinledik, Mehmet HAYTAN, mesela oradaki sorguları en fazla yapan komiser. Hatırlıyor musunuz o komiseri?

ENGİN YENİLMEZ – Evet, şimdi söyleyince hatırlıyorum. Kimdi deseniz size ismini söyleyemem ama

BAŞKAN - Mehmet HAYTAN sorgulara katılıyor muydu? Yani bunları siz sormuyor muydunuz? Personeliniz oraya gidiyor, Zeki TUNÇKOLLU ile Taner ALPHAN gidiyor. “Ne yapıyorsunuz? Ne oluyor?” şeklinde bir şey sormuyor muydunuz? Artı, Sıkıyönetim Komutanı asker, olma anlamında da sizin bir üstünüz durumunda, onlar demiyor muydu size “Engin, senin elindeki bilgiler nedir? Bu tip konularda ne yapabiliriz?” gibisinden yani sizin tecrübenizden faydalanma anlamında, bilginizden faydalanma anlamında bu konular konuşulmuyor muydu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ENGİN YENİLMEZ – Tabii ki, şahıslarla ilgili bizden talep ettiklerinde biz yine de izin alarak bu bilgileri onlara aktarıyorduk yani bizdeki arşiv bilgilerini aktarıyorduk.

BAŞKAN - Ne oluyordu ağırlıklı olarak bunlar?

ENGİN YENİLMEZ – Valla işte, o dönemde anarşik eylemlere katılmak gibi eylemlerin bize intikal etmiş, elemanlardan intikal etmiş bilgilerini veriyorduk. Mesela, o dönemde çok sık yapılan zincir, bildiğiniz madenî zinciri elektrik tellerine atarak kısa devre yaptırmak, o semtte elektriklerin tamamen sönmesine sağlayıp, ondan sonra da silahla tarama tabir edilen eylem. Çünkü ertesi gün bakıyorduk, ölen kalan yok ama neredeyse iki saat silah atılıyor, ne olduğu belli olmuyor. Biz, böyle durumlarda, bizim bölgemizde de elektrik kesildiğinde çocuklarımızı yerlere yatırırđık yani pencere hizasının altına yatırıyorđuk. Şimdi o söylediğiniz merak konusu, belki inanmayacaksınız ama çok merak etmiyordum çünkü çok inanmıyordum.

BAŞKAN - Orada sorumlusunuz, tepe noktadaki insansınız, asıl işinizle ilgili bir durum ama siz bunu merak etmiyorsunuz.

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, şu açıdan merak etmiyordum...

BAŞKAN - Burada iki durum var, ya işinize karşı meraksızsınız...

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, şu açıdan merak etmiyordum ben: Bana arkadaşlarım getiriyorlar anlatıyorlar.

BAŞKAN - Arkadaşlarınız dedi ki: “Biz sorguya katılmıyorduk.”

ENGİN YENİLMEZ – Efendim, sorguya müşahit sıfatıyla katılıyorduk, katılıyorlardı.

BAŞKAN - O zaman yalan söylüyorlar.

ENGİN YENİLMEZ – Bu konuda talimat veriliyordu çünkü bize. Sorguya katılma şöyle: Müşahit sıfatıyla katılıyordu, orada bir kenarda oturup dinliyor, onun anlattıklarını dinliyor, ondan sonra raporuna yazıyordu yani sorguya bizzat soru sormak şeklinde katılmıyoruz. Zaten söylüyordum ben, özellikle tembih ediyordum.

BAŞKAN - Yani bizim işimiz değildi, biz hiç o tür bir şeye katılmadık diyorlar.

ENGİN YENİLMEZ – Yanlış söylemişler, belki çekindikleri için öyle söylemişler ama sorgulara müşahit sıfatıyla katılıyordum, bütün sorgulara değil yalnız.

BAŞKAN - Anladık. Önemli gördüğünüze...

ENGİN YENİLMEZ – Evet, müşahit sıfatıyla, bazen üst makamımızdan bize talimat gelirdi yani mesela falanca şahıs yakalandı diye bildirirdik, Emniyet tarafından sorguya alınacak, yakalandı, hapsedildi, gözaltına alındı, her neyse, üst makam bize talimat verirdi.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Sizin yaptığınız sorgu oluyor muydu?

ENGİN YENİLMEZ – Bizim mi?

BAŞKAN - Evet.

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, hiçbir şekilde bir sorguya katılmıyorduk. Zaten öyle bir yetkimiz de yoktu. Biz sadece casusluk-karşı casusluk konularında yetkiliydik, sorgu yapmaya hiçbir şekilde yetkili değildik. Zaten bizim sorgu yerimiz de yoktu.

BAŞKAN - Yani, bu Dede Korkut Enstitüsündeki sorgulara polis katılıyordu; doğru mu? Siz hatırlıyor musunuz?

ENGİN YENİLMEZ – Tabii, polis yapıyor zaten sorguyu.

BAŞKAN - Bu sorgulardan sonra konuşmadınız öyle mi? Örneğin çok önemli bir şahıs yakalandı, sorguya girdi, polisle hiç bu işin müzakeresini yapmadınız mı?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, hiç olmadı, samimi olarak söylüyorum, olmadı. Ben, zaten bu konuları o dönemde tasvip eden bir zihniyette değildim.

BAŞKAN - Hangi konuları?

ENGİN YENİLMEZ – Yani, böyle sorguda bizim bulunmamız, vesaire gibi konular, ondan sonra o sorguyla ilgili Emniyetle görüşmelerimiz filan... Görüşme taraftarı değildim, zaten Emniyete o dönemde çok güvenmiyordum çünkü devamlı yanlış yapıyorlardı.

BAŞKAN - Ne gibi yanlışlar?

ENGİN YENİLMEZ – Yani, sadece bir duyum olarak, birisinin gammazlamasıyla birisini yakalıyorlar, götürüyorlar, o kayboluyor, bir süre sonra çıkıyor ortaya yahut çıkmıyor, sorguya alıyorlar yani bunlar sağlam delillere istinaden, sağlam birtakım delillere istinaden yapılmıyor.

BAŞKAN - Sorgunun nasıl yapıldığına dair duyumunuz, bilginiz var mı?

ENGİN YENİLMEZ – Efendim, sertlik kullanılıyordur mutlaka o dönemde yani sertlik, sert sorgu yapılması mutlaka o dönemde kullanılıyordur. Ben hiçbir şekilde şahit olmadım. Ama, bu arkadaşlarım, sorguya katılan arkadaşlarım şahit olabilirler, müşahit sıfatıyla katılıyorlar oraya. Müşahit sıfatıyla yani burada sorgu yapıyorlar, orada arkadaşımız sandalyede oturuyor, öyle izliyor. Ondan sonra, geliyor diyor ki, şunu söyledi, bunu söyledi.

BAŞKAN - Peki, o size aktarıyor muydu? “Çok sert davranıyorlar, dövüyorlar.” türü şeyler söyledi mi?

ENGİN YENİLMEZ – Efendim, söylemiyorlardı dersem yalan olur.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Duyduklarınız yani hiç söylediler mi size “Dövdüler, falakaya yatırdılar.” diye?

ENGİN YENİLMEZ – Tabii, bunlar söylendi yani sıkıştırıyorlar, dövüyorlar gibi şeyler söylendi.

BAŞKAN - Tabii, Engin Bey, o dönemde bu 12 Eylülün hemen akabinde gözaltına alınıp Kars’taki gözetim evi olarak kullanılan Çakmak Tabya’ya getirilen... O dönemde yüzlerce insan oraya geliyor, onlarla da görüştük. Daha sonra Dede Korkut’ta sorgulamaların nasıl olduğuyla ilgili farklı farklı yerlerdeki insanları dinledik, hepsinin ortak bir tarafı vardı, birbiriyle ilişkisi olmayan, otuz senedir, otuz bir senedir birbirinden haberdar olmayan insanların aynı şeyleri söylediğini gördük. Yani orada kaba dayak, falaka, cereyana tutmak, lastikle sıkıştırmak; bunların hepsini duyduk.

Şimdi, bizim asıl üzerinde durduğumuz olay şu: Cemil KIRBAYIR, 12 Eylülün ertesi günü, 13 Eylülde gözaltına alınıyor Kars-Göle’de. Göle’den Çakmak Tabya’ya getiriliyor ve sekizinden itibaren dönem dönem o gözaltında bulunduğu süre içerisinde sorguya götürülüyor ama sekizinden sonra ailesi kendisinden bir haber alamıyor. Sekizinde yine birlikte gittiği 4 arkadaşıyla birlikte -ki, onların birlikte götürüldüğünü gören insanlara da var, onları da dinledik biz- gidiyorlar. Çakmak Tabya’dan alındıklarında insanlar gözleri kapatılıyor ve sorgu yerinde bekletiliyor, sırası gelen de sorguya alınıyor Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde. Yerini göre ikinci kat oluyor, yerine göre üçüncü kat oluyor, orada. Şimdi, orada üçlü bir 12 Eylül sorgulaması diyebileceğimiz sorgulama yapılıyor. Daha önce hiç kullanılmayan burası 12 Eylül’den sonra sorgu yeri olarak kullanılıyor yani bu konuları biliyoruz. Burada sıkıyönetimden askerler var, MİT’ten siz varsınız, Emniyetten de 4 tane polis memuru var. Şimdi dinlediğimiz insanlar diyor ki: “Biz sorguya katılmıyorduk.” Biraz önce siz de aynısını söylediniz: “Sorguya katılmıyorduk.” Kim yapıyordu bu sorguları?

ENGİN YENİLMEZ – Tabii ki, Emniyet yapıyordu.

BAŞKAN - Emniyetten kim? İsim verebilecek misiniz?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır...

BAŞKAN - Mehmet HAYTAN, bu Birinci Şubede sorguları yapan kişi. Mehmet HAYTAN, Dede Korkut’taki sorgulamalara giriyor muydu?

ENGİN YENİLMEZ – Efendim, ben girmiş olsam “Evet, Mehmet HAYTAN da benimle beraber giriyordu.” derim. Ben görmediğim için kimin girdiğini de bilmiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Dönemin dinlediğimiz emniyet görevlileri“...Üst düzey yönetici alındığı zaman, bunu MİT alır ve sorguyu sadece kendi yapardı, bizi hiç içeri dahi sokmuyordu. Dolayısıyla, böyle bir şey olduysa bu MİT’in gözetimi altında olmuştur.” diyorlar.

ENGİN YENİLMEZ – Kesinlikle yalan.

BAŞKAN - Yani “Bizi içeri dahi sokmuyorlardı, biz dışarıda bekliyorduk, istedikleri şahsı toplama yerinden alıp onlara teslim ediyorduk, onlar da sorguyu yapıyordu, sonra bize teslim ediyorlardı.” şeklinde bir bilgi var.

ENGİN YENİLMEZ – Kesinlikle yalan. Benim bilgim dâhilinde böyle bir şey yapılmış değil, olamaz da yani ben bir kere prensip olarak böyle bir şeye girilmesine müsaade etmem. Biz, dediğim gibi, bütün hepsi yazışmalarda da vardır, müşahit sıfatıyla katalıyorduk. Arkadaşlarımı müşahit sıfatıyla gönderdim ama insan psikolojisini düşünüyorum da orada müşahit sıfatıyla gönderdiğim arkadaş -bir kere polis ve MİT, sıkıyönetim yetkilileri olmadan orada bulunmamızın imkânı yoktur- oradaki arkadaş, diyelim ki, kalktı bir tokat attı “Konuş ulan.” falan diye. Ama bunu bana söylemez, söylerse hakkında işlem yaparım, çünkü ben onu oraya müşahit sıfatıyla, sorguya katılıp derlediği istihbari bilgileri getirip rapor yapması için gönderiyorum. Samimi söylüyorum böyle.

BAŞKAN - MİT Kanunu’na göre MİT’in görevi bu. Casusluk-karşı casusluk görevi ve siz Kars’ta ağırlıklı olarak bu işi yaptınız öyle mi?

ENGİN YENİLMEZ – Daha önce Kırklareli Bölge Müdürlüğü görevindeyken, Bulgaristan’a karşı, o zaman Bulgaristan da düşmandı, ondan sonra Kars’a geldim, Kars’ta ta Rusya’ya ve Ermenistan’a karşı yani benim bütün faaliyetim buydu, hudutta dolaşırdım devamlı.

BAŞKAN - Şimdi, o bölgede kontrkomünizm anlamında tabii ki, bu siyasi suçluların sorgulamasına da katıldınız, onlarla ilgili de bilgi notlarınız elinizde vardı.

ENGİN YENİLMEZ – Tabii, tabii.

BAŞKAN - Sizin bu işe kim bakıyordu? Zeki TUNÇKOLLU mu bu işe bakıyordu?

ENGİN YENİLMEZ – Yakalanan şahıslar eğer G konusundaysa, güvenlik konusundaysa sanırım Taner ALPHAN gidiyordu yahut diğer arkadaş, çok emin değilim yani konularına göre gönderiyordum ben onları. Ama diyelim ki, kontrkomünizm konusundaki arkadaş başka yerde görevli, o gün izinli, vesaire, bir şey var, onun yerine diğer bir arkadaş da görevlendiriyordum ama benim görevlendirmem tamamen müşahit sıfatıyla oluyordu ama oradaki arkadaş gidip de orada haddini aşarak bir şey yaptıysa bilemem.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Peki, Cemil'in kaçma olayını duyduğunuz zaman müşahit olarak gönderdiğiniz arkadaşlara sordunuz mu "Nedir bu olay, nasıl oldu?" diye. Diyelim, çok önemli bir suçlu, Kars gibi çok küçük bir yer, kaçıyor, hiçbir hareketlenme yok. Böyle bir faaliyet oldu mu bu şahsın aranması hususunda?

ENGİN YENİLMEZ – Şahsın aranması için sıkıyönetimden talimatlar geldi, Emniyetin telsizlerinden bunlar hep intikal etmiş, arkadaşlar da duymuşlar o görevleri esnasında, her tarafı da aradılar, öyle biliyorum ben.

BAŞKAN - O gün yani "Kaçtı." denildiği gün arandı, ondan sonraki günlerde ne yapıldı?

ENGİN YENİLMEZ – Hiç bilmiyorum.

BAŞKAN - Müşahit olarak katılan kişiye sordunuz mu "Nasıl kaçtı bu?" diye?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, geçmedi. Benim hatırladığım kadarıyla, o zaten anlattı.

BAŞKAN - Kimdi o?

ENGİN YENİLMEZ – Zeki'ydi galiba. Öyle hatırlıyorum.

BAŞKAN - Ne dedi?

ENGİN YENİLMEZ – Sorgudaki o Cemil KIRBAYIR, yanlış hatırlamıyorsam, yer gösterme için götürüldüğü zaman kaçmış. Ben buna inanmadım, yine de inanmıyorum ama...

BAŞKAN - Neden inanmıyorsunuz?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, ben inanmıyorum da ne olduğu konusunda ben size nasıl bir şey söyleyeyim şimdi? Ben şahsen inancımı söylüyorum, inanmadığımı söylüyorum yani ne oldu? Belki sizin dediğiniz oldu.

BAŞKAN - Peki, bu olayda bu mümkün mü? Yani bu söylenen bulunduğu şartlarda kaçması?

ENGİN YENİLMEZ – Ben şimdi Cemil KIRBAYIR dışında ölen yahut kaçan "Kaçtı." denilen kimseyi hatırlamıyorum orada.

BAŞKAN - Mahmut KAYA var.

ENGİN YENİLMEZ – Hiç hatırlamıyorum bu isimleri. Ama olmamıştır, yoktur demek gibi iddialı bir beyanda bulunmuyorum, ben hatırlamıyorum yani hatırlasam söylerim.

BAŞKAN - Elektrik verildiğinden haberiniz var mı? Sorgu sırasında elektrik verildiğini biliyor muydunuz?

ENGİN YENİLMEZ – Evet, biliyordum, duyuyordum. Ben hiç şahit olmadım.

BAŞKAN - Soyuluyor muydu? Çırılçıplak soyuluyor muydu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ENGİN YENİLMEZ – Onu da duyuyordum, hiç görmedim, duyuyordum.

BAŞKAN - Giden arkadaşlar görüyorlardı öyle mi? Soyuyorlar, elektrik veriyorlar.

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, o arkadaşların ifadesi olarak değil de yani bu gelip zaten bana bunu bu şekilde anlatmadılar, öyle anlattıklarını hatırlamıyorum ama bütün bunlar duyulan şeylerdi yani sıkıyönetimdeki koordinasyon toplantılarında, vesaire konuşurken arkadaşların duydukları, anlattıkları şeylerdi bunlar yani.

BAŞKAN - Peki, şimdi bunları duydunuz. Bunu yapan kişilerle mutlaka bir araya geliyorsunuzdur. Hiç konusu geçmedi mi? Arkadaş, bak, sorguda dövüyormuşsunuz, elektrik veriliyormuş diye?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, geçmedi yani ben onlarla o konuda hiç konuşmadım.

BAŞKAN - Engin Bey, tabii o dönem olağanüstü bir dönem.

ENGİN YENİLMEZ – Çok olağanüstü, evet.

BAŞKAN - Yani, Anayasa'nın bile askıya alındığı bir dönem. O dönemde, sıkıyönetim komutanı size “Zeki, sorguya gideceksin.” dediğinde “Gitmiyorum.” deme durumunuz yok. Size doğrudan bu sorgulara katılmanız konusunda sıkıyönetimden herhangi bir talimat geliyor muydu?

ENGİN YENİLMEZ –Katiyen gelmiyordu.

BAŞKAN - Bu konularda sıkıyönetimin tavrı nasıldı? Hatırlayabiliyor musunuz?

ENGİN YENİLMEZ – Sıkıyönetimin tavrından kasteniz ne, bilmiyorum, anlayamadım.

BAŞKAN - Yani, sorgulamalarla ilgili olarak, gidin, katılın anlamında.

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, hayır. Ayda bir görüşürdüm sıkıyönetim komutanı ile.

BAŞKAN - Bakın, biz o dönemde, biraz önce siz de söylediniz, hemen akabinde vekâleten Emniyet Müdürlüğü yapan kişiyi daha sonra, ondan sonraki Emniyet Müdürünü yani o dönemdeki bütün rütbelileri orada dinledik. Hepsi de benzer şeyler söylüyorlar. Söylenilen şey şu: “Efendim, zaten o dönemde sıkıyönetimdeydi bütün yetki, biz hiçbir şey yapmıyorduk, bizim bir yetkimiz yoktu.” Şimdi, siz diyorsunuz ki: “Bütün sorgulamaları Emniyet yapıyordu.” Hanginize güveneceğiz? Hanginize inanacağız?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, bütün sorgulamaları Emniyetin yaptığı çok kesin, biz yapmıyorduk ki, biz müşahit sıfatıyla katılıyorduk. Zaten, böyle bir yetkimiz de yoktu.

BAŞKAN - Emniyetin dışında birilerinin sorgu yapma durumu var mıydı orada? Olabilir mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ENGİN YENİLMEZ – Hayır.

BAŞKAN - Yani, bütün siyasi sorgulamaları Emniyet yapıyordu.

ENGİN YENİLMEZ – Evet.

BAŞKAN - Peki, niye Emniyet kendisinin o dönemde iki tane sorgu yeri olmasına karşın -birisi eski vilayet binasının karşısında, diğeri de daha sonra jandarma lojmanı hâline getirilen, iki katlı Birinci Şubenin kullandığı binada- 80 öncesinde burada yaptığı hâlde, niye daha sonra Dede Korkut kullanıldı?

ENGİN YENİLMEZ – Ben cevap veremeyeceğim. Niye olduğunu bilmiyorum.

BAŞKAN - Tahmininiz ne yani?

ENGİN YENİLMEZ – Tahminim şu: O söylediğiniz yerler kapasite olarak o yakalanan kişilerin hepsini barındırabilecek, sorgulayabilecek yerler değildi.

BAŞKAN - Ama yakalananların hepsi bir anda sorgulanmıyor. Sorgu için Çakmak Tabya’da tutuluyor, kim sorgulanacaksa dörder, beşerli gruplar şeklinde Emniyetin –şimdi hatırlattığımda siz de hatırlayacaksınız- mavi renkli CJ5’i ile oraya götürülüyordu ve bu işte görevli olan memurlar da, Emniyette... Ergun TOSUNÖZ, Mehmet AKTAŞ, Mehmet Ali AKIN hatırlıyor musunuz bu isimleri?

ENGİN YENİLMEZ - Hiç birini tanımıyorum, hiçbirini hatırlamıyorum.

BAŞKAN - Şimdi, bunlar, Cemil KIRBAYIR’ı gözaltında iken ellerinden kaçırdı diye haklarında tutanak tutulan ve daha sonra sadece idari ceza olarak kınama cezası verilen memurlar. Yani bu tutanakla zaten Cemil KIRBAYIR’ın gözaltında iken başına bir iş geldiği belirlenmiş durumda, söylenmiş durumda. “Cemil KIRBAYIR gibi birisini biz gözaltına almadık, bununla ilgili olarak herhangi bir şey bilmiyoruz.” deme durumu yok. Bundan sonrası ne yani? Şimdi, bakın, biraz önce siz de diyorsunuz yani. Çünkü mantıklı her insanın düşünüp “Olur mu?” diye sorguladığında çok ihtimal vermeyeceği bir şey sorgudan insanın kaçması. Gözü kapalı, gözünü açmaması için bir insanın elini kullanmasını istemezsiniz. Elini kullanmaması için de ne yapması lazım? Arkadan bağlanması lazım. Eli arkadan bağlı olan, gözü kapalı olan daha öncekilerinin anlattığına göre üzerinde de çoğu zaman soyunuk olan bir kişi. Gözü kapalı hadi fark etti, pencereden atladı ikinci kattan, üçüncü kattan, aşağıda bu eli kolu kırılıp kalkabilir mi, kaçabilir mi?

ENGİN YENİLMEZ – Efendim, ben buradaki mantıksızlığı zaten siz de sordunuz ben dedim ki: “İnanmadım.” O zaman inanmadım ama benim inanmadım diye bir tahkikat yapma gibi bir durumum olmadı, ne yalan söyleyeyim. “Ben inanmadım ama araştırın bakalım,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

nereden kaçmış, nasıl kaçmış, kimler kaçırmış?” filan demedim hiç kimseye. Benim zaten samimi olarak söylüyorum o dönemde de, bütün hayatım boyunca da bir insana suçu ne olursa olsun eziyet edilmesi karşısında hiçbir şekilde kabul edemem, o zaman da kabul etmedim. Yani ben o dönemde belki başarısız sayıldım, onu da bilmiyorum ama bu işlerden mümkün olduğu kadar dışında tuttum kendimi de, arkadaşlarımı da. Ama arkadaşlarıma gelen talimatlar müşahit sıfatıyla sorgulara katılmaları, bu talimatlar yalnız bize sıkıyönetimden gelmiyordu, onu düzeltmek isterim. Sıkıyönetim bize “Şunun sorgusuna gidin, bunun sorgusuna gidin.” gibi hiçbir şekilde o dönemde bir şey söylemedi. Tabii, bizim görevlimiz emniyetle ilişki içindeydi yani gidiyordu, geliyordu bana “Falanca yakalanmış efendim.” diyordu. Yazıyorduk, yukarı makamımıza yazıyorduk: “Falanca yakalanmış.” Tabii, o şahıs hakkında daha önce birtakım istihbari bilgiler, faaliyetler hakkında vardı ki bizim için bir hedef şahıs hâlindeydi o, istihbari açıdan yani öldürmek için değil. Evet. Hedef şahıs hâlindeydi. Bildiriyorduk, ondan sonra yukarıdan onunla ilgili hiçbir şey gelmediği zaman biz de hiçbir şey yapmıyorduk. Ama yukarıdan “Tamam, müşahit sıfatıyla katılın, derlediğiniz bilgileri gönderin.” dediği zaman ben oranın sorumlusu olarak bu emre uyuyordum, arkadaşımı gönderiyordum, onun anlattıklarına istinaden raporu yazıyordum, altını imzalıyordum ve Erzurum Bölge Daire Başkanlığına gönderiyordum.

BAŞKAN - Peki, siz Cemil için bilgiyi gönderirken “Kaçmıştır.” şeklinde mi gönderdiniz? Neticede ona da katıldınız müşahit olarak bir yazı yazmanız gerekecek, üst makama bilgi vermeniz gerekecek.

ENGİN YENİLMEZ – Mutlaka bu şekilde vermişimdir. Şimdi, çok kesin hatırladığımı söyleyemem ama mutlaka Cemil KIRBAYIR’ın sorgu yerinden kaçtığı, Emniyet tarafından, işte telsiz anonslarından sıkıyönetim bildirmiş, sıkıyönetim öğrenmiş, sıkıyönetim bize söyledi, biz de mutlaka üst makamımıza arz etmişizdir. Yani bunun dışında bir şey yazmış olamam yani gerçek bu çünkü.

BAŞKAN - Kesin olan bir şey var. Bu vatandaş, Cemil KIRBAYIR sorguya alındı. Yani biz bunu kim yapmış, niye yapmıştan ziyade, yüz üç yaşındaki bir annesi var, bu kadın “Ölmeden önce mezarını göreyim.” diyor, mezarını bulalım istiyoruz. Yoksa burada Emniyeti, MİT’i veya sıkıyönetimi sorgulamak gibi bir düşüncemiz yok.

ENGİN YENİLMEZ – Anlıyorum. Tutanakta yazılı olan 3 kişinin isminden bahsettiniz, 3’ünü de hatırlamıyorum. Mehmet Hayta’yı hatırladım, diğer 3’ünü

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hatırlamıyorum bile ben. Ama benim arkadaşlarım onlarla daha yakın ilişki içinde oldukları için onlar hatırlayabilirler.

BAŞKAN - Sizin arkadaşlarınız, Zeki de aynı şeyleri söylüyor. Gitmedik, etmedik, bu adresi görmedik.

ENGİN YENİLMEZ –Yani o isimleri hatırlayamadım, onlar hatırlamış olabilir. Biliyorsa onlar biliyorlardır. Çünkü bizim bu konuya dâhil olmamız diye bir şey mümkün değil, söz konusu değil. Yani biz istihbarat örgütü olarak çalışıyoruz, böyle sorgu filan bizim bu konularda yetkimiz yok. Zaten biz bunu sorgu yapmaya kalksak “Niye yaptınız?” diye bizim üst makamlarımız şey yapar, çünkü yaptığımız sorgunun sonucunu bildirmemiz lazım bizim.

BAŞKAN - Ama bu da neticede sizin tabirinizle sizin için bir hedef şahıs ve hedef şahıs elinizdeyken kaçmış.

ENGİN YENİLMEZ – Hedef şahıs derken şuna da bir açıklık getireyim.

BAŞKAN - İstihbari açıdan.

ENGİN YENİLMEZ – İstihbari açıdan, faaliyetleri açısından.

BAŞKAN - Ben de o manada diyorum. Yani faaliyetleri açısından, istihbari açıdan bu hedef şahıs, orada da önemli olduğu iddia edilen bir kişi. Bunun kaçtıktan sonra da sizin bir faaliyet içerisinde olmanız gerekmez mi?

ENGİN YENİLMEZ – Tabii, gerekir. Biz o şahsın tekrar bulunması bağlamında o konuda bilgi veren elemanlarımız kimlerdir, onlar kim, ben bilemem onları, kodları vardı, onlar vasıtasıyla bunu bir araştırın bakalım nereye gitmiş, bu adam kaçmış, kaçtığı söyleniyor şeklinde olabilir ancak, başka türlü olamaz. Yani biz çıkıp da Cemil KIRBAYIR’ı bir yerlerde arayamayız yahut onunla ilişkili olan o emniyet görevlilerini çağırıp da “Ne yaptınız, ne ettiniz?” diye sorma durumumuz olamaz. Bilmiyorum ama benim şahsen olmaz efendim, “Olur.”desem yalan söylemiş olurum. Ben bu konularda hiçbir şekilde bu sorgulardaki uygulanan uygulamalar ile ilgili taraftar da değildim, tasvip de etmiyordum.

BAŞKAN - Mehmet HAYTAN’ı nasıl tanır ve bilirdiniz?

ENGİN YENİLMEZ – Mehmet HAYTAN, gayretli, çalışkan bir polis şefiydi, birinci şubedeydi galiba. Onun bile ismini siz söyleyince hatırladım, gözümün önüne tipi gelmiyor nasıl birisiydi diye. Ben size samimi söyleyeyim, ben Emniyet mensuplarıyla MİT’te çalıştığım sürece hep mesafeli oldum. Neden mesafeli oldum, biliyor musunuz?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Hayır, duyum olarak soruyorum. Yani “Mehmet HAYTAN” deyince sizin aklınıza gelen nedir? Şeklini, şemailini, tipini sormuyorum, siz de bıraktığı izlenim, müşfik mi, cana yakın mı, sert mi?

ENGİN YENİLMEZ – Saygılıydı ama sert olduğunu duyuyordum.

BAŞKAN - Yani sorguda bir hayli sert.

ENGİN YENİLMEZ - Sert, sorguda sert tabii yani. Görevi gereği kendince edinmiş olduğu görev anlayışı nedeniyle diyeyim, benim tasvip edemeyeceğim bir anlayış o, sertti. Çünkü polis o dönemde herhangi bir suçluyu suçlu yapabilmek için delil toplama yerine, delillere ulaşma yerine onu güzelce bir pataklayıp bir de başka suçları da ona itiraf ettirme peşindeydi.

BAŞKAN - Engin Bey, Kars'ta bu böyle değil miydi?

ENGİN YENİLMEZ - Her yerde böyleydi, o dönemde her yerde böyleydi. Hepsi kendilerine, amirlerine, emniyet müdürlerine, emniyet müdürleri de bağlı oldukları makamlara, valilere kendilerini bu şekilde başarılı takdim etmek için birtakım insanları da rahatlıkla dövüyorlardı, suçluyorlardı vesaire.

BAŞKAN - Peki, Cemil de bu dövmenin kantarı biraz fazla kaçmış olabilir mi sizce?

ENGİN YENİLMEZ – Yani eğer öldüyse mutlaka bu nedenle ölmüştür başka nedenle ölmesi mümkün değil ki sorgudaki bir kişinin. Biraz önce Sayın Müfettişim de söyledi, elleri bağlı, nasıl kaçıyor ki bu?

BAŞKAN - Peki, böyle bir durumda sizce yine bir şey duymadım, bilmiyorum diyorsunuz tahmininizi sorayım: Nasıl davranır polis? Diyelim sorgu sırasında elektrik fazla verildi sorgulanan kişi öldü.

ENGİN YENİLMEZ – Bu misalde olduğu gibi “Kaçtı.” denir.

BAŞKAN - Ceset ne yapılır?

ENGİN YENİLMEZ – Anlayamadım.

BAŞKAN - Cesedi ne yaparlar? “Ölen şahsın kendi kaçtı.” denildi tamam, kâğıt üzerinde kaçtı ama ortada bir ölü var, onu ne yaparlar?

ENGİN YENİLMEZ – Onu da bir şekilde yok ederler. Yani ne şekilde yok edeceklerini bilmiyorum.

BAŞKAN - Yakılabilir mi mesela? Çünkü bir yere gömülse mutlaka bir şekilde çıkma ihtimali var, yakılmış olabilir mi?

ENGİN YENİLMEZ – Ben yakılabileceğini düşünmüyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Neden?

ENGİN YENİLMEZ – Bu bir vahşet.

BAŞKAN - Yani öldürmekten daha mı vahşet?

ENGİN YENİLMEZ – Yani hem öldür hem de yak ortadan kaybolsun diye bana vahşet gibi geliyor.

BAŞKAN - Yani öldürmek mi daha vahşet, öldürüldükten sonra yakmak mı?

ENGİN YENİLMEZ – Tabii ki öldürmek vahşet. Canlıyı öldürmek vahşet.

BAŞKAN - Yani onu yapan bir insan kendini kurtarma içgüdüsüyle böyle bir şey yapmış olabilir mi sizce?

ENGİN YENİLMEZ – Benim şahsen böyle bir olayda kanaatim 1 kişi yapmaz bunu yani bir kişi onu öldürmüş de yok etmiş, en az 2 kişi. Onlar da bunu kolay kolay, bilmiyorum ortaya çıkabileceği düşüncesiyle filan, 2 kişinin yapması yakma olarak olmayacak bir şey değil yani o taraftan da kesin bir şey söyleyemiyorum size. Allah kimseyi o duruma düşürmesin. Ne yakılmak ihtimali olan için, ne yakan için o kadar korkunç bir şey ki.

BAŞKAN - Çünkü gömmek biraz daha rizikoludur değil mi yani yarın öbür gün bir kişi bile olsa tesadüfen ortaya çıkma ihtimali bile var. 2-3 kişiden birisinin sizi daha sonra satma durumu var, gömmek her zaman rizikoludur, çünkü ortada bir delil var. Tahminde bulunabiliyor musunuz, ne olabilir?

ENGİN YENİLMEZ – Vallahi çok zor tahminde bulunmak ama söyleyince o zaman, o dönemde hiç aklıma gelmemiş bir şeydi, şimdi aklıma getirdiniz. Dolayısıyla belki de bulunmasın diye yaktilar. Yani bunu kaçırınlar kimlerse bunun en doğru cevabını yine onlar verebilir.

BAŞKAN - Kaçırınlar derken.

ENGİN YENİLMEZ – Yani ellerinden kaçırınlar. Tutanak tutuyor ya, 3 tane isim var, tanımıyorum polis memuruymuş.

BAŞKAN - İşte onlar “MİT bizi içeri bile sokmuyor.” diyor. Şahısları gözetimden sorguya getiriyor. Şimdi, böyle bir şey var, teslim ediyorsan içeriden birisine tutanak tutman lazım, “Tutanakla istesek de onlar vermezdi ki, onlar bizi kaale almıyorlardı.” diyor. Mehmet HAYTA bu sorgulamalara katıldı mı, hatırlıyor musunuz, Dede Korkut’taki sorgulamalara?

ENGİN YENİLMEZ – Bizzat sorgu yapıp yapmadığını hatırlamıyorum ama oraya gidip geldiğinden eminim yani. Çünkü sıkıyönetime bağlı olarak birinci şube müdürü onun sorumluluğunda.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - O diyor ki: Yani böyle üst düzey örgüt yöneticilerini MİT kendisi sorguluyordu, biz daha alt seviyede olan kişileri tamam biz kendi yerimizde sorguluyorduk ama üst düzey olanları biz sorgulamıyorduk, MİT kendisi sorguluyordu.

ENGİN YENİLMEZ – Şimdi, öyle bir şey kesinlikle olamaz, mümkün değil. Yani bizim sorgu yapma yetkimiz yok, sorgulamayız da, sorgu yerimiz de yok, sorgu yapacak donanımımız, elemanımız da yok.

BAŞKAN - Yetki konusuna çok fazla takılmamak lazım. Yani ülkede darbe olmuş, Anayasa askıya alınmış, hukuk rafa kaldırılmış, böyle bir durumda kimse yetkiyi aramaz.

ENGİN YENİLMEZ – Ama ben de bir şey söyleyeyim size, samimi olarak söyleyeyim yani inanın bana ben ararım.

BAŞKAN - Yani size diyelim komutanınız emir verdi: “Git şunu sorgula.” “Hayır, yetkim yok.” mu diyeceksiniz?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, komutanım bana o şekilde bir emir verse hatırlarım, vermedi ki.

BAŞKAN - Hayır, hayır. Şimdi, hani “Yetki ararım.” diyorsunuz ya, onu diyorum, sıkıyönetim komutanı sizi arasa, dese ki: “Git şu şahsı sorgula.” “Hayır, komutanım, benim yetkim yok.” mu diyeceksiniz?

ENGİN YENİLMEZ – Tabii, kesinlikle derim. Kesinlikle derim efendim.

BAŞKAN - Şimdi, bakın, siz de biraz önce söylediniz yani 1980 öncesinde, 1979’da Kars’a tayinim çıktığında Kars’taki hayat şöyleydi dediniz: “İşte elektrikler söndürülüyor, her taraf taranıyor.” İşte aynı şeyler, benzer şeyler. Polis için “Biz iş yerimize gidemiyorduk, sokaktan geçerken ne zaman bir kurşun gelip bizim başımıza bir iş gelecek endişesi içerisindeydik.” dediler ki 1980 öncesindeki o siyasi sokağın durumunu anlattılar ve arkasından 12 Eylül geliyor. Daha önce sokağa hâkim olan bu insanları siz elinize geçirmişsiniz yani burada bir oç alma duygusuyla polisin veyahut da kamu görevlilerinin hareket etme konusunda yapılan olayları dinledikten sonra sanki şüphe yok gibi. Yani orada yetkimdi, işte hukuk bana buna izin veriyordu şeklindeki bir sorgulamanın herkeste çok fazla olacağını düşünmüyorum ben. Bilmiyorum, yanılıyor muyum?

ENGİN YENİLMEZ – Ben şahsım için konuşabiliyorum. Bana yetkim olmayan bir konuda emir verdikleri takdirde ben yapmam. Ama bölge daire başkanlığı bana bir yazılı talimat gönderirse bunun sorgusuna bizzat sen katılacaksın, sorgusunu bizzat sen yapacaksın

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

diye, yerine getirip kendi ünitemde yapmak, eğer derse ki kendi üniteme getir, orada yap, o zaman da onu mutlaka yazılı olarak belirtmiş olmasını isterim.

BAŞKAN - 12 Eylül sonrasında sıkıyönetimden bu konuda, işte, şurada sorgulamalar yapılacak veyahut da işte, sözlü veya yazılı olarak size Dede Korkut'taki sorgulamalara katılmanız, o sorgulamaları yapmanız, yardımcı olmanız konusunda gerek koordinasyon toplantısında konuşma şeklinde, gerekse yazılı şekilde oldu mu?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, olmadı. Ne yazılı oldu ne sözlü oldu.

BAŞKAN - Niye? Bu koordinasyon kurulunda hiç aklınıza gelmedi mi? Dede Korkut veyahut da bir başka yerde niye yapılıyor bu sorgulama gibisinden?

ENGİN YENİLMEZ – Gelmedi. O dönemde gelmedi.

BAŞKAN - Normal mi bu?

ENGİN YENİLMEZ – Normal. Bana o dönemde normal geldi çünkü yakalanan şahısların emniyetin birinci şubede çok küçük bir büroları vardı. Ben iki kere gittim oraya. O da emniyet şube, o sene, o zaman Kemal KARTAL diye birisi bakardı, şimdi aklıma geldi. Kemal KARTAL 12 Eylülden hemen önce ağustos ayında başka bir yere tayini çıkıyor yani ben oraya onunla bir konuda görüşmeye gittim. Hangi konu olduğunu hatırlamıyorum. O vesileyle de orayı tanımış oldum. Orayı gördüm, küçücük bir yerdi ve Dede Korkut'un kullanılması hiçbir şekilde garip gelmedi bana, o dönemde hiç garip gelmedi.

BAŞKAN - Bekçileri bu işlerin içerisinde görüyor muydunuz?

ENGİN YENİLMEZ – Bekçiler mi?

BAŞKAN - Evet, emniyetteki bekçiler, idari işlerde veyahut da bu tip sorgulama işlerinde kullanılıyor muydu?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır.

BAŞKAN - Onlar bilebilirler mi bunları? Orada ne olduğunu, içeride ne olduğunu?

ENGİN YENİLMEZ – Dede Korkut'ta bekçi olup olmadığını bilmiyorum o dönemde ama eğer görevlendirildiyse bekçiler, onlar bilebilirler yani ne bileyim belki bir duyumları, bir gördükleri bir şeyler olmuştur.

BAŞKAN - “Selahattin SEYRANLIOĞULLARINDAN” diye bir isim hatırlıyor musunuz? Bekçi Selo?

ENGİN YENİLMEZ - Hayır, hiç hatırlamıyorum. Efendim, şimdi zaten emniyetle ilişkiler açısından Zeki hatırlayabilirse hatırlayabilir onları.

BAŞKAN - Ömer BURSALI hangi işlerde görevliydi o dönemde?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ENGİN YENİLMEZ –Yeni memurdu. Göndermedim ben onu. Belki Zeki’yle beraber gittiği olmuştur yahut Taner’le beraber gittiği olmuştur çünkü o dönemde Ömer böyle yeni memur, staj yapar gibi bir havadaydı.

BAŞKAN - Ağırlıklı olarak Zeki mi gidiyordu bu işlere?

ENGİN YENİLMEZ – Genelde ağırlıklı olarak Zeki gidiyordu. Taner de gidiyordu, Zeki de gidiyordu efendim. Şeye bağlıydı birazcık da, alınan şahısların durumuna.

BAŞKAN - Cemil’inkinde sorgusuna büyük ihtimalle Zeki girdi diyorsunuz, öyle mi?

ENGİN YENİLMEZ – Zeki olabilir, ikisi de olabilir. Bazen ikisini de gönderiyorduk, ikisi de gidebiliyordu. Kesin olarak, samimi söylüyorum, emin olarak söyleyebilsem, evet, Zeki’ydi diyeceğim ama Zeki de olabilirdi, Taner de olabilirdi, ikisi de olabilirdi. Yani çünkü öyle bir yaşıyorduk ki biz, böyle gece gündüz birtakım faaliyetler yürüyor, birtakım şeyler istiyorlar bizden, onları yapıyoruz.

BAŞKAN - Ne sıklıkta gidiyorlardı bu memurlarınız Dede Korkut’a. Yani günde kaç defa giderlerdi veyahut da ne kadar, kaç saat orada kalırlardı?

ENGİN YENİLMEZ – En fazla günde bir defa giderlerdi, bazen iki günde bir giderlerdi, bazen üç günde bir giderlerdi. Orada da işte üç saat, dört saat kalırlardı. Sorgu süresi ne kadar sürüyorsa o kadar kalırlardı.

BAŞKAN - Bir bilgim yok diyorsunuz.

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, yani görgüye dayanan, bizim, şu söylediklerim dışında bir bilgim yok. Olsa size söylerim. Otuz sene geçmiş. Ben bir kere bu konularda hiçbir şekilde müdahil değilim yani ve bunun uygun bir şey olmadığını da o zaman da düşünen, şimdi de düşünen bir insanım. Yani elimden geldiği kadar önlemeye çalıştım aksaklıkları, bu şekilde davranışları ama 12 Eylül o dönemi yaşamayanlar bilemez, çaresizlik içinde çırpınan bir şeydi. Yaşananlara acırım. Cemil KIRBAYIR’ı şimdi düşünüyorum, siz söyledikten sonra, Cemil KIRBAYIR birinci derecede bizim hedefimiz değildi. Sanırım onu emniyet getirmişti de biz oradan muttali olmuştuk. Yahut da bizim bölgemizde faaliyet gösteren, Kars’ta faaliyet gösteren birinci derecede bizim bir hedefimiz değildi.

BAŞKAN - Daha önce zaten emniyet bunun sorgulamalarını yapmış 1980 öncesinde de yani Cemil KIRBAYIR ve arkadaşlarının.

ENGİN YENİLMEZ – Kars’ta mı yapmışlar efendim?

BAŞKAN - Evet.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ENGİN YENİLMEZ – Oradan intikal etmiş olabilir bize yani emniyetten intikal etmiş olabilir, böyle bir şahsın şöyle faaliyetleri var, sorgulamasını yaptık filan gibi.

BAŞKAN - Hiç konuşma olmadı mı? Yani hem öyle bir şey olduğu, niye dikkat etmedin, niye bu işler oluyor şeklinde hiçbir konu konuşulmadı mı?

ENGİN YENİLMEZ – Olayın sıcaklığı esnasında, kaçmanın olduğu gün, onun ertesi gün, kaçmış, nasıl kaçır diye böyle şeylerimiz oldu tabii.

BAŞKAN - Bu kaçmanın bir senaryo olduğu düşünülüyor, yine diğer arkadaşları da kendilerine inandırılıp, kendileri vasıtasıyla bunun yayılmasının istendiğini düşünüyorlar ve o konu, özellikle sorgudaki birimlerin bunu yapmak istediğini söylüyorlar. Şimdi, ilk günlerde bu oldu ama böyle birisi, emniyetin daha önce sorguladığı, oradaki siyasi anlamda, ertesi gün gözaltına alınacak kadar bilinen bir insan sorguda kaçtıktan sonra aranmaz mı? Ve her tarafta sıkıyönetim var, sokağa çıkma yasağı var, her tarafta asker var. Kaçsaydı yakalanmaz mıydı?

ENGİN YENİLMEZ – Yakalanırdı. Zaten ben size bu kaçma olayındaki şüphemi ifade ettim. Yakalanmaması mümkün değil.

BAŞKAN - Yani bu hiç konuşulmadı mı? Bu adam kaçmamıştır, bu adamın başına bir şey geldi şeklinde hiç konuşulmadı mı? Hiç kimse bir itirazda bulunmadı mı? Herkes bu kaçma senaryosuna, kaçma sözüne inandı mı?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, inanmasanız da –mesela ben inanmadım diyorum size- benim yapabileceğim bir şey yok ki yani. Birçok kişi de inanmamıştır, sıkıyönetimdekiler de inanmamıştır mutlaka ama yani adamlar işte kaçırdık, kaçtı diyorlar. Zabıt da tutmuşlar. Haklısınız ama yani mutlaka o dönemde ertesi günü filan konuşulmuştur ama ondan sonra unutuldu. O kadar yeni olaylar, o kadar taze gelişmeler oluyor ki, Cemil KIRBAYIR'ı şimdi siz söyleyince o zaman hatırladım ben yani.

BAŞKAN - Türkiye’de o dönemde Derinkuyu diye tabir edilen bir yer var mıydı? Hatırlıyor musunuz?

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, hiç hatırlamıyorum.

BAŞKAN - Yani hiç konuşulmadı da böyle işte, öldürülmüş, kuyu gibi tabir edilen mezbahanın oraya atıldı gibi bir şeyler...

ENGİN YENİLMEZ – Hayır, hiç hatırlamıyorum. Şimdi, samimi söyleyeyim, aradan otuz sene geçmiş. Bir şey olsa mutlaka söylerim ve ortaya çıkmasını istiyorum yani ben bunun gönülden ortaya çıkmasını istiyorum. Yapıldıysa da yapıldı, gömüldüyse de gömüldü,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kaçtıysa da kaçtı. Yani bunun ortaya çıkmasını isterim ben ama keşke ortaya çıkarabilecek bir şeyler olsa.

BAŞKAN - Ama insanlar işte, bildiği hiçbir şeyi, buna emniyetçisi de dâhil, MİT’çisi de dâhil, yarın askeri dinleyeceğiz, o da dâhil, bekçisi de dâhil, herkes ben yoktum... Sanki uzaydan birileri geldi, Cemil’i orada sorguladı, götürdü yani. Ne emniyetçiler kabul ediyor ne MİT’çiler kabul ediyor. Yani emniyet topu tamamen size attı zaten.

ENGİN YENİLMEZ – Şimdi, efendim, ben zaten MİT’te çalıştığım on üç yıl boyunca bunun sıkıntısını çok çektim. Hepsini tutuklar, ondan sonra onun annesi, karısı, her neyse, kucağında çocuğuyla gider, onları hemen bize gönderirler çünkü biz gizliyiz ya, mutlaka biz bir şey yapmışızdır. MİT aldı onu derler. Hep bunun sıkıntısını çektik. İnanın, hiçbirinde de gerçek payı yoktur. Biz, dediğim gibi, evet, biz almışızdır ama ben, mesela, hatırlıyorum, Kırklareli’de casusluk şüphelisi bir şahsı aldık, sorguladık, fezlekesini tanzim ettik, mahkemeye sevk ettik, on iki yıl da ceza aldı ama o bizim yetkimizdi. Ama öte yandan hiçbir ilgimiz olmadığı hâlde, hırsızlık yapıyor adam, MİT’e atıyorlar. Yani size, buraya kadar yorduk, yardımcı olmak isterim, inanın. Otuz sene geçmiş, vicdanen rahat hissediyorum. Gerçek neyse söylerim, hatırlayabildiklerimi söylerim, mutlaka söylerim.

BAŞKAN - Memurlarınızdan, özellikle Zeki, bu konuda bildiklerini tam olarak söylediği konusunda kanaatiniz nedir?

ENGİN YENİLMEZ – Söylemesi lazım.

BAŞKAN - Söylemesi lazım da söyler mi?

ENGİN YENİLMEZ – Söyler diye düşünüyorum.

BAŞKAN - Niye söyler?

ENGİN YENİLMEZ - O zaman benim aklıma şu geliyor: Demek ki sakladığı bir şey var yani. Yani bir insan net olsa, kendinden emin olsa, yaptığı iş de şu sayfa gibi bembeyaz olsa her şeyi ortaya koyar. Bir şeyi gizliyorsa demek ki ortada bir sıkıntı vardır.

BAŞKAN - Şimdi Zeki gizledi olabiliyor sizce yani... Zeki’nin bize söylediği şu; “Biz hiç sorguya katılmadık” diyor. Ama siz de yolladık diyorsunuz bakın şimdi. Ama o hiç katılmadım diyor. Yani müşahit olarak katıldım dese, tamam, sizinle örtüşecek dediği. Fakat bizim işimiz değil o, ben içerisini de bilmem, nasıl bir yer ondan haberim yok çünkü biz katılmadık diyor. Orada sorguya getirilen kişilere sorgulama esnasında ne yapıldığını, Zeki’nin ve Taner’in bilebilecek olduğunu söylüyorsunuz, değil mi? Müşahit olarak o odanın içinde bulunuyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ENGİN YENİLMEZ – Evet, o odanın içinde bulunuyor.

BAŞKAN - Ama biz burada değiliz diyorsa bu insanlar, demek ki yalan söylüyor, değil mi?

ENGİN YENİLMEZ – Şimdi burada değiliz diyorsa yalan söylüyor ama sorguya katılmadık diyorsa yalan söylüyor diyemem çünkü sorguya katılmamaları talimatını ben veriyordum onlara. Sorguya katılmayın, müşahit olarak bulunun diyordum.

BAŞKAN - Sorgu odasını bilmiyoruz diyor. Sorguya katıldık derken, gidip soru sordum değil. Yani şu odada iki kişi sorguluyor, o oda, müşahit, köşede. Yani bunu da demiyor. Sadece dediği şu: Biz, Erzurum bölge konuyla ilgili olarak bize not getiriyorsa bilgi notunu askere veya polise veriyoruz, başka bir şey yapmıyoruz. Sonra da onların söylediklerini yukarıya gönderiyoruz. Hiç görmedik diyor. Şimdi bu inanılacak bir şey mi? Niye yalan söylesin?

ENGİN YENİLMEZ – Onun niye bu şekilde ifade verdiğini bilemeyeceğim. Hangi düşünceyle? Hâlâ ben teşkilatta çalışıp çalışmadığımı da bilmiyorum. O safhadan sonra bizim onunla irtibatımız kesildi.

BAŞKAN - Hukuken de kesmeniz normal, çünkü öyle. MİT Kanunu'na göre öyle zaten.

ENGİN YENİLMEZ – Evet, yani onunla sonradan bir irtibatımız yok ama MİT Kanunu da olsa benim daha önce MİT'te çalıştığım arkadaşlarımla ilişkilerim oluyor. Ara sıra da bir merhabamız oluyor, telefonla görüşmelerimiz filan oluyor yani o engel değil ama Zeki'yle hiç olmadı, Taner'le de olmadı, Zeki'yle de olmadı.

BAŞKAN - Yönetimde o zaman kim vardı? Kimlerdi? İrtibat subayı?

ENGİN YENİLMEZ – Erdal Sipahi vardı, bizim görüşebildiğimiz, görüştüğümüz tek Erdal Sipahi vardı. Bir de merkez komutanlığı, inzibat subayı binbaşı vardı, ismini hatırlayamıyorum şimdi.

BAŞKAN - Sorguya kim katılırdı?

ENGİN YENİLMEZ – Sıkıyönetimden mi?

BAŞKAN - Evet.

ENGİN YENİLMEZ – Hiç bilmiyorum. O Merkez Komutanlığının katılma ihtimali var, o belki bir şeyler verir, bilmiyorum. Karargâhta çalışıyordu.

Zeki'nin bu şekilde söylemiş olmasına da çok anlam veremiyorum Sayın Müfettişim, ne yalan söyleyeyim. Çünkü bu teşkilata sorulsa o dönemde müşahit sıfatıyla sorgulara

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

katıldığınız, kimlerin katıldığı gayet rahat ortaya çıkar yani. Belli ki arşivlerde vardır.” demiştir.

V.IX. Alt komisyon aldığı ifadeler ve incelediği belgelerden sonra bazı görevlileri tekrar dinleme ihtiyacı hissetmiş ve 10 Mayıs 2011 tarihinde TBMM’de şu görüşmeleri yapmıştır.

V.IX.1. 10 Mayıs 2011 tarihinde dönemin Güvenlik Şube Müdür Vekili Başkomiser “SEYFİ KESİCİ” (Sorgucu) Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN – Seyfi Bey, İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun kurduğu alt komisyon Cemil KIRBAYIR’ın kaybolması olayını inceliyor. Sizin bu konudaki bilgilerinizi alabilir miyiz?

SEYFİ KESİCİ –Arz edeyim: Ben 1979 Temmuz ayında Kars’a gittim, Kars’ta polis zabıta müdürlüğünde görev yaptım, ondan sonra bilahare Kars’ın Göle kazasında görev yaptım, 12 Eylül harekâtından sonra siyasi şubenin güvenlik bölümüne alındım, güvenlik bölümünde görev yaptım ve Siyasi Şube Müdürümüz Recep ÇAYCIOĞLU’ydu hatırladığım, anımsadığıma göre, hafızam aldatmıyorsa beni, o zaman geldiğimde Kemal KARTAL’ın ekibi vardı. Bu işte kompedan, uzman bir ekipti. Zaten siyasi şube soruşturmaları veyahut da örgütlerin yapmış olduğu eylem soruşturmalarını bu arkadaşlarımız yapıyordu, çok daha önceden de başarılıydı. Sıkıyönetim nezdinde tespit edilmiş arkadaşlarımızdı bunlar. O zaman geldiğimde, Göle’den geldikten sonra, siyasi şubeye verildikten sonra, o sorgulama yapılan yer bir ilkokul tahsis edilmiş, kalenin etrafında bir ilkokuldu hatırladığım kadarıyla, ilkokulun ön tarafında bir iki tedbir alınıyordu, 22-1 önlemi alınıyordu, istihbarata karşı koruma önlemi alınıyordu, o da asker tarafından alınıyordu. Okulun içerisinde tabii ki çok büyük eylem olayları vardı, Kars’a o zamanlar geldiğimde de duymuştum. Hatta “Türk Bayrağı indiriliyor, yerine bir şeyler konuyor, başka bayraklar falan konuyor.” diye duymuştum.

BAŞKAN – Onları geçelim, olayları geçelim. Siz sorguya katıldınız mı, katılmadınız mı?

SEYFİ KESİCİ – Hayır, ben sorguya katılmadım. Sadece şunu arz edebilirim: Ekip geldi, siyasi şube müdürünün yanındaydım ben, “Bir kişi kaybolmuş, firar etmiş, bulamadık yaptığımız yoklamada.” dedi. “İhmalimiz var Müdürüm, ne diyorsunuz?” dedim, Recep Müdürüm dedi ki: “Emniyet Müdürümle bir irtibat kurayım ve sıkıyönetimin Kurmay Başkanlığıyla irtibat kuralım, ne emir veriyorlarsa ona göre hareket ederiz.” dedi. Oradan

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

talimat alındı, “Bir zabıt tutulsun, zapta imza konulsun, zabıt da dosyaya konulsun.” dendi. Bundan sonra da zabıt dosyaya kondu.

BAŞKAN – Seyfi Bey, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna ifade veriyorsunuz. Bizim Kanunumuz bize herkesten bilgi alma yetkisi veriyor. Biz de sizi bu yetkiye dayanarak davet ettik. Tabii, bilgi vermek demek, doğru bilgi vermek demektir. Şimdiye kadar dinlediğimiz bütün polisler, MİT’çiler “Hayır, biz sorgu yapmadık.” diyor. Ben mi yaptım o sorguyu? Kim yaptı?

SEYFİ KESİCİ – Şimdi ben şunu arz edeyim efendim: Ben Polis Koleji mezunuyum, 1968-1971 Akademi mezunuyum. Hukuk nosyonu olarak geldim, bu Komisyonu bilen bir kişiyim ve herkesin masumiyet karinesi var, masumiyet karinesini bilen bir kişiyim. Hukukun üstünlüğü en önemli şey. Kanunsuz ceza olmaz.

BAŞKAN – Kim yaptı peki sorguyu?

SEYFİ KESİCİ – 3 kişi vardı, Başkomiser Kemal KARTAL’ın ekibiydi. İsim de verebilirim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kemal KARTAL o dönemde yok. Kemal KARTAL dört ay öncesinde oradan gidiyor.

SEYFİ KESİCİ – Şimdi şöyle arz edeyim: Ben Kars’ın Göle kazasına gitmiştim, bilmiyorum efendim. Geldiğimde de Güvenlik Şubesinde görev aldım. Güvenlik Şubesinin Siyasi Partiler, Sendikalar, Dernekler bölümünde görev aldım.

BAŞKAN – Tamam da, o sırada Kemal KARTAL yok, Kemal KARTAL’ın ekibi diye bir şey yok.

SEYFİ KESİCİ – O zaman şöyle söyleyeyim, hafızam yanılmış olabilir, ben sonradan geldim oraya, ben şunu arz edeyim: Benim orada alınan ifadelerde bir tane imzam yoktur. Ben girmedim, etmedim. Sadece şunu arz edeyim. Bunu duydum, bu firarı duyduğum anda zabıt tutuldu, dosyasına konuldu.

BAŞKAN – Kim yaptı orada sorguyu?

SEYFİ KESİCİ – Sorguyu Mehmet HAYTAN, Mehmet AKYILDIZ diye 3-4 kişi vardı. Sorguya katılanlar, Millî İstihbarat Teşkilatından 2 eleman vardı, G1 subayı vardı, S1 subayı vardı.

BAŞKAN – Adı ne?

SEYFİ KESİCİ – İsim olarak hatırlamıyorum, ben girmiyordum ki efendim. Bir de jandarma bölgesinde eylem konulduysa alınan kişinin, o jandarma bölgesinden de ekip vardı

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ve bunlar çapraz sorgulama suretiyle bu sorgulamayı yaparlardı. Bunun haricinde bir bilgin yok. Sadece firar ettiğine dair bilgim oldu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, olayın hemen akabinde 8/10/1980 tarihinde Mehmet AKTAŞ’ın vermiş olduğu ifade var. Yani bunca polis memuru veya görevliler arasından biz sizi davet ediyoruz, niye? Bu sizin vermiş olduğunuz, arkadaşların ifadelerine göre. Şimdi, Mehmet AKTAŞ olayın sıcağı sıcağına verdiği ifadede aynen şöyle diyor: “Cemil KIRBAYIR’ı lojman mutfak kısmına koyduk, MİT yetkilileri vardı, emniyetten Birinci Müdür Vekili Başkomiser Seyfi KESİCİ sanıkların ifadelerini daktiloda yazan polis memuru Selçuk AYYILDIZ vardı.” diyor. Şimdi, bu polis memuru Mehmet AKTAŞ’ın olayın hemen sıcağı sıcağına verdiği ifade. Yine polis memuru Ergün TOSUNÖZ de aynı şekilde sorgulamaları sizin yaptığınızı söylüyor. Yani, bu arkadaşlarınız hemen olay olmuş, sıcağı sıcağına ifadeleri alınmış, yalan mı söylüyorlar?

SEYFİ KESİCİ – Benim imza attığım... Bir tane ifadenin altında imzam varsa o zaman söyleyin.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Darbe döneminde bir şeyi imzalamamanız o işi yapmadığınız anlamına gelmez.

SEYFİ KESİCİ – İfade alınırken ben ifadeyi imzalarım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şu imza size mi ait?

SEYFİ KESİCİ – Hayır, bu imza bana ait değil, benim imzam farklı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Artı, kendi beyanınız da var o gördüğünüz ifadede de... Yani, yazılı belge var, siz bize “Katılmadık.” diyorsunuz.

SEYFİ KESİCİ – Efendim, hayır, oradaki imza bana ait değil.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, arkadaşlarınızın ifadeleri? Polisler yalan mı söylediler?

SEYFİ KESİCİ – Arkadaşların ifadelerine karşı benim ifadem. Ben başında bulunsam, “Bulundum.” derim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Onlar niye sizin isminizi versin o zaman?

SEYFİ KESİCİ – Efendim, ben şunu arz etmek istiyorum: Bu ekiple 3 kişiyi orada şey yapıyor. Bunlar kompedan eleman. Benim sorgulama yapabilmem için bu örgütlerin eylemlerinin takvimlerini bilmem lazım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, bir kere sorgu yerinde sadece MİT mi sorgu yapıyordu, yoksa emniyetten de görevliler katılıyor muydu? Bir kere bunu tespit edelim.

SEYFİ KESİCİ – Şimdi şunu söyleyeyim, kesinlikle söyleyeyim: Ben Bolu şubesinde de görev yaptım siyasi şubede, Kahramanmaraş'ta da yaptım. Evet, Millî İstihbarattan 2 eleman bulunur, Sıkıyönetimden G1 subayı, S1 subayı bulunur, efendim, jandarma bölgesinde eylem konulduğu için oradan da gelen ekip ve bizim emniyet teşkilatından da istihbarat şube müdürlüğünden ekip bulunur.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani, bu darbenin hemen sonrasında, Dede Korkut'taki sorgulamalara emniyet de katıldı öyle mi, sadece MİT yapmadı oradaki sorgulamayı?

SEYFİ KESİCİ – İşte, ben sorguda orada katılmadım. Benim genel tecrübem olarak söylüyorum. Tecrübem şudur ki: Bolu'da da ben siyasi şube müdürlüğü yaptım, orada ben katıldım sorguya, Kahramanmaraş'ta yaptım, orada da katıldım. Ama ben burada sorguya katılmadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, arkadaşlarınız niye siz katılmadığınız hâlde sizin isminizi versinler?

SEYFİ KESİCİ – Şimdi efendim, tabii ki çocuklar müşkül durumda, örgütler teşkilatımızı yıpratmak için böyle sorguya alınan kişileri, efendim, ne yapıyorlar? “İşkence gördük.” mahkemeye giderse veyahut da firar ederse bir daha kabul etmiyor örgüt, ajan olarak kullanıyor bunu, sonra devrim mahkemelerinde yargılanıyor, gerekli cezaya çarptırılıyor bunlar. Bizi de yıpratmak için emniyet teşkilatını da böyle yapıyorlar.

BAŞKAN – Hayır, onlar öyle yapıyor da, polis niye böyle yapıyor?

SEYFİ KESİCİ – Böyle “Bir kişi bulunsun da bizi şey yapsın.” gibisinden polislerin verdiği ifade tarzıdır. Ben katıldığımı bilmiyorum, hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şu imza da size ait değil mi Seyfi Bey? Bakın orada “Seyfi KESİCİ” yazıyor. İmzanıza bakın siz sadece.

SEYFİ KESİCİ – Hayır, ben bir şey anlamadım. Ben böyle bir ifade vermedim ve kime vermişim Mehmet KATAKOĞLU Emniyet Müdür Yardımcısı, muhakkik. Ben bununla ilgili bir ceza almadım, bir şey yapmadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ceza almadınız, sadece bilginize başvurulmuş. O imza da mı size ait değil?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SEYFİ KESİCİ – Sadece ben Kahramanmaraş’ta Şube Müdürüyken ben ifade verdim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O imza da mı size ait değil?

SEYFİ KESİCİ – Şüpheli.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İmza size mi ait, onu soruyorum, İmza size mi ait, değil mi?

SEYFİ KESİCİ – Valla, benziyor, yoksa tam benim imzam değil bunlar.

BAŞKAN – Peki, bunu tespit etmek o kadar zor değil.

SEYFİ KESİCİ – Tabii, tespit edin efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Seyfi Bey, “8/10/1980’de bu Cemil KIRBAYIR -sizin emniyetçilerin ifadelerine göre- Dede Korkut’ta gözaltında kaçtı.” şeklinde tutanak tutuluyor. Bu olaydan sonra bir soruşturma açılıyor, oradaki 3 polis memuruna da re’sen kınama cezası veriliyor ve o dönemde sizin de ifadeniz alınıyor. O ifadede siz şunu söylüyorsunuz bakın: “Ankara ili Kalecik ilçesi Kale mahallesinin nüfusuna kayıtlı olup hâlen Kars Emniyet Müdürlüğü Birinci Şube Vekili olarak görevli 27/28851 yaka ve sicil sayılı Başkomiser Halit oğlu 1950 doğumlu Seyfi KESİCİ’nin alınan ifadesinde -siz diyorsunuz ki ifadenizde- ‘Emniyet Müdürünün emri üzerine Sıkıyönetim Komutan Yardımcılığınca gerekli soruşturmaları yapılmak için gözaltına alınan sanıkların Eğitim Enstitüsü Lojmanlarına tahsis edilen yerde sorgulamalarında bulunmak üzere görevlendirildim.’”

SEYFİ KESİCİ – İşte, bunu anlayamadım ben.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “8/10/1980 günü saat 8.30’da uygulamaları yapılacak şahıslardan Çetin AŞILA, Cengiz KAYA, Metin AKTAŞ, Eyüp BUĞDAN ve Cemil KIRBAYIR görevli memurlar, Ergün TOSUNÖZ, Mehmet Ali AKIN ve Mehmet AKTAŞ tarafından eğitim enstitüsündeki sorgulama yerlerine getirildiler. Sorgulama lojmanın üst katında yapılıyordu. Lojmanın üst kattaki dairesinden birinde sorgulama yapan MİT görevlileri, ben ve yazıcı polis memuru Selçuk AKYILDIZ vardı. Sanıklar görevlilerce lojmanın üst katındaki diğer dairesinin odalarına gözler bağlı olarak ayrı ayrı yerleştirildiler. Sanıkların bir kısmı kelepçeliydi, bir kısmının da elleri bezle bağlıydı. Diğer sanıkların sorgulamaları yapılıp sıra Cemil KIRBAYIR isimli şahsa geldiğinde, sanığın konmuş olduğu lojmanın mutfak kısmına kaçmış olduğu, götürülmesinde görevli memurlarca anlaşılarak durumu sorgulama odasında bize bildirdiler. Sanığın konmuş olduğu yere gelindiğinde, mutfak kısmının balkon kapısı açıktı, sanık bu kapıdan çıkarak balkona geçmiş, oradan da aşağıda bulunan dairenin tuvaletine ait pencereye basarak kaçtığı anlaşıldı. Durumu ben

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

hemen 10 kod no’lu telsizimle merkeze ve ekiplere bildirdim. Civarda güvenlik görevlilerince gerekli aramalar yapıldıysa da sanık bulunamadı, sanık sabahleyin 8.30’da kaçtığı yere konuldu. Saat 11.30’da da kaçmış olduğu anlaşıldı. Bu saatler arasında ne zaman kaçtığı bilinmemektedir. Sanığın muhafazasından polis memurları Ergun TOSUNÖZ, Mehmet Ali AKIN ve Mehmet AKTAŞ sorumludur. Kendilerine bu hususta Komutanlıkça görev belgesi de verilmiştir. Bilgim ve görgüm bundan ibarettir.’ dedi ve vermiş olduğu ifadesi imza altına alındı.” diyor. Recep ÇAYCIOĞLU bunu yapıyor muhakkik olarak, Salih KILIÇOĞLU bunu yazıyor polis memuru ve ifade sahibi olarak da Seyfi KESİCİ. Siz misiniz? Biraz önce verdiğim bilgiler size ait mi?

SEYFİ KESİCİ – Evet efendim, ben şimdi şunu arz etmek istiyorum: Ben inanır mısınız, bunu belki Recep Müdürüme de sorun, ben bu şekilde ifade vermedim. Sadece “Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığına bu konuda soruşturma açıldı.” dendi, Kahramanmaraş Savcılığına talimat nedeniyle geldim, ifade verdim ben. Bunun haricinde hiç ifade hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Seyfi Bey, bir resmî belgeyi size aktarıyoruz.

SEYFİ KESİCİ – Sayın Başkanım, yemin ediyorum, vallahi hatırlamıyorum, billahi hatırlamıyorum. Yemin ediyorum ben böyle bir ifade vermedim. Öyle olsa ben de ceza alırdım yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kimsenin ceza aldığı yok henüz, bundan sonra olacak o süreç, biz belgeleri savcılığa yollayacağız. Bu insanın sorgu sırasında öldüğü kesin. Sizin isimleriniz verilmiş 1980’deki sorguda. Siz savcılıkta bunu inkâr edersiniz, bir el yazısı örneğinizi alırlar.

SEYFİ KESİCİ – Ben Kahramanmaraş’ta bu ifadeyi verdim efendim, zaten verdim bunun ifadesini. Bağımsız yargı tarafından verdik, hakkımızda o zaman soruşturma açıldı, gittik, tensip edilen bir mahkemede duruşma tensip edilmedi. Ne mahkemeye gittik ne ifadeye gittik efendim. Adli hesabını verdik biz bunun. Üzerinden zaman da geçmedi o zamanlar, otuz senelik bir zaman.

BAŞKAN – Dinler misiniz, müsaade eder misiniz.

SEYFİ KESİCİ – Buyurun efendim, estağfurullah.

BAŞKAN – O zaman öyle olmuş, o zaman şartlar başkaydı, şimdi başka. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu olaya el koydu, 50’ye yakın insanı dinledi. Bu insanların önemli bir bölümü, özellikle o dönemde sorguya çekilenlerin tamamı birbirinden uzak yerlerde yaşayan

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

insanlar ve birbiriyle ilişkisi olmamış insanlar. Bütün bu insanların hepsi aynı şeyleri anlatıyor. Siz polislik yaptınız, bilirsiniz bunun ne demek olduğunu. Sorgulamaya katıldınız, ne demek olduğunu bilirsiniz. Hepsi aynı şeyleri anlatıyor. Bu insanlara işkence yapıldı. Ayrıntılarıyla bilgi veriliyor bize. Bize gelen herkes diyor ki: “Ben hayır oraya katılmadım.” Biz mi yaptık bu işkenceleri, orada sorgulamayı? Şimdi diyorsunuz ki: “Sonra soruşturma yapıldı, ben ifade verdim.” Bu da sizin ifadeniz. Bunlar resmî belgeler.

SEYFİ KESİCİ – Ne zaman ifade alınmış efendim, tarihi ne?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 8/10/1980 tarihinde.

SEYFİ KESİCİ – Olay ne zaman olmuş?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Aynı gün.

SEYFİ KESİCİ – İşte, ben onu diyorum yani. Ben böyle bir ifade verdiğimi hatırlamıyorum. Bir tutanak tutuldu, konu dosyasına.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Peki, o tarihte kim giriyor, Mehmet HAYTAN mı yapıyordu sorguları?

SEYFİ KESİCİ – Şimdi efendim, isim olarak anımsamıyorum. Kendilerini görsem tanırım, yüzleşirsek.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Aynı şubede çalıştığınız insan, nasıl tanımazsınız?

SEYFİ KESİCİ – Aynı şubede değiliz. Siyasi şubenin güvenlik bölümü var efendim, bir de Terörle Mücadele bölümü var.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaç kişi vardı orada, 40’ı geçmez değil mi?

SEYFİ KESİCİ – Anladım da, şunu arz etmek istiyorum: Birbirimizi isimce tanıyamayız yani, ben şu anda otuz yıl zaman geçmiş aradan, yoksa anında olsa hatırlarım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tamam, şimdi hatırlayamazsınız da belgeler yanılmıyor, belgeler hatırlıyor.

SEYFİ KESİCİ – Şimdi bana gösterin, şu nedenle ben ifade verdiğimi hatırlamıyorum diyorum efendim.

BAŞKAN – Ama vermişsiniz. Bakın orada kaç kişinin imzası var.

SEYFİ KESİCİ – Şimdi şüphelendim, kendi kendime dedim ki: Bu ifade nereden çıktı? Bana Kahramanmaraş’ta bile böyle bir soru sorulmadı Savcı tarafından. Ben ifade verdiğimi hatırlamıyorum inanın, yemin ederim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Olabilir de biz bunu yaratmadık.

SEYFİ KESİCİ – Hayır efendim, size demiyorum, yanlış anlaşılmasın. Bu dosya bunların üzerine konulmuş, edilmiş.

BAŞKAN – Siz ve sizin dışınızda 2 kişinin daha imzası var orada. Bu bir resmî belge.

SEYFİ KESİCİ – Şimdi, şüphesiz efendim, tutanağın, tabii, elbette ki aksi ispat edilene kadar geçerlidir. Ama şunu, yemin ediyorum bakın, vallahi hatırlamıyorum, billahi hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Seyfi Bey, bakın, biz bir tek şey öğrenmek istiyorum.

SEYFİ KESİCİ – Buyurun efendim, yardımcı olursam ne mutlu olurum.

BAŞKAN – Bu Cemil KIRBAYIR’ın cesedini nereye gömdünüz, nereye attınız, bunu öğrenmek istiyoruz, bu bize yetecek.

SEYFİ KESİCİ – Eğer yemin ediyorum böyle bir şeyden haberim varsa, böyle bir bilğim varsa saklamam da yani.

BAŞKAN – Bakın, ben nerede gömüldüğünü arıyorum bu insanın?

SEYFİ KESİCİ – Ben de size samimiyetle söyleyeyim, bu hususta en ufak bir bilğim yoktur efendim, saklamam da. İnsan kadar kutsal bir varlık yoktur. Bir kişiyi öldürmek ne demektir, ben bu kadar hain miyim, ben vahşet sahibi miyim, buna müsaade eder miyim? Kolej mezunu bir kişiyim ben efendim, ben tutmuşum bunun kültürünü almışım, hukuk nosyonu almışım, ben buna müsaade edeceğim. Ben kendim yapmadığım gibi müsaade etmem bulunduğum ekipte. Benim hayatımda suumuameleden hiç işlem görmedim.

BAŞKAN – Seyfi Bey, müsaade ederseniz, orada işkence yapıldığını, o sorgulamalarda işkence yapıldığını sizin müdürünüz de söyledi bize.

SEYFİ KESİCİ – Hangi müdürümüz efendim?

BAŞKAN – İfadeleri var, hangi müdürünüzün olduğunun önemi yok. İlk defa sizi dinlemiyoruz.

SEYFİ KESİCİ – Efendim, daha önceden de dinlenmiş, ben hiç çağırılmadım bile.

BAŞKAN – Müsaade edin. Yani, sadece orada sorgulananların ifadelerine dayanmıyoruz, sorgulayanların amirlerinin ifadelerine de dayanarak orada işkence yapıldığını biliyoruz. İşkence sırasında belki öldürme niyetiyle hareket edilmedi ama öyle bir sonuç doğdu. İtildi, kakıldı, duvara vuruldu, beyin kanaması geçirdi ve öldü. Ne yapılır? “Kaçtı” diye tutanak tutulur, “Örgüt ondan sonra infaz etmiştir.” denir teorik olarak ama o ceset oradan bir biçimde yok edilir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SEYFİ KESİCİ – Başkanım, müsaade edin o zaman ben de şu soruları tevcih etmek istiyorum: G1 subayı var, S1 subayı var, Millî İstihbarattan 2 eleman var, jandarma bölgesinden 2 kişi var, 22/1 talimatıyla istihbarata karşı koyma tertibatı alınmış o binanın etrafında, kapıdan çıkılma imkânı yok, nasıl çıkarsın, nasıl edersin? Bu kadar kişi, kurumlar ayrı ayrı, bir birine güvenip de nasıl işkence durumuna gidilir? Ancak çapraz sorgularla sorgulama yapılır. Ben zaten diyorum ki: “Katılmadım.” Benim bildiğim, Bolu’da bir siyasi şube müdürlüğü yaptığım için katıldım, Kahramanmaraş’ta katıldım, ondan bilgim var. Hepsi aynıydı, bir okul tahsis ediliyor, o okulda yapılıyor efendim. Keşke bir bilgim olsa, eğer tereddüt etmeden söylemezsem efendim... Özür diliyorum efendim, yani insan... Çok kötü bir suçlamayla karşı karşıya kalıyoruz.

BAŞKAN – Hayır, evrakı söylüyoruz size, suçlamıyoruz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kendi imzanız olduğu bir evrak.

SEYFİ KESİCİ – Benim imzam olduğuna inanın inanmıyorum, yapılsın kriminal incelemesi, eğer çıkarsa o zaman söyleyin efendim. Ben bunu bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim yapmış olabilir o zaman böyle bir şeyi?

SEYFİ KESİCİ – O anda ifade alınmış, o da imzalanmış.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin o dönemde böyle bir soruşturmadan haberiniz var mı?

SEYFİ KESİCİ – Hayır yok işte. Yemin ediyorum böyle bir soruşturmadan haberim yok. Tutanak tutuldu, konu dosyasına.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz Dede Korkut’ta sorguya hiç katıldınız mı, katılmadınız mı, onu söyleyin.

SEYFİ KESİCİ – Ben böyle sorgulara katılmadım, sadece denetleme yapma imkânımız var. Sorguya katılmak için 22/1 talimatı orada uygulandığı için -yani istihbarata karşı koyma- herkesin bilgisi olmaması babından sıkıyönetim nezdinde tespit edilen kişiler yapıyordu. Başında da G1 subayı veya S1 subayı vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi onlar?

SEYFİ KESİCİ – Vallahi hatırlamıyorum isim olarak, yoksa söyledim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hiç sorgulama yapılan yere gittiniz mi?

SEYFİ KESİCİ – Kaçtı denildikten sonra acaba bu inandırıcı mı, değil mi diye şeklinde kendimin de vicdan azabını tatmin etmek için...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, inandırıcı geldi mi size?

SEYFİ KESİCİ – İnanın -yemin ediyorum- kömürlüğün olduğu pencere -kömürlükler açık, şeyler açık- bir muhkemlik yok, bir nezarethane yok. O kadar kalabalık kişiler, örgütlere sorgulama yapılıyor ki, çok kalabalık. Bunların da gözlerini bağlamayı unuttular, başındaki kişiler ihmal etti, tabii beşerin olduğu yerde zafiyet de vardır. Kurmay Başkanına bu konu arz edildiği zaman “Bizim de zafiyetimiz var onun için işlem yapmayacağız.” dendi başlangıcında. Ben bunu kulağımla duydum. Bu ifadeler ne zaman alınmış, benim haberim yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi Kurmay Başkanı o dönemde?

SEYFİ KESİCİ – Recep ÇAYCIOĞLU Müdürüm muhatap olurdu, biz pek muhatap olmazdık Kurmay Başkanıyla. Ben daha alt rütbedeyim. İsim olarak şimdi hatırlamıyorum, çok uzun zaman geçti efendim. Pek kendisi muhatabım olmadı, yani bir diyalog kurmadım kendisiyle. Recep ÇAYCIOĞLU Müdürümüz veya Emniyet Müdürümüz muhatap olurdu Kurmay Başkanıyla. Kurmay Başkanına “Arz ediyorum, ben konuda sana bilgi vereyim.” dedi. Recep Müdürüm arz etti. “İşlem yapılmayacak şimdilik. Zabıt tutun, tutanak tutun, koyun.” dendi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimdi, onu hatırlamıyor musunuz?

SEYFİ KESİCİ – Kurmay Başkanını mı? Emin olun hatırlamıyorum ismini.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – MİT’ten kimler vardı?

SEYFİ KESİCİ – Onların da ismini bilmem.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Taner ALPAN var mıydı? Hatırlıyor musun bu ismi?

SEYFİ KESİCİ – Vallahi hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki TUNÇKOLLU’yu hatırlıyor musun?

SEYFİ KESİCİ – Hayır.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Engin YENİLMEZ’i hatırlıyor musun?

SEYFİ KESİCİ – Hatırlamıyorum, inanın hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyet Müdürünüz kimdi o dönemde?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SEYFİ KESİCİ – Burhan ÖZDEMİR’di önce, Burhan ÖZDEMİR olması lazım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ondan önce...

SEYFİ KESİCİ – Burhan ÖZDEMİR Müdürüm vardı, ondan önce Salih Işık Emniyet Müdürü vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Vekâleten kim baktı o dönemde, 1980 döneminde?

SEYFİ KESİCİ – Celal ŞİRİNTERLİKÇİ diye bir Emniyet Müdür Yardımcısı vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ali Aykut DEMİRDEN var mıydı, hatırlıyor musun?

SEYFİ KESİCİ – Ali Aykut DEMİRDEN vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ergun TOSUNÖZ, Mehmet Ali AKIN, Mehmet AKTAŞ’a “Elinizden siz Cemil KIRBAYIR’ı kaçırdınız.” şeklinde re’sen kınama cezasını kim vermişti hatırlıyor musunuz?

SEYFİ KESİCİ – Hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunlar sizin personeliniz.

SEYFİ KESİCİ – İnanın, kınama cezası verildiğini dahi bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin şubeniz burası Seyfi Bey.

SEYFİ KESİCİ – Doğru da, ben de diyorum ki: “Ben verildiğini bilmiyorum.” İşte, tahkikat yapıldıysa, o zaman böyle bir dosya yapıldıysa bunun üzerinde -kınama dosyası- ben de ceza alırdım ben bu ifadeyi verdiğim şayet. Benim de ceza almam lazım o zaman.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin ceza almamanız şu, diyorsunuz ki: “Sorguya gelmedi bu kişi, sorgudan kaçmadı, sorgu öncesi bunlar bakacaktı.” Ondan dolayı da bunlara verilen ceza kınama cezası. Emniyet Örgütü Disiplin Tüzük’üne göre verilmesi gereken ceza da bu değil.

SEYFİ KESİCİ – Müsaade eder misiniz efendim? Benim bu şahsın alındığına dair ne tutanakta imzam var, ne de başka bir yerde. Hangi örgütten alındığını bilmiyorum, hiçbir bilgim yok. Bu şahıs hangi örgütten alındı, ne amaçla alındı, hangi eylem nedeniyle alındı, bu kişiler nedir, hiçbir bilgim yok. Hiçbir bilgim yok ki sorgulamaya nasıl katılayım? Sorgulamaya katılabilmek için onların yaptığı eylemi, takvimlerini, onların ideolojik durumlarını, fraksiyon farklarını bilmek lazım. Ben böyle bir sorgulamada nereden bileyim? Ben bunun eğitimini, kursunu daha o zamana kadar görmedim ki. Emin olun, yemin ediyorum bakın, bu tutanak nasıl tutulmuş, ne olmuş benim haberim yok. Şaşırp kalıyorum şimdi. Öyle

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

olsaydı bana da ceza verirlerdi denetim yapmadı diye. Ben başkomiser rütbesiyle güvenlik şubesinde çalışıyordum. Sadece Recep ÇAYCIOĞLU'nun odasına geldiğinde “Bu şahsın birini kaçırdık, firar etti. Evet, bir zafiyetimiz var Müdürüm. Ne emir buyuruyorsunuz?” denildi. “Ben Müdür Beye arz edeyim, Sıkıyönetim Komutanlığına, Kurmay Başkanlığına arz edeyim.” dendi. Konu orada alında -1402'ye, iki dudağının arasına bağlıyız- dendi ki: “Tutanak tutun, dosyasına koyun.” Ondan sonra ben Kahramanmaraş vilayetine gittiğim zaman savcılığa bu konuyla ilgili aynı bu şekilde bir ifade verdim, başka bir bilgim yok efendim. Bu konuda idari tahkikat da geçirmedim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani, siz Sıkıyönetim Komutan Yardımcılığınca burada sorgulamada görevlendirilmediniz, öyle mi?

SEYFİ KESİCİ – Hayır. Girişim çıkışım da kolay değil benim oraya, herkes giremiyordu ki, 22/1 talimatı uygulanıyor orada.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kimler görevlendirildi?

SEYFİ KESİCİ – İşte, bu demin verdiğiniz isim, Mehmet var, Haytan vardı. O zaman ta Kemal KARTAL'ın ekibinden kalma...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet HAYTAN Dede Korkut'taki sorgulamalara katıldı mı?

SEYFİ KESİCİ – Anımsadığım kadarıyla herhâlde katılmış olması lazım çünkü kompetan, en uzman eleman oydu, eskileri bilen, birlisi. Kemal KARTAL'ın ekibiydi daha önceden, onlar katılırdı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kemal KARTAL'ın dört ay öncesinde, ağustos ayında tayini çıkıyor.

SEYFİ KESİCİ – Doğrudur, biliyorum efendim. Ben Kars'ın Göle kazasındaydım yani. İnanın şu Cemil KIRBAYIR'ı şahsen tanıyorsam, bir bilgim de varsa namerdim yani. Vallahi şaşıyorum ama şunu söyleyeyim -o sizin göreviniz, elbette ki araştıracaksınız- Yüce Meclisin önünde ben ifade veriyorum, ben niye yalan söyleyeyim yani? Yaptılsa cezasını çeksinler ama şunu da söyleyeyim, doğrudan doğruya bir kişiyi suçlayamam ki, onlarında çocuğu çocuğu var, ama ben bir eğitim almışım, bir kurs almışım, hukuk nosyonu görmüşüm, masumiyet karinesini bilen bir kişi olarak otuz sene hizmet ettim. Hiçbir suumuameleden gitmedim, hiçbir yargıya taşınmadım, sadece bu konuyla ilgili Kahramanmaraş'ta şube müdürüyken ifade verdim, talimat olarak gelen ifadeyi verdim. Ben buna müsaade eder

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

miyim veyahut yapar mıyım? Yani niçin kendi başımı belaya sokayım, niçin elimdeki yetkilerimi kötüye kullanayım? Bana verilen yetki 2559'da açık, sarıh." demiştir.

V.IX.2. 10 Mayıs 2011 tarihinde 7 Kasım 1980 tarihine kadar Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde yapılan sorgulamalarda yazıcı olarak görevlendirilen ve ifadeleri tutanağa yazan polis memuru "SELÇUK AKYILDIZ" Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN – Buyurun hoş geldiniz. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun kurduğu Alt Komisyon Cemil KIRBAYIR'ın akıbetini araştırıyor.

SELÇUK AKYILDIZ – Televizyonda izledim efendim.

BAŞKAN – Siz de Cemil KIRBAYIR'ın sorgulanmasında orada görevli bir kişisiniz. Bize bildiklerinizi anlatır mısınız, nasıl oldu bu olay?

SELÇUK AKYILDIZ – Şimdi, sıkıyönetim ilan edildikten sonra siyasi şubede görevliydim efendim. Sıkıyönetim -şimdi Emniyet Müdürü burada efendim- Emniyet Müdüründen talep etmiş, üç tane ekip istemişler, yani "yıldırım ekip" diye bir ekip, bir tane de siyasi şubeden iyi, hızlı daktilo bilen birini istemişler. Beni görevlendirdiler, ben oraya gittim.

BAŞKAN – Nereye gittiniz?

SELÇUK AKYILDIZ – Okul vardı, şimdi hatırlayamayacağım ama herhâlde eğitim enstitüsü ama tarihini hatırlayamıyorum. Orada sorguyu yapanlar 2 MİT görevlisi.

BAŞKAN – İsimleri?

SELÇUK AKYILDIZ – Taner ile Zeki'ydi efendim. Zeki Bey buradaydı zaten, şimdi tanıdım kendisini. Onlar sorgu yapardı, ben de daktiloda yazı yazardım.

BAŞKAN – Başka kimse yok muydu sorguda?

SELÇUK AKYILDIZ – Vardı, bir yüzbaşı vardı, askerler, gelir giderlerdi onlar.

BAŞKAN – Emniyetten?

SELÇUK AKYILDIZ – Emniyetten ara sıra bizim siyasi şube müdürümüz geliyordu. Müdürler gelirdi, bakardı müdür.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Adları?

SELÇUK AKYILDIZ – Hatırlayamayacağım. Günde hiç gelmezse -suçlu getirirlerdi- 20 kişi, 30 kişiyi bir günde alırdık, artık parmaklarım şişerdi yazmaktan. Dediğiniz tarihte,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

adamın birinin kaçtığını söylediler, bağırdılar, içeride bir telaş oldu ama onu da sorguya filan alındığı da yoktu.

BAŞKAN – Peki, siz bulunduğunuz mekânı bir anlatır mısınız bize? Siz yazıyorsunuz...

SELÇUK AKYILDIZ – Evet efendim.

BAŞKAN – Orada birileri soru soruyor, öbürleri cevap veriyor.

SELÇUK AKYILDIZ – 2 kişi sorardı, sorguya onlar alıyordu.

BAŞKAN – Siz de onları yazıyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Onlar getiriyordu.

BAŞKAN – Anladım. Siz salonu anlatın bana, bulunduğunuz mekânı anlatın, nasıl bir yerdi?

SELÇUK AKYILDIZ – Birinci kattan çıkardı. Büyüktü bayağı ama biz herhâlde birinci kattaydık, öyle tahmin ediyorum.

BAŞKAN – Bu kadar büyük bir oda mıydı, mesela bu salon kadar var mıydı? Neler vardı içeride, o odada, sorgu yapılan odada neler vardı?

SELÇUK AKYILDIZ – Daktilo vardı, masa vardı, başka bir şey yoktu efendim.

BAŞKAN – Başka hiçbir şey yok muydu?

SELÇUK AKYILDIZ – Vallahi, ben yemin ediyorum ki hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Hatırlamaya çalışın. Orada falaka var mıydı, yok muydu?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır.

BAŞKAN – Müdürün var diyor, siz yok diyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır.

BAŞKAN – İşkence yapılmadı mı orada hiç?

SELÇUK AKYILDIZ – Bakın, işkence yapılmadı, sık sık devlet güvenlik savcıları gelir kontrol ederlerdi.

BAŞKAN – Peki, bir dakika şimdi, olaya odaklanmaya çalışalım. Cemil KIRBAYIR ile birlikte gözetim evinden sorgulama yerine 4 kişi getirildi birlikte. Birisi Cemil KIRBAYIR, birisi Çetin AŞULA. Siz hepsinin tutanaklarını yazdınız. 4 kişi geldi, bunlar sırayla sorgulandı orada. Bunlar nasıl sorgulandıklarını, sorgulamada hangi muamelelerden geçtiklerini bütün ayrıntılarıyla anlatıyorlar. Bunların dışında başka insanlar da başka zamanlarda orada nasıl sorgulandıklarını, hangi muamelelerden tabii tutulduklarını

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

anlatıyorlar. Bu insanların birbirleriyle otuz yıldır ilgisi yok. Siz oradasınız, Cemil KIRBAYIR'ın sorgusunu hatırlıyor musunuz?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, yapılmadı efendim. Zaten daha gelmeden “Kaçtı” dediler. Yani sorguya gelmeden, binanın içindeyken, daha alınmadan kaçtı dendi. Sabahtı, sabahleyin dediler ki: “Kaçtı bu adam” ama Cemil miydi kimdi, bilmiyorum.

BAŞKAN – Bakın, en yetkili kişiler bile orada bir sorguya getirilen bir kişinin kaçması ihtimalinin olmadığını söylüyorlar. Siz diyorsunuz ki: “Sorguya gelmeden kaçtı dendi.” Bu kişi sorgulanmış orada.

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, sorgulanmadı efendim.

BAŞKAN – Tanıklar var.

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır. Bakın, tanıklar var ama ben sorguda, orada yazıcıydım, benim bilmem lazım.

BAŞKAN – Yazmışsınızdır da “Kaçtı” dedikten sonra tabii ki o yazıların yok edilmesi son derece basit, kolay. Yani kalır mı? Siz mantıklı düşünün biraz, şimdi “Bu adam kaçtı.” dendikten sonra sizin tuttuğunuz tutanak saklanır mı?

SELÇUK AKYILDIZ – Bakın, böyle bir şey yok ama yalan söylüyor çünkü neden...

BAŞKAN – Kimler vardı? Diyoruz, “Bilmiyorum, hatırlamıyorum.” diyorsunuz. Hangi emniyet görevlileri vardı o sorgu sırasında? “Hatırlamıyorum” diyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Bakın, ben 2 tane MİT’çi hatırlıyorum.

BAŞKAN – MİT’çileri hatırlıyorsunuz da polisleri nasıl hatırlamıyorsunuz?

SELÇUK AKYILDIZ – Ama MİT’çi devamlı vardı. 3 tane polis geliyordu efendim.

BAŞKAN – Kimdi onlar?

SELÇUK AKYILDIZ – İşte, birisi o şeydeki polisler, o suçluları getirenler, orada başlarında bulunuyorlar zaten.

BAŞKAN – Onlar da sorguya katılıyor muydu?

SELÇUK AKYILDIZ – Hangisi?

BAŞKAN – Getirenler.

SELÇUK AKYILDIZ – Getirenler bazen kalırlardı, bazen giderlerdi. Suçlularla beraber gelirlerdi. 3’ü değil, 1’i gelirdi, tekrar çeker giderdi yani ama şeyde o bahsi geçen adamın, dedi ki: “Böyle, böyle, yani birisi kaçtı.” Nasıl kaçtı? Bu bir telaşlı filan. Ben hiç ilgilenmedim ve şunu da arz edeyim efendim: Ben 1979’da -hatta 1980’den 1982’ye kadar demişler- geldim, 1981’e kadar ailesinden bir kişi dahi, o şahsı hiç arayan olmadı, soran da

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

olmadı. Sonra neden sordular ben anlayamıyorum. Yani ben oradayken, bakın 1981'in Eylül ayında ben ayrıldım Kars'tan ve o zamana kadar bir tane soruşturma dahi geçirmedi. Veyahut da kimse de aramadı bu adamı, şahsı. "Benim oğlumu veya ağabeyimi, kardeşimi öldürdüler veyahut da kaçırdılar nasıl oldu?" diye söyleyen de olmadı efendim. Neden acaba?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi şöyle soralım: Siz sorguda bulunuyorsunuz, söylenenleri yazıyorsunuz. 2 tane MİT görevlisi var. Polisten, emniyetten kim var, onu bir hatırlayın. Şimdi MİT'çi hatırlayıp emniyetçi hatırlamamak, burada meslek koruma refleksine girmenize gerek yok.

SELÇUK AKYILDIZ – Bakın, ara sıra şey gelirdi...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İfade alınırken sırf 2 tane MİT'çi mi ifade alıyordu?

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii, tabii, 2'si çünkü onlar getiriyor sanıkları. Belki 100-200 tane sanık vardı nezarethanede. Yani, 30-40 kişinin ifadelerini yazıyordum ben, onlar söylüyordu. Yani nezarethaneler doldu, asker getirip getirip, atıp gidiyordu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Askerler mi getiriyordu?

SELÇUK AKYILDIZ – Askerler bizim o 3 tane görevliye veriyorlardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin mavi renkli CJ5'le getiriliyordu onlar, değil mi?

SELÇUK AKYILDIZ – Neyle?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kısa, Tuzla tipi ciple.

SELÇUK AKYILDIZ – Ciple geliyorlardı. O suçluları getiriyordu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Emniyetten kimin katıldığını biraz hafızanızı zorlayarak hatırlarsanız sorguya MİT'çilerle birlikte... Şimdi, sıkıyönetimden katılıyor, MİT'ten katılıyor, emniyetten katılıyor, üçlü bir konsensüs oluşmuş orada.

SELÇUK AKYILDIZ – Gelen giden... İşte, diyorum ya siyasi şubenin emniyet amiriydi, gelirdi giderdi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kim?

SELÇUK AKYILDIZ – Bilmiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mehmet HAYTAN olabilir mi?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, Mehmet HAYTAN o komiser muaviniydi, o gelirdi giderdi, pek kalmazdı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet HAYTAN sorgulamalara katılıyor muydu?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır efendim. Gelirdi, bakardı, çeker giderdi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ne yapardı geldiğinde?

SELÇUK AKYILDIZ – Bir şey yaptığı yoktu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye bakıyordu?

SELÇUK AKYILDIZ – Devamlı gelmiyordu diyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Geldiğinde... Arada sırada geliyordu dediniz, o geldiği zaman ne yapardı?

SELÇUK AKYILDIZ – Bir şey yapmazdı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye yapmıyor, başka işi yok mu?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, yani ekip olarak gelirdi, çünkü diyorum ya 20 tane, 30 tane adam getiriyorlardı efendim sorguya.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Seyfi KESİCİ var mıydı?

SELÇUK AKYILDIZ – Hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, size hatırlatalım: Mehmet AKTAŞ'ı hatırlıyor musunuz? Mehmet AKTAŞ, polis memuru, o getirip götürülenlerden biri.

SELÇUK AKYILDIZ – Getirip götürülenlerden, şimdi burada. Bak, ismini buradan öğrendim, yine ben şimdi hepsinin isimlerini burada öğrendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, onun hemen olayın ertesinde verdiği ifadede diyor ki emniyetten de Seyfi KESİCİ ile sizin isminizi veriyor sorgulamalara katılıyordu diye. Siz yazıcı olarak, Seyfi KESİCİ de sorgulayıcı olarak.

SELÇUK AKYILDIZ – Vallahi ben... Ben onu o zaman MİT'çi olarak mı tanıyorum? Ben de bilmiyorum ki yani. Bakın, ben onu da söyleyeyim size, acaba MİT'çi mi diyorum ben ona?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Az önce, sizden önce ifadesini aldığımız kişi.

SELÇUK AKYILDIZ – Onları hatırlıyorum, 2 tane MİT'çiydi devamlı. Hatta şimdi biri de ölmüş galiba, vefat etmiş, Taner diye, Zeki Bey şimdi söyledi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Seyfi Bey'i görünce tanıdınız mı az önce?

SELÇUK AKYILDIZ – Görürsem tanırım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Az önce, sizden önce çıkan beyefendiydi Seyfi Bey.

SELÇUK AKYILDIZ –Şimdi getirin, göreyim ben hemen tanırım yani. Hayır, ismen hatırlayamıyorum efendim ama gösterin, bakayım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bakın, bu olay olduktan sonra tutanak tutuluyor, o tutanakta da imzası olan polis memurusunuz. Evet, kaçtı, işte şu gittik, lojmanın üst katında pencere açıktı, balkon kapısı vesaire diye bir tutanak var, o tutanakta sizin de imzanız var.

(Seyfi KESİCİ odaya alınır.)

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Seyfi Bey, tanıyor musunuz birbirinizi?

SEYFİ KESİCİ – Tanımıyorum.

SELÇUK AKYILDIZ – Tanımıyorum, bakın diğerlerin hepsini tanıdım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bakın, şöyle diyorsunuz, 1980’de bu konuyla ilgili yapılan idari tahkikatta -ki daha sonra o 3 polis memuruna kınama cezası veriyor dönemin Emniyet Müdürü re’sen- orada şunu söylüyorsunuz: “Sabahleyin tugayda görevli asteğmen ve disiplin subayı günü dolan şahısların derhâl sorgulamasının yapılmasını bana telefonla söyledi. Bu şahısların, yani eldeki şahısların sorgulaması yapılırken arkadaşlar gözetim evinden başka suçluları almaya gitmişlerdi. Bu meyanda da MİT görevlilerinden birinin de şehirdeki yerine götürmüştü. Suçlunun bu sırada mı -yani Cemil KIRBAYIR’ın- yoksa daha evvelce mi kaçtığını fark edemedik. Suçluları saat 8.30’da sorgulama yerine getirdik. Cemil KIRBAYIR isimli...

SELÇUK AKYILDIZ – “Getirdik” demişim, ben de mi getirmişim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – ...şahsın sorgulamasına sıra geldiğinde saat 11.30’du. Ne zaman kaçtığını fark edemedik. Durumu telsizle merkeze bildirdik. Başımızda bizimle beraber görevli Başkomiser Seyfi KESİCİ de bulunuyordu.” Biraz önce tanıyamadığınız kişi Seyfi KESİCİ.

SELÇUK AKYILDIZ – Tanımadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ya, yapmayın Allah Aşkına!

SELÇUK AKYILDIZ – Çok değişmişler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Durumu kendileri de gördüler. Suçlunun kaçışından benim haberim olamaz çünkü ben içeride, yukarıda bahsettiğim amirlerin nezaretinde ifade yazıyordum dedim.”

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şu imza size mi ait? Bir bakın.

SELÇUK AKYILDIZ – İmza benim efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Seyfi KESİCİ diye o dönemde birisi görevli miydi orada?

SELÇUK AKYILDIZ – Valla siyasi şubede çalışmıyordum ben.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Güvenlik şubeden Seyfi Bey. O dönemde güvenlik şubedeydi ve sorgulamada belli bir dönemden sonra bulunuyordu.

SELÇUK AKYILDIZ – Urfalı vardı, bir tane Urfalı vardı. O mu, Urfalı mı acaba? Şişmandı, şimdi zayıflamış, yani Urfalıydı efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yok, Kalecikli, Ankara.

SELÇUK AKYILDIZ – Yok, Urfalı biliyorum ben bir tane, yani güvenlik şubeden. Zaten pek gitmezdim güvenlik şubeye.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biraz önce okuduğum ifade sizin değil mi? İmzanın sizin olduğunu söylediniz. Hatırlamıyor musunuz bu ifadeyi? 1980’de yapılan tahkikat, yani bu olaydan sonra polis memurlarının “Niye elinizden bu adamı kaçırdınız?” şeklinde yapılan sorguda alınmış.

SELÇUK AKYILDIZ – Demek ki öyle yazılmış, kim yazmışsa ben de imza atmışım yani. O zaman, yani çok, devamlı atıyorduk...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O zaman şöyle, sizin dediğiniz Mehmet HAYTAN ile...

SELÇUK AKYILDIZ – Beni bile fişlemiş asker yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu ifadeyi alan Mehmet HAYTAN, imza onun imzası, demek ki kendi kafasına göre olayı çizdi, senaryosunu yaptı, size de imzalattı, olayı kapattı, öyle mi? Seyfi KESİCİ’yi de öne attı. Sizin söylediğinizden ben bunu anlıyorum.

SELÇUK AKYILDIZ – Seyfi KESİCİ’yi ben...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İşte, tanımadığınız bir insanın adını ifadenizde vermişsiniz. İfadeyi alan da Mehmet HAYTAN, şu ana kadar bütün herkesin Cemil KIRBAYIR’la ilgili suçladığı insan. Şimdi diyorsunuz ki: “Ben böyle bir şey söylemedim, konuşmadım ama imza atmışım, imza bana ait.” O zaman Mehmet HAYTAN bu işi yaptı, Seyfi KESİCİ’ye yükledi. Öyle mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SELÇUK AKYILDIZ – Mehmet HAYTAN zaten karışmazdı. Efendim, bakın şimdi size arz edeyim, bir söz hakkımız bile yoktu bizim, MİT’çilerindi söz hakkı. Bunlar şimdi getirirler -dosyalar onlarda- verirlerdi dosyaları “Şunlar, şunlar alınacak, gidin alın evlerinden.” Gider alır getirirlerdi. Kimdir, nedir suçu bu adamın, bilemezdik efendim. Kendileri alırdı, sanıkları kendileri suçlardı. Aslında MİT’çiler bilir bu işi, bizimle bir alakası yok. Yani, biz sadece orada yazı yazar, onlar ne söylerse onu yazardık efendim. Yani ben yazardım daha doğrusu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şahısların ifadeleri daha önce farklı bir odada alınıp daha sonra siz mi yazıyordunuz, yoksa...

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır efendim, hepsi orada yazılırdı. Ayrı ayrı odalar yoktu efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizin dışınızda bu ifadeleri daktilo eden başka kimse var mıydı?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır yoktu efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bütün ifadeleri, oradaki sorgulamaları siz yapıyordunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Ben yazıyordum ama diyorum ya 7 Kasım’a kadar ben yazdım. 7 Kasım’da ben Ankara’ya gittim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu olay da 8 Ekim’de olan bir olay, yani o dönemde sizden başkası yazmıyordu.

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorguya kadar polis memurlarından, işte kınama cezası alanlar, o şahısları oraya getiriyordu. Sorguya bunlar katılıyor muydu? Ergun TOSUNÖZ, Mehmet Ali AKIN, Mehmet AKTAŞ...

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bunlar katılmıyordu, sadece bunlar getiriyordu. Kime teslim ediyorlardı?

SELÇUK AKYILDIZ – MİT’çilere, 2 tane MİT’çi arkadaş’a.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Taner ALPAN ile Zeki TUNÇKOLLU’ya öyle mi?

BAŞKAN – Biraz önce katıldığını söylediniz bana.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SELÇUK AKYILDIZ – İşte diyorum, katıldı demiyorum ben size, orada bulunuyorlardı, odada bulunuyorlardı, suçlunun yanında.

BAŞKAN – Odada bulunuyorlardı.

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii. Bazen, herhangi bir taşkınlık yapılmasın diye orada duruyorlardı ama sorguya müdahale eden kimse yoktu. Edemezdik çünkü onlar beynelmileldi, yani korkudan zaten bir şey yapamadık, ne diyorlarsa o.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgulamalarda kötü davrandıkları oluyor muydu?

SELÇUK AKYILDIZ – Bakın, bağırma çağırma olurdu. İnanın, bir tane adamı almışlar, getirmişler, ben o anda şeye gitmiştim, Susuz ilçesine gitmiştim. Susuz ilçesinde bir operasyonda birilerini alacaktık. Adam -ben yokum- gelmiş siyasi şubeye, siyasi şubede benim adımlı öğrenmiş, benim adımlı vermiş ve ben de bir buçuk yılla cezalandırıldım. Kendimi temize çıkartana kadar ne çektim. 4 tane de şahit bulmuş efendim nezarette.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu ifadeler hep polis memurlarının ifadeleri, dışarıdaki insanların değil.

SELÇUK AKYILDIZ – Onlarda, yani böyle de oluyor bizim. Erzincan’dan adam getirdiler, öğretmen, oturduk, bütün dokümanlar kendi el yazısıyla, kendi şeyiyle geldi. Hatta ayın 30’uydu, inanın cebimde para yoktu. Güzel anlattı, yerini de gösterdi, pilav üstü döner söyledim, ben İzmir’e tayin olmuşum, 1981’de, 1981’in son aylarında, benim hakkımda, yok efendim işkence yaptılar... Dedim “ya savcım, ben böyle yaptım, benim param bile yoktu yani ben cebimden gittim sonra ertesi günü, ayın 1’iydi verdim, helal hoş olsun. Ama bunlar kendilerini temize çıkartmak için böyle bir şeylerde bulunuyor.”

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cengiz KAYA’nın sorgusunu hatırlıyor musunuz?

SELÇUK AKYILDIZ – Hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Burada ifadenizde diyorsunuz ki...

SELÇUK AKYILDIZ – Cengiz KAYA kimmiş efendim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cemil KIRBAYIR’la birlikte gözaltına alınanlardan, bu sizin imzanız...

SELÇUK AKYILDIZ – Olabilir ama hatırlamıyorum efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hatırlamıyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Yani olabilir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Onun ifadesini aldık diyorsunuz buradaki tutanakta ama Cemil KIRBAYIR’ın ifadesini alamadık diyorsunuz. 1982’de babasının şikâyeti üzerine...

SELÇUK AKYILDIZ – 1982’de ben yoktum ki, 1981’de ben oradaydım, ayrıldım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 22/4/1982’de...

SELÇUK AKYILDIZ – 1981’de benim tayinim çıktı ben gittim.

BAŞKAN - Olabilir canım, başka yerde ifade vermişsinizdir.

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır efendim. Hayır.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bakın, 1982’de yapılan bir tahkikat...

SELÇUK AKYILDIZ – Kars’ta mı vermişim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kars’ta değil.

SELÇUK AKYILDIZ – Bu mu efendim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet. Sizin imzanız mı?

SELÇUK AKYILDIZ – İmza tamam, benim, aynı imza.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biraz önce söylediğiniz şeylerin aynısını orada da söylüyorsunuz, diyorsunuz ki: Ben bu şekilde görevlendirilmiştim. MİT’ten yani Taner ALPHAN ve Zeki TUNÇKOLLU’nun dışında, o sorgulamalarda başka kimse yok muydu? Yani orada yazıcısınız siz...

SELÇUK AKYILDIZ – Askeriyeden geliyorlardı, yüzbaşı geliyordu, binbaşı gelip gidiyordu. Yani devamlı kalmıyorlardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yüzbaşı kimdi, binbaşı kimdi?

SELÇUK AKYILDIZ – Bilmiyorum ki isimlerini.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İsimleri söylesek hatırlayabilir misiniz?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, vallahi hatırlayamam. Söyleyemem. Bakın, mesela onların rütbeliymiş galiba, rütbeli diyorlar mesela MİT’çilerdi, senin rütben kim... Biz memur adamımız...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyetten burada dönemin 1. Şubesinden yani sıkıyönetim döneminde, ihtilal öncesinde bu sorgulamaları yapan Mehmet HAYTAN, daha önceden Kartal’ın ekibi, bunlardan hiç kimse gelmiyor muydu sorgulamaya?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, hayır, almıyorlardı.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Katılmıyor muydu emniyetten kimse?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, katılmadılar efendim. Yani sorguya katılamazlar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye?

SELÇUK AKYILDIZ – Zaten müsaade etmezler. MİT’çiler müsaade etmez.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – MİT’çi de şunu söylüyor Selçuk Bey: Bizim görevimiz kontrespiyonajdır diyor, işte yabancılara karşı.

SELÇUK AKYILDIZ – Olur mu efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biz burada sorgulamaların hiçbirine katılmadık, sadece müşahittik diyor.

SELÇUK AKYILDIZ – Olur mu, onlar getirttiriyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kenarda biz bekliyorduk, bilgiyi veriyorduk, emniyetçiler sorguluyordu diyor.

SELÇUK AKYILDIZ – Gidip aldırın onlar, askerle birlikte, askerî sıkıyönetimden sonra, onlar aldırıyor, çocukları onlar getirtiyordu, adresleri onlar veriyordu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Birazdan Zeki TUNÇKOLLU’yu da dinleyeceğiz, daha da önce de dinledik.

SELÇUK AKYILDIZ – Tamam da ifadelerini onlar alıyordu efendim. Yani ben yalan mı söyleyeceğim, ifadelerini onlar alıyordu, biz almıyorduk. Sonra, siyasi şubeye yani bizim siyasi şubeye taşınmışlardı...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O sonrasında, biz 8 Ekimden bahsediyoruz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, şimdi askerî darbe yapılmış, bazı insanların ifadeleri alınıyor. Yani normal bir ifade mi alınıyordu orada? Çağrılıyordu, suçun ne? Ben işlemedim. Tamam, imzalayalım yollayalım. Bu şekilde miydi?

SELÇUK AKYILDIZ – Onların elinde belgeler var. Adamların ellerinde...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Yani mesela konuşmak istemeyince, inkâr edince nasıl onları ikna etmeye çalışıyorlardı?

SELÇUK AKYILDIZ – Bağırıyorlar çağırıyorlardı ama böyle dediğiniz işkenceler, yok falakaya yatırma, o yoktu efendim. Yok, vuramazsın ki, başında devamlı subaylar gelip gidiyordu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Subaylar işkenceye karşı, yaptırmazlar öyle mi?

SELÇUK AKYILDIZ – Karşı, beni fişlemişler. Ben rahat rahat size söylerim her şeyi. Ben de amir olamadım ve ben sıkıyönetimden sonra beş sene fişli kaldım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ayrı bir bölümde sorgulanıp suçu itiraf ettirilip sizin yanınıza getirilmiş olabilir mi?

SELÇUK AKYILDIZ – Olabilirse onu bilemiyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Orada...

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, orada yok, kesinlikle yok efendim. Olsa söyleyeceğim çünkü ben zaten gelecektim yani. Ben hiçbir şey yapmadığım hâlde beni fişlemişler yani sıkıyönetim. Ben ne yaptım onlara? Benim ellerim böyle tutmuyordu, benim parmaklarım tutmuyordu yazı yazmaktan. 30 kişinin, 40 kişinin ben ifadesini alıyordum ve İzmir’e ben geldiğimde herkes amir imtihanlarına giriyor, ben giremiyorum. Niye? Fişlenmişim asker tarafından. Suçum? Yok. Ben odanın içindeyim ama ben ne bilirim kapının dışındaki olayı.” demiştir.

V.IX.3. Dönemin İl Emniyet Müdürü “ALİ AYKUT DEMİRDEN”, önceki ifadelerinde yer alan çelişkiler nedeniyle tekrar dinlenilmesine karar verilmiş ve 10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN - İyi günler, hoş geldiniz. Ali Aykut DEMİRDEN, sizi daha önce dinlemiştik. Bir iki soru daha sorma ihtiyacımız oldu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sayın Müdürüm, bu Cemil KIRBAYIR’ın olayından sonra 3 tane polis memuruna siz kınama cezası veriyorsunuz. Daha önce size bu konuda soru sorduğumuzda dediniz ki: Cezayı kimin verdiğini bilmiyorum, ben cezayı vermedim. Vali Bey de vermiş olabilir dediniz. Ama cezayı veren sizsiniz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben miymişim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Unutmuş olabilirim, insanlık hâli. Şube müdürü teklif yapmıştır, benim devre arkadaşım o da emniyet müdürü rütbesinde, vermiş olabilirim yani. İlle ilişkilendirmemek gerekir.

Bir şey daha diyeceğim efendim. Cemil KIRBAYIR, kayıp olarak mı intikal ediyor size, bunu mu araştırıyoruz?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Cemil KIRBAYIR'ın akıbetini araştırıyoruz, ne olduğunu araştırıyoruz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben geçen Mudanya'da sağlık ocağına gittim, mevzu yaptım doktorla -daha önce Kırıkhan'da çalışmış doktor bey, ben de Kırıkhan'da emniyet amiri olmuştum- “O PKK'nın ikinci adamı, Fransa'da yaşıyor.” dedi doktor, aynı, samimiyetimle söylüyorum.

BAŞKAN - Şimdi bunların önemi yok. Sonuçta, orada görev yapan yetkili kişiler oradan herhangi bir kişinin, gözaltında bulunan, sorguya alınan kişinin kaçma ihtimalinin olmadığını söylüyorlar.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Olmaması lazım hattızatında.

BAŞKAN - Dolayısıyla, kaçtığı yönündeki o tutanak muhtemelen bir şeylerin üzerine örtmek için tutulmuş bir tutanak. Bunun bir başka göstergesi de şu: Siz o dönemde emniyet müdürlüğü görevini üstlenen kişi olarak bu 3 polis memuruna verilebilecek en hafif cezayı veriyorsunuz. Şimdi, PKK'nın ikinci adamı dediğiniz, kişinin kaçmasına sebebiyet verenlere.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben şimdi, yeni öğrendim.

BAŞKAN - Yeni öğrendiğinize göre, PKK'nın ikinci adamı dediğiniz kişinin kaçmasına neden olan, bundan sorumlu olan polis memurlarına verdiğiniz ceza sıradan bir itaatsizlik yahut hata üzerine verilebilecek bir ceza. Neden kınama cezası verdiniz de daha ağır bir ceza vermediniz? Ve bunu resen veriyorsunuz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Arkadaş teklif etmiştir, sınıf arkadaşım olan 1. Şube Müdürü. Ona istinaden vermişimdir.

BAŞKAN - Siz, size gelen teklifleri hiç incelemeden, olduğu gibi imzalıyor musunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hayır. Biz onunla Akademide beraber okumuştuk.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Kimden bahsediyorsunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Recep ÇAYCIOĞLU'ndan bahsediyorum, şube müdürü olan. Devamlı olarak, dört sene, üç sene kaç sene kaldıysa hep 1. Şubeye baktı. Her türlü girdiler çıktılar, operasyonlar onun bilgisi dâhilinde. Bana gelen evraka bakarım, 1. Şube Müdürünün parafı varsa imzalarım, sıkıyönetime gidecek olan evrakları. Hepsine teker teker de bakma durumum olamaz yani, çok yoğun bir iş vardı, görev vardı orada.

BAŞKAN - Olabilir ama çok önem verilen bir kişi kaçtı deniliyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ALİ AYKUT DEMİRDEN – O zaman ona önem verildiği de belli değildi, sonradan. Ben bile yeni, sonradan öğrendim, doktor söyledi de ondan öğrendim ben, şimdi. Ben o zaman öyle bir şey olduğunu şahsen bilmiş olsam defterini dürerdim tamamen.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hiç araştırmadınız mı? Yani nedir bu kaçan insan, suçu nedir, niye gözaltına alındı?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Kaçtı olarak bana intikal etmemiştir o. Ben tam olarak, net olarak hatırlamıyorum da şimdi, kaçtı olarak intikal etmemiştir. Kaçtı dense, hiç olacak iş mi yani?

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – “... kaşması olayından dolayı kusurlu olduğu görölerek...”

BAŞKAN - Cezayı verirken, bakın orada neden yazıyor, tutanakta var. Yani okumadan mı imzalıyorsunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Evet, okumadan imzalamış olabilirim yani şifahi şey üzerine.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sayın Müdürüm, sizin bu olayda sorumlu olduğunu daha sonra belirtip resen kınama cezası verdiğiniz polis memurları bir tutanak tutuyorlar ve bu tutanakta da şunu diyorlar: Bu sanığı biz odaya bıraktık, ancak daha sonra, on bir buçuk gibi ifadesini almak için sorgucular gidip baktıklarında sanık yerinde yoktu diyorlar ve tutanak tutuluyor ve bu tutanak üzerine siz bir idari tahkikat başlatıyorsunuz. Başlangıçta dönemin sıkıyönetim komutanı biraz da bekleyin falan da diyor ve arkasından bu tutanak üzerine 3 tane polis memurunuz, resen, sizin imzanızla kınama cezası veriyorsunuz. Siz emniyetçisiniz, Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü’nü bilirsiniz. Bu Disiplin Tüzüğü’ne göre sanığı elinden kaçırın polis memuruyla ilgili olarak bir tahkikat yapılması lazım. Gerçekten kaçırdığı ve bunda da kastı varsa meslekten men cezasına kadar uzanan bir süreçtir. Böyle bir olayda siz bunu yapmayıp resen kınama cezası veriyorsunuz. Bu çok normal mi?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Normal değil.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O zaman, biz size şunu soralım: Normal olmayan bu cezayı o dönemde hangi saikle verdiniz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bu kadar ayrıntısı bana intikal etmemişti. Etmiş olmuş olsa zaten gereğini ben yapardım. Onun kaçtıklarından bile haberim yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yoksa...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Yok, haberim de yok yani.

BAŞKAN - Haberiniz var. Bakın, tutanak orada... Okur musun orayı?

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – “Cemil KIRBAYIR’ın kaçması olayından dolayı kusurlu oldukları görülerek emniyet müdürlüğünce resen kınama cezası verildiği...”

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani, acaba, olay sizin çok üzerinde durmadığınızdan dolayı mı yoksa çok üzerinde durulması gereken, sorguda şahsın ölmüş olmasından dolayı mı böyle bir şeyle kapatma ihtiyacı duyuldu?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hayır kesinlikle, böyle bir şey kapatılmaz bir defa. Kapatılacak bir mevzu, konu değil. Üzerinde durmamışız. Demek ki onu imzalarken, hâkimler, savcılar gelirlerdi, otururduk karşıda, okulda, konuşurduk, sohbet yaparken o ara belki diğer evraklarla beraber, altına, sıkıyönetime gidecek evraklarla beraber konulmuş, imzalamış olabilirim yani dalgınlıkla. Böyle olur, başka olacak şekli yok yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bir şahsın hayatı söz konusu burada Sayın Müdürüm.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bu adamın sağ olduğunu söylediler. Ben onu öğrendim, doktor söyledi bana.

BAŞKAN - Bu aile otuz bir senedir bu çocuğu arıyor. Siz diyorsunuz ki, birisi onun sağ olduğunu söyledi. Allah aşkına, yapmayın yani.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Şimdi bir dakika, zaten bunlar dağ kadrosuna eleman buluyorlar, sağdan soldan eleman buluyorlar, dağ kadrosuna sevk ediyorlar.

BAŞKAN - Yüz üç yaşında bir kadın “Oğlumun kemiğini bari bulun bana.” diyor.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Şimdi, ben oradayken gelip müracaat etmişler mi, emniyete, Valiliğe müracaat etmişler mi? Etmemişler. Aradan yıllar geçiyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Müracaat ediyor adam da senelik iznindeyken Karaman’a sürgüne gönderiliyor. Ağabeyimin durumu ne olacak, kardeşimin durumu ne olacak diye, Mikail KIRBAYIR.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Karaman’da ne, polis mi bu? Başka bir devlet memuru da mı oraya sürgüne gidiyor?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet, Maliyede çalışan devlet memuru.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hiçbir bilgim yok, haberim de yok.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Babası da Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına kadar şikâyetle bulunuyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Seyfi KESİCİ’yi tanıyor musunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN - Seyfi KESİCİ bizim polis kademesinden, onu birkaç defa görmüştüm, şimdi de dışarıda gördüm ben onu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kars’ta görevi neydi Seyfi KESİCİ’nin?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Seyfi KESİCİ başkomiserdi, sonra emniyet amiri oldu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgulamalarda görev verdiniz mi ona?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben sorgulamalarda görev vermedim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne yapardı o?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – O görevi 1. Şube Müdürlüğüydü ayırırdı ekibi, sorgulama yapacak olan ekibi, o ayırırdı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 1. Şube Müdürü yani Mehmet HAYTAN ve Hüseyin mi bakıyordu?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Recep ÇAYCIOĞLU. Ekibi oluşturur...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Size bilgi vermezler miydi? Siz emniyet müdürsünüz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Emniyet müdürü olsam bile ihtiyaç hissettiğim zaman vali benden, paşa, herhangi bir şey istediği zaman ön bilgileri alırım, ön bilgilerle birlikte briefing veririm onlara.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu dönemde, 1980 ihtilalinin hemen sonrasında...

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Orası normal şartlarda değildi bir defa.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - İki hafta sonrasında bu konularda sizden bilgi istemedi mi bu dediğiniz şahıslar?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – İstemedi. Özel olarak paşa çağırıyordu, paşayla görüşürdük, anlatırdık, tugay komutanı, Yaşar Gök.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorgulamalara kimlerin katıldığını da bilmiyorsunuz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Bilmiyorum. 1. Şube kendi bünyesinde görevlendirmiş. Ama sorgularda refakatçi olurdu MİT elemanları, bir kurmay subay, daha önce söylemiştim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Onlar refakatçi oluyor değil mi, sorgulamayı bizzat yapmıyor?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Dinlerler, izlerler, yönlendirirler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Onlar müşahit olarak mı bulunuyordu orada?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Herhâlde, müşahit olarak bulunuyorlardı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Nereden biliyorsunuz müşahit olduklarını?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – 1. Şube müdürü devamlı gelir giderdi binbaşı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgulamaları kim yapıyordu?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Binbaşı yapıyordu. Onu Recep Bey’e sormak lazım. Ekipleri oluşturan o.

BAŞKAN - Size hiç bilgi vermedi mi bu konuda Recep Bey?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Böyle ayrıntıları pek şey yapmadık efendim, yani kusura bakmayın.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Verdiğiniz cezayı da hatırlamıyorsunuz?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Hatırlamıyorum. Çünkü şeker hastasıyım, ikinci dereceden insülin kullanıyorum, unutuyorum, unutkanlık var zaten.

BAŞKAN - Kaç yıldır şeker hastasısınız?

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Yirmi bir yıldır. Yüksek tansiyon, kolesterol...

BAŞKAN - Ben de yirmi bir yıldır şeker hastasıyım. Ama hiçbir şikâyetim yok yani.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Biz zor şartlarda görev yaptık efendim, çok zor şartlarda, samimiyetimle söylüyorum. Muavin oldum geldim, İstanbul toplum zabıtasında, olayların içinde, sekiz sene. Kırıkhan’a gittim, PKK’nın altyapısını okulda yakaladılar, Roje Velat’ı, muamele yaptım, sabahleyin tayinim Kars’a çıktı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emrinizdeki adamların ne iş yaptığını bilmiyorsunuz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – 1. Şube ne yapması gerekiyorsa görevlilerin hepsi biliyorlar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Kimler yapıyor?” diyorum, “Onu ben bilmem şube müdürü bilir.” diyorsunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Elemanları değiştirebilir mi oradaki şube müdürü arkadaş? Uygun insanları soruşturmaya sokar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Arkasından da bu işleri yaptığınızdan dolayı hem sıkıyönetimden hem de dönemin Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığından taltif alıyorsunuz bu işle ilgili olarak. Onları da hatırlamıyorsunuz.

ALİ AYKUT DEMİRDEN – Ben bu devlete sıtkı sadakatle görev yaptım. Vicdanen müsterihim. “ demiştir.

V.IX.4. Dönemin polis memurlarından “ERGUN TOSUNÖZ”, önceki ifadelerinde yer alan çelişkiler nedeniyle tekrar dinlenilmesine karar verilmiş ve 10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN - Ergun Bey, sizi daha önce dinlediğimizde, sizin sadece gözetim evinden sorgu evine insanları getirdiğiniz ve geri götürdüğünüzü söylediniz ve onun dışında da onlar içeriye alındıktan sonra onlarla ilgilenmediğiniz, işleri bittikten sonra size verildiğini ve geri götürdüğünüzü söylediniz.

ERGUN TOSUNÖZ – Evet efendim.

BAŞKAN - Hâlbuki bu arada öğrendiğimize göre siz sorgulamanın yapıldığı yere de girmişsiniz.

ERGUN TOSUNÖZ – Kesinlikle bizleri almazlardı. Zafer Bey, ben zaten o zaman altı-yedi aylık memurdum. Zaten bana kıdem tenzilini de ona sebep vermişlerdi. Yani bana yirmi dört ay ceza verselerdi ben ihraç olurum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Bize ilk verdiğiniz ifadede dediniz ki “MİT’çiler bizden sadece isim istiyordu, biz kapıda kendilerine teslim ediyorduk, içeride hiçbir emniyetten görevli olmuyordu, sadece MİT’çiler sorgu yapıyordu.” Doğru mu? Böyle bir ifadede bulundunuz. Tutanaklarda bu var. Şimdi, 8/10/1980’de vermiş olduğunuz bir ifade var burada, yapılan soruşturma sırasında, aynen şöyle diyorsunuz: “Sanıkları sorgulamaları için MİT’ten 3 görevli arkadaş ve emniyet şubeden bir müdür vekili, Seyfi KESİCİ, sorgulamaları yazmak için de polis memuru Selçuk AKYILDIZ bulunuyordu.” demişsiniz. İlk geldiğinizde niye bize bu bilgileri vermediniz?

ERGUN TOSUNÖZ – Vallahi hatırlamıyorum ki.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – MİT’çileri nasıl hatırlıyorsunuz da birlikte çalıştığınız insanları hatırlamıyorsunuz?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERGUN TOSUNÖZ – Bizim zaten MİT’çilerle iş şeydi. Yani ben Seyfi Bey’i görsem bile tanımazdım. Seyfi Bey’le benim bir işim olmaz ki.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, olay aynı olay, farklı bir olaydan bahsetmiyoruz. Aynı olayda siz MİT’çileri hatırlayıp “Emniyetçilerden hiç kimse yoktu.” diyorsunuz. Çok kesin bir ifade kullanıyorsunuz, hatırlamıyorum diye bir şey söylemediniz bize.

ERGUN TOSUNÖZ – Şimdi, içerideki insanları ben tanıyamam. Yani polis mi var, emniyet müdürü mü var...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “Var” diyorsunuz. “Var” demişsiniz 1980’deki ifadede.

ERGUN TOSUNÖZ – O zamanki verdiğim ifade demek ki doğrudur. Ben şimdi hatırlamıyorum, yani şu anda hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama bize “hatırlamıyorum” demediniz ki.

ERGUN TOSUNÖZ – Dedim ben size, her zaman dedim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hayır. “Emniyetten bulunmuyor.” dediniz.

ERGUN TOSUNÖZ – Hayır hayır. Ben çok şeyi hatırlamıyorum, yanlış anlamayın. Ben çünkü otuz sene geçmiş yani ben baypas olmuşum, şeker hastasıyım, bunları göz önüne alırsanız, otuz sene öncesi, hatırlamıyorum yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tamam da yani “MİT’çiler bulunuyordu sadece, emniyetten kimse bulunmuyor.” dediniz. “Hatırlamıyorum” şeklinde bir şey söylemediniz.

ERGUN TOSUNÖZ – Hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani MİT’çileri hatırlayan emniyetçileri niye hatırlamıyor?

ERGUN TOSUNÖZ – Vallahi ben Seyfi Bey’in olduğunu bile hatırlamıyorum, Selçuk Bey’in de olduğunu hatırlamıyorum. Selçuk Bey’i de daha yeni burada gördüm, gene çıkartamadım, Seyfi Bey’i hiç tanıyamadım. Kendisi söyledi de ben öyle dedim, sizi yeni tanıdım dedim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Yani bu ifadeniz doğrudur diyorsunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ERGUN TOSUNÖZ - Doğrudur yani, şey yok onda, herhangi bir ekleyecek bir şey yok yani ifademde ne vermişsem demek ki Selçuk Bey yazı yazmış Seyfi Bey de içeride bulunmuş veya Mehmet HAYTAN bulunmuştur veya diğer arkadaşlardan bir tanesi bulunmuştur, MİT'çiler bulunmuştur. MİT'çiler zaten içerideydi. Biz yeni memur olmamıza karşılık biz sadece gardiyanlık görevi yapıyorduk, bizim fonksiyonumuz yoktu yani. Aktif bir görev, adam sorgulayalım böyle bir yeteneğimiz de yoktu yani.

BAŞKAN – Şimdi Selçuk Bey içeride çünkü o tutanağa yazıyor, öyle mi?

ERGUN TOSUNÖZ - Hatırlayamıyorum Zafer Bey yani inanın bilmiyorum. Yani orada demişsem doğrudur yani.

BAŞKAN – Bu doğruysa Selçuk Bey diyor ki: “Zaman zaman o şahısları sorgu evine getiren polis memurları da sorgulama sırasında sorgunun yapıldığı salonda bulunuyorlardı.”

ERGUN TOSUNÖZ – Biz sorguya girmedik Zafer Bey.

BAŞKAN – Kesin olarak mı söylüyorsunuz bunu? Hiç girmedim mi diyorsunuz?

ERGUN TOSUNÖZ – Sorgu işine... Hatırlamıyorum tamamını, belki girmişimdir ama hatırlamıyorum, bilemiyorum, aradan diyorum ya otuz yıl geçti.

BAŞKAN – Olabilir, anladım. Olabilir bunu kabul ediyorum, tamam unutmuş olabilirsiniz ama girmiş olabileceğinize göre sorgu yapılan bir yer, o sorgu yapılan yer hakkında insanın kafasında hiçbir şey kalmaz mı?

ERGUN TOSUNÖZ – Vallahi bende hiçbir şey yok.

BAŞKAN – Nasıl bir yerdi? Falaka var mıydı? Elektrik vermek üzere aletler var mıydı? Lastik var mıydı?

ERGUN TOSUNÖZ – Yok öyle şey. Hatırlamıyorum ben, ne elektrik ne falaka ne bileyim öyle şeylerden benim hiç bir şey hatırımda değil, hiçbir şeyi ben bilmiyorum.

BAŞKAN – Siz 3 kişi getirip götürüyordunuz bu kişileri. O gün o gece içinizden Sarıkamış'a giden oldu mu?

ERGUN TOSUNÖZ – Sarıkamış'a mı? Yok, hiç hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Herhangi bir görevle...

ERGUN TOSUNÖZ - Yok, hiç hatırlamıyorum. Sarıkamış... Hiç hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Yani tutanakta daha önce verdiğim ifade doğrudur diyorsunuz.

ERGUN TOSUNÖZ – Onun haricinde ben yani ne bileyim orada yani hatırlamıyordum, siz söylediniz ben hatırladım, onun haricinde ben bir şey bilmiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Yani emniyette giriyordu sorguya?

ERGUN TOSUNÖZ – Herhâlde giriyormuş ki ben de orada imzalamışım, söylemişim.

V.IX.5. Dönemin polis memurlarından “MEHMET ALİ AKIN”, önceki ifadelerinde yer alan çelişkiler nedeniyle tekrar dinlenilmesine karar verilmiş ve 10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN – Mehmet Ali AKIN, hoş geldiniz, size bir iki soru daha sorma ihtiyacımız oldu, davet ettik.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İlk çağırdığımızda bize şunu demiştiniz: “Biz sadece MİT’in bizden istediği kişileri getirip Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde girişte MİT görevlilerine teslim ediyoruz, içeride hiçbir emniyet görevlisi bulunmuyor, sadece sorguyu MİT yapıyor.” Fakat sizin şimdi hemen olayın akabinde vermiş olduğunuz ifadeler var 1980’de. Burada içeride siyasi şube ilgilileri ve MİT mensupları bize diyor isim veriyordu burada emniyetten de bazı kişiler bulunuyordu deyip isim veriyorsunuz. Hangisi doğru bu bize söylediklerinizden?

MEHMET ALİ AKIN – Son söylediğim doğru.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Son söylediğiniz yani...

MEHMET ALİ AKIN - Burada size verdiğim ifade. Onu nerede vermişim efendim?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Mehmet HAYTAN’a vermişsiniz 8.10.1980 tarihinde.

MEHMET ALİ AKIN - Hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Siz hatırlamıyorsunuz öyle mi? Mesela Selçuk AKYILDIZ’ın yazıcı olarak bulunduğunu, Seyfi KESİCİ’nin emniyet adına sorgulamalara katıldığına dair bir bilginiz yok mu?

MEHMET ALİ AKIN - Geçen sefer verdiğimde de hatırlamadım isimlerini.

BAŞKAN – Hayır ama var mıydı yok muydu, isimlerini hatırlamasanız bile emniyetten kimse katılmadı mı o sorgulamalara?

MEHMET ALİ AKIN - Selçuk arkadaşım şimdi kendisi söyledi yazıcı olarak kalmış.

BAŞKAN – Demek ki bir yazıcı emniyetten katılıyormuş. Ama siz dediniz ki: “Kimse katılmıyordu.”

MEHMET ALİ AKIN - Bilmiyordum efendim, unuttum aklımda kalmadı isimleri.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - İsimleri hatrınızda kalmayabilir ama “Orada bir yazıcı vardı, sorguya da bir arkadaş katılıyordu.” diye hatırlayamaz mısınız? Bakın biz yavaş yavaş pazılın parçalarını bir araya getiriyoruz, siz gizlemeye çalışıyorsunuz Mehmet Ali Bey.

MEHMET ALİ AKIN - Estağfurullah efendim, niye gizleyeyim ben, hatırlamıyorum. Ben sabahleyin geldiğimizde kendisi söyleyince hatırladım.

BAŞKAN – Mehmet Ali Bey ifadeleriniz var, bakın, Meclise ifade veriyorsunuz. Meclisin bu Komisyonun bir kanunu var. Bu kanuna dayanarak biz sizleri çağırıyoruz. Bu ifadelerde, bu sorgulamalarda doğru şeyleri söylememek sorumluluk yaratan şeydir. Yani biz kendi başımıza hareket ederek sizi davet etmiyoruz.

MEHMET ALİ AKIN – Hatırladığımı söylüyorum yani. Hatırlamıyordum sabahleyin gelince arkadaş kendisi söyledi...

BAŞKAN – Peki, Selçuk AKYILDIZ orada tutanak tutan polis memuru, doğru mu?

MEHMET ALİ AKIN – Evet.

BAŞKAN – Doğru. O diyor ki: “Bu sanıkları getiren polis memurları da salona giriyorlardı, onlara göz kulak olmak için, olur ya bir şey yaparlar içeride, saldırırlar, şunu yaparlar, bunu yaparlar.” Siz onlardan sorumlusunuz ya getirip götürme konusunda, içeriye de girdiğinizi söyledi. Şimdi bir polis memuru diyor ki: “Bunlar giriyordu içeriye.” Siz “Hayır biz asla girmiyorduk, haberimiz bile olmuyordu.” diyorsunuz.

MEHMET ALİ AKIN – Mahkemeye biz adam götürüyoruz mecbur teslim edinceye kadar giriyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlarınız sizin sorgulamanın yapıldığı yere de girdiğinizi söylüyor.

MEHMET ALİ AKIN – Girmedik efendim.

BAŞKAN – Niye öyle söylüyor?

MEHMET ALİ AKIN – Ben girmedim,

BAŞKAN – Size kastı mı var?

MEHMET ALİ AKIN – Hayır efendim niye kastı olsun.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Şimdi 1982'deki ifadeniz aynen şöyle: “Kars Eğitim Enstitüsünde bulunan görevli siyasi şube ilgilileri ve MİT görevlileri.” diye bir ifade kullanıyorsunuz. Yani oraya emniyetten de, siyasi şubeden de görevlilerin katıldığını o zaman beyan etmişsiniz fakat bize daha önce geldiğinizde çok kesin ve net bir şekilde

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“Kesinlikle emniyetten böyle bir görevli bulunmuyordu, MİT’çiler içeriye almıyordu.” dediniz. Niye böyle bir şey söyleme ihtiyacı hissettiniz?

MEHMET ALİ AKIN - Hayır efendim, ben ihtiyaçtan değil hatırladığımı söyledim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – MİT’çileri hatırlıyorsunuz, emniyetçileri hatırlamıyorsunuz. MİT’çiler daha fazla mı bir iz bıraktı sizin hafızanızda?

MEHMET ALİ AKIN - Yok efendim o açıdan değil.

BAŞKAN - Üstelik de emniyetçiler sizin bir arada olduğunuz insanlar. Onların katıldığını bilmeniz çok daha normal, çok daha kolay. İsmi bilmesen bile gördüğün insanlar sonuç olarak.

MEHMET ALİ AKIN - Doğrudur efendim o ama ifade verirken hatırlamadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şu an net olarak hatırladınız mı, mesela Selçuk’la Seyfi’nin katıldığını?

MEHMET ALİ AKIN - Selçuk’u kendisi söylediği için hatırladım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Söyledikten sonra hatırladınız.

MEHMET ALİ AKIN - İlk geldiğimizde sabahleyin...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Selçuk yazıcı olarak bulunuyordu. Seyfi?

MEHMET ALİ AKIN - Seyfi’yi hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mehmet HAYTAN’ı?

MEHMET ALİ AKIN - Hatırlamıyorum efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama diğer arkadaşınızı hatırlıyorsunuz sadece.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Seyfi’yle sorgulamalarda aynı yerdesiniz. Her gün oraya günde belki üç dört defa sorgulama yapılacak olan şahısları getiriyorsunuz. Bu adamları kimler sorguluyor? Bizden kim var diye hiç düşünmediniz mi?

MEHMET ALİ AKIN - Düşünmedim efendim. Biz götür getir memuru olduğumuz için...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu getirdiğimiz adamlar kimler, bunlar ne oluyor diye merak etmediniz mi?

BAŞKAN – Bakın siz diyorsunuz ki: “Biz götür getir memuruyuz. Dolayısıyla içeride ne olup bittiğinden haberimiz yok, kimin orada olduğundan da haberimiz yok.” Ama öbür taraftan Cemil KIRBAYIR’ı kapıda teslim ediyorsunuz ondan sonra birileri gidiyor bakıyorlar ki oda boş, yok kaçtı diye tutanak tutuluyor ve size ceza veriliyor. Neden size ceza veriliyor?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Sizin sorumluluğunuz yok, öyle diyorsunuz bize. Diyorsunuz ki: “Benim sorumluluğum kapıda teslim ettikten sonra bitti. “

MEHMET ALİ AKIN – İsimlerin hiçbirini hatırlamıyorum efendim. Teslim ederken şu şudur diye isimlerini bilmiyoruz.

BAŞKAN – Olabilir bilmiyorsunuz, hiç önemi yok ama teslim ettiniz, teslim ettiğiniz andan itibaren sizin sorumluluğunuz bitti. Ne zaman tekrar başlayacak? Al bunu geri götür dediklerinde başlayacak. O arada artık içeride kim varsa sorumluluk onlarda. Doğru mu?

MEHMET ALİ AKIN – Evet.

BAŞKAN – Peki neden onlara ceza verilmiyor da size veriliyor.

MEHMET ALİ AKIN – Götür getir olduğu için efendim ben de anlamadım niye bize ceza verildiğini.

BAŞKAN – Ve verilen cezaya itiraz etmiyorsunuz.

MEHMET ALİ AKIN – Bizim hiç itiraz hakkımız yok ki efendim emniyette.

BAŞKAN – Bak en üst düzeydeki görevlilerden bazıları oradan kaçma ihtimali yok diyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Yani bunu siz de biliyorsunuzdur oradan kaçırılamayacağını.

BAŞKAN - Oradan kaçırılamayacağını herkes biliyor.

MEHMET ALİ AKIN - Nezaretten de kaçıyor adam kaçmaz mı, adam fırsatını buldu mu... Şimdiye kadar hiç polisin elinden adam mı kaçmamış efendim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Polisin elinden adam kaçtıysa Mehmet Ali Bey, o polis memuru da meslekte durmuyor biliyorsunuz, onunla ilgili de ciddi bir tahkikat yapılıyor ve meslekten, memuriyetten atılıyor idari olarak, ceza olarak da cezaevine gidiyor suçluya yardım yataklık yapan. Siz de sadece resen herhangi bir soruşturma da yapılmadan kınama cezası veriliyor, normal mi bu? Siz demediniz mi o zaman, yani biz böyle bir suç işlediysek bunun cezası bu. Demek ki biz bunu işlemedik siz bunu bizim üzerimize atıp kendinizi kurtarmaya çalışıyorsunuz diye düşünmediniz mi?

MEHMET ALİ AKIN - Düşünmedim efendim.” demiştir.

V.IX.6. Dönemin polis memurlarından “MEHMET AKTAŞ”, önceki ifadelerinde yer alan çelişkiler nedeniyle tekrar dinlenilmesine karar verilmiş ve 10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Dediniz ki bize daha önce geldiğinizde: “Biz bize verilen isimleri gidiyorduk gözetim evinden alıyorduk, öğretmen evine getiriyorduk orada kapıda ilgililere teslim ediyorduk, ondan sonrasını bilmiyoruz, onlar sorguluyorlardı, sonra bize geri veriyorlardı, alıyorduk geriye götürüyorduk.”

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – İçeride kim sorguluyor? Diye sorduğumuzda “MİT’çiler vardı ama polis yoktu.” diyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Sonra bunlardan bir tanesiyle ilgili olarak kaçtı diye bir tutanak tutuluyor Cemil KIRBAYIR.

MEHMET AKTAŞ - Yalnız Selçuk Bey var olabilirdi demiştin geçen ki ifademde çünkü o yazıcı ve sorgucuydu, belki ara sıra o geliyor demiştin, geçen ki ifademde de söylemiştim ama diğer polis yoktu yani, kimse yoktu, MİT’çilerle diğer görevliler vardı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 8.10.1980 tarihinde olayın hemen sonrasında Mehmet HAYTAN’a vermiş olduğunuz ifade. Aynen şunu diyorsunuz: “Lojmanın mutfak kısmına koyduk sanıkların sorgulamalarını diğer dairede bulunan yetkililerden MİT Teşkilatından 3 görevli, emniyetten Şube Birinci Müdür Vekili Baş Komiser Seyfi KESİCİ, sanıkların ifadelerini daktiloda yazan polis memuru Selçuk AKYILDIZ vardı.” diyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ - O zaman doğrudur. İfadem...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu ifadeniz mi doğru, orada sadece MİT’çiler değil emniyetten de ifadeye giren kişiler vardı, öyle mi?

MEHMET AKTAŞ - Demek ki varmış, ben hatırlamıyorum o zamanı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani MİT’çileri hatırlayıp da emniyetçileri hatırlamamak nasıl bir şey ben bunu anlamıyorum.

MEHMET AKTAŞ - Emniyetçiler her gün gelmezdi. Mesela ben Seyfi Bey’i unutmuşum yani. Şimdi burada gördüm tanıdım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Seyfi Bey’in katıldığını hatırlıyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ - Seyfi Bey’in hiç hatırlamıyorum katıldığını. Ama ifadede o gün varmış mı acaba veyahut da nasıl oldu bilmiyorum.

BAŞKAN – Kendi ifadesi var katıldım diyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ - Doğrudur o zaman, katılmıştır. Bilmiyorum, yalnız Selçuk yazıcılık yapıyordu, sorgucuydu, o da bizim şubenin adamı değildi, istemişlerdi biz 3 tane polis getiriyorduk içeriye veriyorduk ama...

BAŞKAN – Siz hiç girmedığınız söylediniz sorgulama odasına.

MEHMET AKTAŞ - Evet biz girmiyoruz.

BAŞKAN – Selçuk Bey aynı şeyi söylemiyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Kendi ifadeniz de var. Bakın burada diyorsunuz ki: “Lojman arasındaki merdiven başında sorgulama ekibince istenilen sanıkları sorgulama kısmına geçiriyorduk.” Yani siz geçiriyorsunuz. Hiç girmemek nasıl bir şey? Yani kapıda bekliyorum diyorsunuz, burada...

MEHMET AKTAŞ – Şimdi biz kapıda bekliyoruz, bazen oradaki adamlara bırakıyoruz dışarıdan adam alıyoruz, tekrar oraya getiriyoruz, bazen de içeriye veriyorduk yani şu an tam teferruatlı bilmiyorum. Biz içeriye adam veriyorduk ara sıra.

BAŞKAN – Selçuk Bey diyor ki: “Getirdikleri adamları böyle biraz nezaret altında tutmak için hani bir şeyler yapar saldırır maldırır kendisine zarar vermeye kalkar. İçeride de bulunuyorlardı sorgulama sırasında.”

MEHMET AKTAŞ – Yok bulunmuyorduk biz içeride.

BAŞKAN – Öyle diyor.

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum o zaman yanlış söylüyor yani. Biz içeriye girmiyorduk. Çünkü içeriye biz girsek...

BAŞKAN – Kim doğruyu söylüyor Allah aşkına.

MEHMET AKTAŞ –Ben şimdi o tutanakta bu verdiğim ifadeyi hiç hatırlamıyorum. Tutanağa da ne yazdığımı... Bana bir tane başka bir tutanak da çıkarsanız, bu tutanak mı doğrudur deseydiniz, o da doğrudur derim. Geçmiş aradan otuz küsur sene, ben bir de başka yerlerde de çalıştım, hangi tutanağı nasıl yazdım, o olay o gün nasıl oldu, kimlerle görüştük, o gün kim vardı? Hatırlamıyorum.

BAŞKAN – Mehmet Bey siz bizim derdimizi biliyorsunuz değil mi? Neyi arıyoruz biz? Biz bu adamın kemiklerini bulup şu yüz üç yaşındaki annesine teslim edelim, bunu istiyoruz.

MEHMET AKTAŞ – İnşallah.

BAŞKAN – Ama bak kimse bize doğru bilgi vermiyor. Tutanaklar çıkınca işler biraz daha karıştı, daha da karışacak. Birileri biliyor bu adamın nereye gömüldüğünü.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Şimdi efendim şöyle bir durum var: Şimdi bu adam görevden alınmış. Ne için alındığını, suçu nedir bilmiyorum. Bu adamın görevde yaptığı eylemler var mı yok mu? Bu eylemlerden zarar gören kişiler var mı yok mu? Bu adam kaçtıktan sonra örgüt tarafından mı infaz edildi, yoksa o düşmanları tarafından mı...

BAŞKAN – Nasıl kaçacak, nereye kaçıyor? Gittik, gördük, biz inceledik o eğitim enstitüsünün bulunduğu yeri. Sadece orada iki üç tane bina var. Etrafı açık, boş, en yakın mahalle bir kilometre ötede. Asker orada, jandarma orada, polis orada, MİT orada ve kaçıyor.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi efendim o günkü şartlar...

BAŞKAN – Eli bağlı, gözü bağlı getirip kalorifer borusuna kelepçeliyorsunuz, ondan sonra kaçtı. Nasıl kaçıyor?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi efendim o günkü oranın şartlarıyla bugünkü şartların arasında ne gibi farklar var bilmiyorum. O eğitim enstitüsü zaten terk edilmiş bir yerdi, olaylardan dolayı kapanmış, kapıları kırık, pencereleri kırık bir yerdi. Bir de orada dikkat çekmesin diye ne oraya çevreye koruma konuldu yani orada bir sorgulama yapılacak ya onun için çevreden burada dikkat çeker herkes gelir, çoluk çocuk gelir bakar, ondan sonra o suçlu yakınları gelir, bakar diye öyle bir çevrede koruma tedbiri falan da alınmadı.

BAŞKAN – Bakın orası okul. Oraya bir yığın insan getiriyorsunuz siz, onları bir arada koymuyorsunuz değil mi? Siz bize dediniz ki: “Her birini ayrı bir hücreye koyuyorduk.”

MEHMET AKTAŞ – Evet ayrı odalara...

BAŞKAN – Demek ki ayrı odalar ayarlanmış. Orada ayrı oda yok okul binası orası, sınıflar var, sınıflar bölünmüş. Yani bir işleminden geçmiş orası, hazırlık yapılmış, hücreler hâline getirilmiş, demirleri takılmış.

MEHMET AKTAŞ – Bir hücre yoktu orada.

BAŞKAN – Hücre veya oda, tek kişinin kaldığı bölme değil mi bu?

MEHMET AKTAŞ – Orada sorgu yapılacak diye herhangi bir ek tedbir alınmamıştı.

BAŞKAN – Şimdi bakın, nasıl alınmaz böyle şey olur mu canım?

MEHMET AKTAŞ – Alınmamıştı.

BAŞKAN – Alınmasa hepsini bir sınıfa doldururdunuz. Getirdiğiniz 4 kişiyi siz aynı yere mi koydunuz? Aynı odaya mı koydunuz?

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum. Şimdi geçmiş gün. Eğer o gün geldiler incelediler, eğer zaten öyle tedbir alınmış da kapılar kapanmış, pencereler kilitlenmiş veya adamlar bağlanmış da öyle kaçmış olmuş olsaydı bize ceza verirlerdi.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Size her halükârda sorumlu olsaydınız memuriyetten çıkartılmanız gerekirdi.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Niye peki kınamayla geçıştirdiler? Niye?

MEHMET AKTAŞ – İşte baktılar fazla bir suçumuz yok yani çünkü.

BAŞKAN – Kimindi o zaman suç? Kaçmış ya, örgütün elebaşı diye...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Şimdi biz size hatırlatalım, bakın kendi ifadeniz: Sabah 8.30 sıralarından her bir şahsı eğitim enstitüsünün lojmanlarının üst kısmındaki yere götürdük. Her bir sanığı gözleri bağılı olarak ayrı ayrı odalara koyduk. Daha sonra bir MİT görevlisini şehre bırakmanız gerekiyor, onu şehre bırakıyorsunuz, sizin ifadeleriniz burada bakın. Daha sonra arkadaşınız bir listeyi unuttuğu için geri dönmek durumunda kalıyorsunuz. Görevlisini yerine bıraktıktan sonra listeyi sorgulama yerinde arkadaşımız unutmuş tekrar geri döndük. Listeyi almak için geri döndüğümüzde yetkililerce Cemil KIRBAYIR'ın sorgulaması için sorgulama kısmına getirilmesinin istenmesi üzerine odasına gittiğimizde Cemil KIRBAYIR yerinde yoktu. Şimdi bu sizin ifadeniz.

MEHMET AKTAŞ – Doğrudur o zaman.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY - Şimdi siz olara koyuyorsunuz ayrılıyorsunuz, geliyorsunuz, bakıyorsunuz şahıs yok, hatırladınız mı biraz olayı? MİT görevlisini...

MEHMET AKTAŞ – Hiç hatırlamıyorum. O günkü olayda zaten böyle tedirgin olduk ondan sonra ne olacak diye bir şeye girdik bir de sıkıyönetim var, adam kaçmış, orada Paşa'nın dilinin, dudağının arasında, atın bunları da nezarete, gözetim altına bunları...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani siz MİT görevlilerine bunları teslim etmemişsiniz, gitmişsiniz odalara bizzat kendiniz koymuşsunuz. Sizin ifadeniz.

MEHMET AKTAŞ - Zaten ben size o gün de söyledim efendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bizzat kendiniz koymuşsunuz. Gözleri bağılı. Gözleri bağılı olan bir şahsın ellerinin bağılı olmaması düşünülemez değil mi, mutlaka elleri de bağılıdır. Ayrı bir odaya koyuyorsunuz sonra geldiğinizde şahsın olmadığını görüyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz buna ne kadar inanıyorsunuz?

MEHMET AKTAŞ - Niye inanmayacakmışım?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İnanılacak bir şey değil.

BAŞKAN – Eli bağlı, gözü bağlı nasıl kaçacak bu adam?

MEHMET AKTAŞ - Zaten o soruyu biz de soruyoruz, adam kaçtı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 11.00’de bıraktığınız MİT’çiyi hatırlıyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ - Hiç hatırlamıyorum. O gün MİT’çi mi götürdük, adamları mı getirdik, nasıl getirdik, nasıl götürdük hiç hatırlamıyorum şu anda.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Yani kaçıp kaçmadığını bilmeden önce 11.30 gibi kaçtığı öğreniliyor. Yani sizin ifadenizde diyorsunuz ki: “MİT’çilerin birisi beni aşağıya bırakın dedi biz de onu aşağıya bıraktık, 11.00’de.” Kimdi bu? Taner Bey miydi? Zeki Bey miydi?

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum. Ben zaten isim olarak Taner’le Zeki’nin başka MİT’çiler vardı fakat bunlar bizimle irtibatta olan, bizim şubeye gidip gelen adamlardı ikisi, bir de Engin Yarbay vardı, Engin Yarbay da bunların başı olduğu için onu tanıyorduk, diğerlerinin kimin ne görevi, şoför müydü, MİT’çi miydi, görevli miydi... Var adamları, çok adamları vardı ama ben öbürlerinin hiçbirini tanımıyorum, sadece...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani 11.00’de...

MEHMET AKTAŞ – Ben şimdi 11.00’i de bilmiyorum üçü de bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İfadenizde var.

MEHMET AKTAŞ – Doğrudur ifadem, otuz bir sene geçmiş aradan, o ifademi ben unutmuşum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zorlayın kendinizi biraz. Yani hangisiydi? Hatırlamaya çalışın.

MEHMET AKTAŞ – Zorluyorum ve hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – MİT’çinin kim olduğunu hatırlamadığınıza göre nereye bıraktığınızı da hatırlamıyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Tabii hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şu olabilir mi: Yani MİT’çiler o sorgulama esnasında şahsa fazla yüklenip o an itibarıyla bunu hastaneye götürelim şeklinde düşünerek hastaneye götürmüş olabilir misiniz?

MEHMET AKTAŞ – MİT’çilerin böyle bir şey yapacağını zannetmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Böyle bir şeyden kastınız ne?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Yalnız şöyle olabilir: Mesela MİT’çinin önceden çalıştırdığı elemanı olur, orada da görürse ondan sonra seni bu işten muaf tutayım deyip o salabilir yani. Git buradan bunlar görmeden. Eğer bizi de öyle göndermişlerse -geçmiş gün- yan taraftan buna da yol vermiş olabilirler. Sen git, sana sormayalım, sen bizim elemanımızsın. Çünkü elemanları vardı çalıştırdığı elemanları var MİT’in de. Örgüt içindeki elemanıdır belki.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Faraziye üzerinden gitmeyelim. Şu anda yani orada saat 11.00’de MİT’çilerden birini götürdük diyorsunuz ve bunda şimdi diğer arkadaşlarınızı da çağıracağız. Mehmet Ali AKIN da aynı ifadeyi veriyor, Ergun TOSUNÖZ de aynı ifadeyi veriyor.

MEHMET AKTAŞ – Götürdük diyorlar mı? Doğrusu götürmüşse götürmüştür, ben hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Hangisini götürdünüz bunu hatırlıyor musunuz.

MEHMET AKTAŞ – Hiç bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Nereye götürdüğünüzü de hatırlamıyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Niye götürdüğünüzü de hatırlamıyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ - Evet hatırlamıyorum.

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ - 1982’de demişsiniz, biz o arada suçluyu getirmeye gitmiştik demişsiniz, yani MİT’ten birisini götürdük dememişsiniz de, biz de o arada suçluyu getirmeye gitmiştik diye.

MEHMET AKTAŞ – Ben mi demişim?

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Evet. Şunu söylemişsiniz orada: “Kesinlikle hiçbir kimseye işkence yapılmıyordu ancak şifahi olarak sorgulama yapılıyordu.” Yani o zaman görüyordunuz, içeriye giriyordunuz.

MEHMET AKTAŞ - İşkence yapılsa içeriden bağırta çağırta gelir.

BAŞKAN – Kesinlik de var, bakın ama...

MEHMET AKTAŞ – Gözetim evindekiler biz adamları geri götürdüğümüzde gözetim evinde hepsine doktor raporu alıyorlardı. Oranın gözetin evinin doktoru vardı, götürdüğümüz

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

zaman bize raporunu vermiyordu ama götürdüğümüz zaman orada doktor hepsini rapor yapıyordu işte darp edilmiş midir, edilmemiş midir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi bakın yine 1982’de verdiğiniz ifade: “Kesinlikle hiçbir kimseye işkence yapılmıyordu.” “Kesinlikle” diyorsunuz. Şimdi bu tabiri kullanmanız için sizin bütün gün yapılan sorgularda olmanız lazım ki böyle bir kesinlikle konuşabilesiniz. Siz belki dışarı çıktığınızda bir başkasını almaya gittiğinizde yapılmış olabilir.

MEHMET AKTAŞ – Kime vermişim ifadeyi?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İhsan Erçin’e Baş Komiser, muhakkik olarak idari tahkikatta. 16.12.1982 tarihinde vermişsiniz.

MEHMET AKTAŞ – Nerede o adam? Nerenin baş komiseriymiş?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 1982’de nerede görevliydiniz siz?

MEHMET AKTAŞ – Ben İzmir’de görevliydim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tamam orada. Talimatla alınmış ifadeniz

MEHMET AKTAŞ – Ben, öyle bir baş komisere ifade verdiğimi de hatırlamıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Şu imza sizin mi?

MEHMET AKTAŞ – Evet, benim imzam.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- İmza sizin. Demek ki ifadeler de size ait, okudunuz. Şimdi, böyle bir kesinlik kullanıyorsunuz. Bu doğru bir şey mi?

MEHMET AKTAŞ – Doğrudur. Şimdi, şöyle doğrudur: Ben görmedim kimseyi...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Mehmet Bey, şimdi, bakın, “Görmedim.” demek ayrı bir şey, kesinlikle işkence yapılmadı demek ayrı bir şey.

MEHMET AKTAŞ – Benim konuşmaları şimdi burada teybe alıyorsunuz ama öbür türlü yazı yazılıyor. O benim el yazım değil. Ben ifade vermişim. O ifade yazılırken “kesinlikle”yi koymuş olabilirler içerisine.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ama siz okumuyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ – Ben şöyle demiş olabilirim: Ben kimseye işkence yapıldığını görmedim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Okurken “Hayır, ben bu ifadeyi kabul etmiyorum, ben böyle bir şey söylemedim.” diyebilirsiniz. Zorla mı imza attırdılar size?

MEHMET AKTAŞ – Yani “kesinlikle”yi “görmedim”e çevirebilirim.

BAŞKAN – Çevirmemişsiniz ama.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ama çevirmemişsiniz, imzalamışsınız altını.

MEHMET AKTAŞ – İmzalamışım, evet. “Kesinlikle” demek, görmedim demek yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ancak şifahi olarak sorgulama yapılıyordu. Şifahi olarak sorgulama yapılmak ne demek?

MEHMET AKTAŞ – İşte, şimdi sizin beni sorguladığınız gibi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Sorgulama yapanların içinde komiser yardımcısı Mehmet HAYTAN yoktu demişsiniz.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Niçin özellikle Mehmet HAYTAN’ın olmadığını belirtiyorsunuz? Kim vardı o zaman?

MEHMET AKTAŞ – Soruda bana o sorulmuştur. Çünkü Mehmet HAYTAN şubenin komiseriydi yani bizim birinci şubenin komiseriydi. Bu sorgu yapılan yer sıkıyönetim sorgusu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim vardı orada, emniyetten kim vardı sorguda?

MEHMET AKTAŞ – Emniyetten yazıcı Selçuk’u biliyorum, diğer kimseyi bilmiyorum. O gün de dedim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, bakın, Seyfi KESİCİ’nin ifadesi. Seyfi KESİCİ sizinle ilgili tahkikat yapıldığında 1980 yılında şunu söylüyor “Cemil KIRBAYIR isimli şahsa geldiğinde, sanığın konmuş olduğu lojmanın mutfak kısmından kaçmış olduğu götürülmesine görevli memurlarca -siz içinüz- anlaşılarak durumu sorgulama odasında bize bildirdiler.” diyor. Yani o dönemde kaçtığına, Seyfi KESİCİ sorgulama odasında olduğunu söylüyor ve Cemil KIRBAYIR’ı istediklerinde, siz de odasına baktığınızda Cemil KIRBAYIR’ın olmadığını kendisine söylediğinizi ifade ediyor burada.

BAŞKAN – Yani içinüz gitmişsiniz Cemil KIRBAYIR’ı almaya. Bakmışsınız, Cemil KIRBAYIR odada yok. Bunun üzerine içinüz sorgulama odasına gidiyorsunuz. Orada Seyfi KESİCİ’ye diyorsunuz ki “Cemil KIRBAYIR odasında yok, kaçmış.” Bunu kim söylüyor? Seyfi KESİCİ söylüyor.

MEHMET ALİ AKIN – Böyle bir şey olduğunu hatırlamıyorum.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi şöyle olabilir: Odasına gidildiğinde orada yok denilmiş. Seyfi KESİCİ’ye de bilgi verilmiştir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorgulama odasında olan Seyfi KESİCİ... Seyfi KESİCİ burada diyor ki...

MEHMET AKTAŞ – Seyfi KESİCİ’nin o gün orada olup olmadığını... Bir de biz hangi MİT’çiyi götürdük aşağıya... Ben onu da hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet, şimdi onu soracağım. MİT’çilerden birisini on birde aşağıya götürüyorsunuz. Hangisi götürdünüz?

ERGUN TOSUNÖZ – Hatırlamıyorum.

MEHMET ALİ AKIN – Hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hiçbir şey hatırlamıyorsunuz Mehmet Ali Bey.

MEHMET ALİ AKIN – Otuz sene geçti, nasıl hatırlayalım? Beynimizi zorluyoruz, gene bir şey yok.

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Ama siz demişsiniz ki burada “Cemil KIRBAYIR”ı beklemeden getirmemizi söylediler.”

MEHMET AKTAŞ – Beklemeden mi?

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Evet.

MEHMET AKTAŞ – Neyi beklemeden getirecekmiş?

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Yani bırakmışsınız. “Hemen getirin.” demişler, gidip getirmişsiniz. Odaya bırakmışsınız. “İçeriden hemen getirin onları.” demişler, siz de getirmeye gitmişsiniz. Daha sonra da işte, bulamadık...

MEHMET AKTAŞ – Yani öyle gözle kaş arasında mı kaçmış?

BAŞKAN – Kaçmadığı belli adamın. Yani bütün bunlardan ortaya çıkan bir gerçek var.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi gerçek araştırılmıyor esasında. Gerçek araştırılmış olsa bu adamın yaptığı işler var. Bu adam ne iş yapmış, kimler bu işten zararlar görmüş. Göle’de o kadar bombalama olayları olmuş, o kadar adamlar öldürülmüş. Kars’ın içerisinde o kadar örgüt, eleman... Bu adamı örgütün infaz etmediği, bu adamı düşmanlarının infaz etmediği, o zarar gördüğü adamların infaz etmediği ne belli de polisin üzerine yükleniliyor, polis öldürdü veyahut da asker öldürdü...

BAŞKAN – Biz kimsenin üstüne yüklenmiyoruz. Biz, orada bir tablo var, bunu çözmeye uğraşıyoruz. Şimdi, bu kanaat, sizin ifadelerinizden, bize verdiğiniz ifadelerden ve 1980’de ve 1982’de verdiğiniz ifadelerden çıkıyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Ben 1982’de başkomisere verdiğim ifadenin bir satırını hatırlamıyorum. Hatta o başkomisere ne zaman gittim, niçin gittim, onu hiç hatırlamıyorum. Şimdi o gün, günü gününe bana sorulmuş olsa...

BAŞKAN – Bir daha anlatayım: Bakın, siz getirdiniz, yukarıya çıkardınız. Bunları ayrı ayrı odalara koydunuz. Bunlar sizin ifadelerinizden çıkan şeyler. Gözleri bağlı, elleri bağlı. Başka ifadelere göre bunlar orada bir kalorifer borusu varsa, bir şey varsa oraya da ellerinden kelepçeleniyor. Ondan sonra size deniyor ki “Onu bekletmeden getirin.” Yani çünkü sırayla sorgulama yapıldığı için birisinin sorgusu yarım saat sürebilir, öbürünün bir saat sürebilir. Dolayısıyla dördüncü kişiye gelinceye kadar aradan iki üç saat de geçebilir. Öyle mi?

MEHMET AKTAŞ – Evet.

BAŞKAN – Demek ki bu adam önemli, bekletmeden getirin deniyor. Çıkıyorsunuz, odada yok. Gözü bağlı, eli bağlı adam odada yok. Geliyorsunuz, Seyfi KESİCİ’ye diyorsunuz ki “Odada yok.” Ama bize de diyorsunuz ki Seyfi KESİCİ’yi tanımıyoruz, hatırlamıyoruz, orada olduğunu bilmiyoruz. Bize daha önceki ifadenizde, üçünüz de “Biz kapıda teslim ediyoruz, ondan sonra bir daha bize teslim ettiklerinde alıyoruz, götürüyoruz.” Hâlbuki kendi ifadelerinizde odaya siz koyuyorsunuz, odadan çıkartıp siz sorgu odasına götürüyorsunuz. Bunlar sizin ifadeleriniz.

MEHMET AKTAŞ – Biz sorgu odasında durmuyorduk.

BAŞKAN – Sizin ifadeleriniz. Orada tabii ki durmazsın canım. Bağlayıp kilitleyip çıkıyorsun. Niye orada duracaksın? Gayet tabii durmazsın.

MEHMET AKTAŞ – Yani kilitli bir kapı yok ki orada, nereyi kilitliyoruz?

BAŞKAN – Var, olmaz olur mu? Var.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 1980’de her üç polis memurunun da ifadesi şudur. Mehmet HAYTAN’a verdiğiniz ifadede üçünüzün de söylediği şeyler aynı, benzer şeyler.

“8/10/1980 günü yanımda benimle görevli polis memuru arkadaşlarım Mehmet Ali AKIN ve Ergun TOSUNÖZ olduğu hâlde Çetin AŞULA, Cengiz KAYA, Metin AKKAŞ, Eyüp BUĞDAN, Cemil KIRBAYIR isimli sanıklar sabah saat 08.30’da sorgulama yeri olan Eğitim Enstitüsü Lojmanlarının üst katındaki yere götürdük. Her bir sanığı gözleri bağlı olarak ayrı ayrı odalara koyduk. Cemil KIRBAYIR’ı da lojmanın mutfak kısmına koyduk. Sanıkların sorgulamalarını diğer dairede bulunan yetkililerden –diğer daire dediğiniz

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

güvenlik- buradaki yetkililerden MİT teşkilatından üç görevli, emniyetten şube müdür vekili Başkomiser Seyfi KESİCİ, sanıkların ifadelerini daktiloda yazan polis memuru Selçuk AKYILDIZ vardı.”

MEHMET AKTAŞ – Doğrudur.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bakın, biraz önce “Burada Seyfi KESİCİ var mıydı?” dediğimizde “Hatırlamıyorum.” Diyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Hatırlamıyorum ama. Eğer orada, o gün verdiğimiz ifadeye varsa doğrudur. Ben iki sene sonraki ifademi de hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Seyfi KESİCİ orada mıydı? Şu anda hatırlıyor musunuz her üçünüzde?

MEHMET AKTAŞ – Hiç hatırlamıyorum.

MEHMET ALİ AKIN – Hatırlamıyorum.

MEHMET AKTAŞ – Ben onu toplum zabıta müdürü olarak biliyorum.

MEHMET ALİ AKIN – Ben onu toplum polisi olarak hatırlıyorum hayal meyal. Polis olarak hatırlıyorum.

MEHMET AKTAŞ – Demek ki o gün varmış yani. Bir sorgu için, o gün ek görev için gelmiş olabilir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Bunlar ayrı bir blokta sorgulamalarını yapıyorlardı. Biz ise sorgulama yapılan lojmanla sanıkları koyduğumuz lojman arasındaki merdiven başında sorgulama ekibince istenilen sanıkları sorgulama kısmına geçiriyorduk.” diyorsunuz. Tahminen 11.00 gibi de MİT’çilerden bir tanesi aşağıya inmek istedi, onu aşağıya bıraktık, 11.30’da geri döndük. Cemil KIRBAYIR’ı bizden istediler. Baktığımızda yerinde yoktu. Ondan sonra da işte telsizle şuralara bildirdik. diyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Evet, doğrudur.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi soruyoruz: Saat 11’de hangi MİT’çiye nereye, niçin bıraktınız diyoruz? “Hatırlamıyorum.” diyorsunuz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ama yine 1982’de de diyorsunuz ki “Cemil KIRBAYIR’a kesinlikle işkence yapılmadı, hatta kendisine sorgulama bile yapılmadı.” Yani bu kesinlik nereden?

MEHMET AKTAŞ – Sorgulama yapılmadı dediğim, biz sorgulama yapmadık. Hatta ben size de sordum. Adamın ifadesi var mı yok mu onu da bilmiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- “Kesinlikle işkence yapılmadı.” diyorsunuz. Belki siz şehre MİT’çi bırakmak için indiginizde yapıldı. Yani o kadar kesinlik ifadesi neden.

MEHMET AKTAŞ –Kesinlikle görmedim, ben buna işkence yapıldığını görmedim demek oluyor. Biz bir tutanak tutmuştuk. Tutanakta diyorum ki “Duvarda boya ile şahsın elindeki boya ve ipteki boyanın aynı boya olduğu.” diye tutanak tutuyorum. Arkadaş oraya yazarken “Duvardaki boya ile elindeki yağlı boya.” diyor ona, yağlısını katıyor ara yere. Sonra mahkeme beni çağırıyor, diyor ki “Sen bu adamı niye aldın? Duvardaki boyayla bu bunu tutmuyor. Burada yağlı boya varmış, herifin elinde yağlı boya.” Efendim, duvardaki boya ile herifin elindeki boya ve ipteki boya aynı boyaydı diyorum. O yağlıysa o da yağlı, o yağsızsa o da yağlı diyorum yani.

Şimdi burada “kesinlikle” demem, benim görmedim demek oluyor yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi bakın, siz üçünüz şahısları gözetimden alıp sorguya getiriyorsunuz. Sorguda polisten, emniyetten kim var dediğimizde, üçünüzde diyorsunuz ki “Hatırlamıyoruz, bilmiyoruz.” diyorsunuz. Ama bu tutanaklarda Selçuk AKYILDIZ...

MEHMET AKTAŞ – Evet. Ben Selçuk’un ismini de unutmuştum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk AKYILDIZ burada. Sorgulamada da yazıcılık yapıyor.

MEHMET AKTAŞ – Ben Selçuk AKYILDIZ’ı burada gördüm, tanıyamadım. Hepimiz de birbirimize baktık. Ya sen kimdin? Selçuk’tun dediler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi bakın, yarın o MİT’çi nereye, niçin gönderdiğiniz ortaya çıktığında, biz size söylediğimizde “O gün hatırlayamadık.” diyeceksiniz büyük ihtimalle, aynı şeyleri söyleyeceksiniz.

MEHMET AKTAŞ – Zeki Bey burada. Zeki’yi mi bırakmışız?

MEHMET AKTAŞ – Ben zaten... Öbür MİT’çilerin bırakmış bir MİT’çi olmuş olsa, deseydiniz bu kim? Adını da bilmiyorum. Ben bir tek Taner’in adını biliyorum, bir de Zeki’nin adını biliyordum. Zeki’yi de burada gördüm. Şişmanlamış, yaşlanmış, tanıyamadım. Zeki ip ince bir adamdı o zaman. Yani şu an dedi “Sen kimsin?” Ben polislerden birisi zannettim. Hoşbeş ettik.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- O zaman şunu bir netleştirebilir miyiz: Yani bu sorguyu sadece MİT yapmıyordu, emniyetten de görevliler bu sorguya katılıyordu. Doğru mu?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, emniyetteki arkadaşlarımız bu şahısların hangi suçtan alındığını, ne sorulacağını bilmiyorlardı. Selçuk’a da sorun, Selçuk da bilmiyordu. Selçuk’u sadece yazı yazdıran sıkıyönetim komutanlığı, buraya yazıcı gönderin, bir de getirip götürmede görevli bizleri... Biz o zaman yeni memurduk. Yazı yazmasını bilmiyorduk. Hatta o tutanakları belki de ben tutmamışım. Yani tutanağı tuttular, biz de imzaladık. Yani ben o kadar tutanak tutmasını da bilmiyordum. Hatta ben Kars’tan ayrıldıktan, İzmir’e gittikten sonra bu eksikliği gördüm. Özellikle gittim, tutanak nasıl tutulur, ifade nasıl alınır, onları öğrendim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Yani emniyetten de görevliler katılıyordu bu sorgulara. Doğru mu?

MEHMET AKTAŞ – Emniyetten de görevli de orada vardı, Selçuk’lar vardı. Ancak bunlar...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk AKYILDIZ vardı.

MEHMET AKTAŞ – Selçuk AKYILDIZ vardı, başka kimse, öbürlerinin ismini hatırlamıyorum, Selçuk’un yanında kim varmış, Selçuk söyledi mi? Ben bir kişi biliyorum, ben Selçuk’u biliyorum. Kim dediğim o, Selçuk.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyette sadece Selçuk mu vardı?

MEHMET AKTAŞ – Evet, Selçuk vardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Başka hiç kimse yok muydu?

MEHMET AKTAŞ – Başka kimse yoktu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Seyfi KESİCİ katılmadı mı?

MEHMET AKTAŞ – Seyfi KESİCİ o gün gelmiş demek ki, bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kendi ifadesinde diyor : “Biz sorgudaydık.” diyor. Biz “Getirin.” dediğimizde bunların olmadığını söyledi diyor.

MEHMET AKTAŞ – Belki de o ara ben bu Seyfi KESİCİ’nin polis olduğunu da bilmiyordum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ama Mehmet HAYTAN kesinlikle katılmıyor, öyle mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Katılmıyor, Mehmet HAYTAN katılmıyordu.

BAŞKAN – Nereden biliyorsunuz katılmadığını?

MEHMET AKTAŞ – Gelmiyordu. Mehmet HAYTAN birinci şubenin ekipler amiriydi. Mehmet HAYTAN başka işlere bakıyordu.

BAŞKAN – Olabilir de... Yani şimdi onun başka işlere baktığını hatırlıyorsunuz ama siz sonuç olarak zaman zaman gidiyorsunuz. Bir grubu geri götürüyorsunuz. Oradan alınacakları alıp geliyorsunuz. Yani siz diyelim ki sabah 08.00'den akşam 20.00'ye kadar çalışılıyorsa eğer, Eğitim Enstitüsünde sürekli çalışılıyorsa -on saat diyelim günde- siz on saat sürekli olarak orada bulunmuyorsunuz. Çünkü gidiyorsunuz, geliyorsunuz. Nasıl diyebiliyorsunuz “Mehmet HAYTAN katılmıyordu”? Siz yokken belki geldi katıldı.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, Mehmet HAYTAN’a belki soru sormuş olabilirler. Çünkü Mehmet HAYTAN o çevrede örgütlerin ne işler yaptığını, kimlerin örgüt üyeleri olduğunu, ne gibi eylemlere katılabildiklerini biliyordu. Önceden, bizlerden evvel orada birinci şubede çalışmış. Hatta Göle’de o Selim Dursunoğlu’nun failleriyle ilgili olaylara da gitmiş gelmiş. Mehmet HAYTAN biraz bu işlerde bilgi sahibiydi.

BAŞKAN – Bilgi sahibi olan birisinin sorgulamaya katılması mantıklı değil mi?

MEHMET AKTAŞ – Fakat o ara bizim şubenin işleri vardı. Şubede de devamlı ihbar geliyordu, adam alıyorlardı, adam salıyorlardı.

BAŞKAN – O şubede Recep ÇAYCIOĞLU yok muydu?

MEHMET AKTAŞ – Recep ÇAYCIOĞLU şube müdürüydü.

BAŞKAN – Tamam, var orada birisi.

MEHMET AKTAŞ – Şube müdürüydü ama o ara şube müdürü müydü, değil miydi? Recep ÇAYCIOĞLU hangi tarihte geldi, hangi tarihte gitti bilmiyorum.

BAŞKAN – O sırada oradaydı, biz biliyoruz.

MEHMET AKTAŞ – Doğrudur o zaman, oradadır.

BAŞKAN – Yani bakın, bazı şeyleri söylerken, şimdi bu kadar kesin ifadeler kullanmanız doğru değil. Çünkü siz sürekli orada değilsiniz.

MEHMET AKTAŞ – Kesin olmadığı zaman söylüyorum, “Kesin de” diyorsunuz.

BAŞKAN – Siz demişsiniz, biz demiyoruz. Bakın, ifadenizi okuyorum.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, ifadeyi alan adam bana öyle yazmıştır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ama siz de neticede altına imza atmışsınız.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Şimdi doğru olan, bizim getirdiğimiz adamlardan bir adamın kaçması. Öbürleri ondan sonra tutanağa bu şekilde yazmışım, ifadeyi bu şekilde vermişim, ondan sonra bu teferruatlarda kayma olabilir. Ben ”a” demişimdir, Mehmet Ali Bey ”b” demiş olabilir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ama bakın, şimdi de aynı hataya düşüyorsunuz. Diyorsunuz ki “Doğru olan, bizim getirdiğimiz adamlardan birinin kaçması.” diyorsunuz. Siz bu adamın kaçtığını gözünüzle gördünüz mü?

MEHMET AKTAŞ – Kayboldu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Bir dakika... Kaçtığını gözünüzle gördünüz mü?

MEHMET AKTAŞ – Görmedim. Zaten görsek adam kaçamaz ki.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- O zaman nasıl “Kaçtı. diyebiliyorsunuz? Ona da bilmiyorum deyin. Siz indiğinizde bu insanı öldürüp yok etmiş olabilirler, size kaçtı diyebilirler.

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, ben o zaman adamlara iftira atmış olurum.

BAŞKAN – Hayır. Bakın, siz anlamamakta ısrar ediyorsunuz. Diyorsunuz ki “Bu adam kaçtı.” Biz de diyoruz ki size siz bu adamın kaçtığını görmediniz, doğru mu?

MEHMET AKTAŞ – Görmedik, evet.

BAŞKAN – Görmediniz. O hâlde “Biz bu adamın kaçtığını görmedik ama ortadan kayboldu.” demeniz lazım. Sen diyorsunuz ki “Kaçtı.” diyorsun.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Doğru olan bu adamın kaçtığı diyorsun.

MEHMET AKTAŞ – Doğru olan bu adamın oradan yok olması ama nereye gittiğini bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Nasıl yok oldu, işte biz de onu arıyoruz.

MEHMET AKTAŞ – Ben de bilmiyorum zaten, bilsem gider ben de bulurum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY- Ama “Kaçtı.” dediniz mi iş farklı oluyor.

MEHMET AKTAŞ – Çünkü bize teslim edilmiş adamdı, bizim teslim ettiğimiz herhangi bir kimse yoktu.

BAŞKAN – Zaten tutanakta da “Kaçtı.” diyorlar.

MEHMET AKTAŞ – Herkes kendini zaten yetkili addediyordu. Sorumluluğa geldiği zaman kimse sorumluluğu almıyordu. Şimdi yine sorun müdürlerimize, gelen müdürlerimize

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

“Benim haberim yoktu, bilmiyordum.” diyorlar. Ama yetkiye geldiği zaman şu işi gel yap, bu işi getir, şunu götür diyor. Yetkiyi kullanıyorlar, sorumluluğu kullanmıyorlar.

BAŞKAN –Siz üçünüz ceza almışsınız. Aslında biz size yardımcı olmaya uğraşıyoruz. Biz inanıyoruz ki bu adam eğer öldüyse, eğer öldürüldüyse bunu siz yapmadınız, başkaları yaptı. Ama bu konuda bize yardımcı olmuyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – Allah razı olsun. Ben de size diyorum: Ben bu adamları görsem de tanımam.

BAŞKAN – Bakın, zaten sorgulamayı siz yapmadınız. Kazara denetlemek için onların davranışlarını odaya girmiş bile olsanız sorgulamayı başkası yaptı, eğer işkence yaptıysa başkası yaptı ama cezayı siz aldınız, haksız yere aldınız. Size dendi ki bu işi burada örtelim. En hafif cezayı vereceğiz, siz de sesinizi çıkartmayın. Siz de sesinizi çıkartmadınız. Şimdi, niçin...

MEHMET AKTAŞ – Biz sadece, bu adam kaçarken hepsinden biz sorumlu değiliz, siz de sorumlusunuz.

BAŞKAN – Hâlâ bak kaçarken diyorsun, kaçtığını bilmiyorsun. Biliyor musun kaçtığını? Niye kaçarken diyorsun o zaman? Yani o adam alındı. Sorgulama sırasında bir terslik oldu, öldü. Ondan sonra size dediler ki: “Gidin getirin şu adamı.” Gittiniz “Yok.” dediniz, geldiniz yok diye bilgi verdiniz. Ondan sonra vay kaçtı diye bir vaveyla koptu, bir telaş oldu, ondan sonra bir tutanak tutuldu. Olabilir mi bu?

MEHMET AKTAŞ – Olabilir.

BAŞKAN – O zaman niye kaçtı diyorsun? Kaçtığını görmedin, bilmiyorsun.

MEHMET AKTAŞ – Görmediğim bir şeye de illa da olmaz da diyemiyorum yani. Çünkü bu varsayım yani, bu sizin dediğiniz de varsayım.

BAŞKAN – Benimkisi varsayım, tabii ki varsayım. Ben böyle oldu demiyorum bak. Ben böyle oldu diyor muyum? Demiyorum. Ama sen “Kaçtı.” diyorsun. Nasıl diyorsun kaçtı?

MEHMET AKTAŞ – Biz bir de o ara fazla önemsemedik. Nasıl olsa on beş yirmi güne kadar, bir aya kadar adamı yakalarız dedik. Yani adam yakalanmadı ve şu gün olmuş, yakalanmamış. Yalnız biraz dikkatimi çeken bir şey, o ara sahipleri de üstüne düşmediler.

BAŞKAN – Düşmüşler, düşmüşler ve sürülmüşler. Ağabeyi memur. “Vay sen şikâyet mi ediyorsun, hadi bakalım sürdürdüm seni, derhal tasını tırağını topla, git.” demişler, izinli olduğu hâlde.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Bizim zaten altı ay sonra oradan tayinimiz çıktı. Altı ay sonra, işte önümüzdeki temmuz ayında benim tayinim çıktı.

BAŞKAN – O dönemde kolay mı ailenin uğraşması? Soluğu sürgünde alıyorsun.

MEHMET AKTAŞ – Allah haklıya yardım etsin, haklı kimse o kazansın.

Benim hizmet sürem kırk bir yıl on ay. Şu kınama haricinde –dosyama bakın- herhangi bir cezam yok.

BAŞKAN – Onu da hak etmemişsin sen, haksız yere ceza vermişler sana. Biz olayı ortaya çıkartmaya çalışıyoruz. Ne diyorum size? Sizin orada belli görevleriniz var ve bu görevleri yapmışsınız. Siz hiç sorgulayan değilsiniz.

MEHMET AKTAŞ – Biz o zaman, şu an yani o ikinci varsayımınızı düşündükçe, biraz da kendimi aptal yerine koyuyorum affedersiniz. İçeriye girip gezseydik belki –eğer dediğiniz gibi olduysa yani- acaba böyle bir şey var mıydı? Çünkü eğer öyle bir şey varsa, bizi o tarafa gönder, onu kaybet, ondan sonra yani biz aptal yerine konulmuş gibi... Ama zannetmiyorum yani. Çünkü bunlar da birbirlerini tanımayan adamlar, böyle bir anda şey olamazlar yani. MİT'çilerle bizimkiler fazla anlaşılamazlar açıkçası. Zaten Mehmet HAYTAN'la da pek anlaşılamazlardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet HAYTAN'la anlaşılamadıklarından dolayı güvenlikteki arkadaşlarınız sorgulamaya giriyor. Seyfi KESİCİ giriyor.

MEHMET AKTAŞ – Zaten Seyfi KESİCİ bizim şubenin adamı değildi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biz sizden şunu soruyoruz: İçeride sorgulamada kim vardı? Siz ısrarla “Emniyetten kimse yoktu.” dediniz. Şimdi Selçuk AKYILDIZ'dan bahsediyorsunuz. İfadesinde “Ben oradaydım.” diyor, “Bana bu üç kişi bunu bildirdi.” diyor. Size biz şunu soruyoruz: Sorgu odasına şahısları götürme anlamında, yani siz içeri bıraktıktan sonra sorgu odasına kadar adamları götürüyor muydunuz, teslim ediyor muydunuz onları diyoruz? Şimdi, siz diyorsunuz ki önceki ifadenizde “Biz getiriyor, içeriye bırakıyor, ondan sonra gidiyorduk.” diyorsunuz. “Şimdi de bu adamı sorguya getirin.” dediklerinde gittik odasına baktık ama odasında yoktu.” şeklinde tutanak var. Niye bu tutanağı siz tutuyorsunuz? Biz bunu anlamaya çalışıyoruz. Yani sorguya adamı teslim etmiyorsunuz, sadece getirip bir odaya bırakıyorsanız, orada işiniz bitiyorsa, sorgulamayla ilgili olarak şahısları alıp sorgucuya teslim etmiyorsanız böyle bir tutanağı niye siz tutuyorsunuz?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Daha sonraki idari tahkikatta, iki tane yapılan idari tahkikatta da ifadelerinizde şunu diyorsunuz: “Biz o arada bekliyorduk. Şahsı getir dediklerinde alıp götürüyorduk.” diyorsunuz. Hangisine inanalım? Hangisi doğru?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi onu da yapıyoruz, öbürünü de yapıyoruz. Yani şu an yalan söylerim yani ille de böyle yapıyoruz desek. Getir dedikleri zaman belki o anda biz götürmüş olabiliriz, belki kapının önüne bırakmış, kendi...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Biz içeride ne olduğunu bilmiyorduk, içeriye giremiyorduk.” dediniz, üçünüz de daha önceki ifadelerinizde.

MEHMET AKTAŞ – İçeride biz sorguda bulunmuyorduk ama bazen sorguya veriyorduk, bazen dışarıda bekliyorduk. Yani bazen bir işe gönderiyorlardı, gidip geliyorduk. Yani hep aynı işi yapıyorduk diye bir şey yok ki.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sayın Aktaş, önceki ifadenizde dediniz ki “Sorguda emniyetten kimse yoktu.”

MEHMET AKTAŞ – Emniyetten kimler vardı, bilmiyorum dedim. Emniyetten de kimler vardı, bilmiyorum dedim. Sonradan siz Selçuk’u sorunca Selçuk aklıma geldi. Selçuk’u vallahi unutmuştum. Şu Seyfi KESİCİ’yi de unutmuştum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani Seyfi KESİCİ sorguda var mıydı?

MEHMET AKTAŞ – Demek ki varmış. Ben vardım diyorsa varmış.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Gördün mü? Sorguda olduğunu biliyor musun? Ben onu soruyorum sana.

MEHMET AKTAŞ – Bilmiyorum. Şu an desem yalan söylerim, bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu şahsı “Odasında yok.” şeklinde ona söylemişsiniz, kendisi söylüyor ifadesinde. Biraz önce de okuduk ifadede. Siz adamlarla görüşüyorsunuz. Diyorsunuz ki “Başkomiserim, sorgu için istediğiniz Cemil KIRBAYIR odada yok, kayıp.” diyorsunuz, tutanak da tutuyorsunuz bu konuda ve o da telsiziyle bunu üstlerine bildiriyor, bildirdiğini söylüyor ifadesinde. İmzalı ifadesi, yazılı ifadesi. Siz bu olayı hatırlamıyor musunuz?

MEHMET AKTAŞ – Olayı hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet Ali AKIN, sen de mi hatırlamıyorsun? Ergun Tosunöz, sen de mi hatırlamıyorsun?

MEHMET ALİ AKIN – Hatırlamıyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET AKTAŞ – Adam kaçtığı zaman nasıl haberimiz olduğunu hatırlamıyorum. Yani adam eksildi, biz adamı aramaya başladık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi bakın, Cemil KIRBAYIR sorgusu yapılıp sorguda rahatsızlandıysa, öldürüldüyse iki ihtimal var. Siz bunu, bir, sizin aracınızda saat 11 gibi şehre MİT’çiyle birlikte bunu götürme durumu olabilir. İki, sizin bunu görmemeniz anlamında, sorgucular o alandan sizi göndermiş olabilirler, alanı boşalttırmış olabilirler. Siz nasıl bir tahminde bulunursunuz bu konuda, hangisi?

MEHMET AKTAŞ – Şimdi, ikincisi, eğer ifademizde varsa MİT’çiyi götürdük diyorsak...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet, orada da MİT’çiyi şehre indirdik diyorsunuz. Ben de soruyorum: “Hangi MİT’çi ve nereye bıraktınız?” diye. Siz hatırlamıyorsunuz. Böyle bir şey olur mu?

MEHMET AKTAŞ – Hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O zaman benim aklıma şu geliyor, benim yerimde olsan seninde aklına aynısı gelir: Başına bir şey geldi, şehre götürdünüz adamı.

MEHMET AKTAŞ – Şehre götürsek ki hastaneye götürürüz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Nereye götürdünüz? Onu soruyorum.

MEHMET AKTAŞ – Yok, kimseyi götürmedik biz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Diyorsunuz ki “Kimseyi götürmedik.” Kimi götürdünüz diyoruz? İfadenizde var. Onu da “Hatırlamıyoruz.” diyorsunuz.

MEHMET AKTAŞ – MİT’çiyi de götürdüğümü hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Üçünüz de aynı şeyi söylüyorsunuz, üçünüzün de ifadesi bu.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biraz önce sorduk, “İmzalar sizin mi?” diye. Hepinize de gösterdik, “Evet” dediniz.

MEHMET AKTAŞ – Evet.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Nasıl oluyor bu iş? İzah edin bize.

MEHMET AKTAŞ – Oradaki ifade neyse o doğrudur.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O zaman 11’de MİT’çinin birisini şehre götürdünüz.

MEHMET AKTAŞ – Doğrudur.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O zaman da ben şunu soruyorum: Hangi MİT’çiye götürdünüz? Taner ALPAN mıydı, Zeki TUNÇKOLLU muydu? Nereye götürdünüz?

MEHMET AKTAŞ – Olayı hatırlamıyorum fakat tutanakta öyle yazıyorsa doğrudur.” demiştir.

V.IX.7. Dönemin MİT personelinden “ZEKİ TUNÇKOLLU”, önceki ifadelerinde yer alan çelişkiler nedeniyle tekrar dinlenilmesine karar verilmiş ve 10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN – Zeki Bey, sizi dinledikten sonra başka bazı kişileri de dinledik ve başka bazı evraklar da bize ulaştı. Dolayısıyla yeniden sizin bilginize ihtiyacımız oldu ve bazı sorularımız olacak.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tabii...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, siz Dede Korkut’taki sorgulamayı MİT’in yapmadığını, hiçbir MİT görevlisinin orada bulunmadığını söylediniz. Hatırlıyor musunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, hayır... Şimdi, o sorguyu MİT yapmaz bir kere. O sorgu MİT’in işi değil. O sorgu tamamen devletin legal güçleri. Emniyeti, Jandarması, Sıkıyönetimi, onların işi ama MİT’te müşavir olarak eldeki bilgilerle, eğer orada sorgu yapılıyorsa bilgileri verip sorguya yardımcı oluruz.

BAŞKAN – Yani sorguda hazır bulunur.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Biz her zaman sorguda hazır bulunacağız diye bir şey yok Sayın Hocam.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Her zaman değil.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Zaman zaman da biz yukarı sorarız mesela. “Elde mevcut bilgi yoktur.” der Erzurum Başkanlığımız. Öyle bir şey dediği zaman da katılmayız.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “Var.” derse?

ZEKİ TUNÇKOLLU – “Var.” derse, bilgiyi gönderir bize -ki size gelir o bilgi- bilgiyi alırız, bilginin özelliğine göre yukarı onu takdir eder, ya doğrudan doğruya sorgu makamına verirler veyahut da Kars Sıkıyönetim Komutanlığına verirler.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, sorgulara müşahit olarak katılmıyor muydunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır.

BAŞKAN – Hiç mi katılmadınız?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Katıldık. Yani gidiliyordu. Mesela, sorguyla ilgili bilgi götürüyorsun, götürdüğün bilgiyi kullanıyorlar, oturup dinliyorsunuz onu.

BAŞKAN – Onu soruyoruz işte.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam.

BAŞKAN – Dinliyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dinliyoruz evet.

BAŞKAN – Peki, dinlediğinize göre o sorgulama sırasında sorgulanan insanlara neler yapıldığını da görüyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ne yapılması lazım? Anlayamadım onu.

BAŞKAN – Bir şeyler yapılıyorsa... Nasıl davranıldığını da görüyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani nasıl davranılır? Herhangi bir şey yok, suimuamele yok yani. Bir kere şu var: Elinde hakikaten çok güzel bilgi olursa, karşıdaki şahsa bunu sorunca zaten adam anlatıyor bana. Bunlar bu işi biliyorlar. Hani, bu işin kaçır göçer tarafı yok, anlatıyor.

BAŞKAN – Peki, elde yeteri kadar bilgi yoksa, genellikle, hele hele o dönemlerde uygulanan yöntem şu: Birtakım olaylar olmuş, birileri de yakalanmış, gelmiş. Delilden sanığa gidilmiyor, sanıktan delil bulmaya çalışılıyor. Bunun için de birtakım zorlamalar yapılıyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi Sayın Hocam, öyle bir şey hemen hemen imkânsız gibi. Şöyle imkânsız gibi: Yani bir adamın herhangi bir örgütle iltisakı var, herhangi bir eylemde karışımı var. Böyle bir şey olursa listeye girer zaten.

BAŞKAN – Girer de, bir başka olayı da yüklemeye uğraşırsınız ona.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yoldan geçen adamı alayım ben, sokayım buraya, ondan sonra seni ben örgüt üyesi yaptım. Öyle şey olmaz.

BAŞKAN – Öyleleri de oldu. Onun da çok, o tür sorgulanıp, yargılanıp beraat eden insanlar da oldu.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben öyle bir şeye rastlamadım Sayın Hocam.

BAŞKAN – Peki, ama getirilen insanlar belli olayların şüphelisi de olsalar başka bir yığın olayın da onlara yüklenmeye çalışıldığı bilinen bir şey. Değil mi, yanlış mı?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – İdeolojik faaliyet... Olmaz Hocam o.

BAŞKAN – “Olmaz.” diyorsun.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben rastlamadım yani. Yakışmaz. Adam gitmiş, belediye başkan adayını öldürmüş...

BAŞKAN – Siz orada hiç işkence yapıldığına tanık olmadınız öyle mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Nerede?

BAŞKAN – Sorgulamada...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır.

BAŞKAN – Yapılmadı mı? “Yapılmaz mıydı?” diyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben görmedim.

BAŞKAN – Siz görmediniz, anladım ama...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, varsayımla şey olur mu? Ben nasıl karalayayım arkadaşlarımı?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz Dede Korkut’ta sorgulamaya katıldınız mı, katıldıysanız tahmini ne kadar?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, otuz yıl geçmiş. Bakın, dışarıdaki arkadaşlar geldi, hiçbirisini tanımadım. Dede Korkut’ta kaç sorguya katılmış yani bunun cevabını vermek mümkün değil.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mümkün değil ama bir hayli katıldınız.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, öyle bir şey de yok. Yani bir haylisi olur mu? Bir haylinin bir şeyi olur, sorgu bu. Şöyle: Bizim öbür sefer ben mesela söylemeyi unuttum, kısaca açıklayayım: Bizim elemanlama faaliyetimiz vardır MİT olarak yani kaynak temini.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – G Masasıyla ilgili olarak yaptığınız işlem bağlamında sizi dinliyoruz. Diğer kontrespiyonaj faaliyetlerine girmiyoruz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, kontrespiyonaj değil, hayır. Bir dakika, ben bağlayayım, lütfen ... Elemanlama faaliyeti vardır. Bu faaliyet mimleme, tetkik, tahkik, ilgili tarafından yapılır, yukarıya arz edilir, Erzurum’a. Erzurum’a denir ki “Biz şu konuda, mesela, şeyi müsait şahısları eleman alanı, haber kaynağı hâline getirmeyi istiyoruz.” Yukarıdan da bununla ilgili “Uygun görülmüştür.” denirse biz sorgu yeri mi olur, şube siyasi mi olur veya bir yere getirtirme mi olur, şubenin yetkilisiyle görüşürüz, deriz ki biz “Ali’yle görüşeceğiz. Sizce bir mahzuru var mı?” “Yok.” Adam gelir, bir yere konur, ondan sonra konunun ilgilisi

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kimse içeri girer, onunla konuşur, anlayış edebilirse eder, edemezse bundan sonra yukarıya bildirir. Şahıs teklifimize olumlu yaklaşmamış... Yani birebir şey bu oluyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz dediniz ki “Biz daha önce burada ferdi olarak MİT’ten hiçbir şekilde sorgulamalara katılmadık.” dediniz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, “Sorgulamaya katılmadık.” diye bir şey yok. Şubeye gidiyorsunuz, belge getiriyorsunuz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tutanaklardan alınan ifadeniz Zeki Bey.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Yani belge götürme, getirme faslı değil. Bir şahıs yakalanmış, sorgusu yapılıyor. Bu sorgunun içerisinde MİT’ten görevliler de var, bu manada soruyoruz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Var, var... Bilgileri biz vermişiz, bilgiyi ben vermişim. Dinleyeceğim ben o adamı tabii.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Ama hiç soru sormuyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, kullanıcıya veririz biz, kullanıcı onlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Şimdi, bu kaçma olayından sonra, hepsi burada, Emniyetin yaptığı bir idari tahkikat var.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sıkıyönetimin yapmış olması lazım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Emniyetin aldığı ifade. Şimdi, Mehmet HAYTAN yapmış 8/10/1980’de. Buradaki bütün görevlilerin söylediği bir şey var, diyor ki: “Bütün sorgulara MİT’ten de 3 tane görevli katılır.”

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizim zaten hepsi 3 tane memurumuz var. Ben varım, Taner Bey var, Ömer Bey var, Sedat Bey var. Bizim hepimiz 4 kişi zaten. 4 kişinin en az 2 tanesi bölgelerde olur. Koskoca bölge var. Mesela, o malum şahıs Cemil KIRBAYIR denilen adam Göleli. O bizim bölgemizin adamı değil, bizi ilgilendiren bir hedef değil o. Ardahan Bölge Müdürlüğünün hedefi o.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Yani siz bizde bilgisi olan şahıslarla ilgili yapılan sorgulara “Biz katılıyorduk.” Diyorsunuz ama herhangi bir soru sormuyorsunuz, sadece müşavir olarak...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Not hâlinde, hepsinde de şöyle: Makam derse ki: “Bunu Sıkıyönetime verin.” Mesela, Sıkıyönetime verilir, onlar da bu işin değerlendirmesini yapar, bir zarfa koyarlar, Sıkıyönetim karargâhında görevli subaylar neyse alır, onları getirirler.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Soruyu onlar sorar gerekiyorsa.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani onların da soru sorduğunu... Onlar da gelir, otururlar. Mesela, gelirlerdi 3 tane... Hatta biraz önce öğrendim, katılan arkadaşlardan birisi milletvekiliymiş, Erdal Sipahi. Ben bilmiyordum Erdal SİPAHİ’nin milletvekili olduğunu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorguya katılan mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, yani bu Sıkıyönetim karargâhındaydı o zaman.

BAŞKAN – Arada sorguya da geliyordu herhâlde?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Gelir, sorguya filan gelirdi, tabii. Not getiriyordu veya şifahi olarak mesela “Şöyle şöyle yapın...” Ana unsur, orkestra şefi konumunda olan onlar.

BAŞKAN – Peki, siz bilgileri veriyorsunuz. Ya askere verdiğiniz zaman onlar gerekiyorsa soruyorlar, polise veriyorsanız polis denetiminde soruyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU –Asker her geldiğinde orada olacağım diye bir şey yok. Yani asker geliyordu yalnız. Ben oradayken asker gelmiştir mesela, ben yokken de gelmiştir.

BAŞKAN – Peki.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizin bilgi verdiğiniz ve müşavir olarak katıldığınız sorgularda Emniyetten kimler olduğunu daha önce sormuştuk, tekrar o konuya dönelim. Hatırlayabiliyor musunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Emniyetten mi?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Evet. Sorgu yapan...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani onu bilmek mümkün mü?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mümkün değil.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hakikaten yani sabah içeri giriş yaptık, dediler ki: “Arkadaşlar bekliyorlar, grup var orada.” Hiçbirisini hatırlamadım. Mesela, Mehmet HAYTAN o zaman başkomiserdi, esmer, bıyıklı falan. Şimdi dışarıda görsem tanımam mümkün değil.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani onların tamamı “Burada asıl işi yapan, sorgulamayı yapan MİT idi, MİT görevlileri yapıyordu.” diyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk AKYILDIZ diye bir polis memurunu hatırlıyor musunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yok, hayır...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Orada kim ifadeleri yazıya geçiriyordu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Nerede? Emniyette mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Sorgulama sırasında...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sorgulama sırası yetkilisi oturur, ondan sonra bir de daktilosu olur. Hatırlamam, genelde Mehmet soruyu sorardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet HAYTAN mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Soruyu o sorardı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, siz sorguda MİT’çiler olarak şahısla ilgili elinizde bilgi varsa yukarıya, Erzurum’a soruyordunuz, bu şahısla ilgili onlar bilgiyi gönderiyordu, bir bakın bakalım diyordu. Siz gelip bir kenarda oturuyordunuz, onlara veriyordunuz ve onlar sorgulamaya başlıyorlardı. Burada birisi bu ifadeleri daktilo ediyordu mu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Diyelim ki mesela sorulacak yirmi soru var. Yirmi soru bittikten sonra... Yani bizim olmamız diye de bir şey yoktu. Bizim en büyük şeyimiz zaten onların ifadeleri bitince girerdik, birer nüsha alırdık, ondan sonra acil bir şey varsa mesajla, acil bir şey yoksa kuryeyle Erzurum’a arz ederdik.

BAŞKAN – Yani şöyle mi oluyordu: Sorgulama bittikten sonra sorgulamayı yapan “Yaz bakalım.” deyip anlatıyor muydu? Nasıl?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, bu iş biraz şey iş...

BAŞKAN – Sürekli yazıyordu herhâlde o zaman?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: Soran yazmıyordu.

BAŞKAN – Soran yazmaz, tamam ama yazan birisi var daktilo önünde.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ama değişiyordu zannedersem.

BAŞKAN – Olabilir ama o “Yaz.” deyince mi yazıyordu, yoksa konuşulurken sürekli yazıyor muydu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani şimdi ne diyeyim...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani şöyle bir sistem mi vardı : Şahıs getiriliyor önce, sizin de bulunduğunuz bir ortamda sorgulanıyor veya belli bazı bilgiler alınıyor, olay netleştikten sonra bir odaya geçilip yazılıyordu. Bu tür bir sistem mi vardı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Şimdi, bu ifade yeri ayrı bir yer, oralara biz bile giremezdik işin doğrusu. Yani ifadeyi alan konsept olup işte suçluyu bir yere şey yaparlar, sorguyu yapan bir yere oturur, yazıcı ayrı oturur.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O ayrı bir odada yapılıyordu. Sorgulamanın dışında ayrı bir bölüm şeklinde.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ayrı odada...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Niçin siz giremiyordunuz oraya?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: Şimdi şeyi bozmamak lazım. Yani onun suçlu arasındaki, o yazıcı arasındaki konsantrasyonu bozmamak lazım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, içeride konuşulandan farklı bir şey orada yazılmış olamaz mı? O zaman siz yine eksik bilgilendirilmiş olacaksınız.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ama ifadeyi veriyor bize.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Daha sonra ifadeye bakıyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – İfadeden bir sureti alıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani o zaman bir ön sorgulama gibi bir şey yapılıyor, doğru mu? Yazıcının olmadığı bir ortamda?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani şahıs hakkındaki sermaye neyse kullanılıyor. Başka kullanılacak sermaye kalmadığı zaman oturtuyor, ifadesi alınıyor.

BAŞKAN – Çağırılım Selçuk AKYILDIZ'ı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK –Daha önce : “Dede Korkut'ta sorgulama yapılıyor mu?” demişiz size. Siz diyorsunuz ki: “Yok, orada yapılmıyordu, orada şahıslar tutuluyordu.” Şimdi diyorsunuz ki yapıyordu. Gelelim, yine aynı şekilde “Bu şahıslara kötü muamelede bulunuluyor muydu?” sorumuza o zaman da “Hayır.” dediniz, şimdi de aynısını diyorsunuz, ama Engin YENİLMEZ'le yaptığımız görüşmede Engin YENİLMEZ oradaki şahıslara kötü muamelede bulunulduğu konusunda sizin ifadelerinizin olduğunu bize söyledi.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizim ifademiz...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet.

ZEKİ TUNÇKOLLU – O zaman Engin YENİLMEZ bu işi kendisi yapıyordu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Burada da emniyetçiler tarafından sizin sorgulamalarda olduğunuz söylendi. Sorgulamaya Engin YENİLMEZ katılıyor muydu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tek başına gittiği de olurdu, tabii.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Daha önce “Hayır, olmadı.” dediniz. Engin YENİLMEZ katılmış mıydı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Katılmıştır, katılmıştır... O zaman kötü muameleyi yapan da odur yani öyle bir ifadede bulunuyorsa.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki Bey, daha önce ifadenizde diyorsunuz ki: “Sizden, MİT’ten kimler katılıyordu buraya, siz katılıyor muydunuz?” şeklinde bir sorum olmuş. “Bu sorgulamalarda ne oluyordu, Cemil KIRBAYIR ve arkadaşlarının sorgulamasında sizden kim katılmıştı?” demişim. “Bizden ferdi olarak katılan yoktur...”

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yoktur. Şimdi, bir dakika, buraya hemen bir açıklık getireyim. Cemil KIRBAYIR Ardahan Bölge Müdürlüğünün hedefi. Yani Göleli, Ardahan Bölge Müdürlüğünün hedefi. O dönemde Ardahan Bölge Müdürlüğünden ilgililer geldi, onun sorgusu onlar tarafından yapılmıştır. Yani Kars Bölge Müdürlüğünün ilgi alanı değil bu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani Cemil KIRBAYIR’ın sorgusu yapılmışsa Ardahan’dan gelen ekip tarafından mı yapılmıştır diyorsunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tabii... Biz yapamayız ki onu. Ayrı bir bölge müdürlüğü orası. Göle oraya ait. Hedef onların. Bizim değil.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Daha önce niye böyle bir şey söylemediniz bize?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: Yani daha önceden daha ziyade teşkilat prensiplerine uygun davrandım. Mesela, elemanlama konusu. Ben bu defa söyleme ihtiyacı hissettim bunu çünkü siz “Birebir görüşüyor muydunuz?” falan diye bir soru sordunuz. Birebir görüştüğümüz oldu. Konu bu konu. Cemil KIRBAYIR Göleli. Bu, Ardahan Bölge Müdürlüğünün hedefi. Ardahan Bölge 50’li yıllarda kontrespiyonaj vakalarına karşı kurulan bir birim. Hatta rahmetli oldu Yunus Turgut, bölge müdürü, çok meşhur bir şey, çok eski bölge müdürlüğü orası.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Bizden ferdi olarak katılan yoktur.” diyorsunuz ama daha sonra da sizin katıldığınız söyleniyor. 8 Ekim 1980 günü polis memurları Mehmet AKTAŞ, Mehmet Ali AKIN, Ergun TOSUNÖZ o gün yani Cemil KIRBAYIR’ın kaybolduğu, “Kaçtı.” denildiği gün saat 11.00’de Dede Korkut’ta sizi Kars merkeze bıraktılar mı, hatırlıyor musunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, ben ne diyeyim bu soruya Mehmet Bey?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Soruyorum.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Soruyorsunuz da hatırlamam için... Yani 8 Ekim 1980 günü sizi kalkıp Dede Korkut’tan alıp Kars merkeze götürdüler mi ? Arabasına binlerce kere binmişimdir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama o gün alelade bir gün değil. O gün sorguya alınan önemli bir insanın kaçtığı bir gün.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, hayır kaçmış... Hatta bir olaylar koptu. Bizde Emniyetin telsizleri vardı...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, yani insanlara 11 Eylülü sorsak hatırlamazlar ama ikiz kulelere saldırı yapılan 11 Eylülü herkes hatırlar. Bunun gibi yani 8 Ekim dediğimiz zaman 8 Ekimde gözaltındaki bir insanın kaçırıldığı tarih.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam, kaçar. Bizi ilgilendiren bir şey değil o.

BAŞKAN – Kaçabilir miydi oradan?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kaçar.

BAŞKAN – Bakın ne diyor sizin müdürünüz: “Sorgudaki o Cemil KIRBAYIR, yanlış hatırlamıyorsa yer gösterme için götürüldüğü zaman kaçmış. Ben buna inanmadım, yine de inanmıyorum. Çünkü oradan kaçma imkânı yok...”

ZEKİ TUNÇKOLLU – Vallahi siz Engin Bey’i buraya bir çağırın, bizi de bir çağırın...

BAŞKAN – Bir saniye, müsaade eder misiniz...

Ondan sonra “Kötü muamele yapıldı mı, yapılmadı mı?” diye sorulmuş. “Elektrik verildiğinden haberiniz var mı? Sorgu sırasında elektrik verildiğini biliyor muydunuz? Evet, biliyordum, duyuyordum, ben hiç şahit olmadım. Soyuluyor muydu?”

ZEKİ TUNÇKOLLU – Başkalarını itham ediyor.

BAŞKAN – “Çırılçıplak soyuluyor muydu? Onu da duyuyordum, hiç görmedim çünkü ben katılmadım ama duyuyordum.” diyor. Bunlar konuşuluyor. Birileri, onu görenler, orada hazır bulunanlar anlatıyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bu dışarıda veyahut da normal sohbette denilebilecek bir şey değil bu.

BAŞKAN – “Sıkıyönetim koordinasyon toplantılarında vesaire konuşurken arkadaşların duydukları, anlattıkları şeylerdi bunlar.” Nerede anlatılıyor bunlar? Sıkıyönetim koordinasyon toplantılarında.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Olmaz öyle bir şey. Ben de katılıyorum o toplantılara.

BAŞKAN – İşte...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Olmaz öyle şey, kabul etmiyorum onu yani.

BAŞKAN – Peki.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Lütfen, eğer sizce bir şey yoksa onu çağırın buraya Sayın Yenilmez’i, o gün beni de çağırın, birebir oturalım, konuşalım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Selçuk Bey buradayken şu ifadenin, tutanakların nerede yazıldığını bir somutlaştıralım. Çok net soruyorum. Bu odada sorgu yapılıyor, sorgulayan emniyet yetkilisi var. Siz müşavir olarak oradasınız...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Zaman zaman...

BAŞKAN – Zaman zaman siz müşavir olarak oradasınız. Genellikle sıkıyönetimden de yetkililer orada bulunabiliyor, onlar da oluyorlar.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onlar da oluyorlar...

BAŞKAN – Sorum şu: Bir yandan sorgu yapılıyor, Emniyet görevlisi “Şurada şu olaya katıldın mı?” diyor. Siz bunu orada mı yazıyorsunuz hemen soruyu?

SELÇUK AKYILDIZ – Şimdi, hemen “Onu ne söyledin?” değil, sonra mesela ifadeler alınıyor...

BAŞKAN – Bir saniye, ben bitireyim. Şimdi, sorgulama yapılıyor ama o sırada yazılmıyor. Sorgulama bitti...

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, yani bitti sorgulama, ondan sonra mesela şahıs okuyor zaten ifadesini, okumadan imzalamaz.

BAŞKAN – Anladım. Yani biraz önce polis memuru arkadaş bile “Ben demek ki okumamışım ifademi.” diyor, “Ben öyle söylemedim.” diyor. O ayrı mesele. Şimdi, benim öğrenmek istediğim şu: Sorgunun yapıldığı yer ile o tutanağın daktiloda yazıldığı yer aynı oda mı?

SELÇUK AKYILDIZ – Evet, aynı oda.

BAŞKAN – Siz “Aynı oda değil.” diyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, şöyle Sayın Hocam. Yani bu konuda ben “Şöyledir - inanın yani gayet samimiyim bu konuda- şöyle yapılıyor.” diye bir şey diyemem. Yalnız benim bildiğim suçlu da oturtturulur yani ifadeyi alan da olur, bir de yazıcı bulunur, o anda orada sorgu yapılmaz. Sorgu odası... Yani bir tarafta sorgu, bir tarafta böyle bir ifade...

BAŞKAN – Olabilir... Bakın, şimdi...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sizin sorunuzu ben anlayamadım Hocam.

BAŞKAN – Böyle bir odamız var. Burada Selçuk Bey oturuyor. Burada sorguyu yöneten mesela Seyfi KESİCİ. Siz müşavir olarak oradasınız...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Her zaman olmuyor.

BAŞKAN – Olabilir... Olduğunda... Sıkıyönetimden de bay X orada oturuyor. Burada sorguyu yapıyor, tamam mı? Siz sorgulama sürerken yazmıyorsunuz. Doğru mu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SELÇUK AKYILDIZ – Bazen yazıyoruz, bazen yazmıyoruz yani...

BAŞKAN – “Yaz” dediğinde mi yazıyorsun?

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii...

BAŞKAN – Sorgu bittikten sonra “Hadi bakalım şimdi yaz.” diyorsun tamamlıyorsun tutanağı, okuyorsunuz sanığa...

SELÇUK AKYILDIZ – Sanık kendisi okuyor. Okuma yazması yoksa biz okuyoruz.

BAŞKAN – Ondan sonra da imzalattırıyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii...

BAŞKAN – Sadece o mu imzalıyor? Siz de herhâlde imzalıyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Ben de imzalıyorum.

BAŞKAN – Sorguyu yapan da imzalıyor. Peki. Bu ama aynı yerde oluyor, dışarı çıkılmıyor, başka bir odaya geçilmiyor.

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, başka oda yok.

BAŞKAN – Yani, bu önemli çünkü orada hazır bulunan MİT Müşavirinin de o tutanağın nasıl tutulduğuna tanık olması lazım orada. Aynı şekilde askerin de tanık olması lazım.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bu ifade tutanağı. Bizlerin şeyi olmuyordu.

BAŞKAN – Olup olmaması ayrı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bakın, az önce “Yazım aşamasına biz katılmıyoruz.” dediniz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Katılmıyoruz ama kapıyı açtık ki mesela ifade alıyorlar, girersin sessiz, sakın oturursun, bir on dakika dinler çıkarsın. Bu şey değil. Kesin kural olan veya içeri girilmez diye bir şey yok ama onu bölmezsin. Arkadan sorusunu sorar, yazıcı yazar...

BAŞKAN – Bakın, bütün bunlar neden önemli biliyor musunuz? Şunun için önemli: Eğer siz on dakika için bile girseniz, on dakika sonra çıksanız, sizin Selçuk Bey’in, sorgulamayı yapan kişinin, o sorgulama odasında sorgunun nasıl yapıldığını bilmesi gerekir, doğru mu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Zaten sorgu bitiyor yani, sorgu bitiyor, ondan sonra ifade alınıyor.

BAŞKAN – Arada da “Yazıyorum.” diyor canım, yani yazan kişi...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, bu yazım bütün iş. Yani Selçuk Bey daha iyi bilir. Yani başlayıp bugün bırakayım, yarın bir daha... Mesela, ifade safhasına geçildiği zaman üç gün, dört gün, bir hafta ifade şeyi tutardı, yazım safhası sürerdi. Bize acil ifade lazım olursa giderdik...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, aslında bizim öğrenmek istediğimiz çok basit de ya biz anlatamıyoruz ya siz anlamıyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Vallahi ben hâlâ anlayamadım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, somutlaştıralım. Cemil KIRBAYIR yakalandı. Siz müşavir olarak katılacaksınız MİT'ten tamam mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Evet.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorgusu yapılacak bu şahsın. Cemil KIRBAYIR getirildi. Önce yazıcı olmadan yani yazar kişi olmadan siz, Emniyet, Sıkıyönetimden her kimse oturup bu adamı bir sorguluyorsunuz. “Sen ne iş yaptın? Şu eylemi yaptın mı?” O sorgulama bittikten sonra iş yazım aşamasına geçiyor, öyle mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Evet.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Daha sonra yazılıyor. Siz ama o yazım aşamasına katılmıyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, inisiyatif tamamen sıkıyönetimde.

BAŞKAN – Bu böyle mi oluyordu Selçuk Bey?

SELÇUK AKYILDIZ – Ama Cemil KIRBAYIR'da...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Örnek veriyoruz.

SELÇUK AKYILDIZ – Tamam. Böyle oluyor yani ifadesi alınıyor.

BAŞKAN – Başlangıçta siz yok musunuz sorgulama yaparken?

SELÇUK AKYILDIZ – Olmaz mı? Ben oradayım efendim. Sabahın köründe geliyoruz, oturuyoruz.

BAŞKAN – Bakın, hep orada, hiç çıkmıyor.

SELÇUK AKYILDIZ – Oturuyorum. İfadesi soruyorlar...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani şöyle: Ben kesin diyemem ama her seferinde de...

SELÇUK AKYILDIZ – Ben 7 Kasım'da gittim istihbarat kursuna...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mesele Selçuk Bey'in yazıp yazmadığı değil. Mesele sorgu yapılırken yazıcının orada olup olmadığı yani sorgulama ayrı bir işlem, bunun yazıya, kâğıda dökülmesi ayrı bir işlem. Siz az önce aynen dediniz ki: “Biz yazım

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

aşamasına katılmıyoruz, insicamı bozmak olur, biz o aşamaya katılmıyoruz.” dediniz. O zaman sorgulama ayrı bir işlem, bu sorgulamanın yazıya dökülmesi ayrı bir işlem gibi bir mana çıkıyor, öyle mi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Evet.

SELÇUK AKYILDIZ – Şimdi, bakın, ben size daha evvel de söyledim ifademi, baştan söyleyeyim. Sıkıyönetimden, Emniyet Müdürlüğünden istek yapılmış, 3 tane eleman istenmiş, bir tane de yazıcı istenmiş Siyasi Şubeden. Geldik, orada neyse yani tanıştık.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kiminle tanışıyorsunuz? Sorgulamayı kim yapıyor? Asıl yapan kim sorgulamayı?

SELÇUK AKYILDIZ – Taner Bey yapıyordu, ara sıra Zeki Bey yapıyordu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Asıl MİT mi yapan sorguyu? Emniyetle hiçbir ilgisi yok mu?.

SELÇUK AKYILDIZ – Başka gelenler yoktu Emniyetten. Sokmazlar zaten, askerler gelirdi ama sorguya girmezdi askerlerin hiçbiri.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani bu sorgulamayı yapan sadece MİT. Siz yan takviye olarak katılıyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii, takviye olarak ben oradayım yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sokmayan kim? MİT mi?

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, MİT kalıyor, askerler sokmaz. Askerler orada, zaten komutanlar orada yani siz “Komutan.” dediniz...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama beyefendi de diyor ki: “Yani biz oraya sadece belge olursa gideriz. Bu iş Emniyetin işi.”

SELÇUK AKYILDIZ – Hayır, Emniyetle bir alakası yoktu yani bilmiyorum ben. Ben yanlış mı anladım, bilmiyorum ama. Biz memur olduğumuz için muhatap olmuyorduk yani pek öyle. Sadece bize verilen emir, “Yaz.” yazıyorduk. Tamam, bitti iş...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Soruyu kim soruyordu? MİT mi, Emniyet mi?

SELÇUK AKYILDIZ – MİT sorar. Emniyetten 1 kişi ben vardım. Başka kimse yoktu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sizin haricinizdeki kimse yok, bütün her işi çeviren MİT, doğru mu?

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki Bey, siz diyorsunuz “MİT yoktu, Emniyet vardı.” Hanginize inanalım?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, alt düzen Emniyetin düzeni. Sıkıyönetim, biz...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O gün orada, o odada ne olduğunu soruyoruz. Onlar nasıl oluyordu, kim yapıyordu diyoruz. Selçuk AKYILDIZ bize bugün dedi ki: “Orada MİT sorgulama yapıyordu.” Siz daha önceki toplantıda dediniz ki: “Biz hiçbir şekilde orada olmuyorduk, biz sorgulara katılmıyorduk.” dediniz. Şimdi de aynısını söylüyorsunuz. İkiniz de buradasınız. İkinize de soruyoruz. Selçuk Bey diyor ki: “Bu sorgulamayı MİT yapıyordu.” Ben de size soruyorum, kim yapıyordu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam, anlatayım. Şimdi, her seferinde böyle olacak diye bir olay yok. Her seferinde böyle olmaz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Nasıl olur?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle olur: Mesela, özelliği olan bir hedef olur, yukarıya bildirirsiniz, yukarıdan size emir gelir “Müşavir olarak katılın.” diye. Gidersiniz oraya, sizde de ağız var yani, ama bu işin altyapısı, Emniyet Siyasi Şubenindir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bakın, daha önce ne dediniz Zeki Bey: “Biz hiçbir şekilde katılmayız, bilgi notunu veririz, onlar sorarlar, biz kenarda otururuz.” dediniz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Tamam, otururuz...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama şimdi ne diyorsunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ne diyoruz?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “Sizin de ağızınız var.” diyorsunuz. Yani ben bundan şunu anlıyorum: Siz de soru soruyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Mesela, ekip şefiyle konuşursunuz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ekip şefi kimdi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ekip şefi zaman zaman değişirdi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim olurdu? Emniyetten kim olurdu, askerden kim olurdu, sizden kim olurdu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ekip şeflerini siz onlara sorun. Ben şey yapamam ki bunu müfettiş bey.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bakın, orada yazıcı durumunda olan Selçuk AKYILDIZ, –hemen yanınızdaki şahıs- diyor ki: “Buradaki sorgulamaları MİT yapardı, Tamer ALPAN yapardı, Zeki TUNÇKOLLU yapardı.”

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani sadece Bülent Bey demiyor, bütün emniyetçiler aynı şeyi söylüyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizim görüşmelerimiz olur, yani benim anlattığım bu.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Biz, sorgulamadan bahsediyoruz Zeki Bey.

SELÇUK AKYILDIZ - Tamam, bakın, şimdi şu var, onu da arz edeyim size: Yani 17 Kasımdan sonra göremedik doğru düzgün çünkü ondan sonra şubeye geldik şubede gelmediler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin bulunduğunuz dönemi mi söylüyorsunuz?

SELÇUK AKYILDIZ – Bizim dönemimiz. O aşamalarda Zeki de herhâlde hatırlayamadı, belki anımsayamamıştır çünkü zaman geçti. Ben de aslında hatırlayamadım ama ben hep böyle düşündüm, çok düşündüm.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut tamamen kimlik belirleme, bir de Iğdır’ın hedefi var, Ardahan’ın hedefi var, Kars’ın hedefi var, jandarmanın hedefi var. Bunların hepsi grup hâlinde büyük bir şey. Bunların kimliği belirleme hani kim, nereye götürülecek, bunu belirleme yeri Dede Korkut. Ondan sonra, aşağı şubeye inildi.

SELÇUK AKYILDIZ – Ondan sonra gelmediler, yani görülmediler.

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Kim olduğu, Devrimci Halk Kurtuluş Örgütü’nün üyesi Cemil KIRBAYIR’ın soruşturması diye yazılmış zaten buraya. Kim olduğu tespiti değil, tespit önceden yapılmış daha sonra sorgulamaya geçilmiş.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Orada zaten sorgulama yapıldı, onu geçtik.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Arkadaşımızın söylemek istediğini...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Orada zaten sorgulama yapıldı, onu geçtik. Zeki Bey, onları geçtik yani orada sorgulama yapıldığını herkes söylüyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sizin ne demek istediğinizi ben anlayamadım.

KOMİSYON UZMANI KENAN ALTAŞ – Tespit yapılıyor dediniz ya, tespit önceden yapılmış diyorum ben.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki Bey, yani burada sorulan soruları herhâlde ne demek istediğimizi anlıyorsunuz. Sizin teşkilatınızın oradaki sizin müdürünüz olan şahısla biz görüştük. Şimdi onun dediklerine mi inanalım, size mi inanalım?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bana.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Niye size inanalım?

ZEKİ TUNÇKOLLU – “Duydum” diyor, yani neredeyse “Kahveye gittim, kahvede duydum.” diyecek adam.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk Bey “Orada sorgulamaları MİT yapıyordu.” diyor. Siz diyorsunuz ki hiç yapmıyoruz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır. Yapsak yatığımızı söyleriz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İkiniz de buradasınız, hangisine inanalım?

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bunda da mı size inanalım.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kontrespiyonajın haricinde bizim direkt sorgu yapma yetkimiz yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hanginize inanalım şimdi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben size “Ona inanın, buna inanın.” diyemem.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bir yere geliyor, konu belirtiyor, ne yapıldığını söylüyor şahıs, siz de diyorsunuz ki: “Kime inanırsanız inanın.” Size niye inanalım?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Faaliyetlerin sorgusu siyasi şubenindir. Biz gideriz, bilgiyi veririz, otururuz, ekip şefiyle konuşuruz “Şu şöyle değil, yanlış oluyor.” denir.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Selçuk Bey, siz diyorsunuz ki: “Orada sorgulama işlerini MİT yapardı, elindeki bilgiye göre şahısları sorgulardı, başkası olmazdı.”

SELÇUK AKYILDIZ – Zeki Bey herhâlde hatırlayamadı, anımsayamadı yani gelen sanıkları biz bilmiyorduk. Ben bilmezdim yani. Beni çağırdılar yazı yazmak için, sonra ben gittim kursa, Ankara’ya gittim, kurstan geldikten sonra sorguları ben, şefim, siyasi şube şefi filan, ondan sonra zaten MİT’çilerin hiçbiri gelmedi, çok nadir geldiler. Kendilerini eğer ilgilendiren konular varsa çağırıyorduk.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Dede Korkut’taki sorgulardan mı bahsediyorsun? Başka şey anlatmanıza gerek yok, Dede Korkut’u soruyoruz biz.

SELÇUK AKYILDIZ – Dede Korkut’da ben sadece yazıyordum.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Soruları soran kimdi?

SELÇUK AKYILDIZ – Sizi almışlar, getirmişler, ben bilmem ki sizin suçunuz ne, neden alındınız. Ta Göle’den veyahut da Ardahan’dan...

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kim soruyordu?

SELÇUK AKYILDIZ – MİT’çi arkadaşlarımız sorardı.

ZEKİ TUNÇKOLLU – O gün orada bulunan arkadaşlar gelir.

SELÇUK AKYILDIZ – Yanlış anlaşılıyor, ikimizi de suçlu durumuna sokuyorlar da o yüzden.

BAŞKAN – Hayır, kimseyi suçlamıyoruz, biz öğrenmeye çalışıyoruz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki Bey diyor ki: “MİT olarak biz Dede Korkut’da hiçbir sorgulamaya katılmadık.”

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır.

SELÇUK AKYILDIZ – Yok, katıldılar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz diyorsunuz ki “katıldılar.” Soruyorum: Hanginizin dediği doğru?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: Cemil KIRBAYIR Kars Bölge Müdürlüğünün hedefi değil.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Cemil KIRBAYIR deme, bir başkası için soruyoruz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Orada sorgu yapılmadı.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz, hiç yapılmadı diyorsunuz...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Orası bir ihtisas yeri idi. 300-400 kişi var orada, belki daha fazla var. Ben arkadan elleri çarşafı ile bağlı insanlar gördüm.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk Bey, Dede Korkut’ta 300-400 kişi oluyor muydu sorgulamada?

SELÇUK AKYILDIZ – Ben dışarı çıkmıyordum. Ben sabahleyin geliyordum, oturuyordum saat sekiz buçukta...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 300-400 kişi olsa bunu görürdünüz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SELÇUK AKYILDIZ – Günde 40 kişinin ifadesini alıyorum ben, size dedim. 30-40 kişinin... Benim parmaklarım ağrırdı yani.

BAŞKAN – Şimdi, bakın, insanlar orada kalmıyor, insanlar tabyada kalıyor, askerî gözetim evinde kalıyorlar. 3 tane polis memuru onlar gidiyorlar...

SELÇUK AKYILDIZ – O 3 tane arkadaşımız bilir, ben bilmem. Evet veya hayır desem yalan söylerim.

BAŞKAN – Hayır, onlar alıyorlar, getiriyorlar, sorgudan sonra da geri götürüyorlar. Dolayısıyla, orada insanlar öyle çok uzun kalmıyorlar, çok kalabalık kalmıyorlar. Zaten, o kadar da yer yok.

SELÇUK AKYILDIZ – Şimdi onun için, çabuk çabuk, hemen hemen alınıyor ifadeler. Yani beklenmiyordu. Sonra işte o şahıs, televizyonlarda “Kaçtı” filan dediler, bir yaygara çıktı. Ben içerideydim yani çıkmadık bile. Arkadaşlar koştular, baktılar, anons ettiler galiba. Olayı ben bu kadar biliyorum, onun haricinde başka bir bilgim yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O günkü sorguda MİT mi vardı sadece, yani o olayların olduğunda, hatırlayabiliyor musunuz? İçeride, sorgu işlemlerini yapan diğer şahısları...

SELÇUK AKYILDIZ – Daha kimseyi sorguya almamıştık.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz mi vardınız sadece?

SELÇUK AKYILDIZ – Ben vardım, arkadaşlar da vardı yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki Bey var mıydı?

SELÇUK AKYILDIZ – Hatırlayamayacağım onu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim vardı?

SELÇUK AKYILDIZ – Taner Bey bir kere vardı çünkü koştular.

BAŞKAN – Onu biliyorsunuz. Başka polisten kim vardı, emniyetten?

SELÇUK AKYILDIZ – Polisten kimse yoktu... Şey, çocuklar vardı, işte o 3 tane çocuk vardı yani onu getirenler.

BAŞKAN – Seyfi KESİCİ de oradaymış, kendi ifadesinde söylüyor.

SELÇUK AKYILDIZ – Bakın, o beni tanımadı, ben de onu tanımadım.

BAŞKAN – Yazılı ifadesi var.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kim dediniz?

BAŞKAN – Seyfi KESİCİ.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Polis memuru mu?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Evet.

SELÇUK AKYILDIZ – Yok şimdi, müdürü varmış dedim ben. Müdür o herhâlde...

BAŞKAN – Evet, biraz önce dinledik sabah. Yazılı ifadesinde var, kendisi söylüyor.

SELÇUK AKYILDIZ – Şimdi soruyorum “Ben hiç girmedim.” diyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Getirin adamı” dediğimizde adam yerinden kaçmış.

SELÇUK AKYILDIZ – Yok işte, “Adam yok.” dediler.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, bakın, diyor ki: “Cemil KIRBAYIR isimli şahıs geldiğinde sanığın konmuş olduğu lojmanın mutfak kısmından kaçmış olduğu, götürülmesinde görevli memurlarca anlaşılarak durumu sorgulama odasında bize bildirdiler. Sanığının konmuş olduğu yere gelindiğinde mutfak kısmının balkonunun kapısı açıktı, sanık bu kapıdan çıkarak balkona geçmiş. Oradan da şu olmuş, bu olmuş...” diyor yani.

SELÇUK AKYILDIZ – Onların beyanlarına göre demek ki öyle konuşmuşuz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Burada ifade sahibi Seyfi KESİCİ.

BAŞKAN – Altında imzası var.

SELÇUK AKYILDIZ – Soruyorlar, diyor ki: “Ben yoktum.” Nereden uydurdu, bilmiyorum ki. Ben görmedim onu efendim. Yani görsem “gördüm” derim. O da beni tanımıyor, ben de onu. Ne derim: Tamam var. Öbürleri var da, Zeki Bey var da, Taner Bey var da o niye yok.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Taner Bey’i net olarak hatırlıyor musunuz?

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Net olarak hatırlıyorsunuz?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Zeki Bey’i hatırlamıyorsunuz.

SELÇUK AKYILDIZ – Vardı desem yalan söylerim.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “O gün için” diyorsunuz ama...

SELÇUK AKYILDIZ – O gün için yani...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – MİT’çiler tek mi geliyorlardı sorgulamaya?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SELÇUK AKYILDIZ – Yok, ekseriyetle ikisi beraber gelirlerdi ama hani o şeyde söyledikleri gibi adamlara katı muamele, kötü muamele kesinlikle olmadı. Biraz önce siz dediniz ki: “İşkence aletleri falan var.” Hayır efendim, öyle bir şey kesinlikle yok.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama Engin Bey “vardır” diyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, söyle, Engin Bey’in... Ben yoktum, bilmiyorum ama...

SELÇUK AKYILDIZ – Hayatta gelmiş mi acaba şubeye, uğramış mı?

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Gelmiş, olabilir diyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Geldi, zaman zaman geldi.

SELÇUK AKYILDIZ – Ben görmedim.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sen görmemiş olabilirsin. Geliyordu.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani bütün sorgulamalara katılan adam nasıl görmeyecek?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Sıkıyönetim koordinasyon toplantısında, şahıslar içeri çıplak soyunup işkence yapıldığının söylenmesi mümkün değil. Sıkıyönetim koordinasyon toplantısı denilen toplantıya vali, sıkıyönetim komutanı, il sıkıyönetim şube müdürü, yatırımcı dairelerin müdürleri, yani bunların hepsi katılırdı ben de katıldım.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani o dönem kötü muamele yapıldığı çok öyle sır bir şey değil, herkesin bildiği bir şey.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ama sıkıyönetim koordinasyon toplantısında konuşulmaz bu. Yani o koordinasyon toplantısında, “adam çıırılçıplaktı, işte işkence yapıldı” olmaz. Engin Bey’in beyanını kesinlikle kabul etmiyorum ve mümkünse çağırın buraya birebir konuşalım bunu. Hiç yakıştıramadım bunu.

SELÇUK AKYILDIZ – Bakanlıktan sık sık yazı gelirdi “Kesinlikle işkence aletleri olmayacak.” İşte ben, 17 Kasım’dan itibaren söylüyorum yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – 17 Kasım öncesini konuşuyoruz. Yani 8 Ekim 1980...

SELÇUK AKYILDIZ – Ama sanığın samimi ifadesini alıp gönderiyoruz. Savcı o alan kişi hakkında soruşturma açıyor ve kaç sefer ben soruşturma verdim.

BAŞKAN – Bunları söylüyorsunuz da orada bir komiser işkence yapmaktan yargılandı ve mahkûm oldu, Kars’ta. Siz böyle diyorsunuz, diyorsunuz ki: “Katiyen işkence

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yok, işkence aleti yok, işkence yapılmadı, kötü muamelede bulunulmadı.” Ama bir komiser ceza aldı.

SELÇUK AKYILDIZ – Sıkıyönetim zamanında diyorum.

BAŞKAN – Ben de o zamandan bahsediyorum. İşkence yapmaktan yargılandı ve mahkûm oldu. Beş yıl ceza aldı.

SELÇUK AKYILDIZ – Demek ki ben gittikten sonra oldu.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yalnız bir şeyi bir kere daha ifade edeyim: Ben otuz beş yıllık Millî İstihbarat Teşkilatı, peşinden Millî Güvenlik Kurulunda bir temsilci olarak görev yaptım.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Biz de devlet memurluğu yaptık. Bu işleri biz de biliyoruz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Engin Bey’i lütfen buraya davet edebilir misiniz? İyi olduysa, hasta değilse gelsin buraya birebir konuşmak isterim.” demiştir.

V.IX.8. Dönemin polis memurlarından personelinden “MUSA DURMUŞ” 10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN – Hoş geldiniz. Cemil KIRBAYIR’a ne oldu?

MUSA DURMUŞ – Ben aşağı yukarı, hepsini hatırlarım, Cemil KIRBAYIR’ı biz almadık, 1’inci Şube almadı. Eğer biri diyorsa ki: “Cemil KIRBAYIR 1’inci Şubeye geldi.” Gelsin, yüzümüze konuşsun. Sebebini de şöyle anlatayım: Göle’de...

BAŞKAN – Cemil KIRBAYIR Göle’den alındı, orada bir hafta kaldı, ondan sonra Kars’a getirildi.

MUSA DURMUŞ – Hayır, bize gelmedi.

BAŞKAN – Size gelmedi, askerî gözetim evine konuldu.

MUSA DURMUŞ – Bilmiyorum ben onu.

BAŞKAN – Ben anlatayım size...

MUSA DURMUŞ – Ben anlatıyım: Oradan aldılar, aşağı yukarı, kendilerinin anlattığına göre, getirdiler cezaevine, cezaevinden içeri gitti, ondan sonra sorgulamada “kaçtı” dediler. Yani bizim 1’inci Şubeye Cemil KIRBAYIR hiç gelmedi.

BAŞKAN – 1’inci Şubeye geldi demiyorum zaten. Cemil KIRBAYIR, askerî gözetim evinden sizin 3 polis görevlisi arkadaşınız tarafından başkalarıyla birlikte, 4 kişiyle birlikte alınıyor, eğitim enstitüsüne getiriliyor...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MUSA DURMUŞ – Ben onu bilmiyorum.

BAŞKAN - Sorgulanmak üzere. Bunların gözleri bağlı elleri bağlı. Her biri bir odaya konuluyor.

MUSA DURMUŞ – Sayın Başkanım, gözleri bağlı, elleri bağlı deyince burada bizi suçluyormuş gibi bir hareket yapıyor eğer o ifadeyi kim vermişse.

BAŞKAN – Onu oradaki görevliler söylüyor.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Polis arkadaşlarımız diyor.

MUSA DURMUŞ – Hangi görevliler?

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hepsi diyor.

BAŞKAN – Bu işle ilgili olan bütün polisler aynı şeyi söylüyor.

MUSA DURMUŞ – Peki, gözleri bağlı, elleri bağlıysa, orada yetkili müdür geliyorsa görevini niye yapmamış?

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Onu sorgulamayalım, sizin bildiğinizi biz öğrenmeye çalışıyoruz.

MUSA DURMUŞ –Görevli bir albay geldiyse görevini niye yapmamış.

BAŞKAN – Musa Bey, kimseyi sorgulamıyoruz biz. Biz, olayı aydınlatmaya çalışıyoruz. Polis arkadaşlarınızın, görevli polis memurlarının ifadelerine göre, askerî gözetim evinden alınıyor bunlar. Arabaya binerken gözleri bağlanıyor, elleri bağlanıyor. Sorgulama yerine getiriliyorlar, elleri ve gözleri bağlı bir şekilde, kelepçeli bir şekilde arkadan, odalara konuluyorlar, her biri bir odaya, aynı yere değil. Orada sıraları geldikçe sorgulamaya alınıyorlar, sorgulanan geri götürülüyor, odaya konuluyor, ötekisi geliyor. Sonuçta bu işlemler bittikten sonra kaç kişi geldiyse 4 kişi mi geldi, 5 kişi mi geldi, bu 5 kişiyi alıyor aynı ekip, gözetim evine geri götürüyor, orada teslim ediyor onları. Cemil KIRBAYIR’la birlikte gelen kişiler aynı şekilde sorgulanıp geri götürülüyorlar ama Cemil KIRBAYIR geri götürülmüyor. Orada bir tutanak tutuluyor “Cemil KIRBAYIR kaçtı.” Sizin de orada imzanız var.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tutanak şu şekilde, siz de bakın: “Görgü tespit tutanağı.” diye bir tutanak. 8/10/1980 tarihinde “Sorgulama için bulunduğu Eğitim Enstitüsü Lojmanlarının mutfak kısmından kaçtığı anlaşılan Cemil KIRBAYIR isimli şahsın bulunduğu ve kaçtığı yerin tatbikî için emniyet müdürünce ekibimize verilen talimat üzerine bahse konu yere gidildi. Lojmanın iki katlı olup girişte sol dairenin mutfak kısmına konulduğu olay yerindeki görevlilerce bildirilip bahse konu yere bakıldığında mutfak kısmının kapısının balkona açıldığı, balkonun hemen altında alt dairenin

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

tuvaletinin pencere çıkıntısının olduğu, baktığımız anda da mutfak kısmının balkona açılan kapısının açık olup kilitli olmadığı görüldüğü...” böyle bir tutanak. Bu tutanağı hatırlıyor musunuz?

MUSA DURMUŞ – Tutanağı hatırlamıyorum. Sadece, Sayın Başkanım, “kaçtı” diyorlardı, ben o zaman 1’inci Şube ekiplerde çalışıyordum, benim oradaki olayla ilgim alakam da yoktu, bilgim de yok ama şu var: Kaçtığında bize emir verilir “gidin, arayın” aranır, “bulunamamıştır” diye bir tutanak tutulmuştur.

BAŞKAN – Doğrudur, zaten biz size onun dışında bir şey demiyoruz. Ne oldu, ne bitti, sizin bildiğiniz kadarıyla onu öğrenmeye çalışıyoruz?

MUSA DURMUŞ – Şimdi, onu da hatırlamam mümkün değil yani. Peki, bu hatırladığım kadarıyla, Halkın Yolu’nun liderlerindendi.

BAŞKAN – Neyin lideri olursa olsun, o bizi ilgilendirmiyor.

MUSA DURMUŞ – O zaman Türkiye’de yetmiş altı örgüt faaliyet gösteriyordu Sayın Başkanım. Şimdi, biz şöyle biliriz: Polis ilk önce güzelce bir araştırır olayı, istihbari bilgileri toplar, sorgulamada istihbari bilgileri topladıktan sonra daha önce alınmış, aynı fraksiyondan alınmış kişilerin ifadeleri de onların suç ortağı olup olmadığı araştırılır. Eğer sivil vatandaşta da... Akıllı polis bir ihbar aldıysa bunların arasında husumetin olup olmadığını da araştırır.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi sizin teorik olarak anlattığınız hususla bizim size sorduğumuz konu farklı. Bakın, siz bir tespit tutanağına imza atmışsınız...

MUSA DURMUŞ – Otuz seneyi mümkün mü hatırlamam. Şimdi, Sayın Başkanım, size şöyle bir soru sorsam: Bu seneki giden Kurban Bayramı’nın arifesinde akşam yemeğinde ne yediniz desem...

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne alakası var Allah aşkına, yani, yediğin yemekle Cemil KIRBAYIR’ın.

MUSA DURMUŞ – Otuz seneyi ben nereden hatırlayayım.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Cemil KIRBAYIR gibi bir adam bir defa kaçıyor, sen günde üç öğün yemek yiyorsun çarp onu 365’le, çarp 30’la, aynı şey mi?

MUSA DURMUŞ – Hatırlamıyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN - Siz olayın üzerine demek ki görevlendirilmişsiniz, gitmişsiniz, olay yerinde bir inceleme yapmışsınız ve ondan sonra bir tutanak tutmuşsunuz. Ne deniyor tutanağın sonunda?

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tutanakta ”Kilitli olmadığı, balkon kapısının açık olduğu, kilitli olmadığına görülmesi üzerine...” Şimdi böyle bir tutanaktaki amaç nedir? Yani niye böyle bir tutanak tutma ihtiyacı hissettiniz? Balkon kapısı siz gittiğinizde açık olabilir, kilitli olmayabilir. Yani bu kaçtığına dair bir delil mi oluşturuyor ?

BAŞKAN – Normal mi kapının kilitsiz, açık bırakılması?

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hem bir örgüt liderinden bahsediyorsunuz, örgüt liderini böyle uyduruk bir yere koyuyorsunuz, kapısı kilitli değil, kaçabileceği yerde, oradan kaçılıyor...

MUSA DURMUŞ – Efendim, doğru, konmuş olabilir.

BAŞKAN – Mantıklı mı bu?

MUSA DURMUŞ – Biz alsak, bizim polis alsa, polis onu o şekilde oraya koymaz.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Polis getirmiş. Getiren arkadaşlar dışarıda.

BAŞKAN – Polis getiriyor ve o koyuyor oraya.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Koyan da polis, sizin arkadaşlarınız.

MUSA DURMUŞ – Başkanım, doğru, polis koymuş olabilir, polis getirmiş olabilir. Polisin rütbesi yok, bilmem nesi yok. Omzu kalabalıklı “Getir bunu buraya.” dedi mi oraya gelir. Bunu da siz bizden iyi biliyorsunuz yani. Memur “getir, getir”, “götür, götür” bunu bilir fakat eğitim enstitüsü dediğiniz yer de...

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz biliyor musunuz orayı?

BAŞKAN – Tabii, incelemiş zaten tutanak tuttuğuna göre, binayı da incelemiş.

MUSA DURMUŞ – Eğitim enstitüsünde sorgulama yapılmaz.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne yapılır?

MUSA DURMUŞ – Sorgulama yapılmaz benim görüşüme göre. Ben yetkili olsam eğitim enstitüsünde sorgulama yapamam. Niye yapamam? Çünkü zaten güvenliğini sağlayamam ben oranın.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Neden, o kadar zor değil ki? Etrafı boş. Yani “oradan kaçtı” dediğin adamın kaçması imkânı, ihtimali yok.

MUSA DURMUŞ – Etrafı boş, geniş, yani adamın kaçmasına dört dörtlük müsait.

BAŞKAN – Nasıl müsait Allah aşkına! Yani orada asker var, polis var, MİT var, şehrin dışında, mahalleye 1 kilometre uzaklıkta, oradan gözü bağlı, elleri arkadan bağlı bir adam kaçacak, bu fark edilmeyecek, hiç kimse görmeyecek, duymayacak, gidecek, kaybolacak, böyle bir ihtimal var mı?

MUSA DURMUŞ – Başkanım, eğitim enstitüsü çok geniş bir yer. Eğitim enstitüsünün güvenliğini sağlamak gerçekten güç.

BAŞKAN – Eğitim enstitüsü binası büyük bir bina, biz de gittik inceledik ama lojman dediğin yer küçük bir bina. Oraya insanlar konulduğuna göre korumuyorlar mı o binayı?

MUSA DURMUŞ – Ben orada çalışmadığım için bilmiyorum.

BAŞKAN – Mantıklı mı korunmaması?

MUSA DURMUŞ – Nasıl korunuyor, bilmiyorum fakat korunması da güç yani.

BAŞKAN – Nesi güç, ne bakımdan güç?

MUSA DURMUŞ – Geniş yer.

BAŞKAN - Yani dışarıya bir tane nöbetçi koysan oradan atlayan adamı görmez mi? Sonuçta bak, bunların konulduğu yer, orada üst katta bölmüşler odaları, odalara koymuşlar, 5 kişi geldikleri için 1 tanesini de mutfığa koymuşlar, öyle deniyor. Bu deniyor tabii, bu da doğru mu değil mi o ayrı mesele de şimdi orada 5 tane adam kalıyorsa dışarıda, aşağıda 1 tane asker olmaz mı, sıkıyönetim var o dönemde? Sen adamları gözetim evinden alıp geliyorsun, sorgulamak için oraya koyuyorsun, dışarıda bir tane asker bırakmıyorsun veya bir tane polis bırakmıyorsun, bu mantıklı mı?

MUSA DURMUŞ – Sayın Başkanım, o zaman onu paşalara soracaksınız.

BAŞKAN – Sizin görüşünüzü soruyorum ben, bu mantıklı mı? “Paşalara sor, paşalara sor” paşalar gelip yapmıyor ki o işi, oradaki insanlar yapıyorlar, kim görevlendirilmişse onlar yapıyorlar. Onların güvenliğinden, emniyet müdürünüze sorduğumuz zaman “Biz polis görevlendirdik orada.” diyor.

MUSA DURMUŞ – Tamam, doğru, görevlendirdi de...

BAŞKAN – Yani görevini yapmış mı yapmamış mı doğru dürüst?

MUSA DURMUŞ – Baştakiler der ki “görevlendirdim” ama oraya 3 tane polis, 4 tane askerle korunacak gibi bir şey de yok.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani bir insanın gözünü bağlayıp elini de kelepçelsen, bir odaya koysan kaçabilir mi? En basitinden yani, ikinci kattasın, elin kelepçeli...

MUSA DURMUŞ – İnsanın zaten eli arkadan kelepçelenmez başkanım.

BAŞKAN – Önden kelepçelersen açar gözünü.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Suç mu?

MUSA DURMUŞ – Suç.

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 1980 darbesinin hemen sonrasında bahsediyoruz.

BAŞKAN – Gözünü açar önden kelepçelenirse.

MUSA DURMUŞ – Ben bilmiyorum yani şimdi siz sordunuz ben öyle...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Musa Bey, sen polissin, bir adamın gözünü kapatıyorsun, niye kapatıyorsun? Nereye götürdüğünü ve senin kim olduğunu bilmesin diye. Bu adamın gözünü açmasını demek ki istemiyorsun ki kapatmışsın. Gözünü kapattığın adamın gözünü açmaması için ellerini kullanamaması lazım. Bir adamın ellerini kullanamaması için de ellerinin önden değil de arkadan kelepçeli olması lazım. Önden kelepçeliyse yani şu şekilde alır, açar ama arkadan bu elini getirip buraya gözünü açamaz.

MUSA DURMUŞ – Ben zaten akıllı polis isem, eğer polis isem yok polis görünüp de hiçbir şey bilmiyorsam, getir, götür yapıyorsam o memurun hatasıdır, o memurun başındakilerin hatasıdır. Niye? O memuru eğitmedikleri için. Akıllı polis, iz ve delilleri toplar ve adamı da sıradan almaz. Adamı bir takibe alır...

ADALET BAKANLIĞI MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O işin teorik yönü. Görgü tespiti tutanağını yaptığın anı hatırlamıyorsun.

MUSA DURMUŞ – Hatırlamıyorum.

V.IX.9. Dönemin polis memurlarından personelinden “KUREYŞİN TEPEDELEN” 10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ifadesinde,

BAŞKAN – Buyurun, hoş geldiniz. Biz, Cemil KIRBAYIR’ın akıbetini araştırıyoruz Meclisin İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun bir alt komisyonu olarak. Bu konuda sizin de bilgilerinize ihtiyacımız var konuyu aydınlatabilmek için. Bize bildiklerinizi anlatır mısınız çok fazla dağıtmadan Cemil KIRBAYIR’la ilgili olarak?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

KUREYŞİN TEPEDELEN – Ne anlatabilirim bilmiyorum ki. İsim olarak duydum. Nasıl diyeyim, bir ara alınmış bu herhâlde MİT’çiler tarafından, sonra kaçtığını duydum.

BAŞKAN – Siz ne görev yapıyordunuz o sırada?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Şofördüm, yeni memurdum.

BAŞKAN – Yeni memurdunuz, şoförlük yapıyordunuz.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Şoförlük, gel, götür, adam getir...

BAŞKAN – Gözetim evinden sorgu evine sanık getirip götürdünüz mü siz?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Bazen. Tabii, biz de alıyorduk yani.

BAŞKAN – Peki, bana anlatır mısınız, gözetim evinden nasıl alıyordunuz sanıkları? Herhâlde bir tutanakla size veriyorlardı, değil mi?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Evet.

BAŞKAN – Yani rastgele “Alın bunları, götürün.” demiyorlardı, değil mi?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Bir şey diyebilir miyim?

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Özür dilerim, anlatamadım da ben ameliyat geçirdim, kalp ameliyatı.

BAŞKAN – Geçmiş olsun.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Çok sağ olun.

BAŞKAN – Yani heyecanlanmaya gerek yok, sakın sakın bildiğiniz şeyleri bize anlatın.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Yok, heyecan yok da hani şunu demek istiyorum efendim: Geçmiş tarihleri hatırlayamıyorum.

BAŞKAN – Hatırlayabildiğiniz kadar canım, olabilir.

KUREYŞİN TEPEDELEN – İnanın yani eskiye... Ankara’da da çalıştım, yetmiş tane karakolun telefonunu ezbere bilirdim, şimdi kendi telefonumu bile unutuyorum, o duruma geldim.

BAŞKAN – Olabilir ama belki hatırlayabilirsiniz. Mesela gözetim evinden, Çakmak Tabyadan...

KUREYŞİN TEPEDELEN – 14’üncü Mekanize Tugayı vardı orada.

BAŞKAN – Oradan alıyordunuz. Gözlerini bağlıyordunuz herhâlde.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorguya götürülürken şahısların gözleri bağlıydı, sorgu esnasında da bağlı oluyordu...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

KUREYŞİN TEPEDELEN – Evet.

BAŞKAN – Gözünü açmasın diye elleri de arkadan herhâlde bağlanıyordu. Sonra getiriyordunuz sorgu evine.

KUREYŞİN TEPEDELEN – O zaman imkânlar zaten kötüydü, yani teçhizat da yoktu, kaçabilir ihtimali vardı yani.

BAŞKAN – Ama kaçırmıyordunuz yani hiç kimse yolda kaçmamış.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Yok, ben çalışırken olmadı.

BAŞKAN – Olmamış evet. Getiriyordunuz, ne yapıyordunuz orada? Sorgunun yapıldığı yere getirdiniz, diyelim ki 4 kişiyi getirdiniz...

KUREYŞİN TEPEDELEN – Ben sorgudan anlamam efendim.

BAŞKAN – Hayır, hayır, tamam. O insanları ne yapıyordunuz? Kime teslim ediyordunuz. Yukarı çıkartıp odalara mı kapatıyordunuz?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Getiriliyordu odalara da... Otuz sene geçti...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Sorguyu kim yapıyordu orada, eğitim enstitüsünde?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Eski arkadaşlar. Ben daha altı yedi aylık memurdum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani polis mi yapıyordu, MİT mi yapıyordu, asker mi yapıyordu, üçü birlikte mi yapıyordu?

KUREYŞİN TEPEDELEN – MİT de vardı, MİT ağırlıklı yapıyordu.

BAŞKAN – “MİT de vardı, polis de vardı, asker de vardı.” mı diyorsunuz?

KUREYŞİN TEPEDELEN – “Asker” derken?

BAŞKAN – Sıkıyönetim görevlileri...

KUREYŞİN TEPEDELEN – Valla şimdi MİT’çi olunca bazıları işte subay olan oluyor, sivil memur olan oluyor.

BAŞKAN – Emniyetten kimler oluyordu?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorguda kim oluyordu?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Ben girmiyordum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yok, siz girmiyordunuz da Mehmet HAYTAN mı, Seyfi KESİCİ mi?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk AKYILDIZ yazıcı olarak orada mıydı?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Selçuk Ağabey yazıcı yani daktilo yazıyordu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Başka kimse yapıyor muydu daktilo işini, sadece o mu görevlendirilmişti?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Tutanak mesela hani şey olursa, yazmamız gerekiyorsa...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Toplum zabıtanın Seyfi KESİCİ sorgulamalara katılıyor muydu?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Seyfi hangisiydi, onu da hatırlayamadım.

BAŞKAN – Bazen siz de yardımcı oluyor muydunuz bu tutanakların tutulmasına?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Benim yazım düzgün, ben hani söylerlerse yazıyordum. Ben yeniydim, mesela hani... Binde 1.

BAŞKAN – Nerede yapılıyordu bu tutanak tutma işi? Sorgunun yapıldığı yerde mi?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Nasıl diyeyim... Bu kadar teçhizatlı değil yani iki oda, üç oda bir yerler.

BAŞKAN – Hayır, hayır yani iki oda, üç oda var tabii orada da...

KUREYŞİN TEPEDELEN – Biri mesela amirin odası...

BAŞKAN – Bir yerde sorgulama yapılıyor. Sorgulamanın yapıldığı yerde mi oturuyordu Selçuk Bey, tutanakları tutmak için? Herhâlde orada olması lazım değil mi?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Orada olması lazım tabii, normal...

BAŞKAN – Kendisi de “Oradaydım.” diyor zaten.

KUREYŞİN TEPEDELEN – O yapardı yani genelde.

BAŞKAN – O zaman arada bir siz de giriyordunuz oraya “Şunları yaz.” dediklerinde.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Tabii yani çay demliyordum, bir şey oluyordu, getirip götürüyorduk.

BAŞKAN – Nasıl bir yerdi, hiç hatırlayabiliyor musunuz o soruşturma odasını?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Otuz sene geçti...

BAŞKAN – Neler vardı o odada? Orada işkence yapıldığı iddiaları var.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Yok, ben görmedim.

BAŞKAN – İşkence yapıldığını görmemişsinizdir de aletleri görmüşsünüzdür girip çıkarken.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Göz bağları vardı, kelepçeler...

BAŞKAN – Göz bağları vardı, tamam da falaka?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Ben görmedim.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Duydunuz mu?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Duymadım da.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz, 4 arkadaşınız, Sıkıyönetim Komutan Yardımcılığınca orada görevlendirildiniz. Diğer 3 arkadaşınıza Cemil KIRBAYIR'ı muhafaza edemediklerinden dolayı, ellerinden kaçırdılar diye kınama cezası verildi ama size verilmedi. Niye siz ayrı tutuldunuz o işten?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Ben yeniydim, bilmiyorum. Ben de anlayamadım yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani onlar “Ya, biz 4 kişiydik, bizim 3’ümüze ceza verdiniz.” demediler mi?

BAŞKAN – Acaba o gün görevli değil miydiniz siz? Onu da mı hatırlamıyorsunuz?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Olabilir de...

BAŞKAN – Yani o gün o 3’ü mü getirdi bu grubu? Siz yok muydunuz?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Sizi zor durumda bırakıyorum ama inanın hatırlayamıyorum çoğu şeyi. Nasıl desem... Yalan söylemiyorum yani inanın var ya gerçekten beş sene öncesini bile hatırlayamıyorum şu anda, emekli oldum, iki üç sene oldu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şunu hatırlayabilirsiniz Kureyşin Bey...

KUREYŞİN TEPEDELEN – Gerçekten samimi olarak söylüyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz şahısları 4 kişi getiriyordunuz, orada, sorgulamada sizden yani Birinci Şubeden kimse var mıydı? Yani Birinci Şubeden o zaman olabilecekleri söyleyeyim size: Mehmet HAYTAN...

KUREYŞİN TEPEDELEN – Mehmet Ağabey gelmiyordu herhâlde oraya.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Müdürünüz o dönemdeki...

KUREYŞİN TEPEDELEN – İşte yazıcı olan... Diğer arkadaşlar olabilir ama...

BAŞKAN – Bu Seyfi KESİCİ geliyor olabilir mi?

KUREYŞİN TEPEDELEN – İnanın hatırlamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Recep Bey katılıyor muydu, Recep ÇAYCIOĞLU, sorgulamalara?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Müdür olan değil mi?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Evet, Birinci Şube Müdürü.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Bazen geliyorlardı ama öyle sorgu olarak bilmiyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şunu öğrenmeye çalışıyoruz: Sorguda, emniyette var mıydı, yok muydu, sadece MİT mi vardı? Şimdi herkes diyor ki: “Sorguya şunlar girer, biz yoktuk.” Şimdi hanginiz doğru söylüyor? Siz buraya devamlı, her gün gidiyorsunuz, orada görevlisiniz. “Ya, biz bu adamları götürüyoruz da bu adamların anasının adını, babasının adını kim soruyor?” diye merak etmiyor musunuz? Kime teslim ediyorsunuz, onu soruyoruz, bunu hatırlayabilmeniz lazım.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Çok da geçti, otuz sene...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Yani orada siz devamlı çalıştınız.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Yani geri zekâlı değilim, zekâm da iyidir de yeni ameliyat oldum ben...

BAŞKAN – “Recep ÇAYCIOĞLU zaman zaman geliyordu oraya.” dediniz.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Müdürümüzdü o zaman, isim olarak biliyorum yani.

BAŞKAN – Peki, geliyor muydu sorgunun yapıldığı binaya? Hiç orada gördünüz mü?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Yani nasıl diyeyim ben şimdi... Mesela geldim buraya, çay yaptık içtik... Onlar sorguya girdi mi girmedi mi, tam detayını bilmiyorum.

BAŞKAN – Sorguya girip girmediğini sormuyorum, o binaya geldi mi gelmedi mi, onu soruyorum. Sorguya ya girmiştir ya girmemiştir, onu görmemiş olabilirsiniz.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Bizim şubenin binası mı?

BAŞKAN – Hayır, hayır, eğitim enstitüsü binası.

KUREYŞİN TEPEDELEN – Dede Korkut...

BAŞKAN – Evet. Oraya arada bir geliyor muydu?

KUREYŞİN TEPEDELEN – Yok, ben görmedim. Oraya ben fazla sık gitmezdim yani. Hani gidip geliyorduk, götürüyorduk ama...İnanın, ben var ya, samimi olarak konuşuyorum, çoğu şeyi de böyle zayıf hatırlıyorum.” demiştir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

V.IX.10. Dönemin 1. Şubeden sorumlu Komiser Muavini “MEHMET HAYTAN”

10 Mayıs 2011 tarihinde Alt Komisyona vermiş olduğu ikinci ifadesinde,

MEHMET HAYTAN – Şimdi, bu şahıs Halkın Yolu’nun lider kadrosundan bir şahıs. Yani bunu samimiyetle söylüyorum, ben senelerin polisiyim ve iyi polistim. Bunu örgüt kaçıktan sonra vermez, alır bunu. Çünkü bunda çok şeyler vardı çözülecek. Mesela orada 1978’de bir senato seçimi vardı. Salim DURSUNOĞLU, hiç unutmam ben, Ardahanlı, senatör adayydı. Burada on beş gün evvelinden “Salim DURSUNOĞLU Göle’ye geldiği zaman vurulacak.” dendi. Halkın Yolu imzalı bu bildiri dağıtıldı ve geldi Salim DURSUNOĞLU, aynı akşam vuruldu orada ve o olaya da ben gittim, çözdüm orada. Halkın Yolu örgütü... Nasıl vuruyorlardı ama... Bilmiyorum, giden var mı, biliyor musunuz, Göle küçük bir cadde gibi bir yer. Belediyesi Adalet Partisinin elinde o zamanlar. Salim DURSUNOĞLU belediyeye gelecek ziyarete. Belediyenin ön tarafında salon var, öbür tarafta da Belediye Reisinin odası var. Sıkıyönetim var o zaman doğuda. Asker bir taraftan, toplum polisi bir taraftan gerekli tertibat alınıyor. Örgüt mensupları da belli yerlerde. Örneğin sizin şoförünüzün yanında veyahut da savcı şoförünün yanında, hiç kimse sağda solda değil, kaçak değil yani. Nasıl yapılmış? Karşısında sıra hâlinde dükkânlar var, kerpiç. Çatıya şu boyda bayrak direği borusu kesiliyor. Arkasına kaynak yapılıyor, yarıya kadar barut, yarıdan sonra bilye, demir parçası, fûnye, fitil. Bu monte ediliyor çatıya. Çatının atış yeri belediye binası. Fitili ateşleyecek olan çocuk da köse bir çocuk. Fakat Bekaa Vadisi’ne girmiş, çıkmış, komando eğitimi görmüş, şu kadar bir şey, köse yani on iki on üç yaşında çocuk zannedersiniz fakat tuttuğunuz zaman taş gibi. Çocuk oraya çatıya yerleşiyor, şahıs geliyor, pencerenin ağzına oturuyor kardeşiyle fitili ateşliyor, hepsi bu ve Salim DURSUNOĞLU’nun kafasını koparttılar orada, öldü adam kardeşiyle beraber.

Şimdi, rastgele bir adam değil bu Cemil KIRBAYIR yani sıradan bir insan değil. Yani bu kaçıktan sonra örgüt bunu geri vermez.

BAŞKAN – Bu kadar sıradan olmayan, rastgele olmayan bir insan nasıl kaçabiliyor oradan, nasıl buna fırsat veriliyor?

MEHMET HAYTAN – Kaçabilir efendim. Şimdi, polisin de gafleti vardır, şu vardır, bu vardır, kaçabilir yani kaçmaz diye bir şey yok. Bugün Mamak en korunaklı cezaevi. Mehmet Ali AĞCA nereden kaçtı? Mamak’tan kaçtı.

BAŞKAN – Kaçırıldı belki de.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Kaçırıldı veyahut. Bir Kürşat YILMAZ, mafya babası. Burdur E Tipi Cezaevi, kaçmanın mümkünatı yok, bu adam oradan kaçtı.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O zaman kaçtı değil kaçırıldı diyeceğiz Cemil KIRBAYIR için de öyle mi?

MEHMET HAYTAN – Kaçtı, kaçırıldı... Tabii, olabilir, her şey olabilir.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Peki, kaçırıldıysa bu polis memurlarına emniyet müdürünün resen kınama cezası vermesi mi gerekirdi, yoksa bunların meslekten tard edilmesi mi gerekirdi? Mehmet HAYTAN, sen polissin...

MEHMET HAYTAN – Şimdi, ben emniyet müdürü olsam ben o kınama cezasını vermem, daha ağır bir ceza veririm.

Fakat dikkat edin, müdürü eline almış sağlık raporu “Benim şekerim var.” Benim şekerim yok ya, biliyorsam bir şeyler anlatacağım, niye saklayacağım?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ama tahkikatı yapan sensin o dönemde.

MEHMET HAYTAN – Nerede? Ben o tahkikatı yapmadım ki benimle ilgisi yok onun hiç.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İfadelerini alan siz...

MEHMET HAYTAN – Hiçbir alakası yok benimle. Sadece oradan kaçmışlar, zabıt tutmuşlar, bana da emniyet müdürlüğünden bir yazı geldi “Memurların ifadesini al gönder.” diye, hepsi o, benim yaptığım o.

Ben inkâr etmiyorum onu, bana bildirildi, aldım, gönderdim, benimle hiç alakası yok. Şimdi dışarıdakilerden duyduğum kadarıyla MİT’çisi başka konuşuyor, öteki başka, herkes birbirinin üstüne atıp duruyor.

BAŞKAN – Aynen öyle oluyor.

MEHMET HAYTAN – Gerek yok ki ya, neyse yapıldıysa... Siz bana geçen gün sordunuz: “Sorguyu nasıl yapıyordunuz?” Ben sorgumu gözünü açar o şekilde yaparım, MİT’çi geldiği zaman da deşifre olmasın diye kapatırım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, daha önce biz sizi burada dinlediğimizde bize şunu söylediniz: “Dede Korkut Eğitim Enstitüsündeki sorgunun bizimle hiçbir alakası yoktu, tamamen MİT’in.” dediniz.

MEHMET HAYTAN – Hiç alakası yoktu, evet, yine söylüyorum.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, az önce sizin gördüğünüz ifadelerde Selçuk AKYILDIZ’dan tutun bütün memurların ifadesini almışsınız. Orada emniyet görevlilerinin de bulunduğu şekilde ifadeler var.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, efendim, emniyet görevlileri sorgu yapmıyor. MİT bunu, kendi arşivini yani kendine pay biçmek için ifade alıyor, hâlbuki gereksiz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, sizin aldığınız ifade: 8/10/1980, Ergün TOSUNÖZ, Mehmet Ali...

MEHMET HAYTAN – Evet, ben geçen ifademde de söyledim bunu.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi şöyle diyor: “Sanıkların sorgulamalarını MİT’ten 3 görevli arkadaş ve Emniyet Şube Birinci Müdür Vekili Seyfi KESİCİ...”

MEHMET HAYTAN – Ben onu tanımıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, bir dakika, tanıyorsunuz veya tanımıyorsunuz, sizin aldığınız ifade bu.

MEHMET HAYTAN – O zaman memur ifadeyi vermiştir, ben almışımdır. Ben Seyfi KESİCİ’yi şimdi gördüm burada, şimdi çıkarttım.

BAŞKAN – O varmış, kendisinin de ifadesi var.

MEHMET HAYTAN – Doğrudur, tamam.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “...sorgulamaları yapıyordu.” diyor. Bakın, yani orada emniyet görevlisi sorgulamaları yapıyor, bir polis memuru ve siz “Orada kesinlikle bir emniyet görevlisi bulunmadı.” diyorsunuz. Bu nasıl bir çelişki, şimdi bunu bir açıklayın. Siz diğerlerine diyorsunuz da...

MEHMET HAYTAN – Şimdi açıklayayım efendim. Bu şahıs Göle’de alınıyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi o aşamayı geçin, biz sorgu aşamasından bahsediyoruz.

MEHMET HAYTAN – Oraya geleceğim efendim. Bu tek değil, sıkıyönetimde alınan, MİT tarafından aldırılan gruplar var.

BAŞKAN – Grup hâlinde geliyorlar.

MEHMET HAYTAN – Bunların sorgusu benim sorgumdan geçmiyor.

TBBM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY –Şimdi, bakın, siz bize dediniz ki: “Dede Korkut’taki sorgulamaya kesinlikle emniyet görevlileri katılmıyordu.” Ben de sizin aldığınız 8/10/1980 tarihli polis memurunun ifadelerini okuyorum. Bütün polis memurları aynı şeyi söylüyorlar, diyorlar ki: “Sorguda emniyet görevlisi de bulunuyordu. Polis Memuru Selçuk AKYILDIZ da yazıcı olarak bulunuyordu.”

MEHMET HAYTAN – Selçuk AKYILDIZ yazıcı olarak, diğer 3 memur, 4 memur da cezaevindeki suçluyu oraya getiriyordu. Esas sorguyu yapan MİT’çiler burada, biz yapmıyoruz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Seyfi KESİCİ de...

BAŞKAN – Seyfi KESİCİ’nin ifadesini okusanıza...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Seyfi KESİCİ de şunu söylüyor...

MEHMET HAYTAN – Seyfi KESİCİ’nin ifadesini ben alamam, ben o zaman komiser muaviniyim, bu arkadaş müdür müydü...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Recep ÇAYCIOĞLU alıyor zaten.

MEHMET HAYTAN – Tamam, şube müdürü alıyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama aynı sizin aldığınız şeyleri söylüyor. Yani orada bu sorgulamada, Dede Korkut’taki sorgulamada MİT görevlilerinin yanında emniyetten de görevliler var.

MEHMET HAYTAN – Görevli getiriyordu.

BAŞKAN – Getiren ayrı, sorguda var.

MEHMET HAYTAN – Daktilo memuru var, daktilo memurunun benim ekiple ilgisi yok.

BAŞKAN – Onun dışında da var.

MEHMET HAYTAN – Onu bilmiyorum ben efendim.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Mehmet Bey, siz 3 Mayıs 1982’de bu konuyla ilgili olarak...

MEHMET HAYTAN – İfade verdim doğru, Bursa’da.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İfadenizde de şunu söylüyorsunuz: “12 Eylül harekâtından hemen sonra Erzurum, Artvin, Kars illeri sıkıyönetim komutan yardımcılığınca evvelce anarşik olaylara adı karışan örgüt mensupları gözetim altına alındı. Komutan yardımcılığınca gözetim altına alınan örgüt mensupları doğrudan doğruya 14’üncü Mekanize Tugayının gözetim evine alındı. Bu örgüt mensuplarının sorgulama yeri olarak da yine sıkıyönetim komutan yardımcılığınca Kars Dede Korkut Eğitim Enstitüsü lojmanlarından bir blok tahsis edildi. Bu şahısların sorgulamasını yapmak üzere Millî İstihbarat Teşkilatından Zeki TUNÇKOLLU, Taner ALPHAN ile emniyet müdürlüğünden Şube Müdür Vekili Başkomiser Seyfi KESİCİ, Polis Memuru Selçuk AKYILDIZ bu suçluları sıkıyönetim nezarethanesinden sorgulama yerine getirip götürmek üzere polis memurları Mehmet Ali AKIN, Mehmet AKTAŞ ve Ergun TOSUNÖZ görevlendirildi. Hatta sıkıyönetim nezarethanesinden sanıkları sorgulama yerine getirip götürerek yukarıda ismini verdiğim polis memurları sıkıyönetim komutan yardımcılığınca fotoğraflı görev kartı da verildi. 8/10/1980 günü, ismini verdiğim görevli polis memurlarınca sanık Cemil KIRBAYIR ve arkadaşları sıkıyönetim nezarethanesinden alınıp sorgulama yeri olan Dede Korkut Eğitim Enstitüsünün lojmanına getirilmiş, sanık sorgulama sırasını beklerken kapatıldığı odadan kaçmış, sanığın kaçışının da sorgulamada görevli Başkomiser Seyfi KESİCİ telsizle merkeze bildirip tertibat alınarak sanığın yakalanmasını bildirmiştir.”

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bunlar sizin ifadeleriniz bakın. Seyfi KESİCİ’den bahsediyorsunuz, “Sorumlu odur.” diyorsunuz, “O katılmıştır.” diyorsunuz.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, Seyfi KESİCİ... Ben hatırlamıyorum yani.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu imza size mi ait?

MEHMET HAYTAN – Bana aittir, doğrudur. Bir bakayım efendim gene imzama. Evet, bu imza benim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani burada olayın hemen akabinde verilen bir ifade ve isim veriyorsunuz, “Emniyetten şunlar, şunlar da katıldı.” diyorsunuz.

MEHMET HAYTAN – Doğrudur katıldıysa efendim. Yalnız şu Seyfi nereden karıştı, ben onu bilemiyorum, emin olun bilemiyorum. Yani aradan zaman geçti, bizde görevli değildi bu, yani bizim şubemizde görevli değildi.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani mesele şubeden olup olmaması değil, orada emniyetten bir görevlinin olup olmaması. Üç, beş, yedinci şube bizi ilgilendirmiyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Ya, bu söylenmiştir, yazılmıştır, o şekilde savcılığa gelmiştir, biz de imzalamışızdır. Emin olun bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kaybolma, kaçırılma olayından sonra, sanığın sorgudan kaçırılmasından sonra yazıyla işte “‘Şahısların ifadelerini al.’ dediler, ben de aldım.” diyorsunuz.

MEHMET HAYTAN – Ben hatırlamıyorum. Seyfi KESİCİ’nin burada mevzusu geçiyor, şimdi gördüm, gene de tanımıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama yani olaydan bir yıl sonra veya iki gün sonra alınan bir ifadede bu ismi kullanıyorsanız demek ki katıldı. Doğru mu? Yoksa niye adamın ismini veresiniz?

MEHMET HAYTAN – Bilmiyorum efendim. Gene söylüyorum bakın... Yani şimdi adam benim hısımım değil, akrabam değil, yani koruma, kollama yoluna gitsem niye kollayayım?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kollayacak bir şey yok. İfadesini vermişsiniz, ismini vermişsiniz, bütün polis memurları vermiş.

MEHMET HAYTAN – Hatırlamıyorum, bilmiyorum. İsmi geçmiş olabilir veyahut yazmışımdır fakat bilmiyorum. Benim şubemden değil. Yani nesini kollayayım, niye kollayayım ben bu adamı?

KOMİSYON UZMANI – Vekâleten orada bulunmuş...

MEHMET HAYTAN – Olabilir, şube dışı müdüriyet tarafından gönderilmiştir. Yani sonra da söylenmiş, yazılmış olabilir. Emin olun bilmiyorum. Niye kollayayım canım, varsa “Var.” derim, ben saklamam ki.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu Dede Korkut’ta diyorsunuz ki “Emniyetten sorguya kimse katılmıyordu. Sadece biz Selçuk AKYILDIZ’ı...”

MEHMET HAYTAN – Selçuk AKYILDIZ benimle ilgili değil. Selçuk AKYILDIZ şube müdüriyetinin kaleminde çalışıyordu.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Oradan onu görevlendirmişler.

MEHMET HAYTAN – Oradan, emniyet müdürü tarafından, şube müdürü tarafından görevlendirilmişti. O Seyfi’yi de yine oradan görevlendirmişlerdir. Emniyet müdürü demiştir ki “Falanca da gitsin oraya, bulunsun.” Benimle ilgisi yok. Emin olun gene de bilmiyorum onun orada katılıp katılmadığını.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bu Dede Korkut’taki sorgulamaları MİT mi yapıyordu sadece?

MEHMET HAYTAN – MİT yapıyordu. Bunlar kendi kendilerine yalan konuşmasınlar, kıvrımasınlar. Getirin buraya, gelsin, yüzüme konuşsunlar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Getireceğiz zaten. Yani onlar diyor ki “Biz orada sadece elimizdeki bilgi notunu kendilerine verirdik.”

MEHMET HAYTAN – Kime verirmişler?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Emniyete veriyorlarmış.

BAŞKAN – Emniyete veya askere.

MEHMET HAYTAN – Emniyetin sorgu yeri var efendim beride. Jandarmanın kışlası var bizde kocaman. Niye bilgi notunu orada versin bana?

BAŞKAN – Açıklık olsun diye söylüyorum, söylediği şu: “Biz genel bölge müdürlüğümüzle yani Erzurum’la konuşurduk, bize ilgili kişilerle ilgili bizim ilgilenmemiz gerekiyorsa veya bilgi varsa bize yazılırdı, biz de onları ilgisine göre ya sıkıyönetim komutanlığına veya emniyete verirdik...”

MEHMET HAYTAN – Emniyete hiç bilgi vermez bunlar. Kendileri kendi aralarında olur.

BAŞKAN – “...Ondan sonra sorgulamada da sürekli bulunmuyorduk ama müşavir olarak katıldığımız olmuştur. Ama biz orada dinlerdik, sonra sorgulama tutanağının bir özetini alırdık, giderdik, onu da gönderirdik.”

MEHMET HAYTAN – Şimdi ben şöyle diyeyim size: Emniyetin sorgu binası var, jandarma kışlası verilmiş altı üstü büyük bir bina, sıkışmaz burası. Bir de askeriye oranın korumasını almış, vermiş olduğu binanın. O sorgu ve operasyon ekibinin başında da ben varım ve tüm failleri de ben çıkarttım, hepsi mevcuttu Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığında. Yani yüzde 80-90, tamamı, bütün failler, olaylar aydınlatılmıştır. MİT’çi beyler “Biz dinliyoruz minliyoruz...” Gelsin, aşağıda dinlesin. Oraya niye gidiyorlar bizden ayrı?

BAŞKAN – Peki, bir şey daha sorayım.

MEHMET HAYTAN – Yani ben samimiyetle konuşuyorum.

BAŞKAN – Anladım, anladım. Zeki Bey’i çağıracağız da... Bu Dede Korkut Eğitim Enstitüsünün o dönemde korumasını kim yapıyordu? Sıkıyönetim herhâlde...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Tabii sıkıyönetimin elinde olan bir şey, polisle ilgisi yok. Bizden efendim sadece bunlar suçluyu oradan alıp oraya, MİT’çilerin yanına getirmek için ekip istediler. Ben 3 kişilik veya 4 kişilik -3 de olabilir, 4 de olabilir- ekip görevlendirdim. Ben görevlendirmedim, emniyet emir verdi bana, şube müdürüm, tugaya ekip göndermem için, ekip oradan aldı bunları. Bu çocuklar sorgu yapacak kapasitede çocuklar değiller ki.

BAŞKAN – Zaten onların sorgu yaptığını söylemiyoruz, biz de söylemiyoruz.

MEHMET HAYTAN – Oradan suçluyu niye alıyor bu adamlar, MİT’çiler ne arıyor orada? Bir de müdüriyetten kalem memur isteniyor. Bu kalem memurun bizim ekiple ilgisi yok, o da Selçuk AKYILDIZ denilen kişi, polis.

BAŞKAN – Anladım.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, MİT’çi alıyor sorgusunu, yapıyor, daktiloya geçirtiliyor. Yalnız isimler... MİT’çinin ismi geçmez orada, polislerin ismi geçer. Kimdir oradaki ekiple giden? 1 yazıcı, 1 memur daha yanına, mutlaka 2’li olur.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Acaba o zaman o az önce ismini verdiğimiz Seyfi KESİCİ’yi de bu sırf tutanağa ismi yazılsın, şekli olarak tamamlansın diye mi mi görevlendirmişler?

MEHMET HAYTAN – Ben bilmiyorum, olabilir. Müdüriyetten görevlendirilmiş olabilir. Ben Seyfi KESİCİ durumunu hatırlamıyorum. Elleri doktor raporlarını almışlar, biri hasta oluyor, biri bilmem ne oluyor. Doğru neyse söylensin. O ki girdiniz bu işe, “Aydınlanınsın.” Diyorsunuz, ben şimdi şunu izah etmek istiyorum efendim: Emniyetin sorgu yeri var...

BAŞKAN – Onları anladım ama siz bana bildiğiniz kadarıyla o Dede Korkut Eğitim Enstitüsünün nasıl korunduğunu bir anlatır mısınız?

MEHMET HAYTAN – O, askeriye işidir, askeriye kendi yönünde tertibat almıştır, nöbetçi koymuştur etrafına, yani koyulduysa, bilmiyorum onu da.

BAŞKAN – Şimdi herkesin söylediği şu, bütün ifadeler göre bu kişiler lojmana alınmış. Lojman binası büyük bir bina değil.

MEHMET HAYTAN – Bilmiyorum ben, hakikaten gitmedim ben oraya.

BAŞKAN – Biz biliyoruz, biz gittik inceledik.

MEHMET HAYTAN – Siz gitmişsinizdir, doğru. Yani benim işim aşağıda başımdan aşkın.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Eğitim Enstitüsünün ana binası olsa büyük bir bina ama lojman onun yanında küçük bir bina. Şimdi, oraya konuluyor insanlar. Normal olarak, oraya o insanlar konuluyorsa dışarıya bir tane nöbetçi asker konulmaz mı?

MEHMET HAYTAN – Konulması lazım tabii.

BAŞKAN – Nasıl kaçabiliyor? Yani Cemil KIRBAYIR... Siz de kaçtığı kanaatini taşıyorsunuz gördüğüm kadarıyla.

MEHMET HAYTAN – Taşıyorum, evet ben de taşıyorum.

BAŞKAN – Nasıl kaçabilir oradan? MİT’in Kars’taki Müdürü de “Kaçma ihtimali yok, kaçamaz” diyor.

MEHMET HAYTAN – Niye yokmuş kaçma ihtimali?

BAŞKAN – Öyle değerlendiriyor.

MEHMET HAYTAN – Herkes taşın altına elini sokacak. MİT Müdürüyse, bilmem neyse... Eski zamanlar geçti, konuşacak hepsi. Niye kaçamıyormuş?

BAŞKAN – Hayır, kanaatini belirtiyor adam, “Kaçma ihtimalini ben görmedim.” diyor.

MEHMET HAYTAN – Niye kaçırmışlar? Niye o zaman orada sorgu memurlarını göndermiş, sorgu yaptırılmış orada?

BAŞKAN – Anladım da herhâlde MİT’in koruması gerekmiyor orayı.

MEHMET HAYTAN – Kendileri adamı sorguya aldığına göre, getirttiğine göre, tugay komutanıyla, sıkıyönetim komutanıyla sıkı fıkı olup kafayı çektiğine göre orduevinde, o tertibatı onlar alıyordur demek.

BAŞKAN – Yani onu merak ediyorum, nasıl kaçabiliyor oradan?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kaçtığından nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz? Gözleri bağlı, eli kelepçeli...

MEHMET HAYTAN – Kaçabilir efendim. Eli kelepçeli olunca, kelepçenin bir tarafı yalama olabilir, düşebilir yani oldu bizde bunlar. Yalama olur, tektir yani göz bağı illa olacak, şu bu... Yani zaten oranın adamı bunlar, orayı biliyorlar. Zaten oradan duvardan geçtikten sonra mahalle arasına, o mahalle arasından alamazsınız adamı efendim.

BAŞKAN – Tamam da mahalleye gidene kadar dünyanın yolu var orada.

MEHMET HAYTAN – İşte alamazsınız, o bir anda... Memur farkına varmamıştır, sigara içiyordur kapıda, “Ya, beş dakika bir sigara molası...” Gerçi konuşmuyorlar bunlar ama...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Şimdi, gözleri bağlı...

MEHMET HAYTAN – Açar gözünü efendim, o sorun değil.

BAŞKAN – Hayır, açmaması için... Siz polissiniz, siz neden gözünü bağlarsınız? Geldiği yeri bilmesin, karşısındakini tanımasın diye. Demek ki gözünü açmaması lazım, bağı açmaması lazım. Önden kelepçelersen sen bu adamı kaldırır açar.

MEHMET HAYTAN – Şimdi bir şey diyeyim ben size, ben hiç arkadan kelepçe vurdurtmadım, benim memurlarım da vurmadi. Buna samimiyetle söylüyorum.

BAŞKAN – İyi ama o zaman açar.

MEHMET HAYTAN – Açar işte açar. Bir dalgınlık açar. Bu benim şüphemden kaçmış değil. İşte oradaki memur...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – O zaman gözünü niye bağlıyorsunuz?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, göz bağlama değil efendim, bu, MİT'çilerden kaynaklanıyor. MİT'çiler sorguya giriyor, geliyor...

BAŞKAN – Ama ta ilk anda alındığında bağlanıyor.

MEHMET HAYTAN – Tabii, o bağlanır. Sağı solu görmesin veyahut birbiriyle irtibat kurmasın. Bu, bağlanıyor yani bu bizim isteğimizle değil. Bunu bağlamadığın an sana, senin müdürün, amirin veyahut MİT'çin seni gider ispiyonlar.

BAŞKAN – Anladım da bağladığın zaman da...

MEHMET HAYTAN – Ötekini bağladın da bunu niye bağlamadın...

BAŞKAN – Mehmet Bey, bağladığın zaman da açmaması lazım, açmaması için tedbir alman lazım.

MEHMET HAYTAN – O tedbir alınmamış efendim.

BAŞKAN – Ayrıca yine söylenen başka bir şey var: Getirilen kişi odaya konulduğu zaman orada bir kalorifer borusuna, bir şeye kelepçeleniyormuş bunlar.

MEHMET HAYTAN – Var, orada ihmal var, ben yok demiyorum. O ihmal var orada.

BAŞKAN – Peki, bu kadar ihmal varsa nasıl oluyor da sadece kınama cezası veriliyor bu 3 kişiye ve onlar itiraz bile etmiyorlar?

MEHMET HAYTAN – Niye etsin efendim, kınama cezası, hiçbir şey yok ki onda.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Size şimdi hiçbir kabahatiniz olmadığı durumda ceza verilse itiraz etmez misiniz?

MEHMET HAYTAN – Efendim, kabahati var ki suçlu kaçmış orada.

BAŞKAN – Bunun cezası ne? Örgüt lideri diyorsunuz, değil mi?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Tabii, örgüt lideri.

BAŞKAN – Bir örgüt liderinin kaçmasına fırsat veren emniyet görevlilerine verilecek ceza nedir?

MEHMET HAYTAN – Yalnız, memurlar bunun konumunu bilemez, bu şahsın.

BAŞKAN – Diyelim ki bilmiyor ama sonuç olarak oraya bir adam getiriyor ve kaçıyor.

MEHMET HAYTAN – Terfisinin bir devre gecikmesi de olabilir, on iki ay da olabilir, ya da kınama cezası.

BAŞKAN – Niye kınama verilmiş?

MEHMET HAYTAN – Ya memurun şevkini kırmak istemediler çünkü ortam o zamanlar kötü.

BAŞKAN – Bu işin üstünü örtbas etmek için olamaz mı?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, işin üstünü örtmeye kalkışsa büyük ceza verir efendim, niye ufak versin ki?

BAŞKAN – Hayır canım, niye büyük ceza versin.

MEHMET HAYTAN – Büyük verir, “Bak, cezasını da verdim.” der.

BAŞKAN – O zaman, eğer işkencede öldüyse bu adam, o zaman cesedi teslim etmesi gerekir büyük ceza verdiği zaman.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, ekibin gidişiyle... Burada sorguda ölmüş olsa... Ölebilir yani o da olabilir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Saat 8.30’da götürülüyor, 11.30’da kaçma olayı... Üç saat...

MEHMET HAYTAN – Üç saatte bu cesedi kaybedemez ki bu ekip.

BAŞKAN – Üç saatte kaybetmesi gerekmiyor ki...

MEHMET HAYTAN – İki buçuk saat.

BAŞKAN – İki buçuk saatte de kaybetmesi gerekmiyor ki. Tutanakları tutarsın, kâğıt üzerinde o havayı tespit edersin, geceyi beklersin.

MEHMET HAYTAN – Geceyi bekleyemezsin. Anons anında askerler oraya gelmiş, memurlar söylüyor bunu yani oradaki şeyler, kalorifer...

BAŞKAN – Onlar da sorgulamada Allah aşkına, onlar da olayın içinde.

MEHMET HAYTAN – Kim sorgulamada?

BAŞKAN – Sıkıyönetim görevlileri de orada.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Anons edildiği zaman... Yani sıkıyönetimden askerî birlik, şu, bu falan gelip oradaki şeylerin, binaların, odaların, kalorifer kazanlarının dahi arandığını duydum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Şimdi, Mehmet Bey, o gün saat 8.30'da...

MEHMET HAYTAN – İşte, mesafe kısa efendim, yani nasıl getirecek, nasıl gelecek, nasıl anons edecek?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Gözetimden Dede Korkut'a oradaki o 4 kişi götürülüyor Cemil KIRBAYIR'ın da olduğu...

MEHMET HAYTAN – Tamam.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ancak 11.00 gibi sizin oradaki - yani tutanaklarda- o 3 arkadaşımızın olduğu araçta MİT görevlilerinden birisi aşağıya götürülüyor.

MEHMET HAYTAN – Onu bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tutanaklarda var.

MEHMET HAYTAN – Doğrudur da ben bilmiyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sizin o 3 görevli arkadaşınız niye aşağıya gittiklerini ve kimi götürdüklerini, nereye götürdüklerini bilmiyor. Daha sonra içlerinden birisi diyor ki...

MEHMET HAYTAN – Oraya gittiğini kim söylüyor efendim?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Tutanaklarda var.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Memurun kendisi söylüyor.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Daha sonra tutanaktaki ifadelere göre “İşte, listeyi almayı unutmuşuz.” deyip tekrar geliyorlar. Geldiklerinde de bu şahsı istiyorlar içeriye, Cemil KIRBAYIR'ı. İstediklerinde de bakıyorlar ki bıraktıkları odada yok. Ondan sonra, telsizlerde “kayboldu” deniliyor, “gitti” deniliyor. Birlikte alındığı diğer 3 kişinin ifadelerine baktığımızda da onlar diyor ki “Onu da almışlardı. Konuşmayınca onu orada işkence yaptılar. İnce bir sesle kendisi “Ölüyorum, beni doktora götürün.” dedi diyorlar.

Biz her iki tarafı dinledik. Saat 11.00'de araçla sizin arkadaşlarınız aşağıya gidiyorsa, bir MİT'çi “Beni aşağıya bırak.” diyorsa benim aklıma şu gelir: Bir: Böyle bir olay oldu. Sorguda şahsın başına böyle bir şey geldi. Onunla birlikte, aynı araçla birlikte bunu hastaneye götürdüler veyahut da bir şeyler... “Yok, hastaneye götürmeyelim, bu adam öldü elimizde.”

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

şeklinde bir kaygı varsa bu 3 tane polis memuru... “Daha bunlar yeni. Bunlar bu olayı bir şekilde örterler, başımıza da iş olur, bunları buradan uzaklaştıralım.” gibi bir şey olabilir mi?

MEHMET HAYTAN – Olamaz efendim, onu yapamazlar. O cesareti...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Hayır, senin memurlarını demiyorum ben.

BAŞKAN – Sorguyu yapanları...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hayır, anlayamadınız yani MİT’çiler sorgulama yaparken ellerinde ölünce...

MEHMET HAYTAN – Şimdi, MİT’çilerin elindeyse öbür tarafta memurlar var.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hangi memur var, nerede var polis memuru?

MEHMET HAYTAN – Ekip var ya efendim getiren.

BAŞKAN – Şehre götürüyorlar...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şehre yolluyorlar yani.

BAŞKAN – Arabayla şehre gidiyor, bir MİT’çiyi götürüyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Onu söylüyoruz.

BAŞKAN – Yani onlar oradan uzaklaştırılıyor.

MEHMET HAYTAN – Orada da tek MİT’çi kalıyor veyahut 2 MİT’çi kalıyor, biri başkanları. Bu ikisi bunu nasıl halledecek ki orada?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ne var yani?

MEHMET HAYTAN – Edemez efendim, mümkün değil. Yani şeye de pek itibar etmeyin. O yandaki arkadaşların sesini duyduk, şey ettik. Mesela, şey çıktı, işinize karışmak gibi olmasın, Fevzi ÇELİK. Almanya’dan çıktı. Ben takip ediyorum, İnternet’te falan bizim isimlerimizi verip duruyorlar, ben çekinmem de onlardan, önemli değil. Adam diyor ki “12 Eylülde beni Iğdır’dan aldılar, Kaleiçi’ne getirdiler, bir mağaraya soktular. 200 kişiydik. İkinci gün, 13 Eylül’de beni oradan aldılar, şubeye getirdiler. Gözlerim bağlıydı, ben merdiven sayısından üçüncü kata çıktığımı anladım. Beni nezarete koydular, önümden de Cemil KIRBAYIR’ı geçirdiler. Evvelce cezaevinde yattık, kendini tanıyorum. İki polis koluna girdi. Bir müddet sonra bir gürültü koptu. Bekçiye sordum: ‘Cemil KIRBAYIR komünistini camdan aşağı attılar.’ dedi bana. Cemil KIRBAYIR’ı camdan aşağı attılar.” diyor. Bu Cemil KIRBAYIR Göle’de. Kayboluş tarihi 7 Ekim. Bu yalanı bu adam çıkarıyor, örgüt mensubu.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Ya herkes bir şey diyor, o ayrı bir şey. Şu var yani: Bizim de aklımızda, bizim de kafamızı meşgul eden şeyler var. Bir: Bu kişi polis memurları tarafından gözetime getirilip oradan kaçtıysa bunlara verilmesi gereken ceza sizin Disiplin Tüzüğü’nüze göre memurluktan men cezasıdır. Burada 8’inci madde çok açık. Söylediği şey şu: Koruması ve götürülmesiyle görevli olduğu sanık veya suçlunun kaçmasına bilerek ve isteyerek... Bilerek, isteyerek olmadığından dolayı daha alt cezaya...

MEHMET HAYTAN – Bunu Müdür Bey’e sormadınız mı?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorduk.

MEHMET HAYTAN – Ne diyor?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – “Ben, önüme getirmişlerdir, imzalamışımdır.” diyor.

MEHMET HAYTAN – Olur mu öyle şey canım. Koskoca bir adam kaçmış, örgüt mensubu kaçmış, Cemil KIRBAYIR, önüme getir de imzalayayım... Neyi imzalıyorsunuz?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – İşte, biz de aynısını söylüyoruz.

MEHMET HAYTAN – Ben de söylüyorum. Yani önüme getirdiler, imzaladım. İyi...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – O zaman bizim aklımıza ne geliyor? Aman, hiç kimse konuşmasın, bu olay böyle kapatılsın, adam zaten öldü. Bizim aklımıza bu gelir. Aynı şey senin de aklına gelir.

MEHMET HAYTAN – Vallahi gene söylüyorum. Bu MİT’in bilgilerine girebilecek misiniz efendim? Resmî yönden değil de... Şu anda Fidan Bey galiba müsteşarımız. Yani nasıl anlatayım bilemiyorum yani eski arşive girebilecek misiniz? Ben bunun ölmediği kanaatindeyim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yurt dışına çıkarıldığını mı ima ediyorsunuz?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – MİT’in elemanıydı bu. MİT bunu kullandı, onu mu demek istiyorsun?

MEHMET HAYTAN – Şimdi, şeyden kim aldırıldı bunları? Göle’de bu tespitleri yapıp bunu kim aldı? MİT tarafından mı aldırıldı, yoksa birbirinden habersiz sıkıyönetim komutanı tarafından mı aldırıldı? Bunun öldürüldüğüne inanmıyorum. Özel şekilde, bakın.

BAŞKAN – Göle’de eve baskın yapıyor asker ve bunu alıyor.

MEHMET HAYTAN – Biliyorum efendim, ben olduğu gibi biliyorum bunun nasıl alındığını.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BAŞKAN – Yani mutlaka belki MİT’in verdiği istihbarat raporları olabilir tabii de...

MEHMET HAYTAN – Şimdi, bu kendiliğinden kaçabilir. Orada biliyorsunuz, İran sınırı var, Kars sınırı falan. Geçit olabiliyor İran’a. Bu, İran’a geçmiş olabilir. İran’dan dönüş yapar.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bir şekilde ailesine demez mi ben buradayım diye.

MEHMET HAYTAN – Demez efendim, kaçak zaten bu. Ondan sonra da, bu şeylerden sonra da 1983’te normal düzene geçildi. Zaten çıkılmaz...

BAŞKAN – Aradan bu kadar sene geçmiş Mehmet Bey. Annesine “Anneciğim, sen yüz yaşındasın. Ben sağım, için rahat olsun.” demez mi?

MEHMET HAYTAN – Oraya geleceğim. 1983’ten sonra da PKK’nın olayları, şunları bunları patladı mı halkın yolu zaten PKK’nın taşeron örgütü durumunda. Yani bu, eylemlere, şuna buna katılır, dağda vurulabilir, şu olabilir. Yalnız buradan kaçtıktan sonra o sınırda, şurada burada veyahut diğer örgüt içinde resimli bir tespit yapmıştır MİT, yapabilmiştir, olabilir yani. Bu ne olur? O tarihten sonra orada bir tespit olmuşsa bunun burada olmadığı meydana çıkar, benim demek istediğim bu.

BAŞKAN – Anladım.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Sorgulamayı kim yapıyordu? MİT mi? Bir netleştirelim.

MEHMET HAYTAN – Şimdi, efendim, benim sorgulamam...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Dede Korkut’u soruyorum.

MEHMET HAYTAN - Dede Korkut’ta sorgulamayı MİT yapıyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Onu bir netleştirelim.

MEHMET HAYTAN – O da diyor ki “Bizim bölge değildi...” Ardahan’daki MİT’çiler kim, bunları söylesin o zaman. Sonra memurlar bilir kimin geldiğini oradaki sorguya.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRİSOY – Şimdi, emniyetin o dönemdeki sorgulamanın başındaki kişi... Siz de MİT’den. Şimdi, bir ihtilaf var, bunu bir çözelim. Dede Korkut’tan bahsediyoruz, bakın, Dede Korkut Eğitim Enstitüsündeki sorgulamalardan. Şimdi, emniyetteki arkadaşları dinliyoruz, tamamı diyor ki “Bizim oradaki sorgulamayla ilgili en ufak bir yetkimiz yoktu, her şeyi MİT yapıyordu.” MİT’den siz ve başınızdaki kişileri dinliyoruz, siz de diyorsunuz ki “Biz sadece orada müşavir olarak katıldık. Sorgulamayı

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

tamamen emniyet yapıyordu. Şöyle yani bu çok öyle arapsacı bir olay değil, net bir olaydır. Belki üzerinden uzun zaman geçtiği için unutulmuş olabilir, bu gayet de normaldir. Hani dünkü, iki hafta önceki olaydan bahsetmiyoruz, otuz bir yıl önceki olaydan bahsediyoruz. Bu konuyu bir açıklığa kavuşturup sizi yollayalım. Şimdi, siz “Emniyet yapıyordu.” diyorsunuz...

MEHMET HAYTAN – Bunu saklamaya gerek yok, açık açık konuşacağım. Oradaki sorguyu yapan sizsiniz Taner Bey’le, başınızda da Yarbay Engin. Benim sorgu yerim de beri taraf, o kadar basit. Benden de ekip istendi, oradan suçlu oraya getirildi.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yukarıda aslında doğru diyor, sorgu yapılmadı. Ben size başından beri bunu söylüyorum. Orası şahısları ayırıp gruplandırılan yer.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kim yapıyor gruplandırmayı?

MEHMET HAYTAN – Bunu söyleyin işte.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Gruplandırmayı... Oradaki Mehmet Bey’in ekibinden olan arkadaşlar bilir, yani...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Mehmet Bey’in ekibinden kim vardı orada?

MEHMET HAYTAN – Benim ekibim... Size getiriyor... Daktiloda arkadaş. Benim ekip de oradaki suçluları size getirsin. Sizin isteğiniz üzerine geliyor, orayı açıklayın.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Suça istinaden sorgu yok orada. Orada anlatıyor, 300-400 kişi. Ora hengâme bir yer.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde bizim bildiğimiz 300-400 kişi yok.

MEHMET HAYTAN – Hayır, hayır, 300-400 olmaz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bunlar il merkezinde nerede kalıyorlardı?

MEHMET HAYTAN – Çakmak Tabyada.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Çakmak Tabyada kalıyorlar, liste isteniyor Dede Korkut’tan, ekip de 3 kişi, 5 kişi getiriyor, sorgulanıyor, geri gidiyor; olay bu. Orada 300-500 kişinin kaldığı yok.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Orada şöyle: 12 Eylülün hemen akabinde toplanan kişiler oraya getirildi.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Çakmak Tabyaya getiriliyor onlar. Çakmak Tabyada bekletiliyor, sorgusu yapılacak kişiler üçer, dörder kişiler hâlinde Eğitim Enstitüsüne getiriliyor. Orada 300-400 kişi kalmıyor. Eğitim enstitüsündeki sorgulamadan bahsediyoruz. Şimdi, 5 kişi getirildi. Bu Beyefendi yazıcı, emniyet görevlendirmiş, yazıyor. Yani sorduğumuz soru çok net ve kısa. Bu gelen kişilere soruları kim soruyordu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: Şimdi, o ilk etapta Iğdır Bölge Müdürlüğü, Ardahan Bölge Müdürlüğü, Kars Bölge Müdürlüğü; orada üç tane bölge müdürlüğü var. Şimdi, gelen şahıslar, hangi bölge müdürlüğüyse 12 Eylülün akabinde arkadaşlar geldi, on-on beş gün kaldılar orada. Mesela, bu Göle mevzusunda Ardahan Bölge Müdürlüğünden personel geldi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Kim geldi?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Valla ismini hatırlayamıyorum.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Orada zaten çok fazla değilsiniz Zeki Bey.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Değiliz de isim olarak şu anda inanın, hatırlasam niye söylemeyeyim?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, geldi, ne yapıyorlar? Geldi, şahısları getirdi emniyet, 5 kişi getirdi, sorgulanmak üzere.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onun ne yaptığını ben ne bileyim? İhtisas sahibi insanlar bunlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki siz ne yapıyorsunuz? Sizin bölgenizden geldiğini farz edelim. Siz ne yapıyorsunuz?

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz orada olmuyor muydunuz? Onlar geldiğinde sadece onlar mı oluyordu? Siz refakatçi olarak...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, personel zayısı bu, olmaz. Bizim 3-4 tane personelimiz var zaten.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, emniyetten olan var mıydı? Yazıcının dışında sorgu için emniyetten görevli var mıydı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ya, yazıcı her zaman olmaz ki zaten. Yazıcı ifade alınacakken olur.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tamam, ifade alınırken soralım. Yazıcının dışında siz varsınız. Emniyetten görevli var mıydı?

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Olmaz mı? Yani soruyu soran, daktiloya yazdıran emniyetçiler.

MEHMET HAYTAN - Zeki Bey, orayı saptırma. Benim ekibim oradan suçluyu alıyor, oraya getiriyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Mehmet Bey, ora için demiyorum.

MEHMET HAYTAN - Hayır, bunu saptırmaya gerek yok. Arkadaşlar daktilo memuru orada, siz sorgusunu yapıyorsunuz, arkadaşları daktiloya geçirttiriyorsun, bundan sonra polisin ismi yazılıyor, MİT’in ismi geçmiyor. Olay bu. Sonra 300-400 kişi. Ben 300-400 kişiyi bir sıkıyönetim boyunca şubeme almadım, geçmemiştir. 300-400 kişi nereye gelecek oraya?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani bu şekilde mi Zeki Bey?

MEHMET HAYTAN - Onu getirecek emniyetin imkânı yok bir defa, bir tek cipimiz var bizim, arabamız var.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, bizim, yani kadro olarak bu şeye ne yetişmemiz mümkün ne de beden olarak yetmemiz mümkün.

MEHMET HAYTAN - Yani siz şimdi bunu sorguladım deseniz, biz yapıyoruz ne zararı var, ne farkı var? Devlet sana bir görev vermiş, sorgulayacaksın, inceleyeceksin, bakacaksın.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, sorguya katıldım ben, katılmadım demiyorum ki.

MEHMET HAYTAN - Tutuyorsun diyorsunuz ki: “300-400 kişi getirildi.”

ZEKİ TUNÇKOLLU – İfade mevzusunu ben bilemem. İfadeyi, bilgiyi kullanıcı şahıs yapar.

SELÇUK AKYILDIZ - Sanıklar yani geliyorlar ama suçları nedir bilemeyiz ki efendim. Dokümanlar, sıkıyönetim komutanlarının nezaretinde görevlilerin elinde. Sorguyu yapan, işte Zeki Bey’le Taner Bey. bakıyordu, ona göre soru soruyordu, cevap veriyordu, biz yazıyorduk yani.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İmza atmıyorlardı ama öyle mi?

MEHMET HAYTAN - İmza yoktu, evet.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kim atıyor imzayı?

SELÇUK AKYILDIZ - Biz atıyoruz.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Sorgulamaları MİT’ten Taner Altan’la Zeki TUNÇKOLLU yapıyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

SELÇUK AKYILDIZ – Tabii.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Bu şekilde mi Zeki Bey anlatılanlar?

BAŞKAN - Sıkıyönetimden kimse olmuyor muydu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Arkadaşlar, bu şekilde ifade ediyorlar.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz nasıl ifade ediyorsunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizim gitmemiz mümkün değil. Orada yirmi dört saat faaliyet var. Ben mesela sekiz saat orada kaldıysam gidip bir on altı saat de dinlenmem gerek. Bu arada dairede Erzurum’a yazacağım, Erzurum’dan cevap alacağım, yeni şeyler götürdü. Bu arada sıkıyönetimle ilişkimiz olacak. Yetmemiz mümkün değil. Tamam, arkadaşlar öyle dedi, ben ona karşı bir şey yapmıyorum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hayır, yapın. Doğru değilse niye yapmıyorsunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, yanlış da değil.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Allah Allah, bir şey nasıl hem doğru hem yanlış olmuyor? Yani, doğru doğrudur, yanlış yanlıştır. Farklı şeyler söylüyorsunuz, “Doğru da değil, yanlış da değil.” diyorsunuz.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam, şimdi ben diyorum: Aldık, bilgiyi götürdük oraya. Biz müşavir olarak sorguya katıldık ama bunun sonunda ifade faslında ben yoktum. Aldıysam aldım derim.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Şimdi, siz bana sizin anladığınız şekliyle sorgu ve ifade arasındaki farkı bir anlatır mısınız kısaca? Sorgu ne, ifade ne?

ZEKİ TUNÇKOLLU – İfade, sorgulama sonunda şahıs hakkında ekip şefinin edindiği kanaattir.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yazıya dökülmesidir, kâğıda. Kim döküyordu kâğıda?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Kâğıda Selçuk döküyordu.

BAŞKAN – Kim söylüyordu ama ona?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kim yazdırıyor?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Yani şu yazdırıyor diye de bir şey yok.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Yani emniyetçi mi yazdırıyor?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Evet.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama “Yoktu.” diyor.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, ifadeyi ben bilemem. Yeşil ile yazılacak, onların bir cerâim kayıtları var, savcılığın...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Peki, sorguyu siz niye yapıyorsunuz? Sizin sorgu yapma yetkiniz var mı?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Niçin yapıyorsunuz o zaman?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Biz direkt olarak sorgulamanın tamamını yapmıyoruz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Endirekt olarak sorgulama nasıl bir şey?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şöyle: Bize gelmiş bilgi vermiş, mesela demiş ki: “Ali akşam oradaydı.” O adam sorgulanıyor, “Akşam orada mıydın?” derim ben o adama.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Bakın, bu işte kayda alan kişi diyor ki, Selçuk AKYILDIZ: “Sorgulamayı MİT yapıyordu ve ondan sonra da biz yazıyorduk. Onlar ne diyorsa ben onları yazıyordum.”

ZEKİ TUNÇKOLLU – 2 kişi.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK - Siz diyorsunuz ki: “Biz yapmıyoruz.” Hanginize inanalım.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Biz 2 kişiyiz.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Hayır, siz 2 kişisiniz ama Ardahan’dan gelenler...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Tamam, katılıyorduk ama ben ne ifade alınmasını bilirim ne yazdırılmasını bilirim, bunların birtakım dizaynı var, bunları ben hiç bilmem.

SELÇUK AKYILDIZ – Şimdi, ekip şefim de burada, yalan söylemiyorum ki yani şey değil.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama tamam, şimdi olay netleşti. Bizim anladığımız şu: Siz sorguyu yapıyorsunuz, gerekli bilgileri bunlardan alıyorsunuz, değil mi? Soruları soruyorsunuz, cevapları alıyorsunuz, fakat bu kâğıda dökülürken bunu emniyet görevlileri yapıyor.

ZEKİ TUNÇKOLLU – İfadeyi yazdırıyor.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – İfadeyi yazdırıyor yani işi şeklen siz yapıyorsunuz, içerik olarak yetkiniz olmadığı hâlde siz yapıyorsunuz.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bizim üstümüzde böyle olduğu gibi sorguyu... Yani siyasetten lütfen bir şey yapın. Biz orada 4 kişiyiz ama 2'sinin yetmesi mümkün değil hele ki sıkıyönetim döneminde...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Tamam yetmeyen durumlarda emniyet mi yapıyordu? “Yapmıyoruz.” diyor, nasıl?

ZEKİ TUNÇKOLLU – “Katılmıyorum.” diyemez buna.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Diyor işte.

MEHMET HAYTAN – Ben katılmadım, Dede Korkut’la ilgili bir şeye katılmadım, benim sorgu yerim orası değil, benim sorgu yerim aşağıda.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut’ta sorgu yapılmadı.

MEHMET HAYTAN – Nerede?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut’ta hiç sorgu yapılmadı.

MEHMET HAYTAN – Yani onu bilemem, sizin yeriniz orası, ben oraya ne gittim ne gördüm.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut’ta sorgu yok.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Selçuk Bey, Dede Korkut’ta sorgu yapıldı mı yapılmadı?

SELÇUK AKYILDIZ – Yapıldı efendim, niye yapılmasın ki?

MEHMET HAYTAN – Onunla ilgisi yok, MİT’in yaptığı sorgu orası.

SELÇUK AKYILDIZ – Söylüyorlardı, ben yazıyordum efendim yani şey değil.

MEHMET HAYTAN – Yazıcı burada, ben Dede Korkut’un hiçbir sorgusuna katılmadım, oraya da gitmedim, kendisi söylesin burada.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut bir şey yeri.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne yeri?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bir hengâme.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Dede Korkut’a insanları niye getiriyorlardı? Dede Korkut’a bu insanlar niye geliyordu hiçbir şey yapılmıyorsa orada?

ZEKİ TUNÇKOLLU – “Yapılmıyor.” demedim ben.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ne yapılıyor?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Şimdi, 100 kişi geldi diyelim, bunun içinden...

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – 100 kişi gelmiyor Zeki Bey.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, hayır. Alınanlar toplucaydı...

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

MEHMET HAYTAN – Olur mu, cezaevinden getiriliyor, tutukevinden ekip getiriyor, 3 kişi, 4 kişi işi bitiyor, geri getiriyor. 300-400 kişi olur mu?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Bakın, şöyle: Bölgelerden gelen, mesela Iğdır’dan, Ardahan’dan arkadaşlarımız...

MEHMET HAYTAN – Askeriye tutukevine konulur, oradan da sorguya gelir aşağıya, orası bekleme yeri değil ki.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY –Şimdi, bakın, biz sizinle alakalı soruyoruz, sizinle, şahsınızla alakalı. Yani bu insanları siz Dede Korkut’a niçin getiriyorsunuz?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Ben getirtirmedim efendim, ne haddime. Ben nasıl getirtiririm adamı?

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Siz derken MİT’i kastediyorum.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Hayır, MİT olarak da getirtiremeyiz biz, yetkimiz yok bu konuda.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Kimin yetkisi var?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Onu sıkıyönetime sorun. Sıkıyönetime deyin ki: “Bu adamları buraya kim getirtirdi?”

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Müşavir olarak siz niye gidiyordunuz oraya?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Teşkilat emrediyordu, ben gidiyordum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Emrediyor, gidiyordun. Ne yapıyor da gidiyor oraya?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Anlattım az önce.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Ama “Bir şey yapılmadı.” diyorsun.

ZEKİ TUNÇKOLLU – Beni ilgilendiren şey olduğu zaman gidiyordum.

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – “Dede Korkut’ta bir şey yapılmadı.” diyorsun. Sana ne diye emir veriyor teşkilatın? Bir şey yapılmayan yere ne diye emir versin sana gitmen için?

ZEKİ TUNÇKOLLU – Dede Korkut’ta şimdi üç bölge müdürlüğünün de hedefi var. İlk 12 Eylül döneminde Iğdır’dan da gelenler oldu, Ardahan’dan da gelenler oldu. Yani bu arkadaşlarımız ivedilikle bitirip gitmek için... Ben şahsen orada hiç sorguya katılmadım.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ADALET MÜFETTİŞİ MECİT GÜRSOY – Katılmadı mı bu Beyefendi orada hiç sorguya?

SELÇUK AKYILDIZ – Benim gördüğüm kadarıyla katılıyordu yani Taner Bey’le beraber soruluyordu. Zeki Bey hatırlayamadı herhâlde, çünkü otuz sene, kırk sene...

BAŞKAN – Tamam, mesele aydınlığa kavuştu büyük bir ölçüde.

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – Siz diyorsunuz ki: “Cemil KIRBAYIR ve arkadaşlarının sorgusunda bunlar böyle de olduğu için Ardahan MİT Müdürlüğünün...

ZEKİ TUNÇKOLLU – Personeli...

MÜLKİYE BAŞMÜFETTİŞİ MEHMET FİRİK – ...onlar vardı diyorsunuz.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederiz hepinize.”

VI. ULUSLARARASI MEVZUAT İLE AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İÇTİHATLARINDA KONUYLA İLGİLİ DÜZENLEMELER VE KARARLAR

Kişilerin devletin gözetimi altında iken kaybolmaları hakkında Birleşmiş Milletlerce kabul edilmiş bildiri ve sözleşmeler ile bölgesel düzeyde Amerika ile Avrupa kıtalarında kabul edilen sözleşme ve mahkeme içtihatları bulunmaktadır. Kısaca bunlara ve içeriklerine baktığımızda;

VI. 1-Birleşmiş Milletlerin ilgili düzenlemeleri

Birleşmiş Milletler Genel Kurul’u tarafından kişilerin devletin gözetimi altında kaybolmaları hakkında çeşitli bildiriler yayınlanmıştır:

- 22 Aralık 1978 tarihinde kabul edilen içeriğinde dünyanın değişik bölgelerinde meydana gelen zorla ya da gönüllü olmayan kaybolmalar ve bu kaybolmaların neden olduğu üzüntü ile acılar hakkındaki endişelere yer veren ve hükümetleri kişileri aramaya ve hızlı ve tarafsız bir soruşturma yürütülmesini sağlamaya davet ettiği 33/173 sayılı karar.

- Genel Kurulun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilen Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- BM Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 1989/65 sayılı 15 Aralık 1989'da Genel Kurulca da onaylanan Hukukdışı, Keyfi ve Kısa Yoldan İnfazların Etkili Biçimde Önlenmesi ve Soruşturulmasına Dair Prensipler.

- Genel Kurulun 18 Aralık 1992 tarih ve 47/133 sayılı Kararıyla kabul edilen Zorla Kayıp Edilmeye Karşı Herkesin Korunmasına Dair Bildiri.

Söz konusu bildirilerde, zorla kaybolmaların önüne geçmek için devletlerin tedbir almalarını, hiçbir koşulun zorla kaybolmaları haklı kılamayacağı, böyle bir durumda derhal ve titizlikle soruşturma yürütülmesi gerektiği ve gözaltına alınan kişilerin hiçbir şekilde kötü muamele ve işkenceye maruz bırakılamayacağı vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan zorla kaybedilmeler hakkında Birleşmiş Milletler seviyesindeki temel belgelerden biri “Kişilerin Zorla Kayıp Edilmelerine Karşı Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme”dir. Sözleşme 20 Aralık 2006 tarihinde BM Genel Kurulunca kabul edilmiş ve 6 Şubat 2007 tarihinde imzaya açılmıştır. 23 Aralık 2010 tarihinde de yürürlüğe giren anlaşma, ülkemiz tarafından henüz imzalanmamakla birlikte 88 ülke tarafından imzalanmış, bunların 25'i tarafından onaylanmıştır. Türkiye sözleşmenin 42 inci maddesinde yer alan uluslar arası Adalet Divanına başvurulması sonucunda 1974 Kıbrıs Barış Harekatında ve Doğu ve Güneydoğuda meydana geldiği ileri sürülen ölümler ile ilgili sorunlar yaşayabileceği endişesiyle bu anlaşmayı henüz imzalamayan ülkeler arasında yer almaktadır.

Sözleşmenin giriş kısmında, Sözleşmenin “zorla kayıpların önlenmesi ve bu suçun dokunulmazlık zırhına bürünmesine karşı mücadele kararlılığıyla” ve “herhangi bir mağdurun zorla kayıpla ilgili gerçekleri bilme, kaybolan kişinin akıbetini öğrenme ve bu konularda araştırma, bilgi alma ve edinme hak ve özgürlüğünü teyit ederek” hazırlandığı belirtilmektedir.

Sözleşmede öncelikle, “ülke içinde siyasal istikrarsızlık veya başka herhangi bir kamusal acil durum dâhil olmak üzere, hangi istisnai koşullar söz konusu olursa olsun, bunlar gözaltında kayıp olayları için gerekçe olarak ileri sürülemez.” denildikten sonra zorla kaybolmanın ne anlama geldiği ifade edilmiştir. Sözleşmeye göre “*zorla kayıp*” terimi, *kişilerin, Devlet adına görev yapan veya Devletin yetkilendirmesi, desteği ve bilgisiyle hareket eden kişiler veya gruplar tarafından tutuklanması, gözaltına alınması, kaçırılması veya başka herhangi bir biçimde özgürlüklerinden yoksun bırakılması; ardından söz konusu kişilerin kendi fiillerini reddetmeleri veya kaybolan kişinin nerede ve ne durumda olduğunu*

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gizlemeleri ve sonuçta kayıp kişinin hukukun koruması dışında kalması durumunu anlatmak amacıyla kullanılır.

Sözleşmenin 3'üncü maddesine göre, taraf Devletlerden her biri, Devletin yetkilendirmesi, desteği veya bilgisi olmaksızın hareket eden kişiler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen ve yukarıda ifade edilen fiilleri soruşturmak üzere gerekli önlemleri alacak ve sorumlularını yargı önüne çıkaracaktır.

Sözleşmenin 4'üncü maddesine göre ise, taraf Devletlerden her birinin, zorla kaybedilmelerin ceza yasası çerçevesinde suç sayılmasını sağlayacak önlemleri almaları gerekmektedir.

Sözleşmede zorla kayıp vakalarında, gecikmesizin soruşturulma açılması, zamanaşımı süresinin uzun tutulması, mağdurların zamanaşımı süresi içinde tazminat alabilmeleri, açılacak soruşturmanın güvenle sürdürülmesini sağlama, kaybolan kişiler hakkında kanıt sunan kişilerin korunması, zorla kayıp vakalarının şikâyetle bağlı suç olmaması, özgürlüğünden mahrum bırakmanın belli koşullara bağlı olması ve yetkili mercilerin belirlenmesi, yakınlarının bu kişiler hakkında bilgi alabilmesi, özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilerin yalnızca resmen tanınmış ve denetime tabi mekânlarda tutulabilecekleri, bu kişiler başka bir mekâna nakledildiyse bu mekânın yeri, bu yere varış ve nakil işleminden sorumlu olan merci hakkında bilgi verilmesi, kaybolmuş kişinin araştırılıp ölümü halinde cesedinin bulunması ve gereken saygıyla yakınlarına iadesi için uygun bütün önlemlerin alınması, gözaltına alma işlemini yapan ve bunlara ilişkin muamelelerden sorumlu kişileri eğitime tabi tutulması gibi hususlar düzenlenmiştir. Sözleşme yaygın veya sistematik kaybetme eylemlerini insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamında saymıştır.

Sözleşmenin 24'üncü maddesinin altıncı fıkrasına göre, kaybedilen kişinin akıbeti ile ilgili durum açıklığa kavuşuncaya kadar Devletlerin araştırmayı sürdürme yükümlülüğünde olacaklarını ve akıbeti henüz açıklığa kavuşmamış kişinin ve yakınlarının sosyal güvenlik, mali meseleler, aile hukuku ve mülkiyet hakları gibi alanlardaki hukuksal durumlarıyla ilgili gerekli adımları atacaklarının düzenlemiştir.

Sözleşme, ayrıca, sözleşmede belirtilen işlevlerin yerine getirilmesi amacıyla Zorla Kaybedilme Komitesi kurulmasını öngörmektedir. Komitenin amacı ve yetkileri, Devletlerin Sözleşmede öngörülen yükümlülükleri yerine getirip getirmediğinin izlemek, zorla kayıp edilmeler hakkındaki bireysel başvuruları incelemek, bu kapsamda taraflardan bilgi almak ve gerekirse ilgili ülkeye ziyaret gerçekleştirmek, kayıp olaylarının yaygın ve sistematik biçimde

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

cereyan ettiği anlaşılırsa bunu BM Genel Sekreteri aracılığıyla Genel Kurulun dikkatine sunmaktır. Ancak Komitenin yetki alanı Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonraki kayıp olaylarına ilişkin olup, bu tarihten sonra Sözleşmeye taraf olan Devletler ise taraf oldukları tarihten sonraki kayıp olaylarıyla ilgili Komiteye karşı sorumlu olurlar.

Diğer yandan Sözleşme, iki veya daha fazla Devletin konuyla ilgili çözüme kavuşturamadıkları uyuşmazlıklar hakkında, bunları Hakemlik müessesine götürmeleri, ancak bu müessesenin oluşumunda da anlaşamamaları halinde taraflardan birinin konuyu Uluslararası Adalet Divanına götürülmesi isteyebilmesini düzenlemiştir. Ancak bu maddeye karşı çekince konulabilmektedir.

Yukarıda ifade edilen 1989 tarihli “Hukuk dışı, Keyfi ve Yargısız İnfazların Etkili Biçimde Önlenmesi ve Soruşturulmasına Dair Prensipler”i tamamlamak amacıyla, 5-16 Şubat 1990 tarihlerinde Viyana’da onuncu oturumunu gerçekleştiren Suçun Önlenmesi ve Denetimi Komitesi’nin tavsiyesi üzerine Minnesota Protokolü olarak da adlandırılan, Hukuk Dışı, Keyfi ve Yargısız İnfazların Önlenmesine ve Soruşturulmasına İlişkin El Kılavuzu yayınlanmıştır. Bu kılavuzda, hukukdışı, keyfi ve yargısız olarak gerçekleşen infazlar arasında olan “zorla kaybedilme”den kaynaklanan ölümlerin önlenmesi ve ortaya çıkarılması için soruşturmacıların ve uzmanların ne şekilde hareket etmesi gerektiği hakkında yol gösterici kurallar bulunmaktadır. Dolayısıyla kılavuz, “Hukukdışı, Keyfi ve Yargısız İnfazların Etkili Biçimde Önlenmesi ve Soruşturulmasına Dair Prensipler”de belirtilen iyi bir soruşturma için gereken en üst düzeyde özen gösterme, çabukluk ve tarafsızlık prensiplerine uygun olarak bir soruşturmanın en iyi ne şekilde yapılacağı hakkında kuralları içermektedir.

Öte yandan, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından zorla kaybedilmeler konusunda devletlerin izlenmesi için beş uzmandan oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Zorla veya Rızadışı Kaybolmalar Hakkında Çalışma Grubunun amacı, zorla kaybedilmeler konusunda ülkeler hakkında yapılan şikâyetleri incelemektir. Grup, ülkemizde terörle en yoğun mücadelelerin yaşandığı 1990’lı yıllarda gerçekleşen gözaltında kaybolma iddialarını incelemek üzere 1998 yılında ülkemize bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Çalışma grubu Türkiye’nin davetiyle gerçekleştirdiği üst düzey ziyaretler ve yerinde incelemeleri sonucunda, Türkiye’deki ileri sürülen zorla kaybedilmelerin “yaygın veya sistematik” olarak gerçekleştiğinin değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte çalışma grubu, Devletin bu kaybolmalar hakkında etkin soruşturmalar yapmadığını vurgulamıştır.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

VI. 2- Amerikalılararası İnsan Hakları Komisyonu Kararlarında Zorla Kaybolmalar

Amerika kıtasında insan haklarının korunması için 1948 yılında kabul edilen Amerika Hak ve Ödevler Bildirgesi sonucunda 1959 yılında kurulan ve 1965 yılından itibaren devletler hakkında bireysel başvuruları kabul eden Amerikalılararası İnsan Hakları Komisyonu’nun zorla kaybolmalar konusunda bazı kararları bulunmaktadır. Bunlardan 1989 tarihli Godinez Cruz davasında Komisyon, gözaltına alınan ve ardından kaybolan Godinez Cruz hakkında Honduras Hükümeti’nin Amerika İnsan Hakları Sözleşmesinin 4. maddesini (yaşama hakkı), 5. maddesini (insani muamele hakkı) ve 7. maddesini (kişi güvenliği hakkı) ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Mahkeme, “kaybolmalar” söz konusu olduğunda, “Honduras Hükümeti’nin bu olaylara ilişkin soruşturma görevinin, kayıp kişilerin akıbeti hakkında belirsizlik sürdüğü müddetçe devam ettiğine hükmetmiş ve Honduras Hükümeti’nin mağdurların ailelerine tazminat ödemesine karar vermiştir.

VI. 3-Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Zorla Kaybolmalar

Ülkemizin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle kurulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) “gözaltında kaybetmeler” konusunda birçok başvuru yapılmış ve Mahkeme tarafından önemli kararlar verilmiştir. Bu başvurularda bazı kişilerin güvenlik güçlerince alıkonulmalarının ardından zorla kaybedildiği, güvenlik güçlerince öldürülmüş olabilecekleri ve devletin yaşama hakkının ihlalinden sorumlu olduğu iddia edilmiştir.

Kurt, Ertak, Timurtaş, Taş, Çiçek, Akdeniz ve Diğerleri, İrfan Bilgin, Orhan ve İpek davaları bunlar arasındadır. Mahkemenin konu hakkında ilk ele aldığı dava Kurt/Türkiye davasıdır. Ertak, Timurtaş, Taş, Çiçek, Akdeniz ve Diğerleri, İrfan Bilgin, Orhan ve İpek davalarının ortak özelliği bu kişilerin gözaltına alınırken veya gözaltında iken görülmeleri, bunun ardından kendilerinden bir daha haber alınamamış olması ve hükümetin bu kişilerin kaçtığını veya gözaltına alınmadıklarını iddia etmesidir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

AİHM elde ettiği bulgular ışığında, bu kişilerin gözaltında iken kaybolduklarına, ölmüş olabileceklerine ve ölümlerden devletin sorumlu olduğuna hükmetmiştir. Mahkeme, bu davalarda Sözleşmenin “Yaşam Hakkı” başlıklı 2. maddesi¹ ile “Özgürlük ve Güvenlik Hakkı” başlıklı 5. maddesi² yönünden incelemiştir:

¹ “Madde 2 : Yaşam hakkı

1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
- b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;
- c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması”

² “Madde 5: Özgürlük ve güvenlik hakkı

1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

- a) Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkumiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;
- b) Kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;
- c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;
- d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulması veya yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yasaya uygun olarak tutulması; e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması; f) Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;

2. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.

3. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Mahkeme bu konuda baktığı ilk dava olan *Kurt* davasında (24276/94, 25.05.1998) yaşam hakkının ihlaline değil de kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlaline karar vermiş olsa da, bundan sonraki benzer davalarda yaşam hakkına aykırılık saptamıştır.

Komisyon *Kurt* kararında Üzeyir Kurt'un akıbetine dair kanıt olmadan adı geçen 2. maddenin ihlalinin mağduru olduğu sonucuna varmanın uygun olmayacağını ve Devletin belirtilen koşullar altında adı geçen hayatını korumaya yönelik yükümlülüğünü yerine getiremediğine ilişkin iddialarının Sözleşme'nin 5. maddesi (özgürlük ve güvenlik hakkı) açısından değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiş ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Mahkeme adı geçen, güvenlik kuvvetlerince gözaltına alınmış olduğunu tespit ettikten sonra, kişinin akıbetine ilişkin olarak yetkililer açısından sorumluluk varsayımına neden olduğunu; yetkililerin bu varsayımın yanlış olduğunu, ancak başvuranın oğlunun kaybolmasına ilişkin inandırıcı ve doğrulanmış açıklamada bulunarak ve başvuranın oğlunun kaybolmasını soruşturmak ve akıbetini araştırmak için etkin adımlar attıklarını göstererek kanıtlayabileceklerini ancak bu gereklerden hiçbirinin anılan koşullar altında yerine getirilmediği sonucuna varmıştır.

Ayrıca Mahkeme kişi üzerinde kontrolü üstlenen yetkililerin, kişinin akıbetinden sorumlu olmalarının zorunlu olduğunu, bu sebeple, 5. maddenin yetkililerin kaybolma riskine karşı etkin önlemler almalarını ve bir kişinin gözaltına alınıp daha sonra görülmemesine ilişkin bir iddiaya yönelik acil ve etkin bir soruşturma yapmaları gerektirdiği belirtmiştir.

Ertak/Türkiye davasında (20764/92, 09.05.2000), 1992 yılında gözaltında alındığı ve bunun ardından kaybolduğu, muhtemelen sorgulama sırasında öldüğü iddiasını incelemiştir. Hükümetin M. Ertak'ın gözaltına alınmadığına dair gözaltı kayıtları sunmasına rağmen, *gözaltına alınırken gören veya kendisiyle birlikte gözaltında kalan kişilerin beyanları* doğrultusunda Mahkeme, Ertak'ın ölümünden devletin sorumlu olduğunu, kişinin gözaltında iken güvenlik güçlerinin kötü muamelesine maruz kaldığı ve bu muamele sonucunda öldüğünü gösteren yeterli delillere ulaştığını, ayrıca devletin bu konuda yeterli ve etkili bir soruşturma yapmadığını, sonuç olarak devletin yaşam hakkını ihlal ettiğini ifade etmiştir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.”

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Orhan/Türkiye davasında (25656/94, 18.06.2002) ise Mahkeme, gözüaltına alınmış bireylere yönelik davranışlardan ötürü yetkililerin hesap verme sorumluluğunun, gözüaltındaki bireylerin daha sonra ölmesi ya da kaybolması durumlarında özellikle önemli olduğunu vurgulamıştır. Yine aynı davada Mahkeme, gözüaltındaki kişilerin başına gelenler konusunda makul ve ikna edici bir açıklama getirme yükümünün yetkililere ait olduğunu belirtmiştir.

Benzer şekilde Mahkeme, *Timurtaş/Türkiye* davasında (23531/94, 13.06.2000), 1993 yılında gözüaltına alındığı ve sonrasında kaybolduğu ileri sürülen A. Timurtaş'ın gözüaltına alındığı görüşüne ulaştıktan sonra, aradan geçen uzun zaman dikkate alındığında bu kişinin ölmüş sayılacağını, bu kişinin yaşamından devletin sorumlu olduğunu, gözüaltına alınan kişinin nerede olabileceğine ilişkin devletin hesap verme sorumluluğunun olduğunu ve yetkililerin kişinin akıbeti hakkında makul bir açıklama getirememeleri nedeniyle kişinin yaşam hakkının ihlal edildiği kararını vermiştir.

Akdeniz/Türkiye davasında (25165/94), 1994 yılında Diyarbakır Kulp'ta yapılan bir operasyonda gözüaltına alınan ancak kendisinden bir daha haber alınamayan Mehdi Akdeniz ile ilgili kararında Mahkeme, 11 yıldan uzun süredir adı geçeninin nerede olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi edinilmediğini göz önüne alarak, Akdeniz'in güvenlik kuvvetleri tarafından kayıt dışı bir şekilde tutuklanmasının ardından öldüğünün varsayılması gerektiği kanısına varmıştır. Dolayısıyla, Mahkemeye göre, ölümünden Devlet'in mesuliyeti sözkonusudur ve yetkili makamların, Mehdi Akdeniz'in tutuklanmasının ardından olanlara dair bir açıklama getirmediği ve görevlilerinin kullanmış olabileceği ölümcül kuvvet için geçerli bir sebep göstermediği dikkate alındığında, bu ölümün Hükümet'e isnat olunabileceği anlaşılmaktadır.

Mahkeme olay hakkında yapılan soruşturmaya ilişkin ise, "... soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan ulusal kanunların etkin biçimde uygulanmasını güvence altına almak ve devlet görevlileri ile kurumlarını içeren davalarda, sorumlulukları altında meydana gelen ölümlere ilişkin bu görevli ve kurumlara hesap sorulabilmesini sağlamaktır. Bu amaçlara ulaşmak için farklı şartlarda farklı soruşturma biçimleri kullanılabilir. Ancak nasıl bir yöntem kullanılırsa kullanılsın, olay önlerine geldiğinde yetkili makamların kendiliklerinden harekete geçmeleri gereklidir. Resmi bir şikayette bulunmayı ya da soruşturma işlemlerine başlanması için sorumluluk almayı yakın akrabaların inisiyatifine bırakamazlar. ... kamuoyunda hukukun üstünlüğünün korunduğuna dair güven sağlanması ve yasadışı eylemlere destek verme ya da göz yumma görüntüsünün oluşmaması açısından, kuvvet kullanımı ya da kaybolmaya ilişkin bir soruşturmada yetkili makamların hızla harekete

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

geçmesinin büyük önem taşıdığı kabul edilebilir. Özellikle tutuklu haldeyken kaybolma iddiaları sözkonusu olduğunda hızlı harekete geçme ihtiyacı özellikle önem kazanmaktadır.”

Bunun ardından Mahkeme, kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak şunları ifade etmiştir: “AİHM, 5. maddede bulunan, bireylerin bir demokraside yetkililerin elinde keyfi tutuklamaya maruz kalmamasına ilişkin haklarını içeren teminatların temel önemini vurgular. Bu bağlamda, özgürlükten mahrum bırakmanın, yalnızca ulusal hukuktaki esasa ve usule ilişkin kurallara uygun olarak değil, aynı zamanda 5. maddenin maksadıyla, yani bireyi keyfi tutuklamadan korumakla da uyumlu olması gerektiğini vurgulamıştır. Keyfi tutuklama risklerini asgari düzeye çekmek için 5. madde, özgürlükten mahrum bırakma eyleminin bağımsız yargısal tetkike tabi olmasının sağlanması için bir temel haklar bütünü temin eder ve bunun için de yetkililerin sorumluluğunu teminat altına alır. Bireyin kayıt dışı tutukluluğu, bu teminatların tamamen inkar edilmesi demektir ve 5. maddenin ağır ihlali olduğunu açığa vurur. Yetkililerin, kontrolleri altındaki bireylere dair sorumlulukları dikkate alındığında, 5. madde, *bireylerin kaybolma riskine karşı yetkililerin etkili tedbirleri almasını ve bir bireyin gözüaltına alındığı ve bundan sonra kendisinden haber alınmadığı şeklindeki savunulabilir iddiaya yönelik hızlı ve etkili soruşturma yapmasını şart koşar.*”

Bu yorumlar çerçevesinde AİHM, yetkililerin, köyünden alınıp götürüldükten sonra kişinin yeri ve akıbetine ilişkin makul bir açıklama getirmediği ve kaybolmasına yönelik olarak yapılan soruşturmanın ne hızlı ne de etkili olduğu sonucuna vararak, 5. madde yönünden ihlale karar vermiştir.

VI. B.İşkence Hakkında Uluslararası Mevzuat

VI. B.1.Birleşmiş Milletler

İşkence ve kötü muamelenin önlenmesi Birleşmiş Milletlerin kurulmasından itibaren üzerinde hassasiyetle durulan konuların başında gelmiştir. Öncelikle 10 Aralık 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde ifadesini bulan işkence yasağına, birçok bildiri ve sözleşmede yer verilmiştir:

- 16 Aralık 1966 tarihli Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi
- Genel Kurul tarafından 9 Aralık 1975 tarihinde kabul edilen, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Tabi Tutulan Kimselerin Korunmaları Hakkında Beyanname

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 10 Aralık 1984 tarihli İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
- Genel Kurulun 9 Aralık 1988 tarihli ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilen Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü
- BM Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 1989/65 sayılı 15 Aralık 1989'da Genel Kurulca da onaylanan Hukuk dışı, Keyfi ve Kısa Yoldan İnfazların Etkili Biçimde Önlenmesi ve Soruşturulmasına Dair Prensipler

İnsan Hakları Evrensel Bildirisine göre, “Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez”(Madde 5).

İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmeye göre ““İşkence” terimi, bir şahsa veya bir şahsa, bu şahsın veya şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetken herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir.” ve yine Sözleşmeye göre “hiçbir istisnai durum, ne harp hali ne de bir harp tehdidi, dâhili siyasi istikrarsızlık veya herhangi başka bir olağanüstü hal, işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez.”

VI. B. 2. Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi nezdinde ilk olarak 4 Kasım 1950 tarihli İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ile düzenlenen işkence yasağı ve önlenmesi, 26 Kasım 1987 tarihli İşkencenin ve Gayri İnsani ya da Küçültücü Ceza veya Muamelelerin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi ile özel olarak düzenlenmiştir.

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin 3. maddesine göre “hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.” denilmiş ve ayrıca savaş ve olağanüstü durumlar dâhil hiçbir sebeple bu maddeye aykırı tedbir alınamayacağı ifade edilerek mutlak hak olarak tanımlanmıştır.

Diğer yandan İşkencenin ve Gayri İnsani ya da Küçültücü Ceza veya Muamelelerin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi ile kurulan İşkencenin ve Gayri İnsani ya da Küçültücü Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi tarafından 1990 yılından günümüze kadar ülkemize yönelik 21 ziyaret gerçekleştirilmiştir.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İşkence hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Türkiye aleyhine yapılan çok sayıda başvuru ve Mahkemenin ihlal vererek Türkiye'yi tazminata hükmettiği davalar bulunmaktadır. 1959 ilâ 2010 yılları arasında Mahkeme Türkiye'yi 27 davada işkence yasağına aykırı davrandığını belirlemiştir. Ayrıca Türkiye pek çok işkence davasında dostane çözüme gitmeyi kabul etmiştir.

Mahkeme Türkiye hakkında yapılan bazı başvuruları, üçüncü madde³nin ihlalinden dolayı mahkûmiyet ile sonuçlandırmıştır.

Mahkemenin 3. maddeden ihlal verdiği kararlarda⁴ ortaya çıkan önemli husus, *gözüaltına alınan kişiler hakkında gözüaltına alınmalarından itibaren devletin sorumluluğunun başladığını* ifade etmesidir. Devlet, kişilerin alıkonulmasından itibaren bu kişilerin vücut ve zihin bütünlüğünde meydana gelen zararlardan dolayı bunlara makul bir açıklama getiremedikçe sorumluluktan kurtulamaz ve dolayısıyla mağdurun iddiasını çürüten kanıtları sunmak devlete düşer. (Berktaş/Türkiye, 22493/93; Altay/Türkiye, 22279/93; Esen/Türkiye, 29484/95; Yaz/Türkiye, 29485/95)

İhlal kararlarında öne çıkan diğer bir konu, kötü muameleye maruz bırakıldığını iddia eden bireylerin başvuruları hakkında yetersiz soruşturma yapıldığı tespitidir. Mahkeme bu iddialar hakkında yetkililerin yeterli ve etkin bir soruşturma yapması gerektiği görüşündedir. Hatta Mahkeme, böyle yeterli ve etkin bir soruşturma bir soruşturma yapılmadığında, kötü muamele iddiası kanıtlanmasa bile, yeterli ve etkin bir soruşturma yapılmadığı için Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edildiğine hükmedebilmektedir.

Sevta Veznedaroğlu/Türkiye davasında (32357/96) mahkeme, başvuruçunun gözüaltında işkence veya kötü muameleye maruz bırakıldığı kanaatine ulaşamamışsa da, savcının kendisine sunulan doktor raporuna karşılık müştekiden başka bilgi istememesi ve polislerin ifadesini almaması nedeniyle, başvuruçunun iddialarına yönelik yetkililerin

³ İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.

⁴ Aksoy (21987/93); Aydın (23178/94); Menteş ve diğerleri (23186/94); Kurt (24276/94); Tekin (22496/93); Mahmut KAYA (22535/93); Veznedaroğlu (32357/96); Timurtaş (23531/94); Salman (21986/93); Jabari (40035/98); Dikme (20869/92); Akkoç (22947/93 ve 22948/93); Satık ve diğerleri (31866/96); Taş (24396/94); Büyükdag (28340/95); Dulaş (25801/94); Çiçek (25704/94); Berktaş (22493/93); Kıbnis (25781/94); Altay (22279/93); Akdeniz (23954/94); Orak (3188996); Orhan (25656/94); Algür (32574/96); Öcalan (46221/99); Aktaş (24351/94), Hulki Güneş (28490/95), Aktaş (24351/94), Ayşe Tepe (29422/95); Esen (29484/95); Yaz (29485/95); Yöyler (26973/95); Elçi ve diğerleri (23145/93 ve 25091/94); Yurtseven ve diğerleri (31730/96)

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sergilediği ataletin Sözleşmenin 3. maddesi bağlamında yüklenilen usuli sorumluluğa aykırı olduğunu, bu nedenle 3. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme Türkiye’den yapılan bazı başvurularda, gözetiminde iken kaybolan kişilerin yakınlarının yaşadıkları acı ve ızdırap nedeniyle bu kişiler için 3. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Kurt, Timurtaş, Taş, Çiçek ve Orhan davaları bunlara örnek gösterilebilir. Bu örnekte ilk karar olan Kurt davasında (24276/94) Mahkeme, oğlu kaybolan annenin oğlunun akıbeti hakkında bilgi sahibi olmamaktan kaynaklı acısıyla baş başa bırakılması, bunun uzun süre devam etmesi ve annenin çektiği acı ve sıkıntısı karşısında yetkililerin sergilediği rahat tutum nedeniyle annenin mağdur olduğunu dikkate alarak Devlet’in 3. maddeyi ihlal ettiğine karar vermiştir. Yine Orhan davasında (25656/94) Mahkeme, gözetimine alındıktan sonra oğlu ve iki kardeşi kaybolan başvurucunun ne kaybolanların akıbeti ne de yapılan soruşturmalar hakkında kendisine haber verilmemesini dikkate alarak, başvurucunun uzun süre belirsizlik ve endişe içinde kalmasının ciddi ruhsal sıkıntı ve acıya neden olduğunu belirterek başvurucunun “insanlık dışı muameleye” maruz kaldığına karar vermiştir.

Ancak belirtmek gerekir ki Türkiye, işkence ve kötü muamele iddiasını içeren ancak dostane çözüme gittiği bazı davalarda özür beyanında bulunmuştur (Örneğin Özbey/Türkiye, 31883/96; Süleyman Kaplan/Türkiye, 38578/97; Yaman/Türkiye 37049/97) . Özbey/Türkiye davasında (31883/96) Türkiye, gözetiminde bulunduğu sırada kişilere kötü muamele yapılmış olmasından dolayı üzüntü duyduğunu belirterek, gözetimine alınan işkence ve gayri insani ya da küçültücü ceza veya muameleye maruz bırakıldığı kabul ettiğini beyan etmiş ve kötü muamelenin her türlü için gerekli tüm önlemlerin alınacağını taahhüt etmiştir.

VII. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yaşama hakkı konusu

Yaşama hakkı, tüm hak ve özgürlüklerin kullanılmasının temelini oluşturan bir haktır. İnsan hakları içerisinde değer sırası bakımından en başta gelir. Bu hak olmaksızın diğer hakların kullanılması mümkün değildir. İnsan hakları belgelerinin tümü yaşama hakkını güvence altına alır. Yaşama hakkı "dokunulmaz" bir haktır.

Yaşama hakkı, kamusal makamlar tarafından öldürülmeme ile yaşama yönelik tehlike ve risklere karşı kamusal makamlar tarafından korunma hakkını içerir. Devlet, yaşama hakkı karşısında hem aktif hem de pasif sorumluluk (ve zorunluluk) içerisindedir. Kamusal makamlar, yasal ve haklı zor kullanma durumlarında (bir kişiyi şiddete karşı korumak, tutuklu

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

bulunan kişilerin kaçmasını önlemek ve bir ayaklanma veya isyanı bastırmak) bile "gerekenden fazla" zor kullanamazlar. Başka bir deyişle öldürmeyi yasallaştıran bazı özel durumlarda bile ancak "gerekten oranda" zor kullanılabilir. Devlet görevlilerinin "mutlak bir zorunluluk" olmaksızın kişileri öldürmeleri, yaşama hakkının devlet ve ajanları tarafından ihlalinin en ağır biçimidir. Bu tür infazlara "yargısız infaz" veya "idam" denilmekte ve özellikle bazı üçüncü dünya ülkelerinde yoğun olarak görülmektedir. Türkiye de ne yazık ki bazı dönemlerde bu ülkeler grubuna girecek olaylara tanık olmuştur.

Devletlerin yaşama hakkının tesisine dönük pratikleri sadece "öldürmeme yükümlülüğü" olarak sınırlı değildir; egemenlikleri içerisindeki insanların korunması için tüm önlemlerin alınması zorunluluğu da vardır. Devlet yetkilileri, kişilerin yaşama haklarına dönük ciddi, gerçek ve yakın risklerin varlığı halinde, bu riskleri engellemek için kendilerinden beklenebilecek makul her türlü önlemi almak zorundadırlar.

Gözetiminde kötü muamele sonucu ölüm ve “Kayıp kişiler” konusu

Kayıp vakaları, bir kişinin devlet görevlileri veya resmi yetkililer adına veya onların onayı ile hareket eden kimselerce kayıt dışı olarak alıkonulması durumunda ortaya çıkar. Kayıt dışı alıkoyma uygulamaları çoğunlukla kayıp kişinin öldüğünün teyit edilmesi veya kayıp kişinin akıbeti konusunda mutlak bir sessizliğe bürünülmesi ve aile fertlerinin o kişinin öldüğüne inanmaları ile sonuçlanır.

Komisyonumuza göre, gözetimine alınmadan evvel sağlıklı olduğu tespit edilen kişi; gözetim süresi içinde kaybolduğu ileri sürülür veya ölür ise, Devletin yaşam hakkını sağlaması ile ilgili yükümlülüğü daha da önem kazanır ve bu kişinin başına ne geldiği ile ilgili ispat yükümlülüğü tamamen Devlete ait hale gelir. Yani kişinin gözetiminden kaçmadığını, gözetiminde işkence sonucu Devletin görevlilerince öldürüldüğünü ispat etme yükümü bu iddiayı ileri süren kişilerde değil, şahsın gözetiminde iken kaçmış olduğunu veya gözetiminde kendisine işkence yapılmadığı ve bu işkence sonucu yaşamını yitirmediğini ispat etmek artık Devletin görevidir.

Sağlıklı olarak gözetimine alınmış bir kimsenin gözetiminden çıkarken bedeninde tahribat bulunması halinde bu yaraların nasıl meydana geldiği veya gözetiminden kaçtığı ileri sürülmesi durumunda Devlet konu ile ilgili ikna edici açıklama yapmakla yükümlüdür. Bir kimsenin gözetiminde ölmesi halinde ise bu yükümlülük daha da önem kazanır.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Komisyonumuz, Cemil KIRBAYIR ile aynı gözetim evinde tutulan ve Dedekorkut Eğitim Enstitüsünde sorgulanan ve sorguya götürülürken ve sorgu esnasında kötü muameleye tabi tutulduklarını ifade eden arkadaşlarının tanıklığı ile Cemil KIRBAYIR’a sorgu sırasında kaba dayak uygulandığına, falaka ile dövüldüğüne ve elektrik şoku verilmek suretiyle işkence gördüğüne dair ifadeleri yeterli delil olarak kabul etmiş ve KIRBAYIR’ ın bu işkence sonucu yaşamını yitirmiş olduğuna kanaat getirmiştir.

Komisyonumuz, 12 Eylül 1980 darbesinin hemen ertesinde gözaltına alınan ve Cemil KIRBAYIR ile aynı ortamı paylaşan kişilerin Komisyona verdiği bilgilerin ve Komisyonumuzca dinlenen diğer tanıkların ifadelerinin güvenilir olduğuna kanaat getirmiştir. Geride kalan 31 yıl zarfında görüşülen tanıkların pek çoğunun birbirinden haberdar olmaması ve bir araya gelmelerinin söz konusu olmamasına rağmen, tanıklar, birbiriyle örtüşen benzer ifadelerde bulunmuşlardır. Komisyonumuz; Cemil KIRBAYIR’nın gözaltında iken işkence gördüğüne, bu işkence sonucunda hayatını kaybettiğine ve cesedinin ölümüne sebebiyet veren sorgulamaları yapan kamu görevlilerince ortadan kaldırıldığına inanmaktadır.

Cemil KIRBAYIR’ın gözaltında öldürülmesi ile ilgili bu kanaatimize mukabil; olayda adı geçen kamu görevlilerince ileri sürülen “şahsın sorgu için getirildiği Dedekorkut Eğitim Enstitüsünün 2 veya 3 üncü katından pencereden atlayarak kaçtığı” şeklinde ki iddianın, ortaya çıkan ölüm olayını örtbas etmeye yönelik bir senaryo olduğu kanaati komisyonda oluşmuştur. Kaçma olayı ile ilgili olarak o dönemde, göstermelik bir iki arama yapılması, görevliler ile ilgili usulen yapılan ve en düşük cezalardan olan kınama cezası ile sonuçlanan disiplin soruşturması dışında başkaca bir etkin soruşturma ve aramanın yapılmaması bu kanaatin oluşmasında önemli etkenlerden biridir.

O dönemde Kars ilinde görev yapan idari ve adli yönden yasaları uygulayan yetkililer Cemil KIRBAYIR’ın ölümüyle ilgili olarak, gözaltında işkence sonucu ölüme sebebiyet verme iddiaları hakkında doğru ve tutarlı bir soruşturma açmayarak, insanlık dışı muamele, işkence ve ölüme neden olma gibi eylemlere adı karışanların dokunulmazlığı gibi bir algının oluşmasına sebebiyet vererek bir kısır döngünün tohumlarını atmışlardır. O tarihlerde görülen yaşam hakkı ihlalleri ile işkence ve kötü muamelelere gösterilen hoşgörünün böyle bir manzaranın ortaya çıkışında etkili olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle burada sistemli hak ihlallerini tayin eden unsurlar, işkence *eylemlerinin tekrarına* gösterilen *resmi hoşgörü’ dür*. Eylemlerin tekrarından kasıt, genel bir durumun ifadesi olan çok sayıda işkence ve kötü muamele eyleminin bulunmasıdır. Resmi hoşgörü ile kastedilen ise, eylemlerin açıkça yasa dışı olmasına rağmen dönemin

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

idarecilerince hoşgörüyle karşılanması ve eylemi yapanlar hakkında etkin bir soruşturma mekanizmasının işletilmemesidir. Öyle ki, doğrudan bu eylemleri yapanların amirleri, durumun farkında olmakla birlikte, sorumluları cezalandırmak veya eylemlerin tekrarını önlemek için hiçbir girişimde bulunmamışlardır. Göstermelik bir disiplin soruşturması sonucunda en etkisiz ceza olan “kınama” cezasını uygun gören bu amirler hak ihlali iddialarının doğruluğu veya yanlışlığı hakkında yeterli bir soruşturma yapılmasını reddederek iddialara ilişkin kayıtsızlıklarını göstermişlerdir. Olayın meydana geldiği dönemde de yürürlükte olan 23.3.1979 tarihli ve 7/17339 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe giren Emniyet Örgütü disiplin Tüzüğü’nün 7 inci maddesinin D fıkrasının 2 nolu bendi korunması ya da gönderilmesiyle yükümlü bulunduğu, sanık ya da suçluların uyanık davranmamak ya da önlem almamak yüzünden kaçmasına neden olmak ya da yakalama görevini savsaklamak fiilini gerçekleştirenlere 24 ay süreli durdurma cezası verilmesini, yine aynı tüzüğün 8 inci maddesinin 9 nolu bendi ise korunması veya götürülmesiyle görevli olduğu sanık veya suçlunun kaçmasına bilerek ve isteyerek olanak vermek fiilini gerçekleştirenlere Meslekten Çıkarma cezası verilmesini düzenlemektedir. Yani iddia edildiği gibi Cemil KIRBAYIR gözaltında iken kaçmış ise buna sebebiyet verenlere verilmesi gereken disiplin cezası şahısların olaydaki ihmal veya kasıtlarına göre; meslekten men veya 24 ay süreli kıdem durdurma cezası olmalıydı. Ayrıca bu şahıslar hakkında da adli olarak bir ceza davasının da açılmış olması gerekirdi. Bu dava da hiç açılmamıştır.

12 Eylül 1980 darbesi ertesinde ve doksanların ortasına kadar Ülkemizde faili meçhul cinayetler, yargısız infazlar ile işkence ve kötü muamelenin olduğu ile ilgili kamuoyundaki kuşku ve kanaatler azımsanamayacak kadar çoktur. Türkiye’nin demokratikleşmesi ve devletin şeffaflaşmasında kat edilen mesafeye mukabil Komisyonca olayın inceleme sürecinde; dönemin askeri personelinin belirlenmesine ve dinlenilmesine yönelik yazılı ve sözlü isteklere Milli Savunma Bakanlığınca, raporun yazım aşamasına kadar henüz cevap verilmemiş olması, işkence ve yaşam hakkı ihlaline neden olan dönemin personeline yönelik hoşgörü olduğuna ilişkin endişemizi güçlendirmektedir.

Devletler bütün işkence ve gözaltında ölüm şikâyet ve bildirimlerini zamanında, tarafsız ve etkin olarak soruşturma, sorumluları adalet önüne çıkarma, cezalandırma ve kurbanlara giderim sağlamak suretiyle etkin koruyucu önlemler geliştirmekle yükümlüdür.

Yapılan incelemeler sonucunda Komisyonumuz, Cemil KIRBAYIR’ın ailesinin iddia ettiği gibi gözaltında öldürüldüğü ve bilinmeyen bir şekilde yok edildiği, kamu görevlilerinin

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

iddia ettiği şekliyle gözaltından kaçmadığı düşüncesindedir. Dönemin resmi makamlarınca iddia edilen, gözaltından kaçtığı yönündeki açıklamalar, şahısların gözlerinin kapalı olması, ellerinin arkadan kelepçeli olması ve bilmedikleri bir yere götürülmeleri sorgu için kullanılan bu yerin etrafında güvenlik alınması gerçeği karşısında inandırıcılıktan uzaktır.

12 Eylül sonrasında Dede Korkut Eğitim Enstitüsünde yapılan sorgulamalara katılan üç birimin mensuplarından ikisi olan Emniyet ve MİT personeli kendilerinin sorgulamayı yapan ekibe ellerindeki bilgileri vermek suretiyle yardımcı olduklarını, sorgulamaları kendilerinin dışındaki diğer birimlerinin yaptığını, kendilerinin yapmadığını belirtmiştir. Ancak ortada bir gerçek vardır; o da şahısların buraya alındıkları ve bu üç birimin koordinasyonunda sorgulandıkları, sorgulamalarda insan hak ve hürriyetlerine aykırı davranışların fazlaca olduğu ile Cemil KIRBAYIR' ın gözaltı biriminden sorgu yerine alındıktan sonra tekrar gözaltı birimine getirilmediği, büyük olasılıkla sorgu esnasında yapılan işkenceye dayanamayarak yaşamını yitirdiği ve ortadan bu sorgulamayı yapan şahıslarca yok edildiğidir.

Yine Komisyonumuz tekrar 10 Mayıs 2011 tarihinde sorgulamalar esnasında alınan ifadeleri tutanağa geçiren polis memuru Selçuk AKYILDIZ, emniyet amiri Mehmet HAYTAN ile MİT görevlisi Zeki TUNÇKOLLU'yu tekrar birlikte dinlemiş ve tarafların ifadelerinde yer alan farklılıkları birbirlerinin olduğu ortamda çapraz dinleme metoduyla karşılaştırmış ve açıklık getirilmesini talep etmiştir. Bu çapraz dinleme sonucunda Komisyonumuz, Cemil KIRBAYIR ve arkadaşlarının da sorgu için götürüldüğü tarih olan 8 Ekim 1980 tarihinin de içinde olduğu 17 Kasım 1980 tarihine kadar sorgulamalarda,

✓ Yazıcı olarak polis memuru Selçuk AKYILDIZ'ın tek yazıcı olarak görevlendirildiği ve tüm sorgulamalar sonucunda bir ifade tutanağı tutularak sanıklara imzalatıldığı,

✓ Sorgulama işlemini MİT personelinden Taner ALPAN ile Zeki TUNÇKOLLU'nun yaptığı ancak bu şahısların tutanaklara imza atmadıkları onlar yerine emniyet personelinin ifade tutanaklarına imza attığı,

✓ Cemil KIRBAYIR'ın sorguda başına gelen bir olaydan öncelikle sorgudaki ifadeleri kayda geçiren polis memuru Selçuk AKYILDIZ ve sorgulamaları yapan MİT görevlilerinden hayatta olan Zeki TUNÇKOLLU'nun bilgisinin olabileceği,

✓ Sorgulamalarda zaman zaman askeri personelin de bulunduğu,
Kanaat ve bilgisine ulaşmıştır.

TBMM

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Komisyonumuz bu bilgi ve değerlendirmeler ışığında; Cemil KIRBAYIR'ın gözaltında iken işkence ile öldürüldüğü iddiası ile ilgili olarak; sorgulamayı yapan üç birim olan Emniyet, MİT ve Sıkıyönetim Komutanlığının o dönemdeki görevlileri ve yetkilileri ile dönemin sıkıyönetim komutanı hakkında, Kars Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunma, elindeki tüm bilgi, beyan ve belgeleri ilgili savcılığa göndererek soruşturmanın sonucunu takip etmenin uygun olacağı kanaat ve sonucuna ulaşmıştır.

Prof. Dr. Mehmet Zafer ÜSKÜL
Mersin Milletvekili
Komisyon Başkanı

Erdal KALKAN
İzmir Milletvekili

Murat YILDIRIM
Çorum Milletvekili

Çetin SOYSAL
İstanbul Milletvekili